

استبداد

İSTİBDÂT

(Ötekileştirilenlerin Tarihi)

Ahmed b. Hamed el-Halilî

2. Baskı

Tercüme

Doç. Dr. Orhan ATEŞ

Editör

Yrd. Doç. Dr. Alaattin Dikmen

Ankara

Eylül 2021

İbâzi Kütüphane 5

İstibdad: Ötekileştirilenlerin Tarihi

Ahmed b. Hamed el-Halilî

Tercüme

Doç. Dr. Orhan ATEŞ

Editör

Yrd. Doç. Dr. Alaattin Dikmen

© ***Bu eserin bütün hakları saklıdır.***

Kapak ve Sayfa Tasarımı

FMK Tasarım

2.Baskı / Ankara / 2021

ISBN

978-625-7624-83-1

Baskı

KALKAN MATBACILIK SAN.VE TİC.LTD.ŞTİ (49187)

Astana Yayınları

Akademisyen Eğitim Danışmanlık Yayıncılık Hizmetleri A.Ş.

Gökkuşığı Mah. 1195 Sok. 2/A Çankaya/ Ankara Tel: 0 312 230 04 85

www.astanayayinlari.com

astanayayinlari@gmail.com

“Zulmedenlere meyletmeyin. Yoksa size de ateş dokunur. Sizin Allah’tan başka dostlarınız yoktur. Sonra size yardım da edilmez.”

(Hud, 113)

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	5
TEŞEKKÜR	9
Mukaddime	11
BİRİNCİ BÖLÜM	15
İSTİBDADIN GÖSTERGELERİ.....	15
Zulmün Ümmet İçinde Yaygınlaşması ve İnsanların Onu Kanıksaması	15
Zulmü kabul etmeleri için manevi liderliklerin yalan düzmecelerle insanlara etkisi	15
1- Firavunlar	16
2- Rum (Bizans) İmparatorları.....	18
3- İran imparatorları.....	19
İslam'ın Bu Yanlış Fikirleri Ve Zalimce Metotları Kökünden Yıkması .	20
İdarenin Raşid Halifelerden Baskıcı Saltanata İntikali.....	29
Bu Topluluğun Azgın (Bâğiyeye) Olduğunu Açıkça Belirten Nas (Hadis)	33
Hakkı Bertaraf Edebilmek İçin Batılla Mücadele	36
İnsanların Akıllarını Saptırmak İçin Minberlerde Meşru Halifeye Sövmek ve Lanet Etmek Yoluyla Gerçeği Ters Yüz Etmeye Çalışmak..	46
Muhacir ve Ensar'a Rağmen Muaviye'nin Halifeliğe Yezid'i Getirmesi	54
Ümeyye Oğullarında Yönetimin Ebû Süfyan Ailesinden Mervan Ailesine Geçmesi.....	63
Ümeyye Oğullarının Tesis Ettiği Zulüm Sistemini Ömer b. Abdülaziz'in Bozması ve Onu Hulefa-İ Raşidin'in Adalet Dönemine Çevirmesi	66
Dinden Çıkan Sapıtmış Kişilerin Fetvalarının Zalimlerin Zulümüne Desteği.....	72
"Temize Çıkarma (haklı gösterme) Fıkhi"nın Emevî Siyasetine Etkisi.....	77
1-Zorla Alınan İdarecilik Yetkisini Meşru Kılmak	78
2- Zulümlerini Bertaraf Etmek ve Haklarını almak için Kendilerine karşı Ayaklanmanın Haram Kılınması	81

3-Senetleri Sahih Olsa Da Bu Siyaset İle	
Çelişkili Olduğunda Rivayetleri Reddetmek.....	110
4- Saltanatı Destekleme (Kuvvetlendirme) Ve	
Onu Baki Kılma Yolunda Ümmetin Kanını Dökmek.....	112
5- (Yetkiyi elinde bulunduran) idareciler için	
haramların mübah kılınması	115

İKİNCİ BÖLÜM

ZÜLME KARŞI DİRENİŞ.....	119
Ümmetin, Ümeyye Oğullarına Karşı Direnişi	119
-Tâlibu'l-Hak ile Ebû Hamza Direnişi Örneği-.....	119
Tâlibu'l-Hakk'ın Direnişinin Büyüyüp Gelişim Gösterdiği Alan	121
Tâlibu'l-Hakk'ın Kıyamının/Direnişinin Sebepleri	125
Tâlibu'l-Hak Hareketinin Hicaz'a Uzaması.....	133
Taif'in Önemi	139
Ebû Hamza ile Taraftarlarının Kudeyd'de Medine Ehline Karşı Örnek	
Davranışları.....	140
Ebû Hamza eş-Şarî'nin Medine'deki Hutbeleri.....	144
Şam Ehline Karşı Ebû Hamza İle Taraftarları.....	157
İNSAFLILARIN TANIKLIKLARI İLE	
KİNDARLARIN İFTİRALARI ARASINDA.....	161
-Ebû Hamza EŞ-ŞARÎ-.....	161
ADALETİN TANIKLARI.....	161
a. Kahraman Mücahit, büyük ve	
dürüst âlim Şeyh Abdulmuiz Abdussettâr;	162
b. Samimi Davetçi Büyük Mücahit	
Dr. Şeyh İbrahim Zeyd el-Keylanî:.....	166
c. Samimi Yazar ve Düşünür Âlim Şeyh Dr. Abdülaziz el-Mecdub:	170
d. Erdemli ve Vefakâr Âlim Şeyh Muhammed Şehhate Ebû'l-Hasan:.....	176
e. Değerli Eğitimci Üstad Kerrame Mübarek Süleyman Bâ Mümin	189
KİNDARLARIN İFTİRALARI	192
a. <i>El-İs'af</i> Adlı Eserin Haşiyecisi	193
b. <i>El-Fakîhî el-Haşvî</i>	195

SÜNNETİN, HZ. PEYGAMBER'İN (as)	
ZALİMLERDE BERAÂT ETTİĞİNE DELALETİ	196
HZ. PEYGAMBERİN, BÜYÜK GÜNAH	
İŞLEYENLERLE İLİŞİĞİNİ KESMESİ	200
HZ. PEYGAMBER'İN BÜYÜK GÜNAH	
İŞLEYEN BAZI KİŞİLERE BEDDUASI.....	205
KUR'ÂN'IN AYETLERİNİN, BÜYÜK GÜNAH İŞLEYENLERLE İLİŞİĞİN	
KESİLMESİ GEREKTİĞİNE DELALETİ	208
TALİBU'L-HAK İLE EBÛ HAMZA'NIN	
MENSUP OLDUĞU EKOLÜN İSLAM SİYASETİNE ETKİSİ	225
a. Mağrib/Batı Tarafından Şahitlik	226
b. Maşrik/Doğu Tarafından Bir Şahitlik	234
Bu Okulun Yetiştirdiği Evlatların Sosyal Adalete	
Düşkünlüklerinin -Canlı Örnekleri ve İdeal Modelleri-.....	241
1- İmam el-Cülendâ b. Mes'ûd (ö. 134/751).....	242
2-Ebü'l-Hattâb el-Meâfirî (ö. 144/761)	246
2-Rüstemî İmamlar	248
4-İmam el-Varis b. Ka'b el-Harûsî (h.179-192)	249
5-İmam Gassân b. Abdullah el-Yahmedî.....	250
6-Salt b. Malik	252
7-İmam Said b. Abdullah b. Muhammed b. Mahbûb	264
8-İmam Raşid b. Said el-Yahmedî.....	264
9-İmam Ömer b. Hattab el-Harûsî.....	266
10-İmam Nasır b. Mürşit.....	268
11-İmam Azzân b. Kays b. Azzân b. Kays	
b. İmam Ahmed b. Said el-Busaîdî	273
12-İmam Sâlim b. Raşid b. Süleyman el-Harûsî.....	277
13-İmam Muhammed b. Abdullah b. Said el-Halilî.....	279
Bu Okulun, Düşünce ve Davranışta Aşırılığın Reddetmesi.....	286
Söylenmesi Kaçınılmaz İnsaflı Bir Söylev	299
Tarihi Bir Belirsizlik Üzerinden Perdeyi Kaldırmak	301
a.Birinci Tanık/Örnek	306
b.İkinci Tanık/Örnek	307
Vehhâbî Hareketin İnançlarının Ortaya	
Çıkarılmasında İbazî Âlimlerin Rolü.....	320

Vehhâbî Âlimlerin İfadelerinde, Kible Ehlini ;Şirk İle İtham Etmeleri	324
Vehhâbîler'in Ümmet ile Savaşlarında Onlara Müşriklerin Hükümünü Uygulamaları	326
Vehhâbîler ile İbâzîler'in Eylemlerinin Karşılaştırılması.....	336
Bu Gece, Ne Kadar Da Düne Benziyor!.....	340
Baş a Dönüş.....	342
Ümmet'in Tasavvuru ve Kriterlerinin Bozulması Üzerinde Emevî Zulmünün Etkisi.....	346
Ümmet Dengelerinin Değişimi Kötülükleri Şerefli Kıldı	356
Bolluk ve Yokluk Arasındaki İlişki.....	357
Kur'ân'ın Dünya'ya Meyletmekten Sakındırması.....	362
Ümmetin Yeryüzünde Kibirlenenlere Olan Hayranlığı Onlara Kur'ân'ın Öğretilerini Unutturdu.....	367
Ümmetin Reformistleri, Ümmeti Düşüncelerindeki Zincirleri ve Kelepçeleri Söküp Özgürleştirmeye Çağırıyor	372
Sonuç/Kitabın Sonu	377

TEŞEKKÜR

“İnsanlara teşekkür etmeyen Allah’a da şükretmiş sayılmaz.” Elini taşın altına koyan herkese teşekkür etmek, şer’î ve ahlakî bir yükümlülüktür. Bu kitabın telif edilmesinde ve planlanmasında hizmeti veya düşüncesi olan tanıyıp tanımadığım herkese teşekkür ederim. Özellikle de kitabı baştan sona inceleyen ve kıymetli görüşlerini paylaşıp eklememizi isteyen ve kitabın değerini artıran hocamız rabbani âlim **Hamud b. Hamid es-Savvafi’ye** –Allah onu korusun ve gözetsin-; ayrıca kitabın hepsini okuyup düşüncelerini bizimle paylaşan ve kitabın isimlendirilmesinde katkısı olan değerli kardeşimiz **lebîb Ahmed b. Suud es-Siyâbî’ye**; yine ilk harfinden son harfine kadar imlası ve baskısı ile ilgilenen, katkısı bununla da sınırlı kalmayıp elektronik alandaki geniş tecrübesiyle benim elim ve gözüm olan ve bilgisayar programlarındaki kaynaklarda bulunan ilmî faydelerinin çoğunun belirtilmesinde bana rehberlik yapıp hadislerin tahririnde bana yardım eden kıymetli genç **İbn Aziz Ahmed b. Hamed b. Raşid ez-Zühlî’ye** çok teşekkür ederim.

Ayrıca kitabı inceleyip kıymetli düşüncelerini tenbihleyen uzman doktor **Aziz b. Muhammed el-Harrasi’ye**; yine kitabı inceleyip baskı hatalarının çoğunu düzelten ve önemli pek çok husus hakkında ikazlarını paylaşan araştırmacı **İbn Aziz Sultan b. Mübarek eş-Şeybani’ye** de teşekkürlerimi iletirim.

Son olarak da –son olmasa da- bu planı yerine getirmem hususunda göremediğim pek çok hususta beni uyaran ve bana hizmetleri ve gayretleri ile yardım eden **bütün çocuklarıma** teşekkür ederim. Bütün çocuklarıma teşekkürü ilettikten sonra, bu işi yerine getirmem için bana uygun bir yer hazırlayıp bana kütüphanesini açan ve sakin bir ortamda kitabı telif etmem için bana yer hazırlayan oğlum **Süleyman’a** özellikle teşekkür ederim. Yine bu işin ilk adımından son adımına kadar karşılaştığım zorlukları aşmamda beni bir an olsun yalnız bırakmayan, fiziki şartlar olarak benden uzak olan kaynaklara ulaşmamı sağlayan, bana kapalı kapıları açan, aşılmaz gibi görülen meseleleri keskin zekâsıyla ve derin anlayışıyla kolaylaştıran oğlum **Eflah’a** da özellikle teşekkür ederim.

Allah herkese hayırlar versin, beni ve onları sevip razı olduğu şeylere ulaştırsın.

Bu kitap bittikten sonra cömert bir el uzanıp kitabı basıp neşretmek istese de cömert, şerefli ve asaletli **Suud b. Ali el-Halili** tek başına bu kitabın basım ve yayını üstleneceğini ve başka bir kimseyi de kabul etmediğini bildirdi. Allah bu hayırlı amelinin karşılığını ona versin ve onu iyilikte koşmada ve hayrın her türlü ile yarıştırmada muvaffak kılsın.

Tevfik Allah'tandır.

Müellif

Mukaddime

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Adaletli olmayı ve insanlara iyi davranmayı emreden, zulüm ve taşkınlığı yasaklayan Allah'a hamt olsun. Allah'ı tespih ederim ki; O, insanlar adaletli olsunlar diye kitabını hak üzere indirmiştir. Adaletin nasıl olacağını göstermesi ve yolunu çizmesi için, ayrıca iyilik yapmanın ve ihlanda bulunmanın ölçü ve değerlerinin sınırlarının belirtmesi için de Resul'ünü göndermiştir. *"Helak olan açık bir delille helak olup gitsin, yaşayan da açık bir delille yaşasın diye..." (Enfal, 42)*¹ Kendisinden başka ilah olmayan Allah'ın gerçek mülk sahibi olduğuna dilediğini izzetiyle aziz kıldığına dilediğini gücüyle zelil ettiğine şahadet ederim. Yine şahadet ederim ki; Efendimiz, nebimiz Muhammed de O'nun kulu ve Resulü 'dür. O'nu âlemlere rahmet ve bütün mahlûkata apaçık bir delil olarak göndermiştir. Bir konuda hükmedip da adaletli olanların en faziletlisi de O' dur. Bir konuda konuşup doğru çıkanların en doğru sözlüsü de O' dur. Söz verdiğini gerçekleştiren kimseler içinde en vefalısı ve sözünde duranı da O' dur. Salât ve selam Onun hayırlı ve iyilik sahibi ailesine, ashabına ve ölçülerin adalet ile yürüyeceği kıyamete kadar onlara ihsanla tabi olanların üzerine olsun.

Sonra; Arap dünyası son iki senede ² kaderin hazırladığı ve insanların da başrolünü oynadığı pek çok olaya şahit oldu. Nice başlar devrildi, nice heykeller yıkıldı, sistemler alaşağı oldu, büyükenip kibir gösteren nice kimseler kendi pislğinde inim inim inledi, zamanın çarklarının kendi aleyhlerine dönmeyeceğini zanneden veya bu çarkların kendisine uzanacağını düşünmeyen nice başlar yıkıldı. Bu enkazın altından da zulüm rüzgârlarıyla çiğnenmiş, istibdat tokmaklarıyla preslenmiş pek çok insan ayağa kalktı ve prangalarından kurtulmuş vaziyette kendilerine suyu zillet kapları ile sunup alçaklık yudumlarını içiren bu zalimlerden öç almak için onları hedef seçtiler.

Hak ve adaletin bütün insanlık için fitrî bir istek olduğunda hiçbir şüphe yoktur. Çünkü Allah insanı hür olarak yaratmış ve onu iyiliğin bütün unsurları ile değerli kılmıştır: *"Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın*

1 إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَى وَالرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ لِاحْتِلَاقِكُمْ فِي الْمِيعَادِ وَلَكِنْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَن بَيْتَةٍ وَيَحْيَى مَنْ حَيَّ عَن بَيْتَةٍ وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ

2 Ç.N.: Kitabın Basım Tarihi 2013 Yılıdır. Dolayısıyla Müellifin Yaklaşık 2010-2013 Yıllarından Bahsettiği Anlaşılmaktadır.

birçoğundan üstün kıldık.”³ (İsra, 70). Hz. Ömer el-Faruk’un (radiyallahu anh), zamanın koruyup kaydettiği ve bize kadar ulaştırdığı şu sözü ne kadar da muhteşemdir: “Anaları onları hür olarak dünyaya getirdiği halde siz insanları ne zamandan beri köle ediniyorsunuz?”⁴

Evet, Ömer el-Faruk onu kalbinin derinliklerinden gelerek söylemiştir. Çünkü O, söylediği sözün manasına da tam olarak iman etmişti. Zira o Allah Teâlâ’nın Nebisine (sallallahu aleyhi ve sellem) indirdiği şeyi kavrayıp muhafaza etmişti. Zira o, Son Peygamberin (salât ve selamın en faziletlisi o medresenin sahibinin üzerine olsun) medresesinde nefis terbiyesinin bütün basamaklarından geçmişti. Hatta Ömer el-Faruk, o medresenin ilimlerini tam olarak kavrayıp özümseyen ve bu ilimlerle beslenen ilk kafileden idi. Bundan dolayı söylediği o sözün manasını uygulamaya karşı da kardeşleri olan diğer Raşit Halifeler ile beraber çok hırslı idi. Raşit Halifelerin dönemi hep adalet ve ihsan ile geçmiştir. O dönemde insanlar, onların hilafetinin gölgesinde özgürlüğü, insana verilen değeri, güveni ve istikrarı hoş bir şekilde yaşamışlardır. O dönemde insanlar, Allah’ın bahsettiği haklardan birinin kendilerinden çekilip alınması veya kendilerine küçük bir şekilde zulmedilmesi gibi bir durum karşısında büyük bir güvende idiler.

Fakat gel gör ki sonra neler oldu? Ümmet, daha sonraları, Raşit alifelerin günlerinde olduğu gibi bu haklarından tam olarak faydalanabildi mi? Ümmet, bu parlak dönem bittikten sonra zulmün pençeleri ve tırnakları ortaya çıkınca bu haklarını zorla da olsa alabildi mi? Yolları kibirli ve zorba kimseler ele geçirdikten sonra, zalim ve baskıcı tiplerin insanları zelil edip **“sırtına vursa ve malını alsa da”** başlarını ve boyunlarını zalimlere eğdirmesinden sonra bu haklarını ümmet geri alabildi mi?

Tarih sayfalarını derinlemesine araştırarak inceleyen ve karıştıran kimseler, Raşit Halifelerin dönemi bittikten sonra bütün değer ve ölçülerin ters yüz olduğunu idrak edecektir. Bu kimseler iyi bir araştırma yaparlarsa İslam’daki yönetim sisteminin yerini Kısra ve Kayser sistemine bıraktığını göreceklerdir ki bu sistem, yürüdüğü yolun ilhamını Firavunlar’ın, Kısralar’ın ve Kayserler’in zulmünden almıştır. Bundan dolayı da ümmet-i Muhammed, zorba ve zalimlerin baskısı altında yaşayan geçmiş ümmetlerin de karşılaşmadığı bir zulme göğüs germiştir. Resmi din görevlileri ve fakihler de bu zalimlere meylederek onların zulüm ve baskılarına dayanak olmuşlar ve destek sağlamışlardır. O zalimlerin yardımcıları ve

³ وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا

⁴ Ebû'l-Kasım Abdurrahman B. Abdillâh El-Kuraşî El-Mısırî, Futûhu Mısır Ve Ahbaruhâ, 1/290, Daru'l-Fikr, Beyrut 1996.

koruyucuları olmuşlar, bu zulüm ve baskı ortamını kabul etmeleri, ortama boyun eğmeleri ve bu idarecilerden razı olmaları için insanları zorlamışlar ve hazır hale getirmişlerdir. Bu ortama karşı çıkan ve kabul etmeyen kimseleri fitne ve bozgunculuk yapmakla susturacak fetvalar vermişler, bu fetvalarını destekleyecek rivayetler uydurmuşlar veya var olan rivayetleri arzu ve isteklerine göre yorumlamışlar, bunları da insanlar arasında kulakları sağır edercesine ve gözleri ve basiretleri de kör edercesine yaymışlardır.

İçinde eğrilik ve yalan bulunduran bu düşünce, zamanla akıllara üstün gelmiş ve insanlardan çoğunu egemenliği altına almaya başlamıştır. Ümmet de bu düşünceyi nesiller boyu dedelerinden miras olarak almıştır. Bu düşünce kalıbına uygun “siyasi bir anlayış” geliştirilmiş ve bu anlayıştan başkasını kabul etmenin önü tıkanmıştır. Öyle ki bu konuda farklı bir görüş beyan etmek isteyen biri çıkarsa insafsızca sapık ve bidatçı olarak yaftalanmayla karşı karşıya kalmıştır.

Bütün bu açıklamalardan sonra, “Arap Baharı” denilen rüzgâr estiğinde, zulmün boyunduruğundan ve zalimlerin elinden kurtulmak isteyenlere yönelik zulmün kaldırılması için sadece güvenilir bir delili bile yasaklayan; insanların zulme boyun eğmelerini, zalimlere yanaşmalarını, zulüm ve baskıya boyun eğmelerini öğütleyen; insanların zalimlere ve baskıcılara itaat etmek suretiyle Allah’a yaklaşmış olabileceklerini içeren fetvaları iştimen herhalde artık seni şaşirtmayacaktır. İşte bu; Hulefa-i Raşidîn dönemi sona erdikten sonra, Ümmet-i Muhammed’e adeta farz olarak dayatılan ve nesiller boyu ümmete miras kalan bir inanç sistemidir. Böylece ümmet içinde, meşruluğunu Kısra ve Kayser sistemlerinden alan yeni bir cahiliye hükmü oluşmuştur. Her ne kadar bir iftira eseri olarak İslam’a nispet edilse de, İslam’ın güzel değerleriyle zorla süslenmeye çalışılsa da, içine İslam kelimesi eklenerek onunla desteklenmeye çalışılsa da, bu görüşe karşı çıkanlara yine İslam’ın değerleriyle karşı koyulsa da, bütün pisliği ve dehasıyla İslam kılıcı ile İslam’la savaşılsa da, İslam’ın gerçek evlatlarının kılıcından yine İslam’ın zırhı ve kalkanı ile korunmaya çalışılsa da, bu bir cahiliye hükmüdür.

Yine bu; zulmün ve istibdadın hâkim olduğu İslam değerleri altındaki coğrafyada yetişen ve İslami fikirlerden beslenen bazı akıllar tarafından şekillendirilen “siyasî anlayışın” ortaya koyup yaygınlaştırdığı bir sistemdir.

Yeni “siyasi anlayışı” destekleyen fetvaların yanı sıra bunları çürüten başka fetvalar da ortaya çıkmış ve bu bozuk fetvaların, insanlara musallat olmuş zulüm ve zalimlerin baskısını kaldırmak için gelmiş olan İslam’ın ruhuna aykırı olduğunu beyan etmiştir. Yeni siyasi anlayışı destekleyen bozuk fetva sahipleri ise, bu fetvaları delil olarak kabul etmemiştir. İslam’ın ruhuna uyan fetvaların sesi hep cılız

kalmıştır; bu fetva sahiplerinin, geçmişin bağlarından kurtulamamaları, eskiden zulüm sancağını taşıyanlarla bunu adeta bir yol gibi görenleri ve böylece kendilerinden sonra Kıyamete kadar gelecek olan her zalim için örnek oluşturanları sürekli müdafaa etmeleri sebebiyle hep sönük kalmıştır. Zalimleri müdafaa etmeye yanaşmayan bu insanlar, böylece kendilerini yine onların avukatı yerine koydular, onların zulümlerini adeta temize çıkardılar ve bu zulümlere başını kaldıranların göğüslerine vurdular. Ama bununla beraber yine de ümmeti bu zalimlerden kurtarmaya çalıştılar. Gel gör ki; İslam'ın ruhuna uyan bu fetvaların sahipleri, İslam tarihinde ümmeti zulümden ve baskıdan kurtarmaya çalışanlara iftira atıp onları itham ettiler ve onlara bazı lakaplar taktılar, onları kınayan tarzda beyanlarda bulundular. İşte bunlardan sonra vermiş oldukları fetvalar da üzerine düşüncelerini bina ettikleri esaslara ve yürüdükleri yola ters düştü. Böylece değerler ve ölçüler de ters yüz olmuş oldu.

Açıkça bilinen ve hiçbir şüphe barındırmayan bir gerçektir ki; hali hazırdaki duruma dosdoğru bakabilmek; ancak geçmişe dosdoğru bakabilmekle, her şeyi yerli yerine koyabilmekle, her şeyin şer'î hükmünü önünden ve arkasından batılın yaşanmayacağı Allah'ın kitabından rehberlik isteyerek ve ümmete, gecesi gündüzü gibi olan ve kendisinden ayrılanın ve sapanın helak olacağı parlak bir delil bırakan Resulü'nün yoluna uyarak bulabilmek ile mümkündür.

İşte ben de bundan dolayı, kısa da olsa çalışmanın bu amaca hizmet etmesini ve bu gayeye ulaştırmasını istedim ve onu iki bölüme ayırdım:

Birinci bölüm: İstibdadın Göstergeleri.

İkinci bölüm: İstibdada Karşı Koymak.

Her bölüm kendi içinde pek çok konuyu barındırmakta ve her konunun da başlığı bulunmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTİBDADIN GÖSTERGELERİ

Zulmün Ümmet İçinde Yaygınlaşması ve İnsanların Onu Kanıksaması

Milletlerin başına gelenleri düşününce zulmün yaygınlaşmasının ve insanların ona boyun eğmesinin, akılların eğriliğinden, düşüncelerin fitrattan sapmasından ve bu milletlerdeki değer ve ölçülerin değişmesinden kaynaklandığı görülür. Şöyle ki; bu milletler çirkinini güzel, güzeli çirkin, zulmü adalet, adaleti de zulüm olarak görmüşler, hatta zillet insanların çoğuna tatlı gelmiş, aşağılanmayı hoş görmüş böylece zulüm adına karşılaştığı şeyleri ve göğüs gerdiği mahrumiyetleri kabul edip kanıksamışlardır. Yaşarken faydalanabileceği, özgürlük ve hak adına olan şeyleri düşünmemişlerdir bile. Çünkü kendisi için kölelik hayatına razı olmuş ve zalimin kendisinden istediği her şey ile ona karşı rezil ve rüsvay olmaya da devam edecektir.

Zira bu milletlerin hak ve hukuk ölçüsü yetkiyi elinde bulunduran zalime aittir. Halka düşen ise boyun eğmek, zillet göstermek, içinden gelerek zalimlerin ve kibirlilerin istek ve arzuları karşısında eğilmek, baskıcı zorbalara kendi ruhları, bedenleri, malları ve ırzları hakkında verdikleri hükme rıza göstermektir. Öyle ya, çünkü yeryüzü de gökyüzü de o zorbalara aittir. "Onların iradesi" Allah'ın iradesi demektir (!) İnsana düşen de (onların zalimliklerini) hoş görmesidir ve bununla yetinmesidir (!) O zorbalara servetlerinden yola dökülüp düşenler veya günlük ihtiyaçlarından sonra çöplüklere atılan şeyler o insana rızık olarak yeter (!)

(Yine öyle ya.) Bu nimeti (zalimlerin artığını) elde eden kimsenin bu hoşgörü karşısında şükretmesi gerekir! Bu nimetten mahrum olanların ise sabretmesi ve bu mahrumiyetinde nefesine bir zorluk çıkarmaması gerekir. Çünkü o, bazen ateşte yakılan bazen de başka bir amaç için parçalanan ağacın kesilmiş bir parçası olmaktan asla vazgeçmeyecektir. Çünkü o, bu hali kanıksamış ve bunun kendi üzerinden bir türlü atamamaktadır. Çünkü bu onun (sözde) kaderidir!

Zulmü kabul etmeleri için manevi liderliklerin yalan düzmecelerle insanlara etkisi

Bu anlayışın insanların içinde yerleşmesi onu kabul edip de zalimlerin zulmünü kanıksamaları konusunda manevi liderliklerin ve dini otoritelerin etkin bir rolü olduğu malumdur. Zulmeden Siyasi liderlikler, amaçlarına ancak manevi önderlikleri bir köprü gibi kullanarak ulaşabilmişlerdir. Bu konuda geçmiş

milletlerle bizim ümmet arasında herhangi bir fark yoktur. İşte bu konuda bazı misaller:

1- Firavunlar

Firavunların zulüm ve aşırılıklarının Mısır ve çevresindeki halka neler yaşattığını her akıllı kişi bilir. Kur'ân-ı Kerim'de Firavunun Musa (as)'a ve kavmine yaptığı zulüm, aşırılık ve taşkınlıklar anlatılır: *“Şüphesiz o bozgunculardandı.”* (Kasas, 4) Tarihi okuyan kişi bilir ki; Firavunların insanları ezmeleri, zulmetmeleri, ruhlarına mallarına ve ırzlarına hükmetmelerinden ibaret olan isteklerine ancak kâhinlerin insanların akıllarını saptırmasındaki rolleri ve etkileri ile ulaşabilmişlerdir.

Doktor Musa el-Musevi'nin eserlerinin birinde anlattığı şu hatıra, buna açık bir şahittir: “Senuhi, MÖ. Onuncu yüz yılda yaşamış Firavun Amfosis'in doktoru idi. O, Firavun ve Mısır halkının onun zulmünden gördüklerini hatıralarında yazmıştır. Arkeoloji âlimleri seneler sonra hiyeroglif kitaplarının arasında onun hatıralarını ortaya çıkarmışlardır. Bu doktorun hatıraları güzel bir üslupla yaşayan bütün dillere tercüme edilmiş ve pek çok baskısı yapılmıştır. Ders almak isteyen herkesin okuyabileceği şekilde bu kitap bugün elimizdedir.

Senuhi hatıralarında anlatıyor: Mısır'ın caddelerinin birinde yürüyordum. Kendisine *İhnaton* denilen eşraftan değerli bir adam kan revan içinde yere atılmış bir şekilde duruyordu. Elleri ve ayakları çaprazlamasına kesilmiş, burnu kesilmiş, bedeninde mızrak ve ok yarası olmayan yer kalmamıştı, ölmek üzereydi. Onu hastaneye götürdüm ve ölmemesi için olanca gücümü harcadım. İki ayı biraz geçince ve uyanınca bana başından geçen feci ve hüznü veren olayı anlattı, şöyle:

“Firavun Amfosis bana sahip olduğum bütün arazileri kendisine vermeme, eşlerimi kölelerimi ve sahip olduğum bütün altın ve gümüşleri karşılıksız olarak vermeme istedi. Ben de onun bu isteğine tamam dedim. Sadece ihtiyaçlarımı gidermek için bana bir ev vermesini ve sahip olduğum altın ve gümüşlerden bir kısmını bırakmasını şart koştum. Firavun bu şartı kabul etmedi ve bütün her şeyimi aldı. Sonra benim bu hale getirilmeme ve ilah Amfosis'in emirlerine karşı gelenin ne olacağını cümle âleme göstermek için ibret olarak çıplak bir şekilde sokağa atılmama emretti.”

Günler geçti, fakir İhnatun, fakirlik ve mahrumiyet içinde yüzüyordu. Bu dünyadaki tek isteği, başkasının eliyle dahi olsa zalim Firavundan kisası (intikamı)nın alınmasıydı.

Firavun öldü. Ölüm merasimi başladı. Kâhinler bu büyük insan için veda hutbeleri tertip ediyordu. Kâhinlerin söylediklerini çok iyi hatırlıyorum. Şöyle diyorlardı: “Ey Mısır halkı! Yeryüzü, sema ve arasındakiler bugün Mısır’ı, içindeki insanları, hayvanları, bitkileri ve cansızları seven yüce kalpli bir insanı kaybetti. O, yetimlerin babası, fakirlerin yardımcısı, halkın kardeşi ve Mısır’ın da şerefi idi. İlahların en adili, en şefkatlisi ve Mısır halkını en çok seven idi. Amfosis diğer büyük ilahların yanına gitti ve halkı karanlıkta bıraktı.”

Senuhi anlatmaya devam ediyor: “Kâhinlerin sözlerine ve düzdükleri yalanlara kulak veriyordum. Mısır ve orada yaşayan fakat Firavunun ve kâhinlerin kamçıları altında inleyen fakir halkı için söylediklerine bakıyordum. Kalabalık insan toplulukları –ki hepsi fert fert Firavunun zulmünden ve azabından nasiplerini almışlardı- hüngür hüngür ağlıyordu. Bir adam çocuğunu kaybetmiş bir anne gibi ağlıyordu. Onun hıçkırıkları herkesten fazla duyuluyordu. Anlaşılmayan şeyler söylüyordu. İyice baktım. Bir de ne göreyim, ağlayan adam İhnatun, beli bükülmüş, eşeğinin üzerinde iki büküm ağlıyor. onu sakinleştirmek için yanına koştum. Kendisine öldüresiye azap eden Firavun öldüğü için onun sevinçten ağladığını düşünüyordum. Fakat İhnatun’un bakışları bana dönünce hayal kırıklığına uğradım. Yüksek sesle feryat ederek bana şöyle dedi: “Senuhi! Ben Amfosis’in adil ve Mısır halkına bu denli iyilik yapan büyük birisi olduğunu bilmiyordum. Kâhinler söyledikten sonra anlayabildim. Senuhi! İşte ben de bundan dolayı ağlıyorum. Ben, uzun seneler bu büyük ilaha saygı ve sevgi beslemem gerekirken içimde ona karşı hep kin ve nefret besledim. Ben büyük bir sapıklık içindeyim.”

Senuhi anlatmaya devam ediyor: İhnatun bu sözlerini derin bir inanç ile tekrar edip dururken ben de onun kesilmiş organlarına, parçalanmış suratına bakıyordum. Şaşkındım. Sanki o içimden geçenleri okumuş gibi şöyle dedi: “Hakikaten Amfosis bana yaptıklarında haklıydı. Çünkü ben ilahların sözlerine tam uymadım. Kendisini yaratan ve seven ilaha isyan etmenin cezası da işte bu... Bir kişi için yaptığı yanlışın cezasının, başkasının değil bizzat ilahının eliyle verilmiş olmasından daha büyük nasıl bir mutluluk olabilir ki?”

Bu Amfosis kimdir? Mısır’ın Firavunlarından biridir. Mısır’a onlarca sene boyunca ateşle ve demirle hükmetmiştir. Pek çok savaşa katılmış, Mısır halkından pek çoğunu öldürmüş, toprakları harap etmiş, ağaçları kesmiş, kendisinden yedi asır

sonra Neron'un Roma'yı yaktığı gibi kendisi de ne yaptığını bilmediği bir gece bir şehri yakmıştır.

Amfosis'in devri, Firavunların tarihinde Mısır'ın tanıdığı en kötü devirdir. O öldüğünde geriye harap olmuş büyük bir yer ve parçalanmış bir halk bırakmıştır. Bütün bunlarla beraber kalabalık insan topluluğu kâhinlerin sözleri ve hutbelerinin etkisiyle onun arkasından ağlamıştır. Onun arkasından ağlayan topluluğun bir ferdi de fakir İhnatun'dur."⁵

Evet, Ağzını din diyerek açan, onun değerleriyle konuşan, milletleri yönlendirmede onu kullanan, sırtını ona dayayan, dinin bilinmezlerini insanlara kendi menfaatleri doğrultusunda izah eden kimselerin saptırmasıyla insanların akılları işte böyle olmaktadır. Saptırma, akıllara üstün geldiğinde de işte o zaman gözlerin ışığı söner ve kör olur. İşte o zaman değer ölçüleri ters yüz olur da azgınlık, adalet ve iyilik olarak algılanır; zulüm de iyilik ve şefkat zannedilir.

"En öldürücü hastalık, kötülük yapan bir zalimin cenaze merasiminde övüldüğünün görülmesidir."

2- Rum (Bizans) İmparatorları

Tarih sayfalarını araştıranlar Rum imparatorlarının da emirleri altındaki halklarına çektirdikleri zulüm ve baskılara şahit olacaklardır. Mülkleri olarak kabul ettikleri her şeye istedikleri gibi hükmetmişler, insanların ruhları, ırzları ve sahip oldukları her şey hakkında onlara bir söz hakkı ve özgürlük tanımamışlardır. Hıristiyanlık ile sarmaş dolaş olduktan sonra papalar onlarla birlikte hareket etmiş, onlardan isyan edenler itaate mecbur edilmiş imparatorlar da onlara zorlukları kolaylaştırmıştır. Böylece güzel bir yaşam imkânı bulmuşlar ve dünyalık elde etmişlerdir.

Üstad Seyyid kutup kıymetli eseri "İslam'da sosyal adalet" adlı eserinde Hıristiyan Avrupa'daki bu elim durumu tasvir etmiş ve bunun papa ve imparatorların antlaşmasıyla insanları ezip sömürmeleri neticesinde olduğunu belirtmiştir. Hatta şöyle denilmiştir: "Din, milyonların zalim baskıcı idarecilere ve din adamlarına boyun eğmesi için bir vasita olarak kullanılmıştır. Avrupalılar nezdinde durum buydu."⁶

Hıristiyan kilisesinin öğretilerinin imparatorların baskıcı rejiminin derinleşmesinde, halkın buna hazır hale getirilmesinde açık bir rolü vardı. Öyle ki

⁵ Musa El-Musevi, "Ya Şiate'l-Alem, İsteykızı", S. 7-10

⁶ Seyyid Kutup, "İslam'da Sosyal Adalet", S. 9, Daru's-Şark, Kahire, 1993

halk adeta istenildiği şekilde hükmedilebilen bir hayvan parçası gibi olmuştur. Haklarından mahrum edilseler bile bütün insanların Kayserlere, her halükarda itaat etmeleri adeta mecburi kılınmıştır.

Papa ve imparatorlar arasındaki bu antlaşmanın halkın aklı üzerinde büyük bir etkisi vardı. Zira halk, papaların öğretileri ile Kayserlerin ilahların neslinden geldiğine ve Allah'ın bu hakkı ona değerli olduğundan ve meşru olduğundan dolayı vermiş olduğuna ve bu hakkın onun mukaddes sülalesine geçtiğine inandırılmıştı.

3- İran imparatorları

Farisi halkın durumuna gelince diğer Sasanî imparatorlarının nüfuzu altındaki halklar gibi onlarda Rum imparatorlarının (zulmü) altında ezilen topluluklardan farklı değillerdi. Onların egemenliklerinde insanın bir değeri yoktu. İnsanın değeri sadece yabancı bir hayvan ve ölmüş cansız bir nesne gibiydi. Halkın gelir ve serveti imparatorların servetine akıyordu. İşte Taberî'den bir örnek: Sasanî İmparatorlarının kalbi en yumuşağı, hisleri ve duyguları en ince sayılan, hatta bundan dolayı adil olarak bilinen Kısra Anuşirvan, sahip olduğu araziler için sabit bir vergi koymayı düşünmüştü. Memleketin arazisi üzerindeki ekilen dikilen yerlere pınarlara ve nehirlerle miktarınca vergi koymaya karar vermişti. Bu görüşünü her sınıftan insanın fikrini almak için onlardan bazılarını arz etmiştir. Taberî anlatmaya devam ediyor: "Danışmasına karşılık istişare heyeti içinde hiçbir kimse herhangi bir şey söylememiş, bir kelime bile etmemişti. Kısra bu sözü onlara üç kez tekrar etmiş. Aralarından biri çıkarak Kısraya şöyle demişti: Ey Kısra! Allah ömrünü uzatsın, bitip tükenecek şeylere devamlı surette bir vergi mi koyuyorsun ki bağ ve bostanlar sonunda kül olacak, ekinleri rüzgâr götürecektir, nehirler taşacak, pınar veya kanalların da suyu tükenecek. Kısra adama şöyle cevap vermiştir: Uğursuz adam! Sen insanların hangi tabakasındansın? Adam kâtiplerden olduğunu söyleyince Kısra şöyle cevap vermiştir: Ona hokka ve divitlerle ölüncüye kadar vurun. Kâtipler de onu divitlerle vurarak öldürdü. Bundan sonra Kısraya benzer görüşte kimse gelemedi. Gelenleri de öldürttü. Bunun üzerine insanlar şöyle dediler: Ey Melik! Bizi bağlayacağın vergiye/haraca razıyız."⁷

Şimdi bakınız, Kısra onlarla nasıl istişare yapmıştır? Kendi görüşünün zıddına bir şey söyleyenin öldürülmesini emretmiştir! Eğer bu Kısra Anuşirvan, onların en ince kalplisi, insanlara karşı en şefkatlisi ve en adaletli hüküm vereni ise diğerlerinin durumunu artık siz düşünün!

⁷ Taberî, *Tarih*, C.1/ S. 451, Darul Kütübü'l-İlmiyye, Beyrut

Bununla beraber Kisralar Mecusilere göre mukaddes bir unsur sayılırlar. İnsanlar içinde yerleşmiş düşünceye göre onların kanı kanların en temizidir. Onların doğaları diğer insanların doğalarından farklıdır. Çünkü onlar silsile olarak ilahî zata bağlı unsurdan gelmektedirler. Hatta insanları onların ilah olduğu fikrine inandırırılar. Bu fikir de Kisraları öven şiir ve marşlarda tekrarlanır durur. Bunun bir örneği, Allah Resulü 'nün Peygamber olarak gönderildiği zamanda imparator olan Hüsrev'i öven marşlarda vardır. İnsanları onun hakkında şöyle demeleri için zorluyorlar ve bunu bir esas gibi sunuyorlardı:

“İlahlar içinde fani olmayan bir insan vardır. İnsanlığın içinde de sözü ve şerefi yüce olan ve ikincisi olmayan bir ilah vardır ki güneş onun ışığıyla doğar ve karanlık geceleri onun nuruyla aydınlatır.”⁸

Diğer dinlerin müntesiplerini de bu söylediklerimizle mukayese et. Dini değerleri anlatması gerekenlerin (egemen) siyasete nasıl hizmet ettiklerini, insanları milletleri o siyasi ortamın gereklerine nasıl hazırlayıp angaje ettiklerini, siyasilere yaptıkları zulüm ve taşkınlıkları nasıl da temize çıkardıklarını, sözü geçen reislerle nasıl kutsiyet atfettiklerini kıyas edebilirsin.

İslam'ın Bu Yanlış Fikirleri Ve Zalimce Metotları Kökünden Yıkması

İslam gelince bu fikirlerin hepsini kökünden kazımıştır. İslam, bu sistemler varken gelmiş ve insanlara eşitlik ilkesini getirmiştir. Kuvvetliden hakkı almak için onun karşısında durmuş, zayıfa hakkını vermek için de onunla beraber olmuştur. Ayırıcı vasıf ve ölçü olarak da takvayı seçmiştir. Takvadan kimin daha fazla nasibi varsa takdir edilmeye ve saygıya en layık olan odur. İnsanların hepsi tek bir asıldan gelmiştir. Hepsi Âdem'den ve Havva'dan gelmiştir. Bu ikisi de topraktandır. Kur'an'ın dosdoğru olan mefhumlarından ve adil ölçülerinden olan bu ana esas şudur: ***“Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakımanızdır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdâr olmandır.”***⁹ (Hucurat, 13) İslam'a göre gerçek hüküm sahibi sadece Allah'tır. Dünyada hüküm verenler saltanat ve yetki sahipleri; Allah'ın kanununu ve hükmünü gerçekleştiren ve yerine getiren kimselerdir. Onlara gereken, Allah'ın emrine boyun eğmede, O'nun verdiği hükme razı olmada, emirlerine tabi olmada insanların en hızlı hareket edeni olmalarıdır. O Allah'ın

⁸ Ebû 'l-Hasan En-Nedevi, Es-Siretünnebeviyye, S. 298, Darul Kalem Dimaşk,

⁹ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

kanununu yerine getirip emrine uyarken etrafında bulunan kimselerin yapması gereken de ona yardımcı olmalarıdır. “Siz Allah’ı bırakıp; sadece sizin ve atalarınızın taktığı bir takım isimlere (düzmece ilahlara) tapıyorsunuz. Allah onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir. Hüküm ancak Allah’a aittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye tapmamanızı emretmiştir. İşte en doğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.”¹⁰ (Yusuf, 40)

Yönetim, hükmeden yönetici ile yönetilenler arasında yapılmış bir hukuki antlaşma ve el sıkışmadan ibarettir. İki tarafa da düşen şey, verilen sözün taşıdığı mananın gereklerini yerine getirmek, Allah’ın koyduğu kanuna boyun eğmektir. Hüküm verenin, hüküm verilen kimseye karşı üstünlük sağlamaya çabalaması veya tersi bir durum kabul edilmez. Hükmetme (yönetme) yetkisini elinde bulunduran kimsenin herkese karşı insafli ve adaletli olması gerekir. Bir yakını veya sevdiğine iltimas geçmesi veya kendisine uzak olup kızdığı bir kimsenin hakkını kısması kabul edilemez. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “*Ey iman edenler! Kendiniz, ana babanız ve en yakınlarınızın aleyhine de olsa Allah için şahitlik yaparak adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun. (Şahitlik ettikleriniz) zengin veya fakir de olsalar (adaletten ayrılmayın). Çünkü Allah ikisine de daha yakındır. (Onları sizden çok kayırır.) Öyle ise adaleti yerine getirmede nefsinize uymayın. Eğer (şahitlik ederken gerçeği) çarpıtırmanız veya (şahitlikten) çekinmeniz (bilin ki) şüphesiz Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.*” (Nisa, 135).¹¹ Yine Allah Teâlâ şöyle demiştir: “*Ey iman edenler! Allah için hakkı titizlikle ayakta tutan, adalet ile şahitlik eden kimseler olun. Bir topluma olan kininiz sizi adaletsizliğe itmesin. Adil olun. Bu, Allah’a karşı gelmekten sakınmaya daha yakındır. Allah’a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.*”¹² (Nisa, 8)

Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) bu ayetlere uymada ve tatbik etmede en zirve örnektir ki O, dünyaya geldiğinde dünya bütün her yeriyle zulüm, kölelik ve baskıcı zorbalarmın altında inliyordu.

Allah Resulü (sas) paçaları sıvadı, inanç alanındaki sapıklıklarla nasıl mücadele ettiyse idare edenlerin zulüm ve taşkınlıklarıyla da öyle mücadele etti. Hak bir devlet kurdu, adaletin köşe taşlarını dikti, insanlara adaletin ve insafli olmanın tadını tattırdı, insanlar arasında adaletin ölçülerini yerleştirdi, onlardan zulüm ve

¹⁰ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمَرَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَدِيمُ وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

¹¹ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلَّوْا أَوْ تَعْرَضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

¹² وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا

istibdadın baskısını kaldırdı, bütün insanlığı Allah'tan başkasına kul olma zilletinden kurtardı. Allah onu vefat ettirmeden önce de bütün Arap yarımadası insanların özgürlüğü tattığı bir alan haline geldi. Daha önceleri zulüm ve taşkınlığın, kibirlenme ve büyüklenmenin kol gezdiği bu coğrafyada Allah'tan başkasına yapılan köleliklerin zincirlerini kırdı.

Allah (cc), Resulü 'nün (sas) ruhunu alınca da Raşid halifelerin devri başladı. Onlar da nübüvvet yolunu devam ettirdiler. Yeryüzünü adalet ve iyilikle (ihsanla) imar ettiler. Bu nimeti her yer tatsın diye, insanlığın gerçek hürriyeti ve insana verilen değeri anlayabilmesi için, insanlar eşitlik ilkesine tabi olsunlar diye, bir kişinin başkasının önüne ancak ameli, ihlâsı ve takvasıyla geçebileceğinin görülmesi ve öğrenilmesi için pek çok yeri fethettiler. Bu halifelerden biri, halktan biri gibiydi, işçinin işverenine verdiği hesap gibi özelden ve genelinden hesaba çekilirdi. Raşit halifeler döneminin bitmesi ile adaletin gitmesi de neredeyse bir oldu. Bu dönem ile birlikte insanın özgürlüğü, değeri, şahsiyeti de gitti. İnsanlara zorbalıkla ve baskıyla hükmedebilmek için, haklarını çekip almak için, aşağılık ve alçaklığı onlara tattırmak için, zilleti onlara yudum yudum içirebilmek için cahiliye dönemi adeta bütün çirkinliği ile geri döndü. Büyük allame ve Allah yoluna davet eden Ebû'l-A'lâ el-Mevdudî, başı tatlı fakat sonu acı olan bu durumu Allah'ın kendisine verdiği o müthiş kalemi ile şöyle tasvir eder. Allah Resulü 'nün gerçekleştirdiği inkılâpları anlattıktan sonra şöyle der:

Nebilerin sonuncusu Efendimiz Muhammed (sas) 23 senete bütün bunları tamamladı. Sonra da Allah bu ümmete iki büyük önder takdir etti. Ebû Bekir ve Ömer el-Faruk (Allah ikisinden de razı olsun). Bu iki halife dönemi, Allah Resulü 'nün yaptıklarının devamı niteliğinde idi. Daha sonra hilafet Efendimiz Osman'a (ra) geçti. Allah Resulü 'nün yaptıklarını hilafetinin ilk yıllarında o da yaptı. Ne var ki günlerin geçmesiyle hilafet işi İslam devletinin sınırlarının genişlemesine tabi olarak genişlemeyi ve ilerlemeyi gerektirdi. Bu büyük işin ağır yükü üçüncü halifenin sırtında kaldı. Fakat o, kendisinden önceki iki büyük halifenin özelliklerini taşııyordu. Cahiliyenin yıkıcı akımları, İslâm'ı sosyal sisteme bir yol bulup girdi. Hz. Osman (ra) o yolu kapatmaya bütün gücüyle çalışsa da bu çaba yeterli olmadı. Sonra Hz. Ali (kv) geldi. Bu fitneyi kaldırmak için ve cahiliyenin İslâm'ın siyaset yetkisinin içine yerleşmemesi için olanca gücüyle çalıştı. Ne kadar çalışsa da bu cahiliyeye geri dönüşü durdurmaya gücü yetmedi. Bu şekilde hilafet zamanları nübüvvet yolunda sona erdi. Bunun yerine ise ısıran melikler dönemi başladı. Raşit Halifeler dönemindeki İslam kaidelerine karşılık artık cahiliye kaideleri hükümferma olmaya başladı.

Hüküm verme (idare etme, yönetme) yetkisi cahiliyeye geçince o, adımlarını toplum hayatına sirayet ettirmeye başladı ve canlı bir vücuttaki kanser hücreleri gibi yayılmaya devam etti. Hiç şüphe yoktu, artık yetki onun elindeydi, İslam'ın değil. İslam -hükmetme gücünü kaybettiikten sonra- cahiliyenin izlerini ve yaygınlaşmasını engellemiyordu.

Asıl büyük afet ise cahiliyenin, insanlar nezdinde gerçek ve çıplak haliyle temsil edilmemesiydi. Cahiliye, insanların karşısına İslam elbisesi giyinmiş ve İslam'ın renkleriyle boyanmış olarak çıkıyordu. İslam'ın karşısında mülhit, kâfir veya müşriklerden apaçık bir topluluk olsa idi onlarla konuşmak ve onlara karşı koymak ve mücadele etmek kolay olacaktı. Fakat cahiliyeyi temsil edenler öyle bir topluluk idi ki görünüşlerinde tevhidî, Peygambere iman ettiklerini ikrar ediyorlar, farzları yerine getiriyorlar, Allah'ın kitabı ve resulünün sünnetiyle istişhadda bulunuyorlar; ama iç hayatlarında ise cahiliye adetleri örtü altından işlemeye devam ediyordu. Cahiliye ve İslam, bu şekilde bir varlıkta bir araya gelince pek çok problem ve zorluğun çıkması kaçınılmaz oluyordu ki, bunları tedavi etmek, sadece cahiliye ile mücadele etmekten bin kere daha zor ve meşakkatliydi. Eğer sen, karşında apaçık duran bir cahiliye toplumu ile savaşmak istersen o zaman etrafında sana yardım edecek binlerce mücahit bulabilirsin. Müslüman olan hiçbir kimse de senin karşına geçip onlara yardımcı olmaz. Fakat Müslüman ve cahiliye insanından oluşmuş karışık bir topluluğa karşı nasıl savaşacaksın ki? Bu durumda ihlaslı Müslümanların çoğu bile seni kınar ve itham eder.

Müslümanın kendini büyük görüp kibirlenmesi, cahiliye döneminde gizlice yapılan bir hükmetme geleneğidir ki cahiliye siyasetinin liderliğinden kalmıştır. Müslümanın, cahiliye öğretilerinin hükümferma olduğu bir okulda muallimlik vazifesi ile uğraşması ve cahiliye meşihatı görevini üstlenmesi öyle aldatıcı bir durumdur ki onun ağına düşmekten kurtulan insan pek bulunmaz.

Bu cahiliye adetlerine geri dönüşün en tehlikeli yönü ise cahiliyenin üç çeşidi ile gelmiş olmasıdır: **İslam elbisesini giyerek gelmesi; İslami Arap toplumunda kökleşmeye başlaması ve ilerlemesi; gün geçtikçe izlerinin yayılarak artması...** Tam anlamıyla sadece cahiliye hareketi devlete ve hükümete kastetse, ona hâkim olsa, halifelik makamı da Kayserlik makamına dönüşse o zaman İslam gelir ve onu kökünden keser ve orada hilafetin sadece ismi kalır. Fakat cahiliyeyi temsil edenler hileye başvurup rivayet edilen "**sultan Allah'ın gölgesidir**" haberini kullanarak melik ve emirleri hile ile mutlak itaat edilen konumuna getirmişler, emirler, idareciler, valiler, askerler ve zengin tabaka da bu minvalde bu cahiliyeye

tam olarak ayak uydurmuşlar. Böylece hayatları da az veya çok bu bakış açısından etkilenmiş ve hem ahlakları hem de yaşamları bütünüyle fesata uğramıştır.

Doğaldır ki bütün bunlara bir de cahiliye felsefesi, edebiyatı ve sanatları eklenmiş, bu tarzda ilimler ve eğitim sistemleri teşekkül etmiş ve bütün bunlar da hükümet tarafından gözetilmeyi ve saygı görmeyi istemiştir. İlimler ve eğitim sistemi cahiliyenin istilası altında olduktan sonra onun her şeye istila edeceği muhakkaktır.”¹³

Onun ifadelerinden de ortaya çıktığı üzere, bu karanlık tarih döneminde ümmetin başına gelen bu musibet, Allah resulünün getirdiği ve Raşit halifeler döneminde de tatbik edilen İslam dininin özelliklerini kaybetmekten kaynaklanmıştır. Bu özelliklerin en önemlileri; adalet anlayışı, kanun ve esasların dosdoğru olması, ifade özgürlüğü, halifenin kendisinden sadır olacak her şeyde hesap verebilir olması ve herhangi bir konuda ihtilafa düşüldüğünde Allah’a ve Resulüne müracaat etmektir. Oysa ne olmuştur? Hakimiyet, mutlak olarak bir kişinin elinde olmuş, gizli bir el de ona yardım etmiştir. İşin sonunda Allah’ın kızgınlığına aldırış edilmeden her şey o tek adamın yönelişlerine göre ayarlanmış; tek bir şahıstan dolayı kanlar dökülmüş, mallar yağma edilmiş, pek çok haram çiğnenmiş, insanlar arasında tek şahsa mutlak itaat fikri yaygınlaştırılmıştır. Bunlar yapılırken de herhangi bir hak talep etmekten uzak olarak, insan hayatına verilen değer hiçe sayılmış, insana için olması gerekli saygı korunmamış ve herhangi bir şeyde özgürce hareket edilmemiştir.

Bunun üzerine insanlara musallat olan bu tek şahıs, aynı zamanda ümmetin servetinin mutlak sahibi olmuştur. Bu serveti, aklıktan ölecek olan mahrum insanlara, mahrumiyetinden dolayı yaşamak için gerekli olan en küçük bir hakkını almakta zorlanan millete hesap vermeksizin kendi arzu ve istekleri doğrultusunda kullanmış, onu zevkleri için saçıp savurmuştur. Büyük müfekkiri ve âlim Ebû l Hasen en-Nedevi, “*Müslümanların Gerilemesi İle Âlem Ne Kaybetti*” isimli muhteşem eserinde, tarihin bu karanlık döneminde ümmetin karşılaştığı bu durumu şu şekilde tasvir etmektedir:

“Arap dünyasına bir zamanlar tarih içinde öyle bir dönem gelmiştir ki, hayat sadece tek bir şahsın etrafında dönüyordu. Bu şahıs halife veya kralın şahsından başkası değildi. Veyahut da bir grup insanın etrafında dönüyordu ki bunlar da vezirlerin ve kralın adamlarıydı. Memleket, baştanbaşa bu mutlu ferdin malı ve halk da onun kulu ve kölesi sayılırdı. Halkın malları ve mülkleri, canları, ırz ve namusları

¹³ Mu’cezu Tarih-İ Tecdididdîn Ve İhyâihi, S. 40-43, Darussuudiyye

bu mutlu bir kişinin egemenliği altındaydı. İdaresi altındaki halk, onun varlığının gölgesinden başka bir şey değildi, hayatları da onun hayatının doğal bir uzantısı durumundaydı.

Hayat tarihi, ilimleri, sanatları, edebiyatı, şiirleri ve bütün ürettikleri ile bu şahsın etrafında dönüyordu. Eğer birisi devrin tarihini veya edebiyat anlayışını tenkit etmeye kalksa bu mutlu şahsiyeti karşısında bulurdu. Bu şahsiyet o zaman ümmeti veya toplumu kendi hegemonyasının altında ezerdi. Aynen büyük bir ağacın, gölgesinde biten küçük ağaçlara ve otlara hâkim olup onları havadan ve güneşin nimetlerinden mahrum bıraktığı gibi. İşte böyle devam ede ede halk bu şahsın idaresinde eriyip yıkılıp gitti. Sonunda da bu ümmet çelimsiz, iradesiz, şahsiyetsiz, hürriyetsiz ve şereften yoksun bir hale geldi.

Hayat çarkının kendisi için döndüğü bu kişi, için çiftçiler ter döker, tüccarlar onun için çalışır, zanaatkâr da onun için uğraşır. Yazarlar onun için yazar, analar onun için doğurur, insanlar onun için ölür, ordular onun için savaşır, hatta yer bile bağrında gizlediği hazineleri onun için söyler, denizler de değerli madenlerini onun için atar ve yeryüzü hazinelerini onun için çıkarırdı.

Bu ürünleri ortaya çıkaran gerçek refah ve fazilet sahibi ümmet ise fakir bir hayat sürmekte veya köleler ve esirler gibi yaşamaktaydı. Hükümdarın sofrasından dökülen kırıntı ve artıklarla geçinip şükrediyorlardı. Bazen bundan da mahrum bir şekilde sabrediyorlardı. Hatta insanlık haysiyetleri bile çiğnenabiliyordu da yine de şikâyetçi olmuyorlardı. Bilakis, fırsatları değerlendirmede neredeyse birbirleriyle yarış ediyorlardı.

İşte doğu âleminde uzun zaman hüküm süren ve ümmetin hayatında, ruhunda, edebiyatında, şiirinde, ahlakında ve toplum hayatında derin izler bırakan ve Arap ülkelerinin kütüphanelerine pek çok eserler bırakan dönem bu dönemdi. Bu konuşan eserlerden biri de bu dönemi mükemmel bir şekilde tasvir eden *"Bin bir Gece Masalları"* adlı kitaptır. O dönemde Bağdat'taki halife yahut Kahire veya Şam'daki hükümdar her şey demektir. Romanın kahramanı ve dairenin merkezi (ana teması) onun hayatı idi. *"Bin bir Gece Masalları"* adlı kitabın efsane ve hikâyeleriyle, *"Eğânî"* kitabının da tarihi ve edebiyatı ile temsil ettiği bu dönem, ne İslami bir devirdi ne de tabî ve makul bir devirdi. Zira hiçbir zaman buna rıza göstermez ve akıl da bunu kabul etmez. Tam tersine İslam böyle bir hayatı yıkmak ve yok etmek üzere gelmiştir. Bu devir, Muhammed (sallallahu aleyhi ve sellem)in gönderilip onu *"cahiliyye"* olarak adlandırdığı, temellerinden sarsıp yerle bir ettiği, Kısra ve Kayser gibi hükümdarlarını, onların adam kayırmalarını (diktatörlüklerini) ve sefih âlemlerini en üst düzeyde lanetlediği bir devirdir.

Böyle bir dönemin hiçbir zaman ve hiçbir yerde baki kalması ve devam etmesi asla mümkün değildir. Böyle bir döneme, ancak kendini idare etmekten aciz, akıl sağlığı bozulmuş veya şuur ve zekâsını kaybetmiş veyahut da ruhen ve bedenen ölmüş milletler muhatap olabilir.

Bu durumu hiçbir akıl kabul etmez. Bir taraftan bir şahıs veya bir grup binlerce çeşit yiyecek ve içecek içinde mutlu bir hayat sürerken diğer taraftan açlık ve sefaletten binlerce insanın ölmesine kim ruhsat verebilir? Bir yanda hükümdar ve çocukları çılgınlar gibi eğlenirken diğer tarafta halkın karnını doyuracak ekmekten ve bedenini örtecek elbiseden mahrum kalmasına hangi vicdan razı olabilir? Sayısı, parmakların sayısını geçmeyen bir sınıfın ömrünü bitmek bilmeyen yorucu işlerle geçirmesine, çoğunluk sahibi olan üretici sınıfın alın terini ve göz nurunu en küçük bir takdir hissi duymadan akılsızca ve şuursuzca sömürmesine kim göz yumabilir? Sanatkârlar, zeki ve basiret sahibi fertler, işçiler, kabiliyet ve salah sahibi kişiler fakirlik (zaruret) içinde iken, en iyi işleri saçıp savurmak olan, içki ve fücür sanatından başka bir marifeti olmayan kişilerin nimetler ve refah içinde yaşamasına kim razı olur? Yeterli, liyakatli, güvenilir, emin kişiler bir köşeye itilip sürülmüşken, hükümdar veya padişahın etrafında, devletin malını çarçur edip şehvetlerini razı etme peşinde koşan, dünyada yaltaklık, yalakalık ve dalkavukluktan başka bir şeyi güzel yapamayan, şuursuzluk ve arsızlıktan başka hiçbir sıfatı olmayan, çekememezlik hastalığına müptela, kıt akıllı, vicdanlarını kaybetmiş bir grubun toplanmasına kim cevaz verebilir?

Böyle bir şeyin senelerce kalıp devam etmesini bırak, bir gün bile kalması mümkün olmayan hatalı bir durumdur.

Her ne kadar, tarihte böyle bir dönem yaşanmış ve uzun bir müddet kalmışsa da bu, ümmetin gaflet içinde olması veya gaflete rağmen mecburiyetten veyahut da İslam (hakikatlerin)in zayıflayıp cahiliye (adetleri)nin güçlenmesi sebebiyle olmuştur. Fakat bu dönem, İslam Güneşi'nin doğup insanlarda yeni bir şuur uyandırması ve bütün ümmetin kendisini ve bütün fertlerini hesaba çekmesiyle (sorgulaması ile) yıkılıp gitmeye mahkûmdur."¹⁴

Nedvi, bu zaman diliminde ümmetin başına gelen olayları güzel bir üslupla tasvir ettikten sonra dönemin yetki sahipleri ve uzantılarının akıllarına hükmedenleri ve rüyalarda yaşayanları şu şekilde sakındırmış onları bekleyen kötü sondan sonra bu rüyaların biteceğini şu şekilde anlatmıştır:

¹⁴ Ebû l Hasen En-Nedevi, Maza Hasiral Alem Binhitatil Müslimin, S. 288-290, Darul Kitabil Arabi, Beyrut

“Daha hâlâ, “*Bin bir Gece Masalları*” âleminde yaşayanlar, rüyalar âleminde yaşayanlardır. Onlar, örümcek yuvasından daha gevşek ve zayıf bir evde yaşamlarını sürdürmektedirler. Onlar, ne zaman yıkılacağı bilinmeyen, evi yıkacak olan balyozların ne zaman çalışacağı kestirilmeyen ve tehlikelerle tehdit edilip duran bir evde yaşamaya devam etmektedirler. Bütün bu tehlikelerden kendilerini kurtarsalar da üzerlerindeki tavanın ne zaman başlarına geçeceğini bilmezler. Zira içinde yaşadıkları evin temelleri zayıf, direkleri de çürüktür.

Dikkat etmek gerekir ki, “*Bin bir Gece Masalları*” dönemi geçip gitmiştir. Sakın milletler, kendilerini aldatmasınlar ve yıkılıp hurda haline gelmiş olan çarka kendilerini bağlı hissetmesinler Zira diktatörlük (krallık) artık -bu tabir caiz ise- yağı tükenmiş ve fitili kalmamış bir gaz lambası durumundadır. Hiç rüzgâr esmese de acil bir şekilde sönmeye mahkûmdur.

Adam kayırma ve menfaatperestliğin hiçbir çeşidinin İslam’da yeri yoktur. İslam’da, bazı doğu milletlerinde ve İslam ülkelerinde gördüğümüz ferdi ve ailevi adam kayırmacılığın (diktatörlüğün) yeri yoktur. Avrupa, Amerika ve Rusya’da gördüğümüz sistemli kayırmacılığın da (tek adam rejimi) İslam’da yeri yoktur. Avrupa’da belli bir partinin, Amerika’da sermaye sahiplerinin, Rusya’da da aşırı komünizme inanıp çoğunluğa hükmeden azınlığın baskıcı rejimi vardır. Komünist rejim, işçi ve tutuklulara tarihin en katı ve zalim dönemlerinde bile eşine rastlanmayan sertlikle ve vahşice davranmaktadır.

Adam kayırma ve menfaatperestlik (diktatörlük) bütün çeşitleriyle bir gün nihayete erecek ve insanlık olanca hıncıyla onun üzerine yürüyerek intikamını alacaktır. Şu bir hakikattir ki; bu diktatörlüklerin zamanları uzasa da, ipleri gevşese de, azgınlıkları ve taşkınlıkları bir müddet daha devam etse de yeryüzünde gelecek, müsamahalı, adaletli ve orta yolda yürüyen İslam’ın olacaktır.

Adam kayırmacılık ve diktatörlük, ister ferdi, ailevi, parti diktatörlüğü isterse de belirli bir grup diktatörlüğü olsun ümmet hayatında tabii olmayan bir hususiyettir. Milletler buldukları ilk fırsatta bundan kurtulur. Bu yüzden diktatörlüğün ne İslam’da ne de rüştüne ulaşmış şuurlu toplumlarda yeri vardır. İşin doğrusu, diktatörlük de devamlı kalacağından emin değildir. Bunun için, Hem Müslümanlar, hem Araplar, hem de onların yönetici ve idarecileri için en hayırlı olan yol, kendilerini diktatörlükten kurtarmaları ve onunla beraber boğulup gitmeden önce onunla olan ilişkilerini kesmeleridir.”¹⁵

¹⁵ Maza Hasiral Alem Binhitatil Müslimin, S. 291

İşte görüyorsun, Nedvî, bu zamanın İslami bir dönem olduğunu nasıl da yalanlamıştır. Bu zamanı, Efendimiz (sas)in davetiyle İslam'ın nurunun parlamadan önceki zamanlara denk ve eşit görmüştür. Bu zamanı cahili bir dönem olarak damgalamıştır.

Allame Nedvi, verdiği bu hükmün sınırlarını genişleterek bu durumun Emevî ve Abbasî dönemleri için de geçerli olduğunu söylemiştir. Sadece Ömer b. Abdülaziz döneminin bundan istisna tutulması gerektiğini ileri sürmüştür. Çünkü onun döneminde adalet ölçütlerinin yerine getirildiğini ve ümmetin kendisinden çalınmış hakları geri aldığı şu şekilde beyan etmiştir. “Fakat bu önemli makama ehliyet sahibi olmayan, liyakatsiz, hazırlıksız, üstlendiği görevin sorumluluğunu anlamaktan aciz, daha öncekiler hatta kendi asrındaki birçokları kadar dinî ve ahlakî terbiye almamış, İslam'ın öğretilerini Müslüman milletin yönetme mevkiine ve liderlik makamına layık olacak şekilde kavrayamayan, kafaları ve nefisleri daha önceki terbiyenin kalıntılarından temizlenmemiş, İslam yolunda cihat ruhundan yoksun, dini ve dünyevi meselelerde hilafetin ağır yüklerini omuzlamayı gerektiren içtihat gücünden mahrum kimselerin geçmesi ne yazık ki insanlık tarihi için büyük bir talihsizliktir. Bu hüküm, Raşit Halife Ömer b. Abdülaziz hariç Emevî ve Abbasi halifelerini de içine alacak derecede umumdur.”¹⁶

Üstad Seyyid Kutup da Raşid halifeler devrini takip eden dönemlerde ümmetin hayatına giren hastalıkların teşhisinde, siyasetin nasıl inhiraf ettiğini nasıl fesat çukuruna yuvarlandığını, fakat bununla beraber ümmetin de bu çukura düşüşünün sözü uzatarak şöyle anlatır:

“Daha sonraları İslam coğrafyası genişledi ama onun ruhu olan mücadele olmadan dağıldı. Bu dinin tabiatındaki potansiyel güç ve manevi gücündeki büyük akış olmasaydı, Emevî günleri, onun asıl mecrasını değiştirmeye yeterdi ve kefil olurdu. Fakat İslam ruhu, karşı koymaya ve üstün gelmeye devam etti. Ondaki potansiyel güç üstün gelmeye ve muzaffer olmaya devam edecektir.

Şu kadar var ki, Emevî saltanatından beri, Müslümanların beytülmal'i (hazinesi) meliklerin, onun uzantılarının ve ona dalkavukluk yapanların yağmaladığı ve mübah gördüğü bir şey haline geldi. İslam'ın sapasağlam olan adalet prensipleri yerinden oynadı ve (hazine adeta) gücü elinde bulunduran bir zümre için ayrıcalıklar, onların kuyrukları için rantlar, onun uzantıları için de harç ve vergiler haline geldi. Halifelik, padişahlığa, ısırın melikliğe dönüştü ki Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) derin manevi bakışı ile bunları görüp haber vermişti.

¹⁶ Maza Hasiral Alem Bi İnhitati'l- Müslimin, S. 128

Dalkavuklara, eğlence düşkünü şımarıklara verilenlerden bizim duyduklarımız vardır. Mesela, Ümeyye oğullarının idarecilerinden biri Mabed'e 12.000 dinar vermiş, Abbasi idarecilerinden Harun Reşid de şarkıcı İsmail b. Cami'ye tek bir şarkısı için 4.000 dinar ve içi değerli eşya ile dayalı döşeli bir ev hibe etmiştir. Bu dalga, bazı zamanlar hariç hiç durmadan yolunda devam etmiştir.¹⁷

Kesin olarak bilinen gerçeklerdendir ki bozgunculuk sadece mali siyasette değildi. Ümmetin hayatının bütün alanlarında idi ve her tarafa yayılmıştı. İlk inhiraf, hüküm verme yöntemindeydi. Önceleri şura sistemi ile şer'î halifeyi seçmek için özgür bir seçim yapılırdı. Ümmet de isteyerek ve içinden gelerek seçtiği kişiye tabi olurdu. Ümmetin onu seçmeden önce aradığı özellikler vardı: Yöneticinin verâ, takva sahibi olması, Allah'tan çokça korkması, ümmete nasihatkâr olması, ümmetin maslahatlarını şahsi maslahatlarına tercih etmesi, idarecilik yapabilecek ehliyete sahip olması ve idareciliğini güvenli bir şekilde devam ettirebilmesi. Yönetim sistemi daha sonraları bunun zıddı olmuştur. Makamı kılıçla ele geçirmek şekline dönüşmüş, demir ve ateş gücüyle insanlara baskı yapılmıştır. Hiçbir kimsenin görüşünün alınmadığı, özgür seçimin yapılmadığı, halkın mutlak manada boyun eğdirildiği ve iradesini tek bir kişiye teslim ettiği bir anlayış gelişmiştir. Ümmet adeta tuşlar üzerinde dokunmakla hareket eden sağır bir alete dönüşmüştür.

İdarenin Raşid Halifelerden Baskıcı Saltanata İntikali

Ümmetin başına gelen en büyük bela ve dine bulaşan en büyük musibet, bütün İslam ümmetini başından sonuna egemenliği altına alan hüküm/yönetim sisteminin değişmesidir. Bu sistem *rabbani metottan* şeytani metota dönüşmüştür. Rabbani metot; adalet, şura, nefis muhasebesi, Allah'a karşı havf ve reca dengesi gibi esaslar üzerinde duruyordu. Bu metot, ümmet ile halife arasında yapılmış (siyasi) bir akitti ve halife ümmetin adeta bir işçisi olması hasebiyle kendisiyle ilgili az veya çok denilmeksizin her şeyin muhasebesi ve denetimi yapılırdı. Doğru yoldan ayrıldığı zaman da kendisine nasihat ve yaptırım uygulanırdı. Eğer yüz çevirirse güç uygulanarak azledilebilirdi. Şeytani metot ise; zulüm, baskıyı içerir. Yönetici nefsinin arzularına göre hareket eder ümmete zulüm eder. Ümmetin maddi ve manevi bütün haklarını zorla almada, ümmetin malını istediği gibi tasarruf etmede ve kanını dökmeye yetkiler tek bir kişide toplanır. Ümmete kendine fayda ve zarar veren şeyleri bilemeyen adeta otlayan hayvan sürüsü muamelesi yapılır. İşte şeytani metot bu esaslar üzerinde yükseliyordu.

¹⁷ Seyyid Kutup, El-Adalatu'l- İctimaiyye, S. 164

Şüphesiz bu yaklaşım, İslâm ümmetinin hayatında şu iki dönemi birbirinden ayıran bir sınırdır: *güç, izzet ve keramet dönemi* ile zafiyet, zillet ve aşağılanma dönemi. Büyük müfekkiri Seyyid Ebû'l- Hasen en-Nedevi, bunu şu sözlerle izah etmiştir: "Ediplerden biri dedi ki: iki şey vardır ki o ikisinin arasındaki vaktin sınırı ancak dikkatli bakınca anlaşılır: kişinin özel hayatında uyuması ve ümmetin hayatındaki çöküş. Bu iki durum üstün gelip her yeri (fert ve toplumu) sarmadan (istila etmeden) hissedilmez, anlaşılmaz. Evet, pek çok millet için bu durum söz konusu olmuştur. Fakat İslâm ümmetinin hayatındaki geriye doğru gidiş ve çöküş, diğer milletlerdekinden çok daha açık ve barizdir. Parmağımızı yükseleme ve çöküş dönemlerinin arasına koymak istediğimizde onu Raşid Halifeler dönemi ile Arap melikler (veya Müslüman melikler) döneminin arasını ayıran tarihi çizgiye koymamız gerekir."¹⁸

İlk dönemde ümmetin sorumluluğu başına yönetici olarak seçtiği kişiye dönüyordu. Zaten o kişi de ümmetin Allah'a karşı en takvalısı ve işleri en iyi idare edebilecek kişisiydi. Zira bu ağır yükü kaldırabilmesi için kendisinde iki özellik olmayan kişi bu işe seçilmezdi ki bu iki özelliği Kur'ân'da Salih (as) kıssasında bir işçi hakkında belirtmişti: "... **Ücretle tuttuklarının en hayırlısı, güçlü ve güvenilir olan adam olacaktır.**"¹⁹ (Kasas, 26) Bu iki özellik ilk zamanlarda bu işi üstlenen kimselerde fazlasıyla vardı. Onlar siyasi, askeri ve medeni bütün sorumlulukları üstleniyorlar veya yeni bir görev üstlenecek kişileri de istişare ile seçiyorlardı. Seyyid Ebû'l- Hasen en-Nedvi bu durumu şöyle anlatıyor:

"İslamî liderlik -dolayısıyla da dünyada liderlik-, iman, akide, amel, terbiye, ruh temizliği, temiz yaşantı, kemal ve itidal bakımından Nebi (as) ın kendilerini işlediği ve İslam potasında erittiği şahsiyetlerin elinde bulunuyordu. Neticede öyle bir değişim geçirdiler ki, sadece bedenlen kendilerine benziyorlardı, arzu, istek ve hevesleri İslam potasında erimişti. Eğer bir araştırmacı onların hayatlarını tetkik edecek olsa yaşamlarında ve ahlaklarında İslam'ın ruhuna ve kaidelerine ters düşen bir tek cahiliye kalıntısı bulamaz. Eğer İslam bir beşer ferdiyle temsil edilecek olsaydı, ortaya onlardan herhangi biri gibi olmaktan başka bir şey çıkmazdı.

Bahsettiğimiz gibi bu kişiler, din ve dünyanın arasını kaynaştırma dengesi adına kamil bir örnek ve tam bir ölçü idiler. Onların her biri, insanların içinde onlarla beraber olan bir önder, insanların problemlerini çözen; aralarında adalet ve ilimle hükmeden birer hâkim; Müslümanların mallarını ve hazinelerini koruyan birer bekçi, orduları kumanda eden, savaşları en güzel bir şekilde idare eden birer

¹⁸ Maza Hasiral Alem Binhitatil Müslimin, S. 124

¹⁹ قَالَتْ اخْدِيهِمَا يَا ابْنَتَ اسْتَأْجِرِي إِنَّ خَيْرَ مَن اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ

kumandan; memleketin idare işini deruhte eden, onun sorunlarına eğilen, Allah'ın gözettiği sınırları gözeten birer idareci idiler. Bütün bunlarla beraber aynı zamanda takva ve zühd sahibi, cihat eden bir kahraman, anlayışlı adil bir hâkim, ictihad ehli bir fakih, ileri görüşlü bir idareci ve tecrübeli bir diplomat idiler.

Din ve siyaset işi tek bir şahısta toplanıyordu ki o da halife ve emiru'l-müminin idi. Halifenin etrafında da –eğer tabiri caizse- Peygamber medresesinden veya Peygamber mescidinden mezun olmuş, aynı potada erimiş, aynı ruhu taşıyan, aynı terbiyeyi almış bir kadro bulunuyordu. Halife de onlarla istişare ediyor ve onlardan yardım istiyordu. Onların şahitliği olmadan önemli hiçbir işi nihayete erdirmiyordu. Onların bu ruh yapıları, medeniyete, yönetim şekline, insanların hayatına, onların ahlaki ve toplumsal davranışlarına sirayet etmişti. Onların bu arzu ve istekleri medeniyette karşılığını bulmuş, bunların hususiyetleri orada ortaya çıkmıştı. Ruh ile madde arasında herhangi bir düşmanlık, din ile yönetim arasında herhangi bir çatışma, din ile dünya arasında herhangi bir ayrılık, menfaatler ve prensipler arasında herhangi bir çekişme, arzular ile ahlak arasında herhangi bir uyumsuzluk, insan tabakaları (zümreler) arasında herhangi bir çatışma, arzu, istek ve şehvetlerde de herhangi bir yarışma görülüyordu.”²⁰

Evet, ilk İslâm devletlerinde sorumluluk alan bütün kimseler bu şekildeydi. Onlardan her biri bir adam bünyesinde bir ümmet ve ümmet bünyesinde bir adam sayılırdı. Sorumluluk alanlar, hem dinin ve dine davetin hem de ümmetin hatta bütün insanlığın keder ve kaygılarını taşırdı. Çünkü onlar ümmetin ıslahından, terbiyesinden, karanlıklardan aydınlığa, sapıklıklardan hidayet yollarına, cehaletten ilme, cahiliyeden de Hak olan İslam dinine çıkarılmasından sorumlu olduklarını içlerinden gelen en derin duyguyla hissediyorlardı.

Ayrıca onlar, bu duygularla dolu olmalarına rağmen aynı zamanda Ahiret hayatı ve ilgili mükâfat ve cezaların gereklerini de üstlenmişlerdi. Havf ve reca duyguları onların kalbinde ciddi bir yer ediyordu. İçlerinde besledikleri havf hisleri, onları bütün kötülüklerden uzak tutuyor ve nefislerinin arzularına esir olmasının önüne geçiyordu. Reca hisleri de onlara hayır yollarını açıyor ve azimetlerle amel etme duygularını coşturuyordu.

Ümmet ile halife arasındaki bu akit bitince, bu zamanın sonuna gelince yeni bir dönem başladı ki bu dönemde ümmetin eskiden devam edegeldiği bütün hayırlı meziyetler de gitti. Hayır pınarları suyunu tüketti, parlak bahçeler yerini çukurlara bıraktı.

²⁰ Maza Hasiral Alem Binhitatil Müslimin, S. 125

Ümmetin hayatındaki bu uğursuz dönem, Muaviye b. Ebi Süfyan'ın hilafet devletine sıçraması ile başladı. Çözüm ve akit ehlinin icmasıyla beyat edilen şer'î halifeden yetki zorla alınarak sistem ısırın melikler ve istibdat rejimine dönüştürüldü ki bu sistem Kayser ve Kisraları takip eden bir sistemin uzantısı olmaya uygundu. Zaten Muaviye de yetkiyi zorla aldığını gizlemedi ve inkar etmedi. İnsanlar da bunu kötü karşılamışlardı. İdareyi ele geçirdikten sonra Medine-i Münevvere'ye girdiğinde oradaki insanlara şöyle diyerek hitap etti:

“Sonra; ben bu göreve sizin sevdiğinizi bilerek gelmedim. Benim velayetim altında olduğunuzdan dolayı sevinçli olmadığımı da biliyorum. Fakat ben, bu kılıcımınla sizinle vuruştum. Nefsim sizin için İbn Ebi Kuhafe'nin ameli üzerine razı olmuştur. Ben onu Ömer'in ameli üzere istemiştım. Fakat nefsim ondan şiddetle uzaklaştı. Ben de bu sefer onu Osman'ın dişleri gibi istedim. Fakat nefsim yine kabul etmedi. Ben de hem sizin için hem benim için daha faydalı bir yol tuttum. Güzelce beraberce yemek ve içmek. Beni en hayırlınız olarak görmesiniz de şunu bilin ki ben yöneticilik olarak sizin en hayırlınızım. Allah'a yemin olsun ki kılıcı olmayana kılıç çekmeyeceğim. Eğer sizden birisi çıkıp da diliyle sadra şifa veren bir şey söylerse ben bunu o kimse için kulağıma küpe yaparım ve onu ayağımanın altında tutarım. Eğer benim sizin bütün hakkınızı korumadığımı görürseniz (hiç olmazsa) koruduğum bir kısım hakkınızı kabul edin. Eğer benden size bir hayır gelirse onu kabul edin. Çünkü sel çoğalırsa her yeri esir alır, az olunca da her yere ulaşmaz. Fitneden de uzak durun. Çünkü o geçimi fesat eder, nimeti de bulanıklaştırır.”²¹

Muaviye Kufe halkına da şöyle hitap etmiştir:

“Ben sizinle, oruç tuttuğunuz, namaz kıldığımız, hacca gittiğiniz ve zekat verdiğiniz için savaşmadım. Bunları yaptığınızı biliyorum. Ben size emir olmak için

²¹ İbn Abdırabbih, El-Ikdül Ferid, 3/76, Daru İhyaittüresil Arabi, Beyrut 1999.

sizinle savaştım. Siz ne kadar hoşlanmasanız da Allah da bana bunu verdi.”22

Görüyorsunuz, sözlerinde, savaşırken içinde gizlediği şeyi açık eden şeyler bulunuyor. O dini bir amaç veya Hakk'ı geçerli kılmak için savaşmamıştır. O insanlara musallat olmak ve onlara hükmetmek için savaşmıştır. Bu davranışı ile o İslâmî şura esasî üzerine bina edilen şer'i hilafet sistemini esaslarından yıkmak için karşı koymuş, sonra da ortam uygun olunca onu istediğini amacı gerçekleştirmiştir. . Hüküm verme sistemini de ısırın melikler şekline dönüştürmüştür.

Bu Topluluğun Azgın (Bâğîye) Olduğunu Açıkça Belirten Nas (Hadis)²³

Nebi (sas), bu uğursuz dönemi ve bu dönemde İslâm'ın kulpunun yıkılacağı hakkında uyarıda bulunmuş ve bu topluluğun yaptığını isyankârlık ile nitelemiştir. İkrime şöyle demiştir: İbn Abbas bana ve oğlu Ali'ye şöyle dedi: “Ebû Said'e gidin ve söylediği sözü dinleyin.” Biz de gittik, bir duvarı tamir ediyordu. Elbisesini aldı ve ona büründü. Sonra bizimle konuşmaya başladı. Söz esnasında mescidin bina edilmesi geçti. Dedi ki: biz birer tuğla taşıyorduk. Ammar ise ikişer tuğla taşıyordu. Onu Allah Resulü (sas) gördü, şöyle diyerek üzerindeki toprağı silkti: “Vah Ammar! Kendisini âsi (bâğî) bir topluluk öldürecek. Ammâr onları cennete, onlar ise onu cehenneme davet ederler.” Bunun üzerine Ammar şöyle dedi: “Fitnelerden Allah'a sığınırım.”²⁴

Ebû Said'den rivayet edilen haber şu şekildedir: “Ammar'ı asi bir topluluk öldürecek.”²⁵

Ümmü Seleme'den gelen rivayette Nebi (sas) Ammar hakkında şöyle demiştir: “Onu asi bir topluluk öldürecek.”²⁶

Abdullah b. Amr demiştir ki: Allah Resulü 'nü şöyle derken işittim: “Ammar'ı asi bir topluluk öldürecek.” Bunun üzerine Muaviye şöyle demiştir: Aklından ne

²² Fesevi, El-Marife Vettarif, 3/327, Darul Kütüb ilmiyye, Beyrt, 1999.

²³ Sıffin Savaşında Hz. Ammar (Ra) Hz. Ali'nin Yanında Savaşmıştır Ve Muaviye'nin Askerleri Tarafından Öldürülmüştür. Yazar, Yukarıda Bahsi Geçen Hadislerden Yola Çıkararak Hz. Ammar'ın Katillerinin Asi Bir Topluluk Olduğunu İleri Sürmektedir.

²⁴ Ahmed, 3/90; Buhari, 3/1035....

²⁵ İbn Ebi Şeybe, 7/552; Ahmed, 5/214...

²⁶ Taberani, 4/85; Heysemi, 7/242 ...

geçiriyorsun? Onu biz mi öldürdük sanki. Onu öldürenler, onu Hak olmayan bir savaşa zorlayıp sürükleyenlerdir.²⁷

Ebû Hureyre demiştir ki: Rasulullah mescidi bina ediyordu. Herkes bir taş taşırken Ammar iki taş taşıyordu. Bunun üzerine Allah Resulü şöyle dedi: “Vah Sümeyye'nin oğluna! Onu asi bir topluluk öldürecek.”²⁸ Yine Ebû Hureyre şöyle demiştir: “Müjdeler olsun Ammar! Seni asi bir topluluk öldürecek.”²⁹

Amr b. As demiştir ki Resulullah şöyle buyurdu: “Ammar'ı asi bir topluluk öldürecek.”³⁰

Hz. Osman şöyle demiştir: Allah Resulünü (sas) Ammar (ra) hakkında şöyle derken işittim: “Ammar'ı asi bir topluluk öldürecek.”³¹

Hişam b. Velid b. Muğire'nin kızı –Ammar'ı tedavi ediyordu- demiştir ki: Muaviye Ammar'ı ziyaret etmeye geldi. Yanından çıkarken şöyle diyordu: “Allahım! Onun ölümünün bizim elimizle olmasını nasip etme. Çünkü ben Resulullah'ı şöyle derken işittim: Ammar'ı asi bir topluluk öldürecek.”³²

Ebû'l-Yeser Allah Resulü'nün şöyle dediğini haber verir: “Ammar'ı asi bir topluluk öldürecek.”³³

Ebû Eyyub demiştir ki Allah Resulü şöyle buyurmuştur: “Ammar'ı asi bir topluluk öldürecek.”³⁴

Hanzala b. Huveylid el-Anezî şöyle demiştir: Ben Muaviye'nin yanında oturuyordum. Ammar'ı öldürdüklerini iddia eden iki kişi tartışıyordu. Muaviye'nin yanına geldiler. İki adamdan biri diğerine şöyle diyordu: “Onu ben öldürdüm.” Abdullah b. Amr dedi ki: Bence ikinizden biri arkadaşı için bir güzellik yapsın. Çünkü ben Rasulullah'ı şöyle derken işittim: “Onu asi bir topluluk öldürecek.” Bunun üzerine Muaviye söze karışarak şöyle dedi: Sen de bizimle beraber değil miydin? Amr şöyle dedi: Ben sizinle beraberdim ama savaşmadım. Babam beni Rasulullah'a

²⁷ Taberani, Evsat, 8/44; Nesai, Kübra, 5/157

²⁸ Ebû Yala, Müsned, 11/403

²⁹ Tirmizi, Sünen, 5/669

³⁰ İbn Ebi Şeybe, 7/552

³¹ Ebû Yala, Mucem, 1/232; Taberani, Sağir, 1/312

³² Ebû Yala, Müsned, 13/353

³³ Taberani, Kebir, 19/170

³⁴ Taberani, Kebir, 4/168

şikâyet etmişti. Rasulullah da bana şöyle dedi: “Diri olduğu sürece babana itaat et, ona isyan etme.” Ben sizinle beraberdim fakat savaşmadım.³⁵

Ebû Bekr b. Muhammed b. Amr b. Hazm babasının şöyle dediğini haber vermiştir: Amr b. Hazm, Amr b. As’ın yanına girerek şöyle dedi: “Ammar öldürüldü. Resulullah da şöyle demişti: Onu asi bir topluluk öldürecek.” Bunun üzerine Amr, Muaviye’nin yanına girdi ve “Ammar öldürüldü” dedi. Muaviye de, “Ammar öldürüldü mü, ne diyorsun sen?” dedi. Amr şöyle cevap verdi: Ben Resulullah’ı şöyle derken işittim: “Onu asi bir topluluk öldürecek.” Muaviye de ona şöyle dedi: “Sen küçük abdestinde sürçtün. Onu biz mi öldürdük. Onu Ali ve ashâbı öldürdü.”³⁶

Gördüğün gibi hadis açıktır. Onun delalet ettiği manada herhangi bir bulanıklık yoktur. Hadis, şer’i imama karşı çıkan Şam Ehlinin asi olduğuna açıkça delalet etmektedir ki komutan olarak onların önderi de Muaviye’dir. Görüldüğü üzere bu hadislerin bazı ravileri bizzat Şam ehlidir. Bu hadisi Allah Rasulü’nden Muaviye ve Amr b. As ve oğlu da rivayet etmişlerdir. Bu hadis, sübutuna güvenilen ve isnadı kavi olan bir hadistir. Tariklerinin çokluğu ve senetlerinin çeşitliliği ile meşhur hadis seviyesine ulaşmış hatta mütevatir olmaya yaklaşmıştır. Cessas bu hadisi mütevatir sayar. Şöyle der: “Bu, tevatür tarikiyle makbul bir haberdur. Hatta kendisine Abdullah b. Amr gelip Ammar’ın öldürüldüğünü haber verince Muaviye bile bu hadisi inkâr edememiş ve şöyle demiştir: “Onu getiren öldürmüştür.” Sonra da onu kendi ölülerini arasına atmıştır.³⁷

Hafız İbn Hacer, İbn Abdilberr’den onun bu hadis hakkında şöyle dediğini nakleder: “Bu konudaki haberler tevatür derecesindedir ve hadislerin en sahihlerindedir.”³⁸ Zehebi de şöyle demiştir: “Bu konuda pek çok sahabiden hadis vardır ve mütevatirdir.”³⁹ Suyuti de şöyle demiştir: “Bu hadis mütevatirdir. 10 küsur sahabiden rivayet edilmiştir. Bu hususu da “el-Ehadisul mütevatira” adlı eserde beyan ettim.”⁴⁰ Bu hadisin mütevatir olduğuna San’ani de “Tavdih” adlı eserinde işaret etmiştir.⁴¹

³⁵ Ahmed, 2/164

³⁶ Ebû Yala, Müsned, 13/330

³⁷ Ahkamul Kuran, Cessas, 5/280

³⁸ Telhisul Habir, İbn Hacer, 4/43

³⁹ Siyeru Alaminnübelâ, 1/421

⁴⁰ Hasaisul Kübra, 2/239

⁴¹ Tavdihul Efkâr, Sanani, 2/411

Hakkı Bertaraf Edebilmek İçin Batıla Mücadele

Bu hadisin açıkça delalet ettiği mana ve kuvveti ortadayken insanlardan bir grup onunla mücadele etmiştir. Bazıları hadisin aslını tenkit etmiştir. İbnül Cevzi “el-İlelu'l-Mütenahiye” adlı eserinde bu hadis ile ilgili şöyle demiştir: “Ahmed b. Hanbel, Yahya b. Main, Ebû Hayseme ve Muaytî, “Ammar’ı asi bir topluluk öldürecek” hadisini zikredip şöyle demişlerdir: “Bu konuda sahih bir hadis yoktur.” Ahmed b. Hanbel şöyle demiştir: “Ammar hakkında, Onu asi bir topluluk öldürecek şeklinde 28 hadis rivayet edilmiştir. Onlar içinde bir tane sahih hadis yoktur.”⁴² Gördüğün gibi Hadis imamlarından pek çoğu bu hadisi mütevatir saymıştır. Hafız İbn Hacer de onun mütevatir olduğu ile ilgili İbn Abdilberr’in sözünü söylemiş ve devamında da şöyle demiştir: “İbn Dihye demiştir ki: Bu hadisin sahihliğini tenkit etmeye yer yoktur. Eğer sahih olmasa idi Muaviye onu reddeder ve inkâr ederdi.”⁴³

İbn Teymiyye de bu hadisin sahih olmadığına işaret etmiştir. Hadisi, arzularıyla uyumlu başka bir manaya hamletmiştir. Şöyle demiştir: “Rasulullah’ın Ammar hakkında onu asi bir topluluğun öldüreceğini belirten hadisi bazıları zayıf saymış, bazıları tevil etmiştir. Bazıları de şöyle demiştir: Hadisteki “bâğiye” kelimesinin anlamı “âsi” değil “isteyen” demektir, yani “Ammar’ı, Osman’ın (ra) kanını talep eden bir topluluk öldürecek” demektir”, demişlerdir. Nitekim “Biz, İbn Affan’ı okun sivri uçlarıyla istiyoruz” demişler ve burada istemek için “nebğî” ifadesini kullanmışlardır. Bazıları da bu hadis kendisine söylenince Muaviye’nin dediği şu sözleri söylemişlerdir: Onu biz mi öldürdük? Onu Ali ve arkadaşları öldürmüş ve bizim kılıçlarımızla öldürdüğümüz kişilerin arasına atmışlardır.”⁴⁴

Bunlar, batıl asabiyetten kaynaklanan bir mücadeledir ve hakkı çarpıtmaktır. Gördüğün gibi birbiriyle çekişmeli taraflar bile bu hadisin sahihliği konusunda icma etmişlerdir. Muaviye’nin bizzat kendisi, arkadaşı Amr ve onun oğlu da bizzat hadisin ravilerindedir. Rivayet ettikleri hadis eğer sabit değilse, düşmanlarının lehine ve kendilerinin de aleyhine apaçık bir delil olduğunu bilmelerine rağmen bu hadisi rivayet etmezlerdi.

Hadisteki “bağiye” kelimesinin anlamı “asi” değil “isteyen” demektir diyerek, şairin, “Biz, İbn Affan’ı okun sivri uçlarıyla istiyoruz” dediğini de delil mahiyetinde ifade ederek, hadisin “Ammar’ı, Osman’ın (ra) kanını talep eden bir topluluk öldürecek” manasına geldiğini söyleyip tevil edenlere gelince; bu, bizzat hadisin

⁴² İbnül Cevzi, İlelul Mütenahiye, 2/848

⁴³ Telhîsul Habir, 4/43

⁴⁴ Minhacussünnetinnebeviyye, 4/405

metniyle reddedecek bir iddiadır. Çünkü hadiste, “Ammar, onları cennete, onlar ise Ammar’ı cehenneme çağırılmaktadır” denilmektedir. Bu da onların davetinin batıl olduğunu ve bu davetin –Allah korusun- cehenneme götürdüğüne dair bir nastır. Molla Ali el-Kari şöyle demiştir: “İbn Melek demiştir ki: “Şunu bil ki Ammar’ı Muaviye ve topluluğu öldürmüştür. Onlar bu hadisle azgın ve asi olmuşlardır. Çünkü Ammar, Ali’nin ordusu içinde yer alıyordu ve Ali, imamlığa hak sahibi idi. Onlar da ona beyat etmekten çekinmişlerdir.”⁴⁵

Ammar’ı, savaşa zorlayıp sürükleyenlerin öldürdüğü iddiasına gelince, bu iddia, gerçeği ve hakkı kabul etmemenin bir ifadesidir. Eğer dedikleri gibi olsaydı, aynı mantıkla Nebi (sas)’in de amcası Hamza b. Abdülmuttalib’i öldürmüş olması gerekirdi. Ayrıca Bedir, Uhud ve bütün gazvelerde şehit olan ashabını da öldürmüş olması gerekirdi. Zaten Ali b. Ebi Talib (kv) bu iddia Muaviye’den kendisine ulaşınca bunu reddetmişti.

Batıl asabiyete dair, bu hadisin “Ammar’a işkence eden ve onu dinlerine döndürmeye çalışan Mekkeli müşrikler hakkında” olduğuna dair İbn Battal’ın şu yorumunu da aktaralım. O şöyle demiştir: “Bu hadisin elbette Müslümanlar hakkında yorumlanması mümkün değildir. Zira onlar zaten Allah’ın davetine dâhildirler. Çünkü Allah’a, ancak İslam’dan çıkmış olanlar davet edilirler. Hadiste geçen “Onlar da Ammar’ı cehenneme davet ediyorlar” ifadesi aynı zamanda buna da delildir. Çünkü Mekkeli müşrikler Ammar’a işkence yaparak onu kendi dinlerine döndürmeye çalışmışlardır ki o da cehenneme götürür.”⁴⁶

Bu, acayip ve asabiyyetin nefislerde derince yer etmesinden kaynaklanmış bir tevildir. İslam’ın umumi davetine icabet eden ve şehadet getiren kişiler hakka davet edilmeye devam edilirler. Hatta getirdikleri şehadetin gereklerine göre hareket etmeleri onlara emredilir. Mesela hakka uymaları, batılı bırakmaları, Allah’ın emrini dinlemeleri, şeytanın emrinden uzak durmaları, emir ve nehy olarak dini sorumluluklarının hepsini yerine getirmeleri emredilir. Hiçbir kişiden diliyle şehadet getirdi diye tabi olma sorumluluğu düşmez. Eğer böyle olsaydı, şehadet getiren kişilere farz veya haram olarak herhangi bir şey terettüp etmezdi. Nerede bu düşünce, nerede şu ayet-i kerimelerdeki gerçekler:

⁴⁵ Mirkatul Mefatih, 11/17, Darul Kütüb ilmiyye, Beyrut 2001

⁴⁶ Şerhu Sahihi Buhari, İbn Battal El-Kurtubi, 5/27, Mektebetu’r-Rüşd, Riyad 2003.

“İş, ne sizin kuruntunuza, ne de kitap ehlinin kuruntusuna göredir. Kim kötü bir iş yaparsa onunla cezalandırılır. O kendisine Allah’tan başka ne bir dost, ne de bir yardımcı bulabilir.”⁴⁷ (Nisa, 123)

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun.”⁴⁸ (Tevbe, 119)

“Ey iman edenler! Hiçbir alış verişin, hiçbir dostluğun ve hiçbir şefaatin olmadığı kıyamet günü gelmeden önce, size rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda harcayın. İnkâr edenler ise zalimlerin ta kendileridir.” (Bakara, 254)

“Ey iman edenler! Allah’a karşı gelmekten sakının ve eğer gerçekten iman etmiş kimselerseniz, faizden geriye kalanı bırakın. Eğer böyle yapmazsanız, Allah ve Rasûlüyle savaşa girdiğinizi bilin...” (Bakara, 278-279)

“Ey iman edenler! Kat kat arttırılmış olarak faiz yemeyin. Allah’a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz. Kafirler için hazırlanmış ateşten sakının. Allah’a ve Peygambere itaat edin ki size merhamet edilsin.” (Al-i İmran, 130-132)

“Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda batıl yollarla yemeyin. Ancak karşılıklı rıza ile yapılan ticaretle olursa başka. Kendinizi helak etmeyin. Şüphesiz Allah size karşı çok merhametlidir. Kim haddi aşarak ve zulmederek bunu yaparsa, onu cehennem ateşine atacağız. Bu, Allah’a pek kolaydır.” (Nisa, 29-30)

“Ey iman edenler! Kendiniz, ana babanız ve en yakınlarınızın aleyhine de olsa Allah için şahitlik yaparak adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun. (Şahitlik ettikleriniz) zengin veya fakir de olsalar (adaletten ayrılmayın). Çünkü Allah ikisine de daha yakındır. (Onları sizden çok kayırır.) Öyle ise adaleti yerine getirmede nefsinize uymayın. Eğer (şahitlik ederken gerçeği) çarpıtırsanız veya (şahitlikten) çekinirseniz (bilin ki) şüphesiz Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.” (Nisa, 135)

“Ey iman edenler! Allah için hakkı titizlikle ayakta tutan, adalet ile şahitlik eden kimseler olun. Bir topluma olan kininiz sizi adaletsizliğe itmesin. Adil olun. Bu, Allah’a karşı gelmekten sakınmaya daha yakındır. Allah’a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.” (Maide, 8)

“Ey iman edenler! Ne oldunuz ki, size “Allah yolunda sefere çıkın” denilince, yere çakılıp kaldınız. Yoksa ahiretten vazgeçip dünya hayatını mı seçtiniz? Oysa ahirete göre dünya hayatının yararı, pek az bir şeydir. Eğer Allah yolunda sefere

⁴⁷ لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِي أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا

⁴⁸ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

çıkmazsanız, sizi elem dolu bir azap ile cezalandırır ve yerinize sizden başka bir toplum getirir. Siz ise ona hiçbir zarar veremezsiniz. Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir.” (Tevbe, 38-39)

“Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da diğer kadınları alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Birbirinizi karalamayın, birbirinizi (kötü) lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir namdır! Kim de tövbe etmezse, işte onlar zâlimlerin ta kendileridir. Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zannın bir kısmı günahdır. Birbirinizin kusurlarını ve mahremiyetlerini araştırmayın. Birbirinizin gıybetini yapmayın. Herhangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte bundan tiksindiniz! Allah’a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah tövbeyi çok kabul edendir, çok merhamet edendir.” (Hucurat, 11-12)

“Ey iman edenler! Mallarınız ve evlatlarınız sizi, Allah’ı zikretmekten alıkoymasın. Her kim bunu yaparsa, işte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir. Herhangi birinize ölüm gelip de, “Ey Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktirsen de sadaka verip iyilerden olsam!” demeden önce, size rızık olarak verdiğimiz şeylerden Allah yolunda harcayın. Allah, eceli geldiğinde hiçbir kimseyi asla ertelemes. Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır.” (Münafikun, 9-11)

Evet, görüldüğü üzere nice Kur’ân ayeti vardır ki inanan müminleri hakka uymaya, Allah’ın emirlerini dinlemeye, yasaklarından sakınmaya davet etmekte ve bunlara uyanlara cenneti ve güzellikleri, uymayanlara da onları bekleyen acı sonu haber vermektedir. Öyleyse İbn Battal şu sözleri nasıl söyleyebilir: “Bu hadisin elbette Müslümanlar hakkında yorumlanması mümkün değildir. Zira onlar zaten Allah’ın davetine dâhildirler. Çünkü Allah’a, İslam’dan çıkmış olanlar davet edilirler.” Bu ayetlerin içeriği İslam’a girmiş olanları Allah’ın emirlerini yapmaya ve yasaklarından da sakınmaya davet etmemekte midir yani? Acaba İbn Battal şu ayet hakkında ne diyecektir?:

“Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın onlara “öf!” bile deme; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle. Onlara merhamet ederek tevazu kanadını indir ve de ki: “Rabbim!, Tıpkı beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı. ”Rabbiniz içinizde olanı en iyi bilendir. Eğer siz iyi kişiler olursanız, şunu bilin ki Allah tövbeye yönelenleri çok bağışlayandır. Akrabaya, yoksula ve yolda kalmış yolcuya haklarını ver, fakat saçıp savurma. Çünkü saçıp savuranlar şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankörlük etmiştir. Eğer Rabbinden

umduğun bir rahmeti istemek için onlardan yüz çevirecek olursan, o zaman onlara yumuşak bir söz söyle. Eli sıkı olma, büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır ve çaresiz kalırsın. Şüphesiz Rabbin, dilediğine rızık bol bol verir ve (dilediğine) kısar. Çünkü O, gerçekten kullarından haberdardır ve onları görmektedir. Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Onları da, sizi de biz rızıklandırırız. Onları öldürmek gerçekten büyük bir günahdır. Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, son derece çirkin bir iştir ve çok kötü bir yoldur. Haklı bir sebep olmadıkça, Allah'ın, öldürülmesini haram kıldığı cana kıymayın. Kim haksız yere öldürülürse, biz onun velisine yetki vermişizdir. Ancak o da (kıyas yoluyla) öldürmede meşru ölçüleri aşmasın. Çünkü kendisine yardım edilmiştir. Rüşüne erişinceye kadar, yetimin malına ancak en güzel şekilde yaklaşın, verdiğiniz sözü de yerine getirin. Çünkü söz (veren sözünden) sorumludur. Ölçtüğünüzde ölçmeyi tam yapın, doğru terazi ile tartın. Bu daha hayırlı, sonuç bakımından daha güzeldir. Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığın şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur. Yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü sen yeri asla yaramazsın, boyca da dağlara asla erişemezsin. Bütün bu sayılanların kötü olanları Rabbinin katında sevimsiz şeylerdir." (İsra, 23-38)

İslam'a daveti kabul etmiş olan bir kimse bu ayetlerde anlatılan emir ve yasaklardan –birincisi olan Allah'tan başkasına ibadet etmemek gerektiği hariç-muaf mıdır?! İbn Battal, İslam'ı kabul edenlere ve Allah'ın birliğine inananlara yapılan bu davetin, tevhidin gerektirdiği itaat ve haramlardan uzak olma gibi hususları yerine getirmek için olduğunu nasıl da bilmezlikten veya görmezlikten gelebilir? Ümmetin haksız yere kanını dökmek, şer'i usullerle seçilmiş halifeye isyan etmek, Allah'ın itaati vacip kıldığı adaletli olan Allah dostlarına isyan bayrağı açmak haramlardan değil midir?

Durum, şüphe götürmeyecek derecede açıktır. Ammar'ı kim öldürmüştür? Hadisin tevilinde bu kadar zorlanan kimdir?

Hafız İbn Hacer, İbn Battal'ın şöyle dediğini belirtmiştir: "Mühelleb'e tabi olarak bu hadisin Ali'nin Ammar'ı gönderdiği Haricîler hakkında olması sahihtir ki Ammar onları cemaate davet ediyordu. Fakat hadisin sahabilerden biri hakkında olması sahih değildir. Bu söze şarihlerden pek çoğu da mütabaat etmiştir."⁴⁹

Bu sözde de basiretli kişilerin hemen anlayacağı gerçekleri ters yüz etme gibi bir durum bulunmaktadır. Hatta İbn Hacer, bizzat kendisi bu sözlerin akabinde şunları serdetmiştir: "Bu görüşün üzerinde birkaç yönden iyice düşünmek gerekir.

⁴⁹ İbn Hacer, Fethul Bari, 1/542, Darul Marife Beyryt, Tsz.

Öncelikle bütün ehl-i ilmin bildiği üzere şüphesiz Haricîler Ali'ye Ammar öldürüldükten sonra isyan etmişlerdir. Haricîler'in ortaya çıkması tahkim hadisesinden sonraydı. Tahkim de Siffin savaşının akabindedir. Ammar'ın öldürülmesi ise kesinlikle bundan öncedir. Öldükten sonra Ali, Ammar'ı onlara nasıl göndermiş olabilir ki?

İkinci olarak Ali'nin Ammar'ı yanlarına gönderdiği kimseler, Kufeliler'dir. Ali, Ammar'ı Cemel vakasından önce Aişe ve beraberindekilerle savaşmaktan uzak olmaları maksadıyla onlara, göndermiştir. Muaviye'nin yanında olduğu gibi onların yanında da sahabilerden bir grup vardı."⁵⁰

Görüyorsun, Haricîler diye isimlendirdikleri kimseleri, kendilerine gelen her kötülükle ve nispet edilen her batıl hareketle ilişkilendirecek bir şamar oğlanı olarak kullandıklarını görüyorsun! Bu tutum nerede, Allah'ın emrettiği kin ile hareket etmeden yakın veya uzak kişiler hakkında adalet ile şahitlik etmek nerede? Üstelik Hafız İbn Hacer, hadisi açıklarken garip bir şekilde şöyle demiştir: "Eğer, Ammar'ın Ali ile birlikte Siffin'de öldürüldüğü, onu öldürenlerin Muaviye ile beraber olduğu, Muaviye'nin yanında da sahabeler den bir cemaat olduğu söylene bile o halde bu kişiler hakkında cehenneme davet etmeleri gibi bir durum nasıl caiz olabilir,? diye bir soru sorulsa buna şöyle cevap verilir: "Onlar kendilerini, cennete davet eden kimseler olarak görüyorlardı. İctihat ediyorlardı. Dolayısıyla zanlarına uymalarından dolayı kınanamazlar. Cennete davet etmekten maksat, cennete girmeye sebep olan imama itaata davet etmektir. İşte Ammar, onları o zaman için itaat edilmesi vacip olan imam olarak Ali'ye itaat etmeye davet etmiştir. Onlar da bunun tersine davet etmişlerdir. Fakat onlar kendilerine galip gelen tevillerinden dolayı mazurdurlar."⁵¹

Aman Allahım, eğer bu yaptıklarıyla mazur olsalardı ve bu mesele içtihat etmenin caiz olduğu konulardan olsaydı, o halde onların Ammar'ı cehenneme davet etmesi nasıl söz konusu olacaktı? Üstelik içtihat yapmanın caiz olduğu bir konuda, hak olarak içtihat yapan birisi, her hâlükârda yaptığı içtihattan sevap kazanır, fakat onun içtihadının cehenneme götürmesi mümkün değildir, bundan Allah'a sığınırız. Ayrıca içtihat, şer'î nasların olduğu yerde caiz değildir. Zira o zaman müçtehit dupduru gerçeğe muhalefet etmiş olur. Bu sözü bu şekilde tevil etmek caiz olsaydı o zaman onun benzeri olan ve şu ayette geçen Firavunun ehlinden olan müminin sözünün de o şekilde hamledilmesi mümkün olabilirdi: "Ey kavmim! Bu ne hal? Ben sizi kurtuluşa çağırıyorum, siz ise beni ateşe çağırıyorsunuz." (Gafir (Mümin), 41)

⁵⁰ A.Y.

⁵¹ A.Y.

Çünkü kendisine davet edilen şey her iki olayda da aynı şeydir ve bu aynı ifade ile hem Kur'an'da hem de hadiste zikredilmiştir.

Eğer bu olay, içtihadî bir mesele olsaydı, İmam Ali'nin onlarla savaşması caiz olmazdı. Çünkü onlar o taktirde şer'î olarak özürlü olmuş olurlardı. Zira Ali, İbn Asakir'de ve başka kaynaklarda geçtiğine göre şöyle demiştir: ***“Allah'a yemin olsun ki bu işi iyice düşünüp taşındım. Allah'a yemin olsun ki savaşmak veya Allah'ın Muhammed'e indirdiğini inkâr etmekten başka bir seçenek bulamadım.”***⁵²

Eğer bu olay içtihat yapılabilir bir olay olsaydı Hz Ali, onlarla savaşmayı terk etmenin küfr ve inkâr anlamına geleceğini söylemezdi. Bilindiği gibi küfür ve inkâr ancak şer'î olarak haram kılınmış bir şeyi işleyince söz konusu olur. Eğer dinden çıkarmasa o takdirde de nimetin küfrü olur. Eğer dinden çıkarırsa zaten dini inkâr etmek manasına gelir. Bilirsin ki fer'i ve içtihadî konularda tekfir etmek, selef-i salih arasında görülmemiştir. İslam'da da bu kesinlikle caiz değildir. Eğer caiz olsaydı o zaman herkesin kendi görüşüne muhalefet eden başka bir kimseyi tekfir etmesi de caiz olurdu. Yeryüzünde kendileriyle savaşılmayı gerektirecek bir fesat işlediklerinden dolayı onlarla savaşmayı terk etmek küfür olduğuna göre onların ve bu yaptıklarının durumu nedir? Şüphesiz bu daha derin bir küfür ve sapıklıktır. Onların bu konuda müçtehit sayılmaları nasıl caiz olabilir ki onlar bundan dolayı mazurdurlar?

Ayrıca önceden geçtiği üzere bizzat Muaviye Kufeliler'e, sadece başlarına yönetici olmak için onlarla savaşmıştı itiraf etmiştir. Bunun manası onun yeryüzünde büyüklük taslamasıdır. Allah Teâlâ şöyle demiştir: “İşte ahiret yurdu. Biz onu yeryüzünde büyüklük taslamayan ve bozgunculuk çıkarmayanlara has kılarız. Sonuç, Allah'a karşı gelmekten sakınanlardır.” (Kasas, 83)

Yine Muaviye, yaptığı iyiliğin öncekilere nazaran münker olduğunu bizzat itiraf etmiştir. O Medineliler'e şöyle demiştir: “Bizi, bizde olanlarla kabul edin. Bizim arkamızdakiler artık sizin için şerlidir. Şu zamanımızın iyiliği, geçmiş zamanın münkeridir. Zamanımızın münkeri de daha gelmemiş olan zamanın iyiliğidir.”⁵³ Bu sözleriyle o, hüküm ve idaresindeki Kayser ve Kisra çıkışını gizlememiştir. Çünkü herkes gibi o da kendisine yeryüzünün mülkünü verildiğini ve hiçbir kimsenin kendisine bir şey sorma ve yaptıklarından hesaba çekme hakkının olmadığını

⁵² Tarihi Dımaşk, 42/457, 474. Ç.N.: Ayrıca Bkz.: Hakim, Müstedrek, Hadis No: 4655

⁵³ İbn Abdırabbih, Elıkdul Ferid, 4/76, Daru İhyaittürasil Arab,, Beyrut 1999.

düşünüyordu. **Şöyle demişti: “Yeryüzü Allah’ındır. Ben de Allah’ın halifesiyim. Aldığım benimdir. İnsanlara bıraktığım ise benim ihsan ve lütfumlardır.”**⁵⁴

Yani O, insanları hazinedeki rızıklarından mahrum etse bu onun meşru bir hakkı olacak. İnsanlar da onu bu yaptığından dolayı hesaba çekemeyecek. Söyledikleri bu manaya geliyordu. Sanki o insanları, onların değil kendi mülkünden men etmişti! İnsanlara bu mülkten bir şey verirse bu da onun cömertliğinden sayılırdı!. Çünkü mutlak tasarruf ona aitti ve her şeyde hak onundu, insanların değil. Bunun, Allah Rasulü (sas) zamanındaki dosdoğru nübüvvet yoluyla nasıl bir ilgisi olabilir? Zira Rasullullah (sas) malı eşit olarak dağıtırdı. Şöyle derdi: “Bu maldan bana düşen sizden herhangi birinize düşen kadar ve bir de humustur (1/5), zaten o da size geri dönecektir.”⁵⁵ Rasullullah (sas) malı insanlara vermede veya vermeme nefsinin ve arzusunun istediği şekilde değil, sadece kendisine emredildiği şekilde taksim ettiğini de şöyle beyan etmiştir: “Ben size ne mal veriyorum ne de ondan men ediyorum. Ben sadece emredildiğim şekilde taksim ediyorum.”⁵⁶

Yine Muaviye’nin yaptığı ve dediği nerede, Hulefa-i Raşidin’in yolu nerede? *İbn Ömer*’den rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir: “Celevla’nın fethine katılmışım. Ganimet mallarından 40.000 dirhemlik eşya satın aldım. Ömer’e geldiğimde (Babama) bana şöyle dedi: “Beni ateşe mi sürüklemek istiyorsun? Sana beni kurtarman söylense bunu yapmayacak mısın?” Ben de şöyle dedim: “Allah’a yemin olsun ki, sana zarar veren her şeyde n seni kurtarırdım.” O zaman bana şöyle dedi: “Bir an için kendimi, insanlar alışveriş yaparlarken onları görüyormuş gibi düşünüyorum. O sırada insanların şöyle söylendiğini görüyorum: Şu adam Abdullah b. Ömer değil mi? Allah Rasulü’nün sahabisi, Müminlerin emirinin oğlu ve insanların ona en sevimli olanı değil mi? Sen böylesin... Onların senden yüz dirhem kâr etmeleri senden bir dirhem zarar etmelerinden onlar için daha iyidir. Ben mal taksim eden sorumluluk sahibi bir makamdayım. Ben, Kureys’in tüccarlarının kârından çok daha fazlasını sana veriyorum.” Ömer sonra o tüccarı çağırdı, 400.000 dirhemlik alışveriş yaptı, bana da 80.000 dirhem verdi. Kalanı da Sa’d b. Ebi Vakkas’a gönderdi ve şöyle dedi: Onu savaşa katılan kişilere dağıtsın. Aralarında ölen varsa payını varislerine versin.”⁵⁷

Bakınız ona, çocuklarının ticaretinde bile nasıl sakınıyor ve titiz davranıyor. Oysa çocuğunun yaptığı bu alışveriş, karşılıklı rıza ile yerine gelmiş usulünce bir ticaretti.

⁵⁴ Ensabul Eşraf, 2/83

⁵⁵ Ahmed, 4/127

⁵⁶ Buhari, 3/1134

⁵⁷ Kasım B. Sellam, Kitabul Emval, 1/331.

Fakat Ömer, oğlunun kendisinden dolayı bir fırsatçılık yapmış olabileceğinden veya tüccarın halifeden dolayı iyilik yapmış olabileceğinden korkarak böyle davranmıştı.

O, çocuklarının elinin Müslümanların umumi malına uzamasından da aşırı şekilde korkuyordu. Çocuklarına olan şefkati onları şiddetli bir şekilde ikaz etmeye engel olmuyordu. İsa b. Mamer şöyle demiştir: Ömer b. Hattab, kıtlık senesinde çocuklarından birinin elinde bir meyve görmüş ve şöyle demişti: “Müminlerin emirinin oğluna bak sen. Ümmeti Muhammed (sas) ser sefil haldeyken o meyve yiyor.” Çocuk da ağlayarak koşup çıktı. Daha sonra Ömer bu meyvenin nereden geldiğini sorduktan sonra onu susturdu. Dediler ki: Çocuk onu bir avuç tohum karşılığında satın almıştı.⁵⁸

Bir keresinde de Huzeyfe'ye şöyle bir nağme yazmıştı: “Allah'ın insanlara verdiği rızıklarını onlara ver. O rızıklar Hz. Ömer'in değil, onun ailesinin de değil. Onu insanlar arasında paylaşır.”⁵⁹

Başka bir defasında da bir adam ona şöyle demişti: “Ey müminlerin emiri! Allah'ın malını harcarken kendine biraz geniş davransan olmaz mı?” Hz. Ömer ona şöyle cevap verdi: “Benimle şu insanların misali bir yolculuğa çıkan bir topluluğun misali gibidir ki onlar aralarında mal toplayıp biriktirmişler ve onu kendilerine infak etsin diye içlerinden bir adama teslim etmişler. Bu adamın o insanların malından herhangi bir kayırmacılık yapması caiz midir?!”⁶⁰

Muhammed b. Sirin anlatıyor: “ Hz. Ömer b. Hattab'ın bir akrabası ona gelerek kendisine devlet hazinesinden bir şeyler vermesini istemişti. Hz. Ömer onu şiddetle azarladı ve şöyle dedi: “Sen, Allah'ın beni hain bir idareci olarak karşılamasını istedin.” Bundan sonra Hz. Ömer ona kendine ait malından 10000 dirhem verdi.”⁶¹

Hz. Ömer'in kendisini bu kadar çok hesaba çekmesine karşılık onun emri altındaki halk da kesinlikle onu hesaba çekmeyi ihmal etmemiştir. Halktan her biri adeta Ömer'i gözetleme makamındaydı ve onu çok küçük bir şeyde bile hesaba çekerdi. Utbi demiştir ki: “Ömer'e elbiseler gönderilmişti. Onu insanlar arasında taksim etti ve herkese bir parça elbise düşmüştü. Bunun akabinde Ömer minbere çıkmıştı. Üzerinde iki parçadan oluşan bir elbise vardı. İnsanlara, “Ey insanlar beni dinleyiniz” dedi. Selman araya girerek şöyle dedi: “Seni dinlemiyoruz.” Ömer, “Niçin ey Ebû Abdullah?” deyince Selman şöyle dedi: “Çünkü sen bize birer parça elbise

⁵⁸ İbn Sa'd, Tabakatul Kübra, 3/315

⁵⁹ İbn Sa'd, Tabakatul Kübra, 3/299

⁶⁰ İbn Teymiyye, Essiyasetüşşeriyye Fi Islahirrai Verraiyye, S. 29, Darul Marife,

⁶¹ Taberi, Tehzibul Asar, 1/114, Matbaatul Medeni, Kahire

teksim ettin. Fakat görüyoruz ki senin üzerinde iki parça elbise var.” Bunun üzerine Hz. Ömer şöyle cevap verdi: “Acele etme Ebû Abdullah!” Sonra da seslenerek, “Abdullah” dedi. Hiç kimse ona cevap vermedi. Bu sefer Ömer, oğlu Abdullah’a işaretle, “Ey Ömer’in oğlu Abdullah” deyince oğlu, “Buyurun ey müminlerin emiri!” dedi. Hz. Ömer ona şöyle dedi: “Allah’a yeminle söylüyorum. Giydiğim elbise senin elbisen değil midir?” Oğlu da, “Allahım (a yemin olsun ki), evet.” deyince Selman şöyle dedi: “İşte şimdi (oldu), söyle. (Şimdi) seni dinleriz.”⁶²

Abdullah b. Zem’a, halifeliği döneminde Ali (kv)’ye gelerek ondan kendisine mal vermesini istemişti. O, Hz. Ali’nin tarafındaki gruptandı. Hz. Ali şöyle cevap verdi: “Bu mal ne benimdir, ne de senin. Bu, Müslümanların ortak malıdır ve onların kılıçları ile elde edilmiştir. Eğer savaşa katıldıysan sen de onlarla birlikte payına düşeni alırsın. Aksi takdirde onların elleriyle kazandıkları şey, ancak onların ağızlarıyla izin vermeleri sonucu tasarrufa açıktır.”⁶³

Bir keresinde de kardeşi *Akil* onun yanına gelmiş ve şöyle demişti: “Ey Müminlerin Emiri! Benim ihtiyacım var, fakirim, bana mal ver.” Ali de ona şöyle cevap verdi: “İnsanlara paylaştıracığım zamana kadar sabret. Sana da onlarla beraber veririm.” Fakat ısrar edince Ali bir adama şöyle dedi: “Tut onun elinden. Onu çarşıdaki dükkânlara götür ve şöyle de: “Şu kapıların tokmaklarını çal. Ve bu dükkânlarda ne varsa onu al.”

Bunun üzerine Akil şöyle dedi: “Ali, beni hırsız yapmak istiyor.” Sonra da ona tekrar giderek şöyle dedi: “Ey müminlerin emiri! Sen beni hırsız yapmak mı istedin?” Bunun üzerine Ali şöyle dedi: “Tam aksine, Allah’a yemin olsun ki sen beni hırsız yapmak istedin. Çünkü insanların malını almamı ve onlara vermeden sana vermemi istedin.” Akil şöyle cevap verdi: “Vallahi ben Muaviye’ye gideceğim.” Bu sefer Ali şöyle dedi: “İşte birbirinizi buldunuz, sen ve o.” Sonra Akil, Muaviye’ye gidip ondan mal isteyince Muaviye de ona 100.000 dirhem verdi.”⁶⁴

İşte Hulefa-i Raşidinin hayatı böyleydi. Onlar Nebi (sas)’in yürüdüğü yola tabi idiler. Onlarda akrabayı ve yakını kayırma, torpil geçme veya kendisine uzak olanı mahrum etme gibi tutumlar yoktu. Fakat bu dönemden sonra doğru yoldan sapma ve geriye doğru çöküş başladı. Halife diye isimlendirilen melikler mal kayırmacılığı yaptılar, onu istediklerine verdiler, onu istediklerinden de mahrum bıraktılar. Mal ve mülk verme işini, vicdanları satın almak, hakları zorla gasp etmek, kan dökmek

⁶² Dineveri, Uyunul Ahbar, S. 23

⁶³ Rebiul Ebrar, 1/290

⁶⁴ İbn Asakir, Tarihi Dimaşk, 41/22

ve haramları irtikâp etmek için birer vesile olarak kullandılar. Böylece de dinin başına büyük bir musibet geldi ve İslam daha da garipleşti. Bütün işlerin başlangıç ve sonu Allah'a aittir.

İnsanların Akıllarını Saptırmak İçin Minberlerde Meşru Halifeye Sövmek ve Lanet Etmek Yoluyla Gerçeği Ters Yüz Etmeye Çalışmak

Muaviye, İslam devleti ve ümmetin halifesine karşı başlattığı bu silahlı savaşın yanı sıra meşru halifeye karşı insanların akıllarını saptırmak için bir de bildiri savaşına (kara propagandaya) girişti. Minberlerde Ali b. Ebi Talib'e lanet etmeyi bir metot haline getirdi. Bunu gelişme çağındaki çocuktan ölene kadar her yaşlıya uygulanması gereken bir yol haline getirdi. Üstelik normal insanlara ek olarak sahabe-i kirami bile bu yola davet ediyordu. Oğlu Amir, Sa'd b. Ebi Vakkas'ın şöyle dediğini söylemiştir: Muaviye b. Ebi Süfyan, Sad'ı emretmişti. Yanına gelince ona şöyle dedi: "Ebû Turab'a (Hz. Ali'ye) sövmekten (kötü söz etmekten) seni alıkoyan nedir?" Sa'd şöyle cevap verdi: "Sen, *Rasulullah'ın Ali'ye söylediği üç şeyi hatırlamaz mısın? Bundan dolayı asla ona kötü söz söylemeyeceğim. Çünkü o üç şeyden bir tanesi bile bana söylenmiş olsaydı, bu bana kırmızı tüylü develerimin olmasından daha sevimli gelirdi.*"⁶⁵ Bir adam Sehl b. Sa'd'a gelip ona şöyle demişti: "Şu adam var ya, Medine'nin emirlerinden biri. Minberde Ali'ye sövmen için seni çağırıyor."⁶⁶

İbn-i Abdi Rabbih demiştir ki; Şeybani Ebû'l-Hubab'tan, o da babasından bildirmektedir: Bir gün Muaviye'nin huzurunda ve yanında halkın ileri gelenlerinin de bulunduğu halde, Şamlı bir adam ayağa kalkıp konuştu ve sözünün sonunda da Ali'ye lanet etti. Oradaki insanlar sustular (buna göz yumdular)." Ama orada olan **Ahnef b. Kays** o sırada şöyle konuştu: "Ey müminlerin emiri! Bu adam az önce ne dedi? Bu adam, eğer Muaviye'nin Peygamberlere lanet edilmesine rızası olduğunu bilseydi şüphesiz onlara da lanet ederdi. Allah'tan kork ve üzerindeki Ali takıntısını bırak artık. O Rabbine kavuşmuştur. Kabrinde tek başına bulunmaktadır. Onun ameli de artık bitmiştir. Vallahi biz İslam'a ondan daha önce gireni, daha temiz ahlaklısını, daha bereketli karakter sahibi birini ve daha büyük bir imtihana maruz kalmış bir kimseyi bilmiyoruz." Bunun üzerine Muaviye ona şöyle dedi: "Ahnef! Çöpü göze batırdın ve görüşünü söyledin. Allah'a yemin olsun ki mutlaka minbere çıkacak ve isteyerek veya kerhen (istemeyerek) ona lanet edeceksin." Bunun üzerine Ahnef şöyle dedi: "Ey müminlerin emiri! Eğer beni bu işten muaf tutarsan bu senin

⁶⁵ Müslim, 7/120, Tirmizi, 5/638

⁶⁶ İbn Hibban, 15/368

için daha hayırlı olacaktır. Eğer beni buna zorlarsan Allah'a yemin olsun ki dudaklarım kesinlikle bu söylediğine yanaşmayacaktır." Muaviye, "Kalk ve minbere çık" deyince Ahnef şöyle cevap verdi: "Vallahi, emin olabilirsin, sözde ve fiilde insafli davranacağım."

Muaviye, "Ahnef! İnsafli davranırsan ne diyeceksin?" deyince Ahnef şöyle dedi: "Minbere çıkacağım, Allah'a en yaraşır şekilde hamd ve sena edeceğim, Rasulü'ne (sas) de salât edeceğim. Sonra şöyle diyeceğim: "Ey insanlar! Müminlerin emiri Muaviye bana Ali'ye lanet etmemi emretti. Muhakkak ki Ali ve Muaviye ihtilaf edip savaşmışlardır. Onlardan her biri de karşısındakinin kendisine ve topluluğuna karşı asi olduğunu iddia etmiştir. Ben dua ettiğim de sizler de, "amin" deyin. Allah size merhamet etsin."

Sonra şöyle diyeceğim: "Allah'ım sen, meleklerin, nebilerin ve bütün yaratıkların; bu ikisinden (Hz. Ali ve Hz. Muaviye) sahibine (arkadaşına) isyan edene lanet et (ve etsinler). Asi topluluğa da lanet et (ve etsinler). Allahım onlara büyük bir lanet ile lanet et. "Amin" deyin. Allah size merhamet etsin." Ey Muaviye! Bu söylediklerimin üzerine ne bir harf ekleyeceğim ne de çıkaracağım. İsterse bu yolda kurban olayım." Bunun üzerine Muaviye ona şöyle dedi: "Ey Ebû Bahr, o zaman seni (bu işten) muaf tutalım."

Muaviye, Akil b. Ebi Talib'e de şöyle demiştir: "Ali, seninle akrabalık bağlarını kopardı, sana ben yardım ettim. (Bunun karşılığı olarak) beni hoşnut edecek şey, minberde ona lanet etmendir." Akil, "Tamam, yapayım" deyince minbere çıktı ve Allah'a hamd ve sena ettikten sonra şöyle dedi: "Ey insanlar! Müminlerin emiri Muaviye bana Ali b. Ebi Talib'e lanet etmemi emretti. Ona lanet edin. Allah'ın da meleklerin de bütün insanların da laneti onun üzerine olsun." Sonra minberden inince Muaviye ona şöyle dedi: "Ebû Yezid, bana mı ona mı kime lanet ettiğini tam olarak beyan etmedin?" Akil şöyle cevap verdi: "Vallahi, ne bir harf ekledim ne de çıkardım. Söz, söyleyenin niyetine göredir."⁶⁷

Temimî demiştir ki: Bana Muhammed b. Ali b. Hasan bildirmiştir ki o şöyle demiştir: Bize Abdullah b. Muhammed b. Ali ed-Dağşi babasından o da dayısı Temim b. Malik el-Kuraşi'den onun şöyle dediğini söylemiştir: Muaviye b. Ebi Süfyan, Ziyad'a mektup yazarak kendisine Irak'ın hatiplerinin ve Sa'saa b. Suhan'ın ⁶⁸ gönderilmesini istemiştir. Onlar da Muaviye'ye geldiler. Muaviye, Allah'a hamd u sena ettikten sonra onlara şöyle hitap etti: "İmamınıza geldiniz. O sizin

⁶⁷ İbn Sbdirabbih, El-Ikdul Ferid, 4/28-29

⁶⁸ İbaziyye'nin ilk liderleri arasında yer alan bir şahsiyet (ÇN)

cennetinizdir. Mukaddes topraklara, insanların toplanıp birleştiği yere geldiniz. O size istediğinizi veriyor. İşlediğiniz büyük bir kusuru büyük görmüyor, küçük bir iyiliği de küçük görmüyor.” Sonra şöyle dedi: “Eğer insanları Ebû Süfyan doğurtsaydı, insanlar akıllı ve zeki olurlardı.” Sonra şöyle dedi: “Sa’saa! Kalk ve insanlara hitap et!” o da kalktı ve Allah’a hamd u sena etti, sonra şöyle dedi: “Bana, imamımıza geldiğimiz ve onun bizim cennetimiz olduğunu söylediniz. Cennet yandığında halkın durumu ne olacak acaba?.. ve yine bana bizim mukaddes topraklara geldiğimizi söylediniz. Topraklar insanları mukaddes kılmaz ki! İnsanları, yaptıkları ameller mukaddes kılar. Ayrıca yine bana, bizim insanların toplanıp birleştiği yere geldiğimizi söylediniz. Böyle bir yere uzak olan hiçbir mümine zarar verilmez, böyle bir yere yakın olan hiçbir kâfire de menfaat sağlanmaz. İnsanları Ebû Süfyan doğurtsaydı, onların akıllı ve zeki olacaklarını söylediniz. Oysa insanlar, Ebû Süfyan’dan daha hayırlı olan Adem (as) dan olmuşlardır. Onların içinde Ahmak da vardır zeki de...” Bunun üzerine Muaviye, “Sus, senin herhangi bir toprağın yoktur,” deyince Sa’saa, “Ben yeryüzünde doğdum” diye cevap verdi. Muaviye, “Sus, senin annen yoktur” deyince Sa’saa, “Beni annem doğurdu” dedi. Muaviye, “Sus, senin baban yoktur” deyince Sa’saa, “Beni babam doğurdu” dedi. Muaviye, “Allah’a yemin olsun ki seni atıyyelerden mahrum edeceğim” deyince Sa’saa, “Bana rızık veren diridir, ölmez” diye cevap verdi. Muaviye, “Allah’a yemin olsun ki seni öldüreğim ve kefenleyeceğim” deyince de Sa’saa şöyle dedi: “Eğer Müslüman isen, beni öldürmen helal değildir. Eğer kâfirsen o zaman da beni kefenlemen helal değildir.” Bunun üzerine Muaviye adamlarına şöyle dedi: “Bunu Irak’a götürün ve ona Ali’ye lanet etmesini emredin. Lanet etmezse de ona şöyle şöyle yapın.” Sa’saa Irak’a getirilince insanlar toplandı, o da minbere çıktı ve şöyle dedi: “Ey insanlar! Ben size hayrını öne çıkaran, şerrini de tehir eden bir adamın yanından geldim. O bana Ali’ye lanet etmemi emretti. Ona lanet edin. Allah da ona lanet etsin.” Muaviye’nin adamlarına, “Bu adam sizden başkasına sövmedi, kötü söz etmedi” denilince Sa’saa’ya ikinci kez minbere çıkmasını emrettiler. Sa’saa da çıkıp sadece şöyle dedi: “Ey insanlar! Bu adamlar benim sadece Allah’ın lanet ettiğine lanet etmemi ve Ali b. Ebi Talib’e (kv, ra) lanet etmemi kabul ediyorlar. (Başka bir şeyi kabul etmiyorlar)” Bunun üzerine onun evi tarumar edildi, kendisine verilmesi gereken bağışlar engellendi. Bunun üzerine insanlar arasından onun için 70.000 dirhem toplandı, ama Sa’saa bunu kabul etmedi ve kim ne veriyse geri verilmesini vasiyet etti.⁶⁹

⁶⁹ Temimi, El-Mihan, S. 350-351, Darul Ulum, Riyad 1984

Hâkim, Müstedrek'in'de anlatır: Bize Ebû Ahmed Bekr b. Muhammed b. Hamdan es-Sayrafi, Merv'de bizzat kitabından tahdis etmiştir. Bize Ebû Muhammed Ubeyd b. Kunfuz el-Bezzar bildirmiştir. Bize Yahya b. Abdülhamid el-Humani bildirmiştir. Bize Süfyan b. Uyeyne, Abdullah b. Tavus'tan o da babasından bildirdiğine göre o şöyle demiştir: Hacr b. Kays el-Müdrî, Emiru'l-Müminin Ali b. Ebi Talib'in hususi hizmetinde olan kişilerdendi. Bir gün Ali ona, "Hacr, ben öldükten sonra sen kalırsın, sana bana lanet etmen emredilirse bana lanet et, beni temize çıkarma." Tavus anlatmaya devam ediyor: "Hacr el-Müdrî'yi gördüm, Ümeyye Oğullarının halifesi Ahmed b. İbrahim, camide onu ayakta tutmuş, onu ya Ali'ye lanet etmesi ya da öldürülmesi seçenekleri arasında bırakmıştı. Hacr ise şöyle dedi: Emir Ahmed b. İbrahim bana Ali'ye lanet etmemi emretmiştir. Ona lanet edin. Allah da ona lanet etsin."⁷⁰

İbn Asakir, Tarih-i Dimaşk'da anlatır: "Ebû Muhammed Abdülkerim b. Hamza'ya (rivayeti kıraat olarak) anlattım. Ebû Bekr el-Hatib'ten o da Ebû Nuaym Ahmed b. Abdullah el-Hafız'dan, o da Ebû Hamid b. Cebele en-Neysaburi'den, o da Ebû'l-Abbas es-Serrac'tan, o da Muhammed b. Mes'ud'dan, O da Abdurrezzak'tan, o da babasından, o da Abdülmelik b. Haşk'ten o da Hacr el-Müdrî'den bildirdiğine göre o şöyle demiştir: "Ali bana, "Bana lanet etmen emredildiğinde senin halin nasıl olacak?" demişti. Ben de, "Böyle bir şey mi olacak?" dedim. O, "Evet" deyince ben de, "O zaman nasıl davranayım?" dedim. Ali de bana, "Lanet et, beni temize çıkarma" dedi." Muhammed b. Yusuf, Cuma günü onu minberin yanında ayakta durdurmuş ve ona, "Ali'ye lanet et" demişti. Hacr da şöyle dedi: "Emir Muhammed b. Yusuf, bana Ali'ye lanet etmemi emretti. Ona lanet edin, Allah da ona lanet etsin." Anlatmaya devam ediyor: Namaz kılanların hepsi dağıldı, onu sadece bir adam anladı." Bu haberi Half b. Sâlim, Abdurrezzak'tan o da babasından o da Hacr el-Müdrî'den rivayet etmiş ve Abdülmelik b. Haşk'ı zikretmemiştir.

Bize bu haberi Ebû Galib Şucâ' b. Fâris ez-Zühli-Muhammed b. Ali el-Uşari-Ebû'l-Kasım Ömer b. Sabit b. Kasım-Ali b. Ahmed b. Ali b. Ebi Kays-Ebû bekr b. Ebi'd-Dünya-Half b. Sâlim -Abdurrahman-Babası-Hacr el-Müdrî tarikiyle bildirdiğine göre Hacr şöyle demiştir: Ali bana, "Bana lanet etmen emredildiğinde senin halin nasıl olacak?" demişti. Ben de, "Böyle bir şey mi olacak?" dedim. O, "Evet" deyince ben de, "O zaman nasıl davranayım?" dedim. Ali de bana, "Lanet et, beni temize çıkarma" dedi." Muhammed b. Yusuf ona, Ali'ye lanet etmesini emretmişti. Hacr da şöyle dedi: "Emir Muhammed b. Yusuf, bana Ali'ye lanet etmemi emretti. Ona lanet edin, Allah

⁷⁰ Müstedrek, 2/390

da ona lanet etsin." Onu mescide bulunanlara söyledi ama onu sadece bir adam anladi."

Bize Ebû'l-Berakât el-Enmâtî, Ebû'l-Huseyn b. Et-Tuyurî-Ebû'l-Hasan el-Atîkî ve Ebû Abdillâh es-Selmasî'den, ve Ebû Abdillâh el-Belhî, Ebû'l-Maali Sabit b. Bûndar-Ebû Abdillâh es-Selmasî'den, her ikisi de, Velid b. Bekr-Ali b. Ahmed el-Haşîmi-Salih b. Ahmed b. Abdullâh el-İclî-Babam tarikiyle, o demiştir ki: Hacr el-Müdrî, sika olup Yemenli bir tabî'dir. Tabîin'in en hayırlılarından. Yemen'in emiri iken Muhammed b. Yusuf onu çağırmiş ve şöyle demiştir: "Kardeşim Haccac b. Yusuf bana şöyle bir mektup yazdı. Ben seni insanların huzuruna çıkaracaktım, sen de Ali b. Ebi Talib'e lanet edecekmişsin. Bunun üzerine Hacr, insanların çağırılmasını istedi. O da insanları topladı. Onlara hitap etmek üzere kalktı ve şöyle dedi: "Bakınız. Emir Muhammed b. Yusuf, benim Ali'ye lanet etmemi emretti. Ona lanet ediniz. Allah da ona lanet etsin."⁷¹

Görüyorsun, Muaviye ve ona tabi olanlar, insanları hem sevdirerek hem de korkutarak nasıl da meşru halife Ali'ye lanet etmeye zorlamışlardır. Oysa Muaviye, ona asi olarak karşı çıkmış ve hükmetme yetkisini haksızca ondan zorla almıştı. Bu sadece, gerçeği iptal edip insanların akıllarındaki ölçü ve kriterleri değiştirmek için, insanlar hakkı batıl, batılı da hak olarak görsünler diye ve batılı kabul edip ona boyun eğsinler diye yapılmıştır.

İmam Sâlim î şöyle der:

Ben sana onların aslını söyleyeyim,

Onlar, zalimin ta kendileridirler.

İsyan eden Muaviye ile birlikte savaşmışlar,

Açık bir şekilde de hidayet rehberi insanlara sövmüşlerdir.

Onların imamları da her minberde ve her toplantıda Ali'ye sövmeyi bir yol edinmiştir.

Ümeye Oğullarından idareci ve hâkimler bu yol üzere devam etmişler, insanları bu yöneme zorla sürüklemişlerdir. İbn Sa'd, Atiyye b. Sa'd b. Cünade el-Avfi'nin biyografisini anlattığı yerde onun İbnu'l-Eş'as ile birlikte Haccac'a karşı savaştığını anlatır. İbn Eş'as'ın ordusu yenilince Atiyye de Faris'e (İran'a) kaçmıştır. Haccac da Muhammed b. Kasım es-Sakafi'ye bir mektup yazarak Atiyye'yi çağırmasını, Ali b. Ebi Talib'e lanet etmesini istemiş, eğer etmezse 400 kırbaç vurulmasını, saçını ve sakallarını traş etmesini emretmiştir. Sakafi de onu çağırmiş, Haccac'ın mektubunu

⁷¹ Tarih-u Medinet-i Dımaşk, 56/310-311

okumuştur. Atiyye, lanet etmeyi kabul etmeyince Sakafi de ona 400 kırbaç vurmuş, saçlarını ve sakalını traş etmiştir.⁷²

İnsanlara o denli bir baskı uyguluyorlardı ki bunu Hz. Ali'den rivayet edilen hadislerde bile görmek mümkündür. Öyle bir hırs içindeydiler ki hadisin isnadında geçen Ali'nin ismine bile tahammülleri yoktu. Ali'den yapılan rivayet affedilmeyecek suçlardan kabul ediliyordu. Buna delil olarak İbn Receb'in Şerhu İleli Tirmizi kitabından şu rivayeti göstermek mümkündür: "Muhammed b. Musa el-Huraşî, Sümame b. Abide'den, o da Atiyye b. Muharib'ten, o da Yunus'tan onun şöyle dediğini haber verir: Hasan'a şöyle dedim: "Ebû Said! Sen, Allah Rasulü (sas) demiştir ki diyerek rivayette bulunuyorsun ama sen ona yetişmedin ki?" Bana şöyle cevap verdi: "Benden duyduğun ve benim Allah Rasulü (sas) demiştir ki diyerek rivayette bulunduğum her söz Ali b. Ebi Talib kanalıyla Rasulullah'tan gelmektedir. Fakat (bildiğin gibi) öyle bir zamandayız ki Ali'nin ismini zikredemiyoruz." Bu, Haccac'ın işlerindendi, onun zamanıydı."⁷³

Ömer b. Abdülaziz halife olunca bu bidatın kökünü kesti. Hem idarecileri hem de halkı bundan men etti ve yasakladı. Onun bu yaptığı, kendi devrinde gerçekleştirdiği büyük bir ıslah hareketi idi. Yakubi anlatıyor: "Ömer, kendi ailesinin yaptığı işleri iptal etti ve izlerini sildi. Onların bu yaptıklarını mezalim (zulüm) olarak isimlendirdi. Bütün çalışanlarına şu mektubu gönderdi: "insanlara Allah'ın hükümlerinde bela, baskı ve zulüm isabet etmiştir. Kötü idareciler insanların başlarına kötü adetleri dayatmışlardır. İçlerinden pek azı hak olan gerçeğe ve yumuşaklıkla hareket edebilmiş ve iyi davranmayı becerebilmiştir. Bana danışmadan kesmek ve asmak gibi konularda kesinlikle yeni bir icat ortaya koymayın. Minberde Ali b. Ebi Talib'e lanet edilmesi de terk edilecektir."⁷⁴

Bununla beraber Ümeyyeoğulları içinde geçmişte elinde yetki bulunduranların kalpleri Ali'ye karşı büyük bir kin ve nefretle dolu bir halde olduğundan inançları gereği dillerinde ve sözlerinde Ali hakkında yakışıksız şeyler dolaştırmaya devam ediyorlardı. Bunun örneklerinden biri de İbn Asakir'in Tarihi Dımaşk'de rivayet ettiği şu haberdur. O, uzunca bir senetin sonunda Ebû Yahya es-Sükrî'nin şöyle dediğini anlatır: Dımaşk mescidine girmiştim. Toplanmış insanları gördüm. Buraya sahabiden bir topluluğun girdiğini bildiğim için o topluluğun bulunduğu halkalardan birine yanaştım. Baş tarafta bir şeyh vardı, oturdum. Önündekilerden

⁷² Tabakat, 6/304

⁷³ Şerhu İleli Tirmizi, İbn Receb El-Hanbeli, 1/538, Mektebetul Menar, Ürdün, 1987; Tehzibul Kemal, 6/124; Ayni, Meğanil Ahyar, 1/210, Mektebeturriyad, Riyad.

⁷⁴ Yakubi, Tarih, 2/305, Daru Sadır, Beyrut

biri ona, “Ebû'l-Mühelleb! Ali b. Ebi Talib kimdir?” diye sordu. Şeyh de şöyle cevap verdi: “İrak'ta işi boğmak olan bir adam. Etrafında insanlar toplanmış, o da müminlerin emiri ile savaşmaya yönelmiştir. Fakat Allah, Emiru'l-Müminin'e yardım etmiş onu da hezimete uğratmıştır.” Duyduklarım ağırıma gitti. Kalktım ve mescidin diğer tarafında sütuna doğru namaz kılan, görünüşü, namazı ve duruşu güzel olan başka bir şeyh gördüm. Yanına oturup ona, “Ey şeyh! Ben Iraklıyım. Şu taraftaki halkaya oturmuştum. Oradaki şeyh şunları şunları söyledi” deyince şeyh bana şöyle dedi: “Bu mescitte böyle acayıplikler olur. Sen ne diyorsun? Bana bazılarının babam Haccac b. Yusuf'u tenkit ettikleri haberi geldi. Ali b. Ebi Talib de kim oluyor ki?”⁷⁵

Bu kadar yeter herhalde. Onlar, o hale gelmişlerdi ki fazilette Sakif kabilesinin azgını, kan dökücü ve haram beldeyi mübah gören Haccac b. Yusuf'un bile kimseyle kıyaslanamayacağı görüşünde idiler.

İbn Teymiyye de içinden gizlice Hz. Ali'ye karşı beslediği kini bazı ifadeleri arasına katmıştır ki hatta Ali'yi Firavun'a benzetmiştir: “Rafizilere şöyle denir: Size nasibiler şöyle dese: “Ali, Müslümanların kanını helal saymış, Allah ve Resulünün emri olmaksızın onlarla savaşmıştır. Zira Nebi (sas) şöyle demiştir: Müslümana sövmek fık, onunla savaşmak ise küfürdür. Yine şöyle demiştir: Benden sonra birbirinizin boynunu vuracak kâfirler guruhuna geri dönmeyin.” İşte nasibiler size böyle derse o zaman Ali kafir olmuş olmaktadır. Ve sizin bu konudaki deliliniz onların delillerinden daha kuvvetli değildir. Çünkü onların delil olarak kullandıkları hadisler de sahihtir. Ve onlar yine şöyle de diyebilirler: “insanları öldürmek fesattır, bozgunculuktur. İtaati altındaki kişileri öldüren kişi, yeryüzünde büyüklenmeyi ve bozgunculuğu istemiş demektir. Bu da Firavun'un halidir. Allah Teâlâ şöyle demiştir: “İşte ahiret yurdu. Biz onu yeryüzünde büyüklük taslamayan ve bozgunculuk çıkarmayanlara has kılarız. Sonuç, Allah'a karşı gelmekten sakınanlarıdır.” (Kasas, 83) Yeryüzünde büyüklük taslayıp bozgunculuk çıkaranlar, ahirette saadet ehlinde olamazlar.”⁷⁶

İbn Teymiyye şöyle de demiştir: “Rafiziler, Muaviye'yi asi ve zalim olmakla itham ederse Nasibiler de onlara şöyle derler: İdareciliği döneminde Müslümanlarla savaştığı için Ali de asi ve zalimdir. Savaşa önce o başlamış ve o saldırmıştır. Ne dinlerinde ne de dünyalarında onlara fayda getirmeyecek şekilde ümmetin kanını

⁷⁵ Tarihu Dımaşk, 1/365

⁷⁶ Minhacu's-Sünneti'n- Nebeviyye, 4/499-500.

dökmüştür. Onun halifeliği döneminde kılıçlar ümmete karşı çekilmiş vaziyette iken kâfirlere karşı kınında durmuştur.”⁷⁷

İbn Teymiyye, iki savaş arasındaki farkı görmezlikten ve bilmezlikten gelmektedir. Çünkü Muaviye, yeryüzünde büyüklük taslamak ve bozgunculuk çıkarmak için, hilafetin ısırın melikler şekline dönüşmesi için, yetkinin Müslümanlardan alınıp istibdat şekline dönüşmesi için savaşıyor ve bunu miras olarak kendinden sonra gelecek ve ıslah değil ifsad edecekleri bırakmak istiyordu. Buna şahit olarak sadece Muhacir ve Ensar’ın en hayırlı insanlarını oğlu Yezid’in halifeliğini kabul etmeleri için zorlamasıdır. Bununla beraber inhirafları ve bozgunculukları, Yezid’in halifeliğine tabi olarak ortaya çıkan müminlerin kanlarını helal sayma, Rasullullahın haremünde mümin kadınların ırzlarını çiğneme gibi hususları da buna eklemek gerekir.

Ali’ye gelince, onun savaşı Allah’ın emrine uymak içindi. Ayette açıkça belirtildiği üzere Allah asi toplulukla savaşmayı emretmektedir: “Eğer inananlardan iki grup birbirleriyle savaşarlarsa aralarını düzeltin. Eğer biri ötekine karşı haddi aşarsa, Allah’ın buyruğuna dönünceye kadar haddi aşan tarafa karşı savaşın.” (Hucurat, 9) Ammar’ı öldüren topluluğun asi olduğuna dair rivayetlerin tevatür derecesine çıktığını görmüştün. Allah’a yeminler olsun ki bu iki savaş arasında ne kadar da çok fark vardır.

Yine İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Ali (kv) ordu içindeki zulmedenleri cezalandırmaktan aciz idi. Yardımcıları, Ali’nin emrine uygun davranmıyorlardı. Muaviye’nin yardımcıları ise ona uygun davranıyorlardı. Ali, savaşın beklenen sonucu vereceğini düşünüyordu. Fakat beklediği sonucun zıddı oldu.”⁷⁸

Yine İbn Teymiyye şöyle demiştir: “Allah Teâlâ iman edip salih amel işleyenlere yeryüzünde bir sevgi var edeceğini haber vermiştir. Bu Allah’ın dosdoğru bir vaadidir. Malumdur ki Allah, bütün Müslümanların kalbinde sahabe için bir sevgi koymuştur. Özellikle de halifeler için. Hususi olarak de Ebû Bekir ve Ömer için. Sahabe ve tabiinin hemen hepsi o ikisini sevmişlerdir. O ikisinin halifelik dönemi asırlar içindeki en hayırlı dönemdir. Fakat Ali, böyle değildir. Sahabe ve tabiinin çoğu ona buğz ediyor, ona kötü sözler söylüyor ve onunla savaşıyordu.”⁷⁹

İbn Hacer de İbn Teymiyye’den nakille onun Hz. Ali hakkında şöyle dediğini belirtir: “O, nereye yönelse kaybetmiş (ve rezil olmuş) durumdaydı. O defalarca

⁷⁷ A.E., 4/389

⁷⁸ A.E., 6/113

⁷⁹ A.E., 7/136-137

halifelik makamını kurtarmaya çalıştı fakat buna nail olamadı. O başa geçmek için savaştı, din için değil. O, reisliği seviyordu. Osman da malı seviyordu. Ebû Bekir yaşlı olarak Müslüman olmuştu ve ne dediğini biliyordu. Ali ise çocukken Müslüman oldu. Bir görüşe göre ise çocuğun Müslüman olması sahih değildir.”⁸⁰

Bu kadar yeter. İbn Teymiyye neredeyse Ali'nin Müslümanlığının sahihliği konusunda şüpheye düşecek. Çünkü o çocukluğunda Müslüman olmuşmuş. Bu söz olsa olsa sahibinin içindeki müzmin hastalığından ortaya çıkan bir hezeyandır. Yardım sadece Allah'tan istenir.

Muhacir ve Ensar'a Rağmen Muaviye'nin Halifeliğe Yezid'i Getirmesi

Muaviye idarecilik yetkisini kendisinden daha layık olan Ali'den zorla, aldatmayla ve isyan savaşı başlatarak ele geçirdi. Onun idareciliği döneminde Muhacir ve Ensar'dan da büyük bir topluluk bulunuyordu ki bu kimseler dine en önce yardım edenler ve onun kandilini yükselten kimselerdi. Dinin yaygınlaşması ve hidayet yollarının genelleşmesi için, dine arız olan engellerin aşılması için cihat etmiş kişilerdi. Şüphesiz onlar bu işe daha layık ve daha hak sahibi kişilerdi. Hz. Ömer b. Hattab (ra) şöyle demişti: “Bu iş, Bedir'e katılanların hakkıdır, ama onlardan kimse kalmamıştır. Sonra Uhud'a katılanların hakkıdır, ama onlardan da kimse kalmamıştır. Sonra şunların, sonra da şunların. Fakat Tuleka'dan olanların veya onların çocuklarının veyahut da Mekke Fethi günü Müslüman olanların hilafet herhangi bir yerleri yoktur.”⁸¹

Ömer'in bu sözü Muhacir ve Ensar topluluğunun önünde söylenmişti. Hiç kimse de bunu inkâr etmedi. Bu da onların Ömer'in sözü üzerine icma ettiklerini gösteriyordu. Fakat durum, onların görüşlerinin tersi istikamette cereyan etmişti. İdarecilik işini Tuleka⁸² zorla ele geçirdi. Sonra da onu miras olarak kendilerinden sonra gelenlere bıraktılar. Aslında bu miras bırakma niyeti Muaviye'nin içinde derinleşmiş bir şekilde bulunmaktaydı. Onu insanlardan gizlese de ortaya çıkarıp onu yasallaştıracağı zaman için fırsat kolluyordu. Eğer doğruysa Muğire b. Şube'nin Muaviye'ye daha yakın olmak için böyle bir öneri ile geldiği rivayet edilir. Muaviye'nin kendisini Kufe'den azledip yerine Said b. As'ı getireceği niyetini öğrenince Muğire ona böyle bir teklif ileri sürmüştü. Bu öneri, Muaviye'nin açılmasını beklediği kapıyı açmak için müthiş bir zamanlamayla içinde gizlediği bu niyeti açığa

⁸⁰ İbn Hacer, Ed-Düreru'l-Kamine, 1/181, Meclisu Dairetil Maarifil Osmaniyye, Haydarabad 1872

⁸¹ Tabakat, İbn Sad, 3/342

⁸² Mekke'nin Fethinden sonra İslam'ı kabul edenler. (ÇN)

çıkarmak için bunu kullanmış ve oğlu Yezid'i halife olarak bırakma fikrini teklif etmiş. Bu görüşe karşı çıkan ve mücadele eden Muhacirler'e şiddet uygulamış ve zorla baskıyla bunu kabul ettirmeye çalışmıştır. Fakat onların karşı çıkmasının hiçbir değeri kalmamıştır. Çünkü Muaviye onların dillerini kesmemeleri halinde yüzlerini kılıçtan geçirmek ile onları susturmuştur. Hatta onlarla savaşmak için paçaları sıvamış ve onların hayatını zorla esir almıştı. Muaviye, Mervan'a oğlu Yezid'e biat edilmesi için mektup yazınca Hz. Ebû Bekir'in oğlu Abdurrahman şöyle demiştir:

“Siz bu sistemle Hirakl sistemini, babadan oğula geçme sistemini getirmiş oluyorsunuz. Bu sistemle insanlar sizlerin oğullarınıza biat etmiş olacaklar.”⁸³

Hatta Abdurrahman'ın Mervan'a şu şekilde karşılık verdiği bildirilir:

“Mervan! Sen yalan söyledin. Muaviye de yalan söyledi. İstedığınız şeyde Ümmet-i Muhammed için bir hayır yok. Siz idare sisteminin, Bir Hirakl ölünce yerine başka bir Hirakl'in geçeceği Hirakl sistemine dönüşmesini istiyorsunuz.”⁸⁴

Olayı Abdullah b. Nafi b. Sabit anlatıyor: “Mervan minbere çıktı. İnsanları Yezid'e biat etmeye çağırdı. Bunun üzerine onunla Hüseyin b. Ali ve Abdullah b. Zübeyr aralarında konuştular ki o konuşma konumuzla ilgili değil. Abdurrahman b. Ebi Bekr Mervan'a şöyle dedi: “Bir Kısra ölünce yerine başka bir Kısra'nın geçeceği Hirakl sistemini mi getirmek istiyorsunuz? Allah'a yemin olsun ki kesinlikle böyle yapmayacağız.”⁸⁵

Hız. Ebû Bekir'in oğlu Abdurrahman, bu sistemin yanlışlığına Hulefa-i Raşidinin kendi oğullarından yüz çevirdiklerini delil göstererek şöyle dedi: “O zaman Ebû Bekir'e ne oldu da beni halife olarak bırakmadı? Ömer'e ne oldu da Abdullah'ı halife tayin etmedi?!”⁸⁶

Abdullah b. Ömer de şöyle demiştir:

“Bu Hilafet sistemi, babadan oğullara geçen bir Hirakl veya Kayser veyahut da Kısra sistemi değildir. Eğer

⁸³ Tarihu Medineti Dımaşk, 35/35

⁸⁴ El-Kamil Fittarih, 3/351, Darul Kütübil İlmîyye, Beyrut 1415

⁸⁵ Muhtasarı Tarihi Dımaşk, 4/484

⁸⁶ Muhtasarı Tarihi Dımaşk, 4/485

***böyle olsaydı babamdan sonra halifelik makamında
ben olurum.***⁸⁷

Fakat Muaviye bu karşı çıkışların hiçbirine iltifat etmedi ve bir önem atfetmedi. Bilakis, ümmet-i Muhammed istemese de kendi isteği olan oğlunu ümmetin başına geçirme fikrini ısrarlı bir şekilde uyguladı. Hatta bu uğurda güce ve zorbalığa başvurdu.

İbn Kesir, Muaviye'nin bu düşüncesine uymaktan çekinenler arasında şu isimleri zikreder: "Abdurrahman b. Ebi Bekr, Abdullah b. Ömer, Hüseyin b. Ali, Abdullah b. Zübeyr, İbn Abbas. Bunun üzerine Muaviye, umre yapmak maksadıyla Mekke'ye gitmeye karar verdi. Medine'ye geçince -Mekke'den dönmüştü- bu beş kişiyi çağırttı. Her birini tek başlarına iken korkuttu ve tehdit etti. Bu beş kişi içinde ona en şiddetli karşı çıkan ve sözle mücadele eden Hz. Ebû Bekr es-Sıddık'ın oğlu Abdurrahman idi. En yumuşak sözlü olanları ise Hz. Ömer'in oğlu Abdullah idi. Daha sonra Muaviye bu beş kişi minberinin altında bulunduğu bir zamanda insanlara seslendi. İnsanlar Yezid'e biat etti. Bu beş kişi ise oturdular ve Muaviye'ye muvafakat etmediler. Fakat tehdit edildikleri ve korkutuldukları için herhangi bir muhalefet de sergilemediler."⁸⁸

Gördüğün gibi bu biat, istemeseler de Resulullah'ın sahabesinin geri kalanından uzun süren bir baskı dönemi ardından zorla alınmıştır. Ümmet-i Muhammed'in geleceği ile alakalı bir iş olması hasebiyle bu biat, nasıl meşru bir biat olabilir? Bütün açıklığı ile bilinmektedir ki; Raşit Halifeler'e biat eden önceki kuşak (selef), halifelik için ancak ve ancak en vera sahibi, en temiz, en takva sahibi olan kişiyi seçmişlerdir. Bu bir yol olmuştur. Akitler zorbalıkla gerçekleşmiyordu. Konusu bütün ümmet olan ve onların hem dinini, hem dünyasını ilgilendiren böyle bir akit nasıl olur da zorla gerçekleştirilebilir?

Üstad Abdülkerim Muhammed Mutî' el-Hamdavî, ümmetin hayatının vahşetli karanlık bir zamana dönüşünü anlatan bu acı durumu "***Tuhfetü't-Türk fima Yecibu en Yu'mele fi'l-Mülk***" adlı esere yazdığı takdiminde şöyle tasvir eder: "Muaviye, hilafet ismini verdiği melik koltuğunda bağdaş kurup oturmuştu. Uykularını kaçırarak korkularından bir keresinde kılıçla, diğerinde de rüşvetle kurtulmuştu. Kavminin gayz ve kinini, ehl-i beyte işkence yapmakla, onların önde gelenlerini zehirlemekle ve minberlerden onlara lanet okutmakla susturuyordu. Sonra herkesi fasık oğlu Yezid'e biat etmek üzere topladı. Kılıçların parıltısı altında sahabe-i kirami biat

⁸⁷ İbn Kuteybe, El-İmame Vessiyase, 4/485, Darul Kütübül İlmiyye, Beyrut 1418

⁸⁸ El-Bidaye Vennihaye, 8/79-80

etmeye zorladı. Hatta ona ve oğlu Yezid'e biat eden Abdullah b. Ömer'i, Haccac b. Yusuf şeytan'ının bile aklına gelmeyecek bir baskınla öldürdü. Muaviye geriye oğlu Yezid'i bıraktı. O içki içti ve fahişe kadınlarla açıktan iş çevirdi. Ehl-i beyti öldürmeye ve sahabeye işkence etmeye devam etti. İki harem-i şerifi Mekke ve Medine'yi mübah kıldı. Bu şekilde Ümeyye Oğulları zamanı, ümmeti sarsan ve paramparça eden gizli fitnenin kapısını açtı ve günümüze kadar da bu sarsılma devam etmektedir. Eğer Allah bizi irşat etmezse ve biz de Kur'an-ı Kerim pınarına dönmezsek bu durum bizi de içine alacak."⁸⁹

Muaviye zamanında zorla alınan bu biata karşı koyuş devam etti. İnsanları emri altına almaya çalışan zorbalık ve zulüm yeni yeni şekiller almaya başlayınca Muaviye'nin ölümüyle bu karşı koyuş da yenilendi. Yezid, Medine'deki görevlisi Velid b. Ukbe'ye farenin kulağı büyüklüğünde bir kâğıt parçasına şunları yazarak gönderdi: "Hüseyin'den, Abdullah b. Ömer'den ve Abdullah b. Zübeyr'den zorla da olsa biat at. Biat edecekleri zamana kadar bunda herhangi bir ruhsat söz konusu değildir. Selam."⁹⁰

Velid de bu konuda Mervan ile istişare etti. O şöyle dedi: "Benim görüşüm, onların Muaviye'nin öldüğünü bilmeden onları biata davet etmendir. Eğer kabul etmezlerse onların boyunlarını vurursun."⁹¹

İşte bu biat, ancak boyunlara vurmakla, kafa koparmakla, kan dökmekle gerçekleştirilebiliyordu. Çünkü onların nezdinde onların ölçüleri arasında, yeryüzünde yetki sahibi olmak ve büyüklük taslamak için insanlığa değer vermek gibi bir değer veya Allah Rasulü'nün ahabının ve kendilerinin kanlarının bir ağırlığı yoktu. Bu aşırı baskı ve zulümle beraber onların aralarından bu biattan kurtulanlar olmuştu. Rasulullah'ın torunu Hüseyin kendisine yardım edilme vaadiyle Irak'a doğru gitmiş ve olan olmuştu. Başını gövdesinden ayırmışlardı. Asilerin genel karakteri buydu.

İbn Zübeyr de Yezid'e biat etmeyi kabul etmedi ve başkaldırdı. Başka memleketten gelenlerle birlikte Mekke-i Mükerrreme'de kaldı.

Medine-i Münevvere'de de bu yeni azgın asi Yezid'e karşı, orada bulunan Muhacir ve Ensar'dan kalanlar ile onlara ihsan ile tabi olan tabiiler, Abdullah b. Hanzala el-Ğasil el-Ensari komutasında ayaklandı. Rasulullah'ın haremindedir işlediği cürümlerin büyüklüğünden dolayı daha sonraları Müsrif b. Ukbe olarak anılacak

⁸⁹ İbrahim B. Ali Et-Tarasusi, Tuhfetü't-Türk Fima Yecibu En Yumele Fi'l-Mülk, S. 5

⁹⁰ El-Bidaye Ve'n- Nihaye, 8/145-146

⁹¹ El-Bidaye Ve'n- Nihaye, 8/147

olan Müslim b. Ukbe, bizzat azgın Yezid'in talimatıyla kendi komutasında Medine'yi yerle bir etti. Üç gün boyunca Medine'yi mübah saydı, ordusuyla haremi çiğnedi. İffetlerine dokunulan bekâr kadın sayısı bini geçti! Beyhaki kendisine ulaşan isnadı ile anlatır: Bize Ebû l Hüseyin b. Fadl haber verdi. Ona Abdullah b. Cafer, ona Yakup b. Süfyan, ona Yusuf b. Musa, ona da Cerir b. Muğire haber verdiği göre o şöyle demiştir: Müsrif b. Ukbe, Medine'yi üç gün boyunca yağmaladı. Muğire'ye göre orada bin bekâr kadının kızlığı bozulmuştur.⁹²

Bu günahkâr ordunun Allah Rasulü'nün (sas) Medine'sinde işlediği cürümleri tarihçiler kaydetmiş ve Rasulullah'ın ashabının bu vahşice işlenen işlerin büyüklüğünü nasıl anlattıklarını kitaplarında zikretmişlerdir. Bu konuda Âsımî sunları kaydeder: "Câbir b. Abdullah el-Ensari, o gün Medine sokaklarında dolaşmaya çıkmıştı. O a'ma idi, gözleri görmüyordu. Evler yağmalanmış, o da ölümler arasında üzerlerinden atlayarak sıçrayarak gidiyor ve şöyle diyordu: "Allah Rasulü'nü korkutanlar yere batsın." Ona biri şöyle dedi: "Allah Rasulü'nü korkutan da kimdir ki?" Şöyle cevap verdi: "Ben Rasulullah'ı şöyle derken işittim: Kim Medine'yi korkutursa benim iki kaşımın arasını korkutmuş demektir." Bunun üzerine onu öldürmek üzere sürükleyip götürdüler. Bunun üzerine Mervan b. Hakem onu alıp evine soktu. O gün kadınlar ve çocuklar hariç Muhacir ve Ensar'ın bilinenlerinden 1700 erkek ile diğer insanlardan on binlerce kişi öldürüldü. Her taraf yağmalandı, bozgunculuk yaptılar, Allah Rasulü'nün haremını helal kıldılar, Mescid-i Nebevi'de namazları tatil ettiler. Mescitte sadece Said b. Müseyyeb kaldı. O kendini ibadete salmış ve bunamış bir kimse haline soktu da onu bıraktılar. O şöyle diyordu: Namaz saatlerinde hücre-i mutahharadan bir ses işitiyordum. Orada bin kadının kızlığı bozulmuştu. Bu işi yapan da bu fiilini bu şerefli yerin hemen önünde yapıyordu. Kanı silecek bir şeyler arıyor ama bulamıyordu. Yakınındaki bir mushafı açıp onun yapraklarından birini aldı ve kanı sildi. Allah'a sığınırız. Bu açıkça küfürdür, hatta küfürden de beterdir.

Yine Şamlı bir adam, Ensar'dan bir kadının yanına girmişti. Kadın oğlunu emziriyordu. Adam kadının yanında ne varsa aldı ve kadına şöyle dedi: "Altın getir, yoksa seni de oğlunu da öldürürüm." Bunun üzerine kadın şöyle dedi: "Yazıklar olsun sana! Eğer onu öldürürsen bil ki onun babası Allah Rasulü'nün sahabisi Ebû Kebşe'dir. Ben de Rasulullah'a biat eden kadınlardanım. Allah Rasulü'ne biat ettiğim hiçbir şeyde Allah'a hainlik etmedim." Çocuğun ağzı anasının memesinde iken adam çocuğu kadının kucığından aldı ve onu duvara fırlattı. Çocuğun beyni yere dağıldı. Anası şöyle feryat ediyordu: "Ey oğlum! Yanımda sana feda edebileceğim bir şey

⁹² Beyhaki, Delailunnübüvve, 6/475; Muhtasarı Tarihi Dimaşk, 7/283

olsaydı da feda etseydim.” Adam evden dışarı çıkmadan yüzünün yarısı simsiyah kesilmişti. Sonra insanlar arasında darb-ı mesel verilir oldu.”⁹³

Aman Allahım! Bu adamlar Harem’de çiğnemedikleri ne bıraktılar ki? Dört bir tarafında işledikleri büyük günahlarla Allah Rasul’ünün (sas) mescidinin saygınlığını çiğnediler. Kan dökerek, insanlara işkence ederek, oradaki kadınlara yaptıkları zulümle –özellikle de bekârlara- oranın sakinlerini yıldırma ile Medine’nin diğer yerlerinin haremliğini de çiğnediler. Üzerinde Allah’ın ayetlerinin yazılı olduğu yapraklarıyla işledikleri cürümlerin izlerini silerek, Kur’an-ı Kerim’in saygınlığını da çiğnediler. Öğretilerini duvara atarak ve ayakları altında ezerek dine olan hürmeti de çiğnediler. Allah’ın kitabında şöyle diyerek tazim ettiği insan olmanın saygınlığını da çiğnediler: “Bundan dolayı İsrailoğullarına (Kitapta) şunu yazdık:

“Kim, bir insanı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bir bozgunculuk çıkarmak karşılığı olmaksızın öldürürse, o sanki bütün insanları öldürmüştür.” (Maide, 32)

Yeryüzünün en hayırlı insanlarından binlercesini öldürmek nasıl olabilir? Bu insanlar, ümmetin en hayırlılarını imha ederek, maneviyatını öldürerek ve ümmetin yüzünü zillet ve aşağılık çamuruyla lekeleyerek onun en hayırlılarının saygınlığını çiğnediler. Bu durum kabul edilebilir mi?

Bütün bunlarla beraber, gururlu ahmak Müsrif b. Ukbe, Medineliler’e, asi Yezid’e mutlak kulluk etmeleri gerektiği yönünde bir talebi dayattı. Onlardan Yezid’in halis köleleri olmaları üzere biat etmelerini istedi!

Zübeyrî anlatıyor: “Medineliler, Yezid b. Muaviye emirliğinde o feci günün içine düşüp üç gün yağmalandıktan sonra Müslim b. Ukbe’ye Medineliler’den bir grup getirildi. İlk gelen Muhammed b. Ebi Cehm idi. Ona şöyle dedi: “Müminlerin emiri Yezid’e halis bir köle olduğun üzere biat et. O isterse seni azad eder, isterse de seni köle edinir.” Muhammed şöyle cevap verdi: “Aksine, ben hür ve kerim bir babanın oğlu olduğum üzere biat ederim.” Müslim, “Onun boynunu vurun” dedi. O da öldürüldü. Sonra Yezid b. Abdullah b. Zem’a getirildi. O da Muhammed’in verdiği cevabın aynısını verdi. O da öldürüldü. Sonra Said b. Müseyyeb geldi. Müslim ona da, “Müminlerin emiri Yezid’e halis bir köle olduğun üzere biat et. O isterse seni azad eder, isterse de seni köle edinir.” deyince Said şöyle cevap verdi: “Ben ne köle olarak ne de hür olarak biat ederim.” Bunun üzerine Müslim, Said’i getiren iki kişiye, “Vallahi o deli herhalde!” deyince onu boğmaya çalıştılar. Ama o, iki adamın eline

⁹³ Semtun nücumi’l Avali Fi Enbaî Evaili Vettevali, 3/202-203

ağır geldi. Öldüğünü zannedip onu gönderdiler. O da yere düştü kaldı, fakat sonra ayıldı ve şöyle dedi: “Vallahi, hayır, vallahi, hayır!” Mervan b. Hakem ile Amr b. Osman gelip onun deli olduğuna şahitlik edince Müslim şöyle dedi: “Ben de öyle zannetmiştim. Götürün onu.” Said de Medine’ye döndü gitti. Mervan ile Amr b. Osman onu daha sonra görünce dediler ki: “Ebû Muhammed! Seni kurtaran Allah’a hamd olsun.” Said şöyle cevap verdi: “Gidin başımdan. Ben (sizi) işittim. Hem yalancı şahitlikte bulunuyorsunuz, hem de bu şahitliğiniz üzerine beni rahatlatmak istiyorsunuz. Allah’a yemin olsun ki sizinle bir daha ebediyen konuşmayacağım.”⁹⁴

Rasulullah’ın şehri Medineliler’den, bir asinin Allah Rasulü’nün haremını mübah kılma talimatı verdiği ordu komutanlarından birinin eliyle onların halis köleleri olmak üzere nasıl biat aldığına bakınız. Bu azgın kişi, Medineliler hakkında, köleleri için istediği gibi tasarrufta bulunan bir mal sahibi gibi tasarrufta bulunacaktı. Bu, olsa olsa bu devletin insanları köleleştirmek ve sadece Allah’a ait olan kulluklarını ondan alıp arzusuna göre hükmedeceği insanlardan bir topluluğa verdiği bir delil olabilir. Bu durum nerede, Ömer’in şu sözü nerededir?:

“Anaları onları hür olarak doğurduğu halde insanları ne zamandan beri köle ediniyorsunuz?!”

Bu biat nerede, Hulefa-i Raşidin’in Allah’ın kitabı ve Rasulü’nün sünnetine uygun olan biatları nerede? Muhakkak ki Aziz Kur’ân ve sünnet-i sahiha bunun nasıl olması gerektiğini belirtmiştir. Bu adamların nezdinde Kur’ân ve sünnete göre biat istemek, ölümle cezalandırılmayı gerektiren bir suçtur. Yezid b. Abdullah b. Zem’a b. Esved – ki o Ümmü Seleme’nin kızı ve Rasulullah’ın da üvey kızının oğludur- Allah’ın kitabı ve Rasulü’nün sünnetine göre biat etmek istediğinde asi ve azgın herif onun boynunun vurulmasını emretmiştir.⁹⁵

Aslında buna da şaşmamak lazım. Onlar nasıl Kur’ân ve sünnete göre biat almak isteyebilirler ki? Çünkü onlar o ikisiyle savaşmak ve onların öğretilerini silmek için yola koyulmuşlardır. Hatta bu iş azgın komutanda, Rasulullah’ın mübarek ve temiz makamının etrafındaki haremında Allah’ın haram kıldığı şeylerin en büyüğünü çiğneyecek şekilde ileri bir düzeyde gerçekleşmiştir ki bıraktığı kanın izini Mushaf-ı şerifin yaprakları ile silmiştir. Bundan sonra onlardan, biatın Kur’ân ve sünnet esaslarına göre olmasını söylemelerini beklemek nasıl düşünülebilir ki?!

En büyük azgın ve asi Yezid, yaptığı vahşice hamlede Ensar ve Muhacirlerden kalanlarına kinle yaptığı şeylerden dolayı kalbinde duyduğu sevinç ve mutluluğu da

⁹⁴ Zübeyri, NesEbû Kureys, 10/371, Darul Maarif, Kahire

⁹⁵ Ensabul Eşraf, 3/287-288

gizlememiştir. Zira bunu onların Rasulullah'la beraber Bedir günü kendi kafir ve azgın ecdadından bir ölçü olarak saymıştır. Bu mutluluğunu da İbn Zeb'ara'nın şu şiirini söyleyerek ifade etmiştir:

*Keşke Bedir'deki dedelerim, okların sivri uçlarındayken Hazrec'in iniltilerine şahit olsalardı.*⁹⁶

Onun bu şiiri, Müsrif komutanının Medine-i Münevvere'de kestiği başları ona gönderip önüne koyduğunda söylediği belirtilir.⁹⁷

O bu şiiri yine Rasulullah'ın torununun başı kendisine getirildiğinde söylemiştir. Elindeki bir odun parçasıyla Rasulullah'ın torununun dişleri ile oynamış, bu şiiri hoşuna giderek ve gururlanarak söylemiştir.⁹⁸

Komutan Müsrif, Allah Rasulü'nün Medine'sinden, oranın halkına yaptığına ve oranın haremde işlediklerine mukabil oradan mutlu ve sevinçli bir şekilde çıkmış ve o kötü işleri ve vahşi cinayetleri tekrarlamak için Mekke-i Mükerrreme'ye yönelmişti. Mekke'ye ve Mekkeliler'e karşı onun ayrı bir kını ve gayzı vardı. Fakat o Müşellel denen yerde helak oldu. Sonra da onu Yezid takip etti. Allah o ikisine de müstehaklarını versin.

İşte bu, ümmetin başına geçmesi için Muaviye'nin seçtiği Yezid'in hayatı.. Görüyorsunuz değil mi? Muaviye, Yezid'in yaptıklarının sonuçlarından uzak olabilir mi? Ki onu gözü önünde terbiye etmiş ve yetiştirmiştir. Onun gizli açık her şeyinden haberdardır. Muhacir, Ensar ve onlara ihsan ile tabi olanların itirazına rağmen Muaviye bu yolu tercih etmiştir. Sahabe ve tabiinden pek çok kimse buna itiraz etse de o bu düşüncelere hiç ehemmiyet vermemekle kalmadığı gibi üstelik onları eğer boyun eğmez ve razı olmazlarsa öldürmekle ve yıpratmakla tehdit etti. Müfessirlerin ve tarihçilerin şeyhi Taberi'nin dediklerine kulak verelim. Bu bilgiler, Abbasi Halifesi Mu'tadid'in yayılmasını emrettiği; Muaviye ve yaptıkları hakkında yazılmış olan; onun halifeliği kendisinden daha takvalı, temiz, iyi, bilgili ve yumuşak huylu kimselerden zorla almasından başlayarak onu ısırın melikler sistemine dönüştürmesi ve Yezid için zorla biat aldırması konularını içeren kitabından nakledilmiştir:

“Onun sahabe ve tabiinin en hayırlılarını, fazilet ve diyanet sahibi pek çok kimseyi öldürmesi, Allah'ın lanet edilmesini vacip kıldığı şeylerdendir. Amr b. Humuk ve Hucr b. Adiy gibi pek çok değerli kimseyi sadece izzet, mülk ve galip

⁹⁶ Ensabul Eşraf, 2/196; Tarihu Taberi, 5/623; İkdul Ferid, 4/365

⁹⁷ İkdul Ferid, 4/365

⁹⁸ Ebû l Ferec El-İsfehani, Makatiluttalibiyyin, S. 34

gelme gibi sebeplerle öldürmüştü. Oysa gerçek izzet, mülk ve güç Allah'a aittir: "Kim bir mümini kasten öldürürse, cezası, içinde ebedi kalacağı cehennemdir. Allah ona gazap etmiş, lânet etmiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır." (Nisa, 93)

Allah ve Rasulü'nden laneti hak etme sebeplerinden biri de Allah'a karşı cüret ederek Ziyad b. Sümeyye'yi kardeşi edinmesidir. Çünkü Allah şöyle buyurmaktadır: "Evlâtlıklarınızı babalarının soyadlarıyla anın. Bu Allah katında adalete daha uygun bir davranıştır." (Ahzab, 5) Allah Rasulü de şöyle demiştir: "Kendisini babasından başkasına nispet eden veya hakiki velisinden başkasını veli gösteren mel'ûndur."⁹⁹, "Çocuk yatak sahibinindir. Zina edene ise mahrumiyet ve hüsran vardır."¹⁰⁰ Dolayısıyla o hem Allah'ın hükmüne hem de Nebisinin (sas) sünnetine açıkça muhalefet etmiştir. Çocuğu yatak sahibi olmayana nispet etmiş, zina edenin zinasının ona zarar vermeyeceğini kabul etmiştir. Allah'ın haram kıldığı bir şeyi mübah sayarak dine daha önce benzeri olmayan büyük bir zarar getirmiştir.

Ayrıca yine o, Allah'ın kullarını, kibirli, içki içen, horoz, maymun ve kedilerle uğraşan oğlu Yezid'e biat etmeye çağırmıştır. Hayırlı Müslümanlar dururken o oğlu için zorla zulümle korkutarak tehditle biat aldırmıştır. Kendisi de oğlunun sefihliğini, pislliğini ve liyakatsizliğini biliyordu, sarhoşluğuna, açıkça işlemiş olduğu günahlara ve küfre şahitti. Yezid için şartlar oluşunca İslam tarihinde yaşanmış en kötü vak'alardan Harre olayında benzeri görülmemiş şenaatler işledi. Kinini ve gayzını bu yolla giderdiğini ve Allah dostlarından bu şekilde intikam aldığını zannetti. Küfrünü açıkça ortaya koyan ve şirkini alenen izhar eden şiirler okudu. Muhakkak ki bu, dinden çıkma manasına geliyordu. Söylediği sözler, Allah'a, dinine, kitabına, Rasulü'ne ve Allah katından gelen hiçbir şeye inanmadığını gösteren sözlerdi."¹⁰¹

İşte böyle. Tabiinin imamlarından bazılarının, Muaviye'nin her biri helak olma sebebi sayılan dört olaya imza attığına dair sözlerini görmekteyiz. Hasan el-Basri şöyle der: "Muaviye'nin yaptığı dört şey vardır ki, bunlardan birisi bile onu helak etmeye yeterdi: İnsanların içinde sahabeden kalanlar ve fazilet sahipleri olmasına rağmen Hilafet makamını istişare etmeden kılıç yoluyla ele geçirmesi; Sarhoş içki müptelası, ipekli elbiseler giyen ve çalgı çalmaktan hoşlanan oğlu Yezid'i yerine halife tayin etmesi; Ziyad'ın kardeşi olduğunu iddia etmesi ki Rasulullah şöyle demişti: "Çocuk yatak sahibinindir. Zina edene ise mahrumiyet ve hüsran vardır."¹⁰²;

⁹⁹ Taberani, 5/191; Ahmed, 4/186

¹⁰⁰ Buhari, 2/724; Müslim, 2/1080

¹⁰¹ Taberi, 5/622-623

¹⁰² Buhari, 2/724; Müslim, 2/1080

Hucr b. Adiy ve arkadaşlarını öldürmesi, ona Huçr'a ve arkadaşlarına yaptıklarından dolayı veyl olsun."¹⁰³

Ümeyye Oğullarında Yönetimin Ebû Süfyan Ailesinden Mervan Ailesine Geçmesi

Allah Teâlâ (cc), işlediği bu suçlardan sonra Yezid'e daha mühlet vermediği gibi onun komutanı Müsrif b. Ukbé'ye de mühlet vermedi. Güç ve kuvvetine layık bir şekilde o ikisini yakaladı. O ikisinin ölümü arasında uzun bir müddet yoktur. Yezid'in ölümüyle Ümeyye oğullarında hüküm verme işi başkalarına intikal etmiştir. Birçok memleket İbn Zübeyr'e boyun eğip itaat etmiştir. Başka yerlerde de ayaklanmalar devam etmiştir. Çünkü insanlar etrafını çevreleyen zulümden ve baskıdan hiç memnun değildiler. Bu ayaklanmaların başarısızlığa uğramasının sebeplerinden biri tek bir merkezden yönetilememiş olması ve düzensiz olmasıydı. Aslında her komutan, hakkı gerçekleştirmek, batılı terk etmek, mazlumlara yardım etmek, çaresizlere derman olmak, Allah'ın şeriatını uygulamak ve adaleti insanlar arasında yaymayı düşünse de çıkışlar ve yönelişler farklı farklıydı. Bundan dolayı da ayaklanmaların beraberinde getirdiği bir anarşi ve kargaşa hali hükümferma oldu. Bu da batıl düşüncenin tekrar o eğri köklerinden sırtması sonucunu doğurdu. Böylece Mervan ve sülalesinin idaresinde ümmeti ve haklarını kırıp geçiren bir dönem başladı ki bu dönem Ömer b. Abdülaziz (ra) idaresi hariç Yezid'in döneminden daha az zararlı değildi. Ömer b. Abdülaziz (ra) bu bozuk sistemin dışına çıkarak Hulefa-i Raşidin'in metotunu benimsedi. O, anne tarafından dedesi olan Ömer b. Hattab'ın (ra) yolunu tuttu. O tek başına bir ümmetti ve Ümeyye oğulları ile hiçbir şekilde benzeşmeyen bir dokuya sahipti. O tabiatıyla ikinci bir Faruk oldu. Tek derdi, önceki Faruk'un hayatında olup da kendi yaşadığı zamanda öldürülmüş olan değerleri tekrar diriltmeye çalışmaktı. Bu derdi, Mervan sülalesinin elçisini reddedince ona söyledikleri arasında da okunuyordu:

"Ey Ümeyye oğulları topluluğu! Arkadaşınıza geldiniz. Onu İbn Ömer'in kızıyla evlendirdiniz. O kız da size elbiselerine sarılmış vaziyette bir Ömer getirdi. Gidin sadece kendinizi kınayın."¹⁰⁴

Bu aileden olan diğer idareciler ise, hilafeti ısran melikler sistemine dönüştüren, ümmet-i Muhammed'e Kisra ve Kayserlerin bile tattırmadığı zillet ve alçaklığın her

¹⁰³ Tarihu Taberi, 3/232; Tarihul Ümem Vel Müluk, 5/243

¹⁰⁴ Ebû Muhammed Abdullah B. Abdulhakem, Siretü Ömer B. Abdilaziz, S. 50, Alemül Kütüb, Beyrut 1984

çeşidini tattıran bu Süfyan ailesinin amcaoğullarının uzantısından başka bir şey değildiler.

Bu işi Mervaniler'den ilk üstlenen kişi, Hz. Peygamber'in (sas) sürgüne gönderdiği Hakem'in oğlu Mervan'dır. Çok az süre idarede bulunmuş ve ipleri oğlu Abdülmelik'e bırakmıştır. Abdülmelik de yeni bir dönem başlatacağını ilan ederek hilafeti hemen devralmıştır. Onun ümmetin kanını emmek, zenginliğini yağmalamak ve özgürlüklerini çekip almak dışında hiç bir düşüncesi olmamıştır. Bütün yetkiyi kendisinde ve ailesinde toplamak ve insanların mallarını kendi aralarında paylaşmak için paçaları sıvamıştır. Allah Rasulü'nün Medine'sinde insanlara Muaviye döneminden beri alışılğelen "düşmanlığı ve kini saklama siyasetinden" bir iz kalmayacağını, mülkünü kökleştirebilmek için baskı, yıldırma ve insanlara korku salma siyaseti uygulayacağını ilan etmiştir. Bir keresinde şöyle hitap etmiştir:

"Ben zayıf bir halife değilim (Osman'ı kastediyor), münafıklık ve yağcılık yapacak bir halife de değilim (Muaviye'yi kastediyor), Akli kıt olan bir halife de değilim (Yezid'i kastediyor). Dikkat edin. Ben kanatlarınız bana karşı dosdoğru olana kadar bu ümmeti ancak kılıçla tedavi ederim. İlk muhacirlerin yaptıkları şeyleri ezberliyor ve kavriyorsunuz ama onların yaptıkları gibi yapmıyorsunuz. Bize Allah'tan korkmayı emrediyorsunuz fakat kendinize gelince bunu unutupyorsunuz. Allah'a yemin olsun ki ben artık bu makama oturduktan sonra kimse bana Allahtan korkmayı emretmesin. Yoksa onun boynunu vururum."¹⁰⁵

Bu ilanın manası, onun devletinde Allah'tan korkmanın bir yeri olmadığı gerçeğidir. Yoksa ona Allahtan korkma emredilse o bundan çekinecek değildir. Bu kibir ve büyülenme nerede, Ömer Faruk'un (ra) hak bir sözü kabul etmesi nerede? Zira Ömer el-Faruk şöyle demiştir: "Eğer doğruyu bize söylemezseniz sizde hayır yoktur. ***Biz sizden geleni dinlemezsek o zaman da bizde hayır yoktur. Kardeşine ayıplarını gösteren kişiye Allah merhamet etsin.***"¹⁰⁶

Hulefa-i Raşidinin hepsinin hayatı bu şekildeydi. Hakka boyun eğerler, kendilerine bir şeyler söylenmesine ve yönlendirilmeye açık idiler. Bunun tersi ise

¹⁰⁵ El-Kamil Fittarih, 4/150

¹⁰⁶ Serahsi, Usulusserahsi, 1/307, Darul Marife, Beyrut

bir cahiliye âdetidir: “Ona, “Allah’tan kork!” dense gururu kendisini günaha sürükler. Ona cehennem yeter! Orası ne kötü bir yataktır!” (Bakara, 206) Abdülmelik, takvanın emredilmesini kabul etmemekle yetinmemiş, karşılık olarak onu söyleyeni öldürmüştür. Ebû Bekr er-Razi anlatıyor: **“Araplar ve Mervan ailesi içinde Abdülmelik’ten daha zalim, daha kâfir ve daha facir birisi olmamıştır. Onun idarecileri arasında da Haccac’tan daha kâfir, daha zalim ve daha facir birisi olmamıştır. Emr-i bilmaruf ve nehy-i anil münker konusunda insanları dilini ilk kesen de Abdülmelik olmuştur.”**¹⁰⁷

Onun idarecileri, Allah’ın haram kıldığı şeylerin en büyüğünü çiğnemek sonucunu verse bile, insanlarda Abdülmelik’e karşı itaati derinleştirmek ve bunu Allah’a itaat olarak kabul ettirmek için büyük çaba sarf etmişlerdir. Belazuri anlatıyor: “Ebû Asım en-Nebil, Ömer b. Kays’ın Halid’i –İbn Abdullah el-Kasrî’yi şöyle derken işittiğini haber vermektedir. O Said b. Cübeyr’i ve Talk b. Habib’i Mekke’de yakalayınca onlara şöyle demişti: Sanki siz benim yaptığımı kötü görüyor, inkâr ediyorsunuz. Allah’a yemin olsun ki müminlerin emiri bana yazsa ve Kâbe’yi taş üzerinde taş kalmayacak şekilde parçalamamı emretse ben bunu yaparım.”¹⁰⁸

Bunların Allah’ın haramlarına karşı bu kadar cüretkâr olabileceğine dair verdiğim örnekler sana yeter. Bu haramları çiğnemeye cahiliye dönemi insanları bile cüret edemiyorlardı. Her ne kadar cahil ve müşrik olsalar da Allah’ın evi Kâbe’ye saygı gösteriyorlardı. Oranın saygınlığının çiğnenmesine izin vermiyorlardı. Bunun delalet ettiği şey olsa olsa Ebû Hamza eş-Şari’nin Ümeyye oğullarını ve onlara uyanları anlatırken belirttiği onların şu özelliklerine işaret eder: “Onlara tabi olanlar zayıf bir idareciliğe ve ayak takımı ve cahillerden oluşan bir topluluğun musibetine uğradılar. Hiçbir hakkı Allah için yerine getirmiyorlar, sapıklık ile hidayetin arasını ayıramıyorlar, Ümeyye oğullarını kendilerine rab olarak görüyorlardı. Ümeyye oğullarında idarecilik yapanlar da işin başına geçip onlara rab gibi musallat oluyorlar, baskıcı zorbalılar olarak zulmediyorlar, arzu ve heveslerine göre hükmediyorlar, kızgınlık eseri öldürüyorlar, zanlarla hareket ederek insanları yakalıyorlar, Kur’an’da cezası belirtilen suçların cezalarını aracılıklarla iptal ediyorlar, güvenilir kişilere değil hainlere güveniyorlar, zekatları farz olmadan ve vakitsizce alıp onu verilmemesi gereken yerlere veriyorlardı.”¹⁰⁹

¹⁰⁷ Ahkamul Kuran, 1/87-88

¹⁰⁸ Ensabul Eşraf, 3/167

¹⁰⁹ Eğani, 23/255; Şerhu Nehcil Belağa, 5/65

Ümeyye Oğullarının Tesis Ettiği Zulüm Sistemini Ömer b. Abdülaziz'in Bozması Ve Onu Hulefa-İ Raşidin'in Adalet Dönemine Çevirmesi

Beni Ümeyye dönemi, Ömer b. Abdülaziz devri hariç zulüm, baskı ve yeryüzünde bozgunculuk yapmakla geçti. Ömer b. Abdülaziz onların yaptıklarını yıktı, yıktıklarını da güzelce yeniden yaptı. Daldıkları arzu ve isteklerden onları engelledi. Onların hiç kimseye el uzatmasına izin vermedi ve onları hak ettikleri makama indirdi. Acurrî'nin uzun bir senetle Süleyman b. Ömer b. Abdülaziz'den naklettiklerine bakalım: "Ömer b. Abdülaziz, Süleyman b. Abdülmelik'i defnedip kabrinden çıkınca yerde bir ses ve sarsıntı duydu. Bunun ne olduğunu sorunca hilafete ait alay olduğunu söylediler. Katırına bindi. Ömer'in önünde, elinde sopasıyla polis görevlisi yürüyordu. Ona, "Benden uzaklaş, gerek yok. Ben sadece Müslümanlardan biriyim" dedi ve insanlarla beraber gelip mescide girdi. İnsanlar toplandı, o da minbere çıktı ve onlara şöyle hitap etti: "Ey insanlar, hiçbir fikrim, talebim ve istişârem olmadan bu vazife ile vazifelendirildim. Bana biat etme hususunda sizleri serbest bırakıyorum. Dilerseniz benden başkasını kendinize halife seçebilirsiniz." dedi. Müslümanlar, yüksek sesle hep birden, "Biz sizi seçtik, ey müminlerin emîri! Senden razıyız. Hayır ve berekete vesile olsun diye emiriniz olarak sizi kabul ettik" dediler." Ömer bin Abdülaziz (ra) seslerin kesildiğini görünce ve insanların hepsi kendisinden razı olunca Allah'a hamd u sena etti, Resulün'e salavat getirdi ve sonra şöyle dedi: Sizlere Allah (ın azabın)'dan korkmanızı tavsiye ederim. Zira her şeyin arkasında, Allah korkusu vardır. Allah korkusundan ötesi yoktur. Ahiretiniz için amel ediniz. Çünkü ahreti için amel eden kimsenin dünya ve âhret işlerine Allâhü Teâlâ kâfidir. Gizli hallerinizi de ıslah edip düzeltiniz. Eğer böyle yaparsanız Allâh Teâlâ da sizin açıktaki hallerinizi ıslah eder. Ölümü çok hatırlayınız. Ölüm gelmeden önce hazırlığınızı güzel yapınız. Zira ölüm dünya zevklerini yok eder. Bu ümmet, Allah (cc), Rasulullah (sas) ve Kitabı hakkında ihtilafa düşmemiştir. Ancak dinar ve dirhem (dünyalık menfaat biriktirme) konusunda ihtilaf etmişlerdir. Allah'a yemin ederim ki ben, hiç kimseye hak etmediği bir şeyi vermem, hak eden hiçbir kimseyi de (hakkını almaktan) men etmem...

Sonra da sesini bütün insanlara işittirecek şekilde şöyle dedi: "Ey insanlar! Allâh Teâlâ'ya itaat eden kimseye itaat etmek vacibtir. Allâh Teâlâ'ya isyan eden kimseye itaat edilmez. Ben Allâh Teâlâ'ya itaat ettiğim müddetçe bana itaat ediniz. Allâh Teâlâ'ya isyan ettiğim zaman bana itaat etmeyiniz." dedi ve minberden indi. Halifelere serilen örtünün çıkarılıp satılmasını ve parasının hazineye konmasını emretti. Sonra da kaylule (öğle uykusu) için hazırlık yaptı. Oğlu Abdülmelik gelerek ona, "Ey müminlerin emiri! Ne yapmak istiyorsun?" deyince ona "Oğlum, biraz

istirahat edeceğim” dedi. Oğlu, “Uyuyacaksın, zulümleri ve haksızlıkları engellemeyeceksin, öyle mi?” deyince ona, “Oğlum, dün gece amcan Süleyman’ın işi için sabahladım. Öğle namazını kılınca haksızlıklarla ilgilenirim” diye cevap verdi. Bu sefer oğlu ona, “Öğleye kadar yaşayacağına kim garanti verir ki?!” deyince Ömer şöyle dedi: “Oğlum, bana yaklaş.” Ona yaklaşıncı onu kucakladı ve gözlerinin arasından öptü ve şöyle dedi: “Ailem içinden, dinim hakkında yardım eden birini bana nasip eden Allah’a hamd olsun.” Sonra da dışarı çıktı, öğle uykusundan vazgeçti ve münadiye şu şekilde seslenmesini emretti: “Kim bir haksızlığa uğramışsa onu bildirsin.”

Hıms ahalisinden, başı ve sakalı beyaz olan zimmi bir adam geldi ve şöyle dedi: “Ey müminlerin emiri! Senden Allah’ın kitabını (kitabı ile hükmetmeni) istiyorum.” Ömer b. Abdülaziz, “Ne diyorsun?” deyince zimmî şöyle dedi: “Abbas b. Velid b. Abdümelik benim arazimi gasp etti.” Ömer yanında oturan Abbas’a, “Abbas, ne diyorsun?” deyince o da şöyle dedi: “Ey müminlerin emiri! Onu bana Velid b. Abdümelik iktâ arazisi olarak verdi ve bana dosyasını da gönderdi.” Bunun üzerine Ömer zimmîye, “Zimmî, ne diyorsun?” dedi. Zimmî, “Ey müminlerin emiri! Ben sizden Allah’ın kitabının dediğine göre hareket etmenizi istiyorum.” diye cevap verdi. Bu sefer Ömer b. Abdülaziz şöyle dedi: “Allah’ın kitabına uymak Velid b. Abdümelik’in kitabına uymaktan daha doğru ve haktır. Abbas, ona yerini geri ver.” Abbas da ona malını geri verdi. Onun ve ailesinin elinde haksızca elde edilmiş hiçbir şey kalmayana kadar hepsini geri verdiler. Bu durum, Ömer b. Velid b. Abdümelik’e ulaşıncı Ömer b. Abdülaziz’e şöyle bir mektup yazdı:

“Sen, kendinden önceki halifelere önem vermedin ve onları hakir gördün. Onların yürüdüğü yoldan yürümedin. Onlara buğz ederek ve onların oğullarına kin besleyerek yaptın bunu. Allah’ın birleştirilmesini istediği bağı kopardın. Zira Kureyş’in mallarına ve miraslarına niyetlenerek onları zulüm ve haksızca hazineye kattın. Abdülaziz! Allah’tan kork ve haksızlık yaptıysan tekrar bir kontrol et. Minberine güvenme. Yakınlarına zulüm ve haksızlıkla davrandın. Muhammed (sas)’i o işe has kılana yemin olsun ki bu idareciliğinde Allah’tan uzaklaşman arttı. Zaten bu işin senin için bir imtihan olduğunu sanıyordun. Öyleyse bazı yaptıklarınla yetin. Bil ki sen Cebbar olan Allah’ın gözetimindesin ve onun elleri arasındasın. Kesinlikle bu hal üzere kalmaya devam etmeyeceksin. Allahım! Süleyman b. Abdümelik’e ümmet-i Muhammed’e yaptığından sen sor.”

Ömer b. Abdülaziz onun mektubunu okuyunca ona şu cevabı yazdı:

“Bismillahirrahmanirrahim. Allah’ın kulu müminlerin emiri Ömer’den Ömer b. Velid’e. Selam Peygamberle’re, hamd da âlemlerin Rabbi Allah’a olsun. Sonra, bana

mektubun ulaştı. Onun bir benzeri ile sana cevap vereceğim. İbn Velid! Öncelikle Sekun'un cariyesi olan senin annen Benane, Hıms sokaklarında dolaşır, oradaki dükkânlara girerdi. Sonra Allah (daha iyi bilir ki) onu Müslümanların fey'inden Zübyan b. Zübyan¹¹⁰ satın almış, onu babana hediye etmiş, o da seni doğurmuştur. Ne kötü bir çocuk. Sonra büyüdün, zorba ve inatçı biri oldun. Seni ve aileni Allah'ın fey'inden –ki onda yakınların, fakirlerin ve düşkünlerin hakkı vardır- mahrum ettiğim için benim zalimlerden olduğumu iddia ediyorsun. Benden daha zalim ve Allah'ın sözünü daha çok terk eden kişi, seni Müslümanların ordusunun başına geçirendir. Onu bu işi yapmaya iten niyet sadece bir babanın çocuğuna olan sevgisidir. Sana da babana da veyl olsun. Kıyamet günü ne kadar da çok düşmanınız olacak. Acaba baban düşmanlarından nasıl kurtulacak? Benden daha zalim ve Allah'ın sözünü daha çok terk eden kişi, Haccac b. Yusuf'u Araplar'ın beşte birinin başına vali olarak tayin edendir. O haram yere kan dökmüş, haram mal almıştır. Benden daha zalim ve Allah'ın sözünü daha çok terk eden kişi, Kurre b. Şerik'i Mısır'ın başına yalınayak bir bedevi olarak vali tayin eden ve onun için çalgı aletlerine, eğlenceye ve içkiye izin verendir. Benden daha zalim ve Allah'ın sözünü daha çok terk eden kişi, Berberilerin Aliye bölgesine Arap'ın beşte birinin bir payını veren kişidir. İbn Benane! Yavaş ol. (Yaptığı bazı haksızlıklara değindikten sonra da şöyle devam etti) Herkesin sende çok hakkı var. Selam bize ve Allah'ın salih kullarına olsun. Allah'ın selamı zalimlere ulaşmaz.”¹¹¹

Hakkı gerçekleştirme ve ona yardım etmek, batılı da iptal etmek, Ömer b. Abdülaziz devrinin en önemli özelliklerindendi. Yakınlığından dolayı hiçbir akrabasına iltimas geçmemiş, sevdiğinden dolayı da hiçbir kimseye özel bir iyilikte bulunmamıştır. Adalet ölçülerini ve hak kriterlerini önüne koymuş, ne az ne de fazla olarak her hak sahibine hakkını vermiştir. Zorba ve baskıcı her kişiden de ümmet-i Muhammedin hakkını almıştır. Zorbaların ve onların yardımcılarının kuracağı tuzaklara hiç aldırış etmemiş, karşılaşabileceği zulüm ve hileleri de hiç düşünmeden adaletli olmayı bilmiştir. Çünkü o, Allah'a imanla dolu, kalbi onun zikriyle titreyen, başkasından değil sadece Allahtan korkan ve sadece Allah'ı arzulayan, ahireti gözünün önüne dikip dünya hayatının süsü ile ilgilenmeyen bir şahsiyetti. O ahireti düşünerek aklının ölçülerine göre hiçbir şeyi tartmamıştı. Acurri'nin uzunca bir senetle bildirdiği ve İbn Selim el-Hüzelî'nin anlattığına göre Ömer b. Abdülaziz halkına şöyle vaaz u nasihat ediyordu:

¹¹⁰ Ç.N.: Başka Kaynaklarda Dinar B. Dinar Olarak Geçmektedir. Bkz.: Siretusseleffissalihin

¹¹¹ Ahbaru Ömer B. Abdülaziz, S. 55-63; Tarihu Dimaşk, 45/359

“Allah sizleri lüzumsuz bir hiç olarak yaratmamıştır. Sizi yaptığınız işlerden de sorgu ve sorumsuz bırakacak değildir. Hepinizin toplanacağı bir mahşer ve orada adâlet terazilerinin kurulacağı bir mahkeme vardır ki, onun tek hâkimi yüce Allah’tır. Allah’ın rahmetinden çıkan kişi kayıp ve hüsrana uğramıştır. Genişliği yeryüzü ve semalar kadar olan cennetten da mahrum kalmıştır. Çoğa karşı azı, bakiyi bırakıp faniyi ve emniyeti bırakıp korkuyu satın almıştır.

Görmüyor musunuz? Siz, göçüp gitmiş sizden öncekilerin yerini tutuyorsunuz. Fakat elbette sizin de yerinizi tutacaklar var. Görüyorsunuz ki, gelenler durmuyor, gidenler geri dönmüyor, her gece ve gündüz ister istemez gideceğimiz bu mahal, her şeye sâhip olan Cenabı Hakkın huzurudur. Ahiret âlemine gidenleri her gün uğurluyorsunuz, onları götürdüğünüz kabirlerde kara toprak altında yataksız ve yastıksız tek ve تنها bırakıp dönüyorsunuz. Artık sebepler yok. Tanımadıkları bir âleme sefer etmişler, sevdiklerinden ayrılmışlar. Toprağı mesken tutmuşlar, hesap vermeye karşı karşıyalar. Amelleriyle rehin alınmış durumdalar. Dünyada iken ahiret için gönderdiklerine muhtaç durumdalar. Yapamadıklarından da uzak bir şekilde duruyorlar. Ölüm gelmeden önce takva dairesine girin, Allah’tan korkun.

Şunu iyi bilin, Size bu sözleri söylüyorum ama içinizde benden daha fazla günahkâr olan bir kimse olduğunu zannetmiyorum. Sizden birinin bir ihtiyacı eğer bana ulaşmışsa gücüm yettiğince onun ihtiyacını gidermeyi istedim. İhtiyacı olanın yaşantısıyla benim yaşantım eşit olsun diye çabaladım. Bunun haricinde sizin yaşadığınızdan daha bol bir hayat istediysem şu dilim bunun sebebini bilmektedir. Allah’ın her daim konuşan kitabı ile adil sünnet her şeyin önüne geçmiştir ve ona itaate götüren şeylere işaret etmiş ve ona isyana sebep olacak şeylerden de sakındırmıştır.....”Daha sonra elbisesinin bir tarafını yüzüne götürdü, ağladı ve hıçkırdı. İnsanlar da ağladı. Bu, onun son hutbesiydi.¹¹²

Hutbelerinde ve konuşmalarında hep itaatin sadece Allah’a olacağını, O’na isyan edene itaat edilmeyeceğini hep tekit etmiştir. Acurri, Ömer b. Eyyub’tan başlayıp Seyyar Ebû’l-Hakeme ulaşan senetinde anlatıyor: Ömer b. Abdülaziz hakkında bilinen ilk şey şudur: Süleyman b. Abdülmelik defnedildiğinde ona Süleyman’ın bindiği hayvan getirilmiş, fakat Ömer ona binmemiş cenazeye gittiği hayvanına binmiştir. Saraya girmiş, Süleyman’ın üzerine oturduğu döşekler ona serilmiş, fakat Ömer onlara oturmamıştır. Sonra mescide girmiş, minbere çıkmış, Allah’a hamd u sena ettikten sonra şöyle demiştir:

¹¹² Ahbaru Ömer B. Abdülaziz, S. 64-65; Hilyetul Evliya, 5/294

“Evet, gönderilen son Peygamberden sonra gönderilecek bir peygamber ve indirilen son kitap Kur’ân’dan başka gönderilecek başka bir kitap yoktur. Dikkat edin! Allah’ın helal kıldığı kıyamete kadar helal, haram kıldığı kıyamete kadar haramdır. Dikkat edin! Ben hüküm koyucu değil, sadece konulmuş hükümleri tatbik eden bir kişiyim. Dikkat edin! Ben yeni çığır açan değil, sadece açılan bir çığırda tabi olup yürüyen kişiyim. Dikkat edin! Allah’ isyan edilmesi durumunda kula itaat yoktur. Dikkat edin! Ben sizin en hayırlınız değilim, sadece sizden biriyim ve Allah benim yükümü ve mesuliyetimi sizinkinden daha ağır kılmıştır.” Sonra gerekenleri söyledi.¹¹³

Halifelige geçtikten sonra verdiği hutbelerde açıkça görülür ki bu sorumluluğu istemeyerek, bilmeyerek ve aniden yüklenmiştir. Hatta bu işi kabul etmemiş, onu reddetmiş, Müslümanlara, işin başına geçecek, gemileri yürütecek ve razı olacakları bir kişiyi seçmelerini söylemiştir. Fakat kendisi hariç herkes onu seçmiştir. Bunda şüphe yoktur. Çünkü insanlar haklar ve görevlerde hep birlikte adalet, özgürlük, eşitlik şiiirleri söylemekteydiler. Tabii ki insanlar ondan vazgeçecek değillerdi. İnsanlar onun şahsında rabbani, ihlaslı bir komutanı, kendini değil ümmetin derdiyle dertli, düşünceleriyle dünyayı değil ahireti hedefleyen bir yöneticiyi bulmuşlardı. Dünya bütün süsü, cazibesi ve imkânlarıyla ona verilmişken o dünyadan yüz çeviriyordu. Dünyaya âşık olmuş kişilerin dillerinde gezen her şeyden uzak durmuş ve onlardan yüz çevirmişti. Onlara hiçbir değer ve önem atfetmiyordu. Ümmet ona güvenmekte ve bu emaneti ona vermekte ne kadar da haklıydı. Çünkü o hem gücü elinde bulunduruyor hem de güvenilir bir şahıstı.

Şu ifadeler de Arap hatip Abdullah b. Ehtem’e aittir. O, halife olduğunda Ömer’e gelen heyetler içinde bulunuyordu. Ömer’den izin almadan onun önünde konuşmaya başladı. Konuşmasında Allah Rasulü’nün davetinden ve kavminden gördüğü şeylerden bahsetti ve şöyle dedi:

“Evet, Ey Dünyaya sahip Ömer! Seni dünyanın sahipleri doğurdu ve seni eliyle onun memesinden içirdi. Sen bu göreve getirilince onu attın ve Allah’ı ve onun yanındakileri sevdin, istedin, tercih ettin. Kötü halimizi ve sıkıntımızı seninle gideren Allah’a hamt olsun. Yolunda yürü! Sağa sola bakma! Hiçbir şey Hakka üstün gelemez. Sana bu sözümü söylüyorum. Benim ve sizin için, erkek ve kadın bütün müminler için Allah’a istiğfar ederim.”¹¹⁴

¹¹³ Ahbarü Ömer B. Abdülaziz, S. 64-65 Hilyetul Evliya, 5/294 Darul Kitabil Arabi, Beyrut 1405,

¹¹⁴ El-Ikdul Ferid, 4/86; Cemheretü Hutabil Arab, 2/421

Bedahet derecesinde açıktır ki; Ömer b. Abdülaziz, ecdadı ve amcaoğullarından intikam alma duygusu içinde değildi. Hak ve adalet mevzusunda kim olursa olsun hiç geri adım atmadı. Eğer böyle yapmasaydı o zaman inatçı bir zorba ve şeytandan farkı kalmazdı. O, hakkı üstün kılmak, batılı söndürmek ve adaleti ayakta tutmak için çalıştı. “Hak’tan sonra sadece sapıklık vardır.” (Yunus, 32) Ömer, onların hayatında zorluğu, zulmü, haklıları yenilgiye uğratmayı, batıl fikirlileri desteklemeyi, adalete karşı durup zulmü ihya etmeyi görmüştü. Kendi hayatına hedef olarak ise; onların bina ettikleri bu yapıyı kökünden yıkmayı, ümmetin kaybettiği özgürlük ve adaleti yeniden tesis etmeyi öğütleyen Allah ve Resulünün sözlerini aldı. Hakkın izzeti ve kerameti ile bu işe soyundu.

Şöyle bir soru sorulabilir: Ömer b. Abdülaziz hilafete geçmeden önce Ümeyye oğulları idaresi altında iken onların aralarında dolaşırken onlardan niçin intikam almadı?

Cevap: Eğer bu iddia doğruysa bilinmelidir ki; O bu konuda özür sahibidir. Zira bozuk düzeni değiştirme imkanı ve fırsatı bulamadan bunu nasıl yapsın ki? Ayrıca onların hakkı kökünden kazıyan bu idareleri uzun zamandır devam ediyordu. Fakat bununla birlikte Ömer kısa süren halifeliği müddetinde bile kendinden öncekilerin kurduğu sistemi tek tek imha etti, Hak adına tahrip ettikleri şeyleri tekrar iade etti. Bununla beraber O, onların yaptıkları zulüm ve taşkınlıkları yanlışlıkları söylemekten de geri durmadı. İbn Abdülhakem anlatıyor:

“Ömer b. Abdülaziz, Süleyman b. Abdülmelik ile Abdülmelik oğullarından Abdülaziz’in bazı kızlarının miras meselesi ile ilgili olarak konuşmuştu. Süleyman ona şöyle dedi: “Abdülmelik, bu konuda o kızların mirastan men edilmelerini belirten bir mektup yazdı.” Bunun üzerine Ömer onu bir süre yalnız bıraktı, sonra ona geri döndü. Süleyman da zannetti ki Ömer, Abdülmelik’in yazdığı mektup hakkında kendisini itham ediyor. Bunun üzerine Süleyman hizmetçisine Abdülmelik’in mektubunun getirilmesini emretti. Ömer ona şöyle dedi: “Ey müminlerin emiri! Mushafı mı çağırıttınız?”¹¹⁵ Eyyub b. Süleyman söze karışıp şöyle dedi: “Sizden biri öyle bir söz ediyor ki bu sözülle boynunun vurulması emredilebilir.” Bunun üzerine Ömer ona şöyle demiştir: “Konuşmak sana mı kaldı? Müslümanların başına gelen şey, senin dediğinden çok daha büyüktür.” Bunun

¹¹⁵ Ç.N.: Ömer, Bu Sözülle, Bu Konuda Abdülmelik’in Mektubundansa Kur’an’ın Ne Dediğinin Daha Önemli Olduğunu Hatırlatmak İstemiştir.

üzerine Süleyman, Eyyub'u susturdu. Ömer de şöyle dedi: "Eğer o cahil olsaydı, onun hakkında ağırbaşlı davranmazdık."¹¹⁶

Ömer b. Abdülaziz, fırsatını bulduğu durumlarda da gerekli hatırlatma ve ikazlarını da yapmıştı. Abdülhakem'in oğlu anlatır: Süleyman b. Abdülmelik ve Ömer b. Abdülaziz birlikte hac yolculuğuna çıkmışlardı. Yolda şiddetli bir yağmur, şimşek ve gök gürültüsüne denk geldiler. Süleyman, Ömer'e dedi ki: "Ebû Hafs! Sen hiç böyle bir şey görmüş müydün?" Ömer b. Abdülaziz'in verdiği cevap anlamlıydı: "Ey müminlerin emiri! Bu, daha Allah'ın rahmet ettiği anda olan bir şeydir. Onun kızdığı anda ne olacak kim bilir?"¹¹⁷

Özetle söylemek gerekirse, kendinden öncekilerin işledikleri zulümlerden sonra Ömer b. Abdülaziz'in idarecilik dönemi bu ümmet için Allah'ın ihsan ettiği bir rahmet ve lütuftu. Bu dönem ne kadar da mutlu ve sakin bir dönemdi. Keşke bu dönem daha uzun bir süre devam etseydi. Fakat hayat bulanıklaşmadan saflaşmıyor, zaman çekip almadan vermiyor. Güzel günlerin yerini zorlu günler alıyor.

Hak ile gelişen ve gelişmekte de haklı olan günlerin sonuna gelinmişti. Adaletin ağır bastığı ve adaletle geçirilen günler bitmiş yerine yine karanlık ve vahşet geceleri gelmişti. Haktan ve haklı olanlardan gayzını almak için ortalık vahşilere ve onların satılık kurtlarına kalmıştı. İşler eskiden olduğundan daha kötüye döndü. Mervan oğulları idareyi kibir ve büyüklenmeyle, zulüm ve baskıyla, İslam'ın değerlerini bozarak, hükümlerini ve haram kıldığı şeyleri çiğneyerek bir kez daha ele geçirmişti. Aslında bu, Allah'ın kulları için geçerli kıldığı hikmeti ve yeryüzünde cari kıldığı bir sünnetiydi: "Eğer Allah dileyseydi onlardan öğ alırdı. Fakat sizi birbirinizle denemek için böyle yapıyor." (Muhammed, 4) Evet, milletlerin hayatında nice cahiliye ve cehalet dönemleri, nice zulüm ve baskı zamanları olmuştur. Bu dönemlerin aralarına, belli aralıklarla hayırlı ve güzel zaman dilimleri de girmiştir ki Allah bu dönemlerde, hakka yardım etmesi için rasullerinden veya salih kullarından istediğini göndermiştir.

Dinden Çıkan Sapıtmış Kişilerin Fetvalarının Zalimlerin Zulmüne Desteği

Rezil olmuş kimselerin sessiz bir şekilde durmaları, Ümeyye oğullarının zulüm ve bozgunculuklarını kuvvetlendirmiştir. Bu kişiler Ümeyye Oğullarının yanında ilim ve hikmet adına bir görüntü sergiliyorlar, işledikleri zulüm ve fesatlarda onları

¹¹⁶ Siretü Ömer B. Abdülaziz, S. 30

¹¹⁷ A.Y.

cesaretlendiriyorlardı. Bunu da onların işledikleri kötülükleri ve batılla karışık işlerini temize çıkarmak yoluyla, dünyalık umarak ve hayatın malından faydalanmak için yapıyorlardı. Aslında bunda şaşılacak herhangi bir şey de yoktur. Zira Allah Resulü (sas) bu ümmetin durumunun, Allah'ın söz verdiği hakkı ve indirdiği kitabı zayi eden daha önceki ümmetin durumlarından uzak olmadığı noktasında uyarıda bulunmuştu. Şöyle demişti: “Sizden öncekilerin yoluna adım adım, karış karış uyacaksınız. Hatta onlar bir kelerin deliğine bile girseler onları takip edeceksiniz.” Sahabiler, “Ya Rasulallah! Yahudi ve Hıristiyanları mı kastediyorsunuz?” deyince Allah Rasulü, “Başka kim olacak ki?” demiştir.”¹¹⁸

Bu hakikat, bütün din mensupları için cari bir hükümdür. Firavunların yaptıkları zulüm ve zorbalığı, insanların mallarını ve özgürlüklerini zorla almalarını, kanlarını dökmelerini destekleyen kâhinler, bunları, zulme uğramış kişilere süslü sözlerle adalet, iyilik ve ihsan olarak anlatmışlar ve bunu kanıksamalarını sağlamışlardır. Firavunların yaptıklarını kötü görenlerin ise her türlü kötülüğe ve kine layık olduklarını da söylemekten çekinmemişlerdir. Allah Teâlâ (cc), âlim ve rahiplerden böyle olanları ve bunun milletlerin hayatında nasıl da kökleştiğini şöyle anlatıyor: “Vay o kimselere ki, elleriyle Kitap'ı yazarlar, sonra da onu az bir karşılığa değiştirmek için, “Bu, Allah'ın katındandır” derler. Vay ellerinin yazdıklarından ötürü onların haline! Vay kazandıklarından dolayı onların haline!” (Bakara, 79) Yine şu ayet: “Onlardan (Kitap ehlinde) bir grup var ki, Kitap'tan olmadığı halde Kitap'tan sanasınız diye (okudukları) Kitap'tanmış gibi dillerini eğip bükerler ve, “Bu, Allah katındandır” derler. Hâlbuki o, Allah katından değildir. Bile bile Allah'a karşı yalan söylerler.” (Al-i İmran, 78)

Bu dalgalanma, bu ümmetin düşünce hayatında da Ümeyye oğullarının işin başına geçmesinden itibaren siyasi sisteminde zulmü derinleştirmesiyle gerçekleşmiştir. Batıl fetvalar, onların işledikleri nice zulümlere destek ve güç vermiş, bu yaptıklarını insanlara hak gözüyle ve doğruluk çerçevesinde tasvir etmiştir. Hatta iş o raddeye varmıştır ki, zalimlerin zulmünü temize çıkarmakla kalmamışlar, insanları da zulme teşvik edip fesat yolunun yolcusu etmişlerdir. Hatta yanlış yapmamak isteyip fesatından geri dönmeye çalışanları ve doğru yola gitmeyi düşünenleri de övmüşler, bozgunculuk fikrini süslemişler ve zulmü tecviz etmişlerdir. İşte ravilerin naklettiği ve kitapların da günümüze kadar muhafaza ettiği, Ömer b. Abdülazizin yolundan gitmeyi öğütleyen Yezid b. Abdülmelik'i övenlerle ilgili bir olay. İbn Asakir Hüseyin b. Abdülmelik'ten başlayıp Zeyd b. Eslem'e ulaşan senetiyle anlatıyor: Ömer b. Abdülaziz vefat edip yerine Yezid b.

¹¹⁸ Tayalisi, H No: 2178; Ahmed, 3/84; Buhari, 3/1274

Abdûlmelik geçince o şöyle dedi: “Ömer’in yolu üzere yürüyün.” Bunun üzerine ona 40 tane şeyh getirdiler. Onların hepsi de halifelere yaptıkları şeylerden dolayı bir hesabın ve azabın olmayacağına dair şahitlik ettiler.¹¹⁹

Bu batıl düşünce Ümeyye oğulları içinde insanların arasına bile yayıldı. Hatta insanların çoğu bu düşünceye inanmışlardı. İbn Teymiyye de –onları savunmak için her çareye başvursa da- bunu şöyle ifade eder:

“Ümeyye Oğullarından çok kimse veya pek çoğu imamın hesaba çekilmeyeceğini ve azaba uğramayacağını, insanların imama itaat ettiği konularda Allah’ın kendilerini hesaba çekmeyeceğini, hatta her şeyde imama itaatin vacip olduğunu, bunu da Allah’ın emrettiğini düşünüyorlardı. Onların bu konudaki sözleri çoktur ve bilinir. Yezid b. Abdûlmelik, Ömer b. Abdülaziz’in izlediği yolu takip etmek istemişti. Fakat ona şeyhlerinden bir topluluk getirdiler. Bu şeyh topluluğu da Yezid’e kendisinden başka ilah olmayan Allah adına yemin ederek Allah’ın insanların başına bir imamı koyduğunda ondan gelecek iyilikleri kabul ettiğini ve günahları da affettiğini söylediler.”¹²⁰

Allah’a yemin olsun ki, bu düşünce İslam’ın başına gelen en büyük tehlikedir. Bu düşünce, İslam’ın altının oyulmasındaki en etkili amil ve köklerinin kazınması ve paramparça edilmesindeki silahların en keskinidir. Bu durum, Allah’ın İsrailoğulları hakkındaki şu sözüne ne kadar da benzemektedir: “Derken, onların ardından yerlerine Kitab’a (Tevrat’a) varis olan (kötü) bir nesil geldi. Şu geçici dünyanın değersiz malını alır ve “(nasıl olsa) biz başışlanacağız” derlerdi. Kendilerine benzeri bir mal gelse onu da alırlar. Allah hakkında, gerçek dışında bir şey söylemeyeceklerine dair onlardan Kitap’ta söz alınmamış mıydı?” (A’raf, 169)

Bu düşünce, Kur’an’ın getirdiği iman akidesine ne kadar da uzaktır. Zira Allah Teâlâ yeryüzüne halife kıldığı nebisine şöyle hitap etmektedir: “Ona dedik ki: “Ey Dâvûd! Gerçekten biz seni yeryüzünde halife yaptık. İnsanlar arasında hak ile hüküm ver. Nefis arzusuna uyma, yoksa seni Allah’ın yolundan saptırır. Allah’ın yolundan sapanlar için hesap gününü unutmaları sebebiyle şiddetli bir azap vardır.”” (Sad, 26) Hatta Kur’an-ı Kerim’de Allah’ın âlemlere rahmet olarak gönderdiği, bütün insanlardan daha faziletli kıldığı nebisine şöyle hitap ettiğini, sırat-ı müstakimden bir kıl kadar bile ayrılırsa onu şiddetli bir şekilde tehdit ettiğini görüyoruz. Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: “Eğer biz sana sebat vermiş olmasaydık az kalsın onlara biraz meyledecektin. İşte o zaman sana, hayatın da, ölümün de katmerli acılarını tattırırdık. Sonra bize karşı kendine hiçbir yardımcı bulamazdın.” (İsra, 74-75) Allah

¹¹⁹ Tarihu Medineti Dimaşk, 65/304; Siyeru Alamin nübela, 5/151

¹²⁰ Minhacu’s-Sünne, 6/430

Teâlâ yine şöyle demiştir: “Eğer (Peygamber) bize isnat ederek bazı sözler uydurmuş olsaydı mutlaka onu kudretimizle yakalardık. Sonra da onun şah damarını mutlaka keserdik. Hiçbirinin de bu cezayı engelleyip ondan savamazdı.” (Hâkka, 44-47) Bedir esirleri konusunda da Allah Teâlâ Nebisine ve müminlere ağır bir şekilde şöyle hitap etmiştir: “Yeryüzünde düşmanı tamamıyla sindirip hâkim duruma gelmedikçe hiçbir peygambere esir almak yakışmaz. Siz geçici dünya menfaatini istiyorsunuz, hâlbuki Allah ahireti (kazanmanızı) istiyor. Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir. Eğer Allah’ın daha önce verilmiş bir hükmü olmasaydı, aldığımız şey (fidye) den dolayı size büyük bir azap dokunurdu.” (Enfal, 67-68)

Yine Allah Teâlâ nebisine şöyle demektedir: “De ki: “Ben Rabbime isyan edersem gerçekten, büyük bir günün (kıyamet gününün) azabından korkarım.”” (En’am, 15) Eğer Hz. Peygamber (sas) değerinin büyüklüğüne ve Allah’a yakınlığına rağmen büyük bir azaba duçar olmamak için günaha girmekten korkuyorsa günahkâr zalimlere ne oluyor ki yeryüzünde bozgunculuğu yayıyorlar, ümmetin hakları ile oynayıp hayırlarını yağma ediyorlar? Hangi delille bunu yapıyorlar? Hesap ve azap görmeyecek bir güvenilirlik delilini nereden buluyorlar??!!

Allah Teâlâ zalimlere meyletmemeyi emretmiştir. Zalimlere meyledenlere ateşin dokunacağını söyleyerek tehdit etmiştir. İşi gücü zulüm olanların hali ne olacaktır acaba? Allah Teâlâ şöyle demiştir: “Zulmedenlere meyletmeyin. Yoksa size de ateş dokunur. Sizin Allah’tan başka dostlarınız yoktur. Sonra size yardım da edilmez.” (Hud, 113) Sahibine salât ve selam olsun, sünnet-i nebeviye, insanlara idarecilik yapıp da idaresi altındaki insanlar için Allahtan korkmayana, zalimlere yardım edip onları tasdik edenlere şiddetli tehditlerle doludur. Nebi (sas) şöyle buyurmaktadır: “Cenâb-ı Hakk’ın, yönetici yaptığı bir kimse, onlara sahip çıkıp korumazsa, cennetin kokusunu duymaz.”¹²¹ “Cenâb-ı Hakk’ın, yönetici yaptığı bir kimse, yönettiği insanları aldatarak ölürse, Allah Teâlâ ona cennet yüzü göstermez.”¹²² “Cenâb-ı Hakk’ın, yönetici yaptığı bir kimse, yönettiği insanlara sahip çıkıp korumazsa, Allah Teâlâ ona cennet yüzü göstermez.”¹²³

“Dinleyiniz. Sizin başınıza emirler geçecek. Onlara, yaptıkları zulümlerde yardım etmeyin. Onları, yalanlarında tasdik etmeyin. Kim onlara zulümlerinde yardım ederse ve yalanlarında tasdik ederse havz-ı kevserde bana

¹²¹ Buhari, 6/2614, No: 6731

¹²² Buhari, 6/2614, No: 6731; Müslim, 3/1460 No: 142

¹²³ İbn Asakir, 45/375

gelemeyecektir.”¹²⁴“Dinleyin. Dinlediniz mi? Sizin başınıza emirler geçecektir. Kim onların yanına girip de onların yalanlarını tasdik ederse, zulümlerinde onlara yardımcı olursa o benden değildir, ben de ondan değilim. O havz-ı kevserde bana gelemeyecektir. Kim de onlara bulaşmayıp (yanlarına girmeyip) zulümlerinde onlara yardım etmezse ve yalanlarında onları tasdik etmezse o bendendir, ben de ondanım. Ve o havz-ı kevserde bana gelecektir.”¹²⁵

“Ey Ka'b b. Ucre! Seni Allah için benden sonra gelecek emirlerden sakındırırım. Kim onların kapısını çalar da yalanlarında onları tasdik ederse ve zulümlerinde onlara yardım ederse o benden değildir, ben de ondan değilim ve havz-ı kevserde bana gelmeyecektir. Kim de onların kapısını çalar veya çalmaz da yalanlarında onları tasdik etmezse ve zulümlerinde onlara yardım etmezse o bendendir ben de ondanım ve o havz-ı kevserde bana gelecektir.”¹²⁶

“Muhakkak başınıza yalan söyleyen ve zulmeden emirler geçecek. Kim onların yalanlarını tasdik eder de zulümlerinde onlara yardımcı olursa o benden değildir, ben de ondan değilim ve o havz-ı kevserde bana gelemeyecektir. Onları yalanlarında tasdik etmeyen ve zulümlerinde onlara yardımcı olmayan ise bendendir ben de ondanım ve o havz-ı kevserde bana gelecektir.”¹²⁷

“Muhakkak benden sonra başınıza emirler geçecek. Minberlerde hikmetle vaaz edecekler. Minberden indiklerinde ise halktan hızlıca aşıracaklar, çalacaklar. Onların kalpleri bozulmuş ölüden daha kötü kokar. Kim onların yalanlarını tasdik eder ve zulümlerinde onlara yardımcı olursa o benden değildir, ben de ondan değilim ve o havz-ı kevserde bana gelemeyecektir. Kim de onları yalanlarında tasdik etmez ve zulümlerinde onlara yardımcı olmazsa o bendendir ben de ondanım ve o havz-ı kevserde bana gelecektir.”¹²⁸

“İnsanları yöneten yönetici bir kimse yönettiği insanların emanetlerine ve sözlerine sahip çıkıp korumazsa, her şeyi kuşatan Allah'ın rahmeti ona dar olur (Allah'ın rahmetine mazhar olamaz).”¹²⁹ “Kim, liyakatsizliğine ve ondan daha

¹²⁴ Ahmed, 5/111; İbn Hibban, 1/518

¹²⁵ Nesai, 7/160; Tirmizi, 4/525

¹²⁶ Tirmizi, 2/512; Taberani, 19/105

¹²⁷ Ahmed, 5/384; Taberani, 3/167

¹²⁸ Taberani, 19/160; Heysemi, 5/238

¹²⁹ Hatip, 10/126

hayırlısını görmesine rağmen bir yakını yönetici yaparsa Cennetin kokusunu duyamaz.”¹³⁰

Bütün bu deliller, bu yalan sözü (imamın hesaba çekilmeyeceği ve azap görmeyeceği düşüncesini) batıl kılar ve bu yalancı şehadeti reddeder. Fakat bu düşünce özellikle teşvik edilmiştir. Bundan hareketle de aslını Yahudilikten alan “İrca” düşüncesi terviç ve teşvik edilmiştir. Oysa Allah Teâlâ Yahudiler hakkında bu düşünceyi şiddetle inkar edip kabul etmediğini şu ayette belirtmiştir: “... (Tevrata varis olan Yahudiler) Şu geçici dünyanın değersiz malını alır ve “(nasıl olsa) biz bağışlanacağız” derlerdi....” (A’raf, 169) Ve Allah Teâlâ bunun, kitabı zayi etmelerinin ve onun hükümlerini değiştirmelerinin sebebi olduğunu şu şekilde belirtmiştir: “Kendilerine Kitaptan bir pay verilenleri görmüyor musun ki, aralarında hüküm vermesi için Allah’ın Kitabına çağrılıyorlar da sonra içlerinden bir kısmı yüz çevirerek dönüp gidiyor. Bunun sebebi, onların, “Bize, ateş sadece sayılı günlerde dokunacaktır.” demeleridir. Uydura geldikleri şeyler dinleri konusunda kendilerini aldatmıştır.” (Al-i İmran, 23-24)

Aynen yine onlardan sadır olan zulüm, baskı ve zorbalıkları temize çıkarmak maksadıyla “Cebr” akidesi de teşvik ve terviç edilmiş ve “kader” onunla tefsir edilmiştir. Muaviye’nin şu sözü bu anlamdadır: “Eğer Yezid onun “kaza”dan olduğunu emrederse o “kaza”dandır. İnsanların (kulların) da bu konuda herhangi bir seçim hakkı yoktur.”¹³¹ Onun bu sözden maksadı, insanları sakındırmak, işlenen suçları ve haramları küçük ve değersiz göstermektir.

“Temize Çıkarma (haklı gösterme) Fıkhi”nın Emevî Siyasetine Etkisi

Ümeyyegoğullarının saltanatlarını derinleştirmeye yönelmesinde ve şer’i hükümlere muhalefet etmelerini haklı göstermede, fakihlerin duruşlarının ve siyasetin zalimce hükümlerini temize çıkarmaya çalışmalarının büyük bir etkisi vardır. Fakihlerin bu konuda, halife diye isimlendirdikleri insanların hangi cürümünü işlerse işlesinler ve yeryüzünde istedikleri bozgunculuğu yapsınlar, onların Allah önünde mesul olmadıklarını, Allah’tan gelecek bir azaba karşı emin olacaklarını iddia etmeleri misal olarak yeter. Bu fakihler, bu idarecileri öyle bir makama yükseltmişlerdi ki Allah’a yakın hiçbir melik ve Allah tarafından gönderilmiş hiçbir peygamber bile o makamda değillerdi. Fetvaları da onların batıl işlerini süslemek ve zulümlerini desteklemek için çıkarıyorlardı. Hatta bu fakihler onları batıla bizzat

¹³⁰ İbn Asakir, 65/245

¹³¹ El-İmame Vessiyase, S. 151; Cemheretü Hutabil Arab, 2/257

kendileri sürüklüyorlardı. Siyasi anlayışta bu düşüncenin etkisi asırlarca devam etti. İşte sana örnekler:

1-Zorla Alınan İdarecilik Yetkisini Meşru Kılmak

Bu fetvaların etkilerinden biri; elinde gücü olan ve kuvvet kullanarak idareyi zorla ele geçirmek isteyenlere kapıları açıp fırsat hazırlamak suretiyle siyasi anarşizmi yaymak oldu. Fetvalarla desteklenen bu siyasete göre; galip olan kişi, meşru ve bu işe en layık (en evla) kişidir. Ve ümmetin ona mutlak itaati de haktır. Ümmet hakkında herhangi bir suç işlese de, dinin bilinen değer ve hükümlerini değiştirirse de ona karşı çıkmak helal değildir. Ümmete gereken şey; ona başını eğmesi, onun makamı karşısında eğilmesi ve onun emrine itaat etmesidir.

Mesela İbn Kudame'yi şöyle derken görüyoruz: “Bir adam imam karşı çıkıp isyan etse ve onu yense, güç kullanarak insanları da hezimete uğratsa ve insanlar da ona itaat ederek boyun eğseler ve ona biat etseler, o kişi artık imam olur ve onu öldürmek ve ona isyan etmek haram olur. Abdülmelik b. Mervan, İbn Zübeyr'e isyan etmiş ve onu öldürmüştü. Bütün beldeleri ve ahalisini ele geçirmişti. Herkes de ona isteyerek veya istemeyerek biat etmişti. O da kendisine isyan etmenin haram olduğu bir imam olmuştu.”¹³²

İbn Kudame sonra şöyle diyor: “Ona isyan eden Rasulullahın şu sözünün umumuna girer: “kim toplu haldeki ümmetime isyan ederse kim olursa olsun kılıçla onun boynunu vurun.””¹³³

İbn Kudame'nin bu hükmündeki tutarsızlığı sen de görüyorsun. Bir kişinin, Allah'ın sözünü bozup, hükmünü değiştiren zalim bir kişiye itaat etmeyerek isyan etmesini haram sayıyorlar; sonra da zalim birinin isyan ederek meşru bir imama başkaldırmasını, hatta o meşru imamı yıktırmasını ve onun makamını zorla ele geçirmesini helal sayıp onu itaat etmenin vacip olduğu ve isyan etmenin de haram olduğu meşru bir imam olarak görüyorlar. Oysa bu kişi de imamete kendisinden öncekine isyan ederek ulaşmıştır!!

Aman Allah'ım! İsyân ve zulüm, nasıl da hakka ulaşmanın bir vesilesi ve kendine itaat edilmesini elde etmenin bir yolu yapılabiliyor?! İsyankâr azgın Abdülmelik b. Mervan'ın tasarrufunun meşruluğa bir kaynak ve ümmetin geleceğiyle ilgili bir asıl yapılması, sana fıkhi nass olarak yeter. Oysa onlar Allah'ın şu sözlerini görmezlikten gelmişlerdir: “Benim ahdim (verdiğim söz) zalimleri kapsamaz” (Bakara, 124)

¹³² El-Muğni, İbn Kudame, 9/5, Darul Fikr, Beyrut 1405

¹³³ A.Y.

“Allah’a verdikleri sözü, pekiştirilmesinden sonra bozanlar, Allah’ın korunmasını emrettiği şeyleri (akrabalık bağlarını) koparanlar ve yeryüzünde fesat çıkarırlar var ya; işte lânet onlara, yurdun kötüsü (cehennem) de onlarıdır.” (Ra’d, 25) Rasulullahın şu sözlerini de görmezlikten gelmişlerdir: “Kim bizim dinimizde olmayan bir şeyle amel ederse o şey kabul edilmez, reddedilir.”¹³⁴ Diğer bir rivayet şu şekildedir: “Kim bizim dinimizde olmayan bir şeyi ortaya çıkarırsa, o şey kabul edilmez, reddedilir.”¹³⁵ Nasıl, fitne, zulüm ve isyan Allah ve Resul’ünün emrinden olabilir? Nitekim Allah Teâlâ şu ayette emrettiğini ve yasakladığını açıkça beyan etmiştir: “Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayasızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.” (Nahl, 90) Ve Allah Teâlâ kendini kötülükleri emretmekten münezzeh kılmıştır: “De ki: “Şüphesiz, Allah çirkin işleri emretmez. Siz bilmediğiniz şeyleri Allah’ın üzerine mi atıyorsunuz?”” (Araf, 28)

Bu düşüncenin ne kadar büyük bir çelişki ve açık bir tutarsızlık içerdiğine bakıldığında bozukluğu ortaya çıkmaktadır. Habere geldiğimizde onunla selef-i salihinden me’sur olanlar arasında doğu-batı arası kadar, sera-süreyya arası kadar, arş-ferş arası kadar bir uzaklık bulunmaktadır. Ömer’den (ra) bildirildiğine göre o İbn Abbas’a şöyle demiştir: “Benden üç şeyi al: Emirlik şura /danışma iledir.”¹³⁶ Ve yine o demiştir ki: “Müslümanlarla istişare etmeksizin kim bir kişiye biat ederse kendisini de biat ettiği kişiyi de ölüme arz etmiş demektir.”¹³⁷ Ömer (ra) bu sözü Muhacir ve Ensar arasında verdiği bir hutbede söylemiştir. Dr. Hakim Mutayri şöyle der: “Bu hutbe, Ömer’in verdiği hutbeler içinde en meşhuru ve en sahihidir. Bu hutbeyi sahabeden bir topluluğun huzurunda vermiştir. Bu da imamı seçme hakkının ümmete ait olduğu, bu hakkı gasp etmenin haram olduğu ve Müslümanlarla istişare etmeksizin bir kişiye biat edenin kendisini ölüme arz etmiş olduğu konusunda sahabenin bir icması manasına gelir.”¹³⁸

Yine Ömer (ra) şöyle demiştir: “Müslümanlarla istişare etmeksizin kim size emir olursa onun boynunu vurun.”¹³⁹ Yine o haccının hemen dönüşünde Medine-i Münevver’de insanlara hutbe vermiş ve bu hutbesinde de şöyle demişti: “Hilafet

¹³⁴ Rebî’, Müsned, S. 39, No: 49; Ahmed, 6/146; Müslim, 3/1343

¹³⁵ Ahmed, 43/157; Buhari, 3/184

¹³⁶ Abdurrezzak, 7/277

¹³⁷ Buhari, 8/168 No: 6830; Bezzar, 1/302

¹³⁸ Dr. Hakim Mutayri, El-Hürriyye Ev Et-Tufan, S. 31, 2003

¹³⁹ Tabakatul Kübra, 3/344

ancak meşveret ile olur.”¹⁴⁰ Abdurrahman b. Avf da (ra) Müslümanlarla hatta örtüleri içindeki kadınlarla kimi halife olarak seçecekleri konusunda istişare ettikten sonra şöyle demiştir: “Ey Ali! Ben insanların durumunu düşündüm. Osman’a adil davrandıklarımı görmedim. Sakın bu konuda kendine onlarınki gibi bir yol edinme.”¹⁴¹

Taberi uzunca bir senetle Muhammed b. Hanefiyye’den naklediyor: “Osman (ra) öldürüldüğünde babamla beraberdim. Kalktı, evine girdi. Sahabilerden bazıları gelerek ona şöyle dediler: “Bu adam öldürüldü. İnsanlara imam lazımdır. Bu işe senden daha hak sahibi, senden daha önce İslam’a girmiş olan ve Rasulullah’a senden daha yakın birini bilmiyoruz. ”Bunun üzerine babası (Hz. Ali) şöyle dedi: “Yapmayın. Benim vezir olmam emir olmamdan daha hayırlıdır.” Onlar da, “Hayır vallahi, böyle yapmayacağız, sana biat edeceğiz.” Deyince Ali (ra) “Öyleyse mescitte olsun. Bana gizlice biat edilmesi olmaz. Biat, bütün Müslümanların rızası olmadan olmaz.” İbn Abbas şöyle dedi: Ben fitne ve kavga çıkarırlar diye onun mescide gelmesini istemedim. Fakat o biatın mescitte olması gerektiği hususunda ısrar etti. O mescide girince muhacir ve Ensar da girdi ve ona biat ettiler. Sonra bütün insanlar ona biat etti.”¹⁴²

Yine Taberi anlatıyor Ebû Beşir el-Âbidi demiştir ki: “Osman öldürüldüğünde Medine’de idim. Talha ve Zübeyir de dâhil olmak üzere Muhacirler toplanıp Ali’ye geldiler ve şöyle dediler: Ey Ebû’l- Hasan! Gel de sana biat edelim. Ali, “Benim sizin emirliğinize ihtiyacım yok. Ben sizinle beraberim. Kimi seçerseniz ondan razıyım. Allah’a yemin olsun ki istediğinizi seçin.” Dedi. Onlar da, “Senden başkasını seçmeyiz. ”Dediler. Osman öldürüldükten sonra ona defalarca gittiler. Sonunda yine Ali’ye geldiler ve şöyle dediler: “İnsanların hali ancak başlarında birisi olarak düzene girecek. İş çok uzadı.” Bunun üzerine Ali şöyle dedi: “Siz bana kaç kez gidip geldiniz. Ben size bir söz söyleyeceğim. Eğer onu kabul ederseniz emirliğinizi kabul ederim. Kabul etmezseniz benim ona ihtiyacım yok.” Onlar da, “Ne dersen inşallah onu kabul ettik.” Bunun üzerine Ali (ra) gelip minbere çıktı. İnsanlar da toplandı. Şöyle dedi: “Ben size emir olmayı istemiyordum. Fakat siz benim başınıza geçmem konusunda ısrarcı oldunuz. Dikkat edin! Benim artık sizden başka bir işim yoktur. Şu kadar var ki, sizin neyiniz varsa onların anahtarları artık benimle beraberdir. Dikkat edin! Benim ondan bir dirhem bile almaya hakkım yoktur. Bundan razı oldunuz mu?” herkes, “Evet” deyince Ali de şöyle dedi: “Allahım! Sen onlara şahit ol.” Sonra Ali bu

¹⁴⁰ İbn Ebi Şeybe, Musannaf, 7/431

¹⁴¹ Buhari, 9/78 No: 7207

¹⁴² Taberi, Tarih, 2/696; Muntazam, 5/63

sözleri üzerine onlardan biat aldı. Ebû Beşir şöyle der: Ben o gün Rasulullahın minberinin yanında ayakta duruyordum, onun her dediğini işitiyordum.”¹⁴³

İşte selef-i salihinin yolu buydu. Bu yol nerede, emirliği istişare etmeksizin zorla ele geçirmek nerede?

Sonradan gelen bu insanlar selefin yolunu ve idarecilik konusundaki İslam'ın değerlerini bozmakla yetinmeyip bunu da aştılar. Zalime itaat edilmesini bizzat Allah'a itaat etmek yerine koydular!! Hatta azgınlıkta daha da ileri gidip emire itaat etmenin Allah'a itaat etmekten daha büyük olduğunu iddia ettiler. Hacca'nın şöyle dediği rivayet edilir:

“Bize itaat etmek Allah'a itaat etmekten daha (çok) vaciptir. Çünkü Allah, “Gücünüz yettiğinde Allah'a karşı gelmekten sakının.” (Teğabun, 16) diyerek kendine itaati bir şarta başlamıştır. Oysa Allah, “sizden olan ulu'l-emre” (Nisa, 59) diyerek bize itaati mutlak olarak ifade etmiştir.”¹⁴⁴

Aslında bu sadece teorikte kalan bir şey değildi. Bu onların bizzat uyguladıkları bir metot idi. Halid b. Abdullah el-Kasrî'nin hutbesinde söylediği, “eğer Abdülmelik bana, Allah'ın evi Kabeyi yıkmamı emretse onu taş üstünde taş kalmayacak şekilde yıkarım” sözü bunu en canlı örneğidir. Açıkça anlaşılmaktadır ki onun bu sözü; efendisi Abdülmelik razı olduktan sonra Allah'ın kızmasına önem vermediğinin bir ifadesidir!.

2- Zulümlerini Bertaraf Etmek ve Haklarını almak için Kendilerine karşı Ayaklanmanın Haram Kılınması

Resmi fakihler bu siyaseti Ümeyye Oğullarından itibaren süratle uyguladılar. Bozgunculukta aşırı gitseler, ileri derecede zulmetseler ve büyük günahlar işleseler de onlara itaat edilmesini vacip kıldılar. Onlara isyan edilmesinin haram olduğunu söyleyerek onu dinden sapma (çıkma) ve dinin saygınlığını çiğneme saydılar. İcmanın da bunun üzerine akdedildiğini savundular.¹⁴⁵ Hatta bunu Rasulullah'a nispet ederek Allah Resul'ünün şöyle dediğini rivayet ettiler: “Senin sırtına vursa da malını alsa da en büyük emire itaat et ve onu dinle.”¹⁴⁶ Bu meyanda sabit olmayan

¹⁴³ Taberi, Tarih, 2/696-697

¹⁴⁴ Keşşaf, 4/97

¹⁴⁵ Haşiyetü Süleyman Cemel Ala Şerhil Menhec, 5/114, Darul Fikr, Beyrut

¹⁴⁶ Müslim, 3/1476 No: 1847; Taberani, Evsat, 3/190 No: 2893

pek çok rivayette bulundular. Sabit olan bazı rivayetlerin manalarını da heva ve heveslerine göre tevil ettiler. Ve Allah'ın şu sözünü de bu iddialarına mesnet yaptılar: “Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Peygamber’e itaat edin ve sizden olan ulu’l-emre (idarecilere) de.” (Nisa, 59)

Sen de biliyorsun ki Allah Teâlâ hakkı yerine getirsin ve batılı da yok etsin diye Resullerini göndermiş ve kitapları indirmiştir. Zulmü onaylamak, zalimlere itaat edilmesini derinleştirmek, tevhidi insanların malını yemeye onların haklarını zorla almaya özgürlüklerini çekip almaya bir basamak yapmak için değil. Yoksa Haccac’ın zannettiği gibi ‘zalim idareciye itaat etmek Allah’a itaat etmekten daha vaciptir’ anlayışı, tasavvur ve düşüncede en büyük sapıklık ve inhiraftır. Suphanallah! Bunu söylemek nasıl caiz olabilir ki, semaların ve arzın Rabbine itaat etmek onun zalim olan düşmanlarına itaat etmekten daha sonra gelmektedir! Hâkimiyet sadece Allah’a ait değil midir? İbadet sadece ona yapılmalı değil midir? Hüküm ancak Allah’a aittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye tapmamanızı emretmiştir. İşte en doğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.” (Yusuf, 40)

Onların mutlak anlamda emire itaat edilmesi konusunda kullandıkları Nisa suresindeki ayet üzerinde iyice düşündüğümüzde, ayetin siyakında onların iddialarıyla çelişen pek çok husus görürüz:

Birincisi: Ayetin başındaki hitap müminleredir. İşe öncelikle Allah’a itaat edilmesi emriyle başlanmış, sonra Resul’e itaatın emredilmesiyle devam edilmiştir. Ulu’l-emre (idarecilere) itaat, Resul’e itaatle birlikte bir derece olarak zikredilmiş, müstakil olarak zikredilmemiştir. Bu da ulu’l-emre itaatın ancak ve muhakkak Allah’a ve Resulün’e itaatla kayıtlı olduğunu belirtir. Çünkü ulu’l-emre itaat, Allah ve Resulüne itaate tabidir.

İkincisi: Ayet-i kerimede geçen ulu’l-emr, iman ehli olmalarıyla kayıtlıdır. Allah Teâlâ şöyle demiştir: “Sizden olan ulu’l-emre” (Nisa, 59) Şüphesiz ki bunun kapsamına zalimler ve fasıklar girmez. Zaten Allah da böyle kimseleri kendisine ve Resulüne atfederek şereflendirecek de değildir. Bu ayetin tefsirinde Zemahşerî bunu çok güzel ifade etmiştir: “ayette geçen ‘**ulul emri minküm**’den maksat hak olan emirlerdir. Çünkü zalim olan emirlere gelince Allah da Rasulü de onlardan uzaktır. Onlar itaatın vacip oluşu meselesinde Allah’a ve Resulün’e atfedilmezler. Allah ve Rasulü ile beraber, adalette, hakkı seçmede, hakkı emredip hak ve adalet dışındaki şeylerden sakındırmada ancak o ikisine uygun olanlar birleştirilir. Raşit Halifelerin ve onlara ihsan ile tabi olanlar gibi...”

Raşit Halifeler şöyle diyorlardı: “Adalet ettiğim sürece bana itaat edin. Eğer adalete muhalif olursam o zaman sizin bana itaat etmeniz gerekmez.”¹⁴⁷

Bu ayetin tefsirinde Ebû 's-Suud da Zemahşeri'nin söylediklerine benzer şeyler söyler: “Onlar, Raşit Halifelerin ve onların yolundan gidenler gibi hak olan emirler ve adil olan idarecilerdir. Zalim idarecilere gelince İtaatin vacip olması konusunda onlar Allah ve Resulün'e atfedilmeyi hak etmekten çok uzaktırlar.”¹⁴⁸

Şehit Üstad Seyyid Kutup şöyle der: “Ulul emr'e (idarecilere) gelince ayet bunların kimliğini açıkça belirtiyor. “... Ve sizden olan Ulul emr'e (idarecilere) itaat ediniz.”

Yani bu idareciler bu ayette açıklanan iman şartını ve İslâm tanımını kişiliklerinde gerçekleştirmiş müminlerden olacaklar. Bu ayette açıklanan iman şartı ve İslâm tanımı, şu hususları içerir: Allah'a itaat etmek, Peygambere itaat etmek, ilke olarak egemenliği ve insanlar için yasa koyma yetkisini sırf yüce Allah'a tanımak, çözümlerini kesin kanıtlara bağladığı meselelerde O'nu tek hüküm kaynağı bilmek; bunların yanı sıra haklarında kesin kanıt bulunmayan ve insanlar arasında farklı görüşlere ve yorumlara yol açan meseleleri de O'na havale etmek, bu meseleleri nasların genel ilkeleri ışığında çözmeyi benimsemek.

Ayet, Allah'a ve Allah'ın elçisi olması gerekçesi ile Peygamber'e itaat etmeyi temel ve asıl görev sayarken idarecilere itaat etmeyi Allah'a ve Peygamber'e itaat etmeye bağlı bir görev kabul ediyor. Nitekim cümlenin kuruluşunda Allah'tan ve Peygamberden önce “İtaat ediniz” emrine yer verildiği halde idarecilerden önce bu emir bildiren kelimeye yer verilmiyor, buradaki emredicilik anlamı “ve” bağlacı eki ile ifade ediliyor. Böylece idarecilerin “sizden” olmaları, iman şartının ve İslâm tanımının kapsamı içinde bulunmaları belirtildikten sonra bu sözdizimi yolu ile onlara yöneltilecek itaatin Allah'a ve Peygamber'e itaat etmeye dayalı olduğu bir daha vurgulanmaktadır.

Bütün bu kayıtlamalardan ve belirlemelerden sonra şu sonuç ortaya çıkıyor. “sizden” olan idarecilere yönelik itaat, yüce Allah'ın şeriatı ile, haram olduğu nassla kanıtlanmayan ve tartışma konusu olup da şeriatın ilkelerine vurulduğu takdirde haram olmadığı sonucuna varılan konular ile sınırlıdır. Öte yandan sünnet bu itaatin sınırlarını kesin ve net bir şekilde açıklar.

¹⁴⁷ Keşşaf, 1/556

¹⁴⁸ Ebû ssuud, İrşadu Aklisselim, 2/193

Nitekim senetinde A'meş'in olduğu bir hadiste Peygamber Efendimiz (sas) şöyle buyuruyor: "İtaat, İslâm'a uygun emirler (maruf) içindir."¹⁴⁹

Yahya b. Said el-Kattan'ın senetiyle gelen hadiste bildirildiğine göre ise Peygamberimiz (sas) şöyle buyuruyor: "Müslüman, günah işlemekle emrolunmadıkça aldığı emre -hoşuna gitse de gitmese de- uymakla, amirlerine itaat etmekle yükümlüdür. Fakat eğer günah işlemekle emrolunursa bu emre uyması, itaat etmesi söz konusu değildir."¹⁵⁰

Müslim'in Sahihinde geçen Ümm-ü Husayn'ın hadisinde ise Peygamberimiz (sas) şöyle buyuruyor: "Başınıza bir köle bile geçirilse, sizleri Allah'ın kitabı ile yönettiği sürece, sözünü dinleyiniz, kendisine itaat ediniz."¹⁵¹

Böylece İslâm, her Müslümanı gözetleyici ve denetleyici bir koruyucu konumuna getiriyor. Müslüman Allah'ın şeriatının ve Peygamberinin sünnetinin koruyucusu, nefsinin ve aklının denetleyicisi, dünyaya ve ahirete ilişkin geleceğinin denetleyicisidir. İslâm, Müslümanı çobanı tarafından ne tarafa sürülürse o tarafa giden, çobanının keyfine uyan, boyun eğen bir hayvan sürüsünün üyesi durumuna düşürmüyor. Çünkü sistem bellidir, itaatin sınırları bellidir. İtaat edilecek olan şeriat, uyulacak olan sünnet birdir; birden çok olması ve farklılıklar arz etmesi söz konusu değildir. Böylece fert, tereddütler içinde bocalamaz!"¹⁵²

Müfessirlerden bazıları da "ulu'l-emr" ifadesini "ümmetin âlimleri" olarak tefsir etmişlerdir. Ümmetin başına gelen olaylarda icma ancak onlarla olur. Onlar bir olay hakkında bir hüküm üzerinde icma ederlerse bu meşru ve rabbani bir hüküm olur ve sonradan gelenlerin ona uyması vacip olur ve o hükme muhalefet etmemeleri gerekir. Bundan dolayı İcmâ, şer'î deliller içinde Kur'an ve sünnetten sonra üçüncü asıl olmuştur. Fahreddin er-Razi bu hususa değinmiş ve bu ayeti İcma'nın delil olmasında bir asıl saymıştır. Şöyle demiştir:

"Bil ki Cenâb-ı Hakk'ın "ve sizden olan emir sahiplerine de..." ifadesi, bize göre, *icmâ-i ümmetin* hüccet olduğuna delalet etmektedir. Bunun delili ise şudur: Allah Teâlâ, bu âyette "emir sahiplerine" itaat etmeyi kesin olarak emretmiştir. Allah'ın, kendisine itaat etmeyi kesin ve katî olarak emrettiği kimsenin, hatadan korunmuş olması gerekir. Çünkü o kimsenin hatadan korunmuş olmaması ve hata edebileceğinin takdir edilmesi durumunda, Allah ona tabi olmayı emretmiş olur. Bu

¹⁴⁹ Buhari, 6/2612 No: 6726; Müslim, 3/1469 No: 1840

¹⁵⁰ Ahmed, 2/142; Buhari, 6/2612 No: 6725; Müslim, 3/1469 No: 1839

¹⁵¹ Müslim, 3/1468 No: 1838

¹⁵² Fi Zilalil Kuran, 5/691, Daruşşuruk

ise, o hatayı işlemeyi emretmek olur. Hâlbuki hata, hata olduğu için yasaklanmıştır. Bu ise, tek bir işte emir ve nehyin aynı şekilde değerlendirme ile birleşmesi neticesine götürür ki böyle bir şey, imkânsızdır. Böylece Allah Teâlâ'nın, "emir sahipleri"ne kesin olarak itaat etmeyi emrettiği ve Allah'ın kendisine katî olarak itaat etmeyi emrettiği kimsenin de hatadan uzak olması gerektiği sabit olmuş olur. Binâenaleyh, bu ayette zikredilen "emir sahiplerinin" mutlaka masum¹⁵³ olmaları gerektiği, katî olarak sabit olmuş olur.

Sonra biz şöyle deriz: Bu masum kimse, ya ümmetin hepsidir veya bir kısmıdır. Bir kısmı olması caiz değildir. Çünkü biz, Allah Teâlâ'nın bu âyette "emir sahipleri"ne itaat etmeyi vacip kıldığını beyan etmiştik. Hâlbuki onlara itaat etmeyi kesin olarak vacip kılmak, bizim onları tanımamız, yanlarına girip çıkabilmemiz ve onlardan istifade edebilmemiz şartına bağlıdır. Hâlbuki biz, zorunlu olarak, zamanımızda masum imamı tanımaktan, onun yanına girip çıkmaktan ve onlardan din ve ilim hususunda istifade etmekten aciz olduğumuzu biliyoruz. Durum böyle olunca biz, Allah'ın, mümin kimselere, itaat etmeyi emrettiği o masum kimsenin bu ümmetin bir kısmı ve bu ümmetin kısımlarından bir kısım olmadığını anlamış olduk. Bu ihtimal geçersiz olunca, Cenâb-ı Hakk'ın "Ve emir sahiplerine" ifadesiyle kastetmiş olduğu o masum (korunmuş) kimsenin bu ümmetten "ehlül hal ve'l-akd" (ehl-i icmâ) olan kimseler olması gerekir ki, bu da icmâ-i ümmetin bir hüccet olduğuna kesin olarak hükmetmeyi gerektirir."¹⁵⁴

Taberi, ayetteki "ulu'l-emr" in fakihler olduğunu rivayet etmektedir. Bu görüş Mücahid, Atâ, Hasan ve Ebû'l-Âliye'nin de içinde bulunduğu seleften bir cemaatten nakledilmiştir.¹⁵⁵

Bu görüşü de şu ayet desteklemektedir: "Hâlbuki onu Peygambere ve içlerinden yetki sahibi kimselere (ulu'l-emr'e) götürselerdi, elbette bunlardan, onu değerlendirip sonuç (hüküm) çıkarabilecek nitelikte olanları onu anlayıp bilirlerdi." (Nisa, 83)

Görüyoruz ki "ulu'l-emr" ifadesi; Allah'ın emanetini yüklenen, ümmeti elinden tutup onu doğru yola götüren, onu haramlara bulaştırmayan, haklarını tam olarak veren, mazluma adaletli ve insafı davranan, zalim olanları da tutup yakalayan, hakkı alabilmek için kuvvetlinin üzerinde olan, hakkını korumak için de zayıfla birlik olan

¹⁵³ Buradaki masum kavramı Peygamberlerin "ismet" sıfatı ya da Ca'feriye'de imamlar için söylenen masumluk anlamında değildir. (ÇN)

¹⁵⁴ Tefsir-İ Kebir, 10/116

¹⁵⁵ Taberi, Tefsir, 5/148-150

kişilere uygun (ve uygulanabilecek) olan bir sıfattır. Bu sıfatın ve ona bağlı olarak da itaatın vacip olmasının zulmedenler için söz konusu olması, Allah'ın şeriatını değiştirmek demektir. Çünkü onlar idareyi zorla ele geçirip hakları zayıf eden, yeryüzünde bozgunculuk çıkaran, kötülüğü emreden ve iyiliği de yasaklayan kimselerdir. Böyle kişilere Allah itaati emretmez ve onları itaat edilmesi için kendisi ve resulü ile beraber anmaz.

Evet, Allah Teâlâ zalimlerin kendi ahdinden bir nasipleri olmadığını açıkça beyan etmiştir: “Benim ahdim (verdiğim söz) zalimleri kapsamaz” (Bakara, 124) Âlimler de imametın ve dini liderliğin, Allah'ın verdiği sözden olduğunu ve bu sözün hiçbir zalimi kapsamayacağını bildirmişlerdir. İbn Huveyzimendâd şöyle demektedir: “Zalim olan hiçbir kimse; nebi, halife, hâkim, müftü, namaz kıldırarak bir imam olamaz. Onun Allah Resulünden rivayet ettiği şeyler kabul edilmez. Onun hükümlerde şehadeti de kabul edilmez.”¹⁵⁶

Ebû Bekr er-Razi de şöyle demiştir: “Burada murat edilen, zalimin imam olamayacağıdır. İbn Abbas şöyle demiştir: Zalimin sözüne vefalı davranmak ve uymak gerekmez. Eğer zalimce bir akide maruz kalırsan onu boz.” Hasan da şöyle demiştir: “Onlar için Allah nezdinde, Allah'ın onlara karşılığında hayır vereceği bir ahid (söz) yoktur.” Ebû Bekir demiştir ki: “Zalimin nebi olması, nebiye halife olması, kadı (hâkim) olması caiz olmadığı gibi dini işlerde insanların sözünü kabul etmesinin gerektiği müftü veya şahit veyahut da Allah resulünden bir haber veren bir kişi olması da caiz değildir. Ayetin ifade ettiği üzere din işinde imamlık makamında olacak herkeste adalet ve salah şartı vardır. Yine bu, namaz kıldırarak imamların da Salihlerden olup fasık ve zalimlerden olmaması gerektiğine delalet eder. Zira ayet, din işlerinde imamlık makamında duracak kişiler için adaletli olma şartına delalet etmektedir. Çünkü Allah'ın ahdi, emirleri demektir. Allah o ahdini zalim kullarından kabul edecek de değildir. Bu ayetin delaletiyle fasık bir kimsenin imamlığının batıl oluşu da sabit olmuştur. O halife olamaz. Fasık olan kişi kim olursa olsun kendini bu makama koyarsa insanların ona uyması ve itaat etmesi gerekmez. Allah Rasulü de böyle demiştir: “Allah'a isyanda kula itaat edilmez.”¹⁵⁷ Yine bu ayet fasık bir kimsenin hâkim olamayacağına da delildir. O hüküm verdiğinde hükümleri geçersizdir. Yine onun şehadeti de, Allah Resulünden verdiği haber de, eğer müftüyse fetvası da kabul edilmez. O namaz kıldırarak üzere öne geçirilmez. Eğer öne geçirilse de ona biri uysa uyanın namazı geçerlidir. “Benim

¹⁵⁶ Tefsiru Kurtubi, 2/109

¹⁵⁷ Ahmed, 5/66 No: 20672; Hakim, 3/501

ahdim (verdiğim söz) zalimleri kapsamaz” (Bakara, 124) ayeti bütün bu manaları ihtiva etmektedir.”¹⁵⁸

Kurtubî şöyle demiştir: “Bir grup ilim adamı bu âyet-i kerimeyi imamın bu işi üstlenebilecek gücü olmakla birlikte, adaletli, ihsan sahibi ve fazilet sahibi bir kimse olması gerektiğine delil göstermişlerdir. Nitekim Peygamber (sas)’in işin ehli olan kimseler ile çekişilmemesine dair emri de bu gibi kimseler hakkındadır. Nitekim buna dair açıklamalar daha önceden geçmiş bulunmaktadır. Fasıklar, haksızlık ve zulüm yapanlar ise imam olmak ehliyetine sahip kimseler değildir. Çünkü yüce Allah, “Ahdim, zalimleri kapsamaz” diye buyurmuştur. İşte İbn Zübeyr’in, Huseyn b. Ali’nin, (Allah hepsinden razı olsun) ayaklanmaları bundan dolaydır. Yine Iraklılar’ın hayırlıları ve ilim adamları da Haccâc’a karşı çıkmışlardır. Medine halkı da Umeyyeoğullarını Medine’den dışarı çıkartmış, onlara karşı çıkmışlardır. İşte Müslim b. Ukbe’nin gerçekleştirdiği Harre vakası ve faciası bu sebeple olmuştur.”¹⁵⁹

Birisi şu iddia ile itirazda bulunup şöyle diyebilir: “Ehlinin, Allah’ın ahbine erişemeyecek olduğu zulüm, sadece şirkidir. Çünkü o zulümlerin en büyüğüdür. Ayette de şöyle geçer: Ortak koşmak (şirk) elbette büyük bir zulümdür.” (Lokman, 13)”

Bu iddiada bulunan kişiye şöyle cevap verilir: Ayetteki zulüm mutlak manadadır. Çünkü marifelik takısı olan (ل) umumu gerektirir (yani genellik manası katar) Allah’ın ahdi zulme karışan herkesi kapsamaz. Çünkü zulüm sözlükte, “Bir şeyi kendi yerinden başka bir yere koymak”¹⁶⁰ anlamındadır. Müfessirler de bu görüştedir.¹⁶¹ En-Nihaye fi Garibi’l-Eser adlı eserde ve Lisanu’l-Arab’ta şöyle geçer: “Zulmün aslı, sınırı aşmaktır. Abdest ile ilgili bir hadiste şöyle geçer: Kim daha fazla veya daha eksik yaparsa zulmetmiştir. Yani şeriatın edebiyiyle edeplenmemiş sünneti terk ederek edepte kötü yapmıştır. Sevabını azaltarak nefesine zulmetmiştir.”¹⁶²

Kur’ân metinleri, zulüm kelimesinin “Allah’ın her türlü hükmünden dışarı çıkma ve onun emrine muhalefet etmek” için kullanıldığına kesin şahit konumundadırlar. İşte şu ayette: “Şüphesiz Allah’ın gökleri ve yeri yarattığı günkü yazısında, Allah katında ayların sayısı on ikidir. Bunlardan dördü haram aylardır. İşte bu Allah’ın dosdoğru kanunudur. Öyleyse o aylarda kendinize zulmetmeyin...” (Tevbe, 36)

¹⁵⁸ Ebû Bekr Er-Razi, Ahkamu’l-Kur’an, 1/86

¹⁵⁹ Tefsiru Kurtubi, 2/108-109

¹⁶⁰ Tehzibu’l-Luğa, 14/274; Makayisulluğa, 3/468

¹⁶¹ Taberi, Tefsir, 1/234; Razi, Tefsiru Kebir, 8/171

¹⁶² İbnül Esir, Nihaye Fi Garibil Eser, 3/161; Lisanul Arab, 12/373

Şüphesiz ki o aylarda zulmetmekten nehy, Allah'ın emrine yapılacak bütün muhalefetleri de içine alır. Diğer bir ayet: "Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğerini alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da diğer kadınlara alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidirler. Birbirinizi karalamayın, birbirinizi (kötü) lakaplarla çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir namdır! Kim de tövbe etmezse, işte onlar zâlimlerin ta kendileridir." (Hucurat, 11) Diğer bir ayet: "... Haklarına tecavüz edip zarar vermek için onları tutmayın. Bunu kim yaparsa kendine zulmetmiş olur..." (Bakara, 231) Başka bir ayet daha: "...Apaçık bir hayâsızlık yapmaları dışında onları (bekleme süresince) evlerinden çıkarmayın, kendileri de çıkmasınlar. Bunlar Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa, şüphesiz kendine zulmetmiş olur..." (Talak, 1) Âdem ve Havva (as) şöyle demişlerdir: "... Rabbimiz! Biz kendimize zulüm ettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımazsan mutlaka ziyan edenlerden oluruz." (A'raf, 23) Yunus (as) hakkında da şöyle demiştir: "... Karanlıklar içinde, "Senden başka hiçbir ilah yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum" diye dua etti." (Enbiya, 87) Musa (as) hakkında da şöyle demiştir: "'Rabbim! Bana verdiğin nimetle asla suçlulara arka çıkmayacağım" dedi." (Kasas, 16)

Allah Rasulünden rivayet edilen pek çok hadis, zulmün, Allah'ın her türlü emrine muhalefet anlamına geldiğine delalet etmektedir. Mesela, "Zenginin borcunu geciktirmesi zulümdür."¹⁶³, "Borcu geciktirmek zulmün bir çeşididir."¹⁶⁴, "bu abdeste kim ziyade yapar ya da eksiltirse zulmetmiş ve günaha girmiştir."¹⁶⁵, "Zulmün en büyüğü, bir kişinin kardeşinin hakkı olan araziden bir zira' yer azaltmasıdır."¹⁶⁶, " 'İnsanlar iyilik yaparlarsa bizde iyilik yaparız, zulmederlerse bizde zulmederiz', diyen zayıf karakterli kimseler olmayınız. Bilakis iyilik yaptıklarında insanlara iyilik yapmayı, kötülük yaptıklarında ise onlara zulmetmemeyi içinize (bir ilke olarak) yerleştirin."¹⁶⁷

Üçüncüsü: Ayet-i Kerime Allah Teâlânın şu sözüyle bitmiştir: "... Herhangi bir hususta antlaşmazlığa düştüğünüz takdirde, Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, onu Allah ve Resulüne arz edin. Bu, daha iyidir, sonuç bakımından da daha güzeldir." (Nisa, 59) Şüphesiz bunun manası; idarecilerin ve onların emri altındaki herkesin, antlaşmazlık ve muhalefet olduğu anda Allah ve resulünü hakem

¹⁶³ Malik, 2/674; Buhari, 2/799 No: 2166; Müslim, 3/1197, No: 1564

¹⁶⁴ Taberani, 4/17

¹⁶⁵ Ebû Davud, 1/33 No: 135

¹⁶⁶ Ahmed, 1/396 No: 3767

¹⁶⁷ Tirmizi, 4/364 No: 2007

tain etmeleri gerektiğidir. O, Allah'a ve ahiret gününe iman etmenin bir delilidir. Kim bundan yüz çevirir ve arzularının istediği ayrı bir şeyi icra ederse o kişi Allah'a ve ahiret gününe imanın gereklerinden çıkmış demektir. O nefisine zulmetmiş demektir ve Allah'ın ahdi onu kapsamaz. Ebû Hazım'dan bildirildiğine göre Mesleme b. Abdülmelik ona şöyle demiştir: "Siz, 'sizden olan ulu'- emre (de itaat edin)' ayetiyle bize itaat etmekle emredilmiş değil misiniz?" Ebû Hazım şöyle cevap verdi: "Herhangi bir hususta antlaşmazlığa düştüğünüz takdirde, onu Allah ve Resulüne arz edin.' ayetinde belirtildiği üzere, siz Hakka muhalefet ettiğinizde ben 'sizden ayrılmış olmuyor muyum?"¹⁶⁸

Hadise gelince ("Senin sırtına vursa da malını alsın da en büyük emire itaat et ve onu dinle" rivayeti) eğer sahih ise onu, İslam'ın ruhuyla ve şeriatın maksatlarıyla uyumlu sahih bir manaya yormak gerekir. Emri altındaki kişinin kendisine zulmedildiğine ve hakkının alındığına dair bir şeri bir delil yoksa o zaman idareciye itaat etmek vaciptir. Fakat idarecinin zulmünün sabit olması ve buna delil getirilebilmesi durumunda ise Allah'ın şeriatında ona itaat edilecek bir yol bulunmamaktadır. Veyahut da şöyle bir durum olabilir: idareci şeri bir hükümlerle ve bu konuda Allah katından bir delille birinin malını alsın ve sırtına vursa o zaman da itaat söz konusu olur ki İbn Hazm da bu görüşe kaildir. O şöyle der:

"İmam şek ve şüphe olmayacak şekilde ve hak ile bu vazifeyi yüklense o zaman bizim ona sabretmemiz gerekir. Hatta hak ile iş başına gelen imam eğer gerektiği halde bir kişinin boynunu vurmaktan çekiniyorsa o fasıktır ve Allah'a isyan etmiş demektir. Fakat imam, batıl bir yolla bu vazifeyi yüklendiyse Allah'ın, Resulüne bu duruma sabretmesini emretmesi mümkün değildir, bundan Allah'a sığınırız. Bunun delili de şu ayettir: "İyilik ve takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) üzere yardımlaşın. Ama günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın." (Maide, 2) Biz biliyoruz ki Rasulallah'ın sözü rabbinin sözüne muhalefet etmez. Allah Teâlâ şöyle demiştir: "O, nefis arzusu ile konuşmaz. O, ancak kendisine bildirilen bir vahiydir." (Necm, 3-4) Yine Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Eğer o (Kur'an), Allah'tan başkası tarafından (indirilmiş) olsaydı, mutlaka onda birçok çelişki bulurlardı." (Nisa, 82) Dolayısıyla Rasulallah'ın söylediği her şeyin Allah nezdinden bir vahy olduğu sahihtir. Bu hususta herhangi bir ihtilaf, çelişki ve tutarsızlık yoktur. Böyle olduğuna göre kesin ve şüphesiz olarak diyebiliriz ki her Müslüman, bir Müslüman veya zimmînin malını haksız yere almanın, haksızca onun sırtına vurmanın günah,

¹⁶⁸ Ç.N.: Yani Ebû Hazım, Ayeti Kerimedde "Sizden Olan" Kaydı Bulduğunu Hatırlatarak Ve Yine Aynı Ayetten İstinbatla Onun Yaptığı Haksızlıklarla Kendisinin Onunla Aynı Tarafa Olmadığını Söylemiştir.

düşmanlık ve haram olduğunu bilir. Rasulullah şöyle demiştir: “Kanlarınız, mallarınız ve ırzlarınız size haramdır.”¹⁶⁹ Bu konuda da Müslümanlar arasında herhangi bir şüphe veya antlaşmazlık söz konusu değildir. Öyleyse, mümkün olan hangi şekilde olursa olsun bundan kaçınmaya gücü yettiği halde, malını zulmen alınması için sırtını da zulmen vurulması için teslim eden kendine zulmeden kişiye karşı günahta ve düşmanlıkta yardım etmiş demektir. Bu da Kur’an nassıyla haramdır.”¹⁷⁰

Ben de derim ki: İbn Hazm’ın hadisi tevilindeki görüşünü destekleyen şeylerden biri Hulefa-i Raşidinın imama itaatini, ancak onun Allah ve Resulün’e itaat etmesi şartıyla olacağına dair yaptıkları ilandır. Abdurrezzak, Ma’mer tarikiyle rivayet ettiğine göre Ebû Bekir hutbesinde şunları söylemiştir: “Ey insanlar! Sizin en hayırlınız olmadığım halde, sizi idare etmek için seçildim. Eğer zayıf olursam beni takviye ediniz. İyilik yaparsam bana yardım ediniz. Doğruluk emanet, yalancılık da hıyanettir. Sizin yanınızda zayıf olanlar, inşallah haklarını alıncaya kadar benim yanımda güçlülerdir. Yanınızdaki güçlülerde, inşallah onlar üzerindeki hakları alıncaya kadar yanımda güçsüzdürler. Hangi İslam toplumu Allah yolunda cihati terk ederse, Allah ona fakirlik ve zillet verir. Hangi Müslüman toplum arasında fuhuş ortaya çıkar veya yaygınlaşırsa, Allah onlara vereceği bela ve cezayı genelleştirir. Allah’a ve Resul’üne itaat ettiğim müddetçe, bana itaat edin. Şayet ben Allah’a ve onun elçisine isyan edersem, artık bana itaat yoktur.”¹⁷¹

Ebû Ubeyd Hişam b. Urveye ulaşan senetle onun babasının şöyle dediğini bildirmiştir: Ömer hutbede Allah’a hamd u sena ettikten sonra şöyle demişti: “Ben sizin en hayırlınız olmadığım halde sizin başınıza halife seçildim. Ancak Kur’ân nazil olmuş, Hz. Peygamber (s.a.v.) dinin hükümlerini açıklamıştır. Biz de öğrendik ve amel ettik. Ey insanlar! Kesin olarak biliniz ki; akılların en akıllısı hidayet ve takvadır. Acizlerin en acizi de fücürdür. Sizin benim yanımdaki en kuvvetliniz, onun hakkını alıncaya kadar zayıf olanınızdır. Sizin benim yanımdaki en zayıfınız ise, ondan hakkı alana kadar kuvvetli olanınızdır. Ey insanlar! Ben ancak Hz. Peygamber (s.a.v.)’in yoluna uyarım. Kendiliğimden bir şey icat edici değilim. Eğer iyilik yaparsam bana yardımcı olun. Eğer sırat-ı müstakimden kayarsam beni düzeltin.”¹⁷²

Eğer idarecilere mutlak manada itaat etmek gibi bir durum söz konusu olsaydı Ebû Bekir (ra) insanlara “eğer doğru yoldan saparsa kendisini düzeltmelerini

¹⁶⁹ Ahmed, 4/337;

¹⁷⁰ El-Fasl Fil Milel Vel Ehva Vennihal, İbn Hazm, 4/133, Mektebetul Hancı, Kahire

¹⁷¹ Abdurrezzak, Musannaf, 11/20701

¹⁷² Kitabul Emval, S. 12

emretmez, eğer Allah'a ve Rasulü'ne isyan ederse kendisine itaat edilmemesi gerektiğini ilan etmezdi. Çünkü bunda Allah'ın hükmünü değiştirmek gibi bir durum vardır. Selman'ın (ra) Hz. Ömer (ra) hutbe verirken onun üzerinde iki parça elbise gördüğünde "seni dinlemiyoruz" sözünde de aynı gerçek ortaya çıkmaktadır. Ömer'e elbisenin diğer parçasını Oğlu Abdullahın verdiği şahit olduktan sonra ise Selman artık onu dinleyeceklerini belirtmişti. Eğer idareciye itaat mutlak manada vacip olsaydı o zaman Selman'ın Ömer-i Faruk'a itiraz etmemesi gerekirdi. Ömer'in de Selman'ın bu itirazına karşı açıklama yapması gerekmezdi. İşte bu durum, adaletin gerçekleşmesi ve hakkın yerleşmesi adına onların yolunun İslam'ın ruhuyla ve şeriatın maksatlarıyla ne kadar uyumlu olduğuna delildir. Bu, aynı zamanda isyan edip azgınlık ve taşkınlık yapsalar da idarecilere mutlak anlamda itaat etmenin bu duruma aykırı olduğunu ve İslam'ın ana esaslarını bozduğuna da açık bir delildir.

Hz. Ömer (ra), nasıl ki insanlar hak yoldan saparsa halife onları düzeltmekle görevliyse; eğer halife eğri bir yola saparsa halkın da onu düzeltmesi gerektiğini belirtmiştir. İbn Şebbe "*Tarihu Medine*" adlı eserde Afif b. Ma'dikerib'e uzanan senetinde zikretmiştir ki; onlar Kufe'nin valisi Sa'd b. Ebi Vakkas'ı Ömer'e şikâyet etmek için Medine'ye doğru yola çıkmışlardı. Ömer'den onun azledilmesini istiyorlardı. Hz. Ömer de onu İslam'a ilk girenlerden olmasına ve Rasulullah'a akrabalığına ve yakınlığına rağmen görevinden azletti ve onlara şöyle dedi: "Soracağım şu soruya bana cevap verir misiniz? Sizin imamınız size zulmeder de haklarınıza engel olur ve sizinle birlikteliğinde kötü davranırsa ona ne yaparsınız?" Biz de şöyle cevap verdik: "Ey müminlerin emiri! Biz ona ne yapabiliriz ki? Eğer ondan hayır görürsek Allah'a hamd eder ve onu kabul ederiz. Eğer ondan baskı ve zulüm görürsek Allah bizi ondan kurtarana kadar sabrederiz." Bunun üzerine Ömer onlara şöyle demiştir: "O, sizden işittiğim gibi bir durumda mudur?" Onlar da şöyle cevap verdiler: "Vallahi hayır! Sadece sana söylediğimiz şeyler var, o kadar." Bunun üzerine Ömer eliyle alnına vurarak şöyle dedi: "Kendisinden başka ilah olmayan Allah'a yemin olsun ki; siz, onların sizi ele geçirdiği gibi siz de onları ele geçirmeden ve bir hak meselesinde onların size vurduğu gibi siz de onlara vurmadıkça, yeryüzünde şahitler olamazsınız. Aksi takdirde olmaz..."¹⁷³

Bu sözlerin açıklanacak bir tarafı yoktur. Bu ümmetin denetleme ve gözetleme görevi olduğuna açık bir örnektir. Halifelerin halkı batıldan men etmesi ve onları kuvvet kullanarak hak yola yönlendirmesi nasıl bir görevse bu da, bu ümmetin bir vazifesidir. Bu vazife de ancak halifeleri batıldan men etmekle ve onları her vesileyi kullanarak hakka yönlendirmekle gerçekleşir.

¹⁷³ İbn Şebbe, *Tarihul Medinetil Münevvere*, 2/20, Darul Kütübül İlmiyye Beyrut 1996

Ali b. Ebi Talib de (kv) halkın ancak iki şartla imama itaat etmesini vacip kabul etmiştir: Birincisi, imamın Allah'ın indirdiği ile hükmetmesi, ikincisi ise imamın emanet (güvenilirlik) vasfını taşıması. Ebû Ubeyd Kasım b. Sellam'ın, Mus'ab b. Sa'd senetiyle bildirdiğine göre o Ali b. Ebi Talib'in şöyle dediğini belirtmiştir: "İmamın Allah'ın indirdiğiyle hükmetmesi ve emanet vasfını taşıması haktır. Eğer böyle yaparsa insanların da onu dinleyip itaat etmesi ve o çağırıldığında gelmesi haktır."¹⁷⁴

Daha önceden de zikrettiğim gibi Ömer b. Abdülaziz de hutbesinde sesini bütün insanlara işittirecek şekilde şöyle demiştir: "Ey insanlar! Allah Teâlâ'ya itaat eden kimseye itaat etmek vaciptir. Allah Teâlâ'ya isyan eden kimseye itaat edilmez. Ben Allah Teâlâ'ya itaat ettiğim müddetçe bana itaat ediniz. Allah Teâlâ'ya isyan ettiğim zaman bana itaat etmeyiniz."

Rasulullahın hadisleri de bu gerçeğe şahittir. Allah Resülü (sas) şöyle demiştir: "Allah'a isyan olan bir şeyde hiç kimseye itaat edilmez. İtaat ancak maruftadır (İslam'a uygun emirler içindir)."¹⁷⁵ Bir insanın haksız yere malının alınması ve sırtına vurulması karşısında buna müsaade edip eğilmesi, maruf olmayan bir hususta itaat etmek demektir. Bırakın marufu baskı ve zulümde itaat etmek manasına gelir. Allah Resülü de (sas) onu emredecek değildir.

Evet, dinin ilk gereklerinden ve önceliklerinden biri zaruret olarak iyilikleri emretmek ve kötülüklerden sakındırmaktır. Bu husus; mümin erkek ve kadınları birbirine bağlayan İslam'ın en sağlam ve önemli değerlerindedir. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar. Namazı dosdoğru kılar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resulüne itaat ederler. İşte bunlara Allah merhamet edecektir. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir." (Tevbe, 71) Bunun manası; ümmetin parçaları arasında irtibatı sağlayan şeyler ayet-i kerimede zikredilen; iyilikleri emretmek, kötülüklerden sakındırmak, namaz kılmak, zekât vermek ve Allah ve Resul'üne itaat etmektir. Bunlardan biri giderse irtibat kopar. Ayette Allah Teâlâ hepsinden önce iyiliği emretmeyi ve kötülükten sakındırmayı zikretmiştir. Çünkü din bu ikisiyle korunur, haklar da bu ikisiyle koruma altına alınır ve zulme uğrayan da kendine zulmeden ancak bu şekilde hakkını akabilir.

İyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmak, bütün insan grup ve tabakaları için geçerlidir. Hem hâkimlere hem de hakkında hüküm verilenlere, hem halka hem de halkı yönetenler. Halka gereken; yöneticisine iyiliği emretmesi ve onu kötülükten

¹⁷⁴ Said B. Mansur, 4/1286; İbn Ebi Şeybe, 6/418

¹⁷⁵ Buhari, 6/2612 No: 6726; Müslim, 3/1469 No: 1840

sakındırmasıdır. Yöneticiye gereken de bunun aynısını halka uygulamasıdır. Allah Rasulünün (sas) şu sözü de buna işaret eder: **“Kim bir kötülük görürse, onu eliyle değiştirsin. Şayet eliyle değiştirmeye gücü yetmezse, diliyle değiştirsin. Diliyle değiştirmeye de gücü yetmezse, kalbiyle düzeltme cihetine gitsin ki, bu imanın en zayıf derecesidir.”** Allah Resulü burada emretmeyi kötülüğü gören herkes için mutlak olarak kullanmıştır. Ve hadiste geçen “men” ifadesi umum (genellik) bildirir. Dolayısıyla bu, hem halka hem de yöneticilere şamildir. **Allah Rasulünün (sas) şu sözü de bunu destekler: “Canımı gücü ve kudretiyle elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, ya iyilikleri emreder ve kötülüklerden nehyedersiniz, zalimin elini tutup zulmüne mani olur ve onu hakka döndürüp hak üzerinde tutarsınız, ya da Allah Teâlâ kalplerinizi birbirine benzetir sonra da onlara (İsrailoğullarına) lanet ettiği gibi size de lanet eder.”**¹⁷⁶

Allah Resulü şöyle demiştir: “Ümmetimi (zalimlerin zulmünden) korkar bir vaziyette, zalime “ey zalim” diyemeyeceği bir durumda gördüğünde artık Allah onları (rezillîğe) bırakmış demektir.”¹⁷⁷

Özetle söylemek gerekirse; Allah Teâlâ, Resul’ünün (sas) zulmün kabul edilmesine, baskı ve bozgunculuğa boyun eğilmesine sebep olan bir konumda olmasını kabul etmemektedir. Aynı zamanda Allah, dini olan İslam’ın da zalimlerin arzularına ulaşacağı ve isteklerini istediği gibi yerine getirebilecekleri bir merdiven (aracı) konumunda olmasını kabul etmemektedir. Allah Teâlâ’nın resulleri göndermesinin ve kitapları indirmesinin sebebi kulları arasında zulmün kaldırılması ve adaletin yaygınlaştırılması ve hükmün sadece kendisinde olduğunun bilinmesidir. Allah Teâlâ şöyle demiştir: “... Hüküm yalnızca Allah'a aittir. O, hakkı anlatır. O, hakkı batıldan ayırt edenlerin en hayırlısıdır.” (En’am, 57) Yine şöyle demiştir: “...Hüküm ancak Allah'a aittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye tapmamanızı emretmiştir. İşte en doğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmezler.” (Yusuf, 40) Allah Teâlâ hükmedenlerin en güzeli olduğu halde, adaletli şeriatında ve hükümleri sapasağlam olan dininde nasıl olur da hak etmişlere karşı batıl iş çevirenlere veya adaletlilere karşı zulmedenlere bir yetki veya egemenlik verebilir?

Gördüğün gibi mutlak itaat sadece bir olan Allah için ve Resulü için söz konusudur. Çünkü Allah Resulü de heva ve hevesinden konuşmaz. Allah Teâlâ onu sürçmelere karşı koruma altına almıştır. Onu kişisel ve harici etkenlerden korumuştur. O da sadece Allah’a itaati emretmiş ve yine sadece ona isyana götüren şeylerden sakındırmıştır. Allah Resulünden başka hiçbir kimse için böyle bir durum

¹⁷⁶ Taberani, Kebir, 10/146; Ahmed, 1/391; Tirmizi, 5/252

¹⁷⁷ Hakim, 4/108 No: 7036. Zehebi Hadisi Sahih Kabul Etmış Ve Muvafakat Etmıştır.

söz konusu değildir. İşte bundan dolayı da itaatın kesin olarak vacip olduğu kişileri Allah ve Resulü şeklinde sınırlayarak kayıt altına almak, kesin bir durumdur. Allah Teâlâ güvenilir resulünün makamına, insanlara musallat olmuş mücrim ve isyankâr kişileri çıkaracak değildir. Allah onlar hakkında şöyle demiştir: “İşte böyle, her memlekette günahkârları oranın ileri gelenleri kıldık ki oralarda hilekârlık etsinler. Hâlbuki onlar hilekârlığı ancak kendilerine yaparlar. Ama farkında olmuyorlar.” (En’am, 123)

Bütün bunlarla beraber, “Sirtına vursa da, malını alsa da” hadisinin isnadının sahihliği konusunda şüphe vardır. Müslimin rivayetinde geçen, “Ebû Sellam, Huzeyfe’den” kaydı için Ebû Sellamın Huzeyfeden hadis işitmesinin sabit olmadığı vurgulanmıştır. Ebû Zür’a şöyle der: “Alai “Ebû Sellam’ın bu hadisi Huzeyfeden ve Ebû Malik el-Eşari’den Müslimin sahihinde rivayet ettiği”ni söylerken Darekutnî ise “Ebû Sellam’ın o ikisinden hadis işitmediği”ni belirtmiştir.”¹⁷⁸

Ümmet-i Muhammed içinde zalim baskıcılara itaat etmenin adil iyi kişilere itaat etmek gibi olacağı fikrini yaymak ve derinleştirmek isteyenlerin faydalandığı ve el attığı İbn Abbas’tan gelen şu hadis de vardır: **“Sizden biri idarecisinden kötü bir şey görürse sabretsin. (Çünkü) topluluktan (İslam cemaatinden) bir karış ayrılan ve ölen kişinin ölümü cahiliye ölümüdür.”**¹⁷⁹ Bu hadis, bu konuda onlar için bir delil değildir. Çünkü bu hadiste anlatılan şey şudur: Kendisini yöneten bir kişinin emri altında bulunan kişinin yöneticisiyle arasında bir ihtilaf olsa bu kişinin sabretmesi gerekir. Bu kişi, Müslümanların saflarını parçalamak, birliklerini bozmak ve Müslümanlar arasında fitneyi yaymak yoluyla nefsi için intikam almaya kalkışamaz. Fakat Allah ona bir çıkış yolu gösterirse, şöyle ki; aralarında hükmedecek bir mahkemede hasmını dava eder, böylece delil bulabilir. Fakat bu, kesinlikle haramların çiğnenmesine, fesatın ve zulmün yayılmasına karşı onun sabretmesi (gerektiği) anlamına gelmez. Yoksa, hadis mutlak olarak sabretmenin vacipliğine ve karşı çıkmamaya delalet etmiş olsa o zaman bu hadis, idarecinin irtidat edip İslam’ı gerisin geriye atmasını da kapsardı. Bu da icma ile mümkün olmadığından dolayı, onu şeriatın ruhuna yakışır ve dinin makasına uyumlu bu sahih manaya hamletmek (yormak) vaciptir.

Bu kişiler, geçen (delil)lerin yanında başka delillerle de ilgilenmişlerdir. Bunlardan biri de Allah’ın Hz. Âdem’in oğlundan hikâye ettiği şu sözüdür: “Andolsun! Sen beni öldürmek için elini bana uzatsan da ben seni öldürmek için sana elimi uzatacak değilim. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah’tan korkarım. Ben

¹⁷⁸ Ebû Zür’a, Tuffetu’t-Tahsil, 1/316, Mektebetü’r-Rüşd, Riyad, 1999

¹⁷⁹ Ahmed, 1/310 No: 2826; Buhari, 6/2588 No: 6646; Müslim, 3/1477 No: 1849

istiyorum ki, sen benim günahımı da, kendi günahını da yüklenip cehennemliklerden olasın. İşte bu zalimlerin cezasıdır.” (Maide, 28-29) Şöyle ki, onlar bu hükmün insanlara musallat olmuş zalim ile mazlumların arasında olan olaya da sirayet ettiği görüşündedirler.

İbn Hazm, bu istidlale şu şekilde cevap vermiştir: “Bu, bizim şeriatımızdan farklı diğer bir şeriattır. Allah Teâlâ (azze ve celle) şöyle demiştir: “Sizden her biriniz için bir şeriat ve bir yol koyduk.”(Maide, 48)”

Ben de derim ki: Bu cevaba herhangi birisi, bunun Kur’an’da hükmü zikredilen o şeriatın hususiyetlerinden olduğu iddiasıyla, “bizim için de meşru olmasaydı Allah onu zikretmezdi” diyerek itiraz edebilir. Bunun cevabı da şudur: Kur’an’da zikredilen geçmiş ümmetlerin ve peygamberlerin haberlerinden birçoğunda bizim için meşru olmayanları da vardır. Buyurun, İbrahim aleyhisselamın rüyası. O, oğlu İsmail’i kurban ediyordu. Bunu, onu boğazlama emri saymış ve Allah’ın yardımı o ikisine yetişmeseydi ona uyma noktasında bu düşüncesini meşru kabul etmişti. Eğer bunun bir benzeri bizim için meşru olursa rüyasında oğlunu kestiğini gören her kişiye bunu yapması vacip olurdu. Tabii ki İsmail aleyhisselam kurtarıldığı gibi büyük bir kurbanlıkla kurtarıma durumu müstesna. Bu, Kur’an’ın makasasını anlamaktan ne kadar da uzak bir tutumdur. Birisi *itiraz* edip de şunu dese; Bu hadis, Âdem’in iki oğlu içinde en hayırlı olanını örnek kabul edip onu taklit etmenin vacip oluşuna delalet eder ki bu da Sa’d b. Ebi Vakkas’ın hadisinde şöyle geçer: O, nebi aleyhisselama bu konuda şöyle demiştir: Dedim ki: Ey Allah’ın Rasulü! Biri benim evime girse ve beni öldürmek için elini uzatsa ne yapmalıyım, bana haber verir misin? Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve selam şöyle buyurdu: “Âdem’in oğulları gibi ol.” Ve sonra da “Andolsun! Sen beni öldürmek için elini bana uzatsan da ben seni öldürmek için sana elimi uzatacak değilim,” ayetini okudu.

Onun cevabı şudur: Ahâd hadislerin seneti sahih olsa da beş sebepten dolayı onunla amel etmek terk edilir ki Hafız el-Bağdadi bunları şöyle diyerek zikretmiştir: “Sika ve me’mun bir ravi isnadı muttasıl bir haber rivayet etse şu sebeplerden dolayı reddolunabilir:

Birincisi: Aklın gereklerine muhalif olması. Böylece onun batıl (bir haber) olduğu bilinir. Çünkü şeriat aklın caiz kıldığı şeyler ile varid olur. Aklın hilafına olan şeylerle değil.

İkincisi: Kitap ve mütevatir sünnetin nassına muhalif olması. Böylece onun aslının olmadığı veya mensuh olduğu bilinir.

Üçüncüsü: İcmaya muhalif olması. Böylece onun mensuh olduğuna veya aslının olmadığına delil çıkarılır. Çünkü bir haberin hem sahih olup mensuh olmaması hem de ümmetin onun hilafına icma etmesi caiz değildir.

Dördüncüsü: Bir kişinin, bütün herkesin bilmesi gereken bir haberi rivayette tek kalması. Bu da onun aslının olmadığına delalet eder. Çünkü bir haberin hem aslının olması hem de o haberi pek çok insan içinde sadece birinin bilmesi caiz değildir.

Beşincisi: Adeten tevatür ehlinin nakletmesi cari olan bir haberi tek bir kişinin rivayet etmesi. Bu da kabul edilmez. Çünkü bu gibi durumlarda haberin rivayetinde tek kalınması caiz değildir.”¹⁸⁰

Sen de bilirsin ki, Kur’ânî deliller, sınırı aşan azgınlığın düşmanlığını def etmenin caiz olduğu noktasında çok açıktır. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “Haram ay, haram aya karşılıktır.[56] Hürmetler (saygı gösterilmesi gereken şeyler) kısas kuralına tabidir. O hâlde kim size saldırırsa, size saldırdığı gibi siz de ona saldırın,” (Bakara, 194) Yine Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “Zulme uğradıktan sonra, kendini savunup hakkını alan kimseye (ceza vermek için) bir yol yoktur.” (Şura, 41) Bununla beraber saldırganın def edilmesinin caiz olması üzerine icma akdi oluşmuştur. Bu hadisin ve Adem aleyhisselamın iki oğlunun kıssasının zahirini almak (kabul etmek), saldırganın def edilmesine mani olmaktadır. Ayrıca kişinin nefsi, malı ve ehli uğruna savaşmasının meşruiyetine delalet eden başka hadisler de vardır. Bunlardan biri de Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem)in şu sözüdür: “Malı uğruna öldürülen şehittir.”¹⁸¹ Yine Nebi aleyhisselam şöyle buyurmuştur: “Malı uğruna öldürülen şehittir, kanı uğruna öldürülen şehittir, dini uğruna öldürülen şehittir, ehli uğruna öldürülen şehittir.”¹⁸² Diğer bir hadis: “Kim, malı uğruna öldürülene kadar savaşırsa şehittir.”¹⁸³ Diğer bir rivayet: “Kim, nefsi(ni korumak) uğruna öldürülene kadar savaşırsa şehittir. Malı uğruna öldürülen şehittir. Kim, ehli uğruna öldürülene kadar savaşırsa şehittir. Kim Allah yolunda öldürülürse şehittir.”¹⁸⁴ Bu hadislerde, nefsi, malı ve ehli müdafaa etmek için savaşmanın meşru olduğu anlatılmaktadır.

¹⁸⁰ Hafız Hatib El-Bağdadi, El-Fakîh Ve'l-Mütefakkih, 1/132-133, Darul Kütübil İlmîye, Beyrut.

¹⁸¹ Nesai, 7/116; Abdurrezzak, 10/113; Buhari, 2/877; Müslim, 1/124; Tirmizi, 4/29.....

¹⁸² Abdurrezzak, 10/114; Ahmed, 1/190; Ebû Davud, 4/246; Tirmizi, 4/30.....

¹⁸³ Taberani, 1/152; Nesai, 7/115

¹⁸⁴ Abdurrezzak, 10/116

Böyle olduğuna göre, Sa'd b. Ebi Vakkas'ın hadisinin, Müslümanların savaştan uzak durmalarının söz konusu olduğu vakitte (varid) olması muhtemeldir. Buna Allah Teâlâ'nın şu sözü işaret eder: "Daha önce kendilerine, "(savaştan) ellerinizi çekin, namazı kılın, zekâtı verin" denilenleri görmedin mi?" (Nisa, 77) Bu merhalede Allah Teâlâ'nın muradı, Müslümanları sabra ve imtihanlara alıştırmak, onlara müşriklerle siyaset ve hikmetle muamelede bulunmalarını öğretmek idi. Şartlar cihat için hazır olunca onlara cihat için izin verdi ve onu emretti. Nitekim Kurtubi de bunu şöyle diyerek zikretmiştir: "Mücahid demiştir ki: O zaman onlara (Müslümanlara) farz olan, hiç birinin kılıç çekmemesi ve kendisini öldürmek isteyenenden de çekinmemesiydi. Âlimlerimiz demişlerdir ki: Bu, kendisiyle teabbüdün varid olmasının caiz olduğu şeyler cümlesindedir. Yoksa bizim şeriatımızda onu (kendisini öldürmek isteyen) def etmek icma ile **caizdir**. Bunun ona **vacip** olmasında ise hilaf söz konusudur. En sahih olan görüş, onda münkerden nehiy söz konusu olduğu için bunun vacip olmasıdır."¹⁸⁵

Yine bu kişiler, Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)den rivayet edilen şu haber ile de istidlal etmişlerdir: "Öyle emirler (idareciler) olacak ki, onları tanıyacaksınız ama ayıplayıp çirkin göreceksiniz. Kim onları tanır ve bilirse uzak olur (kurtulur). Kim onları ayıplayıp çirkin görürse güvende (Sâlim) olur. Fakat onlardan razı olup onlara uyanlara gelince (o olmaz). Sahabiler dediler ki: "Onlarla savaşmayalım (karşı çıkmayalım) mı?" Bunun üzerine Rasulullah şöyle dedi: Hayır, namaz kıldıkları müddetçe (onlarla savaşmayın, onlara karşı çıkmayın)."¹⁸⁶

Buna verilecek cevap da şudur: Hadis münekkitlerinin ölçülerine göre bu hadis zayıf olmaktan kurtulamamıştır. Çünkü bu hadisin isnadında Katade vardır ve bu hadisi an'ane ile rivayet etmiştir. Katade, meşhur bir müdellistir. Hafız İbn Hacer şöyle der: "O müdellis idi. Buhari şöyle der: Katade, Bişr b. Âiz'den (hadis) işitmiş benzemiyor. Çünkü Bişr'in ölümü (semâyı engelleyecek derecede) öncedir. Biz onun İbn Büreyde'den işittiğini de bilmiyoruz. Buhari başka bir yerde de şöyle demiştir: Katade'nin Beşir b. Nüheyk'ten işittiğini zannetmiyorum. Ali demiştir ki: Katade'nin Ebû Sümame es-Sakafi'den işittiği görüşünde değilim. Ebû Abdullah el-Cedeli'den de işitmemiştir. Bezzar şöyle der: Katade, Tavus'tan da Zühri'den de (hadis) işitmemiştir. Oysa Zühri'den üç hadis rivayet etmiştir. Hâkim, Ulumu'l-Hadis'te şöyle demiştir: Katade, Enes hariç hiçbir sahabeden hadis işitmemiştir. İbn Ebi Hatim, Ahmed b. Hanbel'den bunun benzerini nakletmiştir. Ahmed şöyle demiştir: Katade, Abdullah b. Haris el-Haşimi'den, Kasım'dan, Sâlim 'den, Said b. Cübeyr'den,

¹⁸⁵ Kurtubi, Tefsir, 6/136

¹⁸⁶ Müslim, 3/1480; Ebû Davud, 4/242; Ahmed, 6/302...

Abdullah b. Muğaffel'den hadis işitmemiştir. Berdici şöyle demiştir: Onun Ebû Seleme b. Abdurrahman'dan semâsı sahih değildir. Şa'bî'den ve Urve b. Zübeyr'den de hadis işitmemiştir. İbn Main şöyle demiştir: İbn Ebi Müleyke'den, Humeyd b. Abdurrahman el-Himyeri'den, Müslim b. Yesar'dan, Recâ b. Hayve'den, Hakîm b. Affan'dan, Abdurrahman Mevla Ümmü Bürsün'den (hadis) işitmemiştir. O İbnu'l-Cüneyd rivayeti hakkında da şöyle demiştir: Ne Said b. Cübeyr ile ne Mücahid ile ne de Süleyman b. Yesar ile karşılaşmamıştır. Yahya b. Said şöyle demiştir: Muaze'den seması yoktur. Ebû Hatim şöyle demiştir: Katade'nin Ebû'l-Ahvas'dan rivayetleri mürseldir. Yine Katade, Ebû Musa, Aişe, Katade, işitmediği otuz kişiden hadis rivayet etmiştir.”¹⁸⁷

Bâcî demiştir ki: “Ebû Bekr b. Ebi Hayseme demiştir ki, bize Ahmed b. Hanbel tahdis etti, (o da dedi ki) bize Süleyman b. Davud tahdis etti, o da şöyle demiştir: Şube dedi ki: Katade'nin işitmediği bir haber Katade işitmiş olarak geldiğinde ben anlardım. O, işittiği bir haber geldiğinde şöyle derdi: “Bize Enes tahdis etti, Bize Hasan tahdis etti, Bize Said tahdis etti, Bize Mutarrıf tahdis etti”. İşitmediği bir haber geldiğinde de şöyle derdi: “Said b. Cübeyr dedi ki, Ebû Kılabe dedi ki”. Ebû Bekr demiştir ki: Bize babam tahdis etti, bize Cerir tahdis etti, o da Muğire'den o da Şa'bî'den: Ona denildi ki; Katade'yi gördün mü? Şöyle dedi: Evet, onu gece odun toplayıcısı gibi gördüm.” Ebû Bekir şöyle demiştir: Bize Muhammed b. Abdullah er-Razi tahdis etti, bize Mutemir b. Süleyman tahdis etti, o Ebû Amr b. Alâ'dan (rivayet ettiğine göre) o şöyle demiştir: Katade ve Amr b. Şuayb için herhangi bir haber değersiz olmazdı, o ikisi de her bir kişiden hadis alırdı.”¹⁸⁸

İbn Hibban demiştir ki: “O müdellis idi.”¹⁸⁹

Ayrıca o (Katade), bu hadisi Hasan'dan o da Dabbe b. Mihsan'dan an'ane ile de rivayet etmiştir. Hasan'ın bu hadisi Dabbe'den muan'an olarak rivayet etmesi ile beraber yine Hasan'ın hadis nakdi âlimlerine göre müdellislerden sayılması sebebiyle hadis illetlidir. Nitekim Hafız İbn Hacer şöyle demiştir: “O (Hasan), Übeyy b. Ka'b'dan, Sa'd b. Ubade'den, Ömer b. Hattab'tan onlara yetişmediği halde hadis rivayet etmiştir. Sevban'dan, Ammar b. Yasir'den, Ebû Hureyre'den, Osman b. Ebi'l-Âs'dan ve Ma'kıl b. Sinan'dan işitmediği halde hadis rivayetinde bulunmuştur.”¹⁹⁰

¹⁸⁷ Tehzibu't-Tehzib, 8/318

¹⁸⁸ Et-Ta'dil Ve't-Tecrih, Bâcî, 3/1066, Daru'l-Livâ, Riyad 1986, Birinci Baskı, Thk.: Ebû Lubabe Huseyn

¹⁸⁹ Sikât, 5/322

¹⁹⁰ Tehzibu't-Tehzib, 2/231

İbn Hacer yine şöyle demiştir: “O, çok mürsel rivayette bulunur ve tedlis yapardı. Bezzar şöyle demiştir: iştirmediği pek çok kişiden rivayette bulunur, geçiştirir ve “bize tahdis etti, bize hitap etti” derdi. Bununla Basra’da tahdis ve hitap eden kendi kavmini kastediyordu.”¹⁹¹

Bu hadis, Ebû Davud’un kitabında, Hasan’dan, Katade tarikinden başka bir tarikle de zikredilmiştir. Ebû Davud kitabında, bu hadisi ondan (Hasan’dan) Mualla b. Ziyad, Hişam b. Hassan tarikiyle zikretmektedir. Bu tarikteki iki kişi de zayıf kişilerdir. İbnü’l-Cevzî, Mualla b. Ziyad hakkında şöyle demiştir: “Yahya demiştir ki: Onun değeri yoktur, hadisi yazılmaz.” İbn Adiy de şöyle demiştir: Ben onun rivayetinde bir beis görmüyorum.”¹⁹²

Sen de bilirsin ki, raviyi cerh eden onu tevsik edenden mukaddemdir. Hişam b. Hassan’a gelince, onun hakkında İbn Hacer şöyle demiştir: “Onun Hasan ve Atâ’dan rivayetinde şüphe vardır. Çünkü onun o ikisinden irsal yaptığı söylenir.”¹⁹³

Bu kişiler yine Ubade b. Samit’ten (radiyallahu anh) rivayet edilen şu haberle istidlal etmektedirler: O şöyle demiştir: “Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) bizi çağırdı, biz de ona bey’at ettik. Bey’at ettiğimizde bizden alınan sözler; kolay anlarda, zor zamanlarda, hoşumuza gitsin veya gitmesin, üzerimize adam kayırmalarında, her hususta dinlemek ve itaat etmek, başımızdaki işe ehil olan kişiyle tartışmamak üzere biat ettik. Ancak apaçık bir küfür görürseniz o hariç. O konuda Allah’tan sizin yanınızda bir delil vardır.”¹⁹⁴

Bu kişilerin bu hadisle istidlal şekilleri, idare işini yürütene isyanın caiz olmadığı, ancak apaçık bir küfür işlerse caiz olacağı, çünkü bunun onu (idareciyi) İslam dininden çıkararak bir durum olduğu üzerinedir.

Buna verilecek cevap şudur: Küfür, sadece dinden çıkararak küfür veya bir günah işleyip onda ısrar eden için söz konusu olan nimete karşı küfür olmaktan daha umumi bir anlam (özellik) taşır. Zira küfür sözlükte örtmek anlamındadır. Allah Teâlâ’nın şu sözünde bu anlamda geçer: “Bir yağmur ki, bitirdiği bitki çiftçilerin (kâfirlerin) hoşuna gider.” Burada küffar=kâfirlerden murad edilen çiftçilerdir. Çünkü onlar tohumu toprakla üstünü örtterek kapatırlar. Lebid’ib şu sözü bunun şahitlerindedir:

¹⁹¹ Takribu’t-Tehzib, İbn Hacer, S. 160, Daru’r-Reşid, Suriye, 1986, Birinci Baskı, Thk.: Muhammed Avvame.

¹⁹² Ed-Duafâ Ve’l-Metrûkin, 3/131

¹⁹³ Takribu’t-Tehzib, İbn Hacer, S. 572

¹⁹⁴ Buhari, 6/2589; Müslim, 3/1471

..... Öyle bir gecede ki gecenin bulutları yıldızların üzerini örtmüştü.

Mün'im olan Allah'ın nimetine onun hak ettiği şükürle karşılık vermeyen o nimetin üzerini örtmüştü (küfretmiş) demektir. Bundan dolayı küfür, şükürü bozar (onunla çelişir). Çünkü şükreden kimse onu hakkıyla yerine getirmekle onu izhar etmiş olur. Allah Teâlâ'nın nimetinin şükürü onu, O'na itaat yolunda kullanmakla gerçekleşir. Onu, O'na isyan yolunda kullanan kişi ona küfretmiş demektir. Lisanu'l-Arab'ta şöyle der: "Küfür, nimet küfrü. O, şükürün tersidir (nakîz=muhalifi, aksi, zıddı). Küfür: nimet cuhûdu (inkârı). O şükürün zıddıdır (zıdd)."¹⁹⁵

Bunun Kitap'tan delili Allah Teâlâ'nın şu sözüdür: "Şüphesiz biz onu (ömür boyu yürüyeceği) yola koyduk. O bu yolu ya şükrederek ya da nankörlük ederek kat eder." (İnsan, 3), Yine şu sözüdür: "Hani Rabbiniz şöyle duyurmuştu: "Andolsun, eğer şükrederseniz elbette size nimetimi artırırım. Eğer nankörlük ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir."" (İbrahim, 7) Ve Süleyman aleyhisselam kıssasındaki şu sözüdür: "Süleyman, tahtı yanında yerleşmiş hâlde görünce şöyle dedi: "Bu, şükür mü, yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni denemek için, Rabbin bana bir lütfudur. Kim şükrederse ancak kendisi için şükretmiş olur. Kim de nankörlük ederse (bilsin ki) Rabbin her bakımdan sınırsız zengindir, cömerttir." (Neml, 40) Bu ayetler, küfür ve şükürün birbirine muhalif (ters, çelişkili) olduğuna delalet etmektedir. Kim şükreden değilse o kâfirdir (küfreden). Bu ikisi arasında başkaca bir seçenek bulunmamaktadır. Şükür de ancak Mün'im olan itaat etmek ve O'nun nimetini isyanda kullanmamak gibi Allah'ın hakkını eda etmekle olur. Lisanu'l-Arab'ta şöyle demiştir: "Şükür: Nimete söz, fiil ve niyetle karşılık vermektir. Diliyle Mün'im olan Allah'a senada bulunur, nefsinin O'na itaatta eritir ve onun gerçek sahibi (ve dostu) olduğuna itikat eder."¹⁹⁶ Şairinin şu sözü bunun şahitlerindedir:

Nimetlere karşılık benden üç şey size bunu ifade etti: Elim, dilim ve hicap içindeki vicdanım.

Aynı zamanda amelin şükürden olduğuna da Allah Teâlâ'nın şu sözüyle istidlal edilir: "Ey Davûd ailesi, şükredin (şükür olarak amel edin)!" (Sebe', 13) Allah Teâlâ'ya itaati terk etmenin küfür olduğuna da Kur'an'ın pek çok nassı delalet etmektedir: "De ki: "Allah'a ve Peygamber'e itaat edin." Eğer yüz çevirirlerse şüphe yok ki Allah kâfirleri sevmez." (Âl-i İmran, 32), "Yolculuğuna gücü yetenlerin haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse (bu hakkı tanımazsa), şüphesiz Allah bütün âlemlerden müstağnidir. (Kimseye muhtaç değildir, her şey

¹⁹⁵ Lisanju'l-Arab, 5/144

¹⁹⁶ A.G.E., 4/425

O'na muhtaçtır.)" (Âl-i İmran, 97), "Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir." (Maide, 44) Bütün bu ayetlerde küfür, tam bir küfrü ifade etmez ve ona karışmış bir kişiyi de İslam dininden çıkarmaz. Tabii ki o muhakkak nefesine zulmetmiştir, Rabbisinin nimetine nankörlük etmiştir, onun azabına ve tehdidine müstehaktır ve onun için fasıklık ve dalalet sıfatları tasdik edilir. Menar sahibi, şeyhi İmam Muhammed Abduh'dan hikâye ettiğine göre o Allah Teâlâ'nın şu sözünü buna hamletmiştir: "Yoksa (makbul) tövbe, kötülükleri (günahları) yapıp yapıp da kendisine ölüm gelip çatinca, "İşte ben şimdi tövbe ettim" diyen kimseler ile kâfir olarak ölenlerinki değildir. Bunlar için ahirette elem dolu bir azap hazırlamışsınızdır." (Nisa, 18) Bu görüşün önde gelen imamlardan bir cemaatin mezhebi (görüşü) olduğu ifade edilmiştir. O, bunu şu sözünde anlatır:

"Şeyhimizin seçtiği görüşe göre küfürden bu ayette murat edilen, şirkten aşağı (bir durum olup), peygamberlik davetini tasdik etmemektir. Bu, Kur'an'da bilinen bir kullanım şeklidir. Önde gelen âlimlerden bazıları da bunu açıkça beyan etmişler ve şöyle demişlerdir: (Gerçek) küfürden daha aşağı derecede başka bir küfür de vardır. Ebû Hamid el-Ğazali de şu hadisi bu şekilde tefsir etmiştir: "Zina eden, zina ettiğinde mümin olarak zina etmez. Hırsızlık yapan, hırsızlık yaparken mümin olarak hırsızlık yapmaz. İçki içen, içerken mümin olarak onu içmez."¹⁹⁷¹⁹⁸

Hadis-i şerif metinlerinin çoğunda, "Kâfir" kelimesinin, "müşrikin altında (bir konumu ifade etmek üzere)" kullanılması, (bu görüşümüzü) takviye eder. Bu hadislerden bazıları şunlardır: "Allah'ı, Rasülü'nü ve ahret gününü ikrar eden ehl-i kibleye namaz kılmak, vaciptir. Onu terk eden kâfir olur."¹⁹⁹

Bu meyanda şu hadis de sayılabilir: "Benden sonra, bazınızın bazınızın boynunu vurması (gibi) kâfir olarak (gerisin geriye) dönmeyiniz."²⁰⁰

Yine şu hadis de (geçen küfür kelimesi de) böyledir: "Bana cehennem gösterildi. Bir de ne göreyim? Cehennem ahalisinin çoğu küfreden (nankörlük yapan) kadınlardır." Bunun üzerine, "Onlar Allah'a mı küfretmişler?" denilince, şöyle buyurdu: "Muaşeret içinde bulduklarına nankörlük yapmışlar, kendilerine yapılan ihsana karşı nankörce davranmışlar. Onlardan birine ömür boyu ihsan edilir de sonra

¹⁹⁷ Abdurrezzak, 7/416; Müslim, 1/77; Ebû Davud, 4/221....

¹⁹⁸ Tefsiru'l-Menar, 4/369

¹⁹⁹ Rebî', Müsned, S. 297

²⁰⁰ Buhari, 1/56; Müslim, 1/81; Nesai, 7/127.....

senden bir şey görünce şöyle der: Senden hiç hayr görmedim ki! (İşte nankörlük budur.)”²⁰¹

Yine Allah Rasulü şöyle buyurur: “İnsanlar içinde iki şey vardır ki o ikisi insanlara karşı nankörlüktür: Ölülerin ardından ağıt yakmak ve nesebi ta'n etmek.”²⁰²

“Onlarla bizim aramızdaki ahd, namazdır. On terk eden kâfir olur.”²⁰³

“Kul ile küfür arasında onun namazı terk etmesi vardır.”²⁰⁴ Şu lafızla da geçmiştir: “Kul ile küfür arasında sadece onun farz namazı terk etmesi vardır.”²⁰⁵ Diğer bir rivayette şöyle geçer: “Kul ile küfür arasında namazı terk etmek vardır.”²⁰⁶ Şu hadis de vardır: “Müslümana sövmek fısıktır, onu öldürmek küfürdür.”²⁰⁷ Şu hadis de vardır: “Babalarınızdan (ve ecdadınızdan) yüz çevirmeyiniz. Kim babasından yüz çevirirse kâfir olur.”²⁰⁸ Şu hadis de vardır: “Bildiği halde babasından başkasından olduğunu iddia eden kimsenin kâfir olmaktan başka bir şeyi yoktur. Kendisinin olmadığı bir şeyi kendisininmiş gibi iddia eden kişi bizden değildir. O cehennemdeki oturacağı yere hazırlansın. Kim bir kişiyi küfür isnadı ile çağırırsa veya “Ey Allah’ın düşmanı” derse ve o kimse de öyle değilse o ona döner. Bir adam bir adama fasıklık veya küfür iftirası atarsa sahibi öyle olmadığı takdirde o iftira kendisine döner.”²⁰⁹

Sadedinde olduğumuz hadisin ehil şarihleri de Rasulullah’ın “ancak açık bir küfür gördüğünüz takdirde” sözünde bu yoruma güvenmiş ve ona dayanmışlardır. İmam Nevevi, Müslim’in Sahih’inin şerhinde şöyle demiştir: “Burada küfürden murat edilen masiyetlerdir (günahlardır). Hadiste geçen “O konuda Allah’tan sizin yanınızda bir delil vardır” ifadesinin anlamı da, “Siz onu Allah’ın dininden biliyorsunuz” demektir.”²¹⁰

²⁰¹ Malik, 1/186; Buhari, 1/19; Müslim, 2/262....

²⁰² Şu Esere Bakılabilir: Azami, El-Minnetü'l-Kübra Şerhu Ve Tahricu's-Sünen-İ's-Suğrâ, 3/107

²⁰³ İbn Ebi Şeybe, 6/167; Ahmed, 5/346....

²⁰⁴ Rebî', Müsned, S. 125

²⁰⁵ Abd B. Humeyd, 318; Abdurrezzak, Musannef, 3/124

²⁰⁶ İbn Ebi Şeybe, 6/167; Ahmed, 3/389

²⁰⁷ Ahmed, 1/385; Buhari, 1/27; Müslim, 1/81.....

²⁰⁸ Buhari, 6/2485; Müslim, 1/80

²⁰⁹ Ahmed, 5/166; Buhari, 3/1292; Müslim, 1/79

²¹⁰ Sahihu Müslim Bi Şerhi'n-Nevevi, Nevevi, 12/229, Daru İhyai't-Türasi'l-Arabi, Beyrut, 1392, İkinci

Allame Seyyid Muhammed Reşid Rıza, “Menar” adlı tefsirinde bunu ondan hikâye etmiş ve sonra şöyle demiştir: “Bunun örneği çoktur.”

Sonra da şöyle demiştir: “Hadisin zahiri; hak olan bir imamla imameti konusunda imameti ondan çıkarmak için tartışmak, vacip değildir. Ancak, açık bir şekilde o, onun görevlileri ve valileri küfür ederse o zaman başka (yani o zaman münazaa vacip olur). Zulüm ve masiyetlere (günahlara) gelince imamı, münkerlerde değil de iyiliklerde (marufta) ona itaat etmek ile onun imameti baki kalmakla birlikte onlardan (zulüm ve masiyetten) döndürmek gerekir. Eğer dönmüyorsa hal’ edilir²¹¹ ve yerine başkası getirilir. Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem)in torunu İmam Hüseyin’in, Müslümanların idaresine güç kullanarak ve aldatma ile sahip olan azgın ve zalim imam Yezid b. Muaviye’ye olan karşı çıkışı da bu minvaldendir. Allah onu ve onun tarafını tutan Kerramiye ve Navasıb’ı rezil rüsvay etsin, öyle ki onlar hala zalim hükümdarlara kölelik yapmayı, adalet ve dinin gereklerini ikame etmek için mücahede etmeye tercih ediyorlar.”

Sonrasında da şöyle demiştir: “Bu asırda ümmetin galip görüşü; ifsad edici zorba yöneticilere karşı çıkmanın vacip olduğudur.”²¹²

Ayrıca bu hadisin, “Ancak Allah için açık bir masiyet olması durumu hariç” lafzıyla da gelmiş olması, “küfr” kelimesinin “masiyetler” olarak tefsir edilmesi görüşünü kuvvetlendirmektedir. Hafız İbn Hacer şöyle demiştir: “Hayyan Ebû ’n-Nadr’ın mezkûr rivayetinde, “Ancak Allah için açık bir masiyet olması durumu hariç”²¹³ kaydı geçer. Ahmed b. Henbel’in zikrettiği, Umeyr b. Hâni, Cünade’den tarikinde ise, “açıkça sana bir günahı emretmedikleri müddetçe”²¹⁴ kaydı geçer. Ahmed, Taberânî ve Hâkim’in İsmail b. Ubeyd-Babası-Ubade rivayetinde ise şu şekilde geçer: “Benden sonra işlerinizin başına bazı adamlar geçecek. Onlar, sizlerin kendilerinden hoşlanmadığınızı (çirkin gördüğünüzü) bilecekler. Sizin bildiklerinizi size karşı hoş görmeyecekler. (O zaman) Allah’a isyan edene itaat yoktur.”²¹⁵ Ebû Bekr b. Ebi Şeybe’nin zikrettiği ve Ezher b. Abdullah’ın Ubade’den merfu olarak rivayet ettiği haber ise şöyledir: “Sizin başınızda emirler olacak. Bilmediğiniz şeyleri

²¹¹ Görevden alınır (ÇN)

²¹² Tefsiru’l-Menar, 6/304

²¹³ İbn Hibban, 10/428

²¹⁴ Ahmed, 5/321

²¹⁵ Hakim, 3/401; Ahmed, 5/325; Taberani, Evsat, 3/190

size emredecekler ve hoşlanmadığınız şeyleri yapacaklar. Onların sizin üzerinizde bir itaati olamaz (Yani onlara itaat gerekmez).”²¹⁶

Ebû'l-Abbas el-Kurtubi şöyle demiştir: “Eğer masiyeti emrederse onun bu masiyetteki tek bir sözüne bile itaat caiz değildir. Sonra (ayrıca) bu masiyet bir küfür olursa, onun hal'i bütün Müslümanlara vaciptir. Namaz kılmak, oruç tutmak ve hadleri uygulamak gibi dinin kaidelerinden birinin yerine getirilmesini terk ederse ve bunlara engel olursa da böyledir. İçki içmeyi ve zina yapmayı mübah görürse ve o ikisine engel olmazsa onun hal'inin vacipliğinde ihtilaf yoktur. Eğer bir bid'at ortaya atsa ve insanları ona çağırssa cumhura göre hal' edilir.”²¹⁷

Rivayetler içinde zalim idareciye karşı çıkmayı engellemeye delalet edenleri İbn Hazm, onların hilafına olan rivayetlerle mensuh olduğuna hamletmiştir. Bunu şu sözleriyle bildirir: “Hadislere gelince, Allah Rasul'ünden (sallallahu aleyhi ve sellem) sahih olarak gelen rivayetlere göre o şöyle buyurmuştur: “Sizden biri bir kötülük gördüğünde gücü yeterse onu eliyle değiştirsin. Eğer güzü yetmezse diliyle, ona da gücü yetmezse kalbiyle. Bu imanın en zayıfıdır. İman adına bunun verasında hiçbir şey yoktur.”²¹⁸ Yine Allah Rasulünden (sallallahu aleyhi ve sellem) sahih olarak şu gelmiştir: “Masiyette itaat olmaz. İtaat, taattadır. Masiyet ile emredilmediği müddetçe size başınızdakini dinlemek ve itaat etmek düşer. Eğer masiyet emrederse dinlenilmez ve ona itaat edilmez.”²¹⁹ Yine Nebi aleyhisselam şöyle buyurmuştur: “Malı uğruna öldürülen şehittir. Dini uğruna öldürülen şehittir. Zulüm edilerek öldürülen şehittir.”²²⁰ Yine Nebi aleyhisselam şöyle buyurmuştur: “Ya iyiliği emredip kötülükten nehyedersiniz ya da Allah kendi katından bir azabı size umumi kılar.”²²¹ Bu haberlerin zahiri, diğerlerine muarızdır. O zaman o iki gruptan birinin diğerini nesh etmiş olması sahihtir. Bunun haricinde başkaca bir durum mümkün değildir. O halde bu iki grup hadisten hangisinin nâsih (nesheden) olduğuna iyi bakmak ve düşünmek gerekir. Biz, savaşmaktan nehyeden o hadisleri aslına muvafık olarak bulduk. Şüphesiz İslam'ın ilk döneminde durum o şekildeydi. Bu diğer hadisler ise savaşın eklendiği zaid bir şeriatla varid olmuştur. Bu konuda şüphe ve tereddüt yoktur. Bu halde de o hadislerin anlamlarının neshi sahih olmakta ve Nebi

²¹⁶ İbn Ebi Şeybe, 7/469; Fethu'l-Bari, İbn Hacer, 13/8, Daru'l-Marife, Beyrut Thk.: Muhibbuddin El-Hatib.

²¹⁷ El-Müfhim Lima Eşkele Min Telhisi Kitabı Müslim, 12/89, (Şamile Programından)

²¹⁸ Tayalisi, S. 292; Ahmed, 3/49; Müslim, 1/69.....

²¹⁹ Benzer Lafızla Ahmed, 1/82; İbn Ebi Şeybe, 6/543.....

²²⁰ Benzer Lafızla, Abdurrezzak, 10/114; Ahmed, 1/190....

²²¹ Ahmed, 1/7

aleyhisselam bu hadisleri söylediğinde de şüphesiz onların hükümleri kaldırılmış olmaktadır. Mensuh hükmün alınıp nasihin terk edilmesi, şüphenin alınıp yakîn bilginin bırakılması haramdır ve muhaldir. Bu hadislerin önce nasih sonra ise mensuh olduğunu kim iddia ederse batılı iddia etmiş, hakkında bilgi sahibi olmadığı bir şeyin peşine düşmüş ve bilmediği bir şeyde Allah'a iftira atmış demektir. Bu da helal değildir. Eğer böyle olsaydı Allah bu hükmü, mensuhun tekrar nâsihe döndüğünü belirten bir delilden yoksun bırakmazdı. Zira Allah Teâlâ Kur'an'da şöyle buyurmuştur: "Sana bu kitabı; her şey için bir açıklama olarak indirdik." (Nahl, 89) Diğer bir delil de Allah Teâlâ'nın şu sözüdür: "Eğer inananlardan iki grup birbirleriyle savaşılırsa aralarını düzeltin. Eğer biri ötekine karşı haddi aşarsa, Allah'ın buyruğuna dönünceye kadar haddi aşan tarafa karşı savaşın."²²² Azgın grupla savaşmayı farz kılan bu ayetin muhkem olduğu ve mensuh olmadığı hususunda iki Müslüman dahi ihtilaf etmemiştir. O zaman bu ayetin söz konusu hadisler hakkında hükmedici olduğu sahihtir. Bu ayete muvafık olan her haber, sübut bulmuş bir nâsih (hükmünde)dir. Bu ayete muhalif olan her haber ise hükmü kaldırılmış mensuh durumundadır."²²³

Ben de derim ki: Bedihi olarak açıktır ki; hanif olan İslam, adil ve müsamahalı bir şeriatla gelmiştir. Öyle ki, herkese hakkını verir, her işi olması gereken yere koyar. Ümmetin hayatını, emr-i bi'l-ma'ruf, nehy-i anil münker, hakkı üstün kılmak, batılı da yere çalmak üzerine bina eder. Fakat İslam, hükümlerini teşrîf kılmakta aşağıdan yukarıya doğru tedrici olarak hareket eder. Bundan dolayı, işin başlangıcında – ümmetin zayıf ve sayıca az oluşu, pek çok unsurunun bir arada bulunamayışı ve sisteminin (tam) uyuşmaması gibi (durumlardan dolayı)- ümmetin haline uygun olan, durumunu toparlayana ve kuvvetleninceye kadar bu konuda en ağır yüke tahammül edemeyeceği idi. Hicrete, İslam devleti ortaya çıkana, ayakları üzerinde durana ve düşmanına meydan okuma fırsatının doğacağı âna kadar savaşmanın meşru kılınmamasında da bu durum açıkça görülmektedir. Diğer taraftan, ümmetin sabra tahammülünde, kendi halini gözden geçirmesi, işini uzun solukla götürmeye alışması gibi faydalar vardır ki böylece kendisine kastedenlere karşı savunma ve düşmanlık edenlere karşı da meydan okuma imkânını elde edecektir. (zalim imama) karşı çıkmayı men eden delillerin mensuh olduğu, diğer delillerin ise daha sonra varid oldukları için ve İslam'ın ruhuna uygun olmaları hasebiyle nâsih olduğu, böylece İbn Hazm'ın görüşünün doğru olduğu ortaya çıkmış oldu.

²²² Hucurat, 9

²²³ El-Fasl Fi'l-Milel Ve'l-Ehvâ Ve'n-Nihal, 4/134

İbn Hazm daha sonra kendisinin nasih saydığı bu delillerin zorbacı baskıcı idareciler hakkında değil de hırsızlar hakkında olduğunu iddia edenlerin iddiasına değinerek sözlerini şöyle devam ettirmiştir:

“Bu, apaçık batıl bir iddiadır. Çünkü o delilsiz bir sözden ibarettir. Bu hadislerde işaret edilenlerin belirli bir topluluk ve zaman hakkında söz konusu olduğu iddiasında bulunan kişi ne kadar da acizdir. Bürhanı ve delili olmayan iddia sahih değildir. Nassların iddialar ile tahsisi caiz değildir. Çünkü bu, bilmeden Allah’a iftira atmak demektir. Allah Rasulü’nden rivayet edildiğine göre bir adam ona geldi ve kendi malını haksız bir şekilde isteyen kişiye karşı ne yapması gerektiğini sordu. Nebi aleyhisselam da, “Ona bir şey verme” dedi. Adam, “Ya benimle savaşırsa (mücadele ederse)” deyince Nebi aleyhisselam, “Sen de onunla mücadele et” dedi. Adam, “Ben onu öldürürsem ne olacak?” deyince Allah Rasulü, “Cehenneme gidersin” dedi. Adam, “O beni öldürürse ne olur?” deyince Rasulullah, “Sen cennette olursun” dedi.” Veya bu manada bir söz söyledi. Allah Rasulü aleyhisselamdan sahih olarak geldiğine göre o şöyle demiştir: “Müslüman, Müslümanın kardeşidir. Ondan zorla bir şey almaz, ona zulmetmez.”²²⁴ Yine sahih bir rivayette Allah Rasulü zekât hakkında şöyle demiştir: “Kim onu usulünce isterse ona verilir. Kim de onu usulünce istemezse ona verilmez.”²²⁵ Bu haber, sika ravilerin tarikiyle Enes b. Malik, Ebû Bekr es-Siddık, Allah Rasulü’nden (sallallahu aleyhi ve sellem) rivayet ettiğimiz sabit bir haberdir. Bu, savaşmak ile alakalı hadisleri hırsızların mal çalmasıyla tevîl edenlerin tevîlini iptal eder. Çünkü onlar (âmiller) zekât istemezler. Zekâtı gerçek anlamda isteyen sultandır (idareci, devlet başkanı). Bundan dolayı Nebi aleyhisselam, emrettiği usul haricinde (zekât) istendiğinde sözünü zekata engel olunduğunu farz etmiştir (varsaymıştır). Ehl-i hakkın hepsi toplansa batıl ehli onlara karşı mukavemet edemez. Allah’tan yardım ve muvaffakiyet dileriz.”²²⁶

Bu rivayetlerin zahiri anlamları karşısında taş kesilen ve zalim, fâsık ve günahkâr imamlara karşı çıktıklarından dolayı Müslümanların en hayırlılarına ‘onların azgınlık yaptıkları’ hükmünü verenlere karşı Şevkânî’nin itirazı daha şiddetli olmuştur. Oysa o Müslümanlar o zalim imamlara sadece zulümlerini kabul etmemek gayesiyle (inkâr olarak) ve İslam’ın öğretilerini yok etmelerine karşı onları kınamak, beğenmemek ve inkâr etmek amacıyla (istinkar olarak) ve İslam’ın mahremlerini çiğnedikleri için karşı çıkmışlardır. Şevkanî bu konuda şöyle demiştir: “Hiçbir Müslümanın, mübarek selef-i salihinden ve başkalarından zalim imamlara karşı

²²⁴ Farklı Lafızlarla, Ahmed, 2/277, 5/71; Müslim, 4/1986...

²²⁵ Ahmed, 1/11; Buhari, 2/527; Ebû Davud, 2/96...

²²⁶ El-Fasl Fi'l-Milel Ve'l-Ehvâ Ve'n-Nihal, 4/134

çıkanların değerini düşürmesi gerekmez ve yaraşmaz. Çünkü onlar bunu kendilerinden bir ictihad ile yapmışlardır. Onlar, kendilerinden sonra gelen ilim ehli cemaatlerden daha çok Allah'tan korkuyorlar ve Rasulullah'ın sünnetine daha çok imtisal ediyorlardı. Kerramiye ve onlara muvafık hareket edenler gibi bazı ilim ehli gruplar bu konudaki hadislerin zahirini ele almada çok ileri gitmişler, hatta Rasulullah'ın torunu Hz. Hüseyin'in (radıyallahu anh ve erdâhu), içkici, sarhoş, temiz şeriatın haramlarını çiğneyen -Allah ona lanet etsin- Yezid b. Muaviye'ye karşı azgınlık (taşkınlık) yaptığına hükmetmişlerdir. Allah Allah, ne acaip sözler ki, onlardan kalpler titrer ve onu dinlemekten bütün kaya kütleleri çatlar."²²⁷

Zalimlere boyun eğmenin ve itaat etmenin vacip olduğuna dair icma olduğu iddiasına gelince, İbn Hazm, selevin metotunun bunun tersine şahitlik ettiğine delalet ettiği gerekçesiyle bu iddiayı bozmuştur. Zira, selevin duruşları ve sözleri, imamın hak yoldan inhiraf etmesi halinde ona itaatin vacip olma hakkını düşürdüğüne delalet eder. Fasl adlı eserinde İbn Hazm şöyle demiştir: "Bu görüş, Ali b. Ebi Talib'in ve sahabeden onunla birlikte olan herkesin görüşüdür. Bu, müminlerin annesi Aişe radıyallahu anha, Talha, Zübeyr ve sahabeden onlarla beraber olan herkesin görüşüdür. Bu, Muaviye'nin, Amr'ın, Numan b. Beşir'in ve onlardan başka onlarla beraber olan bütün sahabenin (Allah onların hepsinden razı olsun) görüşüdür. Bu, Abdullah b. Zübeyr'in, Muhammed b. Hasan b. Ali'nin ve Muhacir ve Ensar'dan kalan diğer sahabelerin ve Hârre gününde bulunanların - Allah onların hepsinden razı olsun- görüşüdür. Bu, fasık Haccac'a karşı çıkan herkesin ve Enes b. Malik gibi sahabeden onları takip edenlerin -Allah onların hepsinden razı olsun-, Abdurrahman b. Ebi Leyla, Said b. Cübeyr, İbnu'l-Buhterî et-Tâî, Atâ es-Sülemî el-Ezdî, Hasan el-Basri, Malik b. Dinar, Müslim b. Beşşar, Ebû'l-Havrâ, Şa'bî, Abdullah b. Ğâlib, Ukbe b. Abdülġâfir, Ukbe b. Suhbân, Mâhân, Mutarrif b. Muğire b. Şu'be, Ebû'l-Muidd, Hanzala b. Abdullah, Ebû İshak el-Hennâî, Talk b. Habib, Mutarrif b. Abdullah b. Şihhîr, Nadr b. Enes, Atâ b. Sâib, İbrahim b. Yezid et-Teymî, Ebû'l-Havsâ, Cebele b. Zahr ve diğerleri gibi isimlerini zikrettiğimiz tabilerin en faziletliyelerinden tamamının görüşüdür. Bunlardan sonra tebeu tâbiînden ve onlardan sonra gelenlerden Abdullah b. Abdulaziz b. Abdullah b. Ömer, Ubeydullah b. Ömer, Muhammed b. Aclan, Muhammed b. Abdullah b. Hasan ile beraber huruc edenler, Haşim b. Bişr²²⁸, Matar, İbrahim b. Abdullah ile beraber huruc edenler de bu görüştedir. Ebû Hanife, Hasan b. Yahya, Şeri k, Malik, Şafii, Davud ve ashabı gibi fakihlerin sözleriyle işaret ettikleri de odur. Eski ve yeni isimlerini zikrettiğimiz her

²²⁷ Neylü'l-Evtar, Şevkânî, 7/362, Daru'l-Cil, Beyrut, 1973.

²²⁸ Hüşeym B. Beşir Olabilir. (Ç.N.)

şahıs, ya bunu fetvalarında söylemişler ya da münker olarak gördüklerini kabul etmemek sadedinde kılıçlarını çekerek bunu fiili olarak göstermişlerdir.”²²⁹

Yine İbn Hazm, *Meratibu'l-İcmâ* adlı eserinde İbn Mücâhid el-Basri et-Tâî'den, onun zalim imamlara karşı çıkmamak üzerinde icma olduğu yönündeki iddiasını zikretmiş ve sözlerine şu şekilde devam etmiştir:

“Bunu büyük (bir iddia olarak) gördüm. Ömrüme yemin olsun ki, bir kişinin icmaya muhalif olanın kâfir olacağını bilerek bu iddiayı insanlara anlatıyor olması gerçekten büyük bir olaydır. Bilinen bir gerçektir ki, Harre günü sahabenin faziletli ve diğer insanlar Yezid b. Muaviye'ye karşı çıkmışlardır. İbnu'z-Zübeyr ve ona tabi olan hayırlı Müslümanlar yine ona karşı çıkmışlardır. Ona karşı çıkanlardan Allah razı olsun. Onları öldürenlere de Allah lanet etsin. Yine Hasan el-Basrî ve tabînin büyükleri, Haccac'a karşı kılıçları ile karşı koymuşlardır. Sen bunların küfre girdiğini mi düşünüyorsun? Bilakis Allah'a yemin olsun ki, onları tekfir edenler küfre onlardan daha layıktırlar. Ömrüme yemin olsun ki, eğer bu durum gizli bir ihtilaf olmuş olsaydı muhakkak ki biz ondan mazur olurduk. Lakin bu durum herkesin bildiği meşhur bir iştir. Bu durum, yaygın bir hal aldığından dolayı, çarşıdaki halkın çoğu ve örtüleri altındaki kadınlar (bile) bunu bilir. Kişiye hak olan şey, sözünü dizginlemesi ve onu ancak iyice araştırıp tahkik ettikten sonra salıvermesi ve Allah'ın gözetlediğini, sözlerinin hep yazıldığını, onlardan dolayı hesaba çekileceğini, kıyamet günü sözünden ve ona tabi olanlardan ve günahına tabi kıldığı herkesten mes'ul olduğunu bilmesidir.”²³⁰

Üstad İbrahim As'as Ebû'l-Hüdâ, İbn Hazm'ın *“Fasl”* adlı eserinde dediklerini naklettikten sonra şu sözlerle devam etmiştir: “Bu açıklamalardan sonra, zalim imama karşı çıkmamanın caiz olduğunu söyleyenlere, onları karalamak ve kendilerinden nefret ettirmek için *“Haricîler”* lakabını takmak ne kadar da garip bir tutumdur! Bu, ya cehalete ya da istenilerek yapılan bir fesata delalet eden batıl bir fiil ve fasid bir kıyastır. Öyleyse onlara bu lakabı takanlar bu iki durumdan en tatlısını kendileri için seçsinler! –devamında şöyle demektedir:- *Evet, onlar “karşı çıkanlar=Haricîler” olsalar da zalim baskıcı idarecilere karşı çıkma görüşünü savunmuşlar ve bunun sonunda böyle bir töhmet altında bırakılmışlardır. Eğer Haricîler'in sözleri bir delile muvafık ise o zaman Haricîler sözünü üstlenmekte ne gibi*

²²⁹ El-Fasl Fi'l-Milel Ve'l-Ehvâ Ve'n-Nihal, 4/134

²³⁰ Meratibu'l-İcmâ Fi'l-İbâdât Ve'l-Muâmelât Ve'l-İ'tikâdât, İbn Hazm, S. 178, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut.

bir zarar vardır. Ve yine onların sözleri, selefin çoğunun sözüne de muvafık ise o zaman nasıl olacak?”²³¹

Hafız İbn Hacer'in de izah ettiği üzere selef âlimleri zulmedenlere karşı çıkma görüşünü benimsiyorlardı. Fakat ümmetin içine daha şiddetli ve daha yaralayıcı şer kapılarının açılmasından korktukları için bu görüş daha sonraları terk edildi. İbn Hacer, karşı çıkmayı zikredip şöyle demiştir: “Bu selefin eski görüşüdür. Fakat iş, daha sonraları bunun daha şiddetli durumlara yol açmaması görüşü ağır bastığı için “(zalim imamlara) karşı çıkmamak” üzere yerleşmiştir (istikrar etmiştir). Harre ve İbn Eş’as ve diğer vak’alarda düşünen kimse için dersler ve ibretler vardır.”²³²

Ve sen, eğer sahabe ve tabiinin uyguladıkları metotlarını, batıl ırkçılıktan ve kör taklitten kendilerini soyutlamış muhakkik âlimlerin yollarını incelersen şüphesiz göreceksin ki, onların metotlarının bu sözde icmâ'nın hilafına olduğunu anlayacaksın. (Bu sözde icmâ) öyledir ki, yaptıkları cürümleri ümmete egemen kılmak ve haklarını ümmetten çekip alarak mahrum bırakmak için zorbarın baskısını, zalimlerin zulmünü ve günahkâr büyüklerin tuzaklarını destekler ve kuvvetlendirir. Buyurun, Allah Teâlâ, onların tuzaklarının yine kendilerine döneceğini beyan etmektedir. Allah Teâlâ şöyle buyurur: “İşte böyle, her memlekette günahkârları oranın ileri gelenleri kıldık ki oralarda hilekârlık etsinler. Hâlbuki onlar hilekârlığı ancak kendilerine yaparlar. Ama farkında olmuyorlar.” (En’am, 123) Allah'ın muhkem şeriatı, nasıl olur da onların yaptıkları cürümleri destekleyebilir ve salah ve takva ehlini rezil rüsva edebilir ki?

Kur'an-ı Kerim'de onların fesat ehli oldukları açık olduğuna göre –eğer ele geçirilmez ve fesatlarından geri döndürülmezlerse - buna terettüp eden şey, ümmetlerin helak olması ve şehirlerin yerle bir olmasıdır. Allah Teâlâ (bu konuda da) şöyle buyurmaktadır: “Bir ülkeyi helâk etmek istediğimizde oranın şımarmış yöneticilerine (iyiye yönlendirici) emirler veririz; onlar ise orada günah işlemeye devam ederler, sonuçta o ülke helâke müstahak olur, biz de oranın altını üstüne getiririz.” (İsrâ, 16)

Yine, hüküm noktasında iyilerin ve kötülerin eşit olmadıkları da açıktır. Zira Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “Yoksa biz iman edip salih ameller işleyenleri, yeryüzünde fesat çıkaranlar gibi mi tutacağız? Yoksa Allah'a karşı gelmekten sakınanları yoldan çıkan arsızlar gibi mi tutacağız?” (Sâd, 28). Yine şöyle buyurmuştur: “Yoksa kötülük işleyenler, kendilerini, inanıp salih amel işleyenler

²³¹ El-Ümme Ve's-Sulta, S.28-29

²³² Tehzibu't-Tehzib, 2/250

gibi kılacağımızı; hayatlarının ve ölümlerinin bir olacağını mı sanıyorlar? Ne kötü hüküm veriyorlar!” (Câsiye, 21) Yine şöyle buyurmuştur: “Biz Müslümanları suçlular gibi kılar mıyız? Size ne oluyor, nasıl hüküm veriyorsunuz?” (Kalem, 35-36) Öyleyse, Ahiret hayatında eşit olamayacakları gibi dünya hükümlerinde de eşit değildirlere. Herkesin makamı, kıymeti ve hükmü ayrıdır.

3-Senetleri Sahih Olsa Da Bu Siyaset İle Çelişkili Olduğunda Rivayetleri Reddetmek

İş, bazı imamlarda (yöneticilerde) bu fikrin zihinlerinde derinleşmesine ve beyinlerini istila etmesine kadar vardı. Hatta senetleri sabit olsa da durdukları zalim mevki ile çelişkili olduğu zaman, bazı rivayetleri reddetmeye bile cüret ettiler. Bilakis, bu iş bu rivayetlerden hiçbir iz kalmaması diye onları baştan silmeye (kökünü kazımaya) kadar uzanmıştır. İşte İbn Hanbel, Ebû Hureyre'nin Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)den rivayet ettiği şu hadise itiraz etmiştir: “Ümmetimi Kureys'ten şu mahalle helak edecek. Sahabeler, “Bize ne emredersin ey Allah'ın Resulü?” deyince Rasullullah şöyle dedi. “İnsanlar onlardan uzaklaşsalar da.””²³³ Bununla beraber bu hadis Buhari, Müslim ve diğerlerinde hatta bizzat Ahmed b. Hanbel'in Müsnedinde sabittir. Oğlu Abdullah şöyle anlatır: “Babam, vefat ettiği hastalığında bana şöyle dedi: Bu hadisi at. Çünkü o, Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)den gelen hadislere muhaliftir.” Ahmed b. Hanbel bununla Nebi aleyhisselamin şu sözünü kastetmektedir: “Dinleyin, itaat edin ve sabredin.” Bunun bir benzeri de İbn Mesud hadisidir: Allah Resulü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: “Allah Teâlâ'nın benden önceki her bir ümmete gönderdiği peygamberin, kendi ümmeti içinde sünnetine sarılan ve emrine uyan havarileri (muhtlis ve seçkin yakın bir çevresi) ve ashabı vardı. Bunlardan sonra, yapmadıklarını söyleyen ve emrolunmadıklarını yapan kimseler onların yerini aldı. Böyle kimselerle eliyle cihat eden mümindir, onlarla diliyle cihat eden mümindir; kalbiyle cihat eden de mümindir. Bunun verasında ise hardal tanesi ağırlığında bile iman yoktur.”²³⁴ Bu hadis Müslim'in Sahihinde ve başka kaynaklarda da geçer. Nevevî bu hadisle ilgili şunları aktarır: “Bu hadis gayr-i mahfuzdur.²³⁵ Ayrıca bu söz, İbn Mes'ud'un sözüne benzemektedir. Zira o şöyle demiştir: “Bana kavuşana kadar sabrediniz”²³⁶ Sen

²³³ Ahmed, 2/301; Buhari, 3/1319; Müslim, 4/2236

²³⁴ Ahmed, 1/458; Müslim, 1/69; Beyhaki, 10/90

²³⁵ Bu Tabir, Sika Veya Zayıf Râvilerin Kendilerinden Daha Güvenilir Râvilere Muhalif Olarak Rivayet Ettikleri Hadisler İçin Kullanılır. (Ç.N.)

²³⁶ Yani Bu Şekildeki Hadisi Rivayet Etmiş Ve Bunu İçselleştirmiştir.

de bilirsin ki, bu iki hadisin üzerinde herhangi bir zayıflık emaresi bulunmamaktadır. Bu iki hadis de, görülen bir münkerin (kötülüğün) değiştirilmesi gerektiğine delalet eden Kur'an'ın naslarıyla uyumlu ve desteklenmiştir. Ve yine bu iki hadis de, kimden gelirse gelsin kötülüğü tabi olanlarının ikrar etmesini reddeden İslam'ın ruhu ile uyumludur. Ayrıca bu iki hadisin sahih olduğuna, sahabenin (radiyallahu anhum) metodu ile Harre ve diğer vak'alarda yaptıkları gibi zalimlere karşı durmaları da delalet etmektedir. Bu iki hadisin inkâr edilmesi (kabul edilmemesi), ancak ve ancak Emevî siyasetinin etkisiyle ümmetin hayatında derinden hissedilen fikrin dalgalanmasından kaynaklanmaktadır. Sen de bilirsin ki, beşer siyasetinin Kur'an ve Sünnetin hükmüne uygun olması gerekir, yoksa Kur'an ve Sünnet'in beşer siyasetine uygun olması değil.

Yine bedihî olarak açık olan bir gerçektir ki, bu, Emevîler'in, rivayetlerin tenkit edilmesinde ve siyasetlerine ters olunca da onların reddedilmesinde uyguladıkları bir yöntemdir. Bunun delili, Buhari'nin Sahih'inde zikrettiği şu haberdir: Buhari demiştir ki, Bize Ebû'l-Yeman tahdis etti: Bize Şuayb, Zührî'den haber verdi. O dedi ki: Muhammed b. Cübeyr b. Mut'im şöyle tahdis ederdi: O, yanında Kureyş'ten bir heyet olduğu halde Muaviye'ye gelmişti. Abdullah b. Amr b. El-Âs şunu tahdis ediyordu: "Kahtan'dan bir melik olacak." Bunun üzerine Muaviye kızdı, kalktı, Allah'a en güzel bir şekilde hamd u senada bulundu ve şöyle dedi: "Bana ulaştığına göre sizden bazıları Allah'ın kitabında olmayan ve Allah Rasulü'nden (sallallahu aleyhi ve sellem) gelmeyen bazı sözler (hadisler=ehâdis) söylüyorlar. İşte onlar sizin cahillerinizdir. Ehlini sapıklığa sürükleyen temennilerden (boş arzulardan) uzak durunuz. Muhakkak ki ben Allah Rasulü'nü (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle derken işittim: "Bu (idare) iş(i) dini ikame ettikleri sürece Kureyş'tedir. Onlara düşmanlık eden hiçbir kimse yoktur ki, Allah onu yüz üstü yere geçirmesin (kapaklamasın)." Görüyorsun, kendi muhitinden çıkacak olan saltanatına yönelecek birilerinin hazırlık yapmasından korkarak, sanki İslam, Allah'ın saltanatını ikame etmek için değil de yeryüzünde beşer içindeki bir grubun saltanatını desteklemek ve hâkimiyetin sadece onun olmasını sağlamak için gelmiş gibi, bu rivayeti nasıl da hızlıca inkâr yoluna gidiyor. Nitekim Aziz ve yüce olan Allah şöyle buyurmuştur: "Hüküm ancak Allah'a aittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye tapmamanızı emretmiştir." (Yusuf, 40) Aslında onlar böyle yaparak insanların Allah önünde eşit olduğunu, hak ölçülerine göre insanların soy ve sople değil ancak takva ile faziletli olduklarını bilmezlikten geliyorlar. Nitekim yine Allah Teâlâ şöyle buyurur: "Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir,

hakkıyla haberdar olandır.” (Hucurat, 13) Allah ile onun mahlûklarından herhangi biri arasında takadan başka bir nesep veya sebep yoktur. Muaviye'nin Allah Resulü aleyhisselamdan aktardığı şey –eğer sahîh ise- onlar için herhangi bir şey ifade etmez, onlara hiçbir faydası yoktur. Bu idare işinin onlarda kalması, onların dini ikame etme şartına bağlıdır. Muaviye'nin idareye geçip, idare işini şer'î halifeden zorla çekip alıp, halifeliği, Allah'ın hükümlerini geriye atan, dinin öğretilerinin ışığını söndüren, Allah'ın kullarını kendine köle, mallarını da kendi aralarında elden ele dolaşan bir meta edinen facirler arasında bir miras kıldığı zamanında beri, Ümeyye oğullarının dini tebdil ettikleri, dini ve akli olan hiçbir kimseye gizli kalmayan bir gerçektir. Bana söyler misiniz, onun, -kötü huylu ve facir olduğunu bilmesine rağmen- kendi yerine Yezid'in geçmesini kabul etmeleri için kılıçları Muhacir ve Ensar'ın boyunları üzerinde gezdirmesi, dini ikame etme adına mı yapılmıştır? Yezid'in hicret yurdunda Muhacir ve Ensar'a yaptığı şeyler ve çiğnediği mukaddesât, dini ikame etme adına mı yapılmıştır? Şerefli Kabe'yi mancınıklarla yıkmak, dini ikame etme adına mı yapılmıştır? Müslümanları, hak kelimeyi söyleyip takvayı emretmeler kafalarını kesmekle tehdit edip korkutmak ve yıldırma, dini ikame etme adına mı yapılmıştır? Ne işlerse işlesin halifenin ne hesap ne de ikap (ceza) göreceğini insanlar arasında yaymak, dini ikame etme adına mı yapılmıştır? Kesinlikle hayır. Bunların hepsi din binasını yıkmak ve onun öğretilerini silip yok etmek demektir. Allah Teâlâ vaad ettiği gibi eğer Aziz kitabını korumasaydı ve basiret ehli ilim sahibi insanlara Nebi aleyhisselamın sahîh sünnetini vermeseydi, kendisine hücum eden bu zorlu savaşla beraber dinden eser kalmazdı.

4- Saltanatı Destekleme (Kuvvetlendirme) Ve Onu Baki Kılma Yolunda Ümmetin Kanını Dökmek

Ümmetin çoğunun kökünün kazınması anlamına gelen bu soykırım siyasetine yönetimi destekleme ve kuvvetlendirme yolunda fukahannın ruhsat vermesi ve bu konuda rahat davranması da bu sünepe (ahmak, bön) siyasetin izlerindedir. Oysa bilinen bir gerçektir ki, yönetim ve saltanat için kan dökülmesi İslam'da büyük bir haramdır. Bu haramı çiğnemek ancak şer'î bir caiz sebeple mümkün olabilir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: İşte bundan dolayı İsrâîloğulları'na şöyle yazmıştık: "Bir cana kıymaya veya yeryüzünde fesat çıkarmaya karşılık olması dışında, kim bir kimseyi öldürürse bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de bir can kurtarırsa bütün insanların hayatını kurtarmış gibi olur..." (Maide, 32) Ve yine şöyle demiştir: "Onlar, Allah ile beraber başka bir ilâha kulluk etmeyen, haksız yere, Allah'ın haram kıldığı cana kıymayan ve zina etmeyen kimselerdir. Kim bunları yaparsa ağır azaba uğrar. Kıyamet günü onun azabı kat kat artırılır ve horlanmış olarak orada ebedî

kalır.” (Furkan, 68-69) Bu konuda sana Allah Teâlâ’ya şirk koşan bir nefsi öldürme karinesi yeter. Mutlak olarak bir beşer nefsi için böyle ise mümin bir nefsi öldürmekte ne olur?! Bunu düşün. Bundan dolayı Allah Teâlâ mümin bir nefsi öldürmede azabın daha da şiddetli olacağını şöyle diyerek haber vermiştir: “Kim bir mümini kasten öldürürse, cezası, içinde ebedî kalacağı cehennemdir. Allah, ona gazap etmiş, lânet etmiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır.” (Nisa, 93) Şu da var ki, idarecilerin işlediği cürümleri temize çıkarmaya çalışan siyaseti, fikhî fetvalar desteklemiş ve kuvvetlendirmiştir. Bu fikhî fetvalar öyledir ki; kendi zanlarına göre ümmetin salâhi için onun üçte birinin öldürülmesini mubah kılmaktadır ve bu İmam Malik’ten rivayet edilmiştir. Bunu fukahanın çoğu kabul etmese de diğer bazıları buna cevaz vermişlerdir.²³⁷

Bu fetvaların ve onun batılı desteklemeye ve zulmü tecviz etmeye varan boyutunun ne kadar tehlikeli olduğu basiret sahibi her kişi için açıktır. Çünkü azgınlık ve taşkınlık yapan her kişi, hedefinin sadece salâh ve islah, karşı koyduğu şeyin de fesat ve ifsad olduğunu düşünür. Yeryüzünde kibir ve gururuyla hareket eden azgın Firavun bile kavmine şöyle demiştir: “Firavun, “Ben size ancak kendi görüşümü bildiriyorum ve sizi ancak doğru yola götürüyorum” dedi.” (Mümin, (Gâfir) 29) O, Musa (aleyhisselam) hakkında da şöyle demiştir: “... Ben onun, dininizi değiştireceğinden yahut yeryüzünde bozgunculuk çıkaracağından korkuyorum.” (Mümin, (Gâfir) 26) İnsanlardan bir grubu yok etmek istediğinde, kan dökmeye almış ve içinde mülk şehveti dalgalanan bir kişiden, bunu dinin maslahatı ve ümmetin kalanlarının selameti için yaptığını iddia etmesinden başka ne beklenebilir ki? Bu iş, rekabetten korktukları için kardeşlerini öldürmeye varıncaya kadar Osmanoğulları padişahlarından bazısına bile ulaşmıştır. Muhtemelen bu kişiler büyüdüklerinde harekete geçmelerinden sakındıkları için, kardeşlerini daha rekabet etmenin düşünülemez bir yaşta iken öldürmeye girişmişler, hatta bazen emzikli kardeşlerini bile öldürme yolunu tutmuşlardır.

İşte sana, yönetim sisteminin devamı adına düşündükleri maslahat için irtikap ettikleri bu cürümü tasvir eden bir metin daha: Meşru Dernekler Genel Sekreteri ve Âlimler Cemiyeti Birliği Üyesi Dr. Rıza Tayyib diyor ki:

“Birçok suçsuz ve günahsız insanın kanının döküldüğü gerileme devrinde Osmanoğullarının bazı padişahlarında vahşice ve barbarca bir adet vardı. Şöyle ki: yeni padişah tahta çıktığında yönetimde kendisiyle rekabet etmemeleri için erkek kardeşlerini öldürtürdü. Buna misal olarak; Onyedinci padişah olan Dördüncü

²³⁷ Bkz.: El-Burhan Fi Usulî'l-Fıkh, Ebû 'l-Meâli, 2/785, Vefâ, Mansura, Mısır, 1418, Dördüncü Baskı, Thk.:

Murad kardeşi ve onun yerine geçecek olan Bayezid'i öldürdü. O yirmi üç yaşındaydı. Sonra ikinci kardeşi Süleyman'ı öldürdü. Sonra da üçüncü kardeşi Kasım'ı öldürdü. Erkek kardeşlerinden sadece dördüncüsü olan İbrahim kaldı ve kardeşlerinin ölümünden sonra tahta geçme sırası kendine gelen kişi oldu. Osmanlı hanedanlığında hilafet, halifenin ölümünden sonra en büyük erkek oğluna değil, erkek kardeşlerinden en büyük olanına intikal ederdi. Bütün erkek kardeşleri ölür veya öldürülürse o zaman hilafet en büyük erkek oğluna intikal ederdi. Allah'ın iradesi öyle tecelli etti ki Sultan Dördüncü Murad her bir erkek çocuk sahibi olduğunda bu çocuk kısa süre sonra ölüyordu. Böylece onun erkek çocuklarından yerine geçebilecek bir kişi yaşamıyordu. Aymaklık Dördüncü Murad'da öyle bir boyuta ulaşmıştı ki, dördüncü ve son erkek kardeşi İbrahim'i de öldürmeye niyetlendi. Fakat anne Sultan, kendi yerine geçecek bir erkek oğul sahibi olana kadar ona bu işi geciktirmesini tavsiye etti. Fakat bu bir türlü gerçekleşmedi. Böylece İbrahim öldürülmekten kurtulmuş oldu. Böylece Osmanogullarının hayatta kalan tek varisi oldu. Kardeşi Sultan Dördüncü Murad'ın ölümünden sonra da hilafete geçti. Eğer onun da öldürülmesi takdir edilmiş olsaydı Osman Bey'in zürriyeti kesilecek, erkek adam silsilesi kesintiye uğrayacak ve devletleri çökecekti."²³⁸

Muhtemelen bu işte sultanın cariyelerinin etkisi vardı. Cariyeler, idare işi kendi çocuklarına kalsın diye sultanın kendilerinden olmayan çocuklarını öldürmesini salık veriyorlardı. Nitekim Kanuni Sultan Süleyman zamanından da böyle olmuştu. Kanuni, kendisine iyi davranan ve cariyesini de razı eden oğlu Mustafa'yı öldürmüştü ki idare işi Kanuni'den sonra bu cariyenin oğlu Selim'e dönecekti. Bu cariyeye Mustafa'nın öldürülmesi ile yetinmeyip onun emzikli oğlunu beşiğinde öldürmesi için bir adam bile göndermişti.²³⁹ Sultan Üçüncü Mehmed'in de on dokuz erkek kardeşi vardı. Babasının vefatından sonra yönetime geçtiği gün daha bir önceki Sultan defnedilmeden hepsinin boğularak öldürülmesini emretti. Onlar da onunla beraber defnedildiler.²⁴⁰

Bunların hepsi, fukahanın ve dinin yetkin isimlerinin gözü önünde cereyan ediyordu. Olan biteni izleyen hiçbir kimseyi harekete geçirmedi. Veya bu fesatın önünde durmadılar. Bütün bunlar, zalim idareciye adılmış gibi fesatçıya da islahçymış gibi mutlak itaatin başlangıcının etkisiyle oldu. Osmanlı Devleti'nin

²³⁸ Devletü'l-Hilafeti'l-Osmaniyye (Yükselme, Yıkılma, Yeni İslamcılar). Rıza Tayyib, S. 50, El-Mektebetu's-Şamile (Programından).

²³⁹ Tarihu'd-Devleti'l-Aliyyeti'l-Osmaniyye, Avukat Ferid Bey, S. 245-246, El-Mektebetu's-Şamile (Programından).

²⁴⁰ Tarihu'd-Devleti'l-Aliyyeti'l-Osmaniyye, S. 267

tarihçilerinden biri, bu konuyu şöyle anlatır: “Âlimler ve edibler, bir takım halifelerin icra ettiği ve yönetimde kargaşaya sebebiyet vereceğinden korktukları için veya yönetimde tek kalmak için veyahut da içki içmeyi mübah kılmak için akrabaları öldürmek gibi İslam’a açıkça muhalif olan bazı tasarruflara rağmen sadece bu dine önem verirlerdi.”²⁴¹

Bilakis ben bu hususu Türkiye’de İslami eğitime önem veren kültürlü bazı gençlere anlattım. Bu gençler benim anlattıklarımın şunu eklediler: Bu durum, verdikleri fetvalar Osmanlı padişahlarının tasarruflarını tecviz eden fakihlerden yardım alarak ve onlara dayanarak cereyan ediyordu. Hatta şu hususu da zikrettiler: Bu kurbanların çoğu gençlik çağlarında öldürülüyordu. Bu kurbanlar katillerine, kendileri için özel bir ayrıcalık ve idare işi olmadan halktan herhangi biri gibi yaşamaları için kendilerini bırakmaları ricasında bulunuyorlardı. Fakat, isteklerine kulak verecek hiçbir kimseyi bulamıyorlar ve gençliklerinin en körpe zamanlarında yok ediliyorlardı. Aynen ateşin, yeşil ve parlak bir bahçeye gelip onu kül haline getirdiği ve külünü rüzgârın savurduğu gibi.

Ve bu cürüm, resmi kanuna ve devlette yerleşmiş olan sisteme dönüştü. Sonunda o sistemi bozan kişi geldi ama bu bozuk sistem, işlevsiz kılınmasına rağmen devlet bu kişiler hakkında koruyucu bir siyaset uygulamaya başladı ki bu siyasette de onların insanlardan uzaklaştırılarak evlerde veya özel kafeslerde tutulması ve dış dünya ile irtibatlarının kesilmesi söz konusu idi.²⁴²

Görüyorsun, değil mi? Bu büyük kötülüğe (münker) karşı fukahanın susması ve açıktan yapılan bu zulmü onaylamaları, ancak ve ancak, baskıyla yönetilmeye düçar olup başlarına zulmün musallat olmasından beri, ümmetin içine yerleşmiş olan bu fikrin sonuçlarından biridir.

5- (Yetkiyi elinde bulunduran) idareciler için haramların mübah kılınması

Dinde zaruret olarak bilinen şeylerdendir ki, Allah Teâlâ, koyduğu düzene insanların hayatı uygun olsun diye ve bunda imanları adına bir imtihan olması için, kullarına haramları yasaklamış, istediği şeyleri de mübah kılmıştır. Zira, emrinde ve nehyinde Allah’ın hükmüne boyun eğmek imanın doğruluğunu temsil eder. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: “Allah ve Resûlü bir iş hakkında hüküm verdikleri

²⁴¹ İnhiyaru’d-Devleti’l-Osmaniyye, S. 139, El-Mektebetu’s-Şamile (Programından).

²⁴² Tatavvuru’l-Fikri’s-Siyasi Es-Sünnî Nahve Hilafetin Demokratiyye, Ahmed Katip, S. 209, Müessesetü’l-İntişari’l-Arabiyye

zaman, hiçbir mü'min erkek ve hiçbir mü'min kadın için kendi işleri konusunda tercih kullanma hakları yoktur. Kim Allah'a ve Resûlüne karşı gelirse, şüphesiz ki o apaçık bir şekilde sapmıştır." (Ahzab, 36) Allah mahlûkatından hiçbir kimseye, kendi kendine helal veya haram kılmasına imkân tanıyan hüküm koyma yetkisi vememiştir. Helal ve haram kılıcı bir takım insanların heves ve arzularından söyledikleri gibi, Allah helal ve haram kılmada çok ağır ifadeler kullanmıştır. Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "Dilleriniz yalana alışageldiğinden dolayı, Allah'a karşı yalan uydurmak için, "Şu helâldir", "Şu haramdır" demeyin. Şüphesiz, Allah'a karşı yalan uyduranlar, kurtuluşa eremezler." (Nahl, 116)

Allah Teâlâ, helal kılınan bir şeyi haram kabul etmeyi, müşriklerin sıfat ve adetlerinden biri olarak saymıştır. Şu ayette buyurduğu gibi: "Allah'a ortak koşanlar diyecekler ki: "Eğer Allah dileseydi, biz de ortak koşmazdık, babalarımız da. Hiçbir şeyi de haram kılmazdık." Onlardan öncekiler de (peygamberlerini) böyle yalanlamışlardı da sonunda azabımızı tatmışlardı. De ki: "Sizin (iddialarınızı ispat edecek) bir bilginiz var mı ki onu bize gösteresiniz? Siz ancak kuruntuya uyuyorsunuz ve siz sadece yalan söylüyorsunuz."" (En'am, 148) Yine şöyle buyurmuştur: "Allah'a ortak koşanlar, dediler ki: "Allah dileseydi ne biz, ne de atalarımız O'ndan başka hiçbir şeye tapmazdık, O'nun emri olmadan hiçbir şeyi de haram kılmazdık." Kendilerinden öncekiler de böyle yapmıştı. Peygamberlere düşen sadece apaçık bir tebliğdir." (Nahl, 35) Allah Teâlâ şu sözünde onları en şerli azapla tehdit etmiş ve en kötü sıfatla tavsif etmiştir: "Beyinsizlikleri yüzünden bilgisizce çocuklarını öldürenler, Allah'ın kendilerine verdiği rızıkı -Allah'a iftira ederek-haram sayanlar, mutlaka ziyan etmişlerdir. Gerçekten onlar sapmışlardır. Doğru yolu bulmuş da değillerdir." (En'âm, 140)

Bu ayetlerdeki tehditler helali haram saymada söz konusu iken haramın helal kabul edilmesinde nasıl olur, onu düşün. Allah'ın haram kıldığı şeyler O'nun arazisidir (korusudur) ki onun çevresinde dolaşmaktan sakınmak gerekir. Nitekim nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur: ""Helâl olan şeyler belli, haram olan şeyler de bellidir. Bu ikisinin arasında, çoğu insanın helâl mi, haram mı olduğunu bilmediği şüpheli konular vardır. Şüpheli konulardan sakınanlar, dinini ve ırzını korumuş olur. Şüpheli şeylere düşenler ise gitgide harama düşerler. Tıpkı sürüsünü başkasına ait bir korunun (arazinin) etrafında otlatan çoban gibi ki, onun bu arâziye girme tehlikesi vardır. Dikkat edin! Her padişahın girilmesi yasak bir arâzisi vardır. Unutmayın ki, Allah'ın yeryüzündeki yasak arâzisi de haram kıldığı şeylerdir."²⁴³

²⁴³ Ahmed, 4/270; Buhari, 1/28; Müslim, 3/1219.....

Haram kılma, her şeyi yerli yerine koymada ve her emre uygun hüküm vermede rabbani bir hikmet içerdiği için beşerden bir cinse mahsus olabilir. Altın ve ipeğin kadınlara değil de erkeklere haram kılınmasında olduğu gibi bu, Allah'ın erkeklerin tabiatına koymuş olduğu ve ipekli giysiler giymek ile altınla süslenmeye münafi olan sertlik ve kuvvetten dolayıdır. Buna da Allah Rasulü'nün şu sözü işaret eder: "Altın ve ipek, ümmetinden kadın olanlara helal, erkek olanlarına ise haram kılınmıştır."²⁴⁴ Yine nebi aleyhisselam şöyle buyurmuştur: "Muhakkak ki bu ikisi ümmetimin erkeklerine haram, kadınlarına ise helaldir."²⁴⁵

Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem) altın yüzük takmayı daha ağır bir şekilde ifade etmiştir: İbn Abbas'tan bildirildiğine göre Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) bir adamın elinde altından bir yüzük gördü ve onu çıkarıp attı, sonra da şöyle dedi: "Sizden biri ateşten bir kora yönelip onu eline mi takıyor!"²⁴⁶ Ali b. Ebi Talib'ten bildirildiğine göre de o şöyle demiştir: "Allah Rasulü (sallallahu aleyhi ve sellem) beni ipekli giysi giymekten, usfurla boyanmış elbise giyinmekten, altın yüzük takılmaktan, rükû ve secdede Kur'an okumaktan nehyetmiştir."²⁴⁷

Buna rağmen zalim yöneticilerin kervanında yürüyen fakihler, bu konuda onların işlerine karışmamışlar, müdahalede bulunmamışlar ve yönetimi elinde bulunduranlara altın yüzük takmayı ve ipekli giyinmeyi helal saymışlardır.²⁴⁸

Prof. Dr. Buti'nin zikrettiği gibi fukahanın bu haramları mübah görmelerinin sebebi (açıklaması) şöyle idi: "Müslümanlar gözlerini açtıklarında dünyaya hükmedenler ve yöneticiler giyimde, oturdukları yerlerde, yaşamlarında ve kapıcılık hizmetlerinde heybetli, görkemli ve mümtaz bir görüntü çiziyorlardı. Dolayısıyla nazarlar bunların hepsini veya bir kısmını almaya yöneldi. İnsanların çoğu, başında da âlimler ve araştırmacılar, ancak heybet, kılık-kıyafet ve savunma (koruma sistemi) adına orta düzeyde bir yaşam olmadan halifenin ümmete karşı olan görevlerini yerine getirip yeniden bir kalkınma hamlesi yapmasının mümkün ve uygun olamayacağı görüşünden hareketle bu duruma ikna oldu ve kabul etti. Bu yol da ancak halifenin kılık kıyafetinin, pek çok farklı kesimlerden gelen insanların

²⁴⁴ Ahmed, 4/392; Nesai, 8/161; Beyhaki, 2/425....

²⁴⁵ Ahmed, 1/96; Ebû Davud, 4/50; Nesai, 8/160....

²⁴⁶ Müslim, 3/1655; İbn Hibban, 1/192...

²⁴⁷ Rebî', Müsned, S. 98

²⁴⁸ Bkz.: İ'tisâm, Şatbî, 2/82, El-Mektebetü't-Ticariyyeti'l-Kübrâ, Mısır

halife ile oturdukları yerlerin ve halifeyi çevrelemesi gereken bir koruma sisteminin şekillenmesinden geçiyordu.”²⁴⁹

Bunun anlamı şuydu: Bu idareciler, kisraların ve kayserlerin hayatlarında gördükleri veya öğrendikleri kibir, israf, ümmetin malıyla oynamak, halkın fakirlik, yoksulluk ve mahrumiyetlerini umursamamak gibi şeyleri hayatlarına taşıma konusunda hırslı davrandılar. Böylece sadece kendi arzu ve isteklerine önem verip halkın hoşlanacağı şeylere yönelmediler. Resmi fakihler de onlara ayak uydurdular ve onlara bu yaptıklarını temize çıkaran cömert fetvalar verdiler. Bunda şaşılacak bir şey yok. Çünkü onlar; o idarecilerin zulümleri işlemelerinde ve haramlara dalmalarında onları destekleyerek, onların yeryüzünde hüküm sahibi olma gibi Allah katında özel bir konumu olduklarını söyleyip onları iğfal edip onlara herhangi bir hesap veya ceza olmayacağı şeklinde yaptıklarını onlara güzel göstererek, onların emrine amade olanların, bu konuda eli açık davrananların ta kendileridir!!! Ey muhterem okuyucu! Bunlarla, bu fetvaların bu ümmette hayatının çok erken döneminde, Ümeyye oğullarının hâkimiyeti zorla ele geçirip arzu ve heveslerine göre bir siyaset yaptıkları ve Allah Teâlâ'nın gönderilmiş hiçbir peygambere ve kendisinden razı olduğu dosdoğru hiçbir insana helal kılmadığı şeyleri kendileri için mübah gördükleri zamanda başladığını anlamış oluyorsun.

Fakihlerin verdikleri bu hatalı fetvalar, ancak Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)in şu sözünü tasdik etmektedir: “Sizden öncekilerin yollarını adım adım karış karış takip edeceksiniz. Hatta onlar bir kelerin deliğine bile gitseler siz de ona gideceksiniz.” Sahabe, “Ya Rasulallah! Yahudi ve Hristiyanları mı kastediyorsun?” deyince Allah Rasulü, “Başka kim olacak ki” demiştir.”²⁵⁰ Adıyy b. Hâtim'den bildirildiğine göre o şöyle demiştir: Nebi (sallallahu aleyhi ve sellem)e gelmişim. Boynumda altından bir haç vardı. Allah Rasulü bana şöyle dedi: “Ey Adıyy, at o putu üzerinden.” (Adıyy anlatmaya devam ediyor) Onu Berae suresini(n şu ayetini) okurken işitmişim: “Allah'ı bırakıp, hahamlarını ve rahiplerini rab edindiler....” (Tevbe, 31) sonra şöyle demişti: “Dikkat edin, onlar (Yahudi ve Hristiyanlar) onlara (haham ve rahiplere) ibadet ediyor değillerdi. Fakat onlar (Yahudi ve Hristiyanlar), haham ve rahipler bir şeyi helal kıldıklarında onlar da helal sayıyorlar, bir şeyi haram kıldıklarında da onlar da onu haram kabul ediyorlardı.”²⁵¹

²⁴⁹ Prof. Dr. M. Said Ramazan El-Buti, Selefîyye, S. 46

²⁵⁰ Tahrîcî Geçmişî

²⁵¹ Tirmizî, 11/354 (No: 3378)

İKİNCİ BÖLÜM

ZÜLME KARŞI DİRENİŞ

Ümmetin, Ümeyye Oğullarına Karşı Direnişi

-Tâlibu'l-Hak ile Ebû Hamza Direnişi Örneği-

Ümmet arasında Emevî despotluğu yaygın bir hale geldiğinde, Emevî yöneticileri Allah'ın kanunlarından saptığında, iktidarlarını kendi batıl ideolojileri üzerine inşa ettiklerinde, Allah'ın kullarını kendilerine köle-hizmetkâr, mallarını da ganimet edindiklerinde Ümmet artık onlara baş kaldırmak için ağırdan almayıp hemen isyan etmeye, haklarını onlardan geri talep etmeye, iktidarı onların ellerinden almaya ve her ne kadar onlar istemeseler dahi tekrar onları Allah'ın yönetimine-hükmüne döndürmeye başladı.

Böylelikle başkaldırmaya imkân bulan herkes isyan hareketine katıldı. Bunu yaparken de kendilerine adaleti, iyiliği ve akrabayı gözetmeyi emreden, hayâsızlığı, kötülüğü ve zorbalığı yasaklayan Allah'ın davetçisine icabet ettiler. O Allah ki kutsal kitabında şöyle buyurmaktadır;

"Allah size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi emreder. Allah size ne güzel öğütler veriyor. Şüphesiz Allah her şeyi işitmekte, her şeyi görmektedir."²⁵²

Dolayısıyla sahabeden, tabiinden ve onlara güzel bir şekilde tabi olup kıyam etmeye fırsat bulan herkes kendini kıyama/başkaldırmaya adadı. Emevîlere isyan edenlerden biri de Rasulullah'ın (a.s) torunu Hüseyin b. Ali'dir. Fakat onun bu girişimi meşhur Kerbela vakasında etrafında bir grup Müslüman toplanmış bir halde şehit düşmesi ile neticelendi.

Hüseyin'den sonra torunu Zeyd b. Ali, Hüseyin'in yolunda giderek Hişam b. Abdümelik el-Ahval döneminde kendini cihat etmeye adadı. Böylelikle onun da sonu dedesinin sonu gibi olup şehit edildi.

Yine aynı şekilde aralarından Muhacir, Ensar ve onlara güzel bir şekilde tabi olanların da bulunduğu Medine ahalisi, Emevîlerin büyüklenmelerine, saldırılarına, kılıç zoru ile zulmetlerine karşı durdular. Bu tavırlarını zalim Yezid b. Muaviye'ye ve

²⁵² إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا

onun inatçı komutanı Müsrif b. Akabe'ye karşı ayaklandıkları zaman tutundular. Nitekim tüm bunların neticesinde meşhur Harra savaşı (683) meydana geldi.

Abdullah b. Zübeyr sahabe ve tabiinden etrafında toplananlarla beraber onlara (Emevîler'e) karşı başkaldırdılar. Bunlar, Emevî otoritesi altından bulunan bazı memleketleri bir müddet özgürleştirmeyi başardılar. Özgürleştirmiş oldukları memleketler arasından biri de Harem-i şerif'tir (Allah'ın himayesi oranın üzerinde olsun). Bu özgürlük, Abdülmelik b. Mervan döneminde onun bozguncu valisi Haccac b. Yusuf'un, Abdullah b. Zübeyr'in yönetimini sona erdirinceye kadar devam etti. Daha sonra bu zalimler Harem-i şerif'in saygınlığını çiğnemekten çekinmediler ve Beytullah'ı mancınıklarla bombardımana tuttular. Tüm bunları iktidarlarını yaymak ve intikamlarını almak üzere istek ve arzuları yerine gelmesi için yaptılar.

Onların yaptıklarına karşı Abdurrahman b. Eşas'ın komutasında ve aralarında tabiinlerin önde gelen seçkin kişilerinden olan Said b. Cübeyr'in de bulunduğu bir grup Müslüman onlara karşı kıyam eyledi ve bu direniş hareketi "tevvabûn" hareketi olarak bilindi. Bu hareket, Emevî zalimleri tarafından başarısız kılınp harekete katılanların hepsi Emevîler'in bilindik metoduyla çok sert güç ve aşırı intikam duygusu ile yok edildi.

Şüphesiz Emevilere karşı gerçekleşen tüm bu kıyam hareketlerinin gayesi yapmış oldukları zulmü ve saldırıları engellemek ve bozgunculuk faaliyetlerine son verebilmektir. Ancak bu tür hareketlere baktığımızda bunların çoğu adaleti tesis etme, iyiliği yayma ve batıl'ı yok etme gibi hedeflerine ulaşmadan bastırılıp yok edilmiştir. Bunlardan bir müddet yönetimi elinde tutmayı başaran Abdullah b. Zübeyr'in hareketi hariç.

Doğrusu aşağıda zikredeceğim sebeplerden dolayı burada Abdullah b. Yahya el-Kindi'nin komuta ettiği ve komutanı Ebû Hamza el-Muhtar b. Avf eş-Şari'nin de katıldığı direniş hareketinden bahsetmeyi düşünüyorum. Şöyle ki;

1. Bu hareket her ne kadar kısa süreli ve sınırları belirli olsa da batıl güçleri yenmeyi başarmıştır. Böylelikle temiz İslamî bir yönetimin canlı örneğini oluşturmak kendilerine kolay olmuştur. Dolayısıyla gözleri gören herkes adil İslamî bir yönetimin uygulamaları ile zalim düşman uygulamaları arasındaki büyük farkı rahatlıkla görebilir.
2. Bu hareket eğitime dayalı bir harekettir. Daha sonraki dönemlerde bazı İslam memleketlerinde istenilen bu gaye ve hedeflere ulaşılmıştır. Böylelikle her ne kadar bazı bölgelerle sınırlı olsa bile bu durum, adil bir

yönetimin canlı bir örneği ve olgun bir yönetimin yeniden dirilişi için tam bir idol olmuştur.

3. Bu hareketin komutanları ve harekete katılanlardan nefret edenler çok fazla yaygara koparmışlardır. Fakat şu var ki bunlara karşı birtakım insafli kişiler doğruluğu ispatlanmış belgeler ortaya koymuştur. Böylelikle onlardan nefret edenlerin söylemlerini ve tarafgirlik ederek onların aleyhinde örmüş oldukları tüm iddiaları çürütmüşlerdir.

Şurası bilinmekte ki Ömer b. Abdülaziz'in, Emevîler'in batıl ve hakkı yok eden yönetim biçimini çiğnemesi her ne kadar barışçıl, silahlar çekilmeksizin, ordular kurulmaksızın gerçekleşmiş olsa bile onun bu tutumu, Emevîlere ve Emevî yönetimine karşı bir direniş/başkaldırı olarak kabul edilmektedir. Ömer b. Abdülaziz'e gelen bu hayır, Allah'ın ona inayeti-yardıımıdır.

Tâlibu'l-Hakk'ın Direnişinin Büyüyüp Gelişim Gösterdiği Alan

Tâlibu'l-Hakk'ın yapmış olduğu bu direniş, gizlilik/kitman döneminde davet/tebliğ komutanlarının yapmış olduğu davet çalışmalarının bir meyvesidir. Elbette bu, büyük bir sabır, karşılıklı sabırda yarışma, sıkıntı ve zorluğa maruz kalmalarından sonra gerçekleşmiştir.

İmam Ebû Şa'sa Câbir b. Zeyd (ra) bunun için özel bir eğitim müessesesi oluşturmuştur. Bu eğitim müessesesi, dindeki fıkıh ile ameldeki öngörü/basiret'i kendinde taşıyan ve nefse karşı cihat edebilecek, bununla beraber ümmetin sıkıntılarını taşıyabilecek ve ümmetin bozulan işlerini düzeltmeyi başarabilecek özel kişiler-âlimler yetiştirmeyi planlıyordu. Fakat bu yönelim, zalim otoriteyi/iktidarı rahatsız ediyordu. Bu hareket, düşman elinin kendilerine uzanıp onları yok etmesinden korktuğundan adeta gizlilik perdesi ile örtünmüştü.

İmam Ebû Şa'sa işleri bu denli gizli yürütmesine rağmen zalimlerin kendini sıkıştırıp zora sokmasından kurtulamadı. Basra'dan Ummân'a olan sürgünü bu sıkıntılar zincirinin bir halkasıdır.

Câbir'in (r.a), Hicaz ve Irak topraklarında görüşmüş olduğu Allah Resul'ünün (s.a) ashabının saf ilim pınarından içmiş olduğu bilgili kişilere gizli değildir. Böylelikle Câbir, dini asıl kaynağından fıkıhı da dünyanın istek ve arzuları kendilerine çekici gelmeyen, dünyanın göz kamaştırıcı parıltılarından etkilenmeyen, sağlam ve güvenilir âlimlerden almıştır. Bundan dolayı Câbir'in tesis etmiş olduğu eğitim müessesesi, sempatanlarıyla beraber sapıp yoldan çıkan otoriter siyasetin etkisi altında kalmamıştır. Böylelikle artık bu otoriter siyaset, batıl davaların

borazanlığını yapmakta, zulmü aklamaya çalışmakta ve bozgunculuğu caiz kılmaktadır. Halife'ye ne hesap ne de azap olmayacağına tanıklık eden kırk kişi gibi.

Bu eğitim müessesesini ayrıcalıklı kılan şey, bu müessesenin çok derin bir eğitim, derin bir anlayış ve sağlam bir planlamanın sonucunda meydana gelmiş olmasıdır. Bu müessese, isteklerini yerine getiremeden ve hedeflerine ulaşmadan yok edilen Harici hareketi gibi bir takım hamaset duygularının tutuşması sonucu ortaya çıkmamıştır. Bunların fitratında uzun müddet beklemeyi göze alma ve güçlü bir şekilde sabredebilme vardır. Bundan dolayı her ne kadar Ebû Şa'sa, batıla karşı direniş gösterme hususunda ve böylelikle batılın kökünü kazımak için aşırı istekli olsa da bu işe tam olarak hazır olmadan önce bu direniş hareketine girişmedi.

Böylelikle Ebû Şa'sa, (bu dava için) derin hayalleri olan, sağlam adımlarla ilerleyen, büyük bir güç ve çetin bir sabır sahibi olan, sözleri ve eylemleriyle Allah'a son derece sadık ve samimi olan, tüm hayatlarını O'na adayan ve Allah'ın dinine yardım etme için tüm güçlerini O'nun emrine amade kılan adamlar yetiştirmekle meşgul oldu. Nitekim bu özelliklerde ve bir topluluk hazırladı. Bu topluluktaki her bir kişi tek başına bir ümmet ve ümmet içerisinde de tek kişi olarak kabul edilir.

Fakat Ebû Şa'sa, hakkın intikamını alma ve batılı mağlup etme üzere istek ve arzularını gerçekleştirilmeden Allah'a kavuştu. Yerini ise yıldız/zirve öğrencisi ve tecrübeli komutan Ebû Ubeyde Müslim b. Ebi Kerime'ye bıraktı. Ebû Ubeyde de son derece usta bir kaptanlık ve sağduyulu bir liderlik tecrübesiyle bu gemiyi yürütmeyi başardı. Onun tüm gücü ve hazırlığı, Allah'a olan samimiyeti, kararlılığı ve sadece Allah katındaki karşılığını istemesiydi. Koruyucu zırhı ve sığındığı sağlam kalesi ise zorluklara ve sıkıntılara karşı göstermiş olduğu sabırdı.

Böyle Yüce Allah, Ebû Ubeyde'yi imtihan etmiş oldu. Ebû Ubeyde de bu ağır imtihanlara karşı sabredip şükretti ve nitekim bu imtihan dönemlerini büyük bir başarı ve kazanç ile geçmeyi başardı. Onun başına gelen musibetlerden biri de zalim Haccac'ın ona musallat olması ve samimi dostu ve kardeşi Dammam b. Saib ile beraber karanlık zindanlara atılmasıydı. Bunlar zindanda o kadar ihmal edildiler ki uzayan bıyıklarını dişleri ile kırpar oldular. Zalim Haccac, onlara eziyet etmek için çeşitli işkencelerde bulundu. Hatta yedirdiği yemekler onlara acı çektirsin diye Mecûsî bir doktorla istişarede bulundu. Mecûsî doktor da onlara zeytinyağı ile pırasa vermeleri söylüyordu. Nitekim Dabbab'ın bu yiyeceklerden dolayı bazen göğsü daralıyordu. Ebû Ubeyde de ona "Ne oldu niçin daralıyorsun?" diye soruyordu.

Bedr eş-Şemmâhî'nin (r.a) dediğine göre: Müslümanlardan Ebû Sâlim adında bir adam da onlarla beraber zindana atılıyor. İşte bu adam şöyle diyor; Bir gün Ebû

Ubeyde ile Dabbab zindanda yanlarına gelen birine dediler ki; Bize bir tavuk kızartıp dört ekmekle beraber getirebilir misin? Adam da gidip istediklerini yaptı ve getirdi. Bunları bizlere ulaştırıp aramızda paylaştığımızda bulunduğumuz tarafta bir kargaşa koştuk. Bizler, gizlice yemek yediğimizi anlayacaklarından korktuk, elimizdeki tüm yemekleri tuvalete döktük ve böylelikle gizlice yemek yediğimizi anlamadılar. Dolayısıyla bu yemekleri tuvalete dökmek bizlere zindandaki gözlem ve teftiştan daha ağır geldi.

Bu onların zindanlarda ne tür zorluklarla karşılaştıklarını bildiren bir haberdur. Öyle ki aşına oldukları yemeklerden mahrum edilip aşına olmadıkları yemeklere maruz kalmışlar ve şiddetli bir gözetime tabî tutulmuşlardır. Ancak Ebû Ubeyde ile Dabbab, Haccâ'nın ölümüyle onlara bir rahatlama gelene kadar tüm bu yapılara karşı sabrettiler. Üzerlerindeki şiddetli gözetime rağmen serbest bırakıldıktan sonra Ebû Ubeyde, hak olan mesajın insanlara ulaştırılması, onlara İslam'ın öğretilmesi ve dünyanın en uzak bölgelerine bu kutsal emaneti taşıyacak mümin bir neslin hazırlanması hususunda lider rol oynamıştır.

Bu gayeyle yer altında bir mahzen oluşturmuş ve orayı bir eğitim merkezi haline getirmiştir. Burada emaneti nasıl taşıyacaklarını ve nasıl ifa edeceklerini bilen, zorluklara karşı sabreden ve hak uğrunda canlarını ve tüm değerlerini feda eden kişiler yetiştirmiştir.

Bu mahzende o kadar gizli çalışıyorlar ki halk, Ebû Ubeyde ile talebelerinin bu mahzende sepet yapımı ile ilgilendiklerini zannediyorlar. Hatta bundan dolayı bunlar "قفاف" yani sepetçiler diye meşhur olmuşlardır. Bunlar, mahzenin dış kapısına biri geçtiği zaman hareket ettirip zil çaldırdıkları bir zincir bırakmışlar. Zincir hareket edip ses çıkardığı zaman hemen anlıyorlar ki bir onlara doğru gelmektedir. Bunun üzerine hemen dersi bırakıp sepet yapmaya yöneliyorlar. Bu durum onların gelen kişiden emin olup derse geri dönmelerine kadar devam eder.

İşte Ebû Ubeyde bu metotla komutanlar yetiştirip liderler hazırlamıştır. Bunlar hakka ve doğru yola ulaştıran yeryüzündeki yıldızlar olmuşlardır. Ebû'l-Hattab el-Meafirî el-Yemenî, Abdurrahman b. Rüstem, İsmail b. Dırar el-Ğadamişî, Ebû Davud el-Kabelî en-Nefzavî ve Asım es-Sidratî onun Mağrib bölgesine ilim götüren talebelerindendir. Mağrib bölgesinde ilk ikisi (Ebû'l-Hattab el-Meafirî el-Yemenî ile Abdurrahman b. Rüstem) ile beraber açık tebliğ dönemi güçlülük kazanmıştır. Her ikisi de adaletin, dürüstlüğün, cömertliğin ve fedakârlığın birer örneği olmuşlardır.

Mağrib bölgesinde bu davet hareketinin ilk lideri olan Ebû Ubeyde'nin öğrencisi ve askeri Seleme b. Sa'd' bu bölgeye intikal etme açısından (yukarıdakilerin) hepsinden öncedir.

Ebû Ubeyde'ye İslamî Mağrib bölgesi ile ilgili, Emevî yöneticilerin oralarda yapmış oldukları zulüm, zorba ve kutsallığı çiğneme haberleri ulaştıktan sonra Seleme b. Sa'd, hicri ikinci yüzyılın dördüncü senesinde Basra'dan çıktı. Ebû Ubeyde, oralarda davet hareketinin işlerini görmesi için bu öğrencisini oraya gönderdi. Seleme b. Sa'd, yola koyulup komutanı ve hocası Ebû Ubeyde ile vedalaşırken şöyle demiştir; "Tek bir gün dahi olsa Mağrib'de bu işimizin galip geldiğini görmeyi o kadar çok isterdim ki daha sonra boynum vurulsa da hiç aldırmam!" Elbette bu Seleme'nin saçmalayarak ağzından çıkardığı bir söz değildir. Bilakis onun ruhunun ve vicdanının derinliklerine yerleşmiş sağlam bir inançtır. Ve o, bu inancını saygın Mağrib topraklarındaki engebeli sarp dağları ve uçsuz bucaksız geniş ovaları büyük bir azim ve kararlılıkla araştırarak doğrulamıştır.

Seleme b. Sa'd, Sirt bölgesinden Tilmisan'a kadar Berberî kabileler arasında bu daveti yaymıştır. Kendi ırkından olmayan, kendi dilini konuşmayan ve kendi tabiatından olmayan yabancı bir kavmin arasına gelmesine rağmen samimiyetiyle, manevi gücüyle ve tecrübesiyle onların ruhlarının derinliklerine işlemeyi ve kalplerinin içine ulaşmayı başarmıştır. Böylelikle Seleme'nin daveti onlara, güneşin gökyüzüne, suyun yeryüzüne olan etkisi gibi etki edip onlara hayır/güzellikler yağdırmıştır.

Yemen, Ummân ve Horosan'daki davet hareketinin liderleri Ebû Ubeyde'nin öğrencilerindendi. Bu öğrencilerden ikisine Doğu/Maşrik topraklarında liderlik/imamlık yapmışlardır. Bunlar, Yemen'de kendisine biat edilen Tâlibu'l-Hak ile Ummân'da biat edilen Cülendî b. Mesud 'dur. Gerek Yemen'de yeşeren Tâlibu'l-Hak gerekse Ummân'da doğup büyüyen Ebû Hamza eş-Şarî bunların ikisi de Ebû Ubeyde'nin eğitiminde yetişmiş kişilerdir. Bunlar, Ebû Ubeyde'den inanç esaslarını, dindeki derin anlayışı ve davet metotlarını öğrenmişlerdir. Bu hak davetin kaygıları ve yeniden dirilişi Tâlibu'l-Hak ile Ebû Hamza'nın kalplerinin nabzı ve gözlerinin kilitlendiği temel hedeftir.

Bu çerçevede değerli okuyucuya da açık bir şekilde görüldüğü gibi Tâlibu'l-Hak ile Ebû Hamza tek bir ağaçta yeşermiş ve ağacın tüm özellikleri ikisine de sirayet etmiş iki daldır. Zira onların mizaçları ve amaçları bir olup onlar dünyalarını ahiretlerine değiştirmişlerdir. Yaşamın ve Allah yolunda cihatın vermiş olduğu tüm sıkıntıları dünyanın konforuna tercih etmişlerdir.

Onların akılları; Allah aşkı, O'nun dinine yardım etmek için canlarını ve kıymetli şeylerini feda edip O'na yakın olma isteği, O'nun kanunlarını uygulama, kitabının öğretilerini diriltme ve Resulünün metotunu tatbik etme isteği, Allah'ın mağdur ve mazlum kullarının yardımcısı olma, O'nun düşmanlarının böbürlenmelerine

meydan okuma, onların hak tarafından güçsüz kıldıklarını yeniden güçlendirme ve batıl tarafından güçlendirdiklerini de yeniden güçsüzleştirme isteğiyle dolmuştur.

Dolayısıyla Tâlibu'l-Hak ile Ebû Hamza karşılıklı olarak birbirileri ile haberleşmiştir. Bazı kaynakların dediği gibi bunlar rastgele karşılaşp direniş üzerine karar kılmış değillerdir.

Tâlibu'l-Hakk'ın Kıyamının/Direnişinin Sebepleri

Ümeyye oğullarının hayatını araştıran ve bu hususta zikrettiklerimize –Allah'a verdikleri sözü çiğnemeleri, O'nun dinine savaş açmaları, kullarını aşağılamaları ve O'nun yeryüzünde kibirlenmeleri- vâkıf olan herkes biliyor ki Ümeyye oğullarının yaptıkları tüm şeyler, onlara karşı direnişe geçilmesi için birer gerekçeydi. Neden gerçekçe olmasın ki? Zira Allah adaleti ayakta tutmayı emretmiş ve Ümmet'e iyiliği emredip kötülüğü yasaklamayı farz kılmıştır.

Geçtiğimiz yerlerde aktardığımız Ümmet'in düşünürlerinden birinin; "Emevî dönemi İslamî bir dönem değildir" sözü ile İmam Mevdûdî'nin; Emevî dönemi, cahiliye dönemidir" nitelemesi onlara karşı neden direnişe geçildiğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Hatta bu hususta büyük âlim en-Nedvî şöyle demiştir; "Emevîler'in, bırak yıllarca iktidarda kalmaları tek bir gün dahi iktidarda kalmaları yerinde değildir. Bunca yıl iktidarda kalmaları ya Ümmet'in gafilliğinden ya da Ümmet'e rağmendir." Doğrusu Emevî iktidarı, önceden de bahsettiğimiz gibi İslam'ın zayıf düştüğü ve cahiliyetin güçlendiği dönemde olmuştur. Şehit Seyyid Kutub'un da dediği gibi; "Bu dinin doğasında potansiyel bir güç ve manevi kuvvetinde şiddetli bir verimlilik olmasaydı, Emevî dönemi, İslam'ı asıl yörüngesinden çıkarıp değiştirmeye yetecekti."

Cahiliyetin İslam'dan geriye kalan şeyleri ısırap kemirmek için dış göstermiş olduğu o zor/sıkıcı şartlarda Tâlibu'l-Hakk'ın komuta ettiği hareket tamamen bir ıslah hareketi olmuştur. Bununla beraber kaynaklar, Tâlibu'l-Hakk'ın Yemen'de güç yetirilemeyecek şeyler gördüğü hususunda ittifak halindedir. Bununla ilgili Belâzurî şöyle demektedir; "Tâlibu'l-Hak, Yemen'de büyük bir zulüm, zorba ve insanlardan çok çirkin davranışlar gördü. Nitekim bunun üzerine taraftarlarına şöyle seslendi: "Yaşadığımız/gördüğümüz şeylere karşı yerimizde durmak ve bunlara katlanıp sabretmek bize yakışmaz." Daha sonra Ebû Ubeyde Müslim'e –ki kendisine Beni Temim'in efendisi Kodin de denir- ve diğer Basra İbâzilerine direniş durumunu istişare etmek üzere bir mektup yazdı. Onlar da Tâlibu'l-Hakk'ın mektubuna cevap olarak şöyle dediler: "Yapabiliyorsan tek bir gün bile kaybetmeden yap!/hemen direnişe geç! Zira hayırlı şeylerde erken davranmak daha iyidir. Ayrıca ecelinin ne

zaman geleceğini/ne zaman öleceğini bilemezsin. Allah'ın seçkin kulları vardır; dilediği zaman bunları dinine yardım etmeleri için gönderir ve onlara şehitlik ile ikramda bulunur.”

Üstad Mehdi Talib Haşim şöyle demektedir: “Yemen ve Hadremevt'in uzun bir dönem yapılan zulüm ve zorbalara boyun eğmesi, İslam toplumunda sosyal ilişkilerin temeline kardeşliği koyan ve üstünlüğün kriteri takva olan İslam Şeriat'ının ruhuna aykırı ve kabile fanatizmi üzerine kurulu çirkin bir kibir ruhuna boyun eğmesi sonucu İbâzî davet hareketi, Emevî halifelerinin ve valilerinin Yemen'de uygulamış oldukları bazı sapkınlıkları düzeltmek adına Yemen'deki siyasi hareketin liderliğini ele geçirdi.”

Dr. Avd Halifat bu hususu şu sözleriyle teyit etmektedir; “Hadremevt'deki İbâzî hareketine liderlik eden adı geçen Tâlibu'l-Hak'dır. Öyle gözüktüyor ki Tâlibu'l-Hak, kabilesi olan 'Kunde'nin desteğinden yararlanmış ve bu kabile İbâzî davet hareketinin bu bölgedeki en güçlü dayanağı olmuştur. Bölge sakinlerinin sıkıntısını çekmiş olduğu bu kötü durum, Tâlibu'l-Hak ve davet ehlerinden yardımcılarının yapmış olduğu işi daha da kolaylaştırdı. (Zira halkın mevcut durumdan şikâyetçi olması, değişimi daha da kolay bir hale getirir.) Sünnî, İbâzî ve Şîî kaynaklar insanların, Sakaflı/Sakaflı valilerin zulümlerinden kurtulmaya yönelik istiyaklarını teyit ederler. Bu valiler, memleketleri demir yumruklarla ve İslam ilkeleriyle uyuşmayan kinci bir kabile ruhu ile yönetmişlerdir.

Tâlibu'l-Hak, yeryüzünde zalimlerin zulüm ve zorbası altında ezilenlerin karşılaşmış oldukları sıkıntılardan dolayı kalbinin derinliklerine işleyen dertli ve kederli duygularını şu söyliyle şekillendirmiştir;

“Kalbim dert ve kederden dağlanmış...

Gözlerim, yetimlerin ağlayıp zalimlerin gülmesine ağlıyor..

Beni, kılıçları ve mızrakları alıp kan dökmeye sevk eden..

Büyük günah işleyenlerin hadlerini aşmalarıdır..”

Ebû Hamza eş-Şari, Medine-i Münevvere'de halkı harekete davet ederken vermiş olduğu hutbelerin birinde bu hususu şöyle açıklamıştır;

“Ey Medine ahalisi! Bizler memleketlerimizi ve mallarımızı küstahlık, şımarıklık, gereksiz-boş iş yapmak, eğlenmek, bir devlet başkanının devletine el koymak veya eski bir intikam peşine düşmek için terk etmedik. Ancak hakikat kandillerinin engellendiğini, hakkı söyleyenlerin zor duruma sokulduğunu ve adaleti ayakta tutanların öldürüldüğünü görünce yeryüzü tüm genişliğine rağmen bizlere dar

gelmeye başladı. Tam bu esnada bizleri Rahman'a itaat etmeye ve Kur'ân'ın hükmüne çağıran bir davetçi işittik ve Allah'ın bu davetçisine icabet ettik.

"Allah'ın çağrıcısına kulak vermeyenler yeryüzünde Onu âciz bırakamayacak, O'na karşı bir yar ve yardımcı da bulamayacaklardır; bunlar apaçık bir sapkınlık içindedirler."²⁵³

İbâzî kaynakların bildirdiğine göre Tâlibu'l-Hak Yemen'e döndüğünde Ebû Ubeyde'ye orada gördüğü zulüm ve zorbayı anlatan ve bu durumda direnişe geçip geçmemesine dair vaziyeti istişare ettiği bir mektup yazıyor. Ebû Ubeyde cevap olarak direnişe geçmesini emrediyor ve "Biz sana İncil'i (müjdesi/kitabı) göğsünde olan bir adam gönderiyoruz" diyor. Bu adamdan kastettiği Ebû Hamza eş-Şari'dir.

Aynı şekilde Ebû Ubeyde, Belc b. Akabe el-Ezdî ile gönderdiği mektupta "Biz sana on iki bin gönderdik" demiştir. Burada "bin"den kastedilen bin kahramana bedel olan Belc b. Akabe'dir. Denildiğine göre o vakit on sekiz yaşındaymış. Ebû Ubeyde'nin bu övgüsü onu İbâzî literatürüne yerleştirmiştir.

el-Hemedani el-Hadrami şu beyt'i onun hakkında söylemiştir;

"Sor bakalım! Kılıcıyla Vadi'l-Kura'ya gazve yapan kimdir?..

Bin kişiye bedel olan Belc'dir.."

İmam İbn Nadr da onun hakkında şu beyt'i söylemiş;

"Savaşta yiğit ve kahraman..

Ordu'nun en değerli aslanlarından..

Kalabalık içerisinde kendisine denk bin kişiden kaçmayan..

Delikanlı genç Belc gibi.."

Ebü'l-Ferec el-İsfehani, Basra İbâzîleri'nin Tâlibu'l-Hak ve beraberindekilere şöyle bir mektup yazdıklarını söyler; "Başkaldırdığınız zaman asla haddinizi aşmayın, kimseye zulüm etmeyin, sizden önceki salihlere uyunuz, onların yolundan gidiniz ve şunu unutmayın; biliyorsunuz ki sizi iktidara karşı ayaklandıran şey onların yaptıkları kusurlardır."

Hakk'a/Allah'a yemin olsun ki bu söz sadece metotun güvenilirliğine, inancın doğruluğuna ve düşüncenin dürüstlüğüne işaret etmektedir. Allah'a hamdolsun..

Allah'a yemin olsun ki yukarıdaki bu vasiyet ile Emevîler'in valilerine yapmış oldukları "yeşil, kuru, ekin ve soy ne varsa yok edin!" gibi vasiyetler arasında çok

²⁵³ Ahkâf, 46, 32. وَمَنْ لَا يُجِبُّ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءٌ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ.

büyük fark var. Özellikle Tâlibu'l-Hakk'ın, Emevî Hadremet valisi İbrahim b. Cebele'yi ilk ele geçirişine bakalım. Şöyle ki, Tâlibu'l-Hak, ona hiçbir şekilde kötülükte bulunmuyor. Bilakis sığınacağı bir yerin var olduğunu bile bile istediği yere gidebilmesi için onu serbest bırakıyor. O da San'a valisine sığınıyor. Daha sonra Tâlibu'l-Hak ikinci kez onu San'a'da, San'a valisi Kasım b. Ömer es-Sakafî ile beraber savaşıırken ele geçiriyor. Fakat onu hapiste tutması birkaç günü geçmiyor. Bunu da intikam almak için değil, halk ona zarar vermesin diye yapıyor. Daha sonra istediği yere gitsin diye tekrar onu özgür kılıyor.

Ebü'l-Ferec el-İsfehani şöyle demektedir; “ Abdullah b. Yahya (Tâlibu'l-Hak) San'a'ya girdikten sonra Dahhak b. Zemel ile İbrahim b. Cebele'yi ele geçirir ve onları hapsediyor. Daha sonra San'a'daki tüm mal ve hazineleri toplayıp güvenlik altına alıyor ve bunları Dahhak ile İbrahim'e gönderiyor. Sonunda onları serbest bırakıp; “Halkın size zarar vereceğinden korktuğum için sizi hapsedtim. Başınıza asla kötü bir şey gelmeyecek. Serbestsiniz; İster kalın, ister gidin.” dedi ve onlar gitmeyi tercih ettiler.

Ah keşke bir bilsem! Emeviler ile valileri birini savaşta iki kez mağlup edip ele geçirse ona ne yaparlar? Onu af mı ederler? Yoksa adetleri olduğu üzere onun için çarmıklar ve kazıklar mı hazırlarlar?!

Tâlibu'l-Hak ile adamlarını tüm arzusu hakk'a yardım etmek, ümmet'i zulümden korumak ve yetimlere, miskinlere, dullara ve ihtiyaç sahiplerine Allah'ın vermiş olduğu maldan meşru haklarını onlara vermektir.

Özellikle onlara (Tâlibu'l-Hak ile adamlarına) dünyanın kapıları açıldığı ve dünya imkânlarını elde ettikleri zaman tüm bu imkânlarla rağmen dünyaya gözlerini dikmediler, ellerini uzatmadılar ve dünya için iştahlanıp ağızlarından salyalar akıtmadılar. Bilakis onların terazisinde altın ile toprak ve acı ile tatlı eşittir.

“Onlara göre yeryüzünün enkazı murdar olmuş et gibidir..

Onlar bu enkazdan kendilerini yüksekte tutup yücelmiştir..

Dünya onlara açık bir şekilde göründü..

Onlar gerçekten anladılar ki Dünya büyük bir yilandır..”

Tâlibu'l-Hak ile adamları önce Hadremet'e ardından San'a'ya yöneldiklerinde çok fakir ve muhtaç bir haldeydi. Ebû Hamza eş-Şari'nin de ifade ettiği gibi; “Bizler, farklı kabilelerden oluşmaktayız. Tüm ordu, azıkları ve canları tek bir deve üzerinde ilerliyor. Tek bir yorganı sırayla örtünüyorlar.”

Allah, onlara geniş Yemen topraklarının kapısını açtı ve başkent San'a'ya girdiler. Orada (eski San'a valisi) Kasım Ömer es-Sakaff'nin San'alılar'dan toplamış olduğu malların hazinelerini buldular. Fakat bu mallardan hiçbir şeyi kendilerine helal kılmadılar. Tâlibu'l-Hak, bu malları San'alılar arasında paylaştırdı. Çünkü bunlar, haksız yere onlardan alınmış mallardı. Dolayısıyla onlar, malların iadesinde en çok hak sahibi olan kişilerdir.

Bedr eş-Şemmâhî "es-Siyer" adlı eserinde şöyle diyor: Bulunan malların hepsi İbni Hayran, Abdullah b. Mesûd ve diğer Müslümanların şahitliğinde San'a'daki fakirlere dağıtıldı. Tâlibu'l-Hak, bu mallardan kendisine hiçbir şey almadı ve taraftarları için bir parça eşyayı dahi helal kılmadı."

İmam es-Sâlimî, bu konudaki düşünceleri aşağıdaki beyitlere dökmüştür:

"Tâlibu'l-Hak, San'a'da çok erdemli bir şekilde yöneticilik yapmıştır..

En sıkıntılı günlerinde dahi ne kendisi için ne de kavmi için onların mallarından bir şey almamıştır..

Onlardan ve onlar gibilerden hayâ etmiştir. Onlar, ne cömert bir gruptur..

Onlar, gördükleri hidayet üzere ölmüşlerdir. Bu hususta en ufak bir değişim ve dönüşüm yapmamışlardır.."

Üstad Mehdî Tâlib şöyle demektedir: Abdullah b. Yahya'nın (Tâlibu'l-Hakk'ın), mal ve hazineleri ele geçirdikten sonra yapmış olduğu ilk icraat, eşit bir şekilde malların insanlar arasında dağıtılması olmuştur. Bunu, Yemen'de mezhepsel yönelimlere bakılmadan adalet ve eşitlik ilkesi üzerine kurulu yeni bir döneme girildiğini teyit etmek için yapmıştır." Daha sonra Mehdi Talib sözlerine şöyle devam etmiştir; "Tâlibu'l-Hak, bu reformist faaliyetlerinden ve düşmanlarına karşı gütmüş olduğu esnek politikasından dolayı tüm tarihçiler onun iyi bir politika ve tutum içerisinde olduğunda hem fikir olmuşlardır. Tarihçiler arasında onun adaletini yeren birini bulamamaktayız. Aynı şekilde İslam Şeriatına/kanunlarına olan bağlılığından dolayı Yemen'in dindar ahalisi onu çok sevmiştir."

Üstad Mehdi Haşim, Tâlibu'l-Hakk'ın düşmanlarına karşı galip geldiğinde gütmüş olduğu politik metota da değinmiştir. Tâlibu'l-Hakk'ın arzusu, düşmanlarının kafalarını kopararak, vücutlarını çarمیğa gererek ve onları türlü işkencelere maruz bırakarak kızgınlığını gidermek değildi. Bilakis onlara son derece yumuşak ve merhametli bir şekilde davrandı. Adalet ve insaf hususlarında İslam Şeriatına/kanunlarına bağlı kalarak dost, düşman, yakın, uzak demeden herkese eşit muamelede bulundu.

Emevîler'in tutumları ise bunun tam tersi olup insanlar onlardan sadece kaba güç, zulüm, zorba ve en ufak haklarından dahi mahrum bırakılmalarını gördü. Üstad Mehdi Haşim bu konuda şöyle demektedir: Abdullah b. Yahya'nın (Tâlibu'l-Hakk'ın) mezhepsel muhaliflerine karşı güttüğü bu politika, İslam Şeriatına/kanunlarına olan bağlılığının bir göstergesidir. Böylelikle Tâlibu'l-Hak, teori ve pratik arasında uyum sağlamayı başarmıştır. İnsanlarda intikam sevgisinin ve heyecanlı duyguların harekete geçtiği en kritik dönemlerde dahi duygularının kendisini yönetmesine izin vermemiştir. Komutanlarından Ebrehe b. Sabbah el-Himyerî, kendileriyle savaşılanları öldürüp yok etmeyi istediğinde, Belâzurî'nin rivayetinden de anlaşıldığı üzere buna rahatlıkla güç yettirebildikleri halde Tâlibu'l-Hak ona engel olmuştur. Çünkü İbâzîlere göre savaştan geriye kalanları öldürmek ve kaçanların da peşine düşmek caiz değildir. Bu durum, onların savaş esnasında dahi ne kadar mutedil/ılımlı bir mizaca sahip olduklarını göstermektedir. Dolayısıyla onları ve Emevîleri karşılaştırdığımız takdirde arada bu yönden çok büyük bir fark göreceğiz. Zira Emevîler'in İbâzîlerle yapmış oldukları savaşlarda vahşet, bedevî mizaç ve İslamî değerlerin dışına çıkma gibi durumlar görünmektedir.

Tâlibu'l-Hakk'ın Emevî vali ve yöneticilerine karşı uyguladığı bu icraatlardaki tutumunda dürüstlüğü arayabiliriz. Tâlibu'l-Hak, San'a'ya girdiğinde ona karşı ayaklandıktan sonra Kasım b. Ömer tarafından San'a'ya vali olarak atanan Dahha b. Zemel ile Hadremevt'ten kovulduktan sonra ikinci kez esir düşen İbrahim b. Cebele el-Kindî'yi hapsedmiştir. Bu hapis müddeti kısa sürmüş, daha sonra onları serbest bırakmış ve onlara söyle seslenmiştir: “Halkın size zarar vereceğinden korktuğum için sizi hapsedtim. Başınıza asla kötü bir şey gelmeyecek. Serbestsiniz; İster kalın, ister gidin.” dedi ve onlar da Yemen'den çıkmayı talep ettiler.

Tâlibu'l-Hakk'ın, evvela Hadremevt'te, saniyen San'a'da yaptığı icraatlarla genel olarak tüm Müslümanlara ve düşmanlarına dürüst bir uygulamanın yapılabileceğini ispatlamak ve Ezarika ile Necedat örnekleri gibi Harici hareketin geçmiş politik uygulamaları neticesinde Müslümanların zihinlerinde yerleşen karmaşık fotoğrafı yok etmek için yapmıştır.

Tâlibu'l-Hakk'ın San'a'da vermiş olduğu hutbe davetinin öğretilerini içermekteydi. Belâzurî de “Ensabu'l-Eşrâf” adlı eserinde hutbenin içeriğini şöyle vermektedir:

“Ey İnsanlar! Sizler, niteliklerini sayılamayan ve hayal bile edilemeyen bir azaptan büyük bir kitleyi ikaz edip korkuttunuz. Bu, azabı çok acıklı olan Cehennem'dir. Alevleri şiddetli olan “Saîr”dir. Büyük ve dumansız ateş olan “Lezzâ”dır. Dipsiz bir çukur olan “Haviye”dir. Yüksek harareti olan “Hamiye”dir.

لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ “O, içine atılanı yer, bitirir. Yine de yok olmaya bırakmaz, eski haline çevirip bu işi tekrar eder.”²⁵⁴ eden “Sakar”dır.

İyilik sahibi olan Yüce Allah’tan korktuğu azabından bizleri korumasını dileriz.

Ey İnsanlar! Biz, sizleri üç şeyden birini tercih etmeniz hususunda serbest bırakıyoruz. Bunlardan hangisini istiyorsanız onu seçin. Allah, kendisi için hayırlı olanı seçene merhamet etsin. Şöyle ki:

1. Ya bizim dediğimizi diyecek ve inandığımıza inanacak. Böyle birinin niyeti, onu bizimle cihat etmeye sevk edecek. En üstün olanımıza verilen sevaptan kendisine de verilir. Yine bizden birinin alacağı ganimetten de ona verilir.
2. Ya bu sözleri söyler ve cihata katılmayıp evinde oturur. Fakat insanları kalbiyle ve diliyle bu cihata katılmaya çağırır. Umulur ki böyle bir kişi, yukarıdaki kişiden daha alt bir mertebede olmaz.
3. Ya da bizden tiksindir. Böyle biri güvenli bir şekilde ailesinin ve mallarının başına geçip elini ve dilini bizden alkoysun (bize zararı dokunmasın). Savaştan galip geldiğimiz takdirde bu kişiye asla dokunmayacak ve kanını dökmeyeceğiz. Öldürdüğümüz takdirde ise tüm erzaklarımız ona kalır. Nitekim umulur ki o da bizden sonra pek fazla bir ömür sürmeyecektir.

Bizler, sizleri Allah’a, O’nun kitabına ve peygamberinin sünnetine çağırıyoruz. Bizleri bunlara davet edenlere icabet ediyoruz. İslam dinimiz, Hz. Muhammed (a.s) peygamberimiz, Kâbe kiblemiz ve Kur’ân önderimizdir. Bizler helali helal olarak kabullenip rıza gösterdik, ona karşı bir alternatif aramayız ve onu para karşılığında değiştirmeyiz. Allah’tan başka bir güç yoktur. Şikâyet ve dayanak onadır.

Sizleri, muhkem olarak açıkça belirlenmiş farzlara ve takip edilmesi gereken izlere çağırıyoruz. Şahidiz ki Allah vaadinde sadıktır/yerine getirecektir ve verdiği hükümlerde adildir.

Sizleri, Rabbimizi birlemeye/tek bir Allah’a ve O’nun cezasına inanmaya, farzları yerine getirmeye iyiliği emredip kötülükten alkoymaya ve Allah’ın dostlarını dost edinmeye çağırıyoruz. Rahmetinin bir tecellisi olarak Yüce Allah, her dönemde yoldan çıkıp sapanları hidayete çağırır, Allah’ın aşkıyla çektiği tüm acılara sabreden ve asırlar boyu O’nun uğrunda savaşan ilim ehli kişiler var etmiştir. Rableri onları

²⁵⁴ Müddessir, 74/28.

unutmamıştır. وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا “Senin rabbin unutkan değildir.”²⁵⁵ Allah’tan korkmanızı ve sizi vekil tayin ettiği işleri hakkıyla yerine getirmenizi tavsiye ediyorum. Allah’ın tüm emir ve yasaklarına güzel bir şekilde mukabele edin.”

Tâlibu’l-Hakk’ın bu sözlerini iyi bir şekilde düşünen herkes, onun “tevhit inancı, işlerini Allah’a adama, va’di hakkında ümitvar olma, cezasından sakınma, iyiliği emredip kötülükten alıkoyma, ahireti ve kötülerini bekleyen Allah’ın azabını hatırlatarak güzel bir şekilde nasihatlerde bulunma” içeriğine sahip olan davetini anlar.

Doğrusu ahiret, zihinlerin tasvir edemeyeceği ve hayal dahi edilemeyecek kadar büyük bir durumdur. Dolayısıyla insanın yapması gereken şey, nefsini takvaya odaklayarak bir şeyi yapmada-yapmamada, kabul etmede-etmemede, sevmeye-sevmemede Allah’ın rızasını arayarak o güne (ahirete) hazırlık yapmaktır.

Tâlibu’l-Hakk’ın onlara karşı olan adalet ve insafında gütmüş olduğu politika ve titizlik ortadadır. Zira insanları;

1. Kendisi ile taraftarlarına katılma ve onlarla beraber cihat etme,
2. Cihata katılmasalar dahi güvenceleri altına evlerinde kalma,
3. Kalmayı istemeyenlerin, istedikleri yere güvenli bir şekilde gidebilme, hususlarında serbest bıraktılar. Fakat bu kişi, düşmanca hareketlerde bulunup şer’an/kanunen kanının akıtılmasını caiz kılan nedenlere bulaşmamalıdır. Aksi halde sadece kendini kınasın!

Böyle biri, her ne kadar kendisinin bu işte parmağı olmasa da onların başlarına bir bela geldiğinde hedeflerine ulaşmış olur. Fakat bu durum, onların da buna misliyle karşılık vermesine sebep olur.

Tâlibu’l-Hakk’ın güttüğü siyaset, Allah’ın şeriatı/kanunları kaynaklı bir siyasettir. Bu siyaset, Allah’ın kutsal kıldığı şeyleri yücelten ve kullarına karşı insafı davranan bir siyasettir. Kan dökmeye susamayan, insanları incitmeyen ve onları meşru haklarından mahrum bırakmayan bir siyasettir. Dolayısıyla Allah’ın kutsal kıldıklarına en ufak bir ölçüde riayet etmeyen, Allah’ın kullarına karşı akrabalık ve koruma hakkı/zimmet gözetmeyen Emevîler’in ve yöneticilerinin güttüğü siyaset gibi bir politika izlemediler. Zira Emevîler, döktükleri kana susamış ve parçalayacakları etlerine acıkmıştı. Bununla beraber namusların çiğnenmesini, malların talan edilmesini ve hakların yok edilmesini hiç umursamadılar.

²⁵⁵ Meryem, 19/62.

İşte böylelikle iki fırka/grup (İbâzîler ile Emeviler) arasındaki fark ve iki düşünce arasındaki mesafe açık bir şekilde ortaya çıkmış oluyor.

Şairin de dediği gibi:

“Biz yönetimdeyken bağışlamak/affetmek bizim karakterimiz idi..

Fakat siz yönetime geçince nehirler kan akar oldu..

Siz yönetimdeyken tüm kölelerimizi öldürmeyi helal kıldınız..

Fakat biz yönetime geçince köleleri affedip bağışladık..

Bizimle sizin aramızdaki fark olarak bu yeter..

Her kap, içindekini dışa verir..”

Tâlibu'l-Hak Hareketinin Hicaz'a Uzaması

Tâlibu'l-Hak ile Ebû Hamza eş-Şarî hareketinin hedefi, mevcut kötü durumu iyileştirmek ve uzun bir zaman zillet ile rezalet zincirleriyle kelepçelenmiş bu Ümmet güzel bir şekilde adalet ve insaf ile yaşasın, hak ettiği eski izzetli ve şerefli konumuna yeniden yerleşsin diye onları kuşatan Emevî ve yöneticilerinin zulmünden kurtarmaktır.

Bu hareket ilkesel açıdan, sadece Yemen'i özgürleştirmeye çalışan bölgesel bir hareket değil, küresel bir harekettir. Bu hareketin en büyük hedefi, iyiliği emredip kötülükten alıkoymayı, insanlar arasında adalet ölçülerini tesis etmeyi geri getirmek ve Ümmet'in göğsüne çöken bu kara kâbusu kaldırmaktır.

Bilinmektedir ki bu özelliklere sahip olmaya en layık yer, içinde putlardan azat edilmiş Beytullah'ı ve güvenli harem bölgesini içine alan kutsal topraklardır. Müminlerin kalpleri buraya meyilli, Allah'ın daveti bu bölgeden yola çıkıp dünyanın dört bir yanına ulaşmış ve Rasulullah'ın evi/sığınağı oradaydı.

Dolayısıyla zulüm ve zorbanın pisliğinden temizlenmesine ve Allah'ın adil şeriat'ının/kanunlarının uygulanması nimetinin hoşluğuna kavuşmaya en layık yer, kutsal topraklardır

Kutlu Yemen topraklarının, topsal topraklardan önce fethedilmesinin sebebi, arzulanan hedefe ve yüce gayeye ulaşmak için yapılan hazırlıktır. Yemen topraklarındaki atmosfer, bu işi başarılı bir şekilde yapmak için daha çok uygundu. Zira Yemen toprakları, bu arzu ve gayeyi kendinde taşıyan daha çok kişiyi kendinde barındırmaktaydı. Bunlar, Hicaz topraklarının tüm temizliği ve kutsallığına rağmen sapkın Emevî siyasetinin hilelerinden dolayı Hicaz ahalisinin kaybettiği düşüncesine sahiptiler.

Emevîler'in, Hicaz ahalisini yumuşatma/asimile etme, eğlence ve soytarılığa daldırma, ahlaksızlığı sevdirmeye, vicdanlarını uyutma ve azimlerini uyuşturmaya yönelik çok sağlam projeleri vardı. Bundan dolayı Hicaz ahalisi bu halde davetçilerin davetine icabet edecek ve bu hareketi kabullenecek değillerdi. Nitekim onların bu durumu Ebû Hamza eş-Şarî onlara gelip imanının azmiyle sesini yükselterek hakkı söylediği zaman açık bir şekilde ortaya çıktı.

Bilinmektedir ki fikir ve ahlak savaşı/mücadelesi, kişiye şehveti sevdiren kötülüğü güzel gösterdiği takdirde insanlar üzerindeki etkisi, ateşin kuru ot üzerindeki etkisi gibidir. Bu durum, korkunç Emevî projesinin bir sonucu olarak Hicaz çevresindeki değişimde kendisi göstermiş ve nitekim Hicaz, eğlence ve şarkı merkezi haline gelmiştir. Böylelikle bu bölgede Tuvays, Dellal, Mabed, İbni Aişe ve Selametulkis gibi kişiler meşhur olmuşlar ve buradaki edebiyat kitapları onların bilgileriyle ve çok utanılacak, akılları yerinden uçuran ve dertlenip kederlendiren yalanlarıyla dolmuştur.

Tâlibu'l-Hakk'ın hedefi, eğip bükmeden gerçeği ortaya çıkarmak olduğundan şüphesiz en önemli gayelerinden biri, Haremeyn-i Şerifeyn'in (Mekke ile Medine'nin) eski saygınlığını/kutsallığını geri iade etmek, kötü, ahlaksız ve serseri hayattan temizlemektir. Böylelikle bu iki yer, İslam'ın iki sağlam kalesi, dinin sağlam korunakları ve yeryüzüne nur ile hidayet saçan merkezleri olmaya devam etsinler.

Bununla beraber, insanlara bu hareketin ilke ve hedeflerini Haremeyn-i Şerifeyn'in (Mekke ile Medine'nin) minberlerinde öğretmek bu hareketin sesinin Dünyanın en uzak bölgelerine ulaşması için bir vesiledir. Zira bu bölgede Rahman'ın kalabalık misafirleri ve hacılar vardır. Bu hususlar, Ebû Hamza eş-Şari'nin hutbelerinin yayılmasına ve insanlar arasında birbirilerine aktarılmasına neden olmuştur. Uzun bir müddet sonra da olsa bu davet, karlı ve kazançlı bir davettir.

Tüm bunlardan dolayı Tâlibu'l-Hak, Basra'daki davet hareketinin lideri Ebû Ubeyde'nin "Müjdesini/kitabını göğsünde taşıyan adam" diye övgüde bulunduğu Ebû Hamza eş-Şari'nin komutasında Hicaz'a bir hamle gerçekleştirdi.

Ebû Hamza'nın şahsiyeti, tüm İslamî hareketlerin şiddetle muhtaç oldukları kişiyi liderliğe ehil kılan özellikleri kendinde barındırmıştır. Ebû Hamza; sağlıklı düşünce, berrak zekâ, güzel ibadet, derin tasavvur, iyi iş çıkarma, ifade yeteneği, güçlü delil, tecrübeli dil, sağduyulu bakış, liderlik ve cesarettaki üstünlük, söz ve eylemlerinde Allah'a karşı samimiyet, dünyaya karşı zahitlik ve Allah'ın katındaki mükâfata olan rağbet/istek gibi özellikleri kendinde toplamıştır.

Ebû Hamza, savaş ve barış hallerinde İslam şeriatına/kanunlarına bağlılığın bir göstergesi olmuştur. Dost ve düşmanlarına karşı adalet ve insaf hususlarında yaşayan bir hayat örneği olmuştur. Dine karşı olan azmini siyasetteki azmine tercih etmiştir. Yeri geldiğinde bu açık bir şekilde ortaya çıkacaktır.

Ebû Hamza, sayıları yedi yüz ile bin arasındaki silahları kuşanmış bir orduyla Mekke üzerine yürürken Harem-i Şerif'te ve haram aylarda savaşmak gibi bir gayesi asla yoktu. Zira o, Allah'ın kutsal kıldığı şeylere fazlasıyla riayet ederdi. Onun böyle yapması (silahlı kalabalık bir orduyla Mekke'ye doğru hareket etmesi), "Savaşa hazırlıklı olmak, muhtemel savaşları önler!" kabilindedir. Böyle bir hareket için Mekke'yi seçmesi, yukarıda bahsettiğimiz nedenlerden dolayıdır. Bu hareket için hac mevsimini tercih etmesi de aynı nedendendir. Ebû Hamza, hac mevsiminde Harem bölgesine girerek Emevîler'in Hicaz valisi Abdulvahid b. Süleyman b. Abdulmelik'e savaşa hazırlanmaya fırsat bulamaması ve böylelikle aralarında Harem'de herhangi bir çatışma yaşanmaması için baskın yapmak istemiştir.

Üstad Mehdi Talib Haşim, tezinde/araştırmasında konu ile alakalı şu izlenimleri kaydetmiştir;

"Bunların hac mevsimini tercih etmeleri, Mekke'ye girmeleri için çok uygundu. Zira Emevî yönetimini sona erdirmek için, Yemen'den yola çıkan bu siyasi hareketin gaye ve düşüncelerini davet açısından sunmak, özellikle İslam ülkelerinden gelen hacıların olduğu bir ortamda mümkün olacaktır. Öte yandan Mervan b. Muhammed'in Hicaz'a vali tayin ettiği Abdulvahid b. Süleyman b. Abdulmelik artık onlarla savaşmak için hazırlık yapamayacaktır.

Artık sadece Mekke'yi işgal edip geri alabilirlerdi. Fakat bunu yaparlarsa Mekke'deki tüm ekonomik gücü, insan gücünü ve Mekke'de İbâzîlere karşı gerçekleştirilmesi muhtemel bir seferberliği kaybetmiş olurlardı.

Hac mevsiminde Abdulvahid b. Süleyman'ın askeri açıdan pozisyonu zayıftı. Bundan dolayı kendisiyle Ebû Hamza el-Muhtar b. Avf el-Ezdî arasında bir antlaşma sağlandı. İki taraf arasında Sahabe torunlarından oluşan bir grup arabuluculuk yaptı. Bunların başında, Abdullah b. Hasan b. Ali b. Ebi Talip, Ümeyye b. Abdullah b. Amr b. Osman ve Abdulaziz b. Abdullah b. Ömer b. Hattab gelmektedir. Bunlar, insanlar hac ibadetlerini yerine getirene kadar Abdulvahid b. Süleyman'ın Mekke'yi Ebû Hamza'ya bırakması şartıyla Ebû Hamza'dan savaşı kesmesini istiyorlar. Ebû Hamza bu antlaşmayı kabul etti ve Abdulvahid'in taraftarlarına öncülük etmek için "Mina"da toplandığı esnada o da kendi taraftarlarına öncülük edip "Arafat" dağında bekleyişe geçti. Hac vazifesi ifâ edildikten sonra Abdulvahid, Zilhicce ayının onuncu gününde Ebû Hamza'nın Mekke'ye savaşız bir şekilde girmesi için Mekke'yi terk

etti. Bundan sonra Ebû Hamza'nın yapması gereken şey, yönetimi ele geçiren tüm hareketlerin ilkin yaptıkları gibi İbâzî hareketinin ilkelerini insanlara sunmaktır. Bundan dolayı Ebû Hamza, dönemin en önde gelen hatipleri arasında anılmasını sağlayan etkili/beliğ hutbesini okudu.”

Ebû Hamza eş-Şari'ye, Mekke'de ikamet eden Ebû'l-Hur Ali b. Husayn'ın başkanlığında Mekke ehlinde tam dört yüz kişi katılıyor. Ebû'l-Hur, zenginlerdendi. Kendisini Allah'a daha yakın kılsın diye Basra'daki mahsulü Mekke'ye getirilir ve oradaki fakirlere dağıtırdı.

Bedr eş-Şemmâhî şöyle demektedir: “İsa b. Alkame şöyle demiştir; Ebû'l-Hur, gerçekten çok zengindi. Basra'daki mahsulü Mekke'ye altın bir oyuk içerisinde getirilirdi. Gelen mahsulü ikiye bölerdi. Böylece yarısını fakir Müslümanlara dağıtır, çeyreğini/dörtte birini kendi nafakası olarak alır, diğer çeyreği/dörtte biri ise kendilerini uğrayan Müslümanlara onlara yardım etmek için ayırırdı.”

Ebû Hamza henüz Mekke'ye gelmeden Emevî valisi Ebû'l-Hurr'a baskın yapıp ona demir kelepçeler takarak onu ve Mekke'de ikamet eden Şiî birini Mervan b. Muhammed'e götürmeye kalkışmıştır. Fakat bir grup Müslüman buna müsaade etmeyip onları Emevî adamlarının ellerinden kurtarmış, kelepçelerini sökmüş ve onları serbest bırakmışlardır.

Ebû'l-Abbas ed-Dercîni, “Tabâkât” adlı eserinde şöyle demektedir:

“Ebû Süfyan şöyle demiştir; Oldukça yaşlı olan İsa b. Ömer'i gördüm o bize şöyle anlatıyordu; Mervan b. Muhammed, Ebû'l-Hur Mekke'de iken yakalanması için bir grup gönderdi. Daha sonra Ebû'l-Hur beraberinde Asfar adında bir Şiî ile yakalanıp demir kelepçeler takıldı ve bunlar Mervan'a götürülmek üzere yola koyuldular. Bizler de on dört Müslüman ile beraber onları takip ettik. Birkaç gün yürüdükten sonra ona birini göndererek bu gece onu kurtaracağımızı ilettik. Fakat o, ‘Mekke, henüz çok yakın ve çok hızlı bir istekte bulundunuz ‘ dedi.

Daha sonra bizler sahil yolunda yürümeye devam ettik. Bu esnada hizmetçisi ondan bize bizden de ona haber getirip götürüyordu. Israrla onu Mervan'ın adamlarının ellerinden kurtarmak için bize izin vermesini istiyorduk. Ancak o, her defasında bu isteğimizi geri çeviriyordu. Böylece kademe kademe bir şekilde şehirden (Mekke'den) uzaklaşıyorduk. Ona, Şam ve köylerine yaklaştığımızı ve bu gece onu kurtarmak için bize izin vermesi gerektiğini ilettik. Fakat o, bu isteğimizi tekrar geri çevirdi.

Daha sonra bizler dayanamayıp ona, her halükarda bu gece onu kurtaracağımızı ve yapması gereken şeyin abdest alırken ağırdan alması olduğunu söyledik. Böylece

kervan acele etmez ve bizlerde pozisyonumuzu rahatlıkla alabiliriz. Ebû'l-Hur, bu isteğimizi yerine getirdi. Bizler derhal öne atılıp bineklerimizden indik ve yoldan uzak bir yere onları bağladık.

Daha sonra yolun ön tarafına geçip çömelerek onları bekledik. Nitekim yaklaştıklarında ellerimizde parıldayan kılıçlarımızla sağlam bir şekilde önlerine atıldık. Bizi görünce derhal ellerindekileri yere atarak güvence/emân istediler. Bizden biri aceleci davranarak hemen onlara güvence/emân verdi ve bundan hoşlanmayan Ebû'l-Hur; 'Bir şey yaptığımız vakit telaşa düşüp heyecanlanmayın ve karşı taraftan kimseyi korkutmayın' dedi. Daha sonra hepsini esir alarak yola koyulduk ve baya bir uzaklaştıktan sonra yollarından çekilerek onları serbest bıraktık. Böylece dostumuz Ebû'l-Hur ile arkadaşlarını ve o Şif adamı serbest kılmış olduk."

Bu hadise iki şeye işaret etmektedir. Şöyle ki;

1. Bu hamledeki ana gaye, hiç kimseye tarafgirlik yapmadan ve mazlumlar arasında herhangi bir ayırım yapmadan bütün mazlumların üzerindeki zulmü kaldırmak. Gördüğünüz gibi Ebû'l-Hurr'un taraftarları sadece kendi arkadaşlarını değil, bilakis diğer esir Şif esiri de kurtardılar.
2. Sözlerine son derece bağlı olup her ne sebepten olursa olsun verdikleri sözleri bozmamışlardır. Zira onlardan sadece biri, Ebû'l-Hurr'u esir alan suçlu bu gruba güvence/emân verdi diye diğerlerinin hepsi bu sözü yerine getirdi. Ebû'l-Hur da onlara güvence/emân verilmesi her ne kadar hoşuna gitmese bile herkesin verilen söze uymalarını emretti. Böylece onlar üzerinde hâkimiyet kurmuş olmalarına rağmen onları serbest bıraktılar.

Bedr eş-Şemmâhî, Ebû'l-Hurr'un Ebû Hamza ile taraftarlarına katılması ve bu çerçevede cereyan eden olaylar hakkında şunları kaydetmiştir: "Ebû Hamza Mekke'de kırk gün kaldı. Bunlar bir araya gelip Mekke'ye girdiklerinde Mekke'de yönetimi ele geçirdiler. Ebû'l-Hur Ali b. Husayn şöyle dedi; 'Harem topraklarında bu çok garip bir ses' dedi. Mekke'de hutbeler veren Ebû'l-Hur, Ebû Yahya'nın kâtipliğini yapıp Allah'ın dilediği kadar Mekke'de ikamet etti. Ebû'l-Hur Ali b. Husayn el-Anberî, Mekke'de ikamet eden, Müslüman âlim ve fakihlerindendi.

İsa b. Ebi Amr'dan rivayet edildiğine göre Ebû Süfyan şöyle demiştir;

"Oldukça yaşlı olan İsa b. Ömer'i gördüm o bize şöyle anlatıyordu; Mervan b. Muhammed, Ebû'l-Hur Mekke'de iken yakalanması için bir grup gönderdi. Daha sonra Ebû'l-Hur beraberinde Asfar adında bir Şif ile yakalanıp demir kelepçeler

takıldı ve bunlar Mervan'a götürülmek üzere yola koyuldular. İsa b. Ömer, on dört Müslüman ile beraber onları takip etti. Kademe kademe şehirden uzaklaştıktan sonra onları kurtardılar.

Daha sonra gizlice Mekke'ye girip Mina ve Arafat'a çıktılar. Burada Ebû Hamza'nın gelmesini beklediler. Tam dönecekleri esnada aniden atın üzerinde perçemlerinden tutmuş bir vaziyette Ebû Hamza karşılarında çıktı. Ebû'l-Hur, onları görünce adamlarına ihrama girmelerini emretti.

Daha sonra hep beraber yıkanıp ihrama girdik ve Ebû Hamza'nın askerlerine katıldık. Emevîler'in Hicaz valisi Abdulvahid, Ebû Hamza'ya en iyi hatiplerini gönderiyor. Fakat Ebû Hamza, hepsini mağlup edip yeniyor. Böylelikle bunlar, diplomasi/müzakere yolunu tercih ediyorlar. Bunun üzerine anlaşıp Mina tarafında bir araya gelerek Mina eteklerinde konakladık."

Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, "el-Eğânî" adlı eserinde şöyle demektedir:

"Emevîler'in Hicaz valisi Abdulvahid b. Süleyman, Ebû Hamza eş-Şarî'ye ateşkes ile alakalı mektup gönderdiğinde, Ebû Hamza bu mektubu şöyle cevapladı; 'Bizler suan, hac ile meşgul olup yorgunuz ve hac yapmakla yetineceğiz.'

İnsanların geneli Abdulvahid b. Süleyman'ı kınamayıp; 'Sen onlara mektup göndererek çok yanlış yaptın. Hacıları onların üzerine sürseydin o azınlığı mağlup ederdin!' Bunun üzerine Abdulvahid, aralarındaki antlaşmayı bozduğuna dair bir mektup gönderir. Abdulvahid'in komutanlarından Belc ile İbrahim bunu duyunca 'İşte tam zamanı!' diyerek ileri atıldılar.

Ebû Hamza, onlara cevap olarak şu mektubu gönderdi; 'Aramızdaki antlaşmayı bozmaktan Allah'a sığınırım. Allah'a yemin olsun ki boynum yerinden koparılrsa bile antlaşmayı bozan ben olmayacağım ve antlaşmadan herhangi bir şey eksiltmeyeceğim. Fakat madem istiyorsunuz o halde aramızdaki ateşkes sona ermiştir' dedi. Ebû Hamza onları tersleyince Abdulvahid'in elçileri yola koyulup Ebû Hamza'nın mesajını ona iletiler."

Bu iki birbirinden farklı tutumdan da anlaşılacağı üzere gözü gören herkes, iki gruptan hangi tarafın haklı, hangisinin haksız olduğunu rahatlıkla görebilir. Zira bunlardan bir taife, hacın kutsallarının ve haram aylarda harem bölgesinde yerine getirilen kutsal/yüce vazifelerin çiğnenmesini umursamamakta. Emevî valisine itaat ederek tüm hacıları; iyiliği emredip kötülükten alkoymak, Allah'ın otoritesini kullar üzerinde tesis etmek ve onları Allah'ın kanunlarını yeryüzünde uygulamaya davet etmek için gelenlerle savaşmaya sevk etmektedir. Bunlar karşı tarafı, çoğunluk arasındaki azınlık olarak görmekte ve kendilerini kandırmaktadırlar.

Dolayısıyla hacılara veya başkalarına zararları dokunmamalarına rağmen ihramlı ve telbiye eder vaziyette olsalar dahi istisnasız bir şekilde bunların hepsinin öldürülmelerinde herhangi bir sakınca görmezler.

Diğer taife_ise boyunları yerlerinden koparılsa bile antlaşmanın bozulmasını veya antlaşmadan herhangi bir şeyin eksiltilmesini reddetmektedir. Allah'a and olsun ki hidayet ile sapık ve dindarlık ile kötülük arasında çok ciddi fark var!

Yüce Allah, Abdulvahid'in kalbinde hakkı harekete geçirmek istedi. Böylelikle Zilhicce'nin onuncu günü postunu kurtararak ardına bile bakmadan derhal Mekke'yi terk etti. Ebû Hamza Mekke'de adalet ölçülerini tesis etme ve Mekke'nin dört bir yanında yankılanması için Mekke minberlerinde verdiği hutbelerle hakkı haykırma imkânı buldu. Akıllı kitleler ve şuurlu kalpler bunları dinleyip idrak ettiler. Böylelikle bu hutbeler, dilden dile aktarılarak ebedileştirildi.

Ebû Hamza, öncülerinin geleneklerinde de olduğu gibi hiç kimseye kin ve nefret duygularıyla yönelmedi. Hoşgörü, onun düşüncesinde olanlarda olduğu gibi kendisinin mizacı ve karakteri olmuştur.

Taif'in Önemi

Ebû Hamza eş-Şari, Mekke'de işleri rayına oturtuktan sonra bütün dikkatini Taife verdi ve taraftarlarından bir grubu oraya gitmek üzere hazırlatıp donattı. Taifliler, Emevî savaşlarında adet haline geldiği üzere Ebû Hamza'nın taraftarlarının da kanlarını dökmek ve mallarını talan etmek için geldiklerini zannettiler. Bundan dolayı hayatlarından endişe ettiler ve erkekleri memleketi terk edip kadınlara bıraktılar.

Fakat Ebû Hamza'nın ordusu Taife girdiği zaman, adetleri olduğu üzere hoşgörü ve iyi muamelenin örnekleri oldular. Kadınlar, bu ordudan sadece iyilik ve güzellikler gördüler.

Bunlar, geri dönen herkese güvence/emân verdiler. Böylelikle erkekler gönüllerini rahatlatacak adalet ve insafı görmek için geri geldiler. Belâzurî'nin dediğine göre Ebû Hamza'nın tellal'ı dört gün boyunca her gün; "Bizimle savaşanlar dışında tüm insanlar güvencemiz altındadır." diye seslenmiştir.

Taif ehlinin bu tutumu, Medine'deki Kureyşlilerce alay konusu edildi ve onlardan biri şöyle dedi; "Şayet Taif ehli isteseydi, onları bu dinden çıkmış haricî haydutlardan korurduk. Allah'a yemin olsun ki, galip geldiğimiz takdirde Taiflileri esir alacağız ve o zaman bakalım Taifli köleleri kim satın alacak!?"

Kudeyd bölgesinde iki ordu karşılaştıklarında Medine ehli yenildi. Yukarıdaki sözleri kullanan kişi, bu yenilginin üzerinden dört gün geçmesine rağmen hizmetçisine sürekli; “gâk-bâk” yani korku dolu bir şekilde “derhal kapıyı kapat!” diyordu. Bundan dolayı bu kişi, artık “gâk-bâk” lakabıyla anılmıştır.

Allah yemin olsun ki, Allah’ın şeriatını/kanunlarını uygulamaya, kitabına ve peygamberine uymaya bu kadar düşkün mümin bir gruba “marika” yani dinden çıkan haricî haydutlar lakabının verilmesi tamamen gerçeklerin alaşağı edilmesidir. Onlara bu sözü kullanan unutup ki, “marika” yani dinden çıkan haricî haydutlar lakabına en çok layık olanlar; Allah’ın kitabını işlevsiz kılanlar, kutsallarını çiğneyenler ve insanların inançlarını bozanlardır.

Özellikle Taif ehlini esir almak ile tehdit edenlerdir ki gerçekten şaşırıyorum;

- Acaba bunlar neye dayanarak/hangi açıdan Taif ehlini esir almayı kendilerine helal kılmaktadır?
- Acaba İslam’da لا اله الا الله “Allah’tan başka ilah yoktur” kelimeyi tevhidi getiren bir kişinin esir alınması meşr’u mudur?
- Acaba bu adamların yapmaya niyetlendiği şeyler, gerçekten onların samimi bir şekilde dinden öğrendikleri midir?
- Acaba Ebû Hamza ile taraftarlarının hoşgörüsü, “murûk” yani dinden çıkmak mıdır?...

Değerli okuyucu! Tüm bunları okuduğunda Emevî sapkınlığının bu Ümmet’in düşünce hayatında nerelere kadar ulaştığını ve dipsiz kuyulardan nasıl taş attıklarını anlarsın.

Ebû Hamza ile Taraftarlarının Kudeyd’de Medine Ehline Karşı Örnek Davranışları

Emevîler’in Hicaz valisi Abdulvahid b. Süleyman b. Abdülmelik, Mekke’yi terk ettikten sonra Medine ehlini Ebû Hamza ile ordusuna karşı tahrik etmek için Medine’ye doğru yöneldi. Medine ehlinin bu savaşa katılacak olanların isimlerini özel kurul defterine kaydetti. Bu önemli vazifeyi yerine getirirken coşkularını alevlendirmek için ödeneklerini arttırdı. Böylelikle Emevîlerden birinin komutanlığında sekiz bin civarında savaşçı Medine’den Mekke’ye doğru yola koyuldu.

Ebû Hamza, olup bitenden haberdar olunca onları dışarıda karşılamak için Mekke’nin dışına çıkmayı tercih etti. Elbette bunun birçok sebebi vardır. Bir yandan Beytullah ile Harem’in kutsallığını gözetmiş ve bundan dolayı çarpışmanın Harem

sınırları dışında gerçekleşmesini istemiştir. Öte yandan askeri strateji açısından dışarıda onları karşılamak daha başarılı olacaktı. Çünkü Emevî düşüncesini içine sindirmiş ve Emevî sempatizanlığı beyinlerini kontrol altına almış olan Mekkeliler, Medine topluluğu içeri girince hemen onlara katılırlar. Böylece kuvvetleri daha da artmış olacak ve Ebû Hamza ile taraftarlarının işi daha da zor olacaktı.

Bundan dolayı Ebû Hamza, Mekke'de yerine vekâlet edecek birini bıraktıktan sonra taraftarlarından bir grupla beraber Mekke dışına çıktılar. Ebû Hamza ile taraftarlarının bu hareketteki tek gayeleri, hakkı ortaya çıkarmak ve batılı söndürüp yok etmektir. Çünkü bunlar, belirli bir gruba veya unsura fanatiklik duyan kişiler değildi. Bunların topluluğu, farklı insanlardan bir araya gelmiş bir dokudur. Bazıları Yemen'den, bazıları Ummân'dan, bazıları Basra'dan, bazıları Musul'dan ve bazıları da Hicaz'dandır. Hicaz'dan olanlar da bazıları Huzaa kabilesinden, bazıları da Kureys'ten'dir. Ebû Hamza eş-Şari'nin bu savaştaki komutanlarından biri olan Ebû Bekir Muhammed b. Abdullah b. Amr, Kureys'ten'dir.

İki ordu Kudeyd'de karşılaşıncı Ebû Hamza eş-Şari, kan akıtılmasına ve kutsalların çiğnenmesine engel olmak için âdeti olduğu üzere ilk savaşı başlatan olmayı kabul etmedi. Medine ehline, vazgeçmeleri için deliller sundu. Tüm bunlar tarihçilerin ittifakla aktardıkları şeylerdir.

Belâzurî bunu şöyle açıklamaktadır;

“Ebû Hamza el-Muhtar, Medine ehline çağrıda bulunması için Belc b. Akabe'yi gönderdi. Belc otuz süvari ile beraber gelip onlara Allah'ı anımsattı ve Mervan'a ulaşabilmek için kendilerinden ellerini çekmelerini isteyerek şöyle dedi; “Yolumuzdan çıkın ki, sizlere zulmedip yönetimi zalimce ellerinde tutanlarla karşılaşmaya gidelim. Önümüzde durmayın ki cezanızı bizden bulmayasınız! Biz, sizinle savaşmak istemiyoruz.”

Medine ehli onları azarlayıp; “Yolunuzdan çıkıp sizi bırakalım da yeryüzünde bozgunculuk mu yapasınız?” dediler.

Kıyam edenler/Haricîler; “Ey Allah'ın düşmanı! Biz mi yeryüzünde bozgunculuk yapacağız? Biz bozgunculuğa engel olmak ve sizleri ganimet olarak tekeline alanlarla savaşmak için kıyam ettik. Şu halinize bir bakın ve iyice düşünün. Allah'ın kendilerine itaat etmemizi istemediği kişileri tahtlarından indirin. Allah'a isyan edenlere itaat edilmez. Barış'a gelin ve hak ehline yardımcı olun.” dediler.”

İki taraf arasında karşılıklı diyaloglar gerçekleştikten sonra Emevî komutan, Belc'e; “Derhal taraftarlarının arasına dön! Aramızda artık kılıçlar konuşacak.” dedi. Belc, Ebû Hamza'ya gidip diyalogun sonucunu anlattı. Elbette bu, açıkça bir savaş

ilanıdır. Fakat düşmanın kanına susamayan ve âdetinde kin ile intikam duygusu olmayan hoşgörû sahibi Ebû Hamza, onlar başlayana kadar, savaşmayı reddetti ve taraftarlarına bu yönde talimat verdi.

Fakat bu durgunluk çok kısa sürdü. Zira Medine ehli, Ebû Hamza'nın ordusunu ok yağmuruna tuttu. Böylelikle Ebû Hamza ile taraftarlarının savaşmaktan başka çareleri kalmadı ve taraftarlarına şöyle seslendi; "Artık onlarla savaşmanız size helaldir. Saldırın..!"

Ebû Hamza ve taraftarlarının bu tutumu, kana bulaşmaktan sakınan, şeriatın ölçülerine riayet eden ve karşı taraftan provokasyon durumlarında gelebilecek duygusal hareketlenmeleri yönetebilen bir tutumu göstermektedir. Hemen birkaç gün sonra Medine ehli çözüldü ve sayıları küçümsenmeyecek kadar askerleri yere çakıldı. Hatta denildiğine göre bu sayı, iki bin iki yüz otuz (2230)'a ulaşmıştı. Aynı şekilde sayılarının çok ve tedariklerinin bol olmasına rağmen arkalarından birçok yaralı bırakıp kaçtılar. Onlar, Ebû Hamza'nın ordusundan kat be kat çoktular. Öte yandan onlardaki askeri teçizat, Ebû Hamza ile taraftarlarının yanında yoktu.

Ancak aradaki fark şuydu; Ebû Hamza ile taraftarları, Allah'a kavuşmak için savaşıyorlardı. Bundan dolayı sağlam sarsılmaz dağlar gibi meydanlarda kaldılar.

Sayıları bin savaşçıyı geçmeyen Ebû Hamza'nın ordusunun, sayıları sekiz bine ulaşmış olan Emevî komutanın ordusuna galip gelmesinin sebeplerini araştıran Üstad Mehdi Talip Haşim, birkaç varsayım zikrettikten sonra şöyle demiştir;

"İbâzîlerin galip gelmelerindeki ana etken inandıkları ilkeler uğruna şehit olma sevgisidir. Onlar, savaş meydanlarındaki kararlılık ve dayanaklılıklarıyla diğer insanlardan farklı olmuşlardır. Şemmâhî de işaret ettiği gibi bir İbâzînin, savaş taktiği olarak başka bir gruba destek amaçlı katılması olmaksızın, savaş meydanından kaçması mümkün değildir. Zira savaştan kaçmak, İbâzîlerin 'Şurat' kesimine göre affedilmeyen büyük bir günahtır."

Allah'a and olsun ki, yukarıda İbâzîlere nispet ettikleri şeyler, Kur'ân öğretilerinin onların savaş ve barış durumlarındaki davranışlarına ve hoşlanıp hoşlanmadıkları şeylerin birer yansımasıdır. Savaştan kaçmak Kur'ân'ın şu sözlerle tehdit etmiş olduğu büyük bir günahtır;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا رَحْفًا فَلَا تُولُوهُمْ الْأَدْبَارَ 15 وَمَنْ يُؤَلِّمُ يَوْمَئِذٍ ذُبْرَةً
إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّرًا إِلَىٰ فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ 16

"Ey Müminler! İnkâr edenlerle savaşta karşı karşıya gelince onlara arkanızı dönüp kaçmayın. Kim savaş için yer değiştirmek veya başka bir birliğe katılmak

amacıyla olmaksızın savaş sırasında düşmana arkasını dönüp kaçarsa Allah'ın öfkesine uğramış olur, onun varacağı yer cehennemdir, ne kötü bir son!"²⁵⁶

Her ne kadar bu ayet kâfirler hakkında olsa da, ayetin hükmü müşriklerle sınırlandırılmaz. Zira Allah'ın kendileriyle savaşılmasına izin vermiş olduğu isyancıların bu hükme tabi olmaları kıyas-ı celî/açık kıyas ilemdir. Ayrıca ayette geçen كَفَرُوا "kâfirler" ifadesi hem din inkârcılarını/küffarı millet hem de nimet nankörlerini/küffarı nimet içerisine almaktadır. Bu konu, önceden iyice açıklandı.

Ümeye oğulları ile taraftarlarının işlemiş oldukları suçlar, İslam'ın kutsallığını çiğnemeleri, Allah'ın kitabını arkalarına atmaları, kendilerine muhalefet edenlerle savaşmayı şerî/İslam hukuku açısından caiz görmeleri ve bunları kâfirler kategorisinde değerlendirmeleri gibi önceden bahsettiğimiz şeyler yeterlidir. Her ne kadar لا اله الا الله "Allah'tan başka ilah yoktur" kelimeyi tevhide getirmek, onları müşrik kâfirler derecesine inmekten korumuş olsa da tüm yaptıkları onların nimet nankörleri/küffarı nimet arasında olduklarına tanıklık etmektedir.

Kendisinden yardım dilenen, Yüce Allah'tır.

Ebû Hamza eş-Şari, savaştan kaçanların peşine düşülmesi ve yaralıların öldürülmesi gibi hususları reddetmiş ve şu meşhur sözlerini söylemiştir;

"Hayır, Allah'a yemin ederim öyle yapmayacağım ve kendimden öncekilerin davranışlarına muhalif hareket etmeyeceğim."

Hâlbuki "Şurat"ın büyük fakihlerinden Ebû'l-Hur Ali b. Husayn, bu hususta Ebû Hamza'ya fetva vermiş ve bunu yapması için önerilerde bulunmuştu. Çünkü bunların dönüp sığınacakları bir yer var, o da Şam da bulunan isyancıların başıdır. Böylece bunların, sığınacakları güçler ile ilişkileri kesilmemiş olacaktır. Bu ise mevcut şartlar altında bu koruyucu adımı atmasını şerî/İslam hukuku açısından caiz kılmaktadır. Ebû'l-Hur bu hususları ona açıklayarak;

"Bak Ebû Hamza! Bunlar Şam ehlinden daha çok tehlikeliler. Yarın bunlar geri döndüklerinde onlardan hiçte hoşlanmadığın şeyler göreceksin!" dedi.

Nitekim Ebû'l-Hurr'un sakındırdığı tüm hususlar gerçekleşti. Bundan dolayı İmam es-Sâlimî, Ebû'l-Hurr'un görüşünü desteklemiş ve şu şiiri söylemiştir;

"Ebû'l-Hur, Kudayd gününde Ebû Hamza el-Muhtar'ı,

Savaşta sırtını çevirip kaçanların sığınacakları kişiler olacağından,

Onları öldürmesi için teşvik etti, fakat el-Muhtar bunu kabul etmedi,

²⁵⁶ Enfal, 8/15-16.

Ebû'l-Hurr'ın düşündüğü bir şey vardı,

Çünkü Ebû'l-Hur, onları tecrübe etmiş ve görmüştü..”

Ebû Hamza'nın bu yaptığı askeri bir hata olarak kabul edilir. Fakat aslında bu, Ebû Hamza'nın nitelenmiş olduğu canlı ideal resimdir. Bu konuda konuşan çok büyük insafli âlimler bu davranışı takdirle karşılamışlardır. Kahraman, mücahid ve büyük âlim Şeyh Abdulmuiz Abdussettar da bu alimler arasında olup şöyle demektedir;

“Bu ideal davranış, ancak Ebû Hamza (r.h.) gibilerinden bilinir.”

Ebû Hamza eş-Şarî'nin Medine'deki Hutbeleri

Ebû Hamza eş-Şarî, Allah'ın izniyle galip bir şekilde Medine'ye girdikten sonra Resulullah'ın Medine-i Münevvere'deki minberi üzerinde hak sözleri haykırdı. İlkelerini, düşüncelerini ve komuta ettiği bu özgürlük hareketinin nedenlerini açıkladı. Öyle ki süvariler yolculuklarını onun hutbeleri eşliğinde yapıyor, anlatanlar bu hutbeleri ezberliyor, bunlar dilden dile dolaşılıyor ve Arap dili belagati açısından örnek ve hitabet açısından çok akıcı ifadeler olarak kabul ediliyordu. Medine ehli de bu hutbeleri kendilerine aktaranlardan alıp birbirilerine aktarıyordu. Bunlardan biri de İmam Malik'tir ki kendisinin bu hutbeler hakkında şöyle dediği nakledilir;

“Ebû Hamza bizlere öyle bir hutbe verdi ki, basiretli olanları kuşkulandırdı ve kuşkusu olanların kuşkusunu giderdi. (Yani herkesi alt-üst etti.)”

Ebû Hamza hutbesinde şöyle dedi:

“Sizlere Allah'tan hakkıyla korkmanızı (takvalı olmanızı), O'na itaat etmenizi, Allah'ın kitabı ve peygamberinin sünneti ile amel etmenizi, Akrabayı gözetmenizi (sıla-ı rahim), zalimlerin Allah hakkından küçülttüğünü yüceltmenizi ve batıldan yücelttiklerini küçültmenizi, dirilttikleri zulmü tekrardan öldürüp yok etmenizi ve öldürüp yok ettikleri hakları tekrardan ihya etmenizi, Allah'a uymanızı ve bu uğurda O'na karşı gelen kullara karşı gelmenizi tavsiye ederim. Zira itaat sadece Allah'a ve O'na itaat edenleredir. Allah'a baş kaldıran mahlûklara itaat yoktur.

Sizi Allah'ın kitabına, peygamberinin sünnetine, eşit paylaşımına, adil yönetime ve humusların (beşte birlik ganimet paylarının) Allah'ın emrettiği yerlere verilmesine davet ediyoruz.

Allah'a and olsun ki bizler memleketlerimizi ve mallarımızı küstahlık, şımarıklık, eğlenmek, oynamak, bir devlet başkanının devletine el koymak veya eski bir intikam peşine düşmek için terk etmedik. Ancak yeryüzünün karartıldığını, zulmün sembollerinin tekrar ortaya çıktığını, din'de birtakım iddiaların çoğaldığını, nefsanî

arzularla hareket edildiğini, İslâmî hükümlerin işlevsizleştirildiğini, adaleti ayakta tutanların öldürüldüğünü ve hakkı söyleyenlerin zor duruma sokulduğunu görünce tam bu esnada bizleri Hakk'a ve doğru yola çağıran bir davetçi işittik ve Allah'ın bu davetçisine icabet ettik. Yeryüzünde ezilenler olarak farklı farklı kabilelerden bir araya geldik. Allah (c.c), bizleri barındırdı ve yardımıyla destekledi. Böylece Onun nimetleri sayesinde hep beraber kardeş olup din hususunda birbirimize yardımcı olduk.

Ey Medine ehli! Sizin ilkeleriniz en hayırlılar, sondakileriniz ise en hayırsızlar oldu. Sizler Kurrâlarınıza ve fakihlerinize itaat ettiniz. Fakat onlar, haksız aşırımlarla ve cahilce tevillerle çelişkisiz olan Kur'ân hakkında sizlere ihanet ettiler. Böylelikle sizler cansız ölümler gibi hiçbir şeyin farkına varmadan haktan sapmış oldunuz.

Ey Medine ehli! Ey Muhacir ile Ensarların ve onlara güzel bir şekilde tâbî olanların evlatları! Sizlerin aslı/kökenleri ne kadar da sağlamdı. Sonradan gelen dallarınız ise ne kadar da hasta. Atalarınız, keskin inançlı, dinlerini iyi tanıyan, basiretli ve kalpleri şuurlu kişilerdi. Sizler ise sapkın ve cahil kimselersiniz.

Dünya sizi kendine köle edip rezil bir hale sokmuş. Kuruntularınız, sizleri saptırmıştır. Allah, sizlere din kapısını açtı. Fakat sizler bu kapıyı kapadınız. Dünya kapısını kapadı ve siz gidip açtınız. Sizler, fitneye koşan, sünneti ise ağırdan alanlarınsınız. Delillere karşı kör, tanımaya/bilmeye karşı sağır ve aç gözlülüğün/hırsın kölesi, tahammülsüzlüğün ise müttetikleri olmuşsunuz.

Koruyabilseydiniz, atalarınız sizlere çok güzel bir miras bırakmışlardı. Fakat eğer çocuklarınız sizlerin yolunda giderlerse onlara çok kötü bir miras bıraktınız. Allah, atalarınıza hak üzerine olduklarından yardım etti. Sizler ise batıl üzerinde olduğunuzdan sizleri yüzüstü bıraktı. Atalarınız çok güzel bir azınlıktı. Fakat sizler, sayıları fazla çirkinlersiniz. Nefsanî arzularınızın peşine düştünüz, onlar da sizleri yok etti. Eğlenceye daldınız ve bu eğlence sizlere Allah'ı unutturup sizleri yoldan çıkardı. Oysaki Kur'ân'ın öğütleri sizleri (haramdan/kötülüklerden) alıkoyuyordu. Fakat sizler uzak durmadınız. Sizlere ibret verici öğütler veriyordu. Fakat ibret almadınız.

Sizlere yöneticilerinizi sorduk. Dediniz ki;

“Allah'a yemin olsun ki onlardan biri dahi adil değildir. Haksız yere insanların malları alır ve hak etmeyen yerlere dağıtırlar. Despot bir yönetim uygularlar. Allah'ın indirdiğinin dışındakilerle hükmederler. Ganimetlerimizi, kendi tekellerine

alıp zenginler arasında sirkülasyon yaparlar. Bizlere ise sadece kadınların mehirlerini ve cariyelerin nikâhlarını pay olarak verirler.”

Biz de size dedik ki;

“Hadi o zaman size ve bize zulmeden, despot bir yönetim uygulayıp Allah’ın indirdiğinin dışındakilerle hükmeden bu kişilere karşı beraber hareket edelim.”

Siz;

“Bizim gücümüz buna yetmez. Fakat bu konuda bize yeterli/kâfi gelecek birileriyle karşılaşmayı çok isterdik.” dediniz.

Biz;

“Bizler, size yeteriz. Allah, bizleri de sizleri de koruyacaktır. Zafer elde edecek olursak, herkese hakkını vereceğiz.” dedik. Mızraklarımızı göğüslerimize ve kılıçlarımızı yüzlerime tutup size geldik. Fakat siz, bizlere sırt çevirip onlarla oldunuz. Bizimle savaştınız ve Allah, sizi rahmetinden uzak kıldı.

Şayet biz, sizlere tüm bunları sorduğumuzda; “Allah’a yemin olsun ki ne dediğinizi tam olarak anlamıyoruz. Bu konuda bildiğimiz bir şey yok!” deseydiniz her ne kadar cahilin mazereti olmasa da bir mazeretiniz olmuş olurdu. Ancak Allah, hakikati dillendirmenizi ve ahirette bu sözlerinizden sizi sorumlu tutmak istedi.

Daha sonra Ebû Hamza şöyle devam etti:

“Üç kişi dışındaki tüm insanlar bizden, biz de onlardanız (biriz-eşitiz). Bunlar;

1. Allah’ın indirdiğinin dışındakilerle hükmeden hâkim.
2. Allah’ın indirdiğinin dışındakilerle hükmeden hâkime tabî olan.
3. Allah’ın indirdiğinin dışındakilerle hükmeden hâkimin hükmüne razı olan

Şayet bu sözler, temiz niyete, sağlam inanca, güzel düşünceye, mutedil gidişata ve sağlam hedefe işaret etmiyorsa akıllarda hiçbir şeye yer yok demektir.

Zira bu cümlelerin her bir kelimesinde imanın nuru yayılmakta ve Allah’ın kutsallarına karşı saygınlık, Ona itaat etmeye yönelik bir arzu ve kullarına karşı samimiyet duygusu kalplerin derinliklerine işlemektedir.

Bu sözlerdeki çağrı, dinin samimiyetinden gelmektedir. Allah’ın apaçık olan kitabında, güvenilir ve doğru yola ulaştıran Peygamberin (s.a.s) sünnetinde bunun sağlam bir temeli vardır. Dolayısıyla bu çağrı, seleflerimizin/öncülerimizin davet edip sınımsız bağlı oldukları çağrının aynısıdır.

Ebû Hamza, bu hutbelerde açıkça belirtmiştir ki, kendisi ve taraftarlarının başkaldırılarının sebebi, şahsi ihtiyaçlarını veya dünyevi hedeflerini yerine getirmek ya da kendilerine kötülükte bulunmuş olanlardan intikam almak değildir.

Onların tüm arzusu, unutulmaya yüz tutan bu dini tekrardan ikame etmek, işlevsizleştirilmiş olan kutsal kitaplarını yeniden hâkim kılmak, zelil kılınmış Hakk'ı aziz, aziz kılınmış batılı ise zelil kılmak, Allah dostlarının pozisyonlarını/makamlarını yüceltmek ve düşmanlarının saygınlıklarını yerlere indirmek, sadece Allah'a ve ona itaat edenlere itaat etmek ve halkın tüm kesimlerini kapsayacak bir şekilde eşit paylaşımında bulunmaktır.

Aynı şekilde başkaldırılarının nedeninin, Rahman'ın davetçisinin davetine icabet etmek olduğunu, farklı farklı kabilelerden olmalarına rağmen iman bağı ile takva bağının onları birbirilerine kenetlediğini, Allah'ın kendilerini barındırdığını, zayıf oldukları halde güçlendirdiğini ve zelil bir haldeyken aziz kıldığını açıkça ifade etti.

Ebû Hamza'nın hutbesi, Medine ehline hayırda önde olduklarını ve soylarının/ırklarının çok üstün olduğunu hatırlatıyordu. Zira onların ataları, Rasulullah'ın gücünü sağlamlaştıran ve Muhacir ve Ensarlar idi. Onlar, Allah'ın dinine yardım ettiler ve Allah da onlara yardım etti.

Ebû Hamza'nın hutbesi, hal böyle iken, Medine ehlinin nasıl olurda gerisin geriye döndüklerini, bu metottan saptıklarını ve bu yönden nasıl döndüklerini hatırlatıyordu. Bu sözler, Rasulullah'ın şehrinin ulaştığı son durumundan dolayı meydana gelen dert ve kederleri ifade eden sözlerdir. Zira Medine, bozgunculuk ile şarkının merkezi haline gelmiştir. Bu durum onları, hakkı ayakta tutmaktan ve insanlar arasında adiliği baskın hale getirip onlara zillet kadehlerini içiren Emevîler'in karşısında durmaktan alıkoymuştur.

Emevîler'in Medine'de yaptıkları şeyler, aslında onlara çokta uzak değildir. Zira Harra Savaş'ında işledikleri suçlar, hala acı verici sahneler olarak hafızalarında durmakta ve o vahşi tablolar hala hayallerinde sergilenmektedir. Dolayısıyla Medine ehli, Emevîler'in tüm yaptıklarını bildikleri halde nasıl olur da hala onları destekler?

Ebû Hamza'nın hutbesi, aslında kendisi ile Medine ehli arasındaki diyaloga işaret etmektedir. Nitekim Medine ehli açık bir şekilde, Emevîler'in nefsanî arzularına göre hükmettiklerini, zan/şüphe üzerine adam öldürdüklerini, ganimetleri kendi tekellerine alıp zenginler arasında sirkülasyon yaptıklarını, arzularına amade eylediklerini ve kendilerine ise bir şey vermediklerini söylemişlerdir.

Ebû Hamza, onlara hep beraber başkaldırı teklifinde bulununca, buna güçlerinin yetmediğini söyleyerek mazeret bildirdiler.

Bunun üzerine Ebû Hamza, yanındakilerinin tedarik olarak onlara yeteceğine, galip gelindikten sonra yönetimin tamamen Allah'ın adil şeriatına/kanunlarına geçeceğine, adaletin ölçülerine dikkat eden ve adalet yolunda ilerleyen herkesin bunu sahipleneceğine dair söz verdi.

Fakat onlar, buna sırt çevirip savaşmakta diretiler. Böylece haksız yere zulmederek yönetimi ele geçiren ve yeryüzünde bozgunculuğu yayan zalimlerin gücünü desteklemeyi tercih ettiler.

Ebû Hamza'nın hutbesinin diğer bazı rivayetlerinde, Kudeyd'de henüz iki taraf birbirine girmeden Ebû Hamza'nın Medine ehlini Kur'ân'ın hükmüne ve Rahman'a itaate, onların ise Ebû Hamza'yı bunun tam tersine çağırdığı geçmektedir. Bu metin tam olarak şöyledir:

“Daha sonra Kudeyd'de sizin adamlarla karşılaştık. Onları Rahman'a itaate ve Kur'ân'ın hükmüne çağırdık. Onlar ise bizi, Şeytan'a itaate ve Mervan ile ailesinin hükmüne çağırdı.

Allah'a yemin olsun ki doğru/hak ile yanlış/batıl arasında çok büyük fark vardır.

Onlar çok aceleci davrandı. Zira Şeytan tam olarak onların içine işlemiş, onların kanlarıyla tenceresini kaynatmış ve onlar hakkında umduğunu bulmuştu. Daha sonra Allah'ın yardımcıları/taftaları gruplar ve ordular şeklinde parlak kılıçlarıyla onlara yöneldiler. Bundan sonra herkesin değirmeni kendine döndü. Öyle bir çarpışma oldu ki batıl üzerine olanları kuşku sardı.

Ey Medine ehli! Sizler de Mervan ve ailesine yardım ederseniz, Allah ya kendi katından ya da bizim ellerimizle sizleri cezalandıracak ve Müminlerin kalplerine şifa/huzur verecektir.”

Aynı şekilde Ebû Hamza onlara şöyle seslendi:

“Ey Medine ehli! Sizlere yöneticilerinizi sorduk. Fakat Allah'a yemin olsun ki onlar hakkında çok kötü konuştunuz.

Sizlere; “Bunlar şüphe/kuşku üzerine kimseyi öldürüyorlar mı?” diye sorduk.

Siz; “Evet” dediniz.

Sizlere; “Kendilerine haram olan mal ve namusa göz dikip helal sayıyorlar mı?” diye sorduk.

Siz; “Evet” dediniz.

Biz de size dedik ki;

“Haydi o zaman Allah’ı aramızda şahit kılıp onları bizden ve sizden uzaklaştıralım. Müslümanlar dilediğini seçsin.”

Fakat siz; “Hayır öyle bir şey sakın yapmayın.” dediniz.

Biz size; “Haydi hep beraber onlara karşı duralım. Şayet galip gelirsek, aramızda Allah’ın kitabı ile Peygamberinin sünneti tatbik edecek birini seçelim. Kazanırsak, sizin hükümlerinizi ile amel edecek ve sizi Peygamberinizin sünnetine sevk edeceğiz. Ganimeti aranızda bölüştüreceğiz.” dedik.

Fakat siz bunu teklifimizi reddettiniz. Onlarla değil, bizlerle savaştınız!”

Ebû Hamza’nın bu sözleri –hac mevsiminde- sürekli olarak onlara tekrar etmesi, heder edilmiş haklarını anımsatmak ve eski atalarının yaptığı gibi hakka yardım için başkaldırmalarının gerekli olduğunu hatırlatmaktır. Ancak onlar, Ebû Hamza’nın söylediklerine karşı sağır kulak kesildiler. Bundan dolayı Ebû Hamza, sözlerinde inkârlarının neticelerinden bahsetti. Onlara, insanların mallarındaki Allah hakkını hatırlatarak deliller sundu ve şöyle dedi;

“Ey Medine ehli! Bana, Allah’ın kutsal kitabında güçlüden alınıp güçsüze verilmek üzere farz kıldığı sekiz paydan haber verin! Haberinizi var mı? Dokuzuncu bir pay daha çıkmış ve kendisine tek bir pay dahi düşmezken Rabbine karşı kibirlenip savaş açarak tüm payları kendine almıştır. Böyle biri hakkında ve ona bu icraatında yardım edenler hakkında ne dersiniz?”

Ebû Hamza, sürekli bir şekilde Medine’de dolaşarak Medine ehlini Emevîlere karşı savaşa çağırıyordu. Onlara seleflerinin/öncülerinin bilindik davranışlarını anımsatarak bunu kendi hayatlarıyla karşılaştırıp his ve duygularını harekete geçirmeye çalışıyordu. Şöyle diyordu:

“Ey Medine ehli! Görüyorum ki sizlerde dinin şekli yerinde, fakat eserleri/izleri silinip gitmiş. Ne bir öğüt alıyor, ne de ilim ehlinin delillerinden anlıyorsunuz. Dinin tüm ciddiyeti sizden yok olup gitmiş. Dinin metodu sönüp silinmiş. Dinin güzel gördüğünden tiksindir, çirkin gördüğünü seversiniz. İbret verici hadiseler ortaya çıkınca ve sizlere apaçık uyarılar yapıncı gözleriniz bunlara kör, kulaklarınızı sağır kesilir. Kafalarınız dağınık bir vaziyette gaflet içerisinde oyalanmaktasınız. Batıl yayıldığı zaman kalpleriniz sevinir, hak’tan bahsedildiği zaman ise kalplerinin daralır. İlimden yabancılık çekerken cehalete aşinalık gösterirsiniz. Her öğüt verildiğinde hak’tan daha da nefret edersiniz. Göğüslerinizde taşıdığınız (kalpleriniz) taş gibi hatta daha sert olmuştur. Dağlara indirilmiş olsaydı, dağların Allah korkusundan titreyip paramparça olduğunu görecektin. İşte Allah’ın bu kitabına dönme vaktin gelmedi mi?

Ey Medine ehli! Kalpleriniz hasta olduktan sonra vücutlarınızın sağlamlığı size fayda vermez. Allah her şeye, onu yöneten ve emrine uyduran bir galip kılmıştır. Kalpleri de vücutlara galip kılmıştır. Kalpler bir yere meylettikleri zaman vücut kalbe tabi olur. Kalp sağlam olmadan yumuşamaz. Allah'ı tanıma/marifetullah, güçlü bir niyet ve basiret olmadan da kalp, sağlam olmaz. Kalpleriniz takva ile bilinçlenirse, vücutlarınız Allah'a itaat eder.

Ey Medine ehli! Yurdunuz, hicret yurdu ve Rasulullah'ın (a.s) sığınağıdır. Kavmi Onu (a.s) kovduğunda, kaldığı yer Ona dar edildiğinde ve düşmanları Ona eziyet edip kötü muamelede bulunduğu zaman, yemin olsun ki Allah (c.c) Onu, batıla karşı hakka destek olan, ahireti dünyaya tercih eden ve sevabını umarak zorluklara karşı sabreden ve sizin gibi olmayan bir kavmin yanına (atalarınıza) gönderdi.

Onlar, Allah'ın dinine yardım edip uğruna cihat ettiler. Rasulullah'ı (a.s) barındırdılar ve Ona yardım edip kendisiyle indirilen nura tabi oldular. İhtiyaç içinde olsalar bile Allah'ı kendilerine tercih ettiler. Allah bu gibiler ve onların yolunda gidenler hakkında şöyle buyurmaktadır:

وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْتُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شَخِّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Onlardan önce bu yurda yerleşmiş ve gönülden inanmış olanlar, kendilerine göç edip gelenleri severler, onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar; ihtiyaç içinde olsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin bencilliğinden korunmayı başırırsa işte kurtuluşa erecekler onlardır.”²⁵⁷

(Ey Medine ehli!) Sizler onların evlatları ve onlardan geriye kalanlarıdır. Fakat onlara uymayı ve yollarından gitmeyi terk ettiniz. Böylelikle kalpleriniz köreldi ve kulaklarınız sağır kesildi. Nefsânî arzularınızın peşine düştüğünüz için Allah, sizi hidayetden alıkoymuş ve size unutturdu. Kur'ân'ın öğütleri sizleri kötülüklerden alıkoymuyor ki uzak durasınız. Öğüt vermiyor ki ibret alasınız. Uyandırmıyor ki uyanasınız.

Dolayısıyla sizler, öncekilerin yerini almış ne kötü kimselersiniz. Ne onların hayatları gibi bir hayat yaşadınız. Ne onların vasiyetlerini koruyabildiniz. Ne de onları kendinize örnek alabildiniz. Şayet kabirleri yarılıp yaptıklarınız onlara arz edilse, “Allah'ın azabı sizlerden nasıl uzak kılınmış” diye şaşıracaklardır.

Delillerle dökülmüş (sunulmuş) bu ifadelerin hepsi, dinin uğradığı tahrifattan, Ümmet'in gördüğü zulmünden ve insanlar arasında yaygın hale gelen zalimlere

boyun eğip itaat etmekten kaynaklanan dert ve kederin birer yansımasıdır. Ümmetin bu hali, zalimleri zulme yönelimlerindeki cesaretlerini daha da arttırmış ve onları tamamen zulme dalmaya sevk etmiştir. Ebû Hamza bu ifadeleriyle çoğu kez Ümmetin maruz kaldığı zulme ve çöküşüne sebep olan bozgunculuğa değinmiştir. Mervan Oğullarının ayıplarını sayarken kullandığı şu sözler gibi:

“Onlar, Allah’ın verdiği malları bol bol yediler, diniyle oyun oynadılar ve Allah’ın kullarını kendilerine köle edindiler. Bu durum büyüklerinden küçüklerine miras olarak kaldı. Hey gidi Ümmet!... Ama yine de Allah’a hamdolsun Ümmeti yok edip zayıf düşüremediler. Daha sonra onlar, yaptıkları işlere devam ettiler; Allah’ın kitabını küçümseyip arkalarına attılar.”

Ebû Hamza, Emevî zalimlerinden bahsederken şöyle diyor:

“Daha sonra Yezid b. Abdülmelik göreve geliyor. Kendisi gayet zayıf ve aynı zamanda çok çirkef, Müslümanların işlerini yürütmesi hususunda asla güvenilemeyecek, henüz buluğa ermemiş ve reşit olamamış biridir. Hâlbuki yüce Allah; **وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ**

“Evlilik çağına gelinceye kadar yetimleri deneyin; eğer onlarda akılca bir olgunlaşma görürseniz hemen mallarını kendilerine verin.”²⁵⁸ buyurmaktadır.

(Yetimin malı bile olgunlaşmayana kadar ona verilmemesi gerekirken), Her ne kadar yetimlerin bu meselesi, Allah katında önemli olsa da, Ümmet-i Muhammed’in (a.s) yönetimi, namusu ve kanı gibi durumları, tüm bunlardan daha önemlidir.

Yezid, karnına (yemeye) ve cinselliğe düşkün bir adamdır. Haram içer, haram yer ve haram giyer. Giydiği iki kürk, ona özel dokunmuş ve aşağı yukarı bin dinar değerindedir. Bu kürkleri elde etmek için birçok deri vurulup postlar/tüyler kesilerek haksız yere insanlardan alınmış ve yersiz harcanmaktadır.

Yezid, Allah’ın ne salih bir kuluna ne de peygamberlerinden birine helal kılmadığı şeyleri kendine helal kılmaktadır. Hababe adında kadını sağ tarafına Selame adındaki kadını da sol tarafına alıp oturmakta ve şeytanî zurnalar eşliğinde kadınlar ona şarkılar söylemekte. Daha sonra kendini rahatlatana ve onun ruhuna, etine ve kanına karışana kadar içki içiyor. Böylece artık kendini kaybedip sınırları aklına hâkim oluyor ve kalkıp kürklerini paramparça ettikten sonra onlara dönüp; “Bana uçmama izin verir misiniz?” diye pişkin pişkin soruyor...

Evet, Ey Yezid! Uçasın! Cehenneme, Allah’ın lanetine, ateşe uçasın! Öyle ki Allah bir daha seni geri göndermesin.”

²⁵⁸ Nisâ, 4/6.

Ebû Hamza, zalimler hakkındaki bu tanıklığını tüm insanların huzurunda yapmıştır. Nitekim bu zalimler, Allah'ın haram kıldıklarını işliyor ve kullarına hak olarak verdiği mallardan alıp onlarla oyun oynuyorlar.

Bilindiği üzere Ebû Hamza'nın hitap ettiği Medine ehli aslında bu zalimlerin yaptığı suçları gayet iyi biliyordu. Ebû Hamza bunları delil olarak sunuyordu ki, zalimlerin yaptıkları ortaya çıktıktan sonra dinin saflığını bozmaya çalışan ve kutsallarını çiğneyen kişilerle beraber olmanın caiz olmadığı anlaşılın.

Ebû Hamza, sabrı, dayanırlığı, gücü ve metanetine rağmen duygularının etkisinden uzak kalamamıştır. Ebû Hamza'nın hafıza belleğinde, Medine-i Münevvere'de nuruyla tüm dünyayı aydınlatan yüce risaletin sahibinin (a.s), bu temiz topraklardaki dürüst daveti esnasındaki hatıraları gelgit yapmaktaydı. Bu değerli hatıraları gözünde canlandırdıkça gözlerine hâkim olamıyor ve ağlıyordu. Kalbi, bu kıymetli yerlerden çok etkileniyordu.

Ebû Hamza, İslam'ın merkezi, sağlam kalesi ve korunaklı sığınağı olan Medine'nin o günkü durumu ile -bozguncular tüm Ümmetin olduğu gibi Medine'nin de idaresini ele geçirdikten- sonraki durumunu karşılaştırıyordu. Ne yazık ki bu gün Medine, ahlaksızlığın ve serseriliğin bir araya geldiği, eğlence ve şarkı gösterilerinin sergilendiği, çözülmenin, yozlaşmanın ve istikrarsızlığın boy gösterdiği ve Tuvays ile Dellal gibilerin büyük âlimler arasında kabul edildiği bir yer olmuştur.

Ebû Hamza, Hz. Peygamberin minberinin yanına gelince Efendimizin mübarek ayaklarını koyduğu yerlere alnını koyup ağladı, gitgide ağlaması arttı ve sonra şöyle dedi:

“Ah! İşte, Allah'a isyan eden, Allah'ın kitabının dışındakilerle hükmeden ve nefsanî arzularını Allah'ın rızasına tercih eden nice kimseler Rasulullah'ın ayak bastığı bu yerlere ayak basmışlar... Anam babam feda olsun Sana!”

Allah'a hamedip övgüler dizerek, Hz. Peygambere salât ve selam getirip Ondan bazı menkıbeler/kıssalar anlattıktan sonra yüksek bir sesle seçkin hutbesine başladı. Sözlerinden bir bölümü şöyleydi:

“Kendisine kitap/Kur'ân indirilen, bu kitapta kendisine takip etmesi gereken yollar açıklanıp şeriat/kanunlar verilen, yapması ve terk etmesi gereken şeyleri belirtilen Hz. Peygamber (a.s), Allah'ın emri olmadan bir adım ileri veya geri gitmemiştir. Allah, Onu melekleriyle desteklemekte ve yaptığı işlerin neticesinin zaferine kefil olmaktaydı. Allah, Ona cihatı emretti ve O da bu emri yerine getirerek Allah'ın düşmanlarıyla çetin bir mücadeleye girdi.

Daha sonra diğer peygamberlerin ruhlarını aldığı gibi risalet görevini yerine getirdikten, gereken uyarıları yaptıktan ve delillerle davasını anlattıktan sonra Hz. Peygamberin de ruhunu teslim aldı. Hz. Peygamber, insanlara dinlerinin öğretilerini anlattı ve böylece insanların üzerindeki hakkını ödemiş oldu. İnsanları dinleri hakkında en ufak bir şüphe ve kuşku içinde bırakmadı. Üzerindeki vazifeleri yerine getirmiş ve sizlere en ufak bir şüphe bırakmamış bir halde Yüce Allah, Onun ruhunu teslim aldı.”

Bilinmektedir ki, insanların çoğu batıla meyletteler, kötülükleri caiz kıldılar, iyilikleri de çirkin saydılar. Bundan dolayı onların geri dönüşlerini ve hak yola dönmelerini destekleyen Ebû Hamza eş-Şari ve taraftarlarına olan bakış açıları son derece olumsuz olmuştur. Onların kıymetleri düşürecek bir şey bulamayınca onların çoğunluğunun gençlerden oluştuğunu söylediler. Böylelikle onların tecrübesiz cahil kişiler oldukları hususunda üzerlerine itham okları fırlatıp şöyle dediler;

“Bunlar, boş hayaller peşinden koşan tecrübesiz cahil gençlerdir.”

Bu sözler yayılıp Ebû Hamza'nın kulağına gidince, hutbelerinde bu gençleri savunmaya başladı. Böylelikle Ebû Hamza şu hususu teyit ediyordu;

“Her ne kadar gençlik dönemlerinde olsalar da onlar son derece ağırbaşlı, iman süsü ile süslenmiş, Allah'a ibadet etmekten etkilenen, büyük bir şevk ve heyecanla ibadete yönelen, gecelerin abidleri ve gündüzlerin aslanlarıdır.” Öte yandan Ebû Hamza, gençlere düşmanlık edenlere, Hz. Peygamberin ashabının da gençlerden oluştuğunu delil olarak öne sürüyordu.

Ebû Hamza gençlere, akılları hayrete düşürüp etkileyen ifadelerden oluşan övgü dolu bu elbiseleri giydirdi. (Yani onlar hakkında övgü dolu cümleler dizdi.) Bunlar, salih bir gençte bulunması gereken ve şeref merdivenleri ile olgunluk mertebelerini aşmakta hayal edilen övgüler olarak kabul edilir.

Yazarlar, Ebû Hamza'nın taraftarlarının genç olduklarıyla ilgili yapılan ayıplamaların nerede olduğu hakkında ihtilaf etmişlerdir. Bazıları bu olayın Medine'de yaşandığını ve Ebû Hamza'nın şu sözlerle onları savunduğunu söylemişlerdir:

“Ey Medine ehli! Taraftarlarım hakkında ileri geri konuşup onları ayıpladığınız ve onlar hakkında “bu gençler henüz çok yeni/toy, tecrübesiz ve kaba bedevilerdir.” dediğiniz bana ulaştı.

Ey Medine ehli! Yazıklar olsun sizlere! Hz. Peygamberin ashabı da gençlerden oluşmuyordu mu?

Evet, bunlar gençtirler. Fakat Allah'a yemin olsun ki çok olgun, gözlerini kötülülerden alıkoyan ve ayaklarını batıldan ağır alan/geri koyan, ölümlü canlarını ölümsüz bir hayata değiştiren, gündüzün yorgunluğuna gecenin yorgunluğunu ilave eden, geceleri ibadetle gündüzleri oruçla geçiren, geceleri Kur'ân üzerinde boyunları bükülen ve korkutucu bir ayet okuduklarında ateş korkusundan ağlayan, müjdeli bir ayet okuduklarında ise sevinç gözyaşları döken gençlerdir.

Bu gençler, kılıçlıların kınlarından çekildiğini, mızrakların meydanlara salındığını, okların havaya kaldırıldığını ve orduların ölüm yıldırımlarıyla korkutulduğunu görünce, Allah'ın tehdidi ile orduların tehdidinden, Allah'ın tehdidini değil orduların tehdidini küçümsediler. Müjdeler olsun onlara! Nihayetinde varacakları yer, ne güzel bir yerdir!

Allah korkusundan geceleri ağlayan nice gözler vardır ki yırtıcı kuşların gagalarının arasında, sahibinin onlara dayanarak Allah'a secdeler ettiği nice eller vardır ki oyuğundan koparılmış ve daha nice alınlar ve yanaklar vardır ki demir sopalarla parçalanmış...

Allah'ın rahmeti, bu bedenler üzerine olsun. Allah, onların ruhlarını cennetlerine koysun...

Benim söyleyeceklerim bunlardır. Kusurlarımızdan dolayı Allah'tan beni bağışlamasını diliyorum. Başarı ancak Allah'tandır. Yalnız Ona tevekkül eder ve yalnız yöne yönelirim."

Bazıları ise Ebû Hamza'nın taraftarlarının genç olduklarıyla ilgili yapılan ayıplamaların Mekke'de yaşandığını ve Ebû Hamza'nın onlara şöyle seslendiğini söylemişlerdir:

"Ey Mekke ehli! Taraftarlarım hakkında ileri geri konuşup onlardan dolayı beni ayıplıyorsunuz ve onların henüz genç/toy olduklarını söylüyorsunuz.

Peki! Hz. Peygamberin ashabı da gençlerden oluşmuyor muydu?

Biliyorum ki sizler, ahirette size zarar verecek şeylere uyuyorsunuz. Şayet sizin dışınızdakilerle meşgul olmasaydım, sizlerin ellerinden tutacaktım.

Evet, bunlar gençtirler. Fakat Allah'a yemin olsun ki çok olgun, gözlerini kötülülerden alıkoyan ve ayaklarını batıldan ağır alan/geri koyan, geceleri Kur'ân'ın tekrarından Kur'ân üzerinde boyunları bükülen, Cennet'ten bahseden bir ayet okudukları zaman arzu/sevinç gözyaşları döken ve Cehennem'den bahseden bir ayet okuduklarında ise Cehennem'in uğultusu kulaklarında çınliyormuş gibisine ağlayan, gündüzün yorgunluğuna gecenin yorgunluğunu ilave eden gençlerdir.

Yaptıkları ibadetlerden dolayı artık yer onların alınlarını, ellerinizi ve dizlerini yemiştir. Geceleri yaptıkları uzun ibadet ve gündüzleri tuttıkları çokça oruçtan dolayı renkleri sararmış ve vücutları aşırı zayıflamıştı. Bunlar, daima Allah'ın huzurunda yer edinmiş, Ona verdikleri sözü tutmuş ve Allah'ın vaadine bağlı kalmış kişilerdir.

Bu gençler, düşman okların havaya kaldırıldığını, mızrakların meydanlara salındığını, kılıçların kınlarından çekildiğini ve orduların ölüm şimşek yıldırımlarıyla korkutulduğunu görünce, Allah'ın tehdidi ile orduların tehdidinden, Allah'ın tehdidini değil orduların tehdidini küçümsediler.

Bu gençler, savaş meydanlarına atılıp ayakları atlarının boyunlarına dolanmış, güzel yüzleri kanlar içinde kalmış, alınları topraklara gömülmüş, yeryüzünün yırtıcıları cesetlerinin başına toplanmış,

Allah korkusundan geceleri ağlayan nice gözler vardır ki yırtıcı kuşların gagalarının arasında, sahibinin onlara dayanarak Allah'a secdeler ettiği nice eller vardır ki oyuğundan koparılmış ve daha nice alınlar ve yanaklar vardır ki demir sopalarla parçalanmış...

Allah'ın rahmeti, bu bedenler üzerine olsun. Allah, onların ruhlarını cennetlerine koysun..."

Gençlere karşı olanlar, bu eğilimleriyle bu mümin grubu küçümsediler. Hâlbuki gençlerin varlığı onlara bir güzellik ve ağırlık katıyordu. Rasulullah (a.s), bu gençler hakkında; *وَشَابُّ نَشَأً فِي عِبَادَةِ رَبِّهِ* "Rabbine kulluk ederek temiz bir hayat içinde serpilip büyüyen genç"²⁵⁹ buyurmuştur. Bunlar, başka bir gölgenin bulunmadığı Kıyamet gününde Yüce Allah, arşının gölgesinde barındıracağı yedi gruptan bir gruptur.

Ebû Hamza eş-Şari, gençliğin utanç verici bir şey olmadığını bilakis büyük bir şeref ve övünç kaynağı olduğunu gösteren bu delillerle, gençleri itham edenlere karşı gençleri savunmuştur. Çünkü bu gençler, gayeleri amaçsız bir şekilde yolda sarkmak, güzel kızları hoşnut etmek, içkileri yudumlamak ve rezilce bataklıklara dalan laubali gençlerden değillerdir.

Bunlar, kalplerinde Allah korkusu ve umudunu bir araya getiren, hayatlarını Allah'a adayan, canlarını Ona sunan ve genişliği yer ile gökler kadar olan Cennet

²⁵⁹ Buhari, Ezan 36, Zekat 16, Rikak 24, Hudüd 19; Müslim, Zekat 91. Ayrıca Bk. Tirmizî, Zühd 53; Nesai, Kudat 2.

karşılığında döktükleri terlerini, uykusuzluklarını, gözyaşlarını ve kanlarını veren kişilerdir.

Ebû Hamza'nın belagatiyle insanların gözlerinin kamaştığını ve insanların onun güzel üslubunu ve ifadeleri kalıplara dökme sanatını edindiklerini görmekteyiz. Bundan dolayı onun hutbeleri dünyadaki en meşhur hutbeleri arasında yer edinmiş ve kendisi de Arapların önde gelen seçkin hatiplerden biri olmuştur. Hutbeleri, özellikle taraftarlarını övdüğü ve savunduğu parçalar edebiyat ilminde okutulan edebî metinler arasında yer edinmiştir.

Gerçek şu ki Ebû Hamza, Arap belagatçılarının bir sembolü haline gelmiş ve kullandığı ifadeler Arapçayı süsleyen kıymetli kelimeler kabul edilmiştir. Fakat ifadelerinin bu denli etkileyici olması ve beyinlere hükmetmesi sadece onun sözleriyle alakalı değildir. Buradaki sır, kullandığı her bir kelimeye işleyen canlı manevi bir ruhtur. Bu ruh, sadakatin, imanın, Allah'a olan samimiyetin ve hakkın yardımındaki fedakârlığın ruhudur.

Onun sözleri, insanların dikkatini çekmek ve kendini onlara göstermek için kullandığı yapmacık ve süslü sözler değildir. Bu sözler, kalbinin samimiyetinden ve tabiatının derinliklerinden gelen kalbinin nabzı, duygu ve düşüncelerinin bildirimidir.

Onun sözlerini, eylemleri onaylamakta, samimiyeti temizlemekte, dürüstlüğü ve güvenilirliği güzel göstermektedir. Yani bu sözler, Yüce Allah'ın da dediği gibi;

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ تُؤْتِي أَكْلَهَا كُلَّ حَبِيبٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

“Allah'ın nasıl bir misal getirdiğini görmedin mi? Güzel sözü, kökü sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca benzetti. O ağaç, rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir. Öğüt alsınlar diye Allah insanlara böyle misaller getirmektedir.”²⁶⁰

Onun sözleri, sadece hakikate işaret eden ve doğruyu aktaran sözlerdir. Şairin de dediği gibi:

“Söylemiş olduğun en güzel şiir,

Söylediğin zaman, “doğru söyledin” denilendir.”

Ebû Hamza'nın taraftarlarını övmesi iş olsun diye yaptığı bir şey değildir. Bilakis onların eylemleri ve halleri Ebû Hamza'nın sözlerinin canlı bir yansımasıdır.

²⁶⁰ İbrâhîm, 14/24-25.

Şam Ehline Karşı Ebû Hamza İle Taraftarları

Yemen ve Hicaz'da meydana gelen büyük hadiselerle karşı Şam'daki zalimler suskun kalamazdı. Bu gelişmeler, onları kaygılandırıyor ve yataklarında uykularını kaçırıyordu. Zira şüphesiz Tâlibu'l-Hak ile Ebû Hamza'nın, onların sapıklıkları içerisinde keyfetmelerine ve nefsanî arzuları peşinde koşmalarına müsaade etmeyeceklerini biliyorlardı.

Tâlibu'l-Hak, Ebû Hamza ve taraftarları, yönetimi bu zalimlerin elinden almak, insanlar üzerindeki zulüm ve zorbayı kaldırmak, hakkı yerine koymak, Allah'ın öldürülüp yok edilmiş hükümlerini yeniden diriltmek ve Tâğût'un yeniden hayat verilmiş hükümlerini öldürülüp yok etmek için başkaldırmışlardır.

Bundan dolayı zalim Mervan, bu grup ile karşılaşmak için hazırlık yapmıştır. Verdiği mallar ve donattığı hediyelerle halkını kandırmıştır. Ordusunun başında Abdümelik b. Muhammed b. Atiyye es-Sadî vardı.

Ebû Hamza Medine ehli ile şöyle vedalaştı:

“Ey Medine ehli! Mervan ile savaşmaya gidiyoruz. Kazandığımız takdirde yönetiminizde adil davranacak, sizleri Peygamberinizin yoluna sevk edecek ve aranızda adil paylaşımında bulunacağız. Fakat sizin umduğunuz gibi olursa (kaybedersek), o takdirde zalimler, nasıl bir akıbete duçar olacaklarını görecekler!”

Ebû Hamza bu sözleriyle, uğrunda başkaldırdığı yüce hedefi pekiştirmektedir. Bu gaye, insanlar arasında adil davranmak, onları seçkin Peygamberin yoluna sevk etmek ve aralarında eşit paylaşımında bulunmaktır.

Elbette bu, Ebû Hamza ile taraftarlarının peşinde koştuğu büyük gayeden kopmamakla olur. Bu gaye, Allah'ın rızasını kazanmak ve genişliği yer ile gökler kadar olan Cennete girmek için Allah yolunda şehid olmaktır.

İki ordu karşılaştıklarında gözleri gören herkes için her şey aydınlanıp ortaya çıktı. Böylelikle her grubun taşıdığı fikir ve uğrunda mücadele ettiği hedef herkese açık bir şekilde ortaya çıktı.

İbni Macşûn konu ile alakalı şöyle demektedir: “Mervan'ın komutanlarından İbni Atiyye, Ebû Hamza ile karşılaştıklarında Ebû Hamza taraftarlarına şöyle seslendi; “Onları intihan etmeye kadar sakın öldürmeyin!”

Böylelikle taraftarlar; “Ey Şam ehli! Kur'ân ve onunla amel etmek hakkındaki görüşünüz nedir?” dediler.

İbni Atiyye cevap olarak; “Kur'ân'ı torbaların içine atarız” dedi.

Taraftarlar; “Pekâlâ Yetim hakkında ne düşünüyorsunuz?” dediler.

İbni Atiyye ‘nin tarafı; “Malını güzelce yer, anasına kötülük ederiz” cevabını verdiler.

Bana bildirildiğine göre taraftarlar birkaç şey sordular. Fakat verilen cevapları işitince on ları yok edene kadar savaştılar.”

Evet, iki grup arasındaki fark son derece açık olup bunlar birilerine çok uzak gruplardır. Ebû Hamza ile taraftarları Allah’ın sözü en üstün, kâfirlerin sözü de en alçak olsun diye savaşıyorlardı. Onların tek hedefleri, Kur’ân hükümlerinin tatbik edilmesi, Rasulullah’ın (a.s) yoluna tabi olunması, mazlumlara insafli davranılması, yetimlerle miskinlerin gözetilmesi, iyiliğin yeniden diriltmek ve kötülüğü öldürüp yok etmektir.

Fakat İbni Atiyye ile Şam’daki büyük Tağut’un beraberinde gönderdikleri kişilerin nezdinde Kur’ân’ın değeri, çuvallara atılacak kadardır. Çünkü Kur’ân’ın hidayeti ile ilgilenmemektedirler ve Kur’ân’ın onlar üzerinde bir etkisi yoktur. Kur’ân’a ve taraftarlarına savaş açmışlardır. Onların tüm çabaları, Kur’ân’ın öğretilerini kazıyıp yok etmek, insanları hidayet etmesine engel olmak ve böylelikle Kur’ân ile insanlar girerek engel olarak girmektir. Onların nezdinde yetimin layığı, malını yiyip annesine kötülük etmektir. Tüm bunların sebebi, dini yalanlamaları, namazı unutmaları, nefsanî arzularına dalmaları, ahiret için bir hesap yapmamaları ve dinde bir ölçülerinin olmamasıdır.

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْذِّبِّ ﴿١﴾ فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ ﴿٢﴾ وَلَا يَحِضُّ عَلَيَّ طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿٣﴾ قَوْلًا لِلْمُصَلِّينَ ﴿٤﴾ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ﴿٥﴾ الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ ﴿٦﴾ وَيَمْتَعُونَ الْمَاعُونَ ﴿٧﴾

“Gördün mü dini yalan sayanı? İşte odur yetimi itip kakan ve yoksula yedirmeyi özendirmeyen! Vay haline o namaz kılanların ki, onlar namazlarının özünden uzaktırlar. Onlar halka gösteriş yaparlar. Hayra da engel olurlar.”²⁶¹

Saygıdeğer okuyucu, tüm bunlardan sonra iki gruptan hangisinin haklı hangisinin haksız olduğu hakkında dair hala içinde bir şüphe veya karışıklık var mıdır?

أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ

²⁶¹ Maûn, 107/1-7.

“Yoksa iman edip dünya ve ahirete yararlı işler yapanları yeryüzünde fesat çıkarımlarla bir mi tutacaktık? Yahut günah işlemekten sakınanları günaha batanlar gibi mi sayacaktık?”²⁶²

Şairin de dediği gibi;

“Gündüzün dahi delile muhtaç olduğu bir zamanda, akıllarda hiçbir sağlam/doğru şey kalmaz!”

Gördüğün gibi Ebû Hamza eş-Şari ile taraftarları, kuşkusuz onlarla savaşmaya gelen Şam ahalisiyle delilleri sunmadan savaşmayı helal görmemişlerdir. Öncelikle onlara gerçek ölçü, adil hüküm ve hakkı batıldan ayıran söz olan Kur’ân’a karşı tutumlarını sormuşlardır. Verdikleri cevap, malumdur. Daha sonra onlara yetimlere karşı tutumlarını sormuşlardır. Yine kibirde zirvede ve son derece kasıtlı olduklarını gösteren çok arsız bir cevap vermişlerdir. Tüm bu söyledikleri şeylerden sonra, onlarla savaşmaya engel olacak herhangi bir saygınlıkları kalmış mıdır?

Ebû Hamza ile taraftarlarının bu ihtiyatlı tutumları, Allah’tan bir delil ve apaçık bir mazeret bulunmadan tek bir damla kan dahi dökülmesin diye sergiledikleri dikkatin göstergesidir. Ah keşke bir bilsem! Bu kadar küfre daldıktan, açık açık bozgunculuk yaptıktan ve inat etmede ileri gittikten sonra kanlarının ne saygınlığı kaldı ki?

Tüm bu delillerin ve gizli sırların ortaya çıkışından sonra hala onları savunanlara ve muhaliflerini de tutarsız ve sapık görenlere sadece şaşıyorum.

لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدِ “Önce olduğu gibi sonra da Allah’ın dediği olur.”²⁶³

Ebû Hamza ile fedakâr taraftarları, Allah tarafından güzel bir şekilde imtihan edildikten sonra, iki güzelliği bir araya getirmek için Allah onlara şehitlik nasip ederek ikramda bulundu. Zira yaptıklarına delil olsun, takip ettikleri yol belli olsun ve Haremeyn-i Şerifeyn’de (Mekke ve Medine’de) söyledikleri etrafa nur/ışık saçsın diye ilkin onlara yardım ve imkân bahşetti. Onların Haremeyn-i Şerifeyn’deki (Mekke ve Medine’deki) sözleri, ışığın parıltısı ile ateşin alevini bir arada bulunduran ateş parçaları, hakka ve hakikate ulaştıran ışıktı ve kindarların kalplerinde tutuşan ateşti. Gelecek kuşaklara delil teşkil etsin, yolunu bulacaklar bulsun ve sapacaklar sapsın diye tarihin belleği ve zamanın kalbi bunları hep kaydetti. Nitekim Allah, rızasını kazanmaları için ve takva ehline karşılık ve

²⁶² Sâd; 38/28.

²⁶³ Rûm, 30/4.

varacakları son yer olarak vaad edilen ebedî Cennet’inde yer edinmeleri için onlara şehitlik nasip ederek ikramda bulundu.

Şair ne güzel buyurdu!;

“Ebû Hamza, taraftarlarıyla fedakârlık yapmak üzere anlaştı.

Kısa zaman içerisinde kendilerine Allah tarafından ikramlar edildi.

Arzuladıkları şahadete kavuştular ve Rahman’ın rızasını elde ettiler..”

Bunlar, şehit olup Allah’a döndüklerinde, Allah’a davet ederken, kullarına deliller sunarken ve onlara doğru yolu gösterirken dillerinde yankıladıkları hakkın sesi kesilmeye başladı. Bozgunculuk kadavralarıyla beraber tekrar Haremeyn-i Şerifeyn’e (Mekke ve Medine’ye) geri döndü ve şarkıcılar ile bozguncular yeniden meydanlara çıktı. Adeta buralarda “Bin bir gece masalları”, “Şarkılar”, “Edebiyatçılarla söyleşiler” ve “Biricik sözleşme” gibi edebiyat ve hikâye kitaplarına dolup taşan rahat ve serseri bir hayat tarzı yeniden başladı.

Ebû Hamza’nın Medine ehline göstermiş olduğu güzel muamele ile hoşgörüsüne rağmen ve savaş bittikten sonra onları savaş suçunun sorumlusu olarak görmemesine rağmen Ebû Hamza’nın ölüm haberi kendilerine ulaşınca taraftarlarını çok feci bir şekilde öldürdüler. Hatta Medine ehlinde Ebû Hamza’nın davetine rıza gösterip inanan herkesi ölüm cezasına çarptırdılar.

Medine ehlinde Ebû Hamza’nın davetine rıza gösterip inananlardan biri de Beşkest en-Nahvi’dir. Yurttaşları ona düşmanca davranıp diğer öldürdükleriyle beraber onu da öldürdüler.

İbni Macşun bu hususta şöyle demektedir:

“Medine ehlinde bir grup Ebû Hamza’nın görüşlerine uyup ona biat ettiler. Bunlardan biri de Beşkest en-Nahvi’dir. Onun peşine düştüler. Beşkest, evin merdivenlerinden yukarıya kaçtı. Fakat onu yakalayıp aşağı indirdiler. “Ey Allah’ın kulları! Beni neden öldürüyorsunuz?” diye haykırır bir vaziyette iken onu öldürdüler.

Medine ehlinin bu ihaneti, Ebû’l-Hur Ali b. Husayn’ın Medine ehli savaştan kaçtıktan sonra esir alınanların tamamını öldürmesine yönelik Ebû Hamza’ya yaptığı öneride ne kadar haklı olduğunu göstermektedir. Zira onlar, savaşırken esir alınmış kişilerdi ve onlar serbest bırakıldıkları takdirde sığınacakları yer belliydi. Bundan dolayı Ebû’l-Hur Ali b. Husayn; “Bak Ebû Hamza! Bunlar Şam ehlinde daha çok tehlikeliler. Yarın bunlar geri döndüklerinde onlardan hiçte hoşlanmadığın şeyler göreceksin!” dedi.

Nitekim böyle de oldu. Ancak Ebû Hamza, dinî hususlardaki ihtiyata, siyasetteki kararlı tutumundan daha fazla düşküdü. Bundan dolayı Ebû'l-Hurr'e cevap olarak;

“Hayır, Allah’a yemin ederim öyle yapmayacağım ve kendimden öncekilerin davranışlarına muhalif hareket etmeyeceğim” dedi.

Her iki grup da yaptıklarıyla sayfalarını doldurup arşivlediler. Allah’a hamdolsun ki Ebû Hamza’nın muhaliflerinin sayfaları kapkara ve kirliyen kendisinin sayfası bembeyaz ve temizdi.

İNSAFLILARIN TANIKLIKLARI İLE KİNDARLARIN İFTİRALARI ARASINDA

-Ebû Hamza EŞ-ŞARÎ-

İnsanlar, hakka tanıklık edenlerle onu inkâr edenler arasındaki tutumlarını belirgin kılmalıdır. Bu, Allah’ın yarattıklarındaki âdetidir.

Allah’ın seçkin peygamberleri, itibarlarını zedeleyecek ve davetlerini tutarsız gösterecek herhangi kötü bir isteğe teslim olmamışlardır. Bu hususta Peygamberimiz (a.s) bizim için yeterlidir. Onu, sihirbazlık ve kâhinlik ile niteleyenler, delilik ile lekeleyenler ve yalan yere iftiralar atanlar onun ne denli dürüst ve güvenilir olduğunu biliyorlardı. Onun mucizeleri, davetinin ışıklarını söndürmeye ve sesini kesmeye çalışanların tüm çabalarını boşa çıkarmıştır.

Dolayısıyla Tâlibu'l-Hak ile Ebû Hamza eş-Şari'nin hareketi hakkında; bu hareketin son derece haklı olduğuna tanıklık edip hareketi beğenenler ve hareketten nefret edip dilleri, göğüslerine saplanmış olan kin ve nefretten başka bir şey konuşmayan kişiler gördüğümüzde bu durumda şaşırılacak bir şey yoktur.

Geçmiş nesillerin bu konu hakkında neler söylediğine değinmek istemiyoruz. Burada sadece çağdaşların konuyla alakalı söylediklerinden birkaç örnek vereceğiz.

ADALETİN TANIKLARI

Tâlibu'l-Hak ile Ebû Hamza eş-Şari'nin hareketi hakkında tanıklık edenler, bu tanıklıklarında sadece güvenilir söz söylemeye, doğru konuşmaya, gerçeği itiraf etmeye ve Allah’ın kendilerine farz kıldığı adaleti ayakta tutma ve hakka tanıklığı yerine getirmeye riayet etmişlerdir. Bunlardan bazıları şöyledir:

a. Kahraman Mücahit, büyük ve dürüst âlim Şeyh Abdulmuiz Abdussettâr;

H.1410 yılında Ummân Krallığının (Sultanlığının) başkentinde düzenlenen “Ebû Hamza eş-Şarî Sempozyumu”na katılması için onu davet ettiğimde (davet eden; Müellif Ahmet el-Halîf), bu sempozyuma katılmak üzere bana bir mektup gönderdi. Gerçekten bu mektup, Ebû Hamza hakkında söylenmeye değer şeyler içermekteydi. Sempozyuma gönderdiği çalışmasının başlığı, “Askerî Pozisyonlarda İslamî İlkelerin Pratiğe dökülmesi -İmam Ebû Hamza eş-Şarî'nin Sempozyumuna Gönderilmek Üzere-” şeklindeydi.

Ehemiyyetinden dolayı mektubu, saygıdeğer okuyucuya metni ve özü itibariyle aktarıyorum. Şöyle ki:

“Esirgeyen ve Bağışlayan Allah'ın Adıyla

Saygılar, Tebrikler ve Takdirler”

Hamd, Allah'a, salat ve selam Onun Peygamberine, ehli beytine, sahabelerine ve Onun yolundan gidenlere olsun..

Saygıdeğer Ummân Müftüsü, büyük alim, kıymetli kardeşim Ahmet el-Halîf.

Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi sizin, aileleriniz ve yanınızdaki tüm dostların üzerine olsun. Allah, sizleri korusun, takva ile donatsın, bizi ve sizi sevdiği ve razı olduğu hayırlı şeylerde bir araya getirsin.

Öncelikle değerli davetinizi büyük bir takdir ve şerefle karşılıyorum.

Büyük kahraman ve mücahit Ebû Hamza eş-Şarî'nin hatırası üzerine başarılı komutan Sultan Kâbus'un jestiyle genç ve olgun Krallık tarafından düzenlenen Sempozyuma “Askerî Pozisyonlarda İslamî İlkelerin Pratiğe dökülmesi” adlı çalışmamla katıldım.

Krallıktaki genç komutanlar ve diğer adamlar tarafından başarılı bir şekilde yerine getirilen bu kıymetli yönelim beni çok sevindirmektedir. Bu, eski onurumuzu yeniden diriltecek, tarihimizi bize geri getirecek ve büyüklerimizimiz/âlimlerimizimiz o güzel davranışlarına yeniden hayat verecektir. Tüm bunları yapmak sizin açınızdan doğal bir iştir ve sizlerden beklenen bir şeydir. Zira Allah, sizleri dinlerine karşı vefakâr olan, İslam ile iftihar eden, inançlarına, dinin hükümlerine, erdemlerine ve adaplarına son derece bağlı kişiler olarak yaratmış ve öncülerinizin davet ve cihatları ile bilinmişlerdir. Zaten bu gün en çok ihtiyaç duyduğumuz şey de budur.

Günümüz gençliği, öncülerine karşı şiddetle sadakate/bağlılığa, onurlarını ve tarihlerini tanımayma ve onlardan güzel örnekler almaya muhtaçtır. Doğru yola

çağırınların azaldığı bir zamandayız. Bundan dolayı bu kişileri tarihimizde aramalıyız. Abdullah b. Mesud bu konuda; “Uyacaksanız, ölümlere uyun! Çünkü sağ olan kişi, fitnelerden emin olunmaz” demiştir.

Bu sempozyum için Ebû Hamza eş-Şari (rh. a) gibi bir şahsiyetin seçilmesi beni en çok sevindiren şey oldu. Ebû Hamza, hakka inanan, onunla amel eden, insanları hakka çağırın, hak uğruna cihat eden, hayatını zalimlerle mücadele etmeye adayan ve canını Allah’ın rızasını kazanmak için satan çok dürüst bir kişidir. Nitekim bu uğurda kahramanlık ve fedakârlık meydanlarında eşiyile beraber öldürölüp çarmığa gerilmiştir.

Gençler, imanlarındaki dürüstlük, Kur’ân’ı uygulamaları, ifade güçleri, zalimlere meydan okumaları, kanlarının son damlasına kadar zalimlere karşı delil, ifade, kılıç ve mızrak uçlarıyla mücadele etme hususlarında Ebû Hamza ve onun gibileri tanımaya muhtaçtırlar. Böylece kahramanlık, fedakârlık, direnç ve meydan okuma da birer sembol haline gelirler.

İbâzîler ile Haricîlerin yanında, bu üstün örnekler oldukça fazladır. Her ne kadar İbâzîler, Haricîlerin bir grubu olarak anılmayı reddetseler de durum böyledir. Fakat Haricîlerden kasıt, Ezarika ve Necedat grupları olursa o takdirde İbâzîlerin kendilerini Haricîlerin dışında görmeleri doğru bir tutum olur. Zira onlar, kendilerinden olmayan Müslümanları tekfir edip müşrik sayan, onların kanlarını, mallarını soylarını ve memleketlerini kendilerine helal gören kişilerdir. Bunlar adeta “Üzerinden geçtiği hiçbir şeyi bırakmayan, kül edip savuruveren”²⁶⁴ yıkıcı bir kasırğa ve yok edici bir fırtınaya dönüşmüşlerdir.

Ancak bunlar (Ezarika ve Necedat grupları), uygulamayı bozan kural dışı gruplardır. Bundan dolayı çabuk yok olup tükendiler.

Böylece Allah yolunda cihat edip zalimlere karşı baş kaldırmayı en iyi temsil eden İbâzîler, ortada kalmayı başardılar. İnsanları sınıflandırmada insanî olgunluk zirvesine ulaştılar. Onların, insanlar arasında benzerleri yoktur.

Âlimlerin de sınıflandırdığı gibi insanlar üç sınıftır:

- 1) Zatlarında, lezzetlerinde, bencilliklerinde ve şehvetlerinde yok olmuş kişilerdir. Bunlar, evleri geniş olduktan sonra komşuların evi yıkılsa umurlarında olmayan kişilerdir. Eğleniyorlar ve hayvanlar gibi yiyorlar. Onların varacağı yer,

²⁶⁴ مَا تَذُرُّ مِنْ شَيْءٍ أَنْتَ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلْتَهُ كَالرَّمِيمِ; Zâriyât, 51/42;

ateştir. Bu sınıf, helak olmuştur. Onlardan Allah'a sığınırız ve bunlar hakkında konuşacak bir şeyimiz yoktur.

- 2) Kendilerini ıslah edip düzeltmiş, Rablerine ibadet etmekle meşgul olmuş ve rızkını temin etmek için uğraşan kişilerdir. Evleri, mescitleri olup kimseyle bir işleri/alakaları yoktur. Bunların zararları yoktur. Zira kendi durumlarını ıslah edip düzeltmiş ve insanların kötülüklerini kendinden uzak tutmuşlardır.
- 3) Kendilerini ıslah edip düzeltmek ve öncülerini gibi rızıklarını kazanmakla meşgul olmuş kişilerdir. Fakat bunun yetinmeyip -gönüllü bir şekilde ve mükâfatını sadece Allah'tan umarak-başkalarını ıslah edip düzeltmeye çalışmışlardır. İnsanlara iyiliği emredip kötülükten alıkoymuş, üzerlerindeki yükleri ve zincirleri kaldırmışlardır. Bunlar, insanî olgunluk makamlarından en yüksek makamda olan sınıftır ki bu makamın zirvesinde, Peygamberler ve iyiliği emredip kötülükten alıkoyan ve Allah'ın sınırlarını gözeten müminler vardır.

Yüce Allah'ın;

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

“Allah'a çağıran, dine ve dünyaya yararlı iş yapan ve “Ben Müslümanlardanım” diyenden daha güzel sözlü kim vardır?”²⁶⁵ sözü, onları kapsamaktadır.

Bu işi, Haricîler kadar daha doğrusu İbâzîler kadar ustalıkla yapan, zalimlere karşı ustaca mücadele eden ve kötülüğü kılıç ve mızrakla değiştiren kimseleri bilmiyoruz.

Onlar, İslam'ı kendilerine inanç, şeriat/kanun ve metot edinenlerdir. Tüm güç ve kuvvetleriyle bunları uygulamaya çalışanlardır. Onlar, mükâfatlarını Allah'tan umarak ona yakın olmak için gecenin gündüze karıştığı gibi Dünya kapılarının tüm süs ve fitneleriyle insanlara açıldığı bir zamanda ciddiyeti, dünyadan el ayak çekmeyi ve Allah yolunda yeryüzünde ezilenler adına cihat etmeyi kendine gerekli görmüş kişilerdir.

Allah'a sınımsız bağlı olmuş İbâzîler/Şurat (fedakârlar), dünyanın süs ve fitnelere kanmış insanlardan değildir. Onlar, doğallıkları, kararlılıkları ve

²⁶⁵ Fussilet, 41/33.

dayanırlıkları üzerinde kalmıştır. En ufak bir mazlum sesi işittiklerinde hemen yardımına koşmuşlardır. Hatta İbni Abdi Rab şöyle demektir;

“Fırkalar arasında Haricîler’den daha basiretli, daha çalışkan ve ölüme daha yatkın bir grup yoktur.”

Bizler bu gün Müslümanların içine giren dünyanın fitnesi ve bir Medeniyetin aydınlığı içerisinde olup bunlardan korunmaya muhtacız. Çocuklarımızı, ilk atalarımızla iletişime geçirmeliyiz (onlar arasındaki iletişimi sağlamalıyız). Bu hususta takip edeceğimiz yol, geçmişteki kahramanlıklarımızı iyi bir şekilde muhafaza etmek ve gençlerimizin yaşadıkları zamanı geçmişimizle iletişime geçirmeliyiz. Sad b. Ebi Vakkas (r.a) konu ile alakalı şöyle demiştir;

“Bizler çocuklarımıza Kur’ân surelerini ezberlettiğimiz gibi Rasulullah’ın (a.s) hayatını ve davranışlarını anlatıyorduk.”

İnanıyorum ki Ebû Hamza ve onun gibilerinin hakka bu denli bağlı olup bu uğurda mücadele etmeleri, Kur’ân’ın, Rasulullah’ın (a.s) ve ashabının ruhudur.

Bu ümmetin, bitkinlik, dünya sevgisi ve ölüm korkusu ile imtihan olmasının nedeni Peygamberinden ve öncülerinden kopmasıdır.

Ümmetin bir diğer imtihanı da tarihlerini ve geçmişteki kahramanlıklarını yanlış anlatıp söven, ümmetin düşmanlarına ise yalan övgüler ve sahte kahramanlıklarla anlatan kişilerdir.

Bunlar tam da şair Şevki’nin (r.a) dediği gibidirler;

“Tarihlerini unutanların misali,

Sokak ortasında bitkin bir şekilde kaybolmuş kişi gibidir...”

Tüm bunlardan dolayı davayı koruyan, muhafaza eden ve dürüst olan İbâzî/Şurat’tan oluşan bu yeni nesilden umutluyuz ve beklentilerimiz var. Bunlar maddi ve manevi saldırılara karşı çok sağlam bir set gibi durmaktadırlar. Bu davaya eski gücünü ve ümmete eski onurunu geri getirecekler.

Elbette bu, sizlerin ve sizler gibi samimi ve dürüst kişilerin çabaları sayesinde olacaktır. Allah’tan hayırlı işlerde kararlılığınızı ve doğru işlerde azminizi arttırmasını dileriz.

Şüphesiz O, iyilerin dostu olup salih kimseleri sahiplenir.

Allah’ın salat ve selamı, efendimiz Hz. Muhammed’e (a.s), ehli beytine, sahabelerine, Onun davetine çağıranlara, sünnetiyle amel edenlere, ümmete samimi bir şekilde nasihat edenlere ve Allah yolunda cihat edenlere olsun..

Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi sizlerin üzerine olsun..”

**Dostunuz, Abdulmuiz Abdussettar
H. 1410, Safer Ayının Başı, Kahire**

Yukarıdaki Abdulmuiz Abdussettar'a ait bu sözler, kalbinin derinliklerinden ve içinden Ebû Hamza'nın şahsiyetine, mücadelesine, sağlam düşüncesine, güzel niyetine ve düzgün metotuna duymuş olduğu takdir ve beğeniyi ifade etmektedir.

Ebû Hamza, Kur'ân ile olan iletişimi, Kur'ân çizgisine olan bağlılığı, Kur'ân pınarından beslenmesi ve onun ışığıyla yolunu bulması açısından dürüstlüğü bir örneğidir.

Bu tanıklık, Abdulmuiz Abdussettar'ın Ebû Hamza ve taraftarları gibi mümin şahsiyetler hakkında yapmış olduğu dürüst tanıklıklardan bir kısmıdır.

Ebû Hamza'nın bu sempozyumda araştırılması ve sempozyumun işlerine müdahil edilmesi, Ebû Hamza ve düşünceleriyle ilgili birçok insanın tartıştığı konularda gerçeğin ortaya çıkmasında etkili olacaktır.

Bu araştırma metni, kendisinin adına basılmış ve h. 1422 yılında Safer ayında Kabusu'l-Ekber Üniversite'sinin açılışı münasebetiyle bunu hediye olarak Ummân geçliğine dağıtmıştır.

Öte yandan Ummân Krallık Televizyonuna günümüz değerleri ile geçmiş değerler arasındaki ilişkiyi ortaya koyan bir açıklama yapmıştır. Bu konuşmasında günümüz gençliğine Ebû Hamza'nın tarihi rolünü hatırlatarak onu lider ve güzel örnek edinmelerini söylemiştir.

b. Samimi Davetçi Büyük Mücahit Dr. Şeyh İbrahim Zeyd el-Keylanî:

Bu sempozyuma katılmak üzere, Ebû Hamza eş-Şari'nin hutbelerini analiz eden bir çalışma hazırlamıştır. Bu araştırmasını sunarken şöyle demiştir:

“Ebû Hamza eş-Şari'nin hutbelerini araştıran kimse, inancın ışığından ve ateşinden bir kor almıştır. Onun hutbeleri, tüm hutbelerde yer edinmiş ve etrafında gerçekleşen olaylara baş kaldırmıştır. O, müminlere iman gücü ile hitap ediyor, böylece onların vicdanlarını harekete geçiriyor ve kalplerinde Kur'ân'ın anlamlarını tekrardan hatırlatıyor.

Ebû Hamza eş-Şari'nin böyle hutbeler vermesindeki hedefi, Rasulullah'ın (a.s) ashabının (r.a) yaptığı gibi hakka yardım etmek ve Kur'ân'ın ayetlerinden, Hz. Muhammed (a.s) ile ashabının (r.a) hayatlarından davetinin hareket noktası ve

davetçilere de hakkı galip getiren batılı boşa çıkararak delil olması için dersler çıkarmaktır. Aynı şekilde zalim yöneticilerin yaptıkları zulme karşı gelmek, artık bundan sonra egemenliğin Şeriat'a/Allah'ın kanunlarına ve otoritenin de Allah'ın hükümlerinin ayakta kalmasını isteyen Ümmet'e ait olduğunu ilan etmektir. Böylece bir yönetici, Allah'ın hükümlerinin dışına çıkarsa, onu imam veya halife olarak oralara getiren ve otoriteyi elinde tutan Ümmet'in derhal azletmesi gerekir.

Böylelikle Ümmet, şeriatın/Allah'ın kanunlarının kıymetini bilir ve onu savunup yolunda kendini feda eder. Özellikler âlimlerin, edebiyatçıların ve düşünürlerin davetin hizmetinde insanı edeplendiren iman şuuru ile donanmaları gerekir. İşte bu özellikleri, Ebû Hamza'nın hutbelerinde bulabilmekteyiz.

Ebû Hamza'nın hutbeleri üzerinde düşünerek araştırma yapan biri aşağıdaki özellikleri bulur:

1. İslam toplumunun dertleriyle dertlenmiş alevli hutbelerinin taşımış olduğu tutuşmuş ateş koru bulur. Bu kor, asla sönmeyecek, sönmeye meyelmeyecek, sakinleşmeyecek ve zaman içerisinde çözülmeyecektir.
2. Zalimlerle mücadeleye halkı hazırlama ve şuurlandırma için inancın ilkeleri ve değerlerini harekete geçirmek. Tevhidin ilkeleri, cihat ve iyiliği emredip kötülükten alıkoyma gibi hususlar Ebû Hamza'nın (ra) hutbelerinin çok açık sembolleridir.
3. Hakka yardım etmek ve batılla mücadele etmek için Kur'ân'ın metinlerinden ve tarihi olaylardan güzel deliller getirmektedir.
4. Haklarını istemeleri, davalarını anlayıp şuurlanmaları için halk ile diyalog içerisindedir.
5. Zulüm ve zorbayı en çirkin şekliyle onlara göstermektedir.
6. Zalim yöneticilere karşı suçlarını yüzlerine vurarak mücadele etmek
7. Toplumlarda direniş şuurunu diriltmek için halkı, manevi hastalıklarıyla yüzleştirmek ki bu hastalıklardan biri de zalimlere karşı sessiz kalmalarıdır.

İşte Ebû Hamza! İşte hutbeleri!

Üzerinden yıllar geçmesine ve gece gündüz değişimine rağmen bu hutbeler hala ateşi sönmemiş, alevleri zayıflamamış ve tutuşmuş bir kor parçası olarak yerinde kalmıştır. Öyle ki ölüme dahi meydan okumuştur (yani ölümden asla korkmamıştır). Çünkü bu hutbeleri taşıyan düşünce diri bir düşünce, diri inancın anlamlarıyla atan

bir kalp ve uğrunda akan kan müminlerin kalplerini sulayıp yaşam nedenlerini onlara veren bir fiskiyedir.

Allah, Ebû Hamza'nın hutbelerini ebedileştirdi. Nesiller, onun hutbelerini okuyorlar. Batıla ve savaşın ateşine karşı sıcak mücadeleyi onun hutbeleriyle yaşıyorlar. İman derslerini ve zalimlerle zorbalara karşı mücadelede sabırlı olmayı onun hutbelerinden öğreniyorlar.

İşte bu ebedi kor, Ebû Hamza eş-Şari'nin edebiyatının, hutbelerinin ve hayatının sağlam bir portresidir.

Ebû Hamza'nın kalbi, Allah'a ve kitabına bağlı olup Onun (c.c) davetinin kaygılarıyla tutuşmuş, batıla, batılın süslü görünüşüne, zulmüne, otoritesine ve ordularına korkmadan meydan okumuş bir kalptir. Bu kalp, peş peşe yaşanan hadiselerden, ağır tasalardan, sıkıntı ve zorluklardan çok çekmiştir. Aynı şekilde onun kardeşleri de bu sıkıntıları çekmiştir.

Fakat tüm bunlarla beraber bu hutbeler, cihat ve mücadele ruhunu yeniden alevlendirmek, böylece insanların kalp ve duygularına dokunmak, güç ve kararlılıklarını harekete geçirmek için bir vesiledir.

Ebû Hamza hayattayken hutbeleri ve eserleriyle bu kadar meyve vermiştir. Vefat ettikten sonra da taraftarlarının hayatlarına tanıklık edilmektedir. Üzerinden yaklaşık on üç asır geçtikten sonra bu fikri akımın buna tanıklık ettiği gibi. İslam şehidi Seyyid Kutub'un bu manada oldukça saygıdeğer bir ifadesi vardır. Şöyle ki:

“Sözlerimiz, mumdan kuklalar misalidir. Şayet sözlerimiz uğrunda ölecek olursak biz yok oldukça hayat bizlerle aydınlanacak.”

Bu hutbeleri iyi oku!

Göreceksin ki sanki asrımızı bu hutbeler inşa etmiştir. Her zaman yeni bir canlılıkla, verimli ve birbiriyle ilişkili olarak okursun. Bu hutbeler, esneklik tanımayan sağlam bir inancı ve hakta sebat etmiş, yumuşaklık bilmeyen tereddütsüz bir geçmişi tasvir etmektedir. Bunlar, şartlara ve durumlara göre bukalemun gibi renk değiştirmez, her dönem için ayrı bir elbise ve her hüküm için farklı bir cübbe giyemezler.”

Daha sonra Dr. Şeyh İbrahim Zeyd el-Keylanî, sözlerine şunları ekleyerek devam etti:

“Şeyh Ebû'l-Abbas Ahmet b. Said ed-Dercinî (rh.a), Ebû Hamza'nın şahsiyetini çok güzel bir şekilde anlatmaktadır. Şöyle ki;

“Ebû Hamza, saldırmaya ve vurmaya daima hazırlıklıdır. Savaş meydanlarının aslanıdır. Savaş kızıştığında bineğine binince adeta aslan kesilir. Düşüncelerini sunduğunda ise müthiş bir yardımcıdır. Vaaz ve hutbe verdiğinde kükreyen bir deniz gibidir. Ovaları ve sarayları kuşatan biridir. Allah dostlarına karşı çok derece yumuşak ve nezaketliken günahkârlara karşı son derece serttir. Onun tüm dava kardeşleri de bu yol üzerinde olup üstün ahlaklara bürünmüşlerdir. Bunların hepsi, mücadele ve cihat eden, uykusuzlukla anlaşılmış; gecelerini ruku ve secdelerle, Kur’ân okuyarak, Rahman’a yalvararak, Allah yolunda nöbet tutarak ve düşmana karşı savunarak gecelerini bölenlerdir.

Bunların hayatlarının tüm günlerini, ilmi ihya etmeye, mazlumları kurtarmaya ve batılın çizmiş olduğu portreyi yok etmek için adanmışlardır. Allah yolunda vatanlarını ve mallarını terk edip kendilerini mal toplayıp talan etmekten alıkoymuşlardır. Allah dostlarını tercih edip şeytanın dostlarıyla savaşmışlardır. Allah’ın rızasını elde etmek için onurlarına sahip çıkmışlardır. Hayat elbisesini terk edene (ölene) ve saygın bir şekilde hayata veda edene kadar dünya hayatının süslerine meyletmemişlerdir.”

Dercinî’nin (ra) bu metni bizlere aşağıdaki özellikleri göstermektedir:

1. Takva ve ibadet,
2. Allah dostlarına karşı saygı, nezaket ve yumuşaklık,
3. Allah düşmanlarına karşı sert ve kararlılık,
4. Davete yardım etmek için cihat etme, Allah yolunda hicret etme, mal ve can ile fedakârlık,
5. Ömrünün tüm yıllarını ilmi ihya etmeye, mazlumları kurtarmaya ve batılın çizmiş olduğu portreyi yok etmeye adanmak.

Ebû Hamza’nın bu özelliklerinde, Yüce Allah’ın ifade ettiği:

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا
سُجَّدًا يُبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ

“O, Allah’ın elçisi Muhammed’dir. Onunla beraber olanlar da kâfirlere karşı sert, kendi aralarında merhametlidirler. Onları, Allah’ın lütuf ve rızasına talip olarak hep rükûda ve secdede görürsün. Secdenin tesiriyle yüzlerine simaları oturmuştur.”²⁶⁶

İslamî şahsiyetin güzel bir örneğini bulmaktayız.

Yine aynı şekilde Ebû Hamza'nın, Hz. Peygamberin sahabelerinden bahsettiği hutbelerinde de bunu görmekteyiz.

Ebû Hamza, bu ahlakıyla, cemaatini yönetmeye ehil bir kişiydi. Hutbeleri dürüst, samimi ve Müslümanların kederleriyle yanıp tutuşmuş bir kalpten çıkmaktaydı. Dolayısıyla kalpten çıkan şey, kalbe izinsiz girebilmektedir.

Ebû Hamza'nın hutbeleri de hakka yardım etmek ve öğretilerini ayakta tutmak için son derece sıcak, alevli ve dürüst olup yanan kalbinden ve tutuşmuş ruhundan çıkmaktadır.

Ebû Hamza'nın dostu ve Abdullah b. Atiyye ile çarpışmasında yardımcısı olan Ebrehe b. Sabah el-Hadremî'nin söylediği bu beyitler, hakka yardım etmek adına inanç sahiplerinin yaşamış olduğu bu çatışmanın büyüklüğünü ve sıcak pozisyonları harika bir şekilde resmetmektedir. Şöyle ki;

“Ben Sabah el-Hadremi, Ebû Hamza eş-Şari'nin kölesiyim,

Ebû Hamza, çok terbiyeli olup benim ateşimle ısınmaz,

Sizlerin yaptıkları beni olduğum yerden uzaklaştırdı,

Bana hem yurdum hem de evim olacak bir kişi (Ebû Hamza) geldi,

(Ben artık sizi sevmiyorum) Zira kavmin cellâdına âşık olması çöllerde kaldı.”

El-Hadremî'nin bu sözlerinde gerçekten sadece Allah'ın rızası gözetilmiştir. Bu sözler, Allah aşkıyla dolmuş bir kalpten çıkıp doğru konuşan dillerden dökülmüştür. Bu sözler, gerçekleri ortaya koymuş ve gösterilmesi gerektiği gibi göstermiştir. Kindarların oymuş olduğu Ebû Hamza gibi seçkin bir şahsiyeti karalayan yanlış portreyi çürütüp yok etmiştir.

c. Samimi Yazar ve Düşünür Âlim Şeyh Dr. Abdülaziz el-Mecdub:

Tunus Zeytuniye Üniversitesi âlimlerindedir. Bu sempozyuma göndermek üzere “Ebû Hamza eş-Şari'nin hareketi, hareketin boyutları ve yok oluş sebepleri” adında bir çalışma hazırlamıştır.

Çalışmasının bir bölümü şöyledir;

“Ebû Hamza eş-Şari, en dürüst öncülerimizden, en samimi çalışanlarımızdan, ahlaki itibariyle Allah'tan en çok korkanlarımızdan, İnsanlara en çok düşkün olanlarımızdan, çektikleri sıkıntılardan; nefisleri, kardeş gördükleri kişiler ve iktidar tarafından yapılan zulmün altında kalanları kurtarmaya en çok istekli olanlarımızdandır.

Ebû Hamza, bazı kaynakların da övdüğü gibi;

“Savaş kızıştığında bineğine binince adeta aslan kesilir. Düşüncelerini sunduğunda ise müthiş bir yardımcıdır. Vaaz ve hutbe verdiğinde kükreyen bir deniz gibidir. Ovaları ve sarayları kuşatan biridir. Allah dostlarına karşı son derece yumuşak ve nezaketliken günahkârlara karşı son derece serttir.”

Daha sonra Dr. Abdülaziz el-Mecdub, Ebû Hamza'nın direniş hareketinin koşullarını ve nedenlerini açıklayarak şöyle demiştir;

“Ebû Hamza'nın bu direnişi, Emevî Devletinin başlarından yıkılışına kadar süregelen mücadelelere ve ardı ardına gerçekleşen direnişlere dayandığı kabul edilmektedir. Ebû Hamza'nın bu direniş hareketi, ortaya çıkması kaçınılmaz olan Reformist ve ıslahatçı bir harekettir. Allah, bu hareketi rızasını elde etmek için canlarını veren kişilere nasip etti. Artık bundan sonra kazanıp kazanmayacakları, güçlerine bağlıdır.”

Dr. Abdülaziz el-Mecdub, sözlerine ek olarak şöyle devam etti:

“Emevî Devleti, Allah'ı ve Resulü'nü razı edecek şeyler yapmadı. Hilafet makamını ve şura (istişare) ilkesini geçersiz kıldı. Hilafeti, saltanata hatta Bizans Krallığı veya Pers İmparatorluğuna çevirdi.

Yezit b. Muaviye, babasından sonra otoriteyi eline aldı. Yezit, babasından geriye kalan çok hayırsız bir şeydir. Ahlakı ve davranışları yönünden en çirkin insanlardandır. Daha sonra Mervan'ın ailesi yönetimi ele geçirdi. Bu durum son Emevî halifesi Mervan b. Muhammed'e kadar devam etti ve onun elleriyle Emevî Devleti yok oldu. Daha sonra Abbasi Devleti Emevî Devletinin enkazı üzerine geçti. İşte Ebû Hamza'nın direnişi bu sebeplerden dolayı olmuştur.

Ebû Hamza'nın baş kaldırıp reforme etmesinin ardındaki en önemli neden, o dönemdeki durumun buna şiddetle ihtiyaç duymasıydı. Zira o dönemde dini, ahlaki ve sosyal durum çok kötü bir seviyedeydi. Bu dönem ile İslam'ın ilk dönemi olan Rasullullah (a.s) dönemi birbirinden çok uzaktır.

Tarih, bunu teyit etmektedir. Öte yandan Ebû Hamza verdiği hutbelerde ısrarla bu durumu açıklamıştır. Dileyen, Ebû Hamza'nın Mekke'de, Rasullullah'ın haremi olan Medine'de veya bunların dışındaki yerlerde vermiş olduğu hutbeleri gözlemleyebilir ve Ebû Hamza'nın muhalifleriyle veya genel olarak tüm insanlarla kurmuş olduğu diyaloglara bakabilir.”

Daha sonra Dr. Abdülaziz el-Mecdub, Ebû Hamza'nın hutbelerindeki sözlerden alıntılar yaparak o günkü durumu canlı bir şekilde gözler önüne sermiştir. El-

Mecdub, insanların Yemen’de Tâlibu’l-Hak ve Ebû Hamza eş-Şari’nin yönetimi elde tuttıkları dönemde işlerin idaresinde ve halk siyasetinde yeni bir üslup gördüklerini tespit etmiş ve şunları eklemiştir;

“Bu üslup, Ümmetin Hulefâ-yi Râşidîn döneminde tanıdığı ve daha sonra ortadan kalkan üsluptur. İnsanlar bu dönemde canlarını ve mallarını güvende buldular. Bu dönemde ezilenler haklarına ulaştılar ve zalimler hak ettikleri karşılığı buldular.”

Daha sonra el-Mecdub, Emevîler’in insanları haktan alıkoyana kadar vicdanlarını nasıl satın aldıklarını anlatmaya başladı. Ebû Hamza’nın etkileyici vaazları ve ikna edici delilleri onlarda görülmemekte, göstermiş olduğu güzel muamele ve işlerini güzel bir şekilde yerine getirmesi onlara etki etmemekteydi. El-Mecdub’un bu hususta söyledikleri şöyledir;

“Emevîler’in, azimlerini satın alıp kalplerine sahip oldukları kişiler, İbâzî/Şurat kesimini Allah’ın düşmanları olarak kabul etmektedirler. Bunlar, insanlara zulüm ve zorbada bulunan kişilerin (Emevîler’in), asıl Allah düşmanı olduklarına inanmamaktadırlar.

Emevîler’in siyaseti gereğince insanlar kendilerini uysallığa ve boyun eğmeye alıştırmışlar, teslimiyet hayatına ve umursamazlığa devam etmişlerdir. Böylece zevk veren şeyleri yaşama ve günah işleme onlara hoş gelmiştir.

Tüm bunlar onların inançlarında belli bir miktarda yer edinmiştir. Zalim yöneticiler, yardımcıları ve valileri onlara şunu öğretmiştir; “Zorba kullanmak, güçlerin yönetimidir (Yani, iktidarları ayakta tutmanın yoludur). Köleye özgürlük ve seçim hakkı yoktur.”

Durumları böyle olan kişilerin, kendilerini değiştirmemeleri gayet doğaldır. Bundan dolayı Ebû Hamza insanların arasına girmek istedi. Böylelikle aralarında hayra teşviki diriltmek ve yapmaları gereken sorumlulukları onlara hissettirmeye ve sorumluluk duygularına hayat vermeye çalıştı. Mekke’de kendisi, Medine’de de tayin ettiği kişi vasıtasıyla tüm bunları gerçekleştirmek istedi.

Buna göre ümmetin tüm fertleri dinî emir ve yasakları gözetecek, yaptığı her işte özgür ve sorumlu olduğuna inanacak ve “Allah’ın, kişiyi güç yettiremeyeceği şeylerle sorumlu tuttuğunu” iddia edenlere kulak vermeyecektir.

Yazılı sonuçlar gösteriyor ki, durum somut bir şekilde iyiyi gitmiştir. Davet sempatanlarının az olmalarına rağmen Reformist iyi insanların yaptıkları şeyler meyvelerini vermiştir. Çoğunluğa düşen, her ne kadar içlerinde derin bir kin gizleseler de boyun eğip itaat etmektir. Gizledikleri bu kin, İbâzîler Medine’den daha

sonra Mekke'den çıktıklarında açıkça ortaya çıkmış; İbâzîlerle çok kötü bir şekilde alay etmiş ve onları türlü türlü işkencelere tabi tutarak feci şekilde öldürmüşlerdir!!”

El-Mecdub, daha sonra İbâzî/Şurat Devletinin bu kadar güzel bir politika gütmesine, nadir bir cesarete sahip olmasına ve düşmanlara karşı mücadelede son derece fedakâr olmasına rağmen çöküşünün sebepleri üzerinde durmuş ve bu sebepleri aşağıdaki maddelerde sınırlamıştır:

1. Mevcut haberlerin tanıklık ettiği ve kaynakların tespit ettiğine göre, “Şurat” cemaati düşmanlıktan ve zulümden en uzak insanlardır. Aynı şekilde savaş, dövüş ve barış durumlarında intikamdan en uzak kişilerdir.

Bu konudaki tutumları, hoşgörü, bağışlama, salih/iyi olan öncülerinin hayatlarına sınımsız bağlı olma ve din kardeşliğinin gerektirdiği sempatiğe dayalıdır. Her ne kadar bunlar takdire şayan hatta yapılması gereken zorunlu davranışlar olsa da aşağılık insanlar “Şurat”a karşı fırsat kolladıklarından ve içlerinde nefret gizlediklerinden bu davranışları küçümsediler.

“Şurat”ın kitaplarından gelen Ebû Hamza'nın Abdullah b. Yahya'ya (Tâlibu'l-Hakk'a) sunduğu vasiyet şöyledir;

“Baş kaldırdığınız zaman asla haddinizi aşmayın, sizden önceki salihlere uyunuz, onların yolundan gidiniz ve şunu unutmayın; biliyorsunuz ki sizi iktidara karşı ayaklandıran şey onların yaptıkları kusurlardır.”

San'a ehli yenildiğinde Ebrehe b. Sabah, kaçanların peşine düşmeyi istedi. Fakat Tâlibu'l-Hak, buna engel oldu. Tâlibu'l-Hak, hazineleri ve malları savurganlık yapıp zayıf edeceğine toplayıp koruma altına aldı.

Mervan'ın Medine valisi, kendisine nasihat ederek onu hakka çağırarak Ebû Hamza'nın elçisini şu sözleriyle geri çevirdi:

“Dön git arkadaşlarının yanına! Artık bizimle onlar arasında sadece kılıçlar konuşacaktır!”

Ebû Hamza ise hızlı bir şekilde cevap olarak:

“Onlara karışmayın ve onlar sizinle savaşmayana kadar onlarla savaşmayın!” dedi.

Bu onların tercihe şayan ve bilindik tutumlarıdır ki bu tutum; “Kendileriyle savaşa başlanılmadığı sürece karşı tarafla savaşmamaktır.”

Ali b. Husayn, Ebû Hamza'ya savaştan kaçan düşmanların peşine düşüp takip etmesine izin vermesi için ısrar etti. Fakat Ebû Hamza, Ali b. Husayn'ın kendisine; "Bak Ebû Hamza! Bunlar Şam ehlinden daha çok tehlikeliler. Yarın bunlar geri döndüklerinde onlardan hiçte hoşlanmadığın şeyler göreceksin!" demesine rağmen bunu kabul etmedi ve şöyle cevap verdi:

"Hayır, Allah'a yemin ederim öyle yapmayacağım ve kendimden öncekilerin davranışlarına muhalif hareket etmeyeceğim."

Hatta Ali b. Husayn engel olmasaydı, Ebû Hamza bazı esirleri serbest bile bırakacaktı. Ali b. Husayn ona şöyle dedi:

"Her bir ehle, zamana göre muamele edilir. Bunlar, savaşmaktan korkup kaçan ve böylece esir düşen kişiler değildir. Bilakis savaşarak esir düşmüş kişilerdir. Dolayısıyla böyle bir zamanda esir alınanların öldürülmesi haram olmadığı gibi şu durumda öldürülmeleri helaldir."

Mekke ehlinin sinsiliği ve Mervan'ın ordusuyla olan yardımlaşmalarından dolayı Ebû Hamza'nın ordusu yenildikten sonra Ali b. Husayn, lideri Ebû Hamza'ya şu hususu hatırlattı:

"Şayet Ebû Hamza, düşmana yumuşak davranacağına sert davransaydı. Bu olaylar (yenilgi) yaşanmayacaktı." Zira Ali b. Husayn, savaştan önce Ebû Hamza'yı şöyle uyarıyordu:

"Bu gün sana onları kılıçtan geçirmen gerektiğini gösteriyorum. Zira onlar kâfir ve günahkâr kişilerdir. İbni Atiyye üzerine yürüdüğü zaman sana daha kötü davranacaklar."

Fakat Ebû Hamza şöyle cevap vermişti:

"Ben böyle düşünmüyorum. Zira onlar itaat edip idareyi kabullendiler. Böylelikle onlar, velayeti/dostluğu hak ettiler."

Ali b. Husayn:

"Onlar sana ihanet edecekler" deyince Ebû Hamza:

"Allah onları rahmetinden uzak eylesin!

فَمَنْ نَكَتْ فَإِنَّمَا يَنْكُتْ عَلَى نَفْسِهِ

"Kim Allah'a verdiği ahdi bozarsa ancak kendi aleyhine bozmuş olur"²⁶⁷ dedi.

²⁶⁷ Fetih, 48/10.

1. Aslında ikinci sebep, birinci sebepten ayrı değildir. O da ihanettir. Gösterişe alışmış sinsiilerden bunu yapmaları beklenilmeli ve gereken önlemler alınmalıydı. Fakat bu yapılmayınca cemaatin dağılması ve yenilginin meydana gelmesine açıkça sebebiyet verdi.
2. Tehlikeyi fark etmesine rağmen Ebû Hamza'nın sözüne olan bağlılığıdır. Adamlarının zayıf düştüğü ve ihanete uğradığı bazı durumlarda şöyle derdi:
3. "Allah'a and olsun ki yapmayacağım. Allah'a and olsun ki, yapmayacağım. Uğrunda boynum vurulsa bile!"³. Düşman Emevîler'in, hedeflerini gerçekleştirmek için türlü türlü yollara başvurularındır. Bunlardan biri de paralı askerler oluşturup insanların azimlerini satın almak için haddi hesabı olmayan rüşvetler dağıtmalarıdır.
4. Bu sebep, "Falhûzun"un verdiği bilgiden çıkarımı mümkün olan muhtemel bir sebeptir. İçeriği şöyledir:

"Şurat kesimi, İbâzî olmayan diğer fırka ve grupların Emevîlere karşı kendilerine yardımcı olmaları için cemaatlerinin katılmalarına müsamaha gösterdi."

Bu bilgi doğruysa o takdirde Şurat cemaatine girenler arasında doğasında ihanet ve aldatma olan kişiler olabilir. Dolayısıyla cemaatin başına gelen (dağılma) ve bunun neticesi (yok olma) bundandır.

Özellikle araştırmacı Falhûzun'un;

"Şurat'ın tutunduğu bu ilke, tamamen siyasi bir ilke olup Haricîlerin mezhebiyle uyuşmamaktadır" sözündeki amacını anladığımız takdirde mesele çözülecektir.

Aslında Falhûzun'un bu sözüyle "Aleyhimizde olmayan herkes bizimdir (Yani düşmanımız olmayan herkes dostumuzdur)" ilkesine işaret etmektedir.

Falhûzun'un bu sözlerini alıp üzerine aynı yerde "Ebû Hamza, Mekke ehlinin ihanetine karşı sert uygulamalarda bulunmak istemedi. Bundan dolayı direnişi boşa çıktı" sözlerini ekleyecek olursak Ebû Hamza'nın her ne kadar kahraman bir savaşçı ve atılgan bir süvari olsa da çağdaş anlamda bir askerî deha olmadığını anlamak mümkündür.

Yani Ebû Hamza kan dökmekten zevk alan kan dökücü/katil ve insanlara zulmetmeye meraklı bir kişi değildir. Onun hareketi de gerek direnişe geçiren nedenleri gerekse hedefleri bakımında inatçı ve zorba bir hareket değildir.

Hatta tüm söylediklerimizle beraber şunu söylememiz yanlış olmayacaktır:

“Bu hareket, siyasi açıdan önceki hareketlere göre en az öneme sahip olup bununla beraber Harici mezhebine en yakın harekettir.”

Yani ifade etmekte bir sakınca yoksa tam olarak bu hareket, kültürel bir harekettir. Bundan dolayı hareketin korunması için gereken tedbirlerin alınması gerekirdi. Hatta çağdaş ekonomik vasıtalar kullanılarak bu hareketin muhakkak korunması gerekirdi.”

Daha sonra el-Mecdub söyle devam etti:

“Şunu söylemem gerektiğine inanıyorum ki: “Şurat cemaati, reformist bir düzeyde dini, ahlaki ve sosyal açıdan elde ettiği bu parlak sonuçların yanında kısa bir müddet olsa da Hicaz’ı ve Arap yarım adasının büyük bir kısmını kapsayacak bir şekilde İbâzî Devletini kurdular.

Elbette bu, doğuda ve batıda kurdukları devletlerin listesine eklenecek siyasi bir kazanımdır. Aynı şekilde bu, anlatılmaz bir kazanımdır. Zira göz önünde canlandırdığımızda bu yönetimlerin sona ermesiyle Emevî iktidarı son bulacaktır ki bu direniş hareketinin ve önceki hareketlerin devletlerini kurdukları günden bu yana temel hedefleri budur.”

El-Mecdub’un bu tanıklığı, önceki tanıklıklar gibi söylediği gerçeğe inanan mümin bir kalpten çıkan dürüst tanıklıklardandır. Söylediklerinden insanların razı olmalarını veya kızmalarını hiç umursamamıştır. Zira onun için önemli olan

وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْبُدُوا وَلَوْ كَانَ دَا قُرْبَىٰ وَيَعْبُدِ اللَّهُ أَوْ قُرْبَىٰ

“Söz söylediğiniz zaman, yakınlarınız hakkında bile olsa, adaletli olun. Allah’a verdiğiniz sözü eksiksiz yerine getirin”²⁶⁸ buyuran Allah’ın rızasıdır.

d. Erdemli ve Vefakâr Âlim Şeyh Muhammed Şehhate Ebû'l-Hasan:

Muhammed Şehhate, Mısır Arap Cumhuriyeti’nden olup Hukuk Enstitüsünün eski hocalarındandır. Bu sempozyuma göndermek üzere “Davetçi Komutan Ebû Hamza eş-Şari el-Muhtar b. Avf” adında bir çalışma hazırladı.

Bu çalışması baştan sona kadar Ebû Hamza’nın hayatı, dürüstlüğü, davetteki samimiyeti, hakka yardım etmedeki hırsı ve aynı şekilde Ebû Hamza ve imamı Tâlibu'l-Hakk’ın kendilerine baş kaldırdığı karşı tarafın işledikleri suçlarla doludur.

Muhammed Şehhate’nin sözlerinin bir kısmı şöyledir:

²⁶⁸ En’âm, 6/152.

“Ah Ebû Hamza ve onun gibileri nerden bulacağız!?”

Ebû Hamza, şevkimizi harekete geçiriyor, çabalarımızı birleştiriyor ve Ümmeti Allah'ın dilediğine çağırıyor;

كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ

“Siz, insanlar için ortaya çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz.”²⁶⁹

Öyle bir ümmet ki, dininin sorumluluklarını gönül hoşluğuyla taşıyabilsin, insanlığın tüm erdemini söküp yok eden ateizm akımına karşı durabilsin ve din tamamen Allah'a has kılınana kadar Allah yolunda cihat edebilsin.

Ebû Hamza'nın hutbelerini iyice düşünen bir kişi, bunların Allah yoluna çağırın seçkin ve farklı hutbeler olduklarını görür. Bu hutbeler, her aşamada ve tüm eğilimlerde bu özelliklere sahiptir.”

Muhammed Şehate aynı şekilde şöyle demektedir:

“Ebû Hamza'nın, Rasulullah'ın (a.s) minberinde açıklayıp ilan ettiği metotunu iyice düşünen bir kişi, onun konuşmalarının sıradan bir minber hutbesi ve belagati ile ifade gücü açısından eleştiriye tabi tutulacak edebi bir metin olmadığını görür.

Onun hutbeleri, kendisini ve taraftarlarını memleketlerini ve mallarını terk etmeye sevk eden sebepleri açıklayan dürüst ve güvenilir bir metotun güzel bir sunumudur. Onlar, memleketlerini ve mallarını ne dünya arzusu ne de içine dalmayı düşündükleri bir saltanat için terk etmemişlerdir.

Onlar, azınlık olduklarını bilmelerine rağmen hakkın peşinden koşan kişilerdir. Aynı şekilde her zaman her yerde hakkın yardımcısı olmuşlardır. Yüce Allah hiçbir yerde çokluğu övmemiştir. Öte yandan Peygamberlerin ve salihlerin taraftarları her daim az olmuştur. Yüce Allah da Tâlût'un taraftarları hakkında şöyle buyurmuştur:

قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا اللَّهَ كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ فَهَرَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُدُ جَالُوتَ

“Allah'a kavuşacaklarını umanlar (Tâlût'un taraftarları), “Nice az birlik vardır ki, Allah'ın izniyle sayıca çok birliği yenmişlerdir, Allah sabredenlerle beraberdir” dediler.

Câlût ve askerlerinin karşısına çıkınca da “Rabbimiz! Bizi sabırla donat, bize sebat ver ve inkârcı topluluğa karşı bize yardım et!” diye niyazda bulundular.

²⁶⁹ Âl-i İmrân, 3/110.

Sonunda Allah'ın izniyle onları yendiler, Dâvûd da Câlût'u öldürdü.”²⁷⁰

Rasulullah (a.s), bu dinin direklerini çok sayıdaki şirk güçlerine karşı beraber mücadele ettiği sayıları az ve hazırlıkları zayıf olan müminlerle sağlamlaştırmıştır. Böylece dünyayı kelime-i tevhit ile doldurmuştur.

Abdullah b. Zübeyir bu hususta şöyle demiştir;

“Tüm insanlar onunla olsa bile, batılla beraber olan asla aziz olmaz!

Tek başına olsa dahi, hak ile beraber olan asla rezil olmaz!”

Gerçekten Belc b. Akabeyi görmez misin? Beraberindeki aynı inançta ve yaşta altı yüz kişiyle, tüm erdemleri yiyip yok eden ve hakkın öğretilerini silip kazıyan orduya karşı mücadele etmektedir. Bu uğurda hiçbir kınayıcının kınamasına aldırmadan, korkmadan ve sonucunu düşünmeden savaşıyor.

Onlar, Allah'ın huzurundadır ve Allah onlara dilediğini yapar. Onlar, batılın gelişmesini, büyüklüğünü ve ahlaksızlığını umursamadan her zaman batılla mücadele etmiş mümin bir gruptur. Onları ilgilendiren tek şey, sorumluluklarını Allah'ın dilediği en güzel şekilde yerine getirmektir.

Malik b. Enes (ra) de şöyle demiştir:

“Ebû Hamza bizlere öyle bir hutbe verdi ki, basiretli olanları kuşkulandırdı ve kuşkusu olanların kuşkusunu giderdi.”

Ebû Hamza hutbesinde şöyle dedi:

“Sizlere Allah'tan hakkıyla korkmanızı (takvalı olmanızı), O'na itaat etmenizi, Allah'ın kitabı ve peygamberinin sünneti ile amel etmenizi, Akrabayı gözetmenizi (sıla-ı rahim), zalimlerin Allah hakkından küçülttüğünü yüceltmenizi ve batıldan yücelttiklerini küçültmenizi, dirilttikleri zulmü tekrardan öldürüp yok etmenizi ve öldürüp yok ettikleri hakları tekrardan ihya etmenizi, Allah'a uymanızı ve bu uğurda O'na karşı gelen kullara karşı gelmenizi tavsiye ederim. Zira itaat sadece Allah'a ve O'na itaat edenleredir. Allah'a baş kaldıran mahlûklara itaat yoktur.

Sizi Allah'ın kitabına, peygamberinin sünnetine, eşit paylaşma, adil yönetime ve humusların (beşte birlik ganimet paylarının) Allah'ın emrettiği yerlere verilmesine davet ediyoruz.”

²⁷⁰ Bakara, 2/249-251.

Bu davet, ümmeti diriltecek olan Allah'ın metodudur. Bunlar, Ebû Hamza eş-Şari'nin Tâlibu'l-Hak'tan öğrendiği, hayatını adayacağına söz verdiği ve Rasulullah'ın (a.s) minberinden ilan ettiği ilkelerdir.

“İtaat ancak Allah'a ve Ona itaat edenleredir” ve “Allah'a baş kaldıran mahlûklara itaat yoktur” sözleri gibi;

Allah'tan korkan ve sakınan kalpten gelen bu dürüst ve mütevazı sözler hani nerede?

İnsanları doğru İslam tasavvuruna çağırın, takvalı olmayı, Allah'a ve Resulüne itaat etmeyi, Allah'ın kitabı ve Hz. Peygamberin sünnetiyle amel etmeyi tavsiye eden kalp nerede?

Sahip olduğu davaya âşık olan kişinin bu değerli tutumu nerede?

Pisliğin zirveye ulaştığı, yöneticilerin emanetlere ihanet ettiği, İslam'ın getirdiği tüm güzelliklerin uygulanmasındaki tatlılığın yok edildiği bir dönemde iman sevgisi ve mana dolu bu vasiyet nerede? Onların bu rezillikleri büyük bir musibettir.

Hişam b. Abdülmelik'e oğlu Said'in zina edip içki içtiği bilgisi ulaşınca, onu huzuruna alıp şöyle der;

“Ey kötülüğün oğlu! Doğru mu? Müminlerin Emirinin oğlu olduğun halde zina eder ve içki içersin öyle mi? Yazıklar olsun sana!

(Böyle boş işlerle uğraşacağına) Gücün yetmiyor mu gidip Kureys'in ahlaksızlığını yapsana!

Anasız kalasın! Peki, Kureys'in ahlaksızlığının ne olduğunu bilir misin?

Kureys'in ahlaksızlığı; Filancayı öldürmek, filancanın malına el koymaktır... (eşkıyalık yapmaktır.)”

İşte, gördünüz mü? Bu, Hişam b. Abdülmelik'in pisliklerinden sadece biridir.

Oğluna Kureys'in ahlaksızlığını yapmasını tavsiye ediyor. Çocuğuna Allah'ın haksız yere öldürülmesini haram kıldığı canlara kıymasını ve insanların mallarını talan etmesini istiyor. Bu, oğlunu terbiye eden bir halifenin çocuğuna yapacağı vasiyet midir?

Velid b. Yezid b. Abdülmelik'in rezilliğine gelince Allah'ın sınırlarını çiğneme hususunda göstermiş olduğu cüret kendinden öncekilerin yaptığından az değildir. Velid'in Ümmete karşı tutumu, Firavn'un kavmine karşı olan sertliğinden daha kötüdür.

Velid, Said b. Amr b. Osman b. Affan'ın kızları Suda ve Selma'ya âşık oldu. Öte yandan boş boş dolaşıp hizmetçilerine sulandı, eğlencelere daldı ve kadınlarla aşk yaşadı. (Yani fuhuş ve eğlenceye çok düşküdü).

Hatta insan, tarih kitaplarının bu Allah düşmanı hakkında zikrettikleri rezillikleri anlatmaktan utanıyor. Öyle ki İbn Abdi Rabbih bu hususta şöyle demektedir:

“İshak b. Muhammed el-Ezrak dedi ki;

“Velid b. Yezid b. Abdülmelik'in ölümünden sonra Mansur b. Cumhur el-Kelbi'nin yanına gittim. Velid'in cariyelerinden ikisi, yanındaydı.

Mansur bana; “Velid'in cariyelerini dinle bakalım ne diyorlar?” dedi.

Cariyeler; “Sana anlattık ya?” deyince,

Mansur; “Bana anlattığının aynısı ona da anlatın” dedi.

Cariyelerden biri; “Biz, Velid'in en değerli cariyeleriydik. Velid, şu arkadaşımınla beraber oldu (ilişkiye girdi). Daha sonra müezzinler gelip onu namaza çağırdılar. Velid de cariyesinin yüzünü peçeleyip sarhoş bir şekilde gönderir ve cariye gidip insanlara namaz kıldırır.

Yüce Allah'tan bizi bağışlamasını diliyor ve bu Firavn'un yaptığı şeyden Ona sığınıyoruz.

İşte Ebû Hamza eş-Şari ile taraftarlarını bu sorumluluğu yüklenmelerine sevk eden neden budur. Allah biz ve Ümmet adına onlara en güzel şekilde mükâfatlarını versin.”

Muhammed Şehhate, Mervan oğullarının durumu ve Ümmetin onlarından çektiği sıkıntılar analiz edip bunlar üzerinde uzunca döndükten sonra, Ebû Hamza el-Muhtar'ın hutbeleri üzerinde durarak değerli sözlerini analiz edip içerdikleri imanî değerleri ortaya koymuştur.

Ebû Hamza'nın kısa bir hutbesine denk gelince şöyle dedi:

“Bu hutbeyi, davet yolunda teşvik edici bir hutbe olarak kabul etmemiz mümkündür. Onun gayesi, davetçileri hazırlamak, mümine inancı ve dini ile ilgili sorumluluklarını ve görevlerini hissettirecek imanî bir eğitime tabi tutmaktır.

Ebû Hamza, genç mücahitlerin öngörülerini/basiretlerini açarak etraflarını kuşatan hakka karşı ayaklanmayı ve yayılan fitneyi onlara göstermektedir. Öyle ki gecenin karanlığı çok uzadı ve yaşanan sıkıntılar müminlerin kalplerini kederlerle doldurdu. Müminler; “Kurtuluş nerede ve nasıl?” diye çağrışmaya başladılar.

Batıl ehli, insanlara çok zulüm ettiler ve onları felaketin uçurumuna götürdüler. Öyle ki insanların gözleri kör, kulakları sağır kesildi ve aralarındaki radikallerin kendilerini düşürdükleri durumdan bi haber oldular. Ne gündüzün aydınlığında ne de gündüzden sonra yapılan nasihatleri anlamadılar. Çünkü bu işi yapanlar, Ehl-i hakka çok çetrefilli bir tuzak hazırladılar ve daha sonra üzerlerine kapıyı sımsıkı kapattılar. Bundan sonra, onları gözetim altında tutup attıkları her adımı takip ettiler. Söyledikleri her sözü ve yaptıkları her eylemi; onları tutuklamak ve batılı yaymak için gerekçe olacak şekilde yorumladılar. Böylece karanlık hükümran olup içlerine umutsuzluk çöktü.”

Daha sonra Muhammed Şehhate şöyle devam etti:

“Yüce Allah, yarattıklarında bir takım tasarruflarda bulunmaktadır. İşlerin döngüsünü döndüren O’dur. İnatçı zalimleri yok etmek Onun elindedir. Dilerse zulmün direklerini yıkar ve batılı kökünden söküp atar. Korunması gereken yerleri korumaları için lütfü ve keremiyle bir takım kişiler gönderir. Bunlar da İslam baharının aydınlığının yayılması için kendilerini feda ederler. Onurlu bir şekilde Yüce Allah’a bağlı olup emanetleri taşımak için Ondan yardım alırlar. Batılın taraftarları ile kendi hayatlarının metotlarını birbirinden ayırmışlardır.

Bu metot, ümmeti düşüşü sıkıntılardan kurtarmak için Allah’ın seçmiş olduğu kulun hayatının düzen ve eğitimidir. Bugün itibarıyla Allah’ın böyle kullarına çok ihtiyacımız var! Allah, bunlarla peygamberinin ümmetine iyilik yapmakta ve onların umutlarını yeniden yeşertmektedir. Böylelikle Ümmet, eski konumunu yeniden elde etsin ve insanlığın liderliğine geçip onları Allah’ın nuruna ulaştırsın.”

Muhammed Şehhate’nin şu sözleri kısa olmasına rağmen çok kıymetli, çok anlamlı ve çok samimiyetidir. Şöyle ki:

“Daha sonra...

Şüphesiz yeni bir fitnenin tam başında ve sapkınlığın ortasındasın. Bu, hazmedilmesi gittikçe uzayan, sıkıntıları gittikçe artan, Allah düşmanlarının tuzaklarla doldurduğu ve şirkin gafiller için kurduğu tuzakların, sonuçları kuşattığı ve kolonları yıktığı bir durumdur.

Tüm bunları kökünden söküp atabilecek tek güç, Esirgeyen, Bağışlayan ve her şeyin hâkimiyetini elinde olan Yüce Allah’tır. Onun (c.c) yeryüzünde karanlıklarda hayrete düşmeyen, insanları şüphelerin peşinden götürmeyen, ağızlarından nurun aydınlığı parıldayan, dilleri kitaptan delillerle konuşan, doğru yolda giden, en büyük ilmi elde eden ve kovulmuş Şeytan’a düşman olan kulları vardır.

Allah, bunlarla memleketleri ıslah eder ve kullarını korur. Onlara ve onların nuruyla aydınlananlara müjde olsun!"

Muhammed Şehhate, çalışmasını Allah'ın mümin kullarının bezendiği yüce manalardan bahsederek sona erdirdi ve son olarak şunları söyledi:

"Büyük komutan, fakih ve davetçi Ebû Hamza, bu yüce manaların ve ulvî değerlerin tamamını önderi/imamı Tâlibu'l-Hak Abdullah b. Yahya'dan alıp öğrenmiş, özümsemiş ve yaşamıştır. Bunlar, hak yolda buluşmuş ve daha yolun başında gayelerini birleştirip tek hedefe odaklanmışlardır.

Ebû Hamza eş-Şari, genç ve olgun olduğu dönemlerde; etrafını aydınlatan, mübarek, İslam'ın ışık saçan merkezi ve verimli toprakları olan Basra'da hakkın, adaletin ve eşitliğin ilkelerini adeta emip içine çekmiştir. Burada önce kendi eğitimini tamamlamış ve ardından öğrencilerini eğitmiştir.

Ebû Hamza, Ebû Ubeyde ile taraftarlarından ders alarak eğitimini tamamlamış. Onlardan ilkeleri uğruna cömertlik ve fedakârlığın nasıl yapılacağını, hakkın sorumluluğunu nasıl üstleneceğini ve hakkı nasıl savunacağını öğrendi.

Bu öğretiminin meyvelerinden bazıları şunlardır:

"Ebû Hamza hakka âşık oldu. Kendini Allah'a adayarak Onun dinini savundu. Mervan oğullarının zulümlerine karşı Müslümanları savundu. Sorumluluklarının sadece sözlü davet yapmakla sınırlandıran normal insanların yaptığı gibi sadece teorik sözlü bir davet yaparak çevresindekileri hakka çağırarak yetinmedi. (Yani davasını yaşayarak davet etti.)

Elbette sadece bunu yapmadı.

İslamî hareket metotunu ve periyotlarını kademeli bir şekilde geçmiştir. Her yıl hac mevsiminde insanları Mervan b. Muhammed ile Mervanın ailesine karşı muhalefete çağırmıştır. Bu hareketli dönem, Yüce Allah bu hareketi silahlı-kılıçlı bir mücadeleye dönüşmesini arzulayana kadar devam etti.

Elbette burada da durmadı (Bunları yapmakla da yetinmedi).

Basra'daki mezhep âlimlerinden aldığı eğitim ve öğretime ilaveten kendisi de genç öğrencileri eğitiyordu. Ebû Hamza bunlara değerleri, ilkeleri ve ulvî idealleri; pratikte amel, çaba, sabır ve zorluklara katlanma gibi özelliklerle bir arada tutmayı öğretti ve sonunda onun da dediği gibi "olgun bir gençlik" ortaya çıktı.

Bir gencin bin kişiye bedel olduğu bu geçlerin, İslam'ı yaşamaları insanı gururlandırıyor. Ebû Hamza onları, ümmetin emanetini taşımaları ve Sünnîlerin

içindeki zalim Mervan ailesinin atıklarını temizlemeleri için hazırladı. Bu gerçekten çok zor bir iş ve dengesiz/eşit olmayan bir karşılaşmadır.

Farklı yönelimlere sahip olan böylesi bir güce karşı, sayıları az ve tedarikleri zayıf olan bu gençler ne yapsın ki?...

Bitkin düşmüş, evlatları aptallaştırılmış ve tartışma/muhalefet tüm hayatlarını kapsamış bir Ümmet!...

Öte yandan Ümmet hakkında Allah'tan korkmayan, akrabalık ve zimmet (güvence) hakkı gözetmeyen, paralı cellâtlarını ve adamlarını insanlara en çirkin şekilde işkence etsinler diye onları Ümmet'in üzerine salan Devlet Başkanları!...

Yüce Allah'ın iradesi, Abdullah b. Yahya el-Kindî el-Hadremî'nin hakka talip olması yönünde oldu. Böylelikle Yüce Allah -cömertliğiyle iyilikte bulunarak- Ömer b. Muaviye'nin ailesinden mücahit, abid ve zahit bir kişi olan Abdullah b. Yahya el-Kindî'nin kalbine ilham verdi ve onu çok büyük bir iş için görevlendirdi.

Abdullah b. Yahya kıyam hareketine başlamadan önce şöyle demiştir:

“Yolda bir adamla karşılaştım. Bana uzun uzadıya baktıktan sonra;

“Kimlerdensin?” dedi.

“Kind kabilesindenim” dedim.

“Allah'a yemin olsun ki yeryüzünün yönetimini ele geçireceksin. Öyle ki iktidarın *Vadi'l-Kura*'ya kadar ulaşacak” dedi.

Söylediklerinden çok korkup oradan uzaklaştım ve Allah'tan hayırlısını diledim.

Daha sonra baktım ki Yemen'de zulüm, zorba, adaletsizlik ve çok kötü bir insanî durum söz konusu. Ayağı kalkıp: “Gördüklerimize karşı sabredip yerinde durmak bize yakışmaz” dedim.”

İki davetçi Tâlibu'l-Hak ile Ebû Hamza bir araya geldiler. Allah, Tâlibu'l-Hakk'a zalim Yemen yöneticilerine karşı imkân verdi. Öğrencisi Tâlibu'l-adl ve'l-İslam'ı (Ebû Hamza'yı) ise Ebû Ubeyde, kendisine biat eden ve cihatına katılan İbâzî adamlarıyla beraber Yemen'e destek için gönderdi. Nitekim hep beraber Yemen'i Mervanîlerin zulmünden kurtardılar.

Tüm hareketleriyle insanları Allah'a davet ettikleri bu eylemlerinde, davetin eğilimini ve üslubunu görürsün. Aşağıdaki hususlarda bunu teyit etmektedir:

1. Ebû Ubeyde ile taraftarları direniş durumunu istişare etmek üzere Tâlibu'l-Hakk'ın gönderdiği mektubuna şöyle cevap verdiler:

“Yapabiliyorsan tek bir gün bile kaybetmeden yap!/hemen direnişe geç! Zira hayırlı şeylerde erken davranmak daha iyidir. Ayrıca ecelinin ne zaman geleceğini/ne zaman öleceğini bilemezsin. Allah’ın seçkin kulları vardır. Dilediği zaman bunları dinine yardım etmeleri için gönderir ve onlara şehitliği nasip eder.”

2. Ebû Hamza ile adamları, Tâlibu'l-Hakk'a biat edip cihata yöneldikten sonra hep beraber bu dinin parlıtlarını, güzelliğini, hoşgörüsünü ve ışığını söndüren Mervaniler'in tüm kin, zulüm ve engellerini ortadan kaldırmışlardır. Allah'ın kendileri ile liderlerine şehadeti nasip edene kadar fedakârca yollarına devam etmişlerdir. Dolayısıyla ne yaralıların çok olması, ne içlerindeki beyinsizlerin onlardan ayrılıp sırt çevirmeleri ve ne de Mervan'ın yollara döşediği paralı askerlerin kötülükleri onların kararlılıklarını bozamamıştır.
3. Gerçek bir davetçi, birinci derece önemini Allah'a, hakka ve adalete çağırmaya verir. Çünkü yaptığı cihatla Rabbini razı etmeye çalışmaktadır.

İşte, Ebû Hamza eş-Şarî ile taraftarları, imamı Tâlibu'l-Hak ve Basra İbâziler'inden istişare ettikleri âlimler bunu anladı. Böylelikle Ebû Hamza'nın göndermiş olduğu mektubu şöyle yanıtladılar:

“Başkaldırdığınız zaman asla haddinizi aşmayın, kimseye zulüm etmeyin, sizden önceki salihlere uyunuz, onların yolundan gidiniz ve şunu unutmayın; biliyorsunuz ki sizi iktidara karşı ayaklandıran şey onların yaptıkları kusurlardır.”

Aynı şekilde San'a ehlinde savaştan kaçanların peşine düşmeyi isteyen Ebrehe b. Sabah'ın bu teklifini Tâlibu'l-Hak reddetti. İnsanları Allah'ın kitabına, Hz. Peygamberin sünnetine ve bu ikisine çağırın davetçilerin çağrılarına icabet etmeye çağırdı. Onlara yumuşak davrandı ve olabildiğince Allah'a davet etmeye devam etti.

Ebû Hamza da öyle yaptı; insanları güzel bir şekilde Allah'tan korkmaya davet etti. Hak etseler dahi kimseye saldırmamalarını istedi. Kendisi hiçbir zaman savaşı başlatan taraf olmamış, Allah'ı anmaktan ve Kur'ân okumaktan gafil kalmamıştır. Adamlarına şöyle vasiyette bulunurdu:

“Bolca Allah'ı anın, Kur'ân okuyun ve sabrı içinize yerleştirin.”

İki ordu karşı karşıya geldiklerinde karşı tarafa çağrıda bulunmadan ve gayelerini açıklamadan savaşmaktan imtina ederdi. Komutanı Belc b. Akabe'yi onlara davet etmesi için gönderirdi.

Belc, onlara Allah'ı anımsattı ve Mervan'a ulaşabilmek için kendilerinden ellerini çekmelerini isteyerek şöyle dedi; "Yolumuzdan çıkın ki, sizlere zulmedip yönetimi zalimce ellerinde tutanlarla karşılaşmaya gidelim. Önümüzde durmayın ki cezanızı bizden bulmayasınız! Biz, sizinle savaşmak istemiyoruz.

Biz bozgunculuğa engel olmak ve sizleri ganimet olarak tekeline alanlarla savaşmak için kıyam ettik. Şu halinize bir bakın ve iyice düşünün. Allah'ın kendisine itaat etmemizi istemediği kişileri tahtlarından indirin. Allah'a isyan edenlere itaat edilmez. Barış'a gelin ve hak ehline yardımcı olun."

Medine ehli yapılan nasihatleri kabul etmeyip savaşta ısrarcı olunca Ebû Hamza adamlarına: "Onlara dokunmayın! Onlar sizinle savaşıma kadar sizler savaşı başlatmayın" dedi. Fakat Medine ehlinde biri attığı ok ile Ebû Hamza'nın askerlerinden birini yaralayınca Ebû Hamza: "İşte şimdi serbestsiniz! Onlarla savaşmanız helaldir" dedi.

Ali b. Husayn, Ebû Hamza'ya savaştan kaçan düşmanların peşine düşüp takip etmesini ve geriye kalan yaralıları öldürmesini önerince Ebû Hamza;

"Hayır, Allah'a yemin ederim öyle yapmayacağım ve kendimden öncekilerin davranışlarına muhalif hareket etmeyeceğim" dedi.

Bu davetçilerin tüm gayeleri, davet ettikleri kişilerin davayı işitmeleri, davanın ayrıntılarını ve hedeflerini bilmeleridir. Bu dava, İslam'dır ve Allah'ın metotudur. Fakat zalimler bu davaya kötülük yapmak isterler.

İnsanlar bu dava yaklaşımları açısından üç farklı pozisyondaydır:

1. İslam'ın ilk günlerinde olduğu gibi yeniden uygulanana kadar Şurat'ın davetlerine katılmak
2. Evinde oturup hiçbir şeye karışmamak
3. Hak davetçilerine karşı gelmekten kendini alıkoymak

Ebû Hamza, insanlar onun ne dediğini işitene, gayesini anlayana ve dürüstlüğüne tanıyana kadar Medine ehline son derece iyi davrandı. Zira onlar anladılar ki Ebû Hamza, Allah'a söz vermiştir. Bu söz öyle bir biattir ki kabul ettikten sonra kişiye artık ne malı ne de canı kalır. Ona sadece Allah ve Onun sözü en üstün olsun ve din tamamen Allah'a has kılınınsın diye yolunda cihat etmekten başka bir şey kalmaz.

Medine ehli onun ve taraftarlarının yaşantılarından anladılar ki bunlar içlerine işlemiş sıfatlara sahiptirler. Kendileri ise bu ulvî makamlara ulaşamamışlardır. Bu ulvi makamlara, kendilerini hakka yardım etmeye ve bu uğurda şehit olmaya ehil kılacak şeyleri yaptıktan sonra ulaşabilirler.

Tüm bunlar, biat sorumluluğunun ve yeryüzünde Allah'ın dininin tatbik edilmesinin gerektirdiği sıfatlara ilavedir. Şöyle ki:

-Bunlar, günah işlemese bile tövbe edenlerden,

-Gecenin yorgunluğuna gündüzün yorgunluğunu ekleyen,

-Allah onları bu kutsal görev ile vazifelendirdiği için Allah'a hamd eden,

-Yeryüzünde ezildiklerinden dolayı memleketlerinden ayrılıp hakka ve doğru yola çağıranlara icabet eden,

-Dünyanın tüm rezilliklerinden ve lezzetlerinden kendilerini alıkoyup oruç tutan ve sorumlu oldukları büyük görevlerle ilgilenenlerdir.

Ebû Hamza, bu gençlerden bahsederken ne de doğru demiş;

“Allah geceleri bunlara baktığında, Kur’ân üzerinde boyunları bükülmüş bir vaziyette bulur.”

Burada sorulması gereken birkaç soru vardır. Şöyle ki:

“- Ebû Hamza, imamı/Tâlibu'l-Hak ve adamları Mervan ve onun zebanilerinin batılına karşı bu kadar fedakârca mücadele etmelerine rağmen kayıp mı etti?

-Paralı askerlerden oluşan bu kalabalık kitle, hak ve taraftarlarına saldırdığında ve hakkın öğretileri ile taraftarlarını kökünden kazıyıp yok etmek istediklerinde hak ve taraftarları zarar mı edecek?

-Şeref ve saygınlık meydanlarında Ebû Hamza ile taraftarlarının Allah yolunda akıtmış olduğu o temiz kanlar boşa mı gidecek?

-Her zaman İslamî davet taraftarlarının karşısında duran paralı askerleri donatıp teçhiz eden, hileleri, kurnazlıkları ve mallarıyla vicdanları satın alan batılın tarafları galip mi gelecek?”

Hayır! Hayır! Hayır!...

Ebû Hamza, insanları dine destek vermeye çağırıp teşvik ettiği her hareketinde kendisi ile imamı/lideri Tâlibu'l-Hakk'ın metotunu açık bir şekilde ortaya koymuştur.

Mervan'ın hizmetçisi ve işbirlikçisi olan Abdümelik b. Muhammed b. Atiyye de metotunu ilan etmiştir. Mervan, Abdümelik ile adamlarını -Mervanilerin âdeti olduğu üzere- hak taraftarlarına karşı koyabilmek, sayı ve hazırlık açısından onlara üstün gelebilmek için satın almıştır.

Mervaniler, Müslümanların mal ve ganimetlerini, zulümlerine karşı duran ve bozgunculuklarından Ümmeti kurtarmaya çalışan kişilere karşı kullanmışlardır.

Ebû Hamza, onlara Ümmetin siyasi hayatı hakkında izledikleri yol ve metodu sorunca, İbni Atiyye kendisi ile efendisinin bu konudaki görüşlerini açıkladı.

Bunun üzerine Ebû Hamza taraftarlarına; "Onları intihan etmeden sakın öldürmeyin!" dedikten sonra karşı tarafa dönerek;

"Kur'ân ve onunla amel etmek hakkındaki görüşünüz nedir?" diye seslendi.

İbni Atiyye cevap olarak; "Kur'ân'ı torbaların içine atarız" dedi.

Allah tüm noksanlıklardan münezzehtir!

Ondan başka güç ve kuvvet sahibi yoktu!

İşte bu hadsizler, bu şekilde Allah'a ve kitabına karşı cüretkâr olmuşlar. Böylece İbni Atiyye ve efendilerinin gayesi ortaya çıkmıştır. Aslında onlar, Allah'a, Resulüne, kitabına, onlara mensub olanlara, iman edenlere ve insanları onlara davet edenlere düşmanlık etmektedirler.

Ebû Hamza, onlara; "Pekâlâ Yetim hakkında ne düşünüyorsunuz?" deyince,

İbni Atiyye; "Malını güzelce yer, anasına kötülük ederiz" cevabını verdi.

İşte, İslam'ın değer ve ilkeleri bu ahlaksızların elinde yok olup gitti. Yaptıkları şeyler, bu Hanif dinin davet ettiği düşünce ve ahlaka aykırıdır. Dolayısıyla küfür kelimeleri kullanan ve ahlaksızlığını ilan eden İbni Atiyye'de artık zerre kadar din/iman kalmış mıdır?

Yüce Allah yetimler hakkında:

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ
لَا تُكَلِّفُوا نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصِيَّتُكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ
تَذَكَّرُونَ

"Rüşdüne erişinceye kadar yetimin malına, onun iyiliğine olmadıkça el sürmeyin. Ölçü ve tartıyı adaletle yapın. Biz herkese ancak gücünün yettiği kadarını yükleriz. Söz söylediğiniz zaman, yakınlarınız hakkında bile olsa, adaletli olun. Allah'a verdiğiniz sözü eksiksiz yerine getirin. İşte düşünüp öğüt alınız diye Allah size bunları emretti."²⁷¹

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا

²⁷¹ En'âm, 6/152.

“Yetimlerin mallarını haksız olarak yiyenler şüphesiz karınlarına ancak ateş dolduruyorlar. Zaten onlar alevlenmiş ateşe gireceklerdir”²⁷² buyurmaktadır.

İbni Atiyye ise ahlaksızlık yapıp zulüm ediyor, efendisinin yolundan gideceğini bildiriyor, Ümmetin yetimlerine ve malına neler yapacağını itiraf ediyor.

Yüce Allah zina hakkında:

وَلَا تَقْرُبُوا الزِّنَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا

“Zinaya yaklaşmayın! Çünkü o hayâsızlıktır, çok kötü bir yoldur”²⁷³ buyurmaktadır.

İbni Atiyye ise ahlaksızlığını ilan edip, saf ve namuslu mümin kadınlara neler yapacağını açıklıyor.

Nitekim her iki tarafın da gayeleri ortaya çıktı. Gözleri gören herkese aydınlık oldu.

Mücahit müminler verdikleri sözü yerine getirdiler. Ruhları, Allah’a hoşnut bir şekilde ve Rablerinin kendilerine vaad ettiği ve mükâfat olarak hazırladığına gönül rahatlığıyla gittiler.

Batıl ehli dünyayı bırakıp gittiler. Ne kötü bir alışveriş yaptılar! Dünyaları uğruna Rablerinin emirlerine muhalefet ettiler. Ümmete verdikleri söze ihanet ettiler. Haksız yere zorla yetim malını yediler. İnsanların mallarını talan edip namuslarına tecavüz ettiler. İnsanların değerlerini hor gördüler. Suçsuz kimseleri öldürdüler ve şehitlerin ruhlarını sızlattılar. Kendilerine haram kılınan şeyleri helal kıldılar... vb.

Bunlar dünyalarından da yeterince faydalanamadılar. Çünkü Allah onları arkalarından kuşatmıştır.

İbni Atiyye, taraftarlarıyla bir yolculuk yaptığı esnada muhafız askerlerinin arasında büyük bir kederle ölüm kadehinden yudumlayıp alçak ve yenilmiş bir vaziyette öldü.

Efendisi Mervan b. Muhammed b. Mervan’a gelince, Yüce Allah Mervanilerin ve Emevîler’in gerilemesini onun eliyle gerçekleştirdi. Nitekim Mervan öldürüldü ve Übeydullah ile Abdullah adındaki iki oğlu da Nûbe²⁷⁴ ve Sudan’da kaçtılar. Böylece Mervaniler Devleti, amcazadelerinin devletleri gibi parçalanıp yok oldu. Bizlere de sadece ibretlik olaylar ve öğütler kaldı...

²⁷² Nisâ, 4/10.

²⁷³ İsrâ, 17/32.

²⁷⁴ Nûbe Ya Da Nûbye, Mısır’ın Güneyinde, Nil Nehri Boyunca Kuzey Sudan’a Uzanan Bir Bölgedir.

Ebû Hamza ne kaybetti ki?

Kesinlikle! Kaybeden, batıl yolda olanlar oldu. Mücahitler ise Rabbimizin kitabında övdüğü hal üzereler:

“ وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرَزِّقُونَ ﴿١٦٩﴾
 فَرَجِينِ بِمَا آتَيْتَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ
 يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾ فَرَجِينِ بِمَا آتَيْتَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا
 خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿١٧٠﴾ ”

“Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma! Bilâkis onlar diridirler; Allah’ın, lütuf ve kereminden kendilerine verdikleriyle sevinçli bir halde rableri yanında rızıklara mazhar olmaktadırlar. Arkalarından gelecek ve henüz kendilerine katılmamış olan şehid kardeşlerine de hiçbir keder ve korku bulunmadığı müjdesinin sevincini duymaktadırlar. Onlar Allah’tan gelen bir nimet, bir lütuf sebebiyle ve Allah’ın, müminlerin ecrini zayı etmeyeceği müjdesi ile de sevinç içerisinde diriler.”²⁷⁵

Allah, bu temiz ruhları affetsin!

Her zaman ve her yerde uğruna cihat edenlerin ruhlarına Allah affetsin!

Allah bu ruhların sahiplerini **مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّبْيَانِ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ** Allah’ın kendilerine lütuflarda bulunduğu peygamberler, sıddıklar, şehitler ve salih kişilerle beraber ki bunlar ne güzel arkadaşlardır²⁷⁶ Cennetine koysun!”

Bunlar, Muhammed Şehhate’nin sözleridir. Bu sözler, onun hakka olan inancını ve dürüst tanıklığa olan düşkünlüğünü göstermektedir. Ne batıl hakka ne de yalan doğruya hiçbir zaman etki edememiştir.

Muhammed Şehhate, kıyamet gününde Allah’a sunabileceği bir tanıklık yaptı.

Ne güzel bir tanıklık ve ne güzel bir tanık!...

e. Değerli Eğitimci Üstad Kerrame Mübarek Süleyman Bâ Mümin

Üstad Süleyman, “*Hadremevt’de Toplum ve Düşünce*” adlı kitabında İbâzî cemaati hakkında birkaç tanıklık kaydetmiştir. Söylediklerinden bir bölümü şöyledir:

“Câbir b. Zeyd el-Ezdi el-Basrî ve Ebû Ubeyde Müslim b. Ebî Kerime et-Temimî İbâzîlerin en önemli komutan ve liderlerindedir. Ebû Ubeyde, Basra’daki İbâzîlerin

²⁷⁵ Âl-İ İmrân, 3/171.

²⁷⁶ Nisâ, 4/69.

Emevîlere karşı başlatmış olduğu silahlı direnişe onay veren kişidir. Hadremevt’de ilan edilen İbâzî direnişine, Abdullah b. Yahya el-Kindî el-Hadremî lider olarak seçildi ve kendisine “Tâlîbu’l-Hak” lakabı verildi.”

Daha sonra Üstad Süleyman sözlerine şöyle devam etti:

“Yemenlilerin, haksız yere aldıkları kat kat vergilerle Yemen halkının omuzlarına çöken kibirli Emevî yöneticileri tarafından maruz kaldıkları zulüm, zorba, sıkıntıların bir sonucu olarak Yemen’de direniş için atmosfer hazırды.

Bundan dolayı Yemenliler, Abdullah b. Yahya el-Kindî’nin Hadremevt’de ilan ettiği silahlı direnişe dört elle sarıldılar.

Aynı şekilde Emevî halifesi Mervan b. Muhammed’in Emevî İslam Devlet’i içerisindeki tüm Yemenlilere karşı sergilediği kötü tutumun devam etmesi ve Kaysiyye’yi²⁷⁷ Yemenlilerden üstün tutması Yemen’de direniş için uygun atmosferin oluşmasını sağlamıştır.

“Tâlîbu’l-Hak Abdullah b. Yahya el-Kindî, Basra’daki İbâzîlerin lideri Ebû Ubeyde Müslim’e ve oradaki diğer İbâzî liderlere Emevîlere karşı imameti ilan ve direniş durumlarını istişare etmek üzere bir mektup yazdı.

Gelebilecek en hızlı şekliyle cevap geldi. Şöyle ki:

“Yapabiliyorsan tek bir gün bile kaybetmeden yap!/hemen direnişe geç! Zira hayırlı şeylerde erken davranmak daha iyidir. Ayrıca ecelinin ne zaman geleceğini/ne zaman öleceğini bilemezsin. Allah’ın seçkin kulları vardır. Dilediği zaman bunları dinine yardım etmeleri için gönderir ve onlara şehitlik nasip eder.”

Aynı şekilde onlara, insanlara güzel davranmaları ve gidişatlarını iyi bir şekilde devam ettirmelerini öğütleyerek şöyle dedi:

“Başkaldırdığınız zaman asla haddinizi aşmayın, kimseye zulüm etmeyin, sizden önceki salihlere uyunuz, onların yolundan gidiniz ve şunu unutmayın; biliyorsunuz ki sizi iktidara karşı ayaklandıran şey onların yaptıkları kusurlardır.”

Ebû Ubeyde ve Basra’daki diğer İbâzî liderler, Abdullah b. Yahya el-Kindî’ye destek amaçlı Hadremevt’e takviye güç, para ve silah gönderdiler. Belc b. Akabe el-Ezdi ile Ebû Hamza el-Muhtar b. Avf el-Ezdi Basra’dan Hadremevt’e gönderilen en seçkin askerlerdendiler.”

Üstad Süleyman sözlerine şunları ekleyerek devam etti:

²⁷⁷ Kays Aylân’a Bağlı Kabileler..

“İbâzî direniş hareketi, h.129 yılında Hadremevt’de Abdullah b. Yahya el-Kindî liderliğinde başlamıştır. Emevî Hadremevt valisi İbrahim b. Cebele tarafından herhangi bir karşı koyma olmadan Hadremevt ele geçirilmiştir. İbrahim b. Cebele, önce gözaltına alınmış fakat daha sonra aşireti olan el-Kindiyye aşiretini kazanmak ve direnişin hoşgörüsünü ortaya koymak için serbest bırakılmıştır.

Hadremevt, İbâzî direnişçilerin eline geçtikten sonra, Abdullah b. Yahya el-Kindî San’a İbâzîleriyle yazışmaya başlamıştır. Onlara, üzerlerine doğru yürüdüğünü bildiriyor ve uyanık olup hazırlık yapmaları için onları harekete geçiriyordu.

Abdullah b. Yahya el-Kindî, Hadremevt’de yerine Abdullah b. Said el-Hadremi’yi vekil olarak bıraktı ve Basralı İbâzî komutanlardan Ebû Hamza el-İbâzî gibi kişilerden oluşan istişare ekibiyle beraber San’a’ya doğru yola koyuldu.

Sayıları iki bin savaşıdan oluşan İbâzî ordusu, Emevî San’a valisi Kasım b. Ömer es-Sakafî’nin komuta ettiği sayıları otuz bine ulaşan Emevî ordusu ile Abyan’da²⁷⁸ karşılaştı. Emevî ordusu bu karşılaşmadan büyük bir mağlubiyet alarak ordu komutanı Kasım b. Ömer es-Sakafî San’a’ya kaçtı. Fakat Abdullah b. Yahya el-Kindî peşinden giderek ona ikinci bir mağlubiyet daha yaşattı. Bunun üzerine Kasım b. Ömer es-Sakafî ordudan geriye kalan askerleriyle beraber Şam’a kaçtı.

Abdullah b. Yahya el-Kindî h. 129 yılında galip bir şekilde San’a’ya girdi. Yemenliler, İbâzî direnişin etrafında toplandı. Tâlibu’l-Hak, onlara çok güzel muamelede bulundu. Zulmü kaldırdı. Ganimetten herkese adil bir şekilde dağıttı. Böylelikle İbâzî iktidarı Yemen’e yerleşmiş oldu. Galip komutan Tâlibu’l-Hak, San’a Camiinde ılımlı İbâzî düşüncelerini ve politikasını anlattığı meşhur hutbesini okudu.

H. 129 yılının hac mevsiminde Tâlibu’l-Hak, komutanı Ebû Hamza el-Muhtar’ı İbâzî ordusunun başına geçirerek Hicaz’a doğru gönderdi. Ebû’l-Hur Abdullah b. Husayn ve adamları ile Hicaz’da kendilerini gizleyen İbâzî davetçileri Hicaz’da Ebû Hamza’ya katıldı.

Mekke ile Medine valisi Abdulvahid b. Süleyman b. Abdülmelik, Ebû Hamza’nın adamlarının siyah sarıklarıyla Arafat dağında baş göstermeleriyle şok oldu. Önce onlara karşı çıkmaya çalıştı. Ancak başarılı olamadı ve İbâzîlerin ordusu h. 129 yılında Zilhicce’nin onuncu gününde savaşız bir şekilde Mekke’yi ele geçirdi. H. 130 yılında da Ebû Hamza el-İbâzî, Mekke’de yerine İbrahim b. Sabbah el-Himyerî vekil olarak bıraktıktan sonra Medine-i Münevvere’ye yöneldi. Emevî ordusunu yenerek

²⁷⁸ Abyan, Yemen’in 21 ilinden Birisidir. Abyan İli Ülkenin Güneyinde Hint Okyanusu Boyunca Uzanır. Yönetim Merkezi Zincibar Şehridir.

Medine-i Münevvere'ye galip bir şekilde girdi ve Rasulullah'ın (a.s) mescidindeki minberinde meşhur hutbesini okudu.”

Üstad Süleyman daha sonra Tâlibu'l-Hakk'ın Yemen'de ve Ebû Hamza'nın da Hicaz'da verdikleri hutbeleri analiz etmeye başladı. Bu hutbelere, direnişin bağı olduğu değerli ilkeleri ve bu ilkelerden fıskıran Hz. Peygamber ile Hulefâ-yi Râşidîn'in üzerinde olduğu Kur'ânî metodu ortaya koymuştur. İşte direnişin erleri de Allah'a kavuşana/ölene kadar bu ilkeler üzerinde olmuşlardır.

Bunlardan bahsettikten sonra Üstad Süleyman şunları ekledi:

“İbâzî Devleti, devlet ve siyasi otorite olarak sona erdiğinde, insanların inançlarından İbâzî düşüncesini silmek kolay ve erken olmamıştır. Zira bu düşünde, adalet, eşitlik ve temeli Kur'ân ile Sünnet olan tevhit inancı gibi insanî değerleri taşımaktadır.”

Üstad Süleyman'ın bu tanıklığı da diğer tanıklarlar gibi, Tâlibu'l-Hak ile Ebû Hamza'nın gerçekleştirmiş oldukları haklı başkaldırıcı, zulüm ile zorbaya karşı mücadelelerini, adaleti yaymalarını ve hiç kimseye haksızlık etmeden adil bir şekilde yönetmelerini en güzel bir şekilde övmüştür.

Zorba zalimlerin durumu ise bunun tam tersiydi. Zira onlar, insanları rezil bir duruma düşürüp onlara alçaklığın kadehini sunmuşlardır.

Bu tanıklıktan da açık bir şekilde gördüğün gibi Şurat cemaatinin üzerinde olduğu düşünce, adalet, eşitlik, temeli Kur'ân ile Sünnet olan tevhit inancı gibi insanî değerleri taşımaktadır. Bir Müslüman'a yakışan da bu değerler üzerinde olması ve bu metota bağlı kalmasıdır.

Derleyecek olursak, tüm bu tanıklıklar şehitlik makamının ne kadar güzel bir makam olduğunu göstermektedir. Allah, iyilikte bulunanların mükâfatlarını boşa çıkarmaz. Onların karşılığı sadece Allah katındadır. Bizim yapabileceğimiz tek şey onlardan güzel bir şekilde överek bahsetmek ve hayır duasında bulunmaktır. Şair bu hususta şöyle demiştir: “İyilikte bulunan, mükâfatını kaybetmez. Töreler Allah ile insanlar arasına giremez”

KİNDARLARIN İFTİRALARI

Kindarlar, Ehli Hak (İbâziler) üzerine çeşitli yalan iftiralar dokumak için birçok hayal kurdular. Böylelikle Ebû Hamza ile taraftarlarının itibarlarını sarsmaya ve onlara nispet ettikleri yalanlarla onurlarını zedelemeye çalıştılar. Aynı şekilde onun söyledikleri hak olan gerçekleri batıl göstermeye çalıştılar. Bunlardan bazı örnekler şöyledir:

a. *El-İs'af* Adlı Eserin Haşiyecisi

Yarım asır önce Katar eski Emir'i Şeyh Ahmed b. Ali Âl-Sânî hesabına basılan, Şeyh Sâlim b. Hamûd es-Seyyâbî'nin "*İs'afu'l-A'yan fi Ensâbi Ehli Ummân*" adlı eserine notlar düşen ve tam olarak kim olduğu bilinmeyen bir kişidir.

Yaptığı haşiyeyle, bu hayır projesini berbat etmiştir. Hakka ve Hak ehline duyduğu derin kinden dolayı kitaba koyduğu yalan ve iftiralarla gerçekleri çarpıtmıştır. İddia ettiği şeylerden bazıları şunlardır:

"Şurat kesimi, İslam Devletine karşı isyan etmiştir. Haremeyn-i Şerifeyn'e (Mekke ile Medine'ye) saldırıp burada birçok Müslümanı öldürmüşlerdir. Tâbiûndan öldürdüklerinin sayısı hiçte az değildir."

Bu iftiralara ek olarak şöyle demiştir:

"Ebû Hamza ile taraftarları Haremeyn-i Şerifeyn'e (Mekke ile Medine'ye) saldırıp buralarda çokça insan öldürdüklerinden bölge ahali onları iyice tanıdı. İmam Malik b. Enes de Haremeyn-i Şerifeyn ahali gibi, Ebû Hamza ile taraftarlarını Hak yoldan sapmış ve kendilerine isyan etmiş azgınlar olarak görmüştür."

Bu sözler tamamen saçmalaktır. Bu iddiaları çürütmek için değerli okuyucunun İslam'a nispet edilen Emevî Devletini tanınması, Ümmet içerisinde yaptıklarını ve Ebû Hamza ile taraftarlarının Haremeyn-i Şerifeyn'de oynadıkları rolü bilmesi yeterlidir.

Emevî Devletinin İslam'a nispeti, İslam'a yapıştirılan ve aslında kendisinden uzak olduğu büyük bir ayıp ve utançtır.

Emevî valilerinden Müsrif b. Akabe'nin Hz. Peygamber'in haremının (Medine'nin) saygınlığını çiğnemesi, Muhacir, Ensar ve onların yolundan gidenlerden geriye kalan Medine sakinlerinden on binlerce kişiyi öldürmesi İslâmî midir?

Bu günahkâr Müsrif'in Medine'deki Muhacir ve Ensar'ın kadınlarının saygınlıklarını çiğnemesi ve buralardaki binlerce genç kızın bekâretliklerinin ellerinden alınması İslâmî midir?

Medine ahalisini istediklerini yapan güçsüz köleler olarak görüp zalim Yezid için onlardan zorla biat almak istemeleri İslâmî midir?

Fakat kim bunları dillendirir ve biat sadece Allah'a ve Resulüne yapılır derse, o kişinin derhal kafası koparılır.

Zalim Yezid'in komutanları, kurbanların kafalarını koparıp ona gönderdiklerinde, sopasıyla bu başlarla oynaması ve Bedir'de öldürülen zalim kâfirlerin intikamını aldığı için sevinip eğlenerek *İbni Zebârâ'nın şiirlerini* okuması İslâmî midir?

Hz. Peygamberin torunlarını öldürmeleri, cesetlerini sergilemeleri, kafalarıyla sopayla oynamaları ve sevinip eğlenerek İbni Zebârâ'nın şiirlerini okumaları için zalim Yezid'e göndermeleri İslâmî midir?

Beytü'l-Haram'ın saygınlığını çiğnemeleri, yeryüzüne hükümran olmak için güvenilir harem bölgesine savaşılarak saldırmaları, kutsal Kâbe'nin mancınıklarla bombardımana tutulması ve insanlara harem sınırları içerisinde sert bir şekilde saldırmaları İslâmî midir?

Bu zalimlerin yeryüzünde ilahlık taslamaları, Allah'mışçasına otorite sağlamaya çalışmaları İslâmî midir?

Öyle ki Emevî valileri, "Şayet bilseler ki efendilerinin rızası, Beytullah'ın yıkılmasındadır. Taşlarını teker teker sökerek Beytullah'ı yıkacaklarını" ilan etmişlerdi.

Abdülmelik b. Mervan'a "Allah'tan kork!" diyen kişinin cezalandırılarak kafasının kesilmesi İslâmî midir?

İnsanlar içerisinde, "bu zalim liderler ne yaparlarsa yapsınlar kendilerinden hesap sorulmaz ve ceza verilmez. Ne peygamberlere ne de salih Allah dostlarına helal kılınmayan şeyler onlara helaldir" inancını yerleştirmek İslâmî midir?

Komutanları İbni Atiyye'nin de ilan ettiği gibi "Kur'an'ı çuvalların içerisine atmak, yetimin malını yiyip anasına kötülükte bulunmak" İslâmî midir?

Ölüleri sergilemek, cesetlerini kesip yarmak ve çarımğa germek İslâmî midir?

Müslümanların kadın, erkek ve çocuklarını öldürüp kadınlarıyla çocukları esir almak ve savaşta mallarına el koymak İslâmî midir?

Allah'ın kullarını köleleştirmeleri, mallarını ganimet olarak almaları ve bunları alçak arzuları uğruna savurmaları, içki içmeleri, fuhuş yapmaları, Haremeyn-i Şerifeyn'i (Mekke ile Medine'yi) eğlence ve şarkı sahnesine çevirip çözümlenin ve yozlaşmanın merkezi haline getirmeleri İslâmî midir?

Ah bi bilsen! Acaba "*el-İs'af*" adlı esere haşiye yazan/yorumlayan bu sersem adam, Kur'an'ın getirdiği, Hz. Peygamberin (a.s) çağırıp davet ettiği ve halifeleri ile sahabelerine miras bıraktığı İslam'ı bu mu sanıyor?

İşte tüm bu bahsettiklerimiz yaşanmış gerçeklerdir. Bunların açıklaması ve bu husustaki güvenilir kaynaklar önceden verildi. Bu kaynaklar, Şurat cemaatinden veya onların düşüncesinde olan kişilerin kaleminden dökülmüş eserler değildir. Bilakis Emevî politikasının akımından kabul edilen kişilerin kaleminde dökülmüştür. Pekâlâ, buna ne diyecekler?

Bu sersem adamın Ebû Hamza ve taraftarlarına zulüm ettiği, Haremeyn-i Şerifeyn'e saldırdığı ve ahalisini öldürdüğü yönündeki iftiralar hakkında diğer ekollere bağlı tarihçilerin yaptığı tarihî tanıklıklar yeterlidir. Bu tanıklıklar şöyledir:

"Onlar sadece reform yapmak, hakka yardım etmek, mazlumları kurtarmak, zalimleri yakalamak, iyiliği emredip kötülükten alıkoymak, zalimlerin öldürdükleri

hakkı yeniden diriltmek ve hayat verilen batılı yeniden öldürüp yok etmek için başkaldırdılar. Özellikle San'a'da yaptıkları bunların en güzel örnekleridir. Şöyle ki:

“Malları San'a ehline adil bir şekilde bölüştürmeleri, Haremeyn-i Şerifeyn'de savaşmaktan uzak durmaları, kendilerine sataşanlara karşı delilleri sunmaları, karşı taraf savaşa başlamadan önce savaşmamaları, savaş bittikten sonra isterlerse kendileriyle savaşımları infaz imkânı elde etmelerine rağmen onlardan intikam almamaları, savaşdaki kararlılığa dinî ihtiyatı tercih etmeleri ve muhaliflerine karşı hoşgörünün örneği olmalarıdır.”

İşte “*el-İs'af*” adlı esere haşiye yazan/yorumlayan sersemin, zulmetmekle suçlayıp iftiharlar attığı Ebû Hamza ile taraftarlarının metodu ve İslam Devleti diye nitelediği Emevîler'in metodu ortadadır. Güvenilir ve dürüst olan tarih iki taraf arasında hüküm vermeye yeterlidir!

b. El-Fakîhî el-Haşvî²⁷⁹

Fakîhî, İsfahânî'nin “*el-Eğani*” adlı eserindeki Ebû Hamza'nın:

“Ey Medine ehli! Üç kişi dışındaki tüm insanlar bizden, biz de onlardanız (biriz-eşitiz). Bunlar; Putperest müşrik, ehl-i kitaptan kâfir ve zalim devlet Başkanı'dır” sözünü zehirli bir ok gibi kullanarak onunla Ebû Hamza'yı, onun düşüncesinde olanları ve taraftarlarını vurmaya çalışmıştır. Zira Fakîhî, zalim devlet başkanlarının müşrikler ve ehl-i kitaptan kâfirlerle bir tutulmasından ve hepsinden teberrî (ilişği kesmesi) edilmesinden hoşlanmamıştır.

İnsan ilk önce, Kur'ân'a ve Hz. Peygamber'in (a.s) sünnetine inandığını itiraf eden bir müslümanın zalim devlet başkanlarından teberrî edilmesinden hoşlanmamasına şaşırıyor. Fakat bu durumdan hoşlanmayan kişinin, zulmün kucağında doğmuş, zulmün toprağında yetişmiş ve Siffin, Harra ve diğer savaşlarda sahabenin ve tabiinlerin kanları başta olmak üzere sonraki tüm suçsuz günahsız insanların kanlarıyla sulanmış bir düşünceye sahip olduğunu öğrendikten sonra insanın tüm şaşkınlığı geçiyor.

Fakîhî, bu Müslümanların saygınlıklarının çiğnenmesiyle ve mallarını talan edilmesiyle gurur duyuyor! Bu durumda kendisi, kesinlikle hakkı önemsememekte, adaleti küçümsemekte, zulmü ve zalimleri ise kutsamaktadır. Kur'ân'a ve Hz. Peygamber'in (a.s) sünnetine inandığını itiraf etmesi ise tamamen müminleri

²⁷⁹ Haşviyye, Dinî Konularda Akıl Yürütmeyi Reddeden, Nasların Zâhirine Bağlı Kalmak Suretiyle Teşbih Ve Tecsime Kadar Varan Telakkileri Benimseyenlere Verilen Ad.

aldatmaya yöneliktir. Aksi halde Kur'an'ın ve Hz. Peygamber'in (a.s) sünnetinin metodu açık ve net bir şekilde ortadadır.

SÜNNETİN HZ. PEYGAMBER'İN (as) ZALİMLERDEN BERİ OLUŞUNA DELÂLETİ

Bu manayı ifade eden bir miktar rivayet vardır. Bunlardan biri de Hz. Peygamber'in (a.s) şu sözleridir:

«سَمِعُوا، هَلْ سَمِعْتُمْ أَنَّهُ سَيَكُونُ بَعْدِي أَمْرَاءٌ؟ فَمَنْ دَخَلَ عَلَيْهِمْ فَصَدَّقَهُمْ بِكَذِبِهِمْ وَأَعَانَهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ فَلَيْسَ مِنِّي وَلَيْسَ بِوَارِدٍ عَلَيَّ الْحَوْضَ، وَمَنْ لَمْ يَدْخُلْ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يُعِنْهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَلَمْ يُصَدِّقْهُمْ بِكَذِبِهِمْ فَهُوَ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ وَهُوَ وَارِدٌ عَلَيَّ الْحَوْضَ»

“Dinleyin! Benden sonra bir kısım idarecilerin geleceğini işittiniz mi?

Kim onların yanına girer yaptıkları zulmü destekler ve yalanlarını doğru kabul eder onların haksızlıklarında onlara yardım ederse o benden değil, ben de ondan değilim. Bu tip kimseler havuz başında bana yaklaşamayacaklardır. Her kim de onların yanına girmez, onlarla ilişki içerisinde olmaz, yaptıkları haksızlıklarda onlara yardım etmez ve yalan söylediklerinde kabul etmezse o kimse benden, ben de ondan sayılırım ve bu kimse havuz başında bana yaklaşacaktır.”²⁸⁰

أَنَّهَا سَتَكُونُ بَعْدِي أَمْرَاءٌ يَكْذِبُونَ وَيُظْلِمُونَ فَمَنْ دَخَلَ عَلَيْهِمْ فَصَدَّقَهُمْ بِكَذِبِهِمْ وَأَعَانَهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ فَلَيْسَ مِنِّي وَلَيْسَ بِوَارِدٍ عَلَيَّ الْحَوْضَ، وَمَنْ لَمْ يُصَدِّقْهُمْ بِكَذِبِهِمْ وَلَمْ يُعِنْهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ فَهُوَ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ وَهُوَ وَارِدٌ عَلَيَّ الْحَوْضَ

“Benden sonra yalan söyleyecek ve zulmedecek bir kısım idareciler gelecek!

Kim onların yanına girer, yalanlarını doğru kabul eder ve onların haksızlıklarında onlara yardım ederse o benden değil, ben de ondan değilim. Bu tip kimseler havuz başında bana yaklaşamayacaklardır. Her kim de onların söyledikleri yalanları kabul etmez ve yaptıkları haksızlıklarda onlara yardım etmezse o kimse benden, ben de ondan sayılırım ve bu kimse havuz başında bana yaklaşacaktır.”²⁸¹

يَكُونُ أَمْرَاءٌ يَظْلِمُونَ وَيَكْذِبُونَ يَعْشَاهُمْ غَوَاشٍ مِنَ النَّاسِ فَمَنْ دَخَلَ عَلَيْهِمْ فَصَدَّقَهُمْ بِكَذِبِهِمْ وَأَعَانَهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ فَلَيْسَ مِنِّي وَلَيْسَ مِنْهُ، وَمَنْ لَمْ يَدْخُلْ عَلَيْهِمْ لَمْ يُصَدِّقْهُمْ بِكَذِبِهِمْ وَلَمْ يُعِنْهُمْ عَلَى ظُلْمِهِمْ فَهُوَ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ

²⁸⁰ Nesai, 7/160/4208; Tirmizi, 4/525/2259; İbni Hibban, 1/512/279.

²⁸¹ Ahmed, 4/243/18151; Beyhaki, 8/165/16445.

“Benden sonra yalan söyleyecek ve zulmedecek bir kısım idareciler gelecek! İnsanlardan bir grup da onların etrafında toplanacaktır.

Kim onların yanına girer, yalanlarını doğru kabul eder, onların haksızlıklarında onlara yardım ederse o benden değil, ben de ondan değilim. Her kim de onların yanına girmez, onlarla ilişki içersinde olmaz, onların yalanlarını kabul etmezse, yaptıkları haksızlıklarında onlara yardım etmezse o kimse benden, ben de ondan sayılırım.”²⁸²

يا عبد الرحمان أعاذك الله من أمراء يَكُونُونَ بَعْدِي النَّاسِ مَنْ دَخَلَ عَلَيْهِمْ فَصَدَّقَهُمْ
وأعائهم على جورهم فليس مني ولا يرد عليَّ الحوض

“Ey Abdurrahman! Allah seni benden sonra gelecek bir kısım idarecilerden korusun!

Kim onların yanına girer, yalanlarını doğru kabul eder, onların haksızlıklarında onlara yardım ederse o benden değil, ben de ondan değilim. Bu tip kimseler havuz başında bana yaklaşamayacaklardır.”²⁸³

يَا كَعْبُ بْنُ عُجْرَةَ أَعَاذَكَ اللَّهُ مِنْ إِمَارَةِ السُّفَهَاءِ : " أَمْرَاءُ يَكُونُونَ بَعْدِي لَا يَهْدُونَ
بِهَدْيِي , وَلَا يَسْتَنْوْنَ بِسُنَّتِي فَمَنْ دَخَلَ عَلَيْهِمْ وَصَدَّقَهُمْ بِكُذِبِهِمْ وَأَعَائَهُمْ ظَلَمِهِمْ , فَأُولَئِكَ لَيْسُوا مِنِّي
, وَأَلَسْتُ مِنْهُمْ , وَلَا يَرُدُّونَ عَلَيَّ حَوْضِي وَمَنْ لَمْ يَدْخُلْ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يُصَدِّقْهُمْ بِكُذِبِهِمْ وَلَمْ يُعْنَهُمْ عَلَيَّ
ظَلَمِهِمْ , فَأُولَئِكَ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُمْ وَسَيَرُدُّونَ عَلَيَّ حَوْضِي

“Ey Kab b. Ucre! Allah seni bir kısım ahmak/tutarsız idarecilerden korusun!

Bunlar benden sonra gelip benim yolumdan gitmeyen, sünnetime uymayan kişilerdir. Kim onların yanına girer, yalanlarını doğru kabul eder, onların haksızlıklarında onlara yardım ederse o benden değil, ben de ondan değilim. Bu tip kimseler havuz başında bana yaklaşamayacaklardır. Her kim de onların yanına girmez onlarla ilişki içersinde olmaz, onların yalan söylediklerini kabul etmezse, yaptıkları haksızlıklarında onlara yardım etmezse o kimse benden, ben de ondan sayılırım ve bu kimse havuz başında bana yaklaşacaktır”²⁸⁴

²⁸² Ahmed, 3/24/11208; İbni Hibban, 1/519/286.

²⁸³ Hakim, 4/141/7162.

²⁸⁴ Ahmed, 3/321/14481.

أَنَّهُ سَيَكُونُ عَلَيْكُمْ أَمْرَاءُ يُكَذِّبُونَ وَيَظْلِمُونَ فَمَنْ دَخَلَ عَلَيْهِمْ وَصَدَّقَهُمْ بِكَذِبِهِمْ وَأَعَانَهُمْ ظَلَمَهُمْ , فَأُولَئِكَ لَيْسُوا مِنِّي , وَلَا أَنَا مِنْهُ , وَلَنْ يَرِدَ عَلَى الْحَوْضِ وَمَنْ لَمْ يَدْخُلْ عَلَيْهِمْ وَلَمْ يُصَدِّقْهُمْ بِكَذِبِهِمْ وَلَمْ يُعْنَهُمْ عَلَى ظَلَمِهِمْ , فَهُوَ مِنِّي وَأَنَا مِنْهُ وَهُوَ وَارِدٌ عَلَى الْحَوْضِ

“Benden sonra yalan söyleyecek ve zulmedecek bir kısım idarecilerin gelecek!

Kim onların yanına girer, yalanlarını doğru kabul eder, onların haksızlıklarında onlara yardım ederse o benden değil, ben de ondan değilim. Bu tip kimseler havuz başında bana yaklaşamayacaklardır. Her kim de onların yanına girmez onlarla ilişki içersinde olmaz, onların yalan söylediklerini kabul etmezse, yaptıkları haksızlıklarında onlara yardım etmezse o kimse benden, ben de ondan sayılırım ve bu kimse havuz başında bana yaklaşacaktır.”²⁸⁵

Zalimlerin yanına git gel yapıp onlarla hemhal olmanın ve yaptıkları zulme yardımcı olmanın cezası bu ise düşün o zaman zalimlerin hali ne olacak!

Bu hadisler açık bir şekilde Hz. Peygamberin (a.s), zalimlerin yanına git gel yapıp onlarla hemhal olan ve yaptıkları zulme yardım edenlerle ilişkisini kestiğini göstermektedir. O takdirde bizzat zulmü işleyen bu zalimlerin, Müslümanların yanında herhangi bir velayet/dostluk hakkı kalır mı?

Kur’ân açık bir şekilde, “kişiye dost edindiğinin hükmü verileceğine” dair tanıklık etmektedir. Yahudiler ve Hıristiyanlar hakkında şöyle buyurmaktadır:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

“Ey iman edenler! Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostudur. Sizden kim onları dost edinirse şüphesiz o da onlardandır. Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez”²⁸⁶

Öte yandan Kur’ân, ancak zalimlerin zalimleri dost edinebileceğini ifade etmektedir:

إِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ

²⁸⁵ Tirmizi, 4/252/2259.

²⁸⁶ Maide, 5/51.

“Şüphesiz zalimler, birbirlerinin dostlarıdır. Allah da kendisini sayanların koruyucu dostudur.”²⁸⁷

Hz. Peygamber, halkına zulmedenlerin varacakları yeri açıkça belirtmiştir:

لَا يَسْتَرْعِي اللَّهُ عَبْدًا رَعِيَّةً يَمُوتُ حِينَ يَمُوتُ وَهُوَ غَاشٌّ لَهَا ، إِلَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ

“Allah, halkın idaresini eline verdiği halde, halkını aldatarak ölen bir kula cenneti haram kılar.”²⁸⁸

لَا يَسْتَرْعِي اللَّهُ عَبْدًا رَعِيَّةً قَلَّتْ أَوْ كَثُرَتْ إِلَّا سَأَلَهُ اللَّهُ عَنْهَا أَقَامَ فِيهِمْ أَمْرَ اللَّهِ أَمْ أَضَاعَهُ ،
حَتَّى يَسْأَلَهُ عَنْ أَهْلِهِ خَاصَّةً

“Allah, sayıları az olsun çok olsun bir halkın idaresini eline verdiği anda; İnsanlar arasında Allah’ın emirlerini uygulayıp uygulamadığını sorar. Hatta ailesinden dahi onu sorguya çeker.”²⁸⁹

مَا مِنْ عَبْدٍ يَسْتَرْعِيهِ اللَّهُ رَعِيَّةً ، يَمُوتُ يَوْمَ يَمُوتُ ، وَهُوَ غَاشٌّ لِرَعِيَّتِهِ ، إِلَّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ
الْجَنَّةَ

“Allah, halkın idaresini eline verdiği halde, halkını aldatarak ölen bir kula cenneti haram kılar.”²⁹⁰

Dolayısıyla tüm bu deliller vasıtasıyla, iftiracı, zalimlerin fanatiği ve kölesi olan el-Fakîhî ile zalimlerden uzak olan Ebû Hamza eş-Şari ikilisinden hangisinin Rasulullah’ın (as.) metodu/yolu üzerinde olduğu rahatça anlaşılacaktır.

Böylece el-Fakîhî, kıyamet günü varacağı yerde zalimlerle olacağına ve zalim liderlerle haşredileceğine sevinsin!

Yüce Allah’ın da buyurduğu gibi:

وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ
لَا تُنصَرُونَ

²⁸⁷ Casiye, 45/19.

²⁸⁸ Ahmed, 5/25/20306; Müslim, 1/125/142.

²⁸⁹ Ahmed, 2/15/4627.

²⁹⁰ Buhari, 6/2614, 6731; Müslim, 3/1460/142.

“Zalimlere meyletmeyin; sonra ateş sizi de yakar. Allah’tan başka dostlarınız olmadığına göre bir yerden yardım da göremezsiniz!”²⁹¹

Mademki zalimlere meyletmek Cehennem azabını gerektir. O takdirde zalimleri dost edinenlerin ve zulmü bizzat işleyenlerin durumu ne olacak düşün! Bunlar, Müminlerle ilişkilerinin kesilmesini hak etmezler mi?

HZ. PEYGAMBERİN, BÜYÜK GÜNAH İŞLEYENLERLE İLİŞİĞİNİ KESMESİ

Şerî delillerde Hz. Peygamberin (a.s), büyük günah işleyip üzerinde ısrar edenlerle ilişkisini kestiğini görmekteyiz. Bu hususa dair Hz. Peygamber şöyle buyurmaktadır:

مَنْ سَلَّ عَلَيْنَا السَّيْفَ ؛ فَلَيْسَ مِنَّا

“Bize silah/kılıç doğrultan bizden değildir.”²⁹²

Bu durumda birinin yöneten veya yönetilen olması açısından hiçbir fark yoktur. Her kim haksız yere Müslümanlara silah doğrultursa Allah ile olan bağı koparmış demektir. Müminlerin yapması gereken şey, Hz. Peygambere uyararak böyle bir kişiyle ilişkilerini kesmeleridir.

Hz. Peygamber bir diğer hadisinde şöyle buyurmaktadır:

أَلَا وَمَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا ، وَمَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَلَمْ يُؤَزِرْ كَبِيرَنَا فَلَيْسَ مِنَّا يَعْنِي أَلَيْسَ بَوْلِي لَنَا

“Dikkat ediniz! Bizi aldatan bizden değildir. Küçüklere merhamet etmeyip büyüklerin hakkını korumayan bizden değildir. Yani böyle biri dostumuz değildir”²⁹³

Bir diğer rivayette şöyle geçmektedir:

“Bir gün Hz. Peygamber (a.s) Medine pazarından geçerken sevdiği bir yiyeceğin satıldığı tezgâha uğrar ve yiyecek çuvalının içine elini daldırır. Çuvalın alt tarafında,

²⁹¹ Hûd, 11/113.

²⁹² Müslim, 1/98/99; Ahmed, 4/46/12547.

²⁹³ Müsedu’r-Rebî, 231/582.

üstünde olmayan şeyler çıkarır. Bunun üzerine memnuniyetsizliğini tezgâh sahibine iletir ve yüksek bir sesle:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ لَا غَشَّ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ , مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنَّا

“Ey insanlar! Müslümanlar arasında aldatma olamaz! Bizi aldatan, bizden değildir.”²⁹⁴ Hadisin başka bir rivayetinde:

مَا هَذَا يَا صَاحِبَ الطَّعَامِ؟ أَفَلَا جَعَلْتَهُ فَوْقَ الطَّعَامِ حَتَّى يَرَاهُ النَّاسُ مَنْ غَشَّنَا فَلَيْسَ مِنِّي

“Ey tezgâhtar bu nedir? İnsanların görüp aldanmaması için bunu, yiyeceğin üstüne çıkarsaydın ya! Aldatan, bizden değildir.”²⁹⁵

Sadece aldatma üzerine bu kadar tehdit varsa, tüm ümmeti; zulmederek, onlarla muamelelerinde Allah’ın hükümlerini değiştirerek, onları ekonomik, siyasi ve sosyal haklarından mahrum bırakarak aldatanların halini bi düşün!

Nitekim tüm bunlar, Allah’ın mallarını ganimet bilip kendi aralarında savuran ve Allah’ın kullarını köleleştiren zalim ve despot yöneticiler döneminde gerçekleşmiştir. Yardım istenecek tek kişi Allah’tır.

Hz. Peygamber başka bir hadiste şöyle buyurmuştur:

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يُجَلِّ كَبِيرَنَا وَيَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيَعْرِفْ لِعَالِمِنَا حَقَّهُ

“Büyüklerimize saygı göstermeyen, küçüklerimize merhamet etmeyen ve âlimlerimizin kıymetini bilmeyen bizden değildir.”²⁹⁶

Hadisin farklı rivayetleri vardır: Şöyle ki:

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيَعْرِفْ شَرَفَ كَبِيرَنَا

“Küçüklerimize merhamet etmeyen ve büyüklerimizin kıymetini bilmeyen bizden değildir”²⁹⁷

²⁹⁴ Dairmi, 2/323/2541; Ahmed, 2/50/5113.

²⁹⁵ Müslim, 1/99/102; Beyhaki, 5/320/10514.

²⁹⁶ Ahmed, 5/323/22807.

²⁹⁷ Tirmizi, 4/321/1919.

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا يُوقِرْ كَبِيرَنَا

“Küçüklerimize merhamet etmeyen ve büyüklerimizin saygı göstermeyen bizden değildir”²⁹⁸

لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا يُوقِرْ كَبِيرَنَا وَيَأْمُرَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ

“Küçüklerimize merhamet etmeyen, büyüklerimizin saygı göstermeyen ve iyiliği emredip kötülükten alıkoymayan bizden değildir”²⁹⁹

مَنْ لَمْ يَرْحَمْ صَغِيرَنَا وَيَعْرِفْ حَقَّ كَبِيرَنَا فَلَيْسَ مِنَّا

“Küçüklerimize merhamet etmeyen ve büyüklerimizin kıymetini bilmeyen bizden değildir.”³⁰⁰

Öte yandan Hz. Peygamber, başka bir hadiste şöyle buyurmuştur:

لَيْسَ مِنَّا مَنْ دَعَا إِلَى عَصَبِيَّةٍ ، وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ قَاتَلَ عَلَى عَصَبِيَّةٍ ، وَلَيْسَ مِنَّا مَنْ مَاتَ عَلَى عَصَبِيَّةٍ

“İrkçılığa (asabiyeye) çağıran bizden değildir; ırkçılık için savaşan bizden değildir; ırkçılık üzere, asabiye uğruna ölen bizden değildir.”³⁰¹

Tüm bu özellikler, Ümeyye oğulları ve taraftarlarında bir araya gelmiştir.

Diğer bir hadiste Hz. Peygamber, şöyle buyurmuştur:

لَيْسَ مِنَّا مَنْ حَبَّبَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا أَوْ عَبْدًا عَلَى سَيِّدِهِ

“Kadını kocasına, köleyi efendisine karşı kıskırtan bizden değildir.”³⁰²

Hadisin farklı rivayetler şöyledir:

²⁹⁸ Ahmed, 2/222/7073; Tirmizi, 4/322/1920.

²⁹⁹ Ahmed, 1/257/2329; Tirmizi, 4/322/1921.

³⁰⁰ Ebû Davud, 4/286/4349.

³⁰¹ Müslim, İmâre 53, 57, Hadis No: 1850; Ebû Dâvud, Edeb 121; İbn Mâce, Fiten 7, Hadis No: 3948; Nesâî, Tahrim 27, 28.

³⁰² Ebû Davud, 2/254/2175.

لَيْسَ مِنَّا مَنْ أَجْلَبَ عَلَى الْخَيْلِ يَوْمَ الرَّهَانِ وَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ حَبَّبَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا أَوْ
عَبْدًا عَلَى سَيِّدِهِ وَ لَيْسَ مِنَّا مَنْ أَفْسَدَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا

“Yarış günü atına bağırarak vuran kişi bizden değildir. Kadını kocasına, köleyi efendisine karşı kıskırtan bizden değildir. Kadını kocasına karşı kötüleştiren bizden değildir.”³⁰³

مَنْ حَبَّبَ خَادِمًا عَلَى أَهْلِهَا فَ لَيْسَ مِنَّا وَمَنْ أَفْسَدَ امْرَأَةً عَلَى زَوْجِهَا لَيْسَ هُوَ مِنَّا

“Hizmetçiyi ailesine karşı kıskırtan bizden değildir. Kadını kocasına kıskırtan bizden değildir.”³⁰⁴

لَيْسَ مِنَّا مَنْ خَصَى أَوْ اخْتَصَى، وَ لَكِنْ صُمٌّ، وَ وَقَرَ شَعَرَ جَسَدِكَ

“İnsanları kısırlaştıran ve kendini kısırlaştıran bizden değildir. (Şehvetine hâkim olamıyorsan) Oruç tut ve bedenindeki kılları çoğalt!”³⁰⁵

لَيْسَ مِنَّا مَنْ سَلَقَ، وَ حَلَقَ، وَ خَرَقَ

“(Musibet esnasında) Bağırان, saçını tıraş eden ve elbisesini yırtan kadınlar bizden değildir.”³⁰⁶

أَنَا بَرِيءٌ مِمَّنْ سَلَقَ، وَ حَلَقَ، وَ خَرَقَ

“Ben, (musibet esnasında) bağırان, saçını tıraş eden ve elbisesini yırtan kadınlardan uzağım.”³⁰⁷

لَيْسَ مِنَّا مَنْ انْتَهَبَ أَوْ سَلَبَ , أَوْ أَشَارَ بِالسَّلْبِ "

³⁰³ Metalibu'l-Atile, C.9, S. 383; Neylü'l-Evtar, C. 8, S . 244.

³⁰⁴ Ahmed, 2/397/9146.

³⁰⁵ Taberabi, 11/144/1130.

³⁰⁶ Ebû Davud, 3/194/3130; Nesai, 4/21/1865.

³⁰⁷ Müslim, 1/100/104; Nesai, 4/21/1866.

“Başkasının malını gasp eden, talan eden veya talan edilmesine yol açan bizden değildir.”³⁰⁸

«لَيْسَ مِنَّا مَنْ تَشَبَّهَ بِالرِّجَالِ مِنَ النِّسَاءِ، وَلَا مَنْ تَشَبَّهَ بِالنِّسَاءِ مِنَ الرِّجَالِ»

“Erkeklerle benzeyen kadınlar ve kadınlara benzeyen erkekler bizden değildir.”³⁰⁹

إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ شَرْبَ الْخَمْرِ وَتَمَنَّهَا وَحَرَّمَ عَلَيْكُمْ أَكْلَ الْمَيْتَةِ وَتَمَنَّهَا وَحَرَّمَ عَلَيْكُمْ
الْحَنَازِيرَ وَ أَكْلَهَا وَتَمَنَّهَا فَفُصِّصُوا الشَّوَارِبَ وَأَعْفُوا اللَّحَى خَالِفُوا الْمُشْرِكِينَ وَلَا تَمَشُوا فِي الْأَسْوَاقِ
إِلَّا وَعَلَيْكُمْ الْإِزَارُ
إِنَّهُ لَيْسَ مِنَّا مَنْ عَمِلَ سُنَّةَ غَيْرِنَا

“Allah size içki içmeyi ve kazancını, ölüyü (leşi) yemeyi ve kazancını, domuz etini yemeyi ve kazancını haram kıldı. Müşriklere muhalefet edin; bıyıklarınızı kısaltın ve sakallarınızı serbest-tastamam bırakın/uzatın. Çarşılarda izarsız³¹⁰ dolaşmayın. Bizden olmayanların geleneklerini uygulayan bizden değildir.”³¹¹

Bu konuda rivayetler çoktur ve bunların çoğu da sahihtir. Zayıf olanlar da sahihlerle kuvvetlendirilmiştir. Tüm bu hadisler, Hz. Peygamberin bu günahları işleyen kişilerle ilişkisini kestiğini göstermektedir.

Yukarıdaki hadislerde geçen günahların hiçbiri, yönetimi elde tutup insanları yağmalamak, zulüm ve küstahlıkta ileri gitmek, kibirlenip bozgunculuk yapmak, malları talan etmek, kutsalları çiğnemek, Allah'ın kanunlarını/şeriatı işlevsizleştirmek, insanların meşru hak ve hürriyetlerini ellerinden almak ve Allah'ın haram kıldıklarını işlemek kadar günah değildir.

Dolayısıyla bu günahları işleyenlerle ilişkilerin kesilmesini ancak inancı bozuk, düşüncesi karanlık, gidişatı yamuk ve fitratı bozuk olan kişiler reddeder.

Bunlar, Ebû Hamza'nın, Hz. Peygamber ile müminlerin yolundan gittiğine delil olarak yetmektedir. Bu hususta Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

³⁰⁸ Taberani, 12/107/12612; Hakim, 2/147/2605.

³⁰⁹ Ahmed, 2/199/6875.

³¹⁰ İzâr; Belden Aşağı Bedeni Örtün Elbise.

³¹¹ Taberani, 11/152/11335.

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَذَكَرَ
اللَّهَ كَثِيرًا

“İçinizden Allah’ın lütfüne ve ahiret gününe umut bağlayanlar, Allah’ı çokça ananlar için hiç şüphe yok ki, Resulullah’da güzel bir örneklik vardır.”³¹²

Her kim Ebû Hamza’yı ayıplayıp ona iftira atarsa, o kişi Hz. Peygambere muhalefet etmiş ve müminlerin yolunun dışındaki yollara tabi olmuştur. Bu konuda Yüce Allah:

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ
مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

“Yolun doğrusu kendine apaçık belli olduktan sonra Rasulullah’a karşı çıkan ve müminlerin yolundan başkasını izleyen kimseyi saptığı yönde bırakırız ve onu cehenneme atarız. Orası varılacak ne kötü bir yerdir!”³¹³ buyurmuştur.

HZ. PEYGAMBER’İN BÜYÜK GÜNAH İŞLEYEN BAZI KİŞİLERE BEDDUASI

Hız. Peygamber büyük günah işleyen kişilerle ilişkisini kesmekle yetinmemiş, bu kişilere birçok kez lanet okuduğu tespit edilmiştir. Şuurlu herkes bilir ki lanet, Allah’ın rahmetinden kovmaktır. İbni Manzûr, *Lisanü'l-Arab* adlı eserinde: “Lanet; kişiyi hayırdan kovmak ve uzaklaştırmaktır”³¹⁴ demiştir.

Birçok büyük günah vardır ki Hz. Peygamber, bu günahları işleyen kişilerin lanetleneneğini açıkça ifade etmiştir. Bu hadisler şöyledir:

لَعَنَ أَكْلَ الرَّبَا وَمُوكَلَّهُ وَشَاهِدِيهِ وَكَاتِبَهُ هُمْ فِيهِ سَوَاءٌ

“Allah, ribâyı/fâizi yiyene, yedirene, şahitlik edene ve (sözleşmesini) yazana, lanet etmiştir. Bunlar, (günahta) eşittir.”³¹⁵

لَعَنَ اللَّهُ أَكْلَ الرَّبَا وَمُوكَلَّهُ وَكَاتِبَهُ وَمَانِعَ الصَّدَقَةِ

³¹² Ahzab, 33/21.

³¹³ Nisa, 4/115.

³¹⁴ İbni Manzûr, *Lisanü'l-Arab*, C. 13, S. 387.

³¹⁵ Müslim, 3/1219/1598; Ahmed, 3/304/14302.

“Allah, ribâyı/fâizi yiyene, yedirene, (sözleşmesini) yazana, sadakaya engel olana lanet etsin.”³¹⁶

لَعَنَ اللَّهُ الْخَمْرَ وَشَارِبَهَا وَسَاقِيَهَا وَبَائِعَهَا وَمُبْتَاعَهَا وَعَاصِرَهَا وَمُعْتَصِرَهَا وَحَامِلَهَا
وَالْمَحْمُولَةَ إِلَيْهِ وَآكِلَ ثَمَرِهَا

“Allah içkiye, onu içene, sunana/dağıtana, satana, satın alana, üzümünü sıkana, kendisi için sıktırana, taşıyana, kendisi için taşınana ve parasını yiyene lanet etsin”³¹⁷

لَعَنَ اللَّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَيْهِ وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَوَى مُحْدِثًا وَلَعَنَ اللَّهُ
مَنْ غَيَّرَ مَنَارَ الْأَرْضِ

“Allah, ana-babasına lanet edene, Allah’tan başkasına (putlara veya şahıslara) hayvan kesene, bir fesatçıyı himaye edene ve arazinin işaret/sınır taşlarını değiştirene Allah lanet etsin.”³¹⁸

لَعَنَ اللَّهُ مَنْ وَالَى غَيْرَ مَوَالِيهِ وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ غَيَّرَ نُحُومَ الْأَرْضِ، وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ كَمَّهُ
الْأَعْمَى عَنِ الطَّرِيقِ وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ لَعَنَ وَالِدَيْهِ وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ وَقَعَ عَلَى
بَهِيمَةٍ وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَوَطٍ وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ عَمِلَ عَمَلًا لَوَطٍ وَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ عَمِلَ عَمَلًا
لَوَطٍ

“Kendisini, efendisinden başka bir efendiye nispet eden köleye, arazinin sınır taşlarını değiştirene, köre yolunu şaşırtana, ana-babasına lanet edene, Allah’tan başkasına (putlara veya şahıslara) hayvan kesene, hayvanlarla ilişkiye girene, Lut kavminin yaptığı (Homoseksüellik) yapanlara, Lut kavminin yaptığı (Homoseksüellik) yapanlara, Lut kavminin yaptığı (Homoseksüellik) yapanlara (art arda üç defa tekrar ederek) lanet etsin.”³¹⁹

لَعَنَ اللَّهُ الرَّاشِيَّ وَالْمُرْتَشِيَّ وَالرَّائِثَ الَّذِي يَمْشِي بَيْنَهُمَا

³¹⁶ Ahmet, 1/107/844; Nesai, 8/147/5103.

³¹⁷ Beyhaki, 6712/625.

³¹⁸ Müslim, 3/1567/1978; Ahmed, 1/152/1306.

³¹⁹ Ahmed, 1/108/855; Hakim, 4/218/11546.

“Allah, rüşveti verene, alana ve aracılık edene lanet etsin.”³²⁰

لَعَنَ اللَّهُ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ وَالْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ

“Allah, erkeklere benzeyen kadınlara ve kadınlara benzeyen erkeklere lanet etsin.”³²¹

لَعَنَ اللَّهُ الرَّجُلَ يَلْبَسُ لِبْسَةَ الْمَرْأَةِ وَالْمَرْأَةَ تَلْبَسُ لِبْسَةَ الرَّجُلِ

“Allah, kadın elbisesini giyen erkeğe, erkek elbisesini giyen kadına lanet etsin.”³²²

لَعَنَ اللَّهُ الرَّجُلَةَ مِنَ النِّسَاءِ

“Allah, kendisini kadınlara benzeten erkeğe lanet etsin.”³²³

لَعَنَ اللَّهُ الْوَأَشِيمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ الْوَأَصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ وَالنَّامِصَةَ وَالْمُتَمِّصَةَ وَالْوَأَشِرَةَ
وَالْمُسْتَوْشِرَةَ وَمَانِعَ الصَّدَقَةِ

“Dövme yapana, yaptırana, iğreti/peruk saç takana, taktırana, kaşlarını inceltene, incelttiren, kaşlarını inceltene, incelttiren ve sadakaya engel olana Allah lanet etsin.”³²⁴

لَعَنَ اللَّهُ الْمُحَلَّلَ لَهُ

“Allah, hülle³²⁵ yapana ve yaptırana lanet etsin.”³²⁶

الْجَالِبُ مَرْزُوقٌ ، وَالْمَحْتَكِرُ مَلْعُونٌ

³²⁰ Ahmed, 5/279/22452.

³²¹ Ebû Davud, 4/60/4097.

³²² Ebû Davud, 4/60/4098.

³²³ Ebû Davud, 4/60/4099.

³²⁴ Rebi, 272/975; Buhari, 5/2216/5589; Müslim, 3/1677/2124.

³²⁵ Üç Talâkla Boşanmış Bir Kadının Ayrıldığı Kocasına Tekrar Dönebilmesi Amacıyla Bir Başka Erkekle Evlenmesi.

³²⁶ Tirmizi, 3/427/1119.

“Ticaret yapan (mal alıp satan) rızıklanır, ihtikâr/karaborsa yapan ise melundur/lanetlenmiştir.”³²⁷

أَعَنَ اللَّهُ مَنْ أَحَدَثَ حَدَثًا، أَوْ أَوَى مُحَدِّثًا

“Allah, bid'at çıkarana da onu himaye edene de lanet etsin.”³²⁸

فَمَنْ أَحَدَثَ حَدَثًا، أَوْ أَوَى مُحَدِّثًا فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ لَا يُقْبَلُ مِنْهُ
عَدْلٌ وَلَا صَرْفٌ

“Allah’ın, meleklerinin ve tüm insanların laneti bid'at çıkaranın ve onu himaye edenin üzerine olsun. (Kıyamet gününde) böyle birinden ne fidye ne de tövbe kabul edilir”³²⁹

Bu hususta birbirini destekler nitelikte rivayetler çoktur. Bilindiği üzere şayet bir kişi, birine lanet okursa aynı zamanda onu sevmesi mümkün değildir. O takdirde lanetlenen kişinin, lanet okuyanın dostu olması mümkün müdür?

KUR’ÂN ÂYETLERİNİN, BÜYÜK GÜNAH İŞLEYENLERLE İLİŞİĞİN KESİLMESİ GEREKTİĞİNE DELÂLETİ

Kur’ân ayetleri, büyük günah işleyenlerle ilişik kesilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Özellikle bu hususta Yüce Allah’ın, Hz. Nuh’a oğlu hakkında:

قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

“Allah buyurdu ki: "Ey Nûh! O senin ailenden değildir. Çünkü onun yaptığı iyi olmayan bir iştir. Sakın hakkında bilgi sahibi olmadığın bir şeyi benden isteme! Ben cahillerden olmayasın diye sana öğüt veriyorum”³³⁰ buyurduğu ayette geçen إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ “O senin ailenden değildir.” ifadesi Hz. Nuh’un oğlu ile ilişikini kesmesi gerektiğini göstermektedir.

Yüce Allah bu kararlı cevabı Hz. Nuh’un şu sözü üzerine olmuştur:

³²⁷ İbni Mace, 27728/2153.

³²⁸ Rebi, 36/42.

³²⁹ Buhari, 3/1160/3008; Müslim, 2/994/1370.

³³⁰ Hud, 11/46.

رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ

“Ey rabbim! Şüphesiz oğlum da ailemdendir. Senin vaadin elbette haktır. Sen hâkimlerin en âdilisin”³³¹

Yüce Allah’ın Hz. Nuh’un oğlu hakkında böyle bir hüküm vermesinin sebebi, yaptığı iyi olmayan işlerdir. Bu da açık bir şekilde iyi olmayan işler yapan kişilere verilmesi gerekli olan hükmü göstermektedir. Zira إِنَّ (İnne) ile başlayan cümle, hüküm içeren bir cümleden sonra gelirse, إِنَّ (İnne) ile başlayan cümle kendinden önceki bu cümlelerin illeti/nedeni olur. Bu, delillerin gösterdiği ve belagât ehlinin koyduğu bir kuraldır.

Belâgat âlimlerinin lideri Abdülkahir b. el-Cürçânî (ö. 471/1078-79), “*Delâ’ilü’l-î’câz*” adlı eserinde konu ile alakalı şöyle demiştir:

“Ebû Saîd Abdülmelik el-Asmaî (ö. 216/831)’den şöyle rivayet edilmiştir:

“Bir gün Ebû Amr b. el-Alâ’ (ö. 154/771) ve Ebû Muhammed Halef el-Ahmer (ö. 180/796 [?]) ile beraber yürüyorduk. Bu ikisi, Ebû Muâz Beşşâr el-Ukaylî (ö. 167/783-84)’ye uğrayıp saygı duyarak selam verdiler ve daha sonra ona:

“Ey Ebû Muâz! Yeni neler yaptın/hangi şiir ve kasideleri yazdın?” diye sordular. Ebû Muâz Beşşâr da onlara yeni yazdığı şeyleri okudu. Onlar da saygılı bir şekilde Beşşâr’a sorular sorup not aldılar. Bu durum ta öğlene kadar devam etti ve daha sonra oradan ayrıldılar.

Günlerden bir gün bu ikisi yine Beşşâr’a geldiler ve ona:

“Selm b. Kuteybe hakkındaki kasiden hakkında bilgi versene!” dediler.

Beşşâr da onlara: “Ne duyduysanız odur/işittiğiniz gibidir.” dedi.

Onlar: “İşittiğimiz kadarıyla sen bu kasidede çok garip şeyler söylemişsin” dediler.

Beşşâr: “Evet doğrudur. Duydum ki Selm b. Kuteybe’nin gözü garip şeyler arıyor. Ben de istedim ki bilmediği şeyler sunayım ona” dedi.

Onlar: “Ey Ebû Muâz! Bize okusana bu kasideni” deyince Beşşâr da onlara *hafif*³³² vezninde bir şiir okudu. Şöyle ki:

³³¹ Hud, 11/45.

³³² Aruz Sisteminde Bir Bahirdir. Veznin Ritim Anlamında Kullandığı Müzikte İse Ritim Türü Olarak Sakil (Ağır) Ve Aruz Sisteminde Vezin Çeşidi Olarak *Hafif* Vezin Teriminin Tartısal İçeriğine Yöneliktir.

بَكَرًا صَاحِبِي قَبْلَ الْهَجِيرِ ... إِنَّ ذَاكَ النَّجَاحَ فِي التَّبْكِيرِ

“Ey iki dostum!³³³ Acele edin ki öğle sıcağı gelmeden önce gidin.

Başarı, erkenci olmaktadır.”

Şiir bitince Halef el-Ahmer:

“Ey Ebû Muâz! النَّجَاحَ فِي التَّبْكِيرِ yerine; إِنَّ ذَاكَ النَّجَاحَ فِي التَّبْكِيرِ deseydin daha güzel olurdu.

Beşşar: “Ben bu kasideyi yabanî/bedevî Arapçasıyla yaptım. Bundan dolayı Bedevi Arapların dediği gibi النَّجَاحَ فِي التَّبْكِيرِ dedim. Şayet النَّجَاحَ فِي التَّبْكِيرِ deseydim³³⁴ müvelledûn (muhtesûn) kelimandan/şiiirlerinden olurdu. Böylelikle okuduğum şiire benzemez ve aynı anlamı ifade etmezdi” dedi.

Bunun üzerine Halef el-Ahmer ayağı kalkıp Beşşar’ı gözlerinin ortasından/alnından öptü.³³⁵

Aynı şekilde Abdülkahir b. el-Cürcânî şöyle demiştir:

“إِنَّ (İnne) bu şekil geldiği zaman, atf için kullanılan ف(fa) harfine ihtiyaç bırakmamakta ve sonraki cümleyi önceki cümleye bağlamaktadır. Böylelikle bu cümle, müste’nef (ikinci ayırık cümle)³³⁶ ve gayr-ı müste’nef (ikinci ayırık cümle olmayan)³³⁷ yani hem bağlantılı hem de kopuk cümle olmuş olur.

Ayrıca النَّجَاحَ فِي التَّبْكِيرِ cümlesinden إِنَّ (İnne) harfini çıkardığın zaman cümlenin uyumsuz olduğunu ve böylelikle ikinci cümlenin birinci cümleyle bağlantı kurmadığını görürsün. Böyle bir durumda atf için kullanılan ف(fa) harfini getirmekten başka çare kalmaz ve nitekim:

بَكَرًا صَاحِبِي قَبْلَ الْهَجِيرِ ... فَذَاكَ النَّجَاحَ فِي التَّبْكِيرِ

³³³ Ebû Amr İle Halef El-Ahmer.

³³⁴ Arap Edebiyatında Müteahhir Dönem Şairleri İçin Kullanılan Bir Terimdir. Klasik Arap Şairleri Yaşadıkları Döneme Göre Sınıflara Ayrılmışlardır. Bunlar Câhiliyyûn, Muhadramûn, İslâmîyyûn (Mütekaddimûn) Ve Müvelledûn (Muhtesûn) Tabakalarıdır. Arap Asıllı Olmayan Beşşar B. Bürd İle (Ö. 167/783-84) Başlayan Şairler Grubuna Müvelledûn Adı Verilmesi, Onların Bu Ayırımı Yapan Âlimlerin Yaşadığı Döneme Göre Yeni Olmasından Kaynaklanmaktadır.

³³⁵ Abdülkahir B. El-Cürcânî, “Delâ’ilü’l-İ’câz”, Daru’l-Kitabi’l-Arabi, Beyrut H.1415/M.1995, S. 211-212,

³³⁶ Öndeki Cümleye Vav İle Bağlanmayarak Ondan Ayrılmış Olan İkinci Cümleye Denir.

³³⁷ Öndeki Cümleye Vav İle Bağlanmayarak Ondan Ayrılan İkinci Cümle Olmayandır.

Demek zorunda kalırsın.

Bazı Arapların Recez³³⁸ vezninde söylediği şu şiir gibi:

فَعَدَّهَا وَهِيَ لَكَ الْفِدَاءُ ... إِنَّ غِنَاءَ الْإِبِلِ الْخُدَاءُ

“Sana fedakârlık yapan Deveye şarkı söyle.

Develerin şarkısı *Huda*³³⁹’dır.”

Buradaki *غِنَاءَ الْإِبِلِ الْخُدَاءُ* *إِنَّ* cümlesine iyi bak! Cümlelerin, önceki cümleyle olan uyumuna, ikinci cümleye ne kadar güzel tutunduğuna ve birinci cümlelerin ikinci cümleye olan eğilimine iyi bak!

Burada *إِنَّ* (İnne) harfini çıkarıp *غِنَاءَ الْإِبِلِ الْخُدَاءُ ... غِنَاءَ الْفِدَاءُ* dediğinde nasıl bir şekil ortaya çıkacak? O takdirde iki cümle arasında nasıl bir uyumsuzluk çıktığı göreceksin.

Dolayısıyla *غِنَاءَ الْإِبِلِ الْخُدَاءُ* *إِنَّ* cümlesinin öncesiyle olan uyumu ile *غِنَاءَ الْفِدَاءُ* cümlesinin öncesiyle olan kopukluğunu gördüğünde bu işi çözüp ikinci cümleyi birinci cümleye bağlamının çözümünü/yolunu bulacaksın. Bu da atıf için kullanılan *ف* (fa) harfini getirmekle olur şöyle ki *غِنَاءَ الْفِدَاءُ ... فَعَدَّهَا وَهِيَ لَكَ الْفِدَاءُ* *الْخُدَاءُ*

Fakat her halükarda *إِنَّ* (İnne) olmadan iki cümle arasında uyum sağlanamayacağını anlarsın. Zira *إِنَّ* (İnne) gidince, önceki uyum ve güzellik de derhal yok oldu.”³⁴⁰

Kur’ân’da bunu birçok örneği vardır. Hatta araştırarak olursak bu örneklerin sayısı yüzleri bulur. Bunlardan birkaçı şöyledir:

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

“(Melekler); “Seni tenzih ederiz! Bize öğrettiğinden başka hiçbir bilgimiz yoktur. En kâmil ilim ve hikmet sahibi şüphesiz sensin” dediler.”³⁴¹

³³⁸ Aruz Sisteminde Bir Bahir Adıdır. Recez, Nazım Ve Mûsikiyle Alâkalı Bir Terim Olup Eski Araplar’ın “Kasîd, Remel, Recez” Diye Adlandırdıkları Belirli Konulara Tahsis Edilmiş Şiir Nevilerinden Birinin Adıdır

³³⁹ Huda, Çölde Develer İçin Söylenen Özel Şarkıdır.

³⁴⁰ Abdülkahir B. El-Cürçânî, “Delâ’ilü’l-İcâz”, Daru’l-Kitabi’l-Arabi, Beyrut H.1415/M.1995, S. 212.

³⁴¹ Bakara, 2/32.

Buradaki الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ “En kâmil ilim ve hikmet sahibi şüphesiz sensin” cümlesi, لَا عَلَمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا “Bize öğrettiğinden başka hiçbir bilgimiz yoktur.” cümlesinin illetidir/nedenidir.

فَتَلَقَّى آدَمُ مِنْ رَبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

“Bunun üzerine Âdem’e rabbinden bazı sözler ulaştı (bunlarla tövbe etti); rabbi de onun tövbesini kabul buyurdu. Şüphesiz O, tövbeleri kabul buyuran ve rahmeti sınırsız olandır.”

“Şüphesiz O, tövbeleri kabul buyuran ve rahmeti sınırsız olandır” cümlesi, فَتَابَ عَلَيْهِ “onun tövbesini kabul buyurdu” cümlesinin illetidir/nedenidir.

Aynı şekilde Yüce Allah’ın Hz. İbrahim ile Hz. İsmail’den naklettiği:

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

“İbrâhim İsmâil’le birlikte Kâbe’nin temellerini yükseltiyordu: "Ey rabbimiz! Bizden bunu kabul buyur; şüphesiz sen işitensin, bilensin.”³⁴²

“Ey rabbimiz! Bizden bunu kabul buyur” cümlesinin illetidir/nedenidir.

رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُسْلِمَةً لَكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

“Ey rabbimiz! Bizi sana teslim olanlardan eyle, soyumuzdan da sana teslim olacak bir ümmet çıkar. Bize ibadet usullerimizi göster, tövbemizi kabul et. Şüphesiz tövbeleri kabul eden, merhameti bol olan yalnız sensin.”³⁴³

“Şüphesiz tövbeleri kabul eden, merhameti bol olan yalnız sensin” cümlesi, وَتُبْ عَلَيْنَا “tövbemizi kabul et” cümlesinin illetidir/nedenidir.

رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُوا عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

³⁴² Bakara, 2/127.

³⁴³ Bakara, 2/128.

Soyumuz içinden, onlara senin âyetlerini okuyacak, kitabı ve hikmeti öğretecek, onları arındıracak bir elçi çıkar rabbimiz! Çünkü yalnız sensin kudret ve hikmet sahibi.”³⁴⁴

رَبَّنَا “Çünkü yalnız sensin kudret ve hikmet sahibi” cümlesi, “Ey Rabbimiz! Soyumuz içinden, onlara senin âyetlerini okuyacak, kitabı ve hikmeti öğretecek, onları arındıracak bir elçi çıkar” cümlesinin illetidir/nedenidir.

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضَيِعَ إِيمَانَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرُؤُوفٌ رَحِيمٌ

“Allah imanınızı asla zayi edecek değildir. Çünkü Allah insanlara karşı çok şefkatli, çok merhametlidir”³⁴⁵

“Çünkü Allah insanlara karşı çok şefkatli, çok merhametlidir” cümlesi, “Allah imanınızı asla zayi edecek değildir” cümlesinin illetidir/nedenidir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

“Ey iman edenler! Sabır ve namazla yardım dileyin. Şüphesiz Allah sabredenlerin yanındadır.”³⁴⁶

“Şüphesiz Allah sabredenlerin yanındadır” cümlesi, “Sabır ve namazla yardım dileyin” cümlesinin illetidir/nedenidir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

“Ey insanlar! Yeryüzünde bulunan maddelerin helâl ve temiz olanlarından yiyin; şeytanın peşinden gitmeyin, çünkü o apaçık düşmanınızdır.”³⁴⁷

“çünkü o apaçık düşmanınızdır” cümlesi, “şeytanın peşinden gitmeyin” cümlesinin illetidir/nedenidir.

³⁴⁴ Bakara, 2/129.

³⁴⁵ Bakara, 2/143.

³⁴⁶ Bakara, 2/153.

³⁴⁷ Bakara, 2/168.

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَالْحَمَّ الْخَنْزِيرِ وَمَا أَهَلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Allah size yalnızca murdar eti, kanı, domuz etini ve Allah’tan başkasının adına kesilmiş olanı haram kıldı. Ama biri zorda kalırsa, haksızlığa sapmadıkça, sınırı aşmadıkça kendisine günah yoktur. Biliniz ki Allah bağışlayıcıdır, merhametlidir.”³⁴⁸

فَلَا إِثْمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَالْحَمَّ الْخَنْزِيرِ وَمَا أَهَلَ بِهِ لِغَيْرِ اللَّهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ “Biliniz ki Allah bağışlayıcıdır, merhametlidir” cümlesi, فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ “kendisine günah yoktur” cümlesinin illetidir/nedenidir.

فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

“Onu işittikten sonra kim değiştirirse günahı, yalnızca onu değiştirene ait olur. Allah her şeyi işitir, her şeyi bilir.”³⁴⁹

فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ “Allah her şeyi işitir, her şeyi bilir” cümlesi, فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ “günahı, yalnızca onu değiştirene ait olur” cümlesinin illetidir/nedenidir.

فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Her kim, bir vasiyette bulunacak kimsenin hakkı çiğnemesinden veya günaha girmesinden korkar da (ilgililerin) aralarını düzeltirse ona bir günah yoktur. Allah elbette bağışlayıcıdır, sonsuz rahmet sahibidir.”³⁵⁰

إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ “Allah elbette bağışlayıcıdır, sonsuz rahmet sahibidir” cümlesi, فَمَنْ خَافَ مِنْ مُوصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ “ona bir günah yoktur” cümlesinin illetidir/nedenidir.

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُفَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

“Sizinle savaşanlarla siz de Allah yolunda savaşın, fakat aşırılığa sapmayın; Allah aşırılığa sapanları sevmez.”³⁵¹

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُفَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا “Allah aşırılığa sapanları sevmez” cümlesi, وَتَعْتَدُوا “aşırılığa sapmayın” cümlesinin illetidir/nedenidir.

Aşağıdaki ayetlerde yukarıdakiler gibidir:

³⁴⁸ Bakara, 2/173.

³⁴⁹ Bakara, 2/181.

³⁵⁰ Bakara, 2/182.

³⁵¹ Bakara, 2/190.

أَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

“İyilik edin, kuşkusuz Allah iyilik edenleri sever.”³⁵²

وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

“Rabbimiz! Bize tarafından bir rahmet bağışla. Hiç kuşku yok, lütfü bol olan yalnız sensin.”³⁵³

بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Her türlü iyilik senin elindedir. Hiç kuşku yok sen her şeye kadirsin.”³⁵⁴

هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ

“Orada Zekeriyâ rabbine dua edip dedi ki: "Rabbim! Bana tarafından temiz bir nesil ihsan eyle! Kuşkusuz sen duayı işitmektesin.”³⁵⁵

قُلْ مُؤْمِنُوا بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

“De ki: "Öfkenizden çatlayın!" Şüphesiz Allah kalplerde olanı bilmektedir.”³⁵⁶

وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ

“Şüphe yok ki Allah onları affetmiştir, Allah çok bağışlayıcıdır, pek halimdir.”³⁵⁷

فَإِذَا عَزَمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ

“Bir iş hakkında kararını verince de Allah’a güven, doğrusu Allah kendisine güvenenleri sever.”³⁵⁸

وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ

³⁵² Bakara, 2/195.

³⁵³ Al-İ İmran, 3/8.

³⁵⁴ Al-İ İmran, 3/26.

³⁵⁵ Al-İ İmran, 3/38.

³⁵⁶ Al-İ İmran, 3/119.

³⁵⁷ Al-İ İmran, 3/155.

³⁵⁸ Al-İ İmran, 3/159.

“Rabbimiz! Kıyamet gününde bizi rezil etme. Sen asla sözünden caymazsın.”³⁵⁹

وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

“Adını anarak birbirinizden dilek ve istekte bulunduğunuz Allah’a saygısızlıktan ve akrabalık haklarına riayetsizlikten de sakının. Şüphesiz Allah sizin üzerinizde gözetleyicidir.”³⁶⁰

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا

“Yetimlerin mallarını kendi mallarınıza katarak yemeyin; zira bu büyük bir günahtır.”³⁶¹

فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرَضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَّحِيمًا

“Eğer tövbe eder, durumlarını düzeltirlerse artık onlara eziyet etmekten vazgeçin; çünkü Allah tövbeleri çok kabul eden, çok esirgeyendir.”³⁶²

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَّاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

“Mehir kesiminden sonra karşılıklı antlaşmanızda size günah yoktur. Şüphesiz Allah ilim ve hikmet sahibidir.”³⁶³

فَإِنْ أَعْطَيْتُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا

“Eğer size itaat ederlerse artık onların aleyhine başka bir yol aramayın; çünkü Allah yücedir, büyüktür.”³⁶⁴

إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

“Eğer bunlar, karı kocanın aralarını düzeltmek isterlerse Allah aralarını bulur; şüphesiz Allah her şeyi bilen, her şeyden haberdar olandır.”³⁶⁵

فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا

³⁵⁹ Al-İ İmran, 3/194.

³⁶⁰ Nisa, 4/1.

³⁶¹ Nisa, 4/2.

³⁶² Nisa, 4/16.

³⁶³ Nisa, 4/24.

³⁶⁴ Nisa, 4/34.

³⁶⁵ Nisa, 4/35.

“Şu halde şeytanın dostlarına karşı savaşın. Şüphesiz Allah çok yargılayıcı, ziyadesiyle daima zayıftır.”³⁶⁶

وَاسْتَغْفِرِ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُوراً رَحِيماً

“Allah’tan mağfiret dile. Şüphesiz Allah çok yargılayıcı, ziyadesiyle esirgeyicidir.”³⁶⁷

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُبْتَلَىٰ عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحْلِي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ

“Ey iman edenler! Sözleşmeleri yerine getirin. İhramda bulunduğunuz sırada avlanmayı helâl saymamanız şartıyla, size bildirilecek olanlar dışındaki “en’âm” denen hayvanlar sizin için helâl kılınmıştır. Şüphesiz Allah dilediği gibi hükmeder.”³⁶⁸

وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

“Allah’tan korkun, şüphesiz Allah’ın hesabı pek çabuktur”³⁶⁹

فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

“Sen yine de onları affet, hoş gör. Çünkü Allah iyilik edenleri sever.”³⁷⁰

فَإِنَّ اللَّهَ يُؤْتِبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Allah onun tövbesini kabul eder. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcı, çok esirgeyicidir.”³⁷¹

وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

“Sizden kim Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinirse şüphesiz o da onlardandır. Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez.”³⁷²

وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

“Oysa Mesîh, "Ey İsrâiloğulları! Benim de rabbim sizin de rabbiniz olan Allah’a kulluk edin" demişti. Bilinmeli ki her kim Allah’a ortak koşarsa Allah ona cennet

³⁶⁶ Nisa, 4/76.

³⁶⁷ Nisa, 4/106.

³⁶⁸ Maide, 5/1.

³⁶⁹ Maide, 5/4.

³⁷⁰ Maide, 5/13.

³⁷¹ Maide, 5/39.

³⁷² Maide, 5/51.

yüzü göstermeyecek ve onun varacağı yer cehennem olacaktır. Zalimlerin yardımcıları da olmayacaktır.”³⁷³

تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

“Sen benim içimdekini bilirsin, ama ben senin zâtında olanı bilmem. Gizlileri tam olarak bilen yalnız sensin.”³⁷⁴

Öte yandan Hz. Nuh ile oğlundan bahsedilen ayete yeniden dönecek olursak:

قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

“Allah buyurdu ki: "Ey Nûh! O senin aileden değildir. Çünkü onun yaptığı iyi olmayan bir iştir. Sakın hakkında bilgi sahibi olmadığın bir şeyi benden isteme! Ben cahillerden olmayasın diye sana öğüt veriyorum”³⁷⁵

Buradaki **عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ** ifadesine iki farklı kıraat vardır. Cumhur/çoğunluk bu kelimeyi, **عَمَلٌ** merfu bir mastar şeklinde okuyup **إِنَّ** (İnne) harfinin haberi olarak kabul etmiştir. Bu durumda **غَيْرٌ** kelimesi de merfu bir halde **عَمَلٌ** kelimesine sıfat olur.

Yedi kıraat imamından biri olan Ebü'l-Hasen Alî b. Abdillâh el-Kisâî (ö. 189/805) ise **عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ** şeklinde okumuştur. Bu durumda **عَمَلٌ** *fetha* üzere mebni bir geçmiş zaman fiilidir. **غَيْرٌ** ise mensub olup **عَمَلٌ**'nin mefulü bihi'dir.

Kırâat-i aşere imamlarından. Ebû Muhammed Ya'küb b. Abdillâh el-Hadramî (ö. 205/821) de böyle okumuştur. Aynı şekilde bu kıraat, Hz. Ali, Hz. Aişe, Hz. Abdullah İbni Abbas ve Hz. Enes olmak üzere dört sahabeden (Allah hepsinden razı olsun) rivayet edilmiştir.

Aslında her iki kıraat da anlam açısından birdir. Ancak Cumhurun/çoğunluğun kıraatında fazla bir mübalağa³⁷⁶ vardır. Arapların en meşhur kadın şairi ve aynı zamanda sahabe olan Hansa³⁷⁷ Ümmü Amr Tûmâdır bint Amr b. el-Hârîs b. eş-Şerîd (24/645)'in de şiirinde bu mübalağayı görmekteyiz.

³⁷³ Maide, 5/72.

³⁷⁴ Maide, 5/116.

³⁷⁵ Hud, 11/46.

³⁷⁶ Bir Şeyin Vasfını Veya Manasını Bazen Akılın Kabul Edemeyeceği Şekilde Büyüterek İfade Etme Sanatı.

³⁷⁷ Hansâ, “Çekik Ve Kalkık Burunlu” Demek Olan Ahnes Kelimesinin Müennesidir. Bu İlgiyle Kelime, Eski Araplar Arasında Kadın Güzelliğinde Benzetme Unsuru Olarak Geçen “Yaban Sığırı” Anlamında Da Kullanılır.

تَرْفَعُ مَا رَزَعَتْ حَتَّى إِذَا إِدْرَكَتْ فَإِنَّمَا هِيَ إِقْبَالٌ وَ إِدْبَارٌ

“Dişi deve yavrusunu hatırlayana kadar otlandı.

Fakat yavrusunu hatırlar hatırlamaz hemen geri döndü.”

Burada dişi deve için إِقْبَالٌ وَ إِدْبَارٌ (gerisin geriye dönmek) gibi masterlar nispet edilmiş. Master, özneye/zata nispet edildiğinde, mübalağa yapılmış olur. Yani devenin oldukça hızlı bir dönüş yaptığını mübalağalı bir şekilde ifade etmiştir.

Aynı şekilde Hz. Nuh’un oğlu hakkında عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ ifadesinde de bu tür bir mübalağa vardır. Yani oğul, o kadar iyi olmayan şeyler yapıyor ki artık sanki kendisi dahi iyi olmayan bir şeydir. Zaten İmam Kisâ’înin kıraati de bu anlamı ifade etmektedir.

Said b. Cübeyr’den rivayet edildiğine göre işlemiş olduğu iyi olmayan şey, babası Hz. Nuh kendisini gemiye binmeye davet ettiğinde babasının bu teklifini reddedip ona karşı gelmesidir.

إِنَّ (İnne) harfi ile başlayan cümle, önceki cümlelerin nedeni/illeti olduğuna göre, “Allah buyurdu ki: "Ey Nuh! O senin aileden değildir.”³⁷⁸ Cümlesinde verilen bu hükmün nedeni/illeti, عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ Hz. Nuh’un oğlunun iyi olmayan işleridir. Zira babası ona:

يَا بُنَيَّ ارْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ

“Haydi, yavrum gel, sen de bizimle birlikte gemiye bin, kâfirlerle beraber olma!”³⁷⁹ diye seslenmesine rağmen babasına:

سَأُوتِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ

“Beni sudan koruyacak bir dağa sığınacağım”³⁸⁰ diye cevap verdi.

Görüldüğü gibi ayette, babasının peygamberliğini inkâr ettiğine dair yakından uzaktan en ufak bir işaret yoktur. Zira inkâr etmiş olsaydı, inkârdan daha hafif bir günah olan “iyi olmayan iş (gemiye binme davetini geri çevirme)” suçunu önceki cümleye neden/illet etmesinin hiçbir anlamı kalmazdı. Zira büyük nedenler/illetler varken küçük nedenlere/illetlere meyledilmez.

³⁷⁸ Hud, 11/46.

³⁷⁹ Hud, 11/42.

³⁸⁰ Hud, 11/43.

Öte yandan akla gelen şeylerden biri de, şayet Hz. Nuh oğlunun kâfir olduğunu bilseydi onu gemiye binmeye davet etmezdi. Zira kendisi bizzat Yüce Allah'a yaptığı duada:

وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا

“Rabbim! Yeryüzünde inkârcılardan hiç kimseyi sağ bırakma!”³⁸¹ demişti.

Dolayısıyla şirkin dışındaki büyük günahların beraat'i yani ilişiğin kesilmesini gerektirmeyeceğini söyleyenlere göre, إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ “onun yaptığı iyi olmayan bir iştir”³⁸² cümlesinin önceki إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ “O senin ailenden değildir”³⁸³ cümlesine neden/illet olmasının hiçbir anlamı kalmamaktadır.

Fakat mademki إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ “O senin ailenden değildir”³⁸⁴ cümlesinin illeti/nedeni hemen sonraki cümle olan إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ “onun yaptığı iyi olmayan bir iştir”³⁸⁵ cümlesidir. O takdirde açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır ki iyi olmayan şeyleri işleyen birinden teberrî edilip ilişkiler kesilmelidir.

Bu hususta şöyle bir itiraz gelebilir:

“Ayette mevzu bahis Hz. Nuh ile oğlu arasında geçen bir meseledir. Dolayısıyla iyi olamayan işleri yapan kişilerle ilişiğin kesilmesi, Hz. Peygamber (a.s) öncesi şeriatlarda/ilahî kanunlarda geçerli olan bir şeydir. Bu durum bizi bağlamaz ve buna uyma zorunluluğumuz yoktur.”

Cevap olarak şöyle deriz:

“Hayır, öyle değildir. Zira bu hüküm, Allah'ın göndermiş olduğu tüm şeriatların/ilahî kanunların ortak olduğu temel bir meseledir. Tevhid ve güzel ahlak gibi bu hüküm de değişmesi/iptal edilmesi mümkün olmayan hükümlerdendir. Çünkü bu hüküm, Allah'ın dinine olan bağlılığın, kutsallarının çiğnenmemesinin, emir ve yasaklarında haddin aşılmasının bir gereğidir. Hiçbir şeriatla/ilahi kanunda bunun hoşgörüle karşılanması mümkün değildir.

Bu durum, Allah'ın bizlere seçkin peygamberlerine ve onların Allah'ın dinine olan bağlılıklarındaki sağlam tutumlarına uymamızı emrettiği şeydir.

³⁸¹ Nuh, 71/26.

³⁸² Hud, 11/46.

³⁸³ Hud, 11/46.

³⁸⁴ Hud, 11/46.

³⁸⁵ Hud, 11/46.

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدْيِهِمُ اقْتَدَىٰ قُلٌ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ جَزَاءً إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ

“İşte o peygamberler, Allah’ın hidayete erdirdiği kimselerdir. Şu halde onların rehberliğine uy!”³⁸⁶

Kur’ân’ın diğer ayetleri de Hz. Nuh ile oğlu hakkındaki kıssadan anlaşılan ilahî kaide ile uyum halindedir.

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ
أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ

“Allah’a ve âhiret gününe iman eden bir topluluğun, Allah’a ve peygamberine düşmanlık eden kimselere -babaları, oğulları, kardeşleri yahut diğer akrabaları da olsa- sevgiyle bağlandıklarını göremezsin.”³⁸⁷

Yeryüzünde bozgunculuk yapan, Allah’ın hükümlerini değiştiren, kutsallarını çiğneyen ve kullarına zulmeden zalim liderlerin Allah’a ve peygamberine düşmanlık eden kimseler olduğunu görmez misiz?!

Hz. Peygamber (a.s) de salih olmayan akrabalarıyla ilişkisini kestğini bizzat ilan etmiştir. Şöyle ki:

“Ebû ... oğulları (yani, Ebû filân oğulları) benim velilerim (dostlarım) değildirler. Benim velim (dostum) ancak Allah ve müminlerin salihleridir.”³⁸⁸

Bu hadis, Kur’ân’daki günahkârların dost edinmemesi ve onlardan hoşnut olunmaması gerektiğini ifade eden ayetlerle desteklenmiştir.

فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ

“Siz onlardan hoşnut olsanız bile Allah günaha batmış o kimselerden asla razı olmaz.”³⁸⁹

Görüldüğü üzere Yüce Allah, onlardan razı olmamasının nedeninin/illetinin onların günaha batmaları olduğunu açıkça ortaya koymak için:

فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنْهُمْ “Allah onlardan asla razı olmaz” demedi.

Bilakis:

³⁸⁶ Enam, 6/90.

³⁸⁷ Mücadele, 58/22.

³⁸⁸ Buhari, 5/2233/5644; Müslim, 1/197/215.

³⁸⁹ Tevbe, 9/96.

“Allah günaha batmış o kimselerden asla razı olmaz.”³⁹⁰ dedi.

Bu da Usulcülerin; “ Müştak (türemiş) bir ifade üzerine verilen hüküm, aslında bu hükmün nedeninin/illetinin müştak (türemiş) olan ifade olduğunu göstermektedir” kuralını göstermektedir.

Dolayısıyla bu ayet, günaha batmış o kimselerden hoşnut olunmaması gerektiği hususunda müminleri sakındırmaktadır.

Fusûk, Allah’a itaatın dışına çıkmayı ifade eden her şeydir. İbni Manzûr, *Lisanü'l-Arab* adlı eserinde:

الْفُسُوقُ: الْعِصْيَانُ وَالتَّزْكُّ لَأَمْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالْخُرُوجُ عَنْ طَرِيقِ الْحَقِّ. فَسَقَ يَفْسُقُ وَيَفْسُقُ فِسْقًا وَفُسُوقًا وَفَسَقَ؛ الضَّمُّ عَنِ اللَّحْيَانِيِّ، أَي فَجَرَ، قَالَ: رَوَاهُ عَنْهُ الْأَحْمَرُ، قَالَ: وَلَمْ يَعْرِفِ الْكِسَائِيُّ الضَّمَّ، وَقِيلَ: الْفُسُوقُ الْخُرُوجُ عَنِ الدِّينِ، وَكَذَلِكَ الْمَيْلُ إِلَى الْمَعْصِيَةِ كَمَا فَسَقَ إِبْلِيسُ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ. وَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَي جَارَ وَمَالَ عَنْ طَاعَتِهِ؛ قَالَ الشَّاعِرُ

فَوَاسِقًا عَنْ أَمْرِهِ جَوَائِرًا

الْفَرَاءُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ: فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ، خَرَجَ مِنْ طَاعَةِ رَبِّهِ، وَالْعَرَبُ تَقُولُ إِذَا خَرَجَتِ الرُّطْبَةُ مِنْ قَشْرِهَا: فَدَفَسَقَتِ الرُّطْبَةُ مِنْ قَشْرِهَا، وَكَانَ الْفَارَةُ إِنَّمَا سُمِّيَتْ فَوَيْسِقَةً لِخُرُوجِهَا مِنْ جُحْرِهَا عَلَى النَّاسِ. وَالْفُسُوقُ: الْخُرُوجُ عَنِ الْأَمْرِ. وَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَي خَرَجَ،

“Fasıklık, Allah’a isyan, emirlerini terk etmek ve hak yoldan çıkmaktır. Hareke açısından; فَسَقَ يَفْسُقُ وَيَفْسُقُ فِسْقًا وَفُسُوقًا şeklinde. Ancak lügat ve dil bilimcilerden Ebü'l-Hasan el-Lihyânî, فَسُقُ şeklinde zammeli olarak da gelebileceğini ifade etmiştir. Bunu Lihyânî’den, Ebû Muhammed Halef el-Ahmer rivayet etmiştir. Fakat Kisâî, zammeli okunabileceğini bilmemiştir.

Bazıları; “fasıklık, dinden çıkmaktır” demiştir. Aynı şekilde İblis’in Rabbine karşı geldiği gibi isyana meylettir. Bu çerçevede فَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ ayetinin anlamı, “nefsine zulmedip Rabbinin itaatinden çıktı”dır. Şairin de dediği gibi:

فَوَاسِقًا عَنْ أَمْرِهِ جَوَائِرًا

“...Bunlar, onun emrinden çıkmış zalimlerdir...”

Arap dili ve tefsir bilginlerinden Ebû Zekeriyyâ el-Ferrâ’ (ö. 207/822), فَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ ayetini “Rabbinin itaatinin dışına çıktı” şeklinde tefsir etmiştir.

Araplar, taze hurmanın kabuğunu yırtıp çıkma zamanına geldiğinde; فَدَفَسَقَتِ الرُّطْبَةُ مِنْ قَشْرِهَا “Taze hurma kabuğunu yırtıp çıktı” derler.

Fare'ye فَوَيْسِقَةً (fasıkcık/küçük fasık) denmesinin nedeni, deliğinden çıkıp insanların yanına gitmesidir.

Dolayısıyla fasıklık, emrinden çıkmak olduğuna göre, فَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ ayeti de "Rabbinin emrinden çıktı" manasındadır.³⁹¹

Kur'ân ayetleri fasıklığın, insanın işleyip ısrarla devam ettiği bütün günahları kapsadığına tanıklık etmektedir. Bu ayetlerden bazıları şöyledir:

وَلَا تَتَّبِعُوا بِالْأَلْقَابِ بِنَسِ الْإِسْمِ الْفُسُوقِ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

"Biriniz kötü ad takmayın. İman ettikten sonra fâsıklık(la anılmak) ne kötüdür!"³⁹²

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ

"Üzerine Allah'ın adı anılmadan kesilen hayvanlardan yemeyin. Kuşkusuz bu büyük günahtır."³⁹³

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

"İffetli kadınlara iftira atan, sonra da dört şahit getiremeyen kimselere seksen sopa vurun ve artık onların şahitliklerini asla kabul etmeyin. İşte onlar yoldan çıkanların ta kendileridir. Bundan sonra tövbe edip hallerini düzeltenler müstesna. Allah çok bağışlayıcıdır, çok esirgeyicidir."³⁹⁴

Yüce Allah, kutsal kitabında müminleri birbirine bağlayan velayet/dostluk bağının iyiliği emredip kötülükten alıkoymak, namaz kılmak, zekât vermek, Allah'a ve Resulüne itaat etmek gibi bir takım değerlerinin olduğunu belirtmiştir. Şöyle ki:

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

"Müminlerin erkekleri de kadınları da birbirlerinin velîleridir/dostlarıdır; iyiliği teşvik eder, kötülükten alıkoyarlar, namazı kılarlar, zekâtı verirler, Allah ve resulüne

³⁹¹ İbni Manzûr, Lisanü'l-Arab, C. 10, S. 308.

³⁹² Hucurat, 49/11.

³⁹³ Enam, 6/121.

³⁹⁴ Nur, 24/9.

itaat ederler. İşte onları Allah merhametiyle kuşatacaktır. Kuşkusuz Allah mutlak güç ve hikmet sahibidir.”³⁹⁵

Müminlerin velayetini/dostluğunu kazanmak için bu özelliklerin tamamını kendinde toplaması gerekmektedir. Bunlardan birini ihlal eden Müminlerin velayetini/dostluğunu elde edemez. Nitekim aşağıdaki ayet de bunu göstermektedir:

لِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

“Sizin velîiniz/dostunuz ancak Allah’tır, peygamberidir, bir de Allah’ın emrine boyun eğerek namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren müminlerdir.”³⁹⁶

Bir Müslüman ancak Allah ve Resulünün dost edindiklerini kendine dost edinir. Hz. Peygamberin zalimlerden ve bozgunculardan ilişliğini kestiğini biliyorsun. Kur’ân’ın ayetleri de Allah’ın dostluğunun sadece takva sahibi kimselere olduğunu göstermektedir. Şöyle ki:

وَأَنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ

“Şüphesiz haktan sapanlar/zalimler birbirlerinin dostları ve koruyucularıdır, Allah ise ancak takva sahiplerinin koruyucu dostudur.”³⁹⁷

إِنَّ أَوْلِيَاءَهُ إِلَّا الْمُتَّقُونَ

“Ancak takva sahipleri, Allah’ın dostlardır.”³⁹⁸

إِنَّ وَلِيَّ اللَّهِ الَّذِي نَزَلَ الْكِتَابُ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ

“İyi bilin ki benim dostum, kitabı indiren Allah’tır. O, iyileri dost edinir/koruyup kollar.”³⁹⁹ Bu ayet açıkça Allah’ın dostluğunun sadece salih kullara olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde ayetin içeriğinden anlaşılıyor ki sahil kulların dışındakiler (bozguncular) Allah’ın dostları olamazlar.

قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ

³⁹⁵ Tevbe, 9/71.

³⁹⁶ Maide, 5/55.

³⁹⁷ Casiye, 45/19.

³⁹⁸ Enfal, 8/34.

³⁹⁹ Araf, 7/196.

“Vaadim zalimleri kapsamaz” ayetinin tefsiri hakkında âlimlerin neler söylediğinin açıklaması ve zalimleri dost edinenlerin de zalimlerle aynı hükme tabî tutulacağına dair açıklama önceden geçti. Zira Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ

“Şüphesiz haktan sapanlar/zalimler birbirlerinin dostları ve koruyucularıdır, Allah ise ancak takva sahiplerinin koruyucu dostudur.”⁴⁰⁰

Müminin fitratında, imanı sevme ve fasıklık, inkâr, isyan gibi şeylerden ise tikslenme olmalıdır. Zira Yüce Allah şöyle buyuruyor:

وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ

“Fakat Allah size imanı sevdirdi ve onu gönlünüze sindirdi; inkârcılığı, yoldan çıkmayı ve emre aykırı davranmayı da size çirkin gösterdi. Doğru yolu bulmuş olanlar işte onlardır (bu vasıflara sahip olan sizlersiniz).”⁴⁰¹

Bir şeyi seven, o şeyi yapmanı da sever, tiksinen de o şeyi yapandan tiksindir. Dolayısıyla bir insan; müminleri sevip, kâfirlerden, günaha batmışlardan ve isyan edenlerden tiksinemeyene kadar gerçek bir mümin olamaz. Müminler arasındaki ilişki böyle olmalıdır. Böylece iman ve takva bağıyla aralarında sevgi doğar ve kâfirler, günaha batmışlar ve isyankârlarla aralarına mesafe girer.

Kendisinden yardım dilenen, Allah’tır.

Üzücü olan şey, Ebû Hamza ile beraberindekilere sert eleştirilerde bulunarak haksızlık edenlerin akımına ciddi manada bir katılımın olmasıdır. Özellikle Yüce Allah’ın kendilerine ilim, derin din anlayışı ve tecrübe verdiği, gerçeği söylemesi ve buna karşı hiçbir alternatifini kabul etmemesi gereken kişiler bu haksızlıkta bulunmaktadırlar. İleriki bölümlerde inşallah bu sözlere değineceğiz.

TALİBU’L-HAK İLE EBÛ HAMZA’NIN MENSUP OLDUĞU EKOLÜN İSLAM SİYASETİNE ETKİSİ

Tâlibu’l-Hak, Ebû Hamza, taraftarları ve onların izinden gidenleri mezun eden okul, İslam coğrafyasında, köklü bir okuldur. Bu okul, metotunu, Allah’ın ebedi kitabı ve seçkin elçisinden (a.s) almaktadır. Öldürülüp yok edilen hakkı, yeniden yaşatma ve diriltile batılı, yok etme sorumluluğunu omuzlarına almıştır/üstlenmiştir.

⁴⁰⁰ Casiye, 45/19.

⁴⁰¹ Hucurat, 49/7.

Adalet ve insafı diriltmek, Allah'ın şeriatını/kanunlarını Ümmet arasında adil bir hâkim olarak ayakta tutmak için çok fedakârlık yapmıştır. Bunu da hiçbir yakınına veya sevdiğini kayırmadan ve hiçbir uzağın veya nefret ettiği kişiye haksızlık yapmadan ve onların hakkını kısıtlamadan yapmaktadır.

Bu okulla temasa geçen ve uygulamalarını gören herkes onları iyi tanımış ve gördüklerini itiraf etmiştir. Allah'ın kendisine hayır sevgisi ve insaf duygusu verdiği ve insanlar arasında adil bir şekilde şahitlik etmeye muvaffak kıldığı kişiler bu hususa şahitlik etmiştir. Bu okul ile adamlarına Allah'ın şahitlik etmeyi nasip ettiği kişilerin adil bir şekilde yaptıkları şahitliklerinden bahsettik. Bununla beraber bu şahitliklerden iki şahidi örnek vereceğiz. Bunlardan biri Mağrib/Batı tarafından diğeri de Maşrik/Doğu tarafından.

a. Mağrib/Batı Tarafından Şahitlik

Kardeş Tunus Zeytuniye Üniversitesi âlimlerinden büyük âlim Üstad Şeyh Dr. Abdülaziz el-Mecdub'un "*el-Sira'u'-Mezhebî bi İfrikiyye ilâ Kiyami'd-Devleti'-Zeyriyye*" (*Afrika'da Mezhepsel Mücadeleden, Zeyriyye Devleti'nin Kuruluşuna*) adlı değerli eserinde şunları yazmıştır:

"İbâzîlerin en bariz bir şekilde nitelendirildikleri şey, farzlarını yerine getirme ve yasaklarından uzak durma hususlarında dine olan bağlılıklarıdır. Hatta bu bağlılıkları aşırıya gitme seviyesine ulaşmıştır. Aynı şekilde zalimlerden ve bozgunculardan son derece tiksiniyorlar. İşte bu iki özellik sayesinde, kendilerine dini bir saygınlık ve siyasi bir şeref kazanmış ve tarih onları ebedileştirmiştir.

Bu çalışmamızda İbâzîlerin genel olarak tüm Mağrib/Batı memleketlerinde özelde ise Afrika'da oynamış oldukları rollerden bahsetmekle yetinerek bu hususa açıklık getirmeye çalışacağım.

İbâzî grubu ortaya çıktıktan ve ikinci yüzyılın başlarında ilk lideri tarafından temelleri yerine oturduktan sonra bu hareket içerisinde çok üstün liderler ortaya çıkmıştır. Öyle ki ilimde ve dinde çok hünerli olup içtihat derecesine ulaşmışlardır. Grupları için birtakım özel ilke ve kurallar oluşturmuşlardır. İbadetlerinde ve inançlarında takip etmek üzere birtakım fıkıh ve usul kuralları belirlemişlerdir. Böylelikle sade bir siyasi grup ve dini cemaatten Sünnî bir mezhebe dönüşmüşlerdir. Zira bu grubun taraftarları, kurdukları mezhebin temellerinde Muhammedî (a.s) risaleti korumayı başarmışlar ve hayat gidişatında Rasulullah ile sadık ashabının üzerinde olduğu değerli metottan sapmamışlardır. Yöneticileri asla suç işlememiş,

yönetimlerinde kimseye zulmetmemiş ve herhangi bir zorbada bulunmamıştır ki bu hususlardan çok az yönetici kendini kurtarabilmiştir.

Bunların, zulmetmeleri imkânsızdır. Elbette bu, onların masum (Allah tarafından korunan günahsız) olduklarından değildir. Bunun nedeni, İbâzî din adamları ile siyasetçilerin aynı kişiler olmasıdır. Yani insanları yöneten, aynı zamanda imam'dır. Zaten Hulefâ-yi Râşidîn'in uyguladığı, devam ettirdiği ve uğruna savaştığı İslam'daki yönetim ilkesi de bu şekildedir.

Dolayısıyla bu nitelikte bir mezhebin yayılması ve Mağrib/Batı memleketlerindeki insanların kendilerini güven ile saygınlığın kollarında bulmak için kabul göstermeleri gayet doğaldır. Zira onlar, Emevî ve Abbasî valilerinden gördükleri zulüm ve zorba hayatından usanmışlardır."⁴⁰²

Bu, Dr. Abdülaziz el-Mecdub'un bu okul hakkındaki şahitliğidir. Onun imanından kaynaklanan bu dürüst şahitliği; siyasî ve dinî olan bu cemaatin sağlam ilkelerine, Allah'ın kitabı ve Rasulullah'ın sünnetiyle olan uyumuna ve bu cemaatin taraftarlarının bu ilkeleri pratikten teoriğe dökmeye yönelik çıkışlarına tanıklık etmektedir. Öyle ki pratik hayatta yaptıkları, siyasî ve dinî uygulamaları hiçbir şekilde onların ilke ve inançlarının dışına çıkmaz. Bundan dolayı farzlarını yerine getirerek ve yasaklarından uzak durarak dinlerine sımsıkı bağlanmışlardır.

Adaletli şahit el-Mecdub (Allah onu affetsin), onlar hakkında her ne kadar müsamaha edip aşırıcılık ifadesini⁴⁰³ kullansa da aslında bunların hiçbirisi aşırılık sayılmaz. Din, emirlerine uymada ve yasaklarından uzak durmada gevşeklik göstermeksizin tüm yönleriyle uygulansın diye kanunlaştırılmıştır. Zira din, uyulması zorunlu olan Allah'ın bir metotudur.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا لِمُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ
وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا

"Bir mümin erkek veya bir mümin kadının, Allah ve resulü bir emir ve hüküm verdiklerinde artık işlerinde bundan başkasını seçme hakları olamaz. Allah'ın ve resulünün emrine itaat etmeyenler doğru yoldan açıkça sapmışlardır."⁴⁰⁴

⁴⁰² Abdülaziz El-Mecdu, "El-Sira'U'-Mezhebî Bi İfrikiyye İlâ Kiyamî'd-Devleti'z-Zeyriyye" (Afrika'da Mezhepsel Mücadeleden, Zeyriyye Devleti'nin Kuruluşuna), S. 104-105.

⁴⁰³ Bir Önceki Sayfaya Bknz; Hatta Bu Bağlılıkları Aşırıya Gitme Seviyesine Ulaşmıştır.

⁴⁰⁴ Ahzab, 33/36.

Dine bağlılık, aşırılık olmadığı gibi adalet sınırları içerisinde, söz ve eylemde hiç kimseye zulüm ve haksızlık yapmamak kaydıyla zalimlerden ve bozgunculardan nefret etmek de aşırılık değildir.

Daha sonra saygıdeğer yazar el-Mecdub söylediklerine ek olarak şöyle devam etmiştir:

“Kendisini yakalamak için peşinden gelenlerden kaçarak bu topraklara gelen ilk İbazi davetçi Seleme b. Sa’d’dır. O, zalimlerin zulmünden kurtulmak, yaptığı işte başarılı olmak ve davasının mesajını yaymak için bir şehirden başka bir şehre nasıl gideceğini ve hangi yollardan geçmesi gerektiğini gayet iyi bilmekteydi. Böylece yolculuğu için kurak çöllerden, çölün sıkıntılarından ve zalim yöneticilerin otoritesi altında olan sahil bölgelerinden uzak olan dağ yollarını seçti. Bunlar Cebel Nafusa (Nafusa Mountains),⁴⁰⁵ Demer, Nefzave ve diğer etraftaki yüksek dağ ve tepelerdir. Bu bölgelerin nüfusu kalabalık ve sakinleri çoktur. Bundan dolayı oradaki Berberiler⁴⁰⁶ arasında kalarak, davasını tebliğ etme imkânını buldu.

Buradaki insanların zihinlerinde inançta, ibadette ve karşılıklı ilişkilerde gerçek İslam tasvirini onlara açıkladı. Bu tasvir, insanların oradaki yöneticiler ve taraftarlarında o zamanlarda hiç de tanıklık etmedikleri bir tasvirdi. Bundan dolayı insanlar Seleme’nin davetine icabet ederek hemen etrafında toplandılar. Böylelikle davet yayılarak bölgeden bölgeye intikal etti ve ulaştığı her yerde geride birçok taraftar bıraktı. Günler ve yıllar geçtikçe bunlar daha da çok çoğaldılar. Hatta öyle bir güç elde ettiler ki onlara bulaşmak isteyenlerin dokunmadan önce bin kere düşünmeleri gerekir oldu.”⁴⁰⁷

Değerli okuyucu! Şüphesiz el-Mecdub’un bu sözlerinden anladığımız gibi bu medresenin görevi, çarpıtılmış İslam yolunu tekrardan düzeltmek ve çirkinleştirilmiş portresini yeniden güzelleştirmektir. Bundan dolayı büyük davetçi Seleme b. Sa’d’ın serüveni bu engebeli arazilerde ve eski memleketlerde olmuştur.

Değerli yazar el-Mecdub’dan bu dürüst sözlerinde ufak bir düzeltme yapmak için bana izin vermesini istiyorum. Şöyle ki:

⁴⁰⁵ İngilizceden Çevrilmiştir-Nafusa Dağları, Kuzeybatı Libya’nın Batı Tripolitania Bölgesinde Bir Dağ Silsilesidir. Ayrıca, Tripolitan Platosu’nun Kuzey Ucunun Akdeniz Kıyı Ovasını Veya Jefara İle Birleştiği, Oluşan Salkım Çevresindeki Bölgelerini De İçermektedir

⁴⁰⁶ Tarihin Eski Devirlerinden İtibaren Berka’dan Atlantik Sahillerine Ve Güneyde Nijer Nehri Kıvrımına Kadar Uzanan Kuzey Afrika’da Yaşayan Bir Kavim.

⁴⁰⁷ Abdülaziz El-Mecdub, “El-Sira’U’-Mezhebî Bi İfrikiyye İlâ Kiyami’d-Devleti’z-Zeyriyye” (Afrika’da Mezhepsel Mücadeleden, Zeyriyye Devleti’nin Kuruluşuna), S. 105.

Seleme b. Sa'd, Mağrib/Batı memleketlerine Maşrik/Doğu'daki peşinden gelen düşmanlarından kaçarak gelmemiştir.⁴⁰⁸ Zira Seleme b. Sa'd'ın Mağrib/Batı memleketlerine gelişinin sebebi, kendisine yüklemiş olduğu sorumluluk duygusudur. Öte yandan bölgenin asil vatandaşları olan Berberîleri aşağılamak için ellerinden geleni esirgemeyen Emevî yöneticilerinin yönetimini altında olup onların zulüm, sert muamele ve etnik ayrımına maruz kalan bu memleketlere daveti yaymaktır.

Emevîler'in yalan ve iftiralarda yükselttikleri İslam sloganından dolayı, bazı Berberîler sandılar ki İslam dini, sadece halkları aşağılamak ve onları düşüncesiz serseri yöneticilerin arzularına ve despot eğilimlerine boyun eğdirmek için gelmiş bir dindir. Hatta az kaslın İslam dinine karşı etnik bir ayaklanmaya girişeceklerdi. Bu bilgi (yukarıda bahsi geçen) okulun müdürü, önemli bir başkanı ve dinî lideri olan Ebû Ubeyde Müslim b. Ebi Kerime et-Temimî'ye ulaşınca hiç tereddüt etmeden durumu kurtaracak, yanlış düşünceyi düzeltecek ve ayaklananları Allah'ı hoşnut edecek bir yöne yönlendirecek birini gönderdi. Taraftarları hakkına oldukça bilgili ve deneyimli olan Ebû Ubeyde, bu yüce görev için Seleme b. Sa'd'ı seçti. Önceki sayfalarda işaret ettiğimiz gibi Seleme b. Sa'd da bu görevi en güzel şekilde üstlendi.

Değerli yazar el-Mecdub daha sonra şöyle devam etti:

“İki İbâzî genç, Seleme b. Sa'd'ın yanında dinin ve mezhebin ilk ilkelerini öğrendikten sonra kendileri dışında birkaç İbâzî'nin de olduğu bir heyetin içinde Irak'a doğru gittiler. Irak'ta birkaç yıl mezhep imamı Ebû Ubeyde Müslim b. Ebi Kerime'nin yanında eğitim gördüler. Bunlardan biri Kayrevanlı⁴⁰⁹ Abdurrahman b. Rüstem (ö. 171/787)⁴¹⁰ diğeri de Cenublu⁴¹¹ Ebû Davud'dur. Bu ikisi eğitimlerini tamamladıktan ve hocalarının gönlü onların ilmi anladıklarına dair rahat olduktan sonra hocaları onlara hayırlı nasihatlerde bulunup memleketlerine dönmeleri üzere onları serbest bıraktı.

⁴⁰⁸ El-Mecdub'un Sözlere İçin Bir Önceki Sayfaya Bknz; Kendisini Yakalamak İçin Peşinden Gelenlerden Kaçarak Bu Topraklara Gelen İlk İbâzî Davetçi Seleme B. Sa'd'dır.

⁴⁰⁹ Kayravan Ya Da Kayrevan, Tunus'un Kayravan Vilayetinin 150.000 Nüfuslu Merkezi Ve Şehridir. Kayrevan, 7. Yüzyılda İslam Topraklarına Katılmıştır. Şehir UNESCO Dünya Mirasları Listesi'ndedir.

⁴¹⁰ Kuzey Afrika'daki İbâzîler'in İmamı Ve Rüstemîler Hânedanının Kurucusu.

⁴¹¹ Cenup İli, Lübnan'ın Güneyinde Yer Alan Akdeniz'e Sahili Ve İsrail'e Sınırı Olan Bir Vilayettir. İlin Anlamı 'Güney'dir. 2,000 Km² Yüzölçümünde Olan Vilayetin Merkezi Sayda Şehridir. 360.000 Nüfuslu Vilâyette Başta Şiiler Olmak Üzere, Sünniler, Ortodokslar, Katolikler Bir Arada Yaşamaktadır.

Ebû Davud, reform dünyasında büyük bir şöhrete sahipti. Zira kendisini din ve ilim cihatına adanmış biriydi. Nefzave ve diğer güney kesimlerde dinî ve ahlakî açıdan son derece erdemli İslamî bir nesil yetiştirmiştir. Bu nesil, kendinden sonraki sünnet ile erdeme bağlı ve bidat ile rezillîğe karşı olan nesiller için çok verimli bir tohum olmuştur.

Abdurrahman b. Rüstem ise ilim ve içtihadta hocası Ebû Ubeyde'yi hayrete düşüren bir seviyeye ulaştı. Öyle ki hocası kendisinden işittiği veya işitmediği her konuda ona fetva verme hakkını verdi. Böylece hocası onu mezhebin liderliğinin varisi ve devam ettiricisi olarak seçti."⁴¹²

Daha sonra değerli yazar el-Mecdu, davet hareketinin bu memleketlerde yaşadığı olaylar ve dönemin koşulları üzerinde durarak durumu açıklığa kavuşturdu. Emevî valilerinin sapmalarının nedeninin, halifelik adı altında liderlerin iktidar koltuğuna bağdaş kurarak oturmaları olduğunu, bunun sonucu olarak savaş ve ayaklanmaların meydana geldiğini ve tüm bunlara karşı bu müspet okulun nasıl bir rol üstlendiğini ifade etmiştir. Şöyle ki:

"Yaşanan siyasi olaylar ve güç dengeleri, Abdurrahman b. Rüstem'in bu görevi üstlenerek siyaset ve yönetim yükünün altına girmesini gerektirdi. Zira Ömer b. Abdülaziz tarafından vali olarak atanan İbni Ebi'l-Muhacir'den sonra Afrika'da valilerin zulüm ve zorbaları dayanılmaz hale geldi. İnsanların çoğu esir alınarak talan edildiler. Zalimler, tüm haramları kendilerine helal gördüler. Bunun neticesinde Berberîler onlara karşı birkaç ayaklanma girişiminde bulundular. Bu girişimler, Sufriyye⁴¹³ Haricîlerin kendilerine doğru intikal etmeleriyle daha da güçlendi. Böylelikle ayaklanmalar, çok yıkıcı bir savaşa dönüştü. Bütün valiler bu savaşa katılarak Mağrib'in en uzak bölgeleri ile orta kesimlerinde ordularını Haricilere karşı komuta ettiler. Fakat bunların hepsi nafiaiydi. Zira nereden saldırırlarsa saldırınsınlar yenilgi onların peşini bırakmayacaktır.

Bu fitneden birinci derecede sorumlu olan ve fitne ateşini tutuşturan kişi Hişâm b. Abdilmelik b. Mervân (ö. 125/743) tarafından Afrika'ya Emevî valisi olarak atanan Ubeydullâh b. el-Habhâb (ö. 123/741)'dir.

⁴¹² Abdülaziz El-Mecdu, "El-Sira'U'-Mezhebî Bi İfrikiyye İlâ Kiyamî'd-Devleti'z-Zeyriyye" (Afrika'da Mezhepsel Mücadeleden, Zeyriyye Devleti'nin Kuruluşuna), S. 106.

⁴¹³ İsmi ni Ağırıklı Anlayışa Göre Kurucusu Ziyâd B. Asfar'dan (Bazı Kaynaklarda Abdullah B. Saffâr Veya Abdullah B. Asfar) Alan İlk Haricî Fırkalardan Biridir. Asfariyye Ve Ziyâdiyye Diye De Anılmıştır. Ezârika, Necedât Ve İbâziyye Dışındaki Bütün Hâricî Alt Fırkaları Ondan Türemiştir

Mağribli ortaçağ metni yazarı tarihçi Ebü'l-Abbâs Ahmed b. Muhammed b. İzârî el-Merrâküşî (İbn İdhâri-Marrâkushi) (ö. 712/1312), *el-Beyânü'l-muğrib fî (ihtîşâri) aḥbâri mülûki'l-Endelüs ve'l-Mağrib* adlı eserinde bu konuda şöyle demektedir:

“Berberîler ile liderleri Meysere el-Medgarî'nin (ö. 122/740)⁴¹⁴ Emevîlere karşı ayaklanmalarının nedeni, Emevî valisi Ubeydullâh b. el-Habhâb'ın (Endülüs ve Kuzey Afrika'daki Yemen asıllı Arapların yanında Berberî-mevâlî üzerinde) şiddetli baskı uygulamalarını reddetmeleridir.

Maşrik'te geriye kalanlar, Mağrib'teki ilgi çekici şeyleri tercih ediyorlar ve bunları Afrika valisine gönderiyorlardı. Yani onlara Berberîleri ve Sünnîleri gönderiyorlardı. Ubeydullâh b. el-Habhâb, durumdan haberdar olunca, onlara bolca hediyeler sundu. Fakat onlar, İbni Habhâb'dan fazla şeyler isteyince o da onlara kötü muamelede bulunup zulmetmeye başladı.

İbni Habhâb'ın bu yaptıklarına, Tanga⁴¹⁵ valisinin Berberîleri Müslümanlar için ganimet olarak kullanmasını da ekleyecek olursak Sufriyye mezhebinden Meysere el-Medgarî önderliğindeki Berberî ayaklanmasının nedenini daha iyi anlamış oluruz.

Nitekim Berberîler ile Kayravan valileri arasında peş peşe çok çetin savaşlar meydana geldi. Bu savaşlarda karşılıklı olarak iki taraftan da yüz binlerce Müslüman can verdi, kutsallar çığnendi ve kadınlar helal görüldü. Öyle ki artık hiç kimse İslam'ı tanımaz oldu. Kardeşlik ve hoşgörü ilkeleri kulaklardan içeri girmez oldu. Hâlbuki karşılıklı yardımlaşmayı ve hoşgörüyü emretmek, Allah'ın kitabı ve Hz. Peygamberin doğru yol üzerindeki sünnetinde mevcuttur.

M. 749/ h.132 yılında Abbasi Devleti, Emevi Devleti'nin çöken enkazı üzerine kuruldu. Her ne kadar Kayravan'daki siyasi ve idari durum değişse de valiler Şam'daki yönetim tarafından atandıktan sonra Irak'tan Afrika'ya geliyor olsalar da politik hedeflerde ve Mağrib Müslümanlarına karşı niyetlerde herhangi bir değişim olmayıp bunlar olduğu hal üzere kalmıştır. Bundan dolayı Berberî direniş kaldığı yerden devam etmiş ve peş peşe durmak bilmeyen daha sert direnişler gerçekleşmiştir. Öyle ki bu direnişler artık sadece despot yönetime karşı ayaklanma değil, Berberîlerin Arapları yok etmeyi hedeflediği etnik savaşlara dönüşmüştür.

Konumuzla ilgili olup bizi ilgilendiren olaylarla bağlantı kurabilmek için hızlıca m.755/h.138 yıllarına geçiyoruz. Bu yıl içerisinde bazı Sufriyye mezhebine mensup kabileler Afrika üzerine yürüdüler. Afrika'da zaferler elde edip Kayravan'ı ele

⁴¹⁴ Kuzey Afrika'da Emevîler'e karşı isyan eden Hâricî-Berberî lideri.

⁴¹⁵ Tanzania'da bulunan bir şehirdir. Tanga Bölgesi'nin başkentidir. Ayrıca ülkenin en kuzeydeki limanıdır. Şehir Hint Okyanusu kıyısında, Kenya yakınlarında bulunur.

geçirdiler. Kayravan Ulu Camisinin⁴¹⁶ yanında bineklerini bağlayıp oradaki tüm Kureyşlileri işkenceden geçirip öldürdüler. Âsım el-Verfecûmî'nin lideri olduğu, Berberî Verfecûme (ورفجومة)⁴¹⁷ kabilesi, Kayravan halkına çok kötü işkenceler yaptı.

İşin garip tarafı, Kayravan halkı bizzat Verfecûme'ye heyet göndererek zalim vali Habîb b. Abdurrahman b. Habîb el-Fihri'ye karşı hazırlıkta bulunmak üzere yardım talep etmiştir. Fakat bununla beraber Verfecûme, ordusunu serbest bırakması sonucu insanların canlarını ve mallarını talan edip çok kötü işkencelerde bulunmuşlardır. Verfecûme'den onları çağırdıklarına pişman oldukları şeyler çekince bazı rivayetlere göre Abbâsî halifesi (754-775) Ebû Ca'fer el-Mansûr'dan (ö. 158/775) başka rivayetlere göreyse Trablusgarp'ta Cebeli Nefûse bölgesindeki İbâzîler'in seçtikleri ilk imam Ebû'l-Hattâb el-Meâfirî'den (ö. 144/761) yardım talebinde bulunmuşlardır.

Görünen o ki Kayravan halkı, kendilerini doğru yola yönlendirecek ve onları kötü sonuçlarla baş başa bırakacak serseri ve ani eylemlerden uzak tutacak olan halk liderliğini ellerinden kaçıncıca olgunluklarını kaybetti ve safları darmadağın oldu.

Daha sonra hayatlarının kritik döneminde Abdurrahman b. Rüstem'in karakterinde olgun liderlik ve basiretli/öngörülü önderlik vasıflarını gördüler. Abdurrahman b. Rüstem, siyasetten uzak, kendini dinî eğitim ve öğretime adanmış bir insandı. Etrafında yaşanan bu olaylar, onu harekete geçirdi. Öte taraftan Kayravan'da meydana gelen felaket onu çok sert bir şekilde sarstı. Bunun üzerine yeryüzünden zulmü silip atmak ve yeryüzünü yöneticilerin günahları ile bozguncuların saçmalıklarından temizlemek için derhal ayaklandı.

Acil bir şekilde Basra'da ders halkası arkadaşından yardım talebinde bulunmuştur. Bu arkadaşı, Trablusgarp'ta Abbasi valilerinin zulmüne karşı mücadele etmiş, memleketleri ele geçirmiş, adaleti ile dürüstlüğü sayesinde oralarda lider seçilmiş ve Trablusgarp'ta Cebeli Nefûse bölgesindeki İbâzîler'in seçtikleri ilk imam olan Ebû'l-Hattâb Abdü'lâ b. es-Semh el-Meâfirî el-Himyerî (ö. 144/761)'dir.

Abdurrahman b. Rüstem, Ebû'l-Hattâb el-Meâfirî'ye Kayravan'daki korkunç durumu anlatacak birini göndermiş. Ebû'l-Hattâb, kardeşlik sevgisinin bir gereği olarak ve mezhep ilkelerinin en önemlilerinden biri olan; "Allah'ın sınırlarını

⁴¹⁶ Sidi Ukba Ulu Camisi, Uqba Camisi olarak da bilinen Büyük Kairouan Camii, UNESCO Dünya Mirası olan Kairouan, Tunus'ta bulunan bir camidir.

⁴¹⁷ İmam Ebû 'l-Hattab döneminde Kayravan yönetiminde bulunan Sufriyye mezhebine bağlı kabile.

aştıkları ve kendi sapkın ideolojilerine göre hüküm verdikleri zaman, yöneticilere karşı kılıçlı/silahlı mücadele etmek ve kanları dökmek helaldir” ilkesi gereğince hemen üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmiştir. Böylelikle Ebü'l-Hattâb adaleti tesis etmek ve Berberî Verfecûme kabilesinin reisi Âsım el-Verfecûmî'nin işlediği zulmü ve bozgunluluğu silip yok etmek için büyük bir orduyla harekete geçti ve nitekim başarılı olup kazandı.

Ebü'l-Hattâb insanların erzaklarını ve namuslarını güvencesi altında aldıktan sonra Abdurrahman b. Rüstem'i vali olarak Kayravan'a tayin etmiş ve ardından Trablusgarp'a dönmüştür. Abdurrahman b. Rüstem'in Kayravan'daki valiliği iki yıl sürmüştür. Müslümanlar bu yıl içerisinde Kayravan'da ve Afrika'nın tamamında güven duygusunu ve adaleti tattılar. Böylelikle ilk defa nezih bir İslamî yönetim altında değerli bir hayatın tadına varmış oldular.”⁴¹⁸

Emevi yöneticilerin zulmünün ne dereceye ulaştığını görmektesin. Berberîlerin İslam dinini kabul edip hakka çağırın davetçiye icabet etmelerine rağmen mallarını ve canlarını helal gördüler. Sadece mallarını talan etmekle yetinmeyip namuslarına tecavüz ettiler.

Allah aşkına söyleyin! Hangi meşru/şerî gerekçeyle, Berberîleri ganimet olarak bölüştürüyor ve güzel genç kızlarını seçip Maşrık'a oradaki taraftarlar faydalansınlar diye gönderiyorlar?!!

Hangi insan haklarının yok sayılması ve saygınlığının çiğnenmesi Berberîlere yapılanlar kadardır?

Tüm bu yapılanlar, gasp edilen haklarını geri almaları, saygınlıklarını tekrar kazanmaları ve çiğnenmiş kutsallarını korumaları için Berberî ırkının zalimlere karşı ayaklanmalarını, kılıçlarını/silahlarını çekmelerini caiz kılmamakta mıdır?

Kızgınlıkları harekete geçiren ve duyguları alevlendiren bu tür kritik dönemlerde hayaller pek tutarlı olamadığından Berberîlerin çoğu, zalimlerden intikam almak ve kendileri ile yakınlarını onların otoritesinden kurtarmak için radikal Sufriyye grubunun davetine icabet ettiler.

Sufriyye hareketi de diğer Hâricî hareketler gibi karşı taraf ile olan ilişkilerinde şerî kurallara bağlı değildir. Bundan dolayı birçok taşkınlık meydana gelmiştir.

Tüm bu yaşananların üzerine işleri yeniden düzeliş hakkı tesis etmek ve mazlumların hakkını zalimlerden almak için Ehl-i hak ve istikamet cemaatinin (hak

⁴¹⁸ Abdülaziz el-Mecdu, “el-Sira'u'-Mezhebî bi İfrikiyye ilâ Kiyamî'd-Devleti'z-Zeyriyye” (Afrika'da Mezhepsel Mücadeleden, Zeyriyye Devleti'nin Kuruluşuna), s. 106-109.

ve dürüstlük üzerine olanların) daveti geldi. Ebû'l-Hattâb ile Abdurrahman b. Rüstem'in hareketi bunun canlı bir örneğidir. Bunların davet hareketine zemin hazırlayan, Ehl-i hak ve istikamet cemaatinin Mağrib'deki ilk lideri büyük davetçi Seleme b. Sa'd'ın (r.a) davetidir.

Ehl-i hak ve istikamet cemaatinin, Kur'ân ile Sünnetin somutlaşmış hali olan ilkeleri Kayravan davası ve diğer davalarla olan ilişkilerde uygulanmıştır. Böylelikle insanlar hak ile batılı ayırt edebilmiş ve sahte ile doğru olanı birbirinden ayırmıştır.

İşte, değerli yazar el-Mecdub'un adil şahitliği, bu hakikati ortaya koymakta ve Ehl-i hak ve istikamet cemaatinin metodu olarak bu pozitif örnek portreyi çizmektedir. Son olarak el-Mecdub şunları eklemiştir:

“Gerçek şu ki, İbaziler tarihsel varlığını dayatmayı başardılar. Çok kıymetli dinî bir değer elde ettiler. Geride bıraktıkları eserler, bu gün aramızda yaşayan taraftarlarının yanında mevcuttur. Dine hizmet etmeyi, bidat ve rezillîğe karşı mücadele etmeyi, iyiliği emredip kötülükten alıkoymayı kararlı bir şekilde sürdürdüler. Aynı şekilde Mağrib Arap İslam Tarihi'nde meşhur bir politik şeref elde ettiler.”⁴¹⁹

b. Maşrik/Doğu Tarafından Bir Şahitlik

Yukarıda bahsi geçen değerli yazar el-Mecdub'un yapmış olduğu adil şahitlik, bu okula mensup olan İbazi grubunun Mağrib memleketlerinde gerçekleştirmiş olduğu tarihi vakıayı göstermektedir.

Aynı şekilde Maşrik/Doğu topraklarının evlatlarından biri, bu okulda yetişenlerin Maşrik/Doğu memleketlerindeki rolünü tarih levhasına hakikatin örnek bir resmi olarak çizmiştir. “*Ummânu'd-Demokratiyyetu'l-İslamiyye – Takalîdu'l-İmame ve't-Tarihu's-Siyasiyyu'l-Hadîs-* (Demokratik ve İslamî Ummân Devleti -İmametın Gelenekleri ve Çağdaş Siyasi Tarih-” adlı kıymetli çalışmasıyla bunu yapan kişi saygıdeğer Üstad Dr. Hüseyin Gabbaş'tır.

Gabbaş'ın bu kitabı baştan sona, bu okulun Maşrik/Doğu memleketlerinde oynamış olduğu siyasi rolü gözler önüne seren pozitif bir resimdir. Gabbaş, bu kitabında şöyle demektedir:

⁴¹⁹ Abdülaziz el-Mecdu, “el-Sira'u'-Mezhebî bi İfrikiyye ilâ Kiyami'd-Devleti'z-Zeyriyye” (Afrika'da Mezhepsel Mücadeleden, Zeyriyye Devleti'nin Kuruluşuna), s. 110.

“İslamî azınlık bir mezhebin arka planında doğup gelişen tek hareket, İbazi hareketidir. Bu hareket, İslam Devletinin İbazi prototipine uygun adil ve başarılı bir yönetimin oluşumuna olan katkısıyla o döneme damgasını vurmuştur.

İbazi hareket, inanç ve fikir kimliğini çok erken dönemlerde elde etmiş bir harekettir. Şura (istişare) ve liderlerin özgür bir şekilde seçilmesi ilkeleriyle antlaşma ve uzlaşma ilkelerini devam ettirdikleri zaman diliminde Hulefâ-yi Râşidîn'in sistem geleneklerine (m.632-661/h.11-40) özellikle Hz. Ebû bekir ile Hz. Ömer'in hilafet dönemleri olan ilk dönemlerin prensiplerine gerçek manasıyla varis sayılıyorlardı ve öyle kabul etmen gerekirdi.

Bu dönemdeki hilafet devleti, Hz. Peygamber sonrası örnek ve ideal bir İslam Devleti olarak kabul edilmektedir. Öte yandan bu dönem, gerek İbaziler gerekse onların dışındakiler için, tek İslamî referans kaynağını temsil etmektedir. İbazi hareketi, görüşlerini, meşruluğunu, ilkelerini ve anayasal kanunlarını bu dönemden almıştır. Tüm bunlar, imamet sisteminin kurulumu aşamasında ideal İslamî bir toplum ve devlet oluşturmak içindir.”⁴²⁰

Daha sonra Gabbaş şöyle demiştir:

“İbazi anayasası, Arap İslam âleminde türünün ilkidir. Hatta tüm dünyada ilklerden kabul edilir. Bu anayasanın ilk kriterleri, hicri birinci yüzyılın ikinci yarısında (m.7) oluşturulmuştur. Fakat bu anayasanın oluşturulduktan sonra hicri beşinci ve altıncı yüzyıllara kadar oldukça zenginleştirildiğine inanılır”⁴²¹

“İbazi hareket âlimleri sayesinde, m. 747/ h. 128-129 yılında Arap Yarımadasının güneyinde ilk devrim hareketini başlatmayı başardı. Böylece devrim, Hadremevt ve San'a'dan Mekke ve Medine'ye kadar uzandı, fakat yaklaşık iki sene içerisinde son buldu.

Ummân İbazileri, İslam fethinden sonra Mağrib memleketlerinde istikrarın oluşmasında ağır bir rol oynadı. İbazi kitaplar/belgeler özellikle göstermektedir ki Mağrib memleketlerine İbazi mezhebini götüren ilk kişi, Seleme b. Sa'd'dır.

⁴²⁰ Dr. Şeyh Hüseyin Gabbaş, “Ummanu'd-Demokratiyyetu'l-İslamiyye -Takalîdu'l-İmame ve't-Tarihu's-Siyasiyyu'l-Hadîs- (Demokratik ve İslamî Umman Devleti -İmametın Gelenekleri ve Çağdaş Siyasi Tarih-”, s. 11.

⁴²¹ Dr. Şeyh Hüseyin Gabbaş, “Ummanu'd-Demokratiyyetu'l-İslamiyye -Takalîdu'l-İmame ve't-Tarihu's-Siyasiyyu'l-Hadîs- (Demokratik ve İslamî Umman Devleti -İmametın Gelenekleri ve Çağdaş Siyasi Tarih-”, s. 22.

İbazi hareket, hicri birinci yüzyılın ikinci yarısında (m.7) ve bu esnada gelişen direnişlerle Kayrahan ve Trablusgarp'ta üç eyalet/emirlik kurmayı başardılar. Fakat bunların tamamı yaşanan kanlı mücadelelerin ardından yok olmuştur. İbaziler burada pek çok şehit vermiştir. Buralardaki gizli çalışmaları, Rüstemîler Devleti'nin (m. 761-909/144-296) kurulmasıyla taçlandırılmıştır."⁴²²

"İbazi düşüncesi, İslam düşüncesinde çok derin köklere dayalı bir düşüncedir. Zira halifeler devleti dönemi olan hicri birinci yüzyılın ikinci yarısına dayanmaktadır. Öte yandan diğer iki ana doktrin/mezhep - Sünnî ve Şîfî doktrinlere muhalif bir düşüncedir. İbaziler, yüzyıllar boyunca imamet sisteminde uzlaşma ve antlaşma ilkelerini uygulayan tek mezheptir."⁴²³

"İbazi hareketinin belirlediği ve ayrıcalıklı olduğu temel ilkeler arasından üç önemli ilkeye burada işaret edeceğiz.

1. İbaziler, bir şeyi yargılamak temel bir ilke olarak ılımlılığa vurgu yapmış ve diğer cemaatlere muhalefet ederek isyan edip başkaldırmayı reddetmiştir. Diğer bir ifadeyle, kendilerine saldırmadıkları müddetçe herhangi bir cemaate saldırmayı veya aleyhlerinde savaşa katılmayı kabul etmemiştir. Buna karşılık o dönemde oturma/savaşmama (الْفعود) ilkesi olarak bilinen prensibi kabul etmiştir. İbazi mezhebin yayılması için gizli bir şekilde barışçıl çalışmalarda bulunmayı tercih etmiştir.
2. Bu hareket, adil olmaları ve İslam şeriatını/kanunlarını gözetmeleri şartıyla yöneticilere karşı direnişlerde bulunmamıştır. Aksi halde zalim yönetimi devirmek ve yerine imameti tesis etmek için mezhep olarak zuhur (açık tebliğ) dönemi imametini ilan etmiştir.
3. Bu hareket, zorbalara karşı hareketin inancının saflığı ve sağlamlığını koruduğundan kitman (gizlilik) dönemini çok önemli bir dönem olarak kabul etmiştir.

Yarım yüzyıldan fazla süren bu zaman diliminde İbazi âlimlerin, imametinin aşamalarını veya kitman (gizlilik), şîra (fedakârlık), zuhur (açık tebliğ) ve difa (savunma) olmak üzere dört halini beyan ettiklerine inanılır. Hemen sonrasında

⁴²² Dr. Şeyh Hüseyin Gabbas, "Ummanu'd-Demokratiyyetu'l-İslamiyye -Takaîdu'l-İmame ve't-Tarihu's-Siyasiyyu'l-Hadîs- (Demokratik ve İslamî Umman Devleti -İmametinin Gelenekleri ve Çağdaş Siyasi Tarih-", s. 42-43.

⁴²³ Dr. Şeyh Hüseyin Gabbas, "Ummanu'd-Demokratiyyetu'l-İslamiyye -Takaîdu'l-İmame ve't-Tarihu's-Siyasiyyu'l-Hadîs- (Demokratik ve İslamî Umman Devleti -İmametinin Gelenekleri ve Çağdaş Siyasi Tarih-", s. 51.

İbazi anayasasının sağlam kuralları halini alan bu dört hal, aynı şekilde mesâlikü'd-din (dinin yöntemleri/geçitleri) olarak da bilinir.

Böylelikle İbazilerin sistem, düşünce ve inanç oluşum süreci yarım yüzyıldan daha fazla sürdü. İbazi hareketi bu şekilde, kurulduğu günden bu yana organizasyonu, planlaması ve disipliniyle diğer hareketlerden ayrıcalıklı olmuştur. Aynı şekilde kuşku götürmeyen esnek ve ılımlı politikasıyla da ayrıcalıklı bir hal almıştır. Bu iki nitelik, günümüz Ummânlılarının da vazgeçilmez bir kültürüdür.

Ebü's-Şa'sâ Câbir b. Zeyd'in (ö. 93/711-12), dönemin önde gelen âlimleri arasında olduğuna işaret etmek gerekir. Câbir, hareketin yayılmasında olduğu gibi organizasyonunda ve inanç sisteminin oluşumunda da başrol oynamıştır. Vefat ettiği esnada Hz. Peygamber'den en çok hadis rivayet eden âlimlerden ve sahabelerden biri olan Enes b. Mâlik (ö. 93/711-12): "Bugün yeryüzünün en büyük âlimi vefat etti" demiştir.⁴²⁴

Gabbaş, kıymetli kitabının son bölümünde şöyle demektedir:

"Şüphesiz Ummân politikasını, kültürünü ve tarihini birbirinden ayıran özgün yol ve bu özgünlüğün anahtarı İbazi düşüncesi ve tecrübesidir. İbaziler, ilk dönemlerin en ideal örnekleridir. Sıkıntılı kriz ve olgunluk çağındaki yönetim deneyimleri Ummân'ın tarihi ile uyusmaktadır. Ummân'ın siyasi gelişim araştırmalarıyla ilgili üç önemli çıkarımda bulunmak mümkündür:

1. İlk kriz döneminden itibaren İbazi mezhebinin sunmuş olduğu orijinal İslam Devleti modeli etrafında dönmektedir.
2. Bu işin özü süregelen bir efsane ve İbazilerin siyasi tarihleri boyunca memleketlerdeki sağlam tecrübeleridir.
3. İbazilerin, günümüz Ummân kültürüne bırakmış oldukları Demokratik mirasın derinliğidir.

Şura ile biat ilkeleri ve bunlara ek olarak uzlaşa ile antlaşma ilkeleri toplumsal eşitliğin değerleridir. Kanun ve ilkeler önünde eşit olmak ise Ummân'da Demokratik İslam'ın dayanakları ve imamet devletinin siyasi ve sosyal kültür felsefesidir. Olağanüstü gayretli olarak nitelendirilen İbazi hareketinin en büyük meşguliyeti, hilafet devleti idealinde İslamî bir toplum ve devlet inşa etmektir.

⁴²⁴ Dr. Şeyh Hüseyin Gabbaş, "Ummanu'd-Demokratiyyetu'l-İslamiyye -Takalîdu'l-İmame ve't-Tarihu's-Siyasiyyu'l-Hadis- (Demokratik ve İslamî Umman Devleti -İmametın Gelenekleri ve Çağdaş Siyasi Tarih-", s. 60-61.

İslamî yönetim sisteminin ilk özelliklerinden biri de, Hıristiyan Avrupa dünyasındaki yönetimde olduğu gibi ilahî düzen üzere kurulu teokratik⁴²⁵ bir sisteme indirgenemeyeceğidir. Zira İslam'da imam, sadece ümmeti temsil eden seçilmiş bir başkan olup, tüm meşruiyetini buradan almaktadır.

İbazilerin devam ettirdikleri, üzerinde antlaşma sağlanan imamın özgürce seçilmesi prensibi, birtakım Demokratik değerler ve ilkeler oluşturmuştur. Bu, özü itibarıyla bugün Demokrasi diye adlandırılan sisteme çok yakındır.

Demokrasi (Şura Demokrasisi) Ummân'a, İbazi mezhebiyle yani din ile girmiş ve Ummân'ın siyasi kültürünü canlandırmıştır. Özgür başkan seçimine dayalı Ummân Demokrasisi, sadece siyasi bir ideali temsil etmemekle beraber, bundan daha ötesi olan sosyal, kültürel ve değersel gidişatı da temsil etmektedir. Bu uzun uygulamaları sayesinde, Ummân halkı için yerleşik bir gelenek, hatta toplum ve devlet hayatı için gözetilen düsturlar oluştu.

Üzerinden yıllar geçmesiyle beraber Demokrasi sayesinde Ummânlılar, adalet ve eşitlik ilkelerini hayata geçirmeyi başardılar. Aynı şekilde toplumsal barışı ve milli birliği elde ettiler. Tüm bunlardan öte, bu uygulamalar ümmet ile liderleri arasında büyük bir uyum meydana getirdi. Bin yıldan fazla süren imamet sistemi içerisinde Ummân İslamî Demokrasisinin uygulanışı ve oynadığı rolü neticesinde, Demokrasi daimi bir hal aldı.

İmamlık/başkanlık makamının temelde manevi bir karakteri olmasına rağmen, imamın/devlet başkanının görevi, dinî uygulamaları yerine getirmekle sınırlı değildir. Bilakis imamın görevi, devletin siyasî, askerî ve iktisadî işlerinin tamamını kapsar. Zira devlet başkanları, bu makamı işgal eden ve âlimlerin tekelinde olan kişiler değildirler. Nitekim Ummân Krallığı tarihinin büyük bir bölümünde, âlimler cemiyetine mensup olmamasına rağmen, devlet yönetiminde bulunan milli ve oturaklı birçok kişi vardır.

Özgürlük ve halk egemenliği, Ummân politik kültürünün temelinde vardır. Siyasi iktidar otoritesi, siyasi hayatın tamamında halkın ortaklığı ilkesi üzerine kurulu olup tüm yerel ve idarî düzeylerde bunu tesis etmektedir. Bu iş için âlimler ve kabile liderleri arasından temsilciler seçilmektedir.

Aynı şekilde imamet devleti, her ne kadar ikisi arasında net bir ayırım olmasa da yasama ve yürütme erklerini birbirinden ayrı tutma ilkesine bağlıdır. Şu hususa

⁴²⁵ Teokrasi, dine dayalı yönetim biçimini tanımlamak için kullanılan terim. Daha doğru bir anlatımla, dini otorite organlarının siyasi otorite organları yerine devlet idaresini elde tuttuğu devlet biçimidir.

değınmemiz gerekir ki Ummân Krallığı tarihi boyunca âlimler, yasama meclisinin daimî temsilcileri olmuşlardır.

Öte yandan farklı bölgelerde yerel danışma meclislerinin desteklediğı valilere ve bağımsız yargıçlara yetki vermek, bu gölgelere geniş çaplı özerk bir yönetim sunmaktadır. Bu yerinden yönetimci/âdemimerkeziyetçi yapı, aktif vatandaşların siyasi hayata katılmaları ilkesinin etkin bir şekilde ifadesinden öte bir şey değildir.

Ummân tarihinden açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır ki âlimler, etkin, otoriter, halkın vicdanı ve temsilcisi olan önemli kişilerdir. İbazi hareketinin ve imamet sisteminin devam etmesinde merkezi bir rol oynamışlardır.

Toplumda ruhanî lider ve şura/danışma, sosyal adalet vb. ilkelerin uygulanmasında koruyucu yargıç gibi rolleri oynamalarına ek olarak, hayatın gerektirdiğı yeniliklerde içtihat ilkesi çerçevesinde özellikle ticarî işler ve dış ilişkilerde yasama görevini yerine getirmek de onlara düşmektedir.

Bu âlimler, memleketlerindeki politik kültürde belirgin ve güvenilir kişiler olmalarına rağmen halkın fikrî, fikhî ve tarihî işlerinde politik kültürün belleğı, hatta Ummân medeniyetinin kültür ve kimlik belleğı haline gelmeyi şiddetle arzulamışlardır

İbazi hareketi, ideal bir İslam Devletinde bulunması gereken, Hulefâ-yi Râşidîn'in devlet geleneğine, özgün düşünceye ve deneyim ile tecrübeye varis olmuştur. Bu hareketin, hilafet meselesine çok önemli bir bakış açısı vardır. Öyle ki bu husus göz ardı edildiğı takdirde hiç kimsenin İslam tarihini derinlemesine bildiğini iddia etmesi mümkün değildir.

On iki asır boyunca yerleşik bir vaziyette uygulanan uzlaşa ve antlaşma ilkeleri, - hicri ikinci/miladi sekizinci yıldan yani Emevi Devletinden itibaren diğer İslam toplumlarında bu ilkelerin geçersiz kılınıp askıya alındığı bir dönemde- toplumda istikrar oluşturup imamet sisteminin güvenliğini ve süregelmesini sağlamıştır.

Gerçekten de bu kültür, barışçıl değerlerle damgalanmış bir kültürdür. Kabileci karakterdeki antlaşmazlıkların dışında, önceden de meşru bir imama karşı gelinmemiştir. Dolayısıyla şunu söyleyebiliriz ki barış, egemenliğin sigortasıdır.

Toplumsal eşitlik ve kanun önünde bir/eşit olma ilkeleri, insana insan olarak değer veren, genel toplumun ve Ümmetin faydasına düşkün olan İbazi siyasi kültürünün ana sütunlarıdır.

Bu kültürün düşüncesine göre, bütün bir toplum Ümmet olarak erdemi elde etmediğı sürece bir insanın tek başına erdemlikte olgunlaşması mümkün değildir.

Dolayısıyla gerçekten sosyal hayata direk veya dolaylı katılım, Ummânlıların milliliğini güçlendirip oturaklı bir hale getirmektedir. İşte bu özgün Demokrasinin özelliklerinden/sembollerinden biri daha ortaya çıkmaktadır.

Son olarak, Ummân halkı tüm kabileci bileşimleriyle beraber, birbirilerine sıkıca kenetlenmiş organize bir yapı olduklarını gösterdiler. Unutmamalıyız ki, özgürlüğe keskin eğilimi olan bu kabileler, yerinden yönetimci/âdemimerkeziyetçi bir imamet sisteminin yani Ummân Demokrasisinin güçlenmesine ciddi manada katkıda bulunmuşlardır.

Tüm bu bileşimlere, sadece önemli deniz aktivitelerine dayalı olan ekonomik yapıyı ekleyecek olursak İbazi imamet hareketinin memleketlerin gelişimi düzeyinde hiçbir zarara sebebiyet vermediğini, bilakis Ummân'ın imamet döneminde daha olgun bir düzeye ulaştığını görmekteyiz. Vatandaşların ve liderlerin sorumluluğundaki politik kültür, İbazileri yerleşik ve barışçıl olmalarının yanında egemen ve şerefli bir topluluk kılmaktadır.⁴²⁶

“İbazilerin bu tecrübesi, paha biçilmez milli bir mirastır. Bu miras, sadece İbazilere ait değil, İbazi olsun veya olmasın tüm Ummânlılara aittir. Bu, lider bir İslamî Arap tecrübesi olarak kalacaktır.”⁴²⁷

İşte bu, Dr. Şeyh Hüseyin Gabbas'ın bu okul ve yetiştirdikleri kişiler hakkındaki tanıklığıdır. Bu şahitlik, dini ve siyasi alanda okulun başarısını göstermektedir.

Bu okul, her dönemde İslam şeriatının/kanunlarının dikkatli bir şekilde uygulanması, din bağına sınırsız bağlı kalınması, sosyal adaletin ve halkın tüm kesimlerini kapsayan mutlak eşitliğin sağlanması ile zamana ve uygar gelişime ayak uydurulması arasında uyum sağlamıştır.

Maşrik/Doğu tarafından birinin yapmış olduğu bu şahitlikte ve öncesindeki Mağrib/Batı tarafından bir kişinin yapmış olduğu şahitliklerde görüyorum ki, bu okul ilkelerinin sağlamlığı, derin düşüncesi, sağlam hedefleri ve İslam'daki özgünlükleri açısından ideal bir okuldur. Zira bu okul, Hz. Peygamber ve Hulefâ-yi Râşidîn'in altın çağlarıyla direk sıkı bir iletişim ilerisindedir. Öte yandan

⁴²⁶ Dr. Şeyh Hüseyin Gabbas, “Ummanu'd-Demokratiyyetu'l-İslamiyye -Takaîdu'l-İmame ve't-Tarihu's-Siyasiyyu'l-Hadîs- (Demokratik ve İslamî Umman Devleti -İmametın Gelenekleri ve Çağdaş Siyasi Tarih-”, s. 345-348.

⁴²⁷ Dr. Şeyh Hüseyin Gabbas, “Ummanu'd-Demokratiyyetu'l-İslamiyye -Takaîdu'l-İmame ve't-Tarihu's-Siyasiyyu'l-Hadîs- (Demokratik ve İslamî Umman Devleti -İmametın Gelenekleri ve Çağdaş Siyasi Tarih-”, s. 349.

sorumlulukları altında olan herkese, eşitlik, adalet ve insaf haklarını eksiksiz bir şekilde vermiştir.

İşte bu iki şahitliğin yanı sıra gerek eski gerek yeni birçok dürüst tanıklıklar yapılmıştır. Bunlar, bu okulu ve yetiştirdiği kişileri iyi araştıran, ilke ve hedeflerini inceleyen, tarih hazinelerinde adil yöneticilerinin ve allame liderlerinin var olduğu harika dönemleri keşfedip ortaya koyan kişilerdir.

Bu şahitler arasından bir diğer iki şahide daha değinmem yeterli olacaktır. Bunlardan biri hicri üçüncü yüzyılın sonlarına denk gelen, bu imam ve liderlerin parlak hayatlarına görgü tanıklığı eden Rüstemîler devri tarihçisi İbnü's-Sagîr (ö. 290/903)⁴²⁸dir.

İbnü's-Sagîr, gizlemediği mezhepsel taassubundan dolayı Rüstemîlere düşmanlık edip onlardan nefret etmesine rağmen, adil uygulamaları ve istikamet üzerinde olan hayatlarını çok beğendiğini açık bir şekilde ortaya koymuştur. Bu metinleri inşallah ileride sana sunacağım.

Diğer şahit ise, Mısırlı çağdaş İslâm tarihçisi, gazeteci-yazar, cesur kahraman ve adil tanık Hüseyin Mûnis (1912-1996)'dir. Kendisi, *Dustûru Ümmeti'l-İslam* adlı kıymetli kitabında güvenilir edebî kalemiyle şu hususu kaydetmiştir:

“Hz. Peygamber ve Hulefâ-yi Râşidîn dönemlerinin sona ermesiyle, bu okulun yetiştirdikleri kişiler dışında saf ve adil bir İslâmî yönetim ortada kalmamıştır. Bu okulun yetiştirdikleri kişilerin yazdıkları dışında İslam şeriatıyla/kanunlarıyla ilgili yazılıp çizilen her şey, Ümmetin meşru hakları hesabına zalim yöneticilerin otoritesini sağlamlaştırmaya yöneliktir.”⁴²⁹

Bu Okulun Yetiştirdiği Evlatların Sosyal Adalete Düşkünlüklerinin -Canlı Örnekleri ve İdeal Modelleri-

Bu okula mensup olup Ümmetin liderliğine seçilen imamlar, adalet ile insaf ilkeleri yerine gelsin, memleketlerde ve insanlar arasında istikrar ve güven tesis edilsin diye adalette, insafta, canlarını, dünya rahatlarını ve nimetlerini davalarına kurban etmekte en harika örnekleri oluşturmuşlardır. Onlar, insanlar huzur bulsunlar diye yorulmuş, insanlar tok kalsınlar diye açlığa maruz kalmış, insanlar giyinik olsunlar diye çıplak kalmış fedakâr kişilerdir. Onlar, hakkın davetçisine itaat

⁴²⁸ İbnü's-Sagîr'in Mâlikî veya mutedil bir Şii olduğu rivayet edilmekle birlikte Şîa'ya mensup olma ihtimali daha kuvvetlidir.

⁴²⁹ Hüseyin Mûnis, *Dustûru Ümmeti'l-İslam*, s. 39-42.

etmiş ve ümmetin isteklerini yerine getirmek için yönetim makamını bırakıp liderliği devretmiş kişilerdir.

İşte bu örnekler:

1- İmam el-Cülendâ b. Mes'ûd (ö. 134/751)

Uman İbâzî imamlarının ilki ve önde gelenlerinden İmam el-Cülendâ b. Mes'ûd b. Ceyfer b. Cülendâ el-Ezdî (ö. 134/751), h. 131-132/m.750 yılında Ummân'da imam seçildi. Son derece adil bir hayat süren el-Cülendâ, hem kendisi hem de ailesi halka karşı insafı/adaletli bir tutum sergilemiştir. İnsanlara, makam-mevki sahibiyken zühdün nasıl gerçekleşeceğini, hak ve adaletin tesisi için ne denli istekli olunacağını gösterdi.

Ailesinden bir kısmı –iki oğlu Nadr ile Zaide- isyan edince, onlara adaletin gereğini uygulamada tereddüt etmedi. Böylelikle halkın gözleri önünde boyunları vuruldu. Cülendâ'nın yaşananlardan dolayı kalbindeki merhamet duygusuyla gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Bunu hoş karşılamayan Müslümanlar ona:

“Ey Cülendâ! Yoksa milliyetçi/ırkçı duyguların mı kabardı?” diye sordular.

Cülendâ cevap olarak:

“Hayır, Allah'a and olsun ki bu sadece merhamettendir” dedi. Fakat halk bunu kabul etmeyip:

“Derhal yönetimi bırak!” diye ikazda bulununca Cülendâ, gönül rızasıyla yönetimi bıraktı ve Müslüman askerlerin içine girip ordudaki sıradan bir asker gibi davrandı. Düştüğü bu kötü pozisyon onu olumsuz etkilemedi. Liderliği başkasına devredip emredileni yerine getiren, çağrıldığı zaman hemen icabet eden, gelen emir ve komutalara itaat eden sıradan bir vatandaş olması kalbinde herhangi bir sıkıntı meydana getirmedi.

Müslümanlar Cülendâ'nın bu iyi niyetini ve temiz vicdanını görünce, her ne kadar Cülendâ yeniden lider olmamak için birçok özür beyan etse de onu liderlik makamına geri getirdiler.

Cülendâ'nın iktidarı döneminde, Süfrî-Hâricîlerden Şeybân b. Abdülazîz el-Yeşkûrî Ummân'da isyan hareketinde bulundu. Cülendâ, Şeybân'a engel olup onları mağlup etti ve adamlarını korkutup telaşa düşürdü. Bu saldırı esnasında Şeybân öldürüldü ve kendisinden geriye sadece kılıcı ve yüzüğü kaldı. Fakat Cülendâ ile taraftarları bunları kendilerine helal görmediler. Her ne kadar Şeybân ve beraberindekiler, Tevhid ehlinin mallarını yiyen ve kanlarını döken zalim haydutlar

olsa da Cülendâ ile taraftarları, Tevhid ehlinin mallarını kendilerine helal kabul etmemektedirler.

Zira onların ilkelerinden biri de, yanlışla yanlışla karşılık vermemek ve kötülüğü kötülükle savmamaktır. Onlar, yanlışla doğru ile karşılık verip kötülüğü iyilikle savmaktadırlar. Bundan dolayı Şeybân'dan geriye kalan kılıcı ve yüzüğü vârisini bulana kadar emanet olarak koruyup sakladılar.

İlk Abbâsî halifesi (750-754), Ebü'l-Abbâs Abdullâh b. Muhammed es-Seffâh'ın (ö. 136/754) ünlü kumandanlarından Hâzim b. Huzeyme (ö. 203/819), Şeybân'dan sonra Ummân'a gelip kılıç ve yüzüğün kendisine verilmesini istemiştir. Fakat Cülendâ ile taraftarları bunu kabul etmemişlerdir. Bunun üzerine Hâzim b. Huzeyme onlara saldırınca onlar da karşılık vermişlerdi. Nitekim Cülendâ ve veziri Hilâl b. Atiyye el-Horosânî (ö.134/751)dışındaki herkes öldürülmüştür. Ordudan sona kalan bu iki kahraman şehit olup taraftarlarına kavuşana kadar cesurca savaşmışlardır.

19. yüzyılın büyük tarihçi ve şairlerinden Ebû Şeybe Nureddin Abdullah b. Hamid es-Sâlimî (ö. 1332/1914), on dört bin beyitten oluşan *Cevheru'n-Nizam* adlı eserinde bu olayı şöyle aktarmaktadır:

“Abbasilerin ordusu, Cülendâ ile savaştı - Savaşçı toy Şeybân'ın kılıcı için,
Hâzim diye bilinen adam istedi,
Şeybân'ın kılıcını ve yüzüğünü,
Dediler ki; Olmaz! Bunlar, onun varislerindedir,
Sen ise varislerden değilsin,
Derken aralarında savaş patlak verdi,
Cülendâ'nın adamları öldürüldü,
Geriye sadece Cülendâ ile Hilal kaldı,
Yenilgi onları teslim almadı,
Cülendâ, Hilal'e dedi; “Ne dersin?”,
O; “Öne atıl! Ben öne atılan cesurlardanım” dedi.
Cülendâ, öne atıldı ve öldürüldü,
Veziri de ardından öldürüldü,
Cülendâ, ordusu için savaş gücü olarak aslan gibiydi,

Dolandığı zaman gök kartalı gibiydi,
 Düşmanlardan onu görenler şaşırıyordu,
 Savaşta sergilediği kahramanlığı görünce,
 Akılları hayrete düşüren bir medeniyet ortaya koydu,
 Övülecek bir kahramanlıkla beraber,
 Şehit oldular ve Culfar,⁴³⁰ onların şehit düştüğü yeri içine almıştır,
 Bu haber bizlere böyle gelmiştir,
 Allah'ın rahmeti ve rızası onların üzerine olsun,
 Rabbimiz onları affedip bağışlasın."⁴³¹

Büyük âlim Ebû'l-Hasan, Cülendâ'nın biyografisinden bahsederken şöyle demiştir:

"Cülendâ b. Mesud, Ummân'a gidip hakkı ortaya koymuş, uygulamış, devletin yönetimini zalimlerin elinden alıp zalimler ve taraftarlarından uzak durmuştur. İsyan edenlerle savaşmış, fakat bununla beraber mallarını ganimet olarak almayı, nesillerini köleleştirmeyi ve tebliğ etmeden öldürmeyi helal görmemiştir."⁴³²

Münir b. Neyyir el-Culanî, Cülendâ ile taraftarlarından şöyle bahsetmiştir:

"Haksız yere sadaka almamış ve onu hak etmeyenlere vermemiştir. Yeryüzündeki düşmanlarını öldürüp yok etmeleri, Müslümanların saygınlığını koruyup muhafaza etmeleri dışında hiçbir şekilde sadaka almamışlardır. Allah'ın dini ve halkın korunması ile ilgili işler yerine oturduktan sonra hakları olanı almış ve hak edenlere Kur'ân'ın hükmüne göre dağıtmışlardır. Bu Allah'ın belirlediği bir taksimattır. Allah her şeyi en iyi bilen ve en iyi hüküm verendir.

Daha sonra onlardan bize ulaştı ki, insanların gönül rahatlığıyla verdikleri dışında deniz sadakasını reddetmeyi düşünüyorlarmış. Çünkü Allah onları korumadığı takdirde kendilerine müdahale edileceğinden korkuyorlardı.

Onların işlerini yönetenlerin, ihtiyaçlarını giderenlerin, sadakaları ve halkı organize edenlerin ve halkın yargı işlerine bakanların tamamı, güvenilir, âlim, anlayışlı, takvalı, günahlardan sakınan, erdemleriyle tanınan, hayır ile yâd edilen

⁴³⁰ Julphar veya Resû'l-Hayme denilen Birleşik Arap Emirlikleri'nin bir emirliği. Bu şehir, Umman Burnu üzerinde konumlanır. Kuzey kesiminde Basra Körfezi ile 56 km'ye varan bir kıyı şeridi vardır.

⁴³¹ Ebû Şeybe Nureddin Abdullah b. Hamid es-Salimî, Cevheru'n-Nizam, c. 3, s. 479.

⁴³² Tuhfetul Ayan, c.1, s. 85.

kişilerdir. Bunlar, gayr-ı meşru adı çıkmış, evlatlık, zan altında ve suçlu olan kişiler değil, kendi kavimlerinin evlerinde yetişmiş yerli kişilerdir.

Bunlardan bazıları şöyledir:

Musa b. Ebi Câbir, Hasan b. Akabe, Velid b. Halid, Musa b. Said, Cafer b. Bişr, Main b. Ömer, Lut b. Sam, Hamim b. Muğire, Hammam b. Muğallis, Neyyir b. Abdülmelik, Abdullah b. Übey, Ammara b. Hammam, Muhammed b. Abdullah b. Selum, Ömer b. Yahya, Hamid b. Abdullah, Yahya b. Zeyd, Ömer b. Abdullah vb. kişilerdir. Bunların küfür ile alakaları olmaz, kötülük onlara sığınamaz, dinleri hakkında zan altında tutulamaz, kardeşliklerinden hoşnut olunan, görüşlerine uyulan, erdemleriyle tanınan, düşünceleriyle hakkı güçlendiren ve dinin işlerini sağlamlaştıran kişilerdir.

Bunlar, derin anlayışlı, âlim, sabırlı, sakin, dost, ağırbaşlı, dingin, zeki, akıllı, iyi, merhametli, dürüst, vefakâr, Allah'tan korkan, ibadet eden, günahlardan sakınan, akrabayı gözeten, samimi, hoş karşılanan kişilerdir.

Bunlar, kötü bir şekilde aç gözlülük yapmaz, insanların haklarını yemez, insanların kendi aralarındaki düşmanlıklarına taraf olmaz, haklarını isterken aceleci davranmaz, halkın ihtiyaçlarını karşılarken rüşvet istemez, yemekte doyumluluk tercihinde bulunmaz, birbirilerinin gıybetini yapmaz, isyan etmez, kıskançlık etmez, birbirileriyle ilişkilerini kesmez, birbirilerine sırt çevirmez, birbirilerinden nefret etmez, şüphecilerin ahlakını taşımaz kişilerdir.

Bunlar, din konusunda ahiretlerine ve dindarlara son derece düşkün, utanç verici şeylerden tiksinen, günahı ve kötülüğü terk eden, dünyadan uzak, insanlar arasında garip ve yüzlerinden tanınan kişilerdir.

Ruhunu Allah'a satmış, sabah akşam ölüme hazır ve gerisini umursamayan bu kişiler nasıl böyle olmasın ki!

İnsanlardan merhamet duygusu uzak veya yakın, suçu büyük veya küçük, değerli veya değersiz her şey hakka olan uyumuna göre kategorize edilir."⁴³³

Bunlar, Münir b. Neyyir el-Culanî'nin, Cülendâ hakkında söylediklerinin sadece bir kısmıdır. Münir, gerçekten güvenilir biridir. Hatta burada naklettiğimiz sözlerinin dışında Cülendâ ve taraftarları hakkında çok acayip şeyler söylemektedir. Hatta dediğine göre, Cülendâ taraftarlarından her birine Devlet hazinesinden ayda sadece yedi dirhem veriyor ve az ile kanaat edilmesine özen gösteriyordu. Öyle ki bazen verdiği yedi dirhemden dahi bir iki dirhem fazla kalıyor ve bunu Devlet hazinesine koyuyordu.

⁴³³ Tuhfetu'l-Ayan, c.1, s.88-89.

2-Ebü'l-Hattâb el-Meâfirî (ö. 144/761)

Ebü'l-Hattâb Abdüla'lâ b. es-Semh el-Meâfirî el-Himyerî (ö. 144/761), Kuzey Afrikadaki Trablusgarp'ta Cebeli Nefûse bölgesindeki İbâzîler tarafından seçilen (140/757) ilk imamdır. İnsanlar arasında adaletin ölçülerini uygulayıp halkı adaletle yönetmiş ve ganimeti eşit bir şekilde dağıtmıştır. Muhaliflerin onlara yaptığı muamelenin aynısını onlara yapmayı kabul etmemiştir.

Kayravan halkından bir kadın, Berberî Verfecûme (ورفجومه) kabilesine karşı İmam Ebü'l-Hattâb'dan yardım ister. - Berberî Verfecûme kabilesi, İmam Ebü'l-Hattâb döneminde Kayravan yönetiminde bulunan Sufriyye mezhebine bağlı bir kabiledir.- Kadın, bu kabileden acımasız bir şekilde zulüm görmüştür. Ebü'l-Hattâb'ın hayatını ve adaletini duyunca bunlara karşı ondan yardım dilemiştir. Ebü'l-Hattâb, taraftarlarından oluşan bir ordunun başına geçerek, kadına yardım etmek için bu kabilenin üzerine yürümüştür. Ordusunu, düşmanların mallarına el uzatmamaları hususunda uyardı. Zira her ne kadar isyan etmiş ve yanlış inançları gereği Tevhid ehlinin mallarını helal kılmış olsalar da Tevhid ehlinen (Allah'ı bir kabul edenlerden) olduklarından malları koruma altındadır. Böylelikle her ne kadar isyanları, tebliğ ettikten sonra onları öldürmeyi helal kılsa da, onlara misliyle mukabele edip mallarını helal görmek caiz değildir.

Ebü Hattab 'ın taraftarlarından Halid el-Levvâtî, Ebü Hattab 'dan ayrılarak düşmana misliyle muamele etmesi için itirazda bulundu. Halid bu fikrini, şu ayetlerden anladığı mana üzerine inşa etmiştir:

وَجَزُوا سَيِّئَةً سَيِّئَةً مِّثْلَهَا

“Bir kötülüğün karşılığı ona denk bir davranıştır”⁴³⁴

الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ فَمَنْ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ
مِثْلَ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

“Saldırmazlık kurallarına riayet karşılıklıdır. Şu halde kim size saldırırsa, onun saldırısının dengiyle siz de ona saldırın.”⁴³⁵

⁴³⁴ Şûrâ; 42/40.

⁴³⁵ Bakara, 2/194.

Ancak Ebû Hattab , bu teklifi kabul etmedi. Zira onlar, din dairesinden çıkmamışlardır. Her ne kadar sapkınlıkları ve isyan girişimleri olsa da, Kelime-i Tevhid لا اله الا الله, mallarını koruma altına alır.

Halid el-Levvâtî:

“Onlar, bizlerin mallarımızı yedikleri gibi, biz de onların mallarını yiyeceğiz!” deyince Ebû Hattab da cevap olarak:

“O takdirde Allah’ın, onları attığı gibi bizleri de ateşe atması gerekir!” dedi.

كُلَّمَا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعْنَتْ أُخْتَهَا حَتَّىٰ إِذَا ادَّارَكُوا فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ أُخْرِيَهُمْ لِأُولِيهِمْ
رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا فَاتِّهِمُ عَذَابًا ضِعْفًا مِّنَ النَّارِ قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٍ وَلَكِنَّ لَا تَعْلَمُونَ

“Her ümmet girdikçe yoldaşlarına lânet edecektir. Hepsi birbiri ardından orada (cehennem) toplanınca, sonrakiler öncekiler için, "Ey rabbimiz! Bizi işte bunlar saptırdılar! Onun için onlara ateşten bir kat daha azap ver!" diyecekler. Allah da, "Zaten hepiniz için bir kat daha azap vardır, fakat siz bilmezsiniz" diyecektir.”⁴³⁶

Bu değerli ilkleyle binaen, Ebû Hattab ordusunu, düşmanların mallarına el uzatmamaları hususunda uyardı. İnsanlar önceki savaşlarda malların talan edilmesi ve talan edilmesi güç veya imkânsız olan eşyaların yakılıp yıkılmasına alışmıştı. Savaş bittikten sonra evlerinden çıkınca ekinlerini ve meyvelerini biçilmiş veya yakılıp yıkılmış, çarşılarını talan edilmiş ve mallarını savrulmuş bulacaklarına inanıyorlardı. Fakat karşılaştıkları şey, onlar için çok garip bir sürpriz olmuştu. Zira her şeyi bıraktıkları gibi bulmuşlardı. Gördükleri tek değişim, güneşin aşırı sıcağı ve tozlanma gibi doğa kaynaklı şeylerden dolayı eşyalarındaki değişimdi. Hatta savaşta öldürülenlerin meydandaki cesetlerinin yanından geçen bir kadın, öldürülenlerin teçizatlarına dokunulmadığını görünce çok şaşırılmış ve “sanki uykudalar” demiştir. Bundan dolayı o bölgenin adı “uyku bölgesi” diye isimlendirilmiş ve günümüze kadar da bu ismi devam ettirmiştir.

Ebû Hattab, savaşta öldürülenleri teftiş ettiği sırada birinin malının talan edildiğini görünce, tellal yüksek sesle: “Kim öldürülenlerden bir şey aldıysa geri getirsin!” diye seslendi. Ebû Hattab, malın geri getirilmesinden umudunu kesince; “Kim bunu aldıysa Allah, onu herkesin gözü önünde afişe edip rezil etsin!” diye beddua etti. Elbette onun gibi birisinin duasının kabul olması haklıdır.

Nitekim kabile Trablusgarp’a doğru yola çıkınca hakkı yerine getirdiklerinden dolayı kazandıkları zaferin neşesini çıkarmak üzere atların dizginlerini serbest

⁴³⁶ A'râf; 7/38.

bıraktılar. Tam bu esnada İmam Ebû Hattab 'ın adamlarından Cemil es-Sidratî'nin eyer kayışı koptu ve yere çakıldı. Böylelikle eyerinin altına gizlediği mallar ortaya çıktı. Bunun üzerine İmam Ebû Hattab , derhal yaptığı şeye uygun bir ceza ile cezalandırdı.

Cemîl es-Sidrâtî, İmam Ebû Hattab 'ın kendisine yaptığı bu muameleye çok sinirlenip -henüz ilk dönemlerinde olan yani Halife Mansûr dönemindeki- Abbasilere sığındı ve onları Ebû Hattab 'a karşı tahrik etti. Abbasiler, Muhammed b. Eş'as komutasında muazzam bir orduyla üzerlerine saldırdı.⁴³⁷ Ebû Hattab beraberindeki müminlerle onlara karşı çıkıp savaştı ve görülmemiş bir mağlubiyet yaşattı. Kaybedeceklerini anlayan Abbasi ordusu, hileye başvurdu. Geriye doğru gittiği zannını veren bir taktik uygulaması yaparak Ebû'l-Hattâb kuvvetlerinin izin almadan dağılmasına sebep oldu. Bunun üzerine sıkı bir dönüş yapan Abbasi ordusu, Tavurga mevkiinde Ebû'l-Hattâb ve beraberindekilere saldırarak hepsini kılıçtan geçirdi. (Safer 144 / Mayıs 761).

Bu şehitler, ilkelerini korumak ve bu hususta aşırıya kaçmamak için canlarını feda ettiler. Zira bunların dünyada adalet ölçülerini tesis etmek ve adalet ile insaf satırlarını tarihin sayfalarına kaydetmekten başka bir gayeleri yoktu.

2-Rüstemî İmamlar

Mağrib bölgesinde kendilerine biat edilmiş, orta ve uzak Mağrib olmak üzere iki bölgeye de etkinlikleri uzamıştır. İnsanlar arasında adaleti yayıp dünyanın en ücra köşelerinde dahi güzel bir şekilde anılmayı başarmışlardır. Onların adaletlerini ve güzel davranışlarını duyan insanlar farklı memleketlerden yola çıkıp onlara gitmişlerdir.

Tüm bunlara, mezhepsel taassubundan dolayı Rüstemîlere düşmanlık eden ve bu düşmanlığı gizlemeyen Rüstemîler devri tarihçisi İbnü's-Sagîr (ö. 290/903) de şahitlik etmektedir. İnşallah ileride bu şahitlik metinleri gelecek.

⁴³⁷ Halife Mansûr, Mısır valiliğine tayin ettiği Muhammed b. Eş'as el-Huzâî'den bu meseleyi halletmesini istedi. Bunun üzerine İbnü'l-Eş'as 40.000 kişilik bir ordu ile İfrîkiye'ye yöneldi. Durumdan haberdar olan Ebû'l-Hattâb da 200.000 kişiye yakın bir ordu ile Trablus'tan çıkarak Tavurga'nın güneybatısında bulunan Verdâse'ye gidip karargâhını kurdu. Fakat İbnü'l-Eş'as'ın, doğuya gittiği zannını veren bir taktik uygulaması Ebû'l-Hattâb kuvvetlerinin dağılmasına sebep oldu. İbnü'l-Eş'as sıkı bir yürüyüşle Trablus'a ulaştı. Ebû'l-Hattâb da onu durdurmak için süratle yakındaki kabileleri topladı. İki taraf Tavurga'da karşılaştı. Cereyan eden şiddetli savaş sonunda Ebû'l-Hattâb mağlûp oldu, kendisi ve taraftarlarının çoğu öldürüldü (Safer 144 / Mayıs 761).

(Hak odur ki, düşmanların dahi o hakkın tasdikine şahadet etsin.)

4-İmam el-Varis b. Ka'b el-Harûsî (h.179-192)

H. 179/m.795 yılında Ummân'da imam seçilip kendisine biat edilmiştir. Adaletin uygulanması için kollarını sıvayıp ciddiyetle çalıştı. Örneğin el-Varis, şariat/ilahi hüküm gereği hapsedilmesi gereken bir grubu vadiye yakın bir yerde hapseder. Vadide azgın bir sel meydana gelir. el-Varis, mahkumların bu azgın selde boğulacağından endişe edip korktu ve hemen serbest bırakılmalarını emretti. Fakat gardiyanlar, vadiyi aşım mahkûmları kurtarmaya cesaret edemedi. el-Varis:

“Onlar, bana emanettir. (Siz gitmiyorsanız!) Bizzat kendim gidip onları kurtaracağım” dedi ve emanetinin korunmasına yardımcı olanlarla beraber vadiye doğru gitti. Fakat vadideki azgın sel, onları içine alıp sürükledi ve böylece hepsi emanetin ve verilen sözün korunması uğruna kendilerini feda ettiler.

Tarih, bu adil imamın büyük kahramanlığını kaydetmiştir. 19. yüzyılın büyük tarihçi ve şairlerinden Ebû Şeybe Nureddin Abdullah b. Hamid es-Sâlimî (ö. 1332/1914), *Tuhfetu'l-A'yan* adlı eserinde İmam el-Varis hakkında şöyle demiştir:

“el-Varis, daima insanlara güzel davranmış ve adaleti ayakta tutmuş bir imamdı. Yüce Allah onun için katında takdir ettiğini (ölümü) seçene kadar da bu böyle devam etti. Ölüm sebebine gelince, Nizva'daki⁴³⁸ Kalpoh vadisindeki azgın selde yetmiş arkadaşıyla beraber boğularak öldü. Olayın aslı şöyledir;

“el-Varis, şariat/ilahi hüküm gereği hapsedilmesi gereken bir grubu Savkım⁴³⁹ bölgesinin yakınının hapsedmişti. Mahkûmlar orada hapsedilmiş bir vaziyetteyken azgın bir sel vadiyi kaplamıştır. İmam el-Varis'e; “Bu gidişle sel mahkûmları yutacak” denildiğinde, hemen serbest bırakılmalarını emretti. Fakat hiçkimse, vadiyi aşım mahkûmları kurtarmaya cesaret edemedi. İmam; “Onlar, bana emanettir. (Siz gitmiyorsanız!) Bizzat kendim gidip onları kurtaracağım. Zira kıyamet günü onlardan sorumlu olacak benim!” dedi ve peşinden giden arkadaşlarıyla beraber vadiye doğru gitti. Fakat vadideki azgın sel, mahkûmlarla beraber onları da içine alıp sürükledi.”⁴⁴⁰

⁴³⁸ Nizva, Umman'ın Ed Dahiliye valiliği'nin yönetim merkezi olan şehir. Şehrin nüfusu 26 Kasım 2009 tarihinde toplam nüfusu 221,115'tir. Ayrıca Ed Dahiliye Bölgesi'nin en büyük şehridir. Nizve şehri Umman'ın en eski şehirlerinden olup İslami eserlerden ve ticaret bakımından da çok zengindir.

⁴³⁹ Savkım, Umman'ın Saham eyaletinde yer alan bir bölgenin adıdır. Şaham eyaleti ise kuzeydoğu Umman'da, Al Batinah Bölgesi'nde bir sahil kasabasıdır.

⁴⁴⁰ Ebû Şeybe Nureddin Abdullah b. Hamid es-Salimî, *Tuhfetu'l-A'yan*, c.1, s. 118.

İmam es-Sâlimî, aynı şekilde on dört bin beyitten oluşan *Cevheru'n-Nizam* adlı eserinde bu olayı şöyle vezinlemiştir.

“ Varis b. Ka'b el-Harûsî,
Kendine özgü erdemiyile kazandı,
Zindanda bir grup vardı,
Sel gelince, tehlikenin farkına vardı,
Bizzat kendisi onları kurtarmaya gitti,
“Emanetim!” deyip onlara doğru yürüdü,
Sel iyice azgınlaştı ve boğuldu,
Ardından gidenler de boğuldu,
İmamla beraber yetmiş kişiydiler,
Emaneti koruma uğruna hepsi öldüler.”⁴⁴¹

5-İmam Gassân b. Abdullah el-Yahmedî

Gassân b. Abdullah el-Yahmedî, Varis b. Ka'b el-Harûsî'nin vadide boğulmasının ardından (192/808) yerine geçip imam olarak kendisine biat edilmiştir.⁴⁴² İslam topraklarını korumak, dinin nurunu yükseltmek ve insanlar arasında adalet ölçülerini tesis etmek için kollarını sıvamış ve gecesini gündüzüne katmıştır. Hiçbir yakınlık bağına ve düşmanlık kinine bağlı kalmadan, gasp ettiği hakkı geri alana kadar güçlüye el koymuş ve gasp edilen haklarını eksiksiz bir şekilde alıp onlara iade edene kadar zayıf kişilerin ellerinden tutmuştur.

Ummân'daki el-Batinah⁴⁴³ bölgesinde bahçıvanların toprakları su çarkı ile sulama âdeti, Gassân'ın hoşuna gitmişti. Zira normalde krallar, su çıkarma ve toprakları sulama işlerinde kölelerini kullanıyorlardı. Gündüz güneşinin sıcağı altında zorlanan işçilerin daha rahat etmeleri için sulama işlerini özellikle

⁴⁴¹ Ebû Şeybe Nureddin Abdullah b. Hamid es-Salimî, *Cevheru'n-Nizam*, c.3, s. 488-489.

⁴⁴² Aynı zamanda Gassân döneminde Umman, İbâzî davetinin merkezi oldu ve Basra İbâzî ileri gelenleri Umman'da toplandı.

⁴⁴³ El-Batinah Kuzey Valiliği, Umman'ın bir valiliğidir. El-Batinah Bölgesi, el-Batinah Kuzey Valiliği ve el-Batinah Güney Valiliği'ne bölündüğü 28 Ekim 2011 tarihinde kuruldu. Valiliğin merkezi Sohar'ın vilayettir.

gündüzleri değil, geceleri yaptırıyorlardı. Hâlbuki Hz. Peygamber (a.s), köleleri yatsı namazından sonra çalıştırmayı yasaklamıştır.⁴⁴⁴

Gece çalıştığı kadarıyla gündüz rahat edebilmesiyle ilgili âlimler iki farklı görüş ortaya koymuştur. Bir kısım âlimler, dönemin koşullarını göz önünde bulundurarak buna ruhsat vermişlerdir. Diğer âlimler ise rivayetin zahirine bağlı kalarak bundan menetmiştir.

İmam Gassân, Hz. Peygamberin kölelere verdiği (gece istirahati) hakkından onları mahrum bırakmamak için, kölelerin geceleri çalıştırılması âdetini değiştirmek istemişti. Fakat şehrin iş hayatı yapısı, bu âdete bağlı olduğundan bu değişimi yapamadı ve bu onun içinde bir dert/sıkıntı olarak kaldığından şöyle demiştir:

“Ummân el-Batinah bölgesindeki köleler haricinde herkes hakkında adil davrandık.”⁴⁴⁵

Bu, onun Allah'tan ne kadar çok korktuğuna ve adaleti ihmal etmemek için gösterdiği duyarlılığına bağlıdır. İmam es-Sâlimî, İmam Gassân'ın bu hususta günaha girmekten imtina ettiğini belirterek bu ihtilafı *Cevheru'n-Nizam* adlı eserinde şöyle açıklamıştır:

“Yatsıdan sonra köleleri çalıştırmazdı,
Gönüllü olarak çalışanlara ise ikramda bulunuyordu,
Geceleri çalıştıkları miktarda,
Gündüzleri istirahat etmeleri caizdir,
Böyle denmiştir, el-Batinah ahalisi için de böyledir,
Bu ruhsat, özellikle onlar içindir,
Onlar, geceleri bizlere engel oluyorlar,
Gündüzleri ise bu engel kalkıyor,
Bu durum, şüphelendirdi,
Erdemli ve olgun İmam'ı,
Abdullah el-Gassân'ın delikanlı torunları,
Adalet deyince onlar ve yaptıkları, akla gelir,

⁴⁴⁴ Rebi, 267/678.

⁴⁴⁵ Ebû Şeybe Nureddin Abdullah b. Hamid es-Salimî, *Tuhfetu'l-A'yan*, c.1, s. 129.

Onun, adaleti yeryüzünü doldurdu,
 Fakat el-Batinah köleleri, bu adalete erişemedi,
 Allah, ondan razı oldu,
 Onun yücelten, Allah korkusu oldu,
 O, ruhsat ile amel etmedi,
 Uygulanması daha zor olanı tercih etti.”⁴⁴⁶

6-Salt b. Malik

H. 237 yılında kendisine biat edildikten sonra Ummân'ı adaletle yönetti ve h. 273 yılında kadar iktidarı devam etti. Kararlı ve güç vasıtalarına bağlı, din konusunda son derece hassas, herkese hatta en azılı düşmanlarına karşı bile son derece adaletliydi. Fakat Sokotra⁴⁴⁷ Hıristiyanları valilerine ihanet edip onu öldürdüler ve bölgedeki memleketleri işgal edip oralarda bozgunculuk yaptılar. Muhtemelen Sokotra Hıristiyanlarını cesaretlendirip asker ve silah desteğinde bulunanlar Habeşistan Hıristiyanlarıydı. Sokotra'da yaşayan Müslüman bir kadın bu acı verici olayı anlatan kederli duygularını ortaya koyduğu bu kasidesini İmam Salt b. Malik'e göndermiştir. Şöyle ki:

“Erdemi umulan İmam'a de ki;
 Ey soylu hükümdarın oğlu ve şerefine evladı,
 Hoşgörülü yüce efendinin oğlu,
 Ataların, Arapların efendisi ve en üstünüydü,
 Sokotra, İslam'dan yoksun oldu,
 Kendilerine şeriat ve hak ile batılı birbirinden ayıran kitaplar verildikten sonra,
 Terörist bir kabile olarak kabul ediliyorken sevimli bir hale geldi,
 Onların devletinin gölgesinde mal ve soy ile,
 Bölgedeki ağaç dallarında güzel kırlangıçlar kalmadı artık,
 Yaş bir ağaç da kalmadı,

⁴⁴⁶ Ebû Şeybe Nureddin Abdullah b. Hamid es-Salimî, Cevheru'n-Nizam, c.2, s. 251-252.

⁴⁴⁷ Sokotra dört adadan ve Arap Yarımadası'nın 350 km kadar güneyinde Hint Okyanusu'ndaki Yemen' e bağlı adacıklardan oluşur. Uzun yıllar Aden ili' ne bağlı olan ada, 2004 yılında Hadramut ili'nin bir parçası oldu. 2013 yılında yapılan düzenleme ile müstakil Sokotra ili oldu

Hidayetin yerini, küfür ve günah aldı,
Ezanın yerini, tahtadan çanlar aldı,
Yeni nesil/soy ahlaksız adamlarla doldu,
Aşağılık ve zulüm ile yükSelemek isteyenler,
Senin Sokotra valine zulmettiler,
Kutsalları çiğnediler ve malları yağmaladılar,
Şerefli ve eşit paylaşımında bulunan gence ihanet ettiler,
Harap olmuş çölde kulaklarını tiksindirdi,
Çok sert bir çarpışmaya girdiler,
Yedi kirli köpekten sığınacakları kimse yoktu,
Hep birlikte İslam'ın kutsallığını söküp attılar,
Acı ve keder ile kopuk kopuk bağırıyorlar,
Erdemi umulan İmam'a de ki;
Dine ve soy kızlarımıza yardım eylesin,
Nice bekâr ve dul güzel kızlar,
Soyu ve ataları değerli olan kişilerdendir,
Dinsiz kaba adamlar onlara saldırdığı zaman babalarını çağırıyorlar,
Göğüsleri ve bacaklarının ön kısmına el koyan,
Dinsiz ve kaba adam ona tecavüz eder,
Mihri verilsin diye helal dairede herkesten sakındırdığı namusuna,
Tüm sıkıntılarıyla bütün avret bölgelerini soydular,
Utangaçlıkla sakladıkları,
Bebegin annesini emmesi gibi kızların baldırlarını açtılar,
Salkım salkım üzümler gibi kıvrım kıvrım ettiler,
Mihirlerini vermeden ve nikâh kıyamdan zorla yaptılar,
Çarmıklara gererek elbiselerini soydular,
Bunları bana yardım eden gözlerime ve göz kapaklarıma söylüyorum,
Ey cömertliğin gözü! Dostlar kazan,

Salt b. Malik, huzurla uyuyorken,
 Sokotra'da kutsallar çiğnenmektedir,
 Ey insanlar! Müslüman kadınlara yardım edin,
 Çeneleriniz ve dizleriniz üzerine emekleseniz dahi,
 Ta ki dinin direği tekrar yerine dikilsin,
 Allah, zalimleri ve haktan şüphe edenleri kahreylesin,
 Daha sonra parlak ve dürüst bir dava ortaya çıkacak,
 Kötülükten sonra, kitapların metoduna hayat verecek,
 Allah'ın salâtı/rahmeti, seçkin Efendimiz üzerine olsun,
 O ki, yaratılmışların en hayırlısı, güvenilir ve seçilmiş olanıdır.”

Bunun üzerine İmam Salt b. Malik, Ummân'dan gönderdiği yüzlerce gemiden oluşan filo-donanma ile kurtardı. Ordunun komutasını, adaletlerine ve dindeki güvenilirliğine itimad ettiği, Muhammed b. Aşire ile Said b. Şemlal'e vermiştir. İslam'da savaş hukukunu ve insan haklarının gözetilmesini içeren akılları hayrete düşüren bu antlaşmayı bunlara teslim etmiştir. Bu antlaşma, ümmetin askeri uygulamalarında tutunması gereken İslamî bir sistemdir.

Değerli kardeşimiz Dr. Muhammed Ali el-Bâr,⁴⁴⁸ bu antlaşmayı görüp incelemiş, haddi aşan saldırganlara karşı adaletli ve insafli olunmasına dair son derece hassasiyet gösterilmesi gerektiğini görmüştür. Adalet ve insaf, çoğu kez savaştaki kararlılığı körükleyen fanatizm ateşine kapılarak yok olup gider. Özellikle bu hükümler, başka dine mensup olan saldırganlar hakkındadır.

Dr. Muhammed Ali el-Bâr, bu hususun yazılmasını, Suudi Arabistan'da ve dışarıdaki birkaç gazetede yayınlanmasını teklif etmiştir. İmam Salt b. Malik'in, fikrî dengenin kaybedildiği bu hareketli durumlarda düşmanlara karşı göstermiş olduğu bu tutumu, onun son derece beğenisini kazanmıştır. Bu sözleşmenin, savaş hukuku açısından Uluslararası Antlaşmaların içermiş olduğu tüm teorilerin üstünde olduğunu ifade etmiştir.

⁴⁴⁸ Pof. Dr. Muhammed Ali el-Bâr, 1939 yılında Aden'de doğmuştur. Cidde'deki Kral Abdulaziz Üniversitesinde hala hocalık yapmaya devam etmektedir. İslamî tıp ile ilgili çalışmaları vardır. "Kur'an-ı Kerim ve Modern Tıbbâ Göre İnsanın Yaratılışı" adında meşhur bir eseri vardır.

Dr. Muhammed Ali el-Bâr, “Gayri Müslimlerle İlişkiler, İslam’da Diyalog ve Hoşgörü, Tarihten Deliller” adındaki kitabında bu antlaşmadan övgüyle bahsedip antlaşmanın bir bölümünü yaptığı yorumlarla beraber kitabına almıştır. Şöyle ki:

“İmam Salt b. Malik’in istediği oldu. Allah ordusunu muzaffer kılıp inancını destekledi ve sözleşmeyi bozan isyancı/azgın Habeşistan Hıristiyanları ile onları destekleyen Sokotra Hıristiyanlarını mağlup eyledi. İslam’ın sancağı yeniden yukarıya kaldırılıp minarelerden Allah’ın adı yükseltildi. Allah, seçkin kullarına zafer, şeref ve imkânlar verdi. Gökyüzünün adaleti, yeryüzüne yayılmış oldu. İnsanlar, bu Müslümanlardan önceden hiç görülmemiş manevi bir ahlaki görünce bölük bölük Allah’ın dinine girdiler. Zira Müslümanlar kötülüğe iyilik, ihanete vefa ve düşman ile karşılaştıklarında azimle sağlam bir şekilde yerlerinde dururlar. Böylelikle Allah’ın yardımı geldi, fetihler nasip oldu ve Allah’ın dini dünyanın en ücra köşesine kadar yayıldı.”

“İmam Salt b. Malik’in bu vasiyeti, Devlet işlerindeki en üstün belge olarak kabul edilir. Özellikle de düşmanla savaş ve uyarı gibi durumlarda ve hak davete icabet edip tövbe ettikleri ve geri döndükleri vakit yapılması gereken güzel muameleler de böyledir.

Müslümanlara karşı işledikleri adam öldürme, kan dökme ve kutsalları çiğneme gibi tüm çirkin işlere rağmen, onlar bizim kardeşlerimizdir. Bizim faydamıza olan onların da faydasıdır ve zararımıza olan onların da zararındadır.

Şayet tüm bunları reddederlerse, onları antlaşmaya bağlı kalmaya, cizye ödemeye, antlaşmayı bozanları cezalandırmaya, antlaşmayı bozup bozmayanların birbirinden ayırt edilmesine, masum Hıristiyanların katil ve kan dökücülerin suçlarının cezalarını çekmemesine davet ettik. Onlara galip geldiğimizde iyi davranmak, yönetimi imama teslim etmek ve işleri eski rayına oturtmak gerekir.

Gerçekten bu, Sokotra Hıristiyanlarının adalet garajına girmelerine ve hatta bazılarının İslam’a girmelerine neden olmuştur. Hıristiyanlık dini üzerinde kalanlara, İslam Devleti inançlarını ve ibadetlerini yerine getirebilmeleri için tam bir özgürlük sağlamıştır. Onlar, 913/1507 yılında Portekiz istilasına kadar inançları üzerinde devam etmişlerdir. Fakat bu istila, Sokotra Hıristiyanlarının Portekizlilerle savaşmaları ve nitekim İslam dinine girmeleri ile sonuçlanmıştır.”⁴⁴⁹

Dr. Muhammed Ali el-Bâr’in bu adil şahitliği, İmam Salt b. Malik’in adil tutumudur. İmam Salt, antlaşmayı bozmalarına, kan dökmelerine ve kutsalları

⁴⁴⁹ Muhammed Ali el-Bâr, “Gayri Müslimlerle İlişkiler, İslam’da Diyalog ve Hoşgörü, Tarihten Deliller”, Daru’l-Kalem, Dımaşk, s. 96-98.

çiğnemelerine rağmen Sokotra Hıristiyanlarına çok iyi davranmıştır. Onlara, Kur'ân'da var olan din ve inanç özgürlüğünü bahşetmiştir.

Dolayısıyla insafli bir kişi, İmam Salt ile Portekizlilerin muamelelerini karşılaştırdığında –Sokotra ahalisi ile Portekizliler Hıristiyan (dindaş) olmalarına rağmen- iki muamele arasında büyük bir fark görür. Zira Portekizliler, Sokotra Hıristiyanlarının Ortodoks olarak kalmalarına bile müsaade etmemiş ve onları kendi mezhepleri olan Katolik mezhebine girmeye zorlamışlardır. Bunlar, Portekizli zalim ve cânî komutan Boukerque'nin, hatıralarında bahsettikleridir.

İmam Salt'ın, Sokotra'yı işgalcilerden kurtaran ordusunun komutanlarıyla yapmış olduğu antlaşmayı ve içeriğini unutmamamız gerekir. Antlaşmanın içeriği: "Allah'tan korkma, ibadete sınıksız sarılma, Allah'ın kulları arasında adaletli olma, düşmanlara karşı insafli olma ve onlarla ilişkilerde şerî/ilahî hükümleri çiğnememe" şeklindedir.

Antlaşma çok uzun olduğundan değerli okuyucuları bezdirmemek için antlaşmayı tüm detaylarıyla zikretmeyecek ve bu hususta meydanı Dr. Muhammed Ali el-Bâr'e bırakacağız ki kendisi insafli açıklamaları ve adil şahitliğiyle bu antlaşmaya dair hususları ortaya koysun.

Dr. Muhammed Ali el-Bâr, yukarıda adı geçen kıymetli kitabında antlaşmanın birkaç paragrafını nakletmiştir. Diğer paragraflara ise birtakım işaretlerde bulunmakla yetinmiştir. Kitabındaki ifadeler, İmam Salt'ın, en kötü düşmanlarına ve muhaliflerine karşı tutunduğu adil pozisyonunu yüceltmektedir. Şöyle ki:

"İmam Salt antlaşmaya, Allah'ı anarak ve kelimeyi Tevhid getirerek başlamıştır:

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla,

Şahitlik ederim ki Allah'tan başka ilah yoktur, O tektir ve Onun ortağı yoktur. Her şeyin anahtarı Onun katındadır. O tektir, birdir, yücedir, uludur, yüceliğinin sınırı ve mülkünün haddi hesabı yoktur. Takdir ettiğine engel olacak ve emrini geri çevirecek yoktur, benzeri ve zıddı yoktur. Mahlûkatı tek başına yaratmıştır, hakka yardım etmiş işleri düzeltip rayına oturtmuştur. Yücedir ve (şah damarından daha) yakındır. Fakat yüceliği bakımından (mekân ve cihetten münezze bir şekilde) çok uzaktır. En iyi işiten, gören, bilen, hesap eden, takdir eden, hükmeden, onurlandırıp aziz eden ve alçaltıp zelil edendir."

Daha sonra seçkin Peygamber Hz. Muhammed'e ve ehl-i beytine salât getirmiştir. Allah'ın Hz. Peygamber vasıtasıyla kullarına delillerini nasıl sunduğunu, onu putlardan nasıl arındırdığını, imanın kurallarını nasıl belirlediğini ve şeytanın taraftarlarını nasıl kovduğunu beyan etmiştir.

Ardından orduya ve komutanlara Allah'a samimi bir şekilde tövbe etmelerini ve işlerini samimi bir şekilde Onun için yapmalarını emretmiştir:

“Kimseni sizleri görmediği yerlerde Allah'tan korkun ve bu korku ile kusurlu hastalıklarınızdan tedavi olup kurtulun. Allah'a günahlardan arınmış bir şekilde kavuşmak için hazırlık yapın. Geçmiş tüm günahlarınızdan tövbe edin. Ömrünüzün geriye kalanında Allah'ın sizden razı olacağı şeyler yapın. Dininizi koruyun ve ne kendi dünyanıza ne de başkalarının dünyasına değiştirmeyin. Şüpheli şeylerden uzak durun ve şehvetinizin arzuladığı haramlardan kendinizi alıkoyun. Gözlerinizi hainlikten koruyun. Namuslarınızı haramdan sakındırın. Ellerinizi ve dillerinizi haksız yere insanların kanlarından, mallarından ve namuslarından uzak tutun. Yalan söylemekten, haram yemekten ve içmekten, kötü toplulukların arasına girmekten ve düşmana dalkavukluk yapmaktan uzak durun. Emaneti ehline verin. Yakın akrabalarınız hakkında bile olsa söylediğiniz her sözde adil olun. Allah'a verdiğiniz sözü tutun. İşte günahattan korunmanız için Allah bunları size emretti.”

İmam Salt daha sonra, uzunca namazı vaktinde ve huşu (tam teslimiyet ve saygı) içinde kılmalarını emretti. Savaş ve korku esnalarında nasıl namaz kılınacağını öğretti ve şöyle devam etti:

“Ey Şurat kesimi! Ben sizin yönetiminizden ve Sokotra'nın savaşçı ve barışçı tüm halkının korunmasından sorumluyum. Aynı şekilde namaz kılmanızdan, zekât ile cizye vermenizden, uzlaşma ile barıştan, antlaşmayı bozan Hıristiyanlarla veya yolculuk esnasında ya da ikamet ettiğiniz durumlarda sizinle savaşanlarla, emir ve yasaklardan, hakkı verip batıla engel olmaktan, mazlumu zalimden kurtarmaktan, işleri raylarına oturtmaktan, yakın uzak tüm hak sahiplerine adaletten düşen payı vermekten, sadakaların üçte birini ehline paylaşmaktan, velileri hazır olmayan kadınları kendilerine denk olup razı oldukları kişilerle dört dirhemden az olmayan mihrinin verilmesi şartıyla onları evlendirmekten, yetimlere vekiller tahsis etmekten, geriye bıraktığı mallarında ne vasîsi ne de vekili olanlara vekil atamaktan, yetimlerin kendilerine kalan mallarını belirtmekten ve kadınlara kocalarından doğan nafaka haklarını adil ve örf'e uygun bir şekilde vermekten sorumluyum.

Muhammed b. Aşire ile Said b. Şemlal'ı sizlere komutan tayin diyorum. Sizleri Allah'a itaat etmeye, Onun hakkını eda etmeye, düşmanlarına karşı karada ya da denizde topluca ya da ayrı ayrı mücadele etmeye çağırdıklarında onlara kulak verip itaat edin ki niyetleriniz sağlaştınsın, yönetiminiz güzelleşsin ve kalpleriniz Hakka yumuşasın. Birbirinize düşmeyin, sonra zayıflarsınız ve zaferi elden geçirirsiniz...”

Ardından onlara Allah'ın ayetlerini, komutanlarının sözlerini dinlemelerini, samimi olmalarını, birbirilerinden nefret etmemelerini, birbirilerini

kandırmamalarını, soy sop ile övünmemelerini kelime-i Tevhid üzere birbirini destekleyen sütunlar gibi tek el olmalarını, bir organı rahatsız olunca öteki organların tamamı uykusuzluk ve derin bir rahatsızlık hisseden tek bir vücut gibi olmalarını hatırlattı. Öte yandan insanlar için ortaya çıkarılmış, iyiliği emredip kötülükten alıkoyan en hayırlı ümmet olduklarını anımsattı ve dedi ki:

“Bu Hıristiyanlar isyan edip azdılar ve antlaşmayı bozdular. Allah’tan onlara karşı zafer dileriz. Yürüdüğünüzde veya konakladığınızda çokça Allah’ı anın. Zira kalpler Allah’ı anmakla huzura erişir. Gemi kaptanlarınıza tam itaat ediniz ki dağılmayasınız ve birbirinizin önüne geçmeyiniz. Birbirinizin çağrısını işittiğinizde, bu çağrıyla belirli bir anlam kastedildiğinde uyum gösterin ve Allah’ın izniyle birbirinizi destekleyin. Allah yarınmaya gelmenizi nasip ederse bekleyin ve istişare edin/birbirinize danışın. Dilerim Yüce Allah, sizleri yanlış bir kararda bir araya getirmesin.”

Daha sonra İmam Salt, antlaşmayı bozan köye yaklaşımlarını ve köyü ablukaya almalarını emretti. İçlerinden antlaşmayı bozmayan adil kimselere elçi gönderip şöyle dedi:

“Onlara bildirin ki, canları, kanları, kutsalları, soyları ve malları güvencemiz altındadır. Bizler, önceki barış antlaşmamıza bağlı olup cizye vermeleri karşılığında onları koruyacağız. Bu antlaşma bozulmayacak ve değiştirilmeyecektir.

Onlara cizyelerini getirmelerini emredin. Onlarda islah/müzakereye elverişli önde gelen birkaç kişiyi seçin ve onları antlaşmayı bozup Müslümanlara isyan edenlere gönderin. Gönderdiğiniz kişilerden ikisi iyi ve namaz kılanlardan (yani Müslüman) olsun. Şayet iki iyi ve namaz kılan (Müslüman) kişiyi bulamazsanız bir (Müslüman) kişi göndermeniz yeterlidir. Bu kişiler antlaşmayı bozanlara gidip benim ve sizin adınıza onları İslam’a, namaz kılmaya, zekât vermeye, Allah’ın haklarını gözetmeye ve günahlarından sakınmaya davet etsinler. Şayet bunları kabul ettikleri takdirde ne ala! Bu seçim onlar için iki şeyden en hayırlısı olur ve tüm yaptıklarını siler/affettirir.

Fakat bunu İslam’a girmeyi kabul etmedikleri takdirde derhal ettiklerinden pişmanlık duyup Müslümanlarla yaptıkları ilk/önceki antlaşmaya geri dönmelerini emretsinler. Bunu kabul ettiklerinde Kur’ân’ın ve Müslümanların Ummân’daki Allah’ı ve dinini iyi bilen âlim yöneticilerin Kur’ân’a göre verecekleri hüküm gereği Müslümanların faydasına olan, onların da faydasına olur, zararına olan onların da zararına olur. Bu davete icabet edip pişman oldukları takdirde derhal özürlerini kabul edin, onlar ve arkadaşlarının ellerindeki savaş sonucu esir alınan Müslüman kadınların serbest bırakılmasını emredin.

Savaştığınız kişilerin liderlerini ve esir aldıkları Müslüman kadınları beraberlerinde getirmediikleri müddetçe, gönderdiğiniz elçiler onların kadınlarıyla evlenmesinler. Gönderdiğiniz elçiler, kendilerine olumlu cevap verenlere ve esir düşenlere belirli bir zaman tayin etsinler. Böylelikle karşı taraf onlara zulmetmesin, onları aldatmasın ve günler geçerken işi uzatıp oyalayarak sinsilik yapmasınlar.

Şayet elçiler, davetlerine icabet ederek pişman bir şekilde teslim olanlar ve Müslüman kadınlar beraber dönerlerse bunu kabul edin. Sizlere pişman, güvence talep edip teslim olmuş bir vaziyette gelen hiç kimsenin kanını akıtmayın, kutsalını çiğnemeyin, soyunu esir almayın ve malını ganimet edinmeyin. Böylelikle onlar da sizler gibi güven içerisinde olsunlar.”

Aman Allah'ım! Kendilerine ihanet eden, kötülükte bulunan, suçsuzları öldüren, antlaşmayı bozan, Müslümanların değerli kişilerini ve kadınlarını esir alanlara yapılanlar, insanlıkta zirve bir muameledir.

İmam Salt, orduya öncelikle antlaşmayı bozmayan kişilere davette bulunmalarını, iki tarafı birbirine karıştırmamalarını ve antlaşmaya bağlı kalanlara güvence verip antlaşmanın devam edeceğini bildirmelerini emrediyor. Böylece antlaşmayı bozanları uyarıp onları İslam'a davet etmeleri için aralarından en olgunlarını seçip bir iki namaz kılanla (yani Müslümanla) beraber elçi olarak göndermelerini istiyor.

Antlaşmayı kabul ettikleri takdirde, tüm yaptıkları hatalar ve Müslümanları öldürmeleri silinip affedilecek. Onlar, artık Müslümanların kardeşleridirler. Müslümanların faydasına olan onlarında faydasıdır ve zararlarına olan onların da zararlıdır. Onlar, artık Allah katında en yüce mertebeye sahip olurlar. Pişman olup tövbe etmişlerdir ve Allah pişman olup tövbe edenlerin tövbesini kabul eder.

Daveti reddedip eski dinleri üzerinde kalmayı tercih ettiklerinde, kendilerinden Müslümanlarla yaptıkları ilk antlaşmaya geri dönüp uymaları ve Müslüman kadınları serbest bırakmaları istenir. Bunu kabul ederlerse, Allah önceki yaptıklarını affeder. Onlara zarar verilmez ve intikam alınmaz. Düşünmek için zaman isterlerse, belirli bir zamana kadar onlara mühlet verin.”

İmam Salt, bu dönem içerisinde kimseyi aldatmamaları, zulmetmemeleri ve yalan söylememeleri hususunda onları şiddetle uyardı. İmam Salt'ın emirlerine göre onların düşünme mühletine saygı gösterilmesi gerekir. Müslümanların kanlarını döküp, kadınlarını ve soylarını esir alarak antlaşmayı bozan bu kâfirler, bu iki güzel tekliften -İslam'a girmeyi kabul etmek ya da ilk antlaşmaya bağlı kalmak- birini kabul ederlerse, derhal bu tercihleri kabul edilir, geçmiş suçları affedilir, malları,

canları ve soyları güvence altına alınır ve antlaşmaya bağlı kalınır. Fakat iki teklifi de reddedip savaşmakta diretilirse, mükâfatı Allah'tan bekleyerek sabırlı bir şekilde onlarla savaşılır. Elbette bu, karşı tarafından antlaşmaya bağlı kalmayacağına dair kesin kanaat oluşuktan sonra olmalıdır ve bu hususta aceleci olunmamalıdır.

İmam Salt, kadınlar, çocuklar, yaşlılar, savaşa katılmayanlar, dinsizler, hastalar ve din adamlarıyla/rahiplerle savaşılmamasını emretmiştir. Aynı şekilde kendileriyle savaşmadıkça kölelerle savaşılmamasını, savaşa katılıp yakalandıkları takdirde de öldürülmeyip esir alınmalarını emretmiştir.

Öte yandan İmam Salt, orduya düşmanla karşılaştıklarında sabretmelerini, sabırda yarışmalarını ve sağlam duruşlarını bozmamalarını emretmiştir. Onlara cihat edenler ve sabredenler hakkındaki Kur'ân ayetleriyle Hz. Peygamberin sözlerini hatırlatmıştır. Ardından ganimetle ilgili yapmaları gerekenleri öğreterek şu ayeti hatırlattı:

وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِن كُنْتُمْ أَمْنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أُنزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ
الْجُمُعَاتِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

“Allah’a ve ayırım günü yani iki topluluğun karşılaştığı gün kulumuza indirdiğimize iman etmişseniz biliniz ki ganimet olarak ele geçirdiğiniz her şeyin beşte biri Allah’a, peygambere, yakınlara, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışlara aittir. Allah her şeye kadirdir.”⁴⁵⁰

İmam Salt, aşırılığa kaçmayı yasakladı. Ganimetin beş parçasından dördünün savaşa katılanlara eşit bir şekilde dağıtılmasını, geriye kalan beşte bir payın ise devlet başkanına/imama kalmasını emretti. Antlaşmayı bozanların silahları, kadınları ve antlaşma bozulduktan sonra doğan çocukların durumu imamın takdirine bırakılır ki onlar hakkındaki kararını versin. Fakat kâfirlerin antlaşma bozulmadan önce doğan çocuk ve kadınlarına dokunulmaz. Bunlar, imamın onlar hakkında vereceği karara bırakılmaksızın özgürce memleketlerinde kalırlar.

“Bizim ve sizin aranızda savaş kızışacak olursa, küçük çocukları, büyük yaşlıları ve kadınları öldürmeyin. Öldürdüğünüz takdirde de cesetlerini sergilemeyin. Zira Hz. Peygamber (a.s) cesetlerin sergilenmesini yasakladı.”

⁴⁵⁰ Enfâl, 8/41.

Onlara, namazlarına dikkat etmelerini ve Allah'ı bolca zikretmeleri emrettikten sonra şöyle dedi:

“Geceler nöbet tutup gözcülük yapmayı ihmal etmeyin! Köyünüzün etrafında her gece sırayla nöbet tutup gözcülük yapın. Zira denilir ki, Yüce Allah yeryüzündeki bir kısım kullarıyla meleklerle karşı iftihar eder, bunlar:

- Düşmana saldırı esnasında öncülük edenler/en önde gidenler,
- Yenilecekleri esnada onları koruyanlar,
- Uyudukları esnada nöbet tutup gözcülük yapanlar.”

Öte yandan onlara, yolculuğa çıktıkları ve çıkmadıkları zamanlarda, korkunun, güvenin ve savaşın kızıştığı anlarda nasıl namaz kılacaklarını anlattı. Komutanlarına eğlenceli, içkili ve coşkulu meclislerde oturmayı yasakladı. İçki içenlere had cezası uygulanır. Fakat tövbe bağışlanmayı dilerlerse, tövbeleri kabul edilir, yükleri üzerlerinden kaldırılır ve onlara nafakaları ile rızıkları geri verilir.

“Müslümanların, Sokotra ahalisinin Hıristiyan kadınlarıyla, antlaşma yaptıkları kişilerin ve savaşan kişilerin kadınlarıyla evlenmeleri helal değildir. Sadece İncil okuyanların kadınlarıyla evlenilebilir.” Zira İncil'i okumayanlar, Hıristiyanlıktan uzaklaşıp ehl-i kitap olmayan müşriklere benzemişler ve dolayısıyla onların hükmünü almışlardır.

“Onların kadınlarıyla evlenmek, kestiklerini ve yiyeceklerini yemek helal değildir.”

İmam Salt, talimatlarını şöyle sonlandırmıştır:

“Görüş ayrılığına düşmeyin. Barışınız, savaşınız, gönül hoşnutluğunuz, kızgınlığınız, dostunuz ve düşmanınız bir olsun. Allah'tan birbirinize kaynaşıp uyuşmanızı ve size güven verip sizinle insanların korkulardan güven bulmasını diliyorum. Zira Allah, sizi koruyacak ve sizinle insanları korku ile ihtilaftan koruyacaktır. Onlara ahlakta vefâ, bilgide kemâl ve amelde temizlik elbisesi giydirmiştir.”

Nitekim İmam Salt'ın dilediği oldu. Allah, ordusuna yardım etti, dinini destekledi ve Habeşistan Hıristiyanları ile onlara yardım eden Sokotra Hıristiyanlarından antlaşmayı bozan azgın grubu mağlup etti. İslam'ın sancağı yeniden yukarıya kaldırılıp minarelerden Allah'ın adı yükseltildi. Allah, seçkin kullarına zafer, şeref ve imkânlar verdi. Gökyüzünün adaleti, yeryüzüne yayılmış oldu. İnsanlar, bu Müslümanlardan önceden hiç görülmemiş manevi bir ahlakı görünce bölük bölük Allah'ın dinine girdiler. Zira Müslümanlar kötülüğe iyilik, ihanete vefa ve düşman ile

karşılaştıklarında azimle sağlam bir şekilde yerlerinde dururlar. Böylelikle Allah'ın yardımı geldi, fetihler nasip oldu ve Allah'ın dini dünyanın en ücra köşesine kadar yayıldı.”⁴⁵¹

Dr. Muhammed Ali el-Bâr'ın İmam Salt dönemi ve ardından meydana gelen tehlikeler hakkında anlattıkları ve bu dönem hakkındaki duyguları bunlardır. Gerçekten bu dönem, savaş kuralları ve Müslümanların edinmesi gereken yüce ahlakî değerlerle dolu bağımsız bir oluşum dönemi olarak kabul edilir. Böylelikle onlar, ahlaklarıyla düşmanlarını bu dinin sağlam bir din olduğuna ikna eden, dinin güzelliklerini ve erdemlerini ortaya koyan hak din davetinin elçileridir.

İmam Salt b. Malik'in antlaşmayı bozan, suç işleyen, kan döken, kadınları gasp eden ve malları yağmalayan kâfirlerle savaşmaya gidenlere bu tavsiyelerde bulunduğu göre, Müslümanların yönetimini ele alanlara/yöneticilere neler tavsiye edeceğini düşün!

Tarih, İmam Salt b. Malik'in imâmetindeki/liderliğindeki bazı memleketlere vali olarak atadığı Gassan b. Celid'e yaptığı tavsiyeyi koruyup günümüze taşımıştır. Ona yaptığı tavsiyede şöyle geçmektedir:

“Gizli ve açık hallerinde Allah'tan korkmanı tavsiye ederim. Onun emirlerini gözetmeni, hoşnutluğunu arzulamanı, halka adaletle muamelede bulunmanı, eşit paylaşım yapmanı, iyiliği emredip insanları teşvik etmeni, kötülükten alıkoyup yapana engel olmanı, herkesi yaptığına göre konumlandırmanı, insanlar arasında Kur'ân'ın hükümlerini uygulamanı, Hz. Peygamberin sünnetini yaşatmanı, sana kızgın veya hoşnut oldukları anlarda doğru yoldaki imamlar/öncüler gibi davranmanı, kızgınlığının seni haktan ayırmamasını, hoşnutluğunun seni yanlış sokmamasını, Allah'ın sana izin vermediğini uygulamaları iktidarın döneminde uygulamamanı ve hiçbir kınayıcının kınamasından korkmamanı tavsiye ederim.

İnsanlara eşit bir şekilde insafı davran. İdeolojinin seni onlardan birine meyletmesinden sakın. Cahillere, yanlış kişilere, açgözlülere ve haddi aşanlara meyletme. Zira Yüce Allah, Hz. Peygamberi şöyle uyarmıştır:

⁴⁵¹ Muhammed Ali el-Bâr, “Gayri Müslimlerle İlişkiler, İslam'da Diyalog ve Hoşgörü, Tarihten Deliller”, Daru'l-Kalem, Dimaşk, s. 88-97.

وَأَنْ أَحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ
مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ
النَّاسِ لَفَاسِقُونَ

“Aralarında Allah’ın indirdiği ile hükmet, onların arzularına uyma, Allah’ın sana indirdiği hükümlerin bir kısmından seni saptırmamaları için onlardan sakın (diye onu indirdik).”⁴⁵²

وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ ثُمَّ لَا
تُنصَرُونَ

“Zalimlerin yanında olmayın; sonra ateş sizi de yakar. Allah’tan başka dostlarınız olmadığına göre bir yerden yardım da göremezsiniz!”⁴⁵³

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
إِنَّهُمْ لَن يَغْنُؤُوا عَنْكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ
الْمُتَّقِينَ

“Sonra seni de bir din yoluna koyduk. Onu izle, bilmeyenlerin arzularına uyma! Şüphesiz onlar, Allah’a karşı sana hiçbir fayda sağlayamazlar ve kuşkusuz haktan sapanlar birbirlerinin dostları ve koruyucularıdır, Allah da kendisini sayanların koruyucu dostudur.”⁴⁵⁴

Arkandan emanet olan halkına sadık olup güvendiğin kişilerin dışında kimseyi dost edinme. Zira ben sana emanet ettiğim şeyler hususunda sana güvendim. Halkım arasında adaleti tesis edip korumakta ve Rabbimin emriyle yolunda olduğum davada bana yardımcı olacağına güvendim. Senin hakkında umduğum ve zannettiğim gibi ol. Sen benim görmediğim yerlerdeki gözüksün. Allah bana da sana da şahit olup bizleri gözetlemektedir. Beni de seni de hesaba çekecektir. Ben, Allah katında sana gelecek bir zarardan seni koruyacak değilim. Aynı şekilde sen de Allah’ın hakkımda verdiği kararda bana fayda veya zarar veremezsin. Bizim

⁴⁵² Maide, 5/49.

⁴⁵³ Hud, 11/113.

⁴⁵⁴ Casiye, 45/18-19.

yaptığımız şey sadece, Allah'ın emanetine sahip çıkıp korumak, haklarını gözetmek ve Ona karşı dürüst olmaktır.

Allah ile yetin! Ondan utan! Ve Ondan kork! Yüce Allah'tan başka güç ve kuvvet sahibi yoktur..."⁴⁵⁵

Bu antlaşma, İmam Salt'ın imanının sağlamlığına, gücüne, Allah korkusunun derinliğine ve Allah ile olan güzel ilişkisine işaret etmektedir.

7-İmam Said b. Abdullah b. Muhammed b. Mahbûb

İlimde kök salmış Kureyşin Mahzûmiye⁴⁵⁶ kabilesindedir. H. 320 yılında kendisine imam olarak biat edilmiştir. İmamlığı döneminde sünneti ihya edip bidatları yok etmiş ve hakka yardım edip batılı söndürmüştür. Yakın uzak hiç kimse arasında fark koymaksızın adalete düşkündü. Hakka yardım etmek için Allah'ın izin verdiği sınırların dışına çıkmamıştır. Ummân'da Abbasi valilerinin uzun zaman süren iktidarları sonrasında yönetimi ele geçirmiştir. Abbasiler, oralarda insanlara çok kötü bir muamelede bulunmuş, memleketlerini harabeye çevirmiş ve bozgunculuğu yaymıştı. Fakat Yüce Allah, İmam Said'e yaptıkları biat ile onları kurtardı.

İmam Said'in muhaliflerine karşı adaletinin göstergelerinden biri de şudur:

Allah'ın yarımıyla otoritesi altında tuttuğu bir karakol açtı. Muhalif askerlerden biri, kapıda demir halkasını kaybettiğini söyleyip şikâyette bulunmuştur. İmam Said, bunu araştırmak istedi ve nitekim halkayı bulup sahibine iade etti. Böylelikle insanlara yapmış oldukları zulüm ve zorbadan dolayı mallarını helal görmedi. Adaletiyle hepsini kuşattı ve cezalarını vermek üzere Allah'ı vekil kıldı.

Öte yandan yine bir gün bir gruba yaptıkları hatadan dolayı hapis cezası verdi. Fakat mahkûmları şiddetli sıcakta güneş altında görünce çok kızıp:

"Bana emanet edilenler güneşin altında öyle mi!" dedi. Zira onlara hak ettiklerinden fazla ceza verdiği takdirde Yüce Allah'ın kendilerini cezalandıracağını farkındaydı.

8-İmam Raşid b. Said el-Yahmedî

H. 443-445 yıllarında kendisine imam olarak biat edildi. Adaletin ölçülerini yerine getirip uyguladı. İyiliği emredip kötülükten alıkoydu. Hindistan topraklarına

⁴⁵⁵ Ebû Şeybe Nureddin Abdullah b. Hamid es-Salimî, Tuhfetü'l-A'yan, c.1, s. 181-182.

⁴⁵⁶ Lüey b. Gâlib b. Kureyş soyundan olup Kureyş kabilesinin en itibarlı on kolundan biridir.

kadar uzanan tüm Müslümanların elçilerine nasihatlerde bulunduğu gibi kendi Valilerine sürekli nasihatlerde bulundu.

Valilerine yaptığı nasihatlerini bir örneği de Ebû'l-Mealî Kahtan b. Muhammed b. Ebi'l-Kasım'a yaptığı şu nasihattir:

“Ey Ebû'l-Mealî Kahtan b. Muhammed b. Ebi'l-Kasım! Allah'a ve Resulüne itaat etmeni, hoşuna gitse de gitmese de faydasını görsen de görmeden de Allah'ın yasakladıklarından uzak durmanı ve emirlerini yerine getirmeni, iyiliği emredip yapmanı ve kötülükten alıkoyup uzak durmanı, hilekâr şeytanlardan ve yardımcılarından sakınmanı, onlara, nefesine, sapkın isteklerine, şehvetine ve dünyana karşı dikkatli olmanı tavsiye ederim.

وَمَا أُبْرِئُ نَفْسِي إِنْ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّيَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Yine de ben nefsimi temize çıkarmıyorum. Çünkü nefis, rabbimin acıyıp koruması dışında, daima kötülüğü emreder; şüphesiz rabbim çok bağışlayan, pek esirgeyendir.”⁴⁵⁷

أَفَرَأَيْتَ مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوِيَهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَحَتَمَ عَلَىٰ سَعْيِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

“Arzularını tanrı yerine koyan, Allah'ın -bilgisine rağmen (sapmayı tercih ettiği için)- kendini saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürlediği, gözüne de perde çektiği kimseyi bir tasavvur et! Allah'tan sonra onu kim yola getirecek? Düşünmüyor musunuz?”⁴⁵⁸

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا

“Allah sizin tövbenizi kabul etmek ister; nefsânî arzularına uyanlar ise büsbütün yoldan çıkmanızı isterler.”⁴⁵⁹

اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَهُوَ زِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيحُ فَتَرَاهُ مُمْصِرًا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا

⁴⁵⁷ Yusuf, 12/53.

⁴⁵⁸ Casiye, 45/23.

⁴⁵⁹ Nisa, 4/47.

وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ
الْعُرُورِ

“Bilin ki dünya hayatı, bir oyun, bir eğlence, bir gösteriş, aranızda bir övünme, mal ve evlâтта birçokluk yarışından ibarettir. Tıpkı bir yağmur gibi ki bitirdikleri çiftçileri imrendirir, sonra kurumaya yüz tutar, bir de bakarsın ki sararmıştır, ardından da çerçöp haline gelmiştir. Âhirette ise ya çetin bir azap yahut Allah’ın bağışlaması ve hoşnutluğu vardır. Dünya hayatı sadece aldatıcı bir yararlanmadan başka bir şey değildir.”⁴⁶⁰

Allah’ın, üzerindeki hakkını hatırla, nimetlerine şükret, taassuba kapılma, insanlardan sıradan ile değerli, güçlü ile zayıf, sevdiğin ile sevmediğin, yakın ile uzak arasında eşit davranıp haklarını vermekten beri durma.

Sahar’dan Silan bölgesine kadar oradakilerin namusu senden sorulur ve güvenlikleri sana aittir. Sana verdiğim görevi hakkıyla yerine getir. Bütün gücünü bu işe ver. Ciddi bir şekilde kollarını siva ve bu iş için kendini yor. Bunu da herhangi bir harama girmeden, kötü bir şey yapmadan, kimseye zulmetmeden ve kendini günahkâr etmeden yerine getirmelisin. Ancak düşmanlık edip zulmeden kişilere ceza vermeden engel olabilirsiniz. Onun cezasını Sahar’daki hâkime bırakmalısın. Böylece hâkim, yatığı şeyden dolayı hak ettiği cezayı kendisine verir.”

Bu, İmam Raşid’in her şeyi büyük bir titizlikle konumlandırıldığını göstermektedir. O, valisi Ebû'l-Mealî Kahtan’ı kendisinde gördüğü yeterlilik, tecrübe ve cesareten ötürü idarî, malî ve askerî işlerden sorumlu kılmıştır. Ayrıca zaten Ebû'l-Mealî Kahtan’a çok güvenip ondan taraf rahat ediyordu. Fakat tüm bunlara rağmen yasama yetkisini ona vermemiştir. Hata etmesinden korktuğundan şerî mahkeme yargıcının kararı olmaksızın her hangi birini cezalandırmasına izin vermemiştir. Çünkü insanlar arasında yargıçlık yapabilecek derecede şerî ilimlere vakıf değildi. Tüm bunlar, siyasî ve idarî yönetimin şerî hükümlere bağlı olduklarını göstermektedir. Dolayısıyla yönetimde olan bir kişi, gördüğü bir maslahattan ötürü kendi başına hüküm veremez.

9-İmam Ömer b. Hattab el-Harûsî

H.885 yılında kendisine imam olarak biat edilmiştir. Etrafında birçok âlim ve erdemli kişiler bir araya gelmiş ve ona imametin/devlet başkanlığının sorumluluğunu yüklemiştir. Bu sorumluluk, haddi aşanlara karşı cihat etmek,

⁴⁶⁰ Hadid, 57/20.

yeryüzünde bozgunculuk yapmalarına, suçsuzların kanlarını dökmelerine, mallarını yağmalamalarına ve kutsallarını çiğnemelerine engel olmaktadır.

İmam Ömer b. Hattab, hicri üçüncü yılda imam olarak kendisine biat edilen İmam Salt b. Malik el-Harûsî'nin soyundandır. Ummân, kendisinden önce zulüm ateşi altında eziliyordu. Zira o dönemlerde Beni Nebhân (Nebhân oğulları) oralarda insanlara zulmediyor, yeryüzünde böbürlenip bozgunculuk yapıyor, suçsuzların kanlarını ve mallarını helal görüp yağmalıyordu.

Ömer b. Hattab, imam olur olmaz ilk icraatı zalimlere karşı cihat etmek, gasp edilmiş haklarını onlardan geri almak ve ellerindeki mallara haciz koymak oldu. Çünkü onların yaptıkları zulüm, her yeri kaplamıştı. İmamın ilk icraatları, ona bunları yapmasına hükmeden âlimlerin görüşleridir. Âlimler, imama yerine getirmesi gereken sorumlulukları yüklemiş ve hak sahiplerinin mallarını iade etmesini istemiştir. Elbette bu, hak sahipleri bilindiği takdirde yapılır, aksi halde Müslümanların faydasına olacak şekilde kullanılır. Âlimler hükümleri bir yargı belgesi halinde yazmış ve Şeyh Ali b. Muhammed b. Ali b. Abdülbaki bu belgeyi inceleyerek diğer âlimlerle beraber imzalamıştır.

Dolayısıyla İmam Ömer b. Hattab el-Harûsî, Hz. Ömer'in yolunda gitmiştir. Zira Hz. Ömer haksız yere alınan malları Müslümanların hazinesine aktarmıştır. Böylelikle İmam Ömer, hem ismiyle hem de yaptıklarıyla Hz. Ömer'e benzeme şerefine nail olmuştur.

Bu konuda İmam Nureddin es-Sâlimî, *Cevheru'n-Nizam* adlı eserinde şöyle demiştir:

“Beni Yahmed kabilesinden fedakâr bir aslan vardır,
 Dürüst bir imamdır ve Ömer denir ona,
 Aynı şekilde babasına Hattab denir,
 İsmiyle sahabe Hz. Ömer'e benzemektedir,
 Şâzân'ın soyundandır,
 Zulmeden zalimleri bilgisiyle yenmiştir,
 Beni Nebhan kabilesine hükmetmiştir,
 Ki bunlar Ummân'ı zulümle yönetmişti,
 Malları hakkında şöyle hüküm verdi;
 Ummânlılardan zulme uğrayıp mal sahibi olduğu bilinene verilecek,

Sahibi bilinmeyen mallara gelince,
 O mallar Devlet hazinesine aktarıldı,
 Bu da fazlasıyla gösteriyor ki,
 İsimleri Ömer olan her iki Faruk da birbirilerine çok benzemiştir,
 Hem isimleri benzemiştir,
 Hem de zalimlere karşı sertlikleri, Sakın şaşırma!”

10-İmam Nasır b. Mürşit

H. 1034 yılında yirmi yaşındayken kendisine imamet için biat edilmiştir. Bu dönem çok kritik bir dönemdi. Zira Ummân'ın tüm vilayetleri emirliklere bölünmüş ve bu emirliklerin yönetiminde zalimler bulunmaktaydı. Bunlar ne Allah hakkı tanır ne de Allah'ın kullarına saygı gösterirdi.

İmam Nasır'ın ailesi (dönemin Ummân başkenti) Rustak'ın⁴⁶¹ yönetimindeydi. Bundan dolayı İmam Nasır, ilk olarak zalim amcasının yönetimindeki Rustak'ı kurtarmakla işe başladı. Daha sonra ardı ardına gelen fetihler genişleyip sahil bölgelerine kadar tüm Ummân'ı kapsadı. Bu bölgeler, denizlerin efendisi Portekiz Devletinin demir otoritesi altındaki bölgelerdi. Portekiz devleti, uğradığı her şeyi yıkıp geçen yıkıcı bir kasırga gibiydi. Allah, onların kalplerinden acıma duygusunu almıştı. Hiç kimseye kalpleri yumuşamıyor ve hiç kimseyi sağ bırakmıyorlardı. Onların gayesi, insanları hayal edilebilecek en kötü ve en yıkıcı duruma sokup sıkıntılar içerisinde bırakma ve öncekilerin başına gelip geçmiş en sert ölüm ve yok olmayla baş başa bırakmaktı.

Bunun üzerine İmam Nasır, onlara karşı taarruza geçip saldırı düzenledi. Onlar, kendilerini yenilmez güç ve kaçınılmaz bir alinyazısı olarak görüyorken, İmamın hak ordusunun önüne çıkınca karşılarından engellenemez ve geri çevrilemez bir ilahî gücün olduğunu fark ettiler. Böylece yeryüzü ayaklarının altında titremeye başladı, sarsılmaz yüce dağlardan daha sağlam ve koca sert kayalardan daha sert olan kalpleri korku doldu.

Nitekim ellerindeki toprakların çoğunu kaybedip harabe bir vaziyette terk ettikten sonra, İmam Nasır'dan ellerinde kalan toprakları da kaybetmemek için kumandanlarından âlim ve takvalı olan Şeyh Mesud b. Ramazan'ı temsilci olarak müzakereye göndermesini istemekten başka çareleri kalmadı. Bunun üzerine imam,

⁴⁶¹ Rustak, Umman'ın kuzeyindeki el-Batinah Bölgesi'nde bir vilayet şehridir. İmam Nasır b.Mürşit döneminde, Umman'ın başkenti idi.

onlarla belirli bir süreye kadar anlaşıp Suhar bölgesindeki Şiilerin mallarının da aralarında bulunduğu Müslümanların tutsak mallarının sahiplerine verilmesini şart koştı.

Dolayısıyla tüm bunlardan ümmet'e birçok ders çıkmaktadır, şöyle ki:

1. Bu okul, tüm Ümmetin haklarını gözetmektedir. Bu hususta farklı okullar arasında hiçbir ayırım yapmamaktadır. Her ne kadar düşünceleri, inançları, fıkıh anlayışları ve içtihat metotları farklı olsa da bu okulların yetiştirdiği herkesin gaye ve arzusu bir olmalıdır. Bu hususlar, onları bölük bölük yapıp birbirini yıkmaya çalışan gruplara ayırmamalıdır.
2. Bütün mazlumların hakkı, zalimlerden istenmeli ve böylelikle her mazlum eksiksiz bir şekilde hakkına kavuşmalıdır. Zira adalet, Allah'tan korkup sakınan herkesin yerine getirmesi gereken kutsal bir görevdir. Tüm insanlar adaletin ölçülerinde eşittir.
3. Toplumun dokusunu, tüm çeşitliliğiyle/zenginliğiyle korumak, bu dokunun birbirine kenetlenmesi, olgunlaşması ve birbirini desteklemesi için sosyal bir zorunluluktur.

Yüce Allah, tüm bu yaşananları, dönemin küfür güçlerinin mağlubiyeti, sığınaklarının dağılması ve kibir dolu kafatasının paramparça olması için bir başlangıç olmasını diledi.

Daha sonra zalim ve kibirli Portekizlilerin topluluklarını yıkmak ve halklara saldırmak için kullandıkları hareket noktaları olan sığınaklarına saldırmaktan geri durmayan ve önde gelen imamlardan olan İmam Nasır'ın halifelerinin elleriyle peş peşe birçok büyük fetihler meydana geldi. Bu imamlar, Allah'ın sözünü yüceltmek için başladıkları cihatlardan, düşmanları kalelerinden alçalmış bir şekilde indirene ve Hindistan ile Doğu Afrika sahillerindeki sömürgelerinden çıkarana kadar geri durmadılar. Böylelikle ezilmiş halklar onlarla adaleti tattılar, değer gölgesinde gölgelendiler ve başları üzerlerinde onur/şeref bayrakları dalgalandı.

İmam Nasır, valilerine hakkı ayakta tutma, iyiliği emredip kötülükten alıkoyma, mazlumlara insaf edip zalimlerden onların haklarını alma ve onları vali olarak atadığı yerlerde adaleti ve iyiliği yayma sorumluluğunu yüklediği birtakım talimatlar yazıp göndermiştir. Tüm talimatları bu eksendedir. Yani her ne kadar kelimeler farklı olsa da ifade edilen manalar aynıdır. Bundan dolayı diğer tüm talimatların içeriğini gösterecek sadece bir örnek vermekle yetineceğiz.

İşte İmam Nasır'ın Doğu Ummân'ın İbra şehrinde Suvar şehrine kadar vali olarak atadığı Şeyh Ebû Said Salih b. Said el-Mamerî'ye yazıp gönderdiği talimatlar:

“Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla,

Hakkın parlak yıldızını, ışık saçan kanıtlarla ve aydın delillerle açığa çıkaran, zulmün çağrısını apaçık ayetlerle ve göz alıcı deliller tablosuyla yerle bir eden ve Peygamberinin Devletini ışık saçan kandiller ve keskin mızraklarla destekleyen Allah’a hamdolsun.

Kur’ân’ın anlayışıyla dinimizi aydınlatan ve sözlerindeki anlaşılması zor yerleri bizlere açıklayan Allah’a hamd ederim. Ona yönelenlerin, itaat, secde ve rükû edenlerin şükrettiği gibi Allah’a şükrederim. Şahitlik ederim ki Hz. Muhammed onun kulu ve elçisi olup, onu cinler ve insanlar âlemine peygamber olarak göndermiş ve tüm kir ile ayıplardan temizlemiştir. Onu, diri olanları uyarsın ve inkârcılar hakkındaki o söz (ceza) gerçekleşsin diye göndermiştir.

Allah’ın salâtı, bülbüller ağaç dallarından öttükçe ve seher vaktinin karanlığında tövbekârlar Ona yöneldikçe, Hz. Peygamberin ve temiz, takvalı, seçkin ailesinin üzerine olsun.

Daha sonra; Bunlar, Allah’a sığınıp ona tevekkül eden ve Müslümanların imamı olan İmam Nasir b. Mürşit b. Malik’in, valisi Şeyh Ebû Said Salih b. Said el-Mamerî’ye verdiği talimatlardır.

Kendisinden başka ilah bulunmayan Allah’ı çokça överim. Sana, kendime ve tüm Müslümanlara Allah’tan sakınmalarını ve itaat etmelerini tavsiye ederim. Şu sözlerim sanadır Ey Ebû Said! Ben seni, Doğu Ummân’daki İbra ve Suvar şehriyle etraflarındaki köy ve kasabalara vali olarak atadım.

Bu görevlendirmeyi, oradaki şehirlerde ve köylerde Allah’ın dinini hâkim kılman, Hz. Peygamberin sünnetini yaşatman, böylelikle mazlumların hakkını zalimlerden alman, fakirlere Allah’ın malından hak ettiklerini vermen, oralarda yaşayan yerleşik ve bedevi halka iyiliği emredip kötülükten ve iftiradan alıkoyma, birine zerre kadar –daha fazlası veya daha azı- zulmedenin boynunun Peygamberlerin varisleri olan erdemli âlimler tarafından koparılacağını öğretmen için yaptım.

Peygamberin varisleri bu âlimler insanları hayra ve en yüce derecelere götürmekte öncülük eden kişilerdir:

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَبِهِدْيِهِمْ أَقْتَدِ

“İşte onlar, Allah’ın hidayete erdirdiği kimselerdir. Şu halde onların rehberliğine uy!”⁴⁶²

⁴⁶² Enam, 6/90.

Şüphesiz benim dostluğum da düşmanlığım da Allah içindir. Her iki hususta da Allah'ın dininin gereklerini yaparken sakın merhamet duygusuna kapılma!

Hiçbir kınayıcının kınamasından korkma!

Bu, Allah'ın bir lütfüdür, onu dilediğine verir. Allah büyük lütuf sahibidir.

Yönetimin altında bulunan halkın ve dinin ıslahı ve mescitlerinin inşası için çalış!

Halka karşı merhametli olup hatalarını ört!

Onları güzel bir şekilde yönet ve onlardan sana gelecek her eziyete karşı sabret!

Ey Ebû Said! Sakın aceleci davranma!

Dikkatli, ağırbaşlı ve sabırlı ol!

Allah'ın verdiği şükret!

Hata edenlerin kusurlarını ört!

Gördüğün yanlışları affet!

Tövbe edip bağışlanma dileyenlere merhamet et!

Özür dileyip dönenlerin özrünü kabul et!

Günahlarda ısrar edip kibirlenenleri azarla!

İyiliği emredip kötülükten alıkoy!

Tüm Şurat İbazi kardeşlerine karşı son derece rahat ve yumuşak ol!

Kaba ve sert olma!

Daima sabret ve şunu unutma ki sabretmen ancak Allah'ın ihsanı sayesinde olacaktır.

Allah'a hakkıyla/gereğince tevekkül et ve bunun için çaba göster!

Sakın ihmalkâr gafillerden olma!

Ey Ebû Said! Dava kardeşlerin arasından şekçin olanları ayırıp memleketi dolaşmaları, insanların üzerindeki zulmü, kötülüğü ve bozgunculuğu kaldırmaları, onları doğruya ve sağduyuya yönlendirmeleri, zenginlerden zekâtı alıp fakirlere vermeleri, Allah'ın malından açıklarını giderecek ve avretlerini örtecek kadar onlara mal vermeleri için görevlendirmeni tavsiye ediyorum.

Onları üzgün ve ağlıyor bir vaziyette dilenmeye terk etme!

Şehir ve kasabalara güvendiğin kişileri gönder ki oralardaki zengin ve fakirleri araştırsınlar. Böylelikle zenginlerden Allah'ın farz kıldığı zekâtı alıp fakirlere

paylaştırsınlar. Zira birçok zengin kendi başına zekâtını vermiyor ve birçok fakir de durumu bildirmek için sana gelmiyor.

Ey Ebû Said! Zenginlerden zekâtı alıp fakirlere vermek için çalış! Zira fakirlerin Allah'ın Kur'ân'da farz kıldığı bir takım hakları vardır, şöyle ki:

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ
وَالْعَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأَبْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

“Sadakalar (zekât gelirleri) ancak şunlar içindir: Yoksullar, düşkünler, sadakaların toplanmasında görevli olanlar, kalpleri kazanılacak olanlar, âzat edilecek köleler, borçlular, Allah yolunda (çalışanlar) ve yolda kalmışlar. İşte Allah'ın kesin buyruğu budur. Allah bilmekte ve hikmetle yönetmektedir.”⁴⁶³

Suvar şehrinden İbra'ya gitmek istediğinde ardında emanetini koruması için Allah'tan hakkıyla korkan birini yerine bırak!

Uğradığın hiçbir şehri, çölü, ekili araziye, sıkıntısındaki ihtiyarı ve mağaradaki bedeviyi mazlumun hakkını zalimden alıp Allah'ın malından onlara paylaşmadan geçme! Zira onlardan biri açlıktan ve yapılan zulümden ölürse bu benim değil senin sorumluluğunda olup bundan sorguya çekilecek olan ben değil sensin!

Şüphesiz Allah beni İslam'la şereflendirdi. Niyetim, gücüm yettiğince yeryüzünü adalet ve düzenle doldurmaktır.

İsteğim, zalimleri yerle bir etmek, kötülük ve günah üzerinde birleşenleri ve çirkin işlere dalanları darmadağın etmektir.

Ben, asla zalimi üstün tutmam ve müslümanın hakkını yemem. Müslümanların işleriyle ilgili benim yapmam caiz olan her şeyi yapma hakkını sana veriyorum. Fakat bunların aksini yapacak olursan, ben ve Müslümanların malları senden uzağız ve yaptığından sorumlu olan sensin.

Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerine olsun,

Allah'a hakkıyla/gereğince hamdolsun,

Allah'ın salâtı, yaratılmışların en hayırlısı Hz. Muhammed'in üzerine olsun,

Yüce Allah'ın güç ve kuvvetinin dışında bir güç ve kuvvet yoktur.”⁴⁶⁴

⁴⁶³ Tövbe, 9/60.

⁴⁶⁴ Tuhfetul Ayan, c.2, s. 32-35.

Doğrusu İmam Nasir b. Mürşit b. Malik'in bu talimatları, gerçekten hiçbir yorum ve açıklamaya ihtiyaç bırakmamaktadır. Zira ifadeleri, niyetini ortaya koymakta ve içeriğin üzerindeki örtüleri kaldırmaktadır. Bunlar, imamın bağlı olduğu ve valisinin de bağlı kalmasını istediği Allah'tan sakınma ilkeleri üzerine kuruludur.

Aynı şekilde bunlar; Allah'ın ve kullarının haklarını gözetme, onları Allah'a itaat etmeye sevk etme ve Ona isyan etmeye engel olma, güçlüler ve zayıflar arasında adil olma, yanlış yolda olanları hakka döndürme, mazlumlara adil bir şekilde insafli davranma, onlara iyiliği emredip kötülükten alıkoyma, zenginlerin mallarıyla Müslümanların mallarındaki güçsüzlerin hakkını onlara verme, her işte Allah'ın apaçık kitabı ve güvenilir Peygamberinin sünnetiyle doğru olanı bulma, geçmişteki iyi öncülere uyma ve bununla beraber onlara Allah'ı ve ahiret gününü hatırlatma, Allah'ın emrettiği şeylerde aşırıya kaçmaktan ve yasakladığı şeylerde cüretkâr olmaktan sakınma ilkeleri üzerine kuruludur.

Şöyle bir derleyecek olursak bu antlaşma, antlaşmayı yapan kişinin kalbinin derinliklerine işleyen Allah korkusu ile umudunu, Onun dinine yardım etme arzusunu, kullarını ıslah etme duygusunu, hak olanı yerine getirme ve batılı yok etme çabasını somutlaştırmıştır.

Onun gayesi, çenelerine kadar şehvetlerine boğulmuş zorbalardan kusurlarını batıl bir şekilde besleyen mal tahsildarlığı değildir. Tek gayesi, günah yükü hafiflemiş bir şekilde, iyilik ve takva ile dolu bembeyaz bir sayfayla Allah'a kavuşmaktır. Öte yandan hayatını, başkalarının rahatı için adamaktır: İnsanlar doysun diye aç kalmak, giyinsinler diye çıplak kalmak, rahat etsinler diye yorulmak, güvende olsunlar diye korkmaktır. Dolayısıyla kendinden önceki veya sonraki burada bahsettiğimiz veya bahsetmediğimiz iyi imamların hepsi böyleydi.

11-İmam Azzân b. Kays b. Azzân b. Kays b. İmam Ahmed b. Said el-Busaîdî

H.1285/m.1868 yılında yirmi yaşındayken kendisine Ummân'da imam olmak üzere biat edildi. Şehrin önde gelen nüfuzlu ve etkin kişileri ona biat etti. Daha sonra da Müslümanların lideri ve dindeki önderi Araştırmacı İmam Sâid b. Halfân el-Halîfî (ö. h. 1287/1870)⁴⁶⁵ biat'ı şöyle formüle etti:

“Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla,

Allah'a ve Resulüne itaat etmen ve iyiliği emredip kötülükten alıkoyman üzere sana biat ettik. Müslümanların görüş ve düşüncelerine danışmadan hiçbir fikri

⁴⁶⁵ Dönemin Uman'ın Baş Müftüsü.

dayatmamak, kendi başına hüküm ve karar vermemek şartıyla Müslümanları koruman üzere seni imam tayin ettik. Allah'ın hükümlerini uygulayasın, sınırlarını gözetesin, toplanması gereken malları toplayıp gerekeni yapasın, mazlumlara yardım edesin, imdat dileyen tasaliya imdat edesin, Allah'ın hükümlerini uygularken hiçbir kınayıcının kınamasını takmayasın, Allah'ın hakkını ödemeyen güçlüyü bu hakkı ödeyene kadar zayıf/güçsüz kılasın, Allah'ın hükümlerini kabul etmeyip büyüklenen/övünen kişiyi de bu hükümleri kabul edip uygulayana kadar onu rezil edesin, hak yolda devam edip ruhunu bu yolda feda edesin, bize ve Müslümanlara Allah hakkında verdiği sözü ve ahdi yerine getiresin diye sana biat ettik.”

Üstad Dr. Hüseyin Gabbaş, bu biat metni üzerine şunları not düşmüştür:

“Her ne olursa olsun, bu biat'ın şartları imamın konumundan hiçbir şey eksiltmemektedir, bilakis imamet sistemi desteklediği gibi imamın makamını daha da güçlendirmektedir. Zira istişare/danışmanlık kurulu, ortak yönetimin ve uzlaşi ilkelerinin uygulanmasının garantörüdür. İşte Geleneksel Ummân Demokrasisi, tüm bu uygulamaları yerine getirip onlara hak ettiği değeri vermektedir.”

Dr. Gabbaş devam ederek şöyle demiştir:

“İstişare/danışma kurulu, direnişin liderlerinden oluşmaktadır. İstişare/danışma ve Yüksek Yürütme otoritesi, bu meclisin merkezindedir. İmam'dan başka hükümet başkanı, ordu komutanı ve beytu'l-mal/hazine sorumlusu olmak üzere üç görevli vardır.

Öte yandan üç tarihi şahsiyet vardır, bunlar:

1. Birinci şahsiyet, İmam Sâid b. Halfân el-Halilî'ye⁴⁶⁶ (ö. h. 1287/m.1870)'dir. Kendisi, direnişin rehberi, organizatörü, yasama ve hukuk referansı, yargıçların başkanı, yüksek ahlakî otoritenin başı ve başkent Maskat'ın⁴⁶⁷ yargı makamında olmasına ek olarak direnişin babasıdır.

El-Halilî de öncüleridir. Gençliğinden itibaren Cülendâ b. Mes'ûd'un (ö. 134/751) veya Salt b. Malik ile Nasır b. Mürşit'in on yedinci yüzyıldaki ideal imamlığına kadar sürekli çalışıp çabalamıştır.

⁴⁶⁶ Dönemin Uman'ın Baş Müftüsü.

⁴⁶⁷ Maskat, Umman Sultanlığı'nın başkenti ve en büyük şehri. Arabistan yarımadasının güneydoğu sahilinde olup eskiden beri denizcilikle uğraşan Umman halkının başlıca ticaret limanıdır. 2014 yılı verilerine göre şehrin toplam nüfusu 1.208.114 olup, bunun 464.236' sı Ummanlı' dır.

2. İkinci şahsiyet, Sâlih b. Alî b. Nâsır el-Hârisî (ö. 1314/1896)'dir.⁴⁶⁸ El-Hars kabilesinin lideridir. Aynı zamanda Sâlih b. Alî, Şeyh el-Halîlî'nin öğrencilerindedir. Direnişin başından beri içindeydi. Azzân hükümetinin üyesiydi. Fakat siyasi kararlar üzerindeki etkisi sınırlıydı.
3. Üçüncü şahsiyet, Muhammed b. Selîm el-Gâribî'dir. Ummân'daki el-Batinah⁴⁶⁹ sahili üzerinde ikamet eden Âl-Sa'd kabilesinde etkin bir kişiydi.

Bunların dışında Azzân hükümetinde küçümsenmeyecek roller oynayan başka kişiler de vardır. Bunlardan biri İmam Azzân b. Kays'ın öz kardeşi İbrahim b. Kays'tır. Kendisi seçkin bir askerî şahsiyettir. Bir diğeri de Hilal b. Said el-Busaîdî'dir.

Burada en önemli husus şudur ki, bu topluluğun temel harekete geçiricisi, İslam Devleti'nin İbazî örneğidir. İşte bu azınlık şahsiyetlerde bu ahlakî gücü var eden budur. Bunların imanı ve dayanışması yeni sistem ile nadir görülecek bir uyum içerisindedir.”

İmam Azzân b. Kays, bu biat metninin gereğini yerine getirmiştir. Ümmetin âlimlerine boyun eğmiş ve sözünde durmuştur. İyiliği emredip kötülükten alıkoymada, Allah'ın sınırlarını gözetmesi gerekenlerin bu sınırları gözetmesinde, Allah'ın kanunlarının kulları arasında yayılmasında ve güçlü, zayıf, uzak, yakın herkes üzerinde uygulanmasını sağlamakta hiçbir çabayı esirgemedi.

Hiç kimseyi yakınlığından dolayı kayırmadı ve uzaklığından dolayı da sert davranmadı. Kollarını sıvadı ve gecenin yorgunluğuna gündüzün yorgunluğunu katıp cihat edip ciddi bir şekilde çalıştı. Korkuya boğulmuş memleketlere güven verdi. Zalimlerin köleliğinden ve zorbaların saldırılarından kurtarıp özgürleştirdi. Yirmi yedi yaşını geçmeyen ömrüyle Rabbine şehit olarak kavuşana kadar, hayatın şiddetli dalgaları arasındaki Müslümanların gemisine, uzman bir kaptan ve güvenilir bir lider oldu.

İmam Azzân b. Kays, gerçekleştirdiği tüm hareket ve gazvelerde, ordusunu şerf/ilahî kurallara bağlı tutmaya çalışmıştır. Savaşla ilgili olmayan yerli halk ve bölgede misafir olan yabancı kişilere zarar vermelerini yasaklamıştır.

⁴⁶⁸ Bû Saîd hânedanından Saîd b. Sultân'ın en büyük destekçisi ve onun İngiltere elçisi olan Ali b. Nâsır'ın oğludur. Babasının Pate Mezârifleri'ne karşı yapılan Siu Savaşı'nda öldürülmesinden (1845) sonra kabilesinin başına geçti.

⁴⁶⁹ El-Batinah Kuzey Valiliği, Umman'ın bir valiliğidir. El-Batinah Bölgesi, el-Batinah Kuzey Valiliği ve el-Batinah Güney Valiliği'ne bölündüğü 28 Ekim 2011 tarihinde kuruldu. Valiliğin merkezi Sohar'ın vilayetidir.

Dr. Gabbaş bu konuda şöyle demektedir:

“Direniş güçleri farklı kabilelerden bir araya gelen bileşimlerden oluşmasına rağmen, müthiş bir disiplin ortaya koymuştur. İmamın Matrah⁴⁷⁰ ve Maskat⁴⁷¹ şehirleri üzerinde düzenlediği son saldırı, Ummânîlilar ve azınlık Hintliler arasında herhangi bir zarara veya ölüme neden olmadı. Hatta İmam es-Salîmî'nin aktardığına göre, Azzân b. Kays'ın son saldırı öncesinde ordudaki askerlere çok sıkı talimatlar verip halkın mallarına ve mülklerine dokunmalarını yasaklamıştır.”

İmam Azzân b. Kays'ın ordusundaki müthiş disiplin hakkında söylenenlerden biri de şöyledir:

“İmam, birtakım gazveleri gerçekleştirmek üzere Sahar bölgesinden geçerek el-Cû denilen topraklara gitmiş ve Falac el-Kabail (Falaj al-Qabail) bölgesinde gecelemiştir. Ummânîliların kalite ve güzel tatla ilgili örnek verdiği Emba (Mango)⁴⁷² meyvesiyle meşhur olan Falac el-Avhî (Falaj Al Awhi) bölgesine varınca öğle istirahatına çekilmiştir. İstirahata çekildiklerinde yukarıdaki meyveler çok fazla olduğundan üzerlerine düşmüştür. Fakat ordudan biri hariç başka hiç kimse bu meyvelerden almak için elini uzatmamış ve yataklarını toplayıp gittiklerinde meyvelere dokunmadan onları geride bırakmıştır. Bu kişi ise dayanamayıp meyvelerden bir tane alıp yemiştir. İmam Azzân, bu meyvelerden bir tane alıp yiyen kişiyi kınayıp azarlamıştır. Ona ceza vermemesinin nedeni, meyveyi koparmayıp yere düşenlerden alıp yemesidir.

İşte bu disiplin aslında ordunun ne derece dindar ve saygın olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu, ordunun komutanının doğru yolda olduğuna, dünyadan el ayak çektiğine, bir şeye atıldığında ya da kendini alıkoyduğunda, yaptığına ya da yapmadığında her halükarda Allah'ın kendisini gözettiğini hissettiğine dair en güçlü delillerdendir. Hz. Ali'nin Hz. Ömer'e dediği gibi:

“Ey Ömer! Sen İffetli/terbiyeli olduğun için halk da sana öyle karşılık verdi. Şayet sen başıboşluk yapsaydın, onlar da öyle olacaktı.”

⁴⁷⁰ Matrah, Umman'da bir kent. Umman Körfezinin kıyısında, Maskat'ın hemen batısında yer alır. Matrah iç ve dış piyasalara sürülen balıkların pazarlanıp işlendiği büyük bir merkezdir

⁴⁷¹ Maskat, Umman Sultanlığı'nın başkenti ve en büyük şehri. Arabistan yarımadasının güneydoğu sahilinde olup eskiden beri denizcilikle uğraşan Umman halkının başlıca ticaret limanıdır. 2014 yılı verilerine göre şehrin toplam nüfusu 1.208.114 olup, bunun 464.236'sı Ummanlı'dır

⁴⁷² Diğer adıyla Hint Kirazı olan Mango, kapalı tohumlulardan Anacardiaceae familyasının Mangifera cinsine ait tropik, astropik ağaçlarının verdiği etli meyveye denir. Bu meyve, anavatanı olan Hindistan'dan dünyaya yayılmıştır.

12-İmam Sâlim b. Raşid b. Süleyman el-Harûsî

H. 1331 yılında otuz yaşında imam olarak kendisine biat edilmiştir. Biat edilmeden önce parmaklarla gösterilmeyen ve liderliğe veya bir makama gelmesi beklenmeyen biriydi. Bu açıdan sıradan bir insandı.

İmam Sâlim b. Raşid b. Süleyman el-Harûsî'nin ayırt edici özelliği, Allah'ın kutsallarına olan düşkünlüğünün kalbinde tutuşması ve Ona karşı bir kusurda bulunmaktan korkmasıdır. Vaktini, ilimle iştigal ve ibadete ayırmaktaydı. Henüz masum çocuk yaşlardayken ibadet sevgisi, bu uğurda çabası ve şüpheli şeylerden sakınması ile tanınmaktaydı.

Onu öven şairlerden biri ne doğru söylemiştir:

“Kararlılığımı takva ile dürmüştür,

Bunları, Allah düşmanlarına ateş ediyormuş gibi yayıyor,

Saf hidayet kaynaklı olan ilmi, onu Allah'a bağlamıştır,

Hidayet yolundaki bidatları izale etmiş ve irfanyla temizliyor,

İlim, onda dert tasa bırakmadı,

Güneş, tüm itibarını ondan alıyor,

Takva onu, o da takvayı irdelemektedir,

Onun sırrı, büyük bir saltanattır ve kendisi olgun bir insandır,

Saf bir nur halini almıştır,

Ne hayır ne şer ne de başkaları onun rengini bulandırmaz...”

İlim ve erdem ehli kişiler imam Sâlim'i imamet makamı için seçtiler. Bunların başında imam, müceddid, aklî ve naklî ilimlerde büyük âlim Ebû Şeybe Nureddin Abdullah b. Hamid es-Sâlimî (ö. 1332/1914) gelmektedir. Nureddin es-Sâlimî'nin imam Sâlim'i seçmesi, onun hakkında iyice bilgi sahibi olduktan ve hayatını güzelce inceledikten sonra olmuştur. Zira imam, Nureddin es-Sâlimî'nin evinde yetişmiş, eğitilmiş, bilgileriyle beslenmiş ve metoduna uyum sağlamıştır.

Nureddin es-Sâlimî, onun iradesinin dayanıklılığını, cebinin namusunu, dünya zühdünü, Allah ve ahiretle ilişkisini sınamıştır. Fakat hiçbir zaman onun gözü, sığınacağı bir liderlikte ve övüneceği bir makamda olmamıştır. Çünkü onun gözünde tüm dünyanın hiçbir değeri yoktur. Bundan dolayı imam seçilip ismi duyurulduğunda yükleneyeceği işin zorluğundan ve üstleneceği sorumluluğundan,

ağırlığından hızlı bir şekilde yere çakıldı. İmam olmamak için bütün mazeretlerini sunmasına rağmen, ismi üzerinde uzlaşa sağlandığından mazereti kabul edilmedi.

Hatta kabul etmediği takdirde öldürüleceği kendisine bildirildi. Zira bunu kabul etmemesi, üzerinde uzlaşa sağlanmış bir hükmü parçalaması ve birliği bozması anlamına gelecektir. -Onun bu durumu, aynen Hz. Ömer'in durumu gibidir ki kendisinden sonraki halifeyi seçmeleri için altı kişiye talimat vermişti.- Bunun üzerine imam Sâlim'ye doğru kılıçlar çekildi. Fakat bu, onun pozisyonunda bir değişiklik yapmadı. Öldürüldüğü takdirde Müslümanlarla tüm ilişkisinin kesileceğini anlayınca bu durum onu korkuttu ve istemeyerek de olsa görevi kabul etmeye sevk etti. Gözyaşları yanaklarına akmaya başladı ve kutlu alınyazısı ona şöyle sesleniyordu:

“Ey dini ve dünyası sağlam/emniyette (Sâlim) olan İbni Rüşd,
Allah'ın emanetini sımsıkı tut, tüm güçler bunda sana yardımcıdır,
Sen sorumluluğu yüklenme ve yerine getirmede çok tecrübelisin,
Senin her işin, planlı/önlemleri ve mükemmeldir,
İndir ve kaldır! Fakat şunu bil ki, bunun sahibi,
Gözlerin kaplayamayacağı Allah'ın kılıcıdır,
Bu kılıcı, Allah'a dayanan bir mümin idare etmektedir,
Saltanatları yıkıp yok edecek en hayırlı şey, imandır,
Doğru yolda giderken bir meşaledir,
Onu, Allah'ın nurunun altında olarak bil ve güven içerisinde ol!”

İmam Sâlim uzak ile yakın ve sevdiği ile sevmediği arasında fark gözetmeksizin hoşnutluğunda, kızgınlığında, sevdiğinde, sevmediğinde, savaş halinde, barış halinde adaleti yerine getirmeye düşkün bir kişiydi.

Onun arkadaşları ve devlet adamlarından biri bana dedi ki:

“İmam Sâlim, Samail'deyken⁴⁷³ İmamiyye Şia'sından -Samail sakinleri arasında Şiî mezhebine mensup olan tek kişidir- bir tüccar orada gidip çarşıda ticaret yapmaya başladı. Bazı hırsızlar, izinsiz bir şekilde dükkânına girerek birtakım eşyalar çaldılar. Bunun üzerine Şiî adam, Müslümanların hocası büyük âlim ve araştırmacı Nureddin es-Sâlimî ile dönemin Samail valisi es-Seyyid el-Fadıl el-Ğayyûr Saûd b. Hamd el-Busaîdî'nin de huzurunda İmam Sâlim'e durumu bildirip

⁴⁷³ Samail, Umman Sultanlığı Ad-Dakhiliyah Bölgesi'nde bulunan bir vilyettir.

şikâyetçi oldu. Nitekim hep beraber hareket edip suçluya ulaşana kadar olayı ciddi manada önemsediler. Hırsız, çaldığı malları eksiksiz bir şekilde Şif adama geri verene kadar zorladılar ve daha sonra onu şerî cezaya çarptırdılar.

Bu ve benzeri olaylar şahit olarak yeterlidir ki:

Bu okula mensub olan liderler, Allah'ın ve kullarının haklarını gözeten, benimsediği düşünceye ve takip ettiği metoda bakmaksızın tüm mazlumların hakkını bütün zalimlerden alan seçkin kişilerdir. Tek ölçü, adalettir. Onlara göre hakkı alınan her zayıf, hakkı kendisine iade edilene kadar güçlüdür ve hak çalan güçlü, aldığı geri verene kadar zayıftır.

İmam Sâlim, Allah'a ve sözüne güvenen, zorluk ve kolay, korku ve güven esnalarında tam bir örnek şahsiyeti. Özellikle İngiliz Devlet temsilcisi Major Nax'ın İngiliz Devleti adına -ki İngiliz Devleti tartışmasız, denizlerin efendisi, sözünün eri ve dönemin süper gücüydü- kendisini tehdidine verdiği cevap bunu göstermektedir, şöyle ki:

“Ey bu (İngiliz) devletin insanları!

Müslümanların işlerinden elini ayağınızı çekmelisiniz!

Bize karşı gelmemelisiniz! Zira bize karşı gelenlere karşı, Allah bizlere yardım edecektir. Dost olarak Allah yeter! Yardımcı olarak Allah yeter! O bize yeter ve O ne güzel bir vekildir!

Allah, kendisinden yana olanlarla beraberdir. Kim Allah'a tevekkül ederse Allah ona yeter. Şüphesiz Allah dilediği şeyi, sonuca ulaştırır. O, her şey için bir ölçü koymuştur. Şayet O size yardım edecek olursa size galip gelecek yoktur.”

İmam Sâlim, bu cevabına şu ayetle başlamıştır:

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا

“De ki: "Hak geldi bâtil yıkılıp gitti! Zaten bâtil yıkılmaya mahkûmdur.”⁴⁷⁴

13-İmam Muhammed b. Abdullah b. Said el-Halifî

İmam Muhammed'e Sâlim b. Raşid'in h. 1338/m.1919 yılında şehit edilmesinin ardından imam olması için biat edilmiştir. Bir yüzyılın üçte birinden daha uzun süre imamlıkta kaldı. Bu süre içerisinde düzeni sağlamak, eksikleri yamalayıp gidermek,

⁴⁷⁴ İsra, 17/81.

kalpleri yumuşatmak, adaleti yaymak, yardım dileyenlere yardımda bulunmak ve mazlumlara yardım etmek için elinden gelen çabayı esirgemedi.

Ataları zengin olduğundan ve atalarının mirası kendisine geçtiğinden imam Muhammed belirli bir servete sahipti. Zira kendisine intikal eden servet, onu yaşadığı dönemin ve memleketin en büyük zenginlerinden kılmıştır.

O, tüm servetini ümmetin faydasına adanmıştır. Başına gelen her musibette, servetinden kırıp sadaka olarak Allah yolunda karz-ı hasen (güzel borç) vermiştir. Allah onu ahirete naklettiğinde tüm servetini Allah yolunda harcadığından dünyevî hiçbir servete sahip değildi. Onun tüm bakışları ahirete dönüktü. Takvası ve Allah korkunun yanında bol ilim, sağduyulu düşünce ve güzel tedbir gibi özellikler kendisinde bir aradaydı ve bunlar onu denklelerinden üstün tutmaktaydı.

Güvenilir tarihçi Şeyh Ebû Beşir es-Sâlimî bu hususta şöyle demektedir:

“1338 yılında (13 Zilkade-Cuma) günü âlimler, önde gelenler ve nüfuzu etkin kişiler Nizva Camiinde bir araya geldi ve İmam Muhammed b. Abdullah el-Halilî’ye imam olarak biat edilmesi üzere uzlaştılar. Zira onlar biliyorlar ki, imam Muhammed Ummân’ın o günkü mevcut insanları arasında en erdemlisi ve en bilginidir. Bir liderde olması gereken tüm şerî şartları kendinde barındırmakta ve Allah’ın izniyle üstleneceği yükü kaldırmayı gücü yetmektedir.

Elbette bu, İmam Muhammed’in onların teklifini ilk önce reddetmesi ve daha sonra onların ısrarlarıyla yeniden kabul etmesiyle olmuştur. Bundan dolayı zayıf/güçsüz imamlardan alınan birtakım sözler ve onlara dayatılan şartlar İmam Muhammed’e dayatılmamıştır. Zira kendisi henüz seçilmeden herkesin mutlak güvenini elde etmiştir. İmametın gelenekleri açısından kendisine son derece güvenilmiştir. Kendisiyle beraber olan topluluğun en bilginidir. Hatta onu seçenlerden bile daha bilgindir.”

İmam Muhammed’e biat edilmesi, toplumu bir arada tutmak ve çatlaklıkları onarmak içindir. Zira dizginler kopuyor, yapı çatırıyor ve adımlar tökezliyordu. Dolayısıyla vaziyetin düzelmesi, ancak bu sorumlulukları onun boynuna yüklemek ve gücünü imametle taçlandırmakla mümkündü. Sanki zaman kendi diliyle ona şöyle sesleniyordu:

“Ey Muhammed! Sahip olduğun bilgi-deneyim,

Tebrik edilip hoşlanasın diye değil, koruyasın diyedir,

Bu işe, durum ciddileştiği zaman çağrıldın,

Öyle ki az kalsın İslam parçalanacaktı,

Sen de sabrı kuşanarak bu iş için ayaklandın,
 Allah'a dayandın ve takvayı ahlak edindin,
 Güç kisvesini-iktidarı yerinde kullandın,
 Aydın geleceğin için Allah'a hamd ettin,
 Yapıyı inşa ettin, varlığı kuşattın,
 Bu meskenleri suladın ve buralar güzelleşip yapraklandı,
 Allah için cihat edip kendini feda ettin,
 Allah için kendini kurban edip insanlara infak ettin,
 Dağınık Müslümanları bir araya getirip düzenledin,
 Onlar arasında malları adil bir şekilde bölüştürdün..."

İmam Muhammed'in sözleri ve eylemeleri, Allah'a olan güveni ve insanlara değil de Allah'a itimad ettiğinin canlı bir göstergesidir. Nefsi doğru yola gelene kadar onu hesaba çekmeye ve onunla mücadele etmeye çok düşküdü. Hatta bazı arkadaşlarına şöyle yazılar göndermiştir:

"En çok korktuğumuz şey, nefislerimizin kötülükleri ve kötü eylemlerimizdir. Hiçbir tuzak Kur'ânın tuzağı bize zarar veremez. Hiçbir insana dayanmamaktayız. Zira biz hem kendimizin hem de onların ne kadar aciz olduğumuzu gayet iyi biliyoruz.

Düşmanı az olduğundan küçümsemeyiz, çok olduğundan dolayı da gözümüzde büyütmeyiz. Bizim önemseyip baktığımız şey, bu dine yardım etmek, dileyenin imdadına koşmak ve yoldan sapanları düzeltmektir. Yüce Allah'tan bizlere yardım ve imkânlarda bulunmasını dileriz. O bize yeter ve O ne güzel vekildir."

Öte yandan aşiretlerden birine şöyle bir mektup yazmıştır:

"Bana ulaştığın göre ayrıışmışsınız. Bu haddi aşmanın bir cezasıdır ve bu cezaların ilkidir. Bundan sonra sizden istenilen şey, dininize geri dönmeniz, gerek kendi aranızdaki gerekse sizlerle muhalifler arasındaki hakları yerine getirmeniz, sözleşmeyi ihanetinizden dolayı pişman olup tövbe etmeniz ve hak üzerine birleşip tek el olmanızdır..." sözlerine devam ettikten sonra şöyle dedi:

"İnşallah bizler, dine yardım etmekten kopuşu görmeyeceğiz, Allah'tan yardım, destek, başarı ve hatalarımızı örtmesini dileriz. O bize yeter ve O ne güzel vekildir."

Aynı aşirete yine şöyle yazmıştır:

“Gördüğüm kadarıyla isyanınız sonlanmak üzeredir. Sonu gelen her şey dönüp gider. İsyancıların durumu bizleri ilgilendirmez ve bu olayı çok büyütüyoruz. Zira zaten isyancıların başına birçok bela gelmektedir. Allah’tan dileğimiz, Ona (Onun dinine) yardım edebilmektir. Şüphesiz Allah kendisine (dinine) yardım edenlerin yardımcısıdır. Allah’tan başka güç ve kuvvet yoktur.”

İmam Muhammed, başka bir aşirete de şöyle bir mektup göndermiştir:

“Kesin olarak biliyoruz ki, insanların birçoğu bunu sevmiyor. Fakat haktan hoşlanmayanlara diledikleri verilecek değildir. Bize düşen hakka yardım etmektir ve hakka yardımcı olmadıkça Allah’a da yardım etmiş sayılmayız. Allah Müslümanları hiçbir yerde terk etmemiş ve birçok yerde zayıf/güçsüz olmalarına rağmen onlara yardım etmiştir.

Bundan dolayı biz eminiz ki Allah, kendisine (dinine) yardım edenlere yardım edecektir. Zaten yardım sadece Allah’ın katındadır. Allah sizlere yardım edecek olursa size yenecek yoktur. Fakat O, sizi terk edecek olursa onun dışında sizlere kim yardım edebilir ki? Şüphesiz ordularımız galip gelecektir.

Allah’ım! Bizleri vadini bekleyen ordudan eyle. Allah’tan başka güç ve kuvvet yoktur.”

İmam Muhammed, göğsü geniş ve halkın sıkıntılarına katlanabilen bir kişiydi. Bundan dolayı yöneticilerine ve valilerine bu yönde talimatlar verirdi. Valilerinden birine şöyle bir mektup gönderdi:

“Şunu iyi bil ki, bir işe giren o işin sorumluluğunu yüklenmelidir. İnsanların ağzı bağlanamaz, konuşurlar ve azarlarlar. Bir kişi kıymetli bir fincan olsa dahi insanlar onun hakkında boyna konuşacaktır. Kalbin gücüyle, kör kelime sahibini affettir. Dolayısıyla sakın kalbi dar biri olma!”

İmam Muhammed’in çağdaşlarından bir grup bana dedi ki:

İmamın bir devesi vardı ve Müslümanların birtakım ihtiyaçlarını gidermek üzere onu bir bedevîye sattı. Bedevî, devenin parasını ayarlamak için oradan ayrıldı, fakat aradaki zaman uzayınca İmam deveyi Bedevîye sattığını unutunca –İmam çok yaşlıydı. Bundan dolayı birçok sıkıntı ve meşguliyeti vardı- başka bir müşteriye de aynı deveyi sattı.

Aradan bir müddet geçtikten sonra, Bedevî parayı hazırlayıp gelip deveyi bulamayınca İmama çok ağır ifadeler kurdu. Etraftakiler onu susturmaya çalışınca imam şöyle dedi:

“Bırakın onu! Hak sahibinin konuşma hakkı vardır.”

Bedevî kabını boşaltıp kızgınlığı geçince İmam ona şöyle dedi:

“Deveyi o adama, senin hakkını inkâr ettiğimden satmadım. Deveyi satarken aramızdaki alışveriş aklımdan gitmişti. Ayrıca bu durumda tercih hakkı tamamen sendedir. Şayet aramızın düzelmesini istiyorsan, ben seni razı etmeye hazırım. Fakat illa yargılanmamı istiyorsan, yargı sonucunda sana vermem gereken her şeyi vermeye razıyım. Bedevî, İmamın yargılanmasına meyletti ve böylelikle Yargıçlardan biri onları yargılamaya başladı. İmam, Yargıçın huzurunda Bedevînin yanında oturdu. Bedevî, İmam’ın bu tutumunu görünce davasından vazgeçti. Bunun üzerine İmam, onu sevindirecek ve kızgınlığını giderecek şekilde ona birtakım ikramlarda bulundu.

İmamın bu tutumu, onun alçak gönüllüğüne, düşmana karşı adaletli oluşuna, hak ile yargılanmaya verdiği öneme işaret etmektedir.

İmamın meşhur kıssalarından biri şöyledir:

İmam, bir gün bineklerine binmiş birkaç kişiyle yolculuk yaparken kervan arasında üzerinde eski elbiseler bulunan fakir birini ayakları üzerinde yürürken görür. Süvarilerden hiç kimse onu bineğine binmeye davet etmezdi. İmam derhal bineğinden inerek onu bineğine binmeye davet eder. Bunun üzerine tüm süvariler onu bineklerine binmeye davet etmeye başlar. Fakat imam bunu kabul etmeyip fakirin bineğine binmesini istedi ve kendisi de ayaklarını tozlandırarak yürümeye devam etti.

Çok fazla oruç tutmasına rağmen, herkesin yemeğini yediğinden emin olana kadar yemeğini geciktirirdi. Akşam yemeği bulamayan birine rastladığında, onu kendine tercih ederek yemeğini ona verirdi. Kendisi de su ile hurma ya da kurutulmuş balık ile yetinirdi. İmamın mersiyesini yazanlardan biri şöyle demiştir:

“Onlar arasında kendine yetecek kadar yiyecek buldu,

Allah için ahlakını dizayn ettiğinden basit bir yiyeceğe dair rıza gösterirdi,

Zahid bir şekilde karnın aç uyudun,

Elindeki rızıkla zamanın derin karnını koruyorsun...”

İmam Muhammed, bu yumuşak ahlakı ve davranışının beraberinde, hakka muhalefet eden uzak yakın herkese karşı çok sert davranmıştır.

Geçmişte İslam devletine yardım etmiş bir aşirete gönderdiği mektup, bu sert davranışının bir örneğidir. Zira bu aşiret hak yoldan sapınca İmam onlardan hakkı talep etti. İşte İmamın aşirete hakkı yerine getirmeyi talep ettikten sonra yazdığı mektubun bir kısmı şöyledir:

“Hiçbir yakın uzak, sevdiğimiz sevmediğimiz herkes arasında hiçbir ayırım olmadan ya istikamet üzerine olacaksınız ya da hayır!”

İmamın mersiyesini yazanlardan biri onu şöyle özetlemiştir:

“Sen çok yüce bir ahlak üzeresin,
 Hz. Ahmed ile teselli bulup istediğin ahlakı elde ediyorsun,
 Kisra ve Kayser’in kapıları kapandığında,
 Senin kapın insanlara hiç kapanmayacak,
 Herkes güç ve zorba kullansa da,
 Sen bunları, adalet ve iyilikle dengelersin,
 Çok yumuşaksın ve yumuşak kişilerin konumunu bilmezlik etmedin,
 Yücesin ve yücelerin üstünlüğünü bilmezlik etmedin,
 Yeryüzünde ulaşmadığın hiçbir mümin kalmadı,
 Ulaşmadığın hiçbir dalkavuk kalmayacak şekilde çalıştın,
 Eğittin, böylelikle tüm aksilikleri ve tuzakları yok ettin,
 Konuştun, böylelikle hakikati ortaya çıkardın,
 Tevazu ile dokunmuş cübbeyi giydin,
 Hidayet zırhını kuşandın,
 Durum, insanlara düşünce ve deneyim kazandırırken,
 Çok parlak fikirler ortaya koydun,
 Onurlu kişilerin kalpleri savaşın ateşiyle eridiğinde,
 Senin kalbin yarılmayan çok sağlam bir kaya kesildi...”

Tüm bunlarla beraber İmam fırsat bulduğu takdirde yönetimin dizginlerini başkasına teslim etmek ve boynundaki sorumluluğu başkasına yüklemek istiyordu.

Rustak ⁴⁷⁵ ve çevresinin valisi vefat edince, İmam Muhammed bazı yardımcısıyla istişare ettikten sonra yerine valinin oğlunu atamak istedi. Fakat Şeyh Darir b. Muhammed b. Hamd ez-Zamilî'nin yanında eğitim gören ilim talebeleri hocalarıyla beraber, önceki valinin yerine oğlunun vali olarak atanmasını kabul

⁴⁷⁵ Rustak, Umman'ın kuzeyindeki el-Batinah Bölgesi'nde bir vilayet şehridir. İmam Nasır b.Mürşit döneminde, Umman'ın başkenti idi.

etmediler ve bu görüşlerini İmam Muhammed'e sundular. Bunun üzerine İmam onlara şöyle cevap verdi:

“Sizler henüz onu (valinin oğlunu) deneyip tecrübe etmiş değilsiniz ki, hayatını kusurlu göreceksiniz, güvenilirliğine leke vuracak ve sorumluluğunu ciddiyetle yerine getirmesini önemsizleştirecek şekilde ona saldırasınız.

Yapmanız gereken şey, onu deneyip tecrübe etmenizdir. Görevden alınmasını gerektirecek bir şey varsa zaten Allah'ın izniyle onu görevden alırız.”

Fakat Şeyh ez-Zamilî ile talebeleri, tutumlarında ısrarcı oldular. Şeyh ez-Zamilî, İmama ismiyle hitap edecek kadar sinirlendi ki normalde İmama sadece lakabıyla hitap ederdi. Şöyle ki:

“Ey Muhammed! Müslümanlar sana yönetimi istediğin gibi keyfi tasarruflarda bulunmasını diye vermedi. Şayet bu hitabımıza önem vermiyorsan, elindeki kılıcı (yani imamlık kılıcını) bize teslim et”

İmam Muhammed cevap olarak:

“Alın! Kılıç da ilgili diğer şeyler de sizin olsun!” deyince ilim talebelerinden biri hızlı bir şekilde öne atılarak:

“Hayır! Bizim istediğimiz bu değil ve sen de bize, seni sorumluluktan uzaklaştırmamızı söylemedin. Zira zaten imamlık için senden daha uygun biri yoktur. Bizim senden tek isteğimiz, düşüncemiz hakkında bizi mahcup etmemendir.” dedi.

Bunun üzerine İmam Muhammed, görüşünden vazgeçip ilim talebelerinin düşüncesine geçti ve onları istedikleri valiyi seçme hususunda serbest bıraktı. Onlar da bu işe güvenirliliği ve ciddiyetiyle en layık olan kişiyi aday gösterdiler ve İmam onu vali tayin etti.

İşte tüm bunlar, Tâlibu'l-Hak ile Ebû Hamza gibileri yetiştiren okulun, sağlam düşüncesine, doğru metoduna ve ılımlı bakışına şahitlik etmektedir. Bu okulda, bizlere güzelliğiyle, ılımlılığıyla, üstün ahlakıyla ve yüce ülküleriyle gerçek/doğru İslam'ı tasvir eden birçok örnek vardır. Fakat ben sözü fala uzatmamak ve okuyucuyu usandırmamak için bu birkaç örnekle yetindim.

Allah'a hamdolsun ki biz Ummân Krallığında hala bu okulun gölgesinde gölgelenmekteyiz ve Krallığın sakinleri üzerinde bu ülkülerin etkisi kendini göstermektedir. Vatandaşların farklı dokularda olmasıyla beraber, ayırım gözetilmeksizin herkes eşit bir şekilde adalet ve insaftan yararlanmaktadır. Aynı şekilde dışarıdan gelenler de farklı mezheplere sahip olmalarına rağmen bu

güzelliklerden yararlanabiliyor ve istikrardan istifade ediyorlar. İşte bunlar, dillerinin tanıklık ettiği ve kalemlerinin yazdığı şahitliklerdir.

Bu Okulun, Düşünce ve Davranışta Aşırılığı Reddetmesi

Bu okul, dine şiddetli bağlı olmasına, dinin ipine sınımsız sarılı olmasına ve dinî gerekliliklerinin yerine getirilip sınırlarının gözetilmesi hususlarında tolerans göstermemekle beraber, din ile alakalı işlerde aşırıya kaçmayı ve Yüce Şa'ri'nin koyduğu sınırları aşmayı şiddetle reddetmiştir. Bundan dolayı savaş ve barış durumlarında hoşgörünün örneği olmuştur. Öte yandan savaş, barış, sevinçli, kızgın, bolluk, darlık, zorluk rahatlık gibi durumlarda başkalarıyla yaptığı muameleyi fazla soruşturmamıştır.

Değerli okuyucu! Bu okulda yetişen evlatların, düşmanlarla karşılaştıklarında nasıl bir davranış sergiledikleri sana açık bir şekilde ortaya kondu. Onlar, temkinli olmaya, disiplinli çalışmaya, coşkulu duyguları ve heyecanlı hisleri kontrol etmeye son derece çaba gösteriyorlardı. Böylelikle herhangi bir ahmaklığa düşmeyip itidal sınırlarını aşmıyorlardı. Bahsettiğim örnekler buna en büyük şahittir ve daha nice diğer okullardan dürüst ve güvenilir olan kişilerin bu metoda adil şahitliklerini görürsün.

Bundan dolayı, bu okula mensup olanlarla, tevhit dinine bağlı olan kişilere müşriklerin hükmünü uygulayan aşırı radikaller arasında çok derin bir fark vardır. Zira bu radikaller, onların kanlarını dökmeyi, mallarını ganimet edinmeyi ve soylarını köle edinmeyi kendilerine helal görüyorlardı. Bu okul, radikal hareketlere ortaya çıktıkların günden beri karşıdır.

Özellikle bu okulun lideri ve teorisyeni olan İmam Ebü's-Şa'sâ Câbir b. Zeyd el-Ezdî (ö. 93/711-12), bu radikallerle tartışıp onlara deliller arz ederdi.

Ahmed b. Saîd Bedr eş-Şemmâhî'nin "*Kitâbü's-Siyer*" adlı eserinde Dammam b. Saib'in şöyle dediğini naklediyor:

"Câbir b. Zeyd, Haricilere gelip: Allah din adına, Müslümanların kanını dökmeyi haram kılmamış mıdır? dedi.

Hariciler: Evet, dediler.

Câbir: Allah din adına, Müslümanlarla ilişkin kesilmesini haram kılmamış mıdır? dedi.

Hariciler: Evet, dediler.

Câbir: Allah din adına, kendileriyle savaşılanların kanlarını haram iken helal kılmamış mıdır? dedi.

Hariciler: Evet, dediler.

Câbir: Allah din adına, kendileriyle savaşılanların dost edinmesini helal iken emrettiği halde, daha sonra haram kılmamış mıdır? dedi.

Hariciler: Evet, dediler.

Câbir: Peki Allah din adına bunlardan başka bir şey helal kıldı mı?

Hariciler, bu kez sustular.”

Yine aynı şekilde dediğine göre Abdullah b. İbâz'ın⁴⁷⁶ Haricilerle birçok münazarası olmuştur.

Bu okulun birinci yüzyılın sonu ikinci yüzyılın başı önde gelen âlimlerinden biri olan Sâlim b. Zekvân el-Hilâlî (ö. 100/718 [?])⁴⁷⁷ “*es-Sîre*” adlı kıymetli eserinde radikallerin şüphelerine ikna edici deliller getirmiştir, şöyle ki:

“Bu Haricilerden sonra Nâfi' b. el-Ezrak el-Hanefî (ö. 65/685)⁴⁷⁸ ile taraftarları ortaya çıktı. Allah dilediği bir müddet kendilerinden önceki Haricilerin davranışlarını sergilemeye devam ettiler. Daha sonra kavimlerinden nefret edip zarar verdi. Zira onları putperest konumuna koydular, mirastan men ettiler ve onlarla evlenilmesini yasakladılar. Hâlbuki dost ve mirasçıları oldukları kişiler, onlarla evleniyor ve miras bırakıyordu. Dolayısıyla dostların bu tutumu doğru olup onlar da tam tersini uygulasalar, o takdirde dostlarına muhalefet etmiş ve onlarla ilişkilerini kesmiş olurlar. Şayet dostların bu tutumu yanlışsa o takdirde onları dost edindiklerinden sapmış olurlar.

Kavimlerinin esir alınmasını, kadınlarıyla evlenilmesini, mallarının ganimet olarak alınmasını, soylarının öldürülmesini ve namuslarının kirletilmesini helal görürler. Hâlbuki dost oldukları kişiler, bunların hiçbirini helal görmüyorlardı. Dolayısıyla dostların bu tutumu doğru olup onlar da tam tersini uygulasalar, o takdirde dostlarına muhalefet etmiş olurlar. Allah'ın sözünü duymasına fırsat vermek için onlardan korunma isteyenleri korumayı reddetmişlerdir. Kendilerinin putperestlerin konumuna koyduklarına şahitlik ediyorlardı.

⁴⁷⁶ Hâricî fırkalarından İbâziyye'nin kurucusu.

⁴⁷⁷ Erken dönem İbâzî âlimi.

⁴⁷⁸ Hâriciler'in Ezârika fırkasının lideri.

وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ

“Ve eğer müşriklerden biri senden korunma isterse, Allah’ın sözünü duymasına fırsat vermek için onu koruma altına al; sonra onu kendi güvenlik bölgesine ulaştır. Bu uygulama, onların bilmeyen bir topluluk olmalarından dolayıdır.”⁴⁷⁹

Bunun üzerine şöyle diyorlardı:

“Kavmimiz Allah’ın sözünü işitti ve bundan dolayı onları korumayacağız. Hatta Allah’ın komşularına emirlerde bulunduğu müşrikler de Allah’ın sözlerini işitmişti.

وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هَذَا إِنْ هَذَا إِلَّا آسَاطِيرُ
الْأُولَيْنِ

“Kendilerine âyetlerimiz okunduğunda, "Duyduk duyduk! İstesek elbette bunun benzerini biz de söyleriz, bu eskilerin masallarından başka bir şey değil" dediler.”⁴⁸⁰

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ

“İnkârcılar dediler ki: "Bu Kur’ân’a kulak vermeyin, okunurken gürültü yapın, belki bastırırsınız.”⁴⁸¹

وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا إِنَّا بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَذَا أَوْ
بَدَّلَهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تَلْقَائِي نَفْسِي إِنْ أَتَّبَعُ إِلَّا مَا يُوْحَىٰ إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ
عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ

“Kendilerine âyetlerimiz açıkça okunup anlatılınca bize geleceklerine inanmayanlar, "Bundan başka bir Kur’an getir veya bunu değiştir" dediler. Onlara söyle de: "Onu kendiliğimden değiştirmeye hak ve yetkim yoktur, ben ancak bana vahyedilene uyuyorum. Eğer rabbime itaatsizlik edersem şüphesiz dehşetli bir günün azabından korkarım.”⁴⁸²

479 Tevbe, 9/6.

480 Enfal, 8/31.

481 Fussilet, 41/26.

482 Yunus, 10/15.

Daha sonra Hz. Peygamber emrettiği gibi onları korudu. Onlar ise kavim üzerine işlerini daha da sıkıntıya soktular. Kendilerine namaz kılan, zekât veren ve verdikleri hükümleri kabullenenler geldiklerinden onların bu amellerini kabul etmeyip reddeder ve bunu Allah'ın hükmümüştüğüne kabul ederdiler.

فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Şayet tövbe ederler, namazlarını kılarlar ve zekâtlarını verirlerse artık onları serbest bırakın. Allah affedici ve bağışlayıcıdır.”⁴⁸³

Onlar recim cezasını inkâr ettiler. Hâlbuki Rasulullah (a.s) Eslem kabilesinden bir adamı recmetmişti ve sünnet bu şekilde devam edegeldi. Öte yandan Bedevilerle ilişkilerini kesmiştiler. Hâlbuki Rasulullah (a.s) onları dost edinir ve onların kurtulacağına şahitlik ederdi. Bununla beraber Allah'tan düşmana karşı cihat etmede onları rızıklandırdığı gibi kendilerini de rızıklandırmasını dilemişlerdi.

وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ قُرْبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ أَلَا إِنَّهَا قُرْبَةٌ لَهُمْ سَيَدْخِلُهُمْ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“Bedevîler arasında öyleleri de vardır ki, Allah'a ve âhiret gününe inanır, hayır yolunda harcadıklarını Allah'a yakın olmak ve peygamberin duasını almak için vesile sayar. Bilesiniz ki bunlar kendileri için bir yakınlık vesilesidir. Allah onları rahmetiyle kuşatacaktır. Şüphesiz Allah bağışlayıcıdır, esirgeyicidir.”⁴⁸⁴

Onlar, *kaadeyi* (cihat etmeyip oturanları ya da Emevî yönetimi altında yaşamayı kabullenenleri) tekfir ediyorlar, kanlarını ve mallarını helal görüyorlar, dostluklarını ve onlar için Allah'tan mağfiret dilemeyi ise haram görüyorlar. *Fakat* bununla beraber *kaadeyi* (cihat etmeyip oturanları ya da Emevî yönetimi altında yaşamayı kabullenenleri) dost edinenleri dost ediniyorlar, kanlarını ve mallarını haram görüyorlar, miraslarını ve onlar için Allah'tan mağfiret dilemeyi helal görüyorlar. Bunu, onlardan öğrendiler. Şayet dost edindiklerinin yaptığı bu şey doğru bir şeyse, onlara muhalefet etmiş sayılırlar.

Onlar, bu gün dostluklarını inkâr ediyorlar. Dost edindikleri kâfirleri dost ediniyorsa onlar da kâfir olurlar. Dolayısıyla kâfirleri dost edinenler onlarla kurdukları dostlukları nedeniyle kâfir olurlar. Onlar zannediyorlar ki *kaadeyi* (cihat

⁴⁸³ Tevbe, 9/5.

⁴⁸⁴ Tevbe, 9/99.

etmeyip oturanları) din ve imanlarını gizlediklerinden dolayı kâfir ilan ediyorlar. Hâlbuki Allah onlara kararlılığı emretmişti.

Firavun'un ailesinden biri Allah'ın dilediği kadar imanlarını gizli tuttu ve Allah bunu reddetmedi ve şöyle dedi:

لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ
اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقْيَةً

“Müminler müminleri bırakıp da kâfirleri dost edinmesin. Kim bunu yaparsa artık Allah'la olan bağıını koparmış demektir. Ancak onlardan gelebilecek bir tehlikeden korunmanız başkadır.”⁴⁸⁵

Allah, müminleri gelebilecek bir muhtemel bir tehlikeden korunmaya teşvik ediyor. Müminler, kâfirlerden ancak inançlarını gizleyerek ve hoşlandıkları şeyleri yaparak korunabilirler. Onlar, bu yola çıktıkları zaman en gizli şekilde inançlarını korudular. Hatta bir adam onlarda gelip:

“Bize dinlerinizi/inançlarınızı arz edin” dediğinde, Onlar:

“Hayır, bizim herhangi bir inancımız yoktur. Sen bizlere inançtan bahset!” dediler.

Şayet adam bir hata edip yanlış cevap verecek olursa, onu hepsini burada sayamayacağımız suçlardan biri dolayısıyla öldürürler. Bunlar; Allah'ın vefakâr olmayı emrettiği ve gerçek müminlerin vefakâr davrandığı emanetleri yemeyi helal görmektir. Onlar, münafıklığın kaldırıldığına, artık kimsenin münafık olamayacağına ve aynı şekilde Allah'ın zinakar ve hırsız kişileri affedeceğine şahitlik ettiler.

Şayet bir dost, münafıklıktan korunacak olsaydı, Hz. Peygamberin dostları/ashab-ı kiram dostunu münafıklıktan korurdu. Zira onlar, namaz kılmaya ve zekât vermeye çağırın İslâm'ın davetine uymuşlardı.

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

“Kim İslâm'dan başka bir din arama çabası içine girerse, bilsin ki bu kendisinden asla kabul edilmeyecek ve o âhirette ziyan edenlerden olacaktır.”⁴⁸⁶

⁴⁸⁵ Âl-i İmrân, 3/ 28.

⁴⁸⁶ Âl-i İmrân, 3/ 85.

Daha sonra Yemame ahalisi Necdet bin Âmir⁴⁸⁷ ve taraftarları geldi ve kavimlerinin putperestler konumunda olduğuna şahitlik ettiler. Böylelikle Allah'ın haram kıldığı müşriklerin yemeklerinden yeme ve kadınlarıyla evlenme eylemlerinde bulunup yemeklerini ve kadınlarını kendilerine helal gördüler.

Allah açık bir şekilde onlara:

قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا
يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ

“Ehl-i kitap’tan Allah’a ve âhîret gününe inanmayan, Allah ve resulünün yasakladığını yasak saymayan ve hak dine uymayan kimselerle, yenilmiş olarak ve kendi elleriyle cizye verinceye kadar savaşın”⁴⁸⁸ dedikten sonra kalkıp Cizye alımını haram kılıyorlar.

Koruma altına aldığımız kavminizdeki zimmet ehline verdiğiniz sözleri tutun. Onlar, bu kişilerin müşrik olduklarına şahitlik ediyorlardı. Hâlbuki verdikleri sözlere riayet etmeleri hak ise, onları putperestlerin konumuna indirgemeleri helal olmaz. Gerçek manada putperestlerin konumundaysalar o zaman da onlara verdikleri sözleri tutmalarından dolayı sapmışlardır. Zira Müslümanlar, putperestlerin Yahudilere, Hıristiyanlara ve Mecusilere verdikleri sözlere uyduklarını görse de yine onlara vefakâr olmamalıdır.

Onlar, Hz. Peygamber’in ashabıyla Mekke’den hicret ettiği gibi memleketlerinden hicret etmeyi düşünüyorlardı. Hâlbuki Mekke’nin fethinden sonra artık hicret olayı kapanıp yerine cihat etmek kalmıştı. Zira Hz. Peygamberin dediği gibi:

لَا هِجْرَةَ بَعْدَ الْيَوْمِ وَلَكِنْ جِهَادٌ وَ نِيَّةٌ

“Bu günden sonra artık hicret yoktur! Fakat cihat ve niyet vardır.”

Onlar ise hicret üstüne hicret etmeleri gerektiğini düşünüyorlardı. Dolayısıyla başlarına gelen herhangi bir musibetten dolayı hicret etmek ilk hicreti boşa çıkarmaz. Tabi bu, onların düşünceleridir ve gerçekten görüşleri çok farklıdır.

⁴⁸⁷ Emevîlere karşı 686 (H. 66)’da isyan edip, Nâfi’ bin el-Ezrâk’ın katı fikirlerin den dolayı ayrılarak Yemâme ve Bahreyn’i işgal eden Necdiyye fırkasının, 689 (H. 69) yılında öldürülen liderdir. Bunlar, Ezrâkiyye’yi küfürle itham ederler.

⁴⁸⁸ Tevbe, 9/29.

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا

“Kur’ân’ı inceleyip düşünmüyorlar mı? Eğer Allah’tan başka birinden gelmiş olsaydı onda birçok tutarsızlık ve çelişki bulurlardı!”⁴⁸⁹

Onlar kavimlerini esir almayı, soylarını öldürmeyi, mallarını ganimet kılmayı, namuslarına tecavüz etmeyi ve onları mirastan men etmeyi kendilerine helal kıldılar. Osman’ı öldürdükleri gün ve Cemel günü Müslümanları ve ilk Haricileri dost edinenlere bu hükümler verilmez.

Eğer dost edindikleri hidayet üzere bunları yapıyorsa, aksini yapmakla onlara muhalefet etmiş, yollarından çıkmış ve onların hidayetine/rehberliğine uyan kişi kâfir olmuş olur. Hidayet üzere değilse, o takdirde sapkınlıkta dost olmuşlardır.

Şayet derlerse:

“Bizim dostlarımız, kavimlerini esir almayı terk ettiler, dirilerine güven verdiler, kendileriyle savaşanların soylarını esir almadılar, kadınlarıyla evlenmediler, mallarını ganimet kılmadılar, Osman ve beraberinde öldürülenler hakkında denilenlerin hiçbirini demediler.

Dostlarımızın tüm bunlardan uzak durdular ve insanlarla yeni bir başlangıç yaptılar. Müslümanlar, Allah’ın kendilerine emrettiği hükümleri uygulamaktan geri durmadılar. Bu dostların dostlarının yaptıklarına da uyulur. Onlar Müslümanlar ve sonraki nesil için sapkınlık olan hükümleri uygulamıyorlardı.”

(Cevap olarak deriz ki) Allah’a hamdolsun biz biliyoruz ki, şayet onlar kavimlerini esir almayı ve mallarını ganimet kılmayı kendilerine helal görselerdi, ihtiyaç sahibi fakirlerin paylarını terk etmezdi. Aynı şekilde kendilerine uğramadıkları evleri uzak kişilerin paralarını da terk etmezdi ve onlara paylarını gönderip kullanmalarına izin verirdiler. Yine akıl yettiremeyen küçük yetimlerin paylarını da terk etmezdi ve kullanmalarına izin verirdiler. Allah, yetimlerin mallarının hakkıyla ödenmesini ve onlarla güzel dostlukların kurulmasını emretmiştir.

Onlardan biri dese ki:

“Bu onların cahilliğinden ve öngörüsüzlüğünden kaynaklanmaktadır. Onları dost edinmek bize zarar vermez”

⁴⁸⁹ Nisa, 4/82.

(Cevap olarak deriz ki) Bunlar, kendileri gibi eylemlerde bulunan kavimden uzak durup ilişini kesenleri dost edinmenin kendilerini saptırmayacağını nasıl söylerler?

Zira onlar, karşı tarafın müşrik olduğuna tanıklık ediyorlar, zinakarı, hırsızı, içkiciyi, iftiracıyı, haksız yere Allah'ın haram kıldığı canı kasten öldüreni, yetim malı yiyeni, bilerek faiz yiyeni, Allah'ın bu konudaki hükmünü net bir şekilde bilmesine rağmen namaz kılmayanı, Allah'ın kitabında indirildiğinin dışındakilerle hükmedeni ve Allah'ın bu konudaki hükmünü net bir şekilde bilmesine rağmen leş, kan, domuz eti ve üzerinde Allah'ın adı anılmayan hayvanları zaruret olmadan yiyeni dost edindi....

Ve daha burada sayılmayacak hakkında Allah'ın öğütlerde bulunduğu birçok şey; malın delilleri, emanetin yiyilmesinin helal olması, erkeklerin fitnessi, kavimlerinin kadınlarının mallarının haram olması, savaştan geri duranların münafıklıkla itham edilmesi ve münafıklığını itiraf ettiğinde can güvenliğinin sağlanıp kanının haram olması, şayet münafık olmadığı ve Müslüman olduğu ortaya çıkarsa kanının helal olması, Hz. Peygamberin yanındayken korktuğu şeyden onların yanında güvende olması, ona dokunanın kanının helal olması, Hz. Peygamberin yanında güvende olduğu şeylerden onların yanındayken korkması, ona dokunanın kanının haram olması...

Tüm bunlar onların Allah hakkında çok az şey bilmeleri ve Allah'ın emirlerinin çoğundan habersiz olmalarıdır.

Onların sapkınlıklarından diğerleri şöyledir:

Kendilerinden ayrılanları tekfir etmek, malıyla kanını helal kılmak ve onu dost edinenleri de tekfir etmektir. Onlar, bir gün karşı taraftakilerden uzak dururlar, onları dost edinenleri tekfir ederler ve malıyla kanını helal kılarlar. Diğer gün ise onları dost edinirler, onları tekfir edenlerden, mallarını ve kanlarını helal kılanlardan uzak dururlar. Böylelikle bu iki yolda devam ederler. Onlardan gelip geçen birçok insan, kendileriyle iliğini kesmiş ve dünyayı bu şekilde terk etmiştir.

Allah'a hamdolsun biz biliyoruz ki, onlar karşı tarafı dost edinenlerin mallarıyla canların helal kılıp onlardan uzaklaşanlar bu gün aynı kişileri dost edinerek sapkınlığın içine girmektedir. Şayet dostluğa geri dönmekle hidayet üzereyseler, o takdirde onları dost edinmekle sapkınlık içinde olmuş sayılacaklardır. Onların geçmişte kendilerinden uzak durup onları dost edinenlerin kanlarını helal kılmaları gerçek olmuş olur. Dolayısıyla onlardan ayrıldığı gün ilişisini de kesen kişi, sapmış olur.

Daha sonra Davud ile taraftarları, Atıyye b. Esved (ö. 75/694)⁴⁹⁰ ile taraftarları, Ebû Fûdeyk (ö. 73/692)⁴⁹¹ ile taraftarları, nefret ettikleri bazı hususlardan dolayı onu terk ettiler ve sandılar ki o sapmıştır. Hâlbuki onları ayırıştırın şeyler, bir arada toplayan şeylerden daha çok değildi. Bunlar: Kible ehlini esir almaları, soylarını öldürmeleri, kadınlarıyla evlenmeleri, mallarını ganimet kılmaları, namuslarına tecavüz etmeleri, mirastan men etmeleri...

Allah hamdolsun ki, onların hepsi, sapkın, hakkı terk eden, Allah'ın hidayetinden mahrum ideolojisine tabi olan ve tüm bunları açıkça itiraf eden kişilerdir.

Nâfi' b. el-Ezrak (ö. 65/685)⁴⁹² ile taraftarları, Necdet bin Âmir⁴⁹³ ile taraftarları, Davud ile taraftarları, Atıyye b. Esved ile taraftarları ve Ebû Fûdeyk ile taraftarları bildikleri sapkınlıklarından birleştirdiler, muhalefetlerini sonuna kadar sürdürdüler ve dinden çıkıp kâfir olacak şeyler yaptılar. Bununla beraber kavimleri arasında Allah'ın sözünü tahrif etmeleri/değiştirmeleri ve kavimlerine karşı kinleri onları saptırmıştır. Aynı şekilde Peygamberlerinin yoluna/sünnetine muhalefet etmeler, bu sorumluluğu yerine getirenlerin davranışlarını terk etmeleri, kendi aralarında bölünmeleri ve dostlarının ardından bidatlere düşmeleri onları saptırmıştır.

Bidatlarından bazıları şöyledir:

Kendilerinin onlara mirasçı olmalarını helal görmekte beraber üstün geldiklerinde kavimlerini mirastan men etmeleri, mallarını ganimet olarak helal

⁴⁹⁰ Hâricîler'in önde gelenlerinden, Ataviyye kolunun reisi. Yezîd b. Muâviye'nin hilâfeti sırasında, Ezârika'nın reisi Nâfi' b. Ezrak'la birlikte Emevîler'e karşı isyan etti. Ancak Nâfi' b. Ezrak'ın, kendilerinden olsalar bile, Hâricîler'in bulunduğu yere hicret etmeyerek Emevî yönetimi altında yaşamayı kabullenenleri (kaade*) tekfir etmesi, muhaliflerinin kadın ve çocuklarının öldürülmesini helâl sayması üzerine Ezârika'dan ayrılarak kendisi gibi düşünen bazı Hâricî reisleriyle birlikte Yemâme'ye gittiler. Yolda ordusuyla birlikte Ezârika'ya katılmak isteyen Necde b. Âmir'le karşılaştılar ve kendisini Ezârika'nın doğru yoldan ayrıldığı noktasında ikna ederek tekrar Yemâme'ye dönmesini sağladılar. Böylece Necde'yi Ezârika'ya katılmaktan vazgeçirip emîrül-mü'minîn ilân ettiler ve kendisine biat ettiler.

⁴⁹¹ Önceleri Hâricî liderlerinden Necde b. Âmir'e bağlı iken daha sonra imâmet konusunda onunla ihtilâfa düşen Fûdeykiye grubunun reisi.

⁴⁹² Hâricîler'in Ezârika fırkasının lideri.

⁴⁹³ Emevîlere karşı 686 (H. 66)'da isyan edip, Nâfi' bin el-Ezrâk'ın katı fikirlerin den dolayı ayrılarak Yemâme ve Bahreyn'i işgal eden Necdiyye fırkasının, 689 (H. 69) yılında öldürülen lideridir. Bunlar, Ezrâkiyye'yi küfürle itham ederler.

gördükleri kavme mirasçı olmaları, müşriklerin kadınlarıyla evlenmeyi helal görmeleri, cizye almamaları, kestikleri hayvanları yemeleri ve müşriklere verdikleri sözlere bağlı kalmaları onları saptırmıştır. Tüm bunlar onların sapkın bidatlerindedir.

Onlar müşrik değillerse, öyle dediklerinden ve müşrik olduklarına tanıklık ettiklerinden dolayı sapmıştır. Onları esir almak, soylarını öldürmek, kadınlarıyla evlenmek ve onlara tecavüz etmek ve mallarını ganimet kılmak onları sapıtmıştır.

Hicreti onların evinden çalmak onları sapıtmıştır ki Hz. Peygamberin kavmini inkâr edip oraya gelen ve orada vefat eden birçok ashabı vardır. Bunlar:

Abdurrahmân b. Avf b. Abdiavf el-Kureşî ez-Zührî (ö. 32/652), Abdullâh b. Mes'ûd b. Gâfil b. Habîb el-Hüzelî (ö. 32/652-53), Ebû Zer Cündeb b. Cünâde b. Süfyân el-Gıfârî (ö. 32/653) ve daha birçok Müslüman...

Dolayısıyla hicret üzerine ölmüşse, artık buldukları yerden hicret etmek helal değildir. Şayet sapacak olurlarsa da sapkın dostlarıyla beraber sapacaklardır. Bu, onların sapkın bidatleridir.

Eğer onlar müşrik değillerse, onlar hakkında gizlice söyledikleri onları sapıtır, ya da onların müşrik oldukları açıksa ve onlar da müşriklerin yaptıklarının aynısını yaparlarsa saparlar. Dolayısıyla onların kavimleri arasındaki hayatları, darmadağın davranışları ve uydurdukları bidatler, kavimlerine yaptıkları şirk tanıklıkları ve ardından bu tanıklıklarını bozmaları onları saptırmıştır.

Onun zamanında ve daha sonrasında büyük rabbanî âlim, müceddid, İmam Ebû Nebhan dönemine kadar, radikallerin düşüncelerini çürütmek, şüphelerinin yanlışlığını ve fikirlerini tutarsızlığını ortaya koymak için, bu okulun yetiştirdiği fikir ve düşünce liderlerine önem verilmiştir.

İmam Ebû Nebhan da birçok kitabında bu düşüncelerini çürütmek ve sapık olduğunu ilan etmekle uğraşmıştır. Bu konuda şöyle demiştir:

“Dikkat edin! Allah'ın emrettiği şeyleri yerine getirme yasaklarından uzak durma hususlarında Ondan korkunuz!

Hidayet önderlerinin üzerinde olduğu yolu terk ederek, sizleri ölüm çöllerine davet edenlere asla meyletmeyin! Çünkü o hidayet önderleri, sizlerin en iyi Kur'ân okuyunuz, tevili en iyi bileniniz ve yüksek makamlara ulaşmak için en ideal yolu göstereninizdir.

Hidayet önderleri, yolları işaretlendirenler, körlükten/cahillikten çıkarıp gerçekleri gösterenler, takvayı emredip sapkın ideolojilere uymaktan alıkoyanlar,

hidayetden başka bir şey olmayan Allah'ın dinini sizlere açıklayanlar, Peygamberlerin yolu olan ak İslam yolunu gösterenler, yapmanız gereken farz ve nafil ibadetlerinizi ve uzak durmanız gereken niyet, söz ve eylemleri sizlere tanıtan, cahillerden kimlerin bu yoldan saptığını açıklayan, sapkınlarla en güzel şekilde mücadele eden, davasının haklılığını ve karşı tarafın haksızlığını ortaya koyanlardır. Bu durum, hak galip gelip, hakkın muhalifleri yenilene kadar devam edecektir. Kişi, kendi inandığı ve davet ettiği şeyden asla şüphelenmez.

Karışıklık giderildiğine göre, insanlara muhalefet edenlerin herhangi bir mazereti kalmadı. Bunlar, Allah'ın erdemiyile kulları için seçtiği dine ulaşan sahipleridir. Bunlar, yaratılmışların en seçkini olan Hz. Peygamberin, Ebû bekir'in, Ömer'in ve diğer sahabe ile tabiinlerin yolundan gitmektedirler.

Dolayısıyla aşağıdaki şeylerden biri yerine getirilene kadar Allah'ın emriyle, müşriklere karşı cihat etmişlerdir, şöyle ki:

- Müslüman olana kadar,
- Ya da şirkinde ısrar edip öldürülür,
- Güçsüzlüğünden dolayı zelil bir şekilde cizye vermeyi kabul eder,

Böyle olmadığı takdirde, sadece İslam'a girmesi veya derhal öldürülmesi istenir. Münafıklarla, Allah'ın emrine dönene kadar ya da günahlarının yükünü yüklenip canını feda edinceye kadar savaşılır. Mallarını bu uğurda cihat için harcamış ve bozgunculuklarını yok etmek için ruhlarını feda etmişlerdir.

Bu radikallerle savaşırken soylarını esir almayı ve mallarını ganimet kılmayı helal görmemişlerdir. Zira şerî/ilahî kanun açısından bunları yapmak haramdır. Bu durum, üzerinde ihtilaf edilmesi mümkün olmayan bir husustur. Uydurduğu şeylerden dolayı Allah karşılığını kötü bir şekilde versin Nâfi' b. el-Ezrak, kendinden öncekilere Allah'ın dini hakkında muhalefet ederek bunları caiz görmüştür. O, ne sapıktır!

Hicreti çalan, kible ehlini müşrik gören ve davet etmeksizin insanlara kılıç çeken biridir. İmanını itiraf edenlerin ve onların peşinden gidenlerin esir alınmasını ve ganimet olarak alınmasını helal görmüştür.”

İmam Nureddin es-Sâlimî, bu hususta hak yolu göstererek şöyle demiştir:

“İsyan edenlerin malları helal değildir,

Her ne kadar bir kavim bunu helal görse de,

Bu Hariciler sapmış ve dinden çıkıp Marika⁴⁹⁴ olmuştur,
 Dinden çıkıp Sufriyye⁴⁹⁵ ve Ezarika⁴⁹⁶ olmuştur,
 Müslüman isyancılara bilgisizce müşriklerin hükümlerini uyguladılar,
 İnsanları kılıçtan geçirdiler,
 Mallarını ganimet olarak helal kıldılar,
 Bunun üzerine Muhtar'ın⁴⁹⁷ cemaati onları terk etti,
 Onları sapık ve fasık ilan etti,
 Onlar hakkında Muhtar'dan,
 Birtakım bilgiler ve izlenimler ulaşmıştır,
 Bize öğretti ki onlar dinden sapmıştır,
 Şüphesiz bizi onlardan uzak kılmıştır..."

"Kavmimiz kibleye yöneldikçe onlara kılıç doğrultmayı uygun bulmayız,
 Kiblemiz ehli olsun veya olmasın çocukların öldürülmesini caiz görmeyiz,
 Allah'ın kitabı ve Hz. Peygamberin sünnetiyle evlenmiş bir kadını,
 Kocasını vefat etmeyene veya boşanmayana ve ardından iddet dönemini
 bitirmeyene kadar,
 Ya da kocasını ölmeyene kadar, o kadını kendimize helal görmeyiz,
 Hz. Peygamber ve ashâbı kavimlerinin memleketinden hicret ettiklerinden,
 Hicreti aşırılmayı helal görmeyiz,
 Fakat bizden çıkan sadece Allah yolunda ona itaat ederek cihada çıkmıştır,

⁴⁹⁴ Muhalifleri tarafından Hâriciler hakkında kullanılmış diğer bir isim de "dinden çıkmış" anlamında Mârikadır.

⁴⁹⁵ İsmi ağırlıklı anlayışa göre kurucusu Ziyâd b. Asfar'dan (bazı kaynaklarda Abdullah b. Saffâr veya Abdullah b. Asfar) alan ilk haricî fırkalardan biridir. Asfariyye ve Ziyâdiyye diye de anılmıştır. Ezârîka, Necedât ve İbâziyye dışındaki bütün Hâricî alt fırkaları ondan türemiştir

⁴⁹⁶ Ezrakîyye'nin çoğulu olan Ezârîka, Hz. Ali'nin Muâviye ile uzlaşmasını protesto ederek ondan ayrıldıkları ve isyancı bir hareket başlattıkları için Havâric (Hâriciler) diye anılan fırkanın liderlerinden Ebû Râşid Nâfi' b. Ezrak'a (ö. 65/685) uyanları ifade etmek üzere kullanılır.

⁴⁹⁷ Ebû Hamza el-Muhtâr b. Avf b. Süleymân el-Ezdî eş-Şârî el-Hâricî (ö. 130/748)

Eğer kavminin memleketine geri dönebilir, Allah'ın malı ve canı üzerindeki haklarını yerine getirirse onu dost ediniriz...”

Şeyhimiz büyük âlim İmam Ebû İshak İtfıyyîş şöyle demiştir:

“Hariciler, tabiin ve sonraki dönemde yaşamış bir grup insandır. Bunların liderleri; Nâfi' b. el-Ezrak (ö. 65/685)⁴⁹⁸, Necdî bin Âmir⁴⁹⁹, Abdullah b. Saffâr (bazı kaynaklarda Abdullah b. Asfar veya Ziyâd b. Asfar) (ö. I./VII. yüzyıl sonları)⁵⁰⁰ ve onları destekleyenler.

Onlara Harici denmesinin nedeni, Ümmeti terk edip haktan çıkmalarıdır. Onlar, mürtekibu'l-kebireye (büyük günah işleyenlere) müşrik hükmünü veriyorlar. Allah'ın haram kıldığı kan ve malları,

وَأَنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

“Eğer onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşmuş olursunuz.”⁵⁰¹ Ayetini yanlış yorumlayarak; “Eğer leş yeme hususunda onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşmuş olursunuz” şeklinde olduğunu zannetmişlerdir. Ancak bu yorum yanlıştır. Zira ayetin gerçek manası şudur; “Eğer leş yemeyi helal görme hususunda onlara uyarsanız şüphesiz siz de Allah'a ortak koşmuş olursunuz”. Zira Allah'ın haram kıldığı bir şeyi helal görmek şirktir.

Fakat onlar, yanlış yorum yapmakla yetinmediler ve bu yanlışlarını eylemlerine de yansıtılar. Böylelikle mürtekibu'l-masiye (günah işleyenlere) müşrik hükmünü verip Müslümanların kanlarını ve mallarını işledikleri günahlardan dolayı kendilerine helal gördüler. Kadınlara, çocuklara ve yaşlılara saldırıp kötülüklerde bulundular.

Ebû Amr er-Rebî' b. Habîb b. Amr el-Ezdî el-Ferâhîdî el-Basrî (ö. 180/796 [?]) *el-Câmi'u's-şahîh* adlı müsneidiyle tanınan İbâziyye imamı'na Haricilerin durumu arz edilince şöyle demiştir:

⁴⁹⁸ Hâricîler'in Ezârika fırkasının lideri.

⁴⁹⁹ Emevîlere karşı 686 (H. 66)'da isyan edip, Nâfi' bin el-Ezrâk'ın katı fikirlerin den dolayı ayrılarak Yemâme ve Bahreyn'i işgal eden Necdiyye fırkasının, 689 (H. 69) yılında öldürülen lideridir. Bunlar, Ezrâkiyye'yi küfürle itham ederler.

⁵⁰⁰ İlk dönem Hâricî fırkalarından Sufriyye'nin kurucusu olarak kabul edilen kişi.

⁵⁰¹ Enam, 6/121.

“Sözlerini icraata dökene kadar karışmayın onlara. Söyledikleriyle duracak olurlarsa hataları onları bağlar. Fakat sözlerini icraata dökcek olurlarsa o takdirde Allah’ın onlar hakkındaki hükmünü uygularız.

İnsanları davalarına çağırarak zaman, taraftarlarımız onları meclislerinden ve gördükleri her yerde kovmuştur. Öte yandan onlarla ilişkilerini kestiklerini ve onlardan uzak olduklarını ilan etmiştir.

Sözlerini icraata döktüklerinde kâfir olduklarını ilan etmişlerdi. Zira Allah’ın bir şeyi haram kıldığına dair net bir ayet bulunmasına rağmen bu haramı helal kılmak küfürdür.

O günlerde bunların yaptıkları gittikçe kötüleşiyor ve Tevhid ehline olan zararları artıyordu. Allah’ın indirdiği bir hüküm olmaksızın insanların boyunlarına kılıç doğrultuyorlardı. Böylece bu musibet günbegün büyüyüp çok büyük bir bela haline dönüşmüş oldu.”

Naklettiğimiz bu parçalar, bu okulun itidal sınırlarını aşmadığına şahit olmaya yeterdir. Zira bu okul, hiçbir zaman Tevhid ehlinden birinin malını ganimet kılmayı, soylarını ve ahalisini esir alıp kötülükte bulunmayı helal görmemiştir. İsyân eden birini, sadece delilleri sunduktan sonra savaşarak isyanından vazgeçirmekle yetinmiştir. Kesinlikle onlara müşrik muamelesinde bulunmamıştır. Onlarla diğer Müslümanlar arasında miras intikaline engel olunmamıştır. Onlardan olan kadınlarla evlenmek haram olmadığı gibi onlara kız verip evlendirmek de haram değildir.

Onların kitapları bu hususların açıklamalarıyla ve bu metodu aşip geçen radikal Haricilere karşı nefretle doludur. Zira Hariciler, kible ehlinin dinden çıktığına hükmedip onları müşriklere dahil ediyorlardı.... Allah esirgesin!

Söylenmesi Kaçınılmaz İnsaflı Bir Söylev

Basiret sahibi hiç kimse, kible ehli hakkında verdikleri hükümlerden dolayı Haricilerin, Kur’ân’ın getirdiği, Hz. Muhammed’in (a.s) sünnetinin işaret ettiği ve sahabe ile onlara güzel bir şekilde tabi olanların takip ettiği doğru metottan ayrıldıklarından şüphe etmez.

Ümmet, işledikleri suçlardan dolayı Haricileri yargılamada çok sert davranmış, onları aykırı davranmak ve sapkınlıkla suçlamıştır. İbaziler, bu hususta Ümmetin ilk sıralarındaydı. Zira onlar da Haricilere karşı tavizsiz bir tutum sergilemişlerdir. Onların yanlışlarını eleştirmeyi ve tereddütlerini gidermeyi kendilerine vazife edinmişlerdir. Öyle ki gerektiğinde kötülüklerini defetmek için kılıç kullanmaktan

çekinmemişlerdir. Nitekim Cülendâ b. Mesûd liderliğinde Maşrık/Doğu'da, Ebû'l-Hattab el-Meafirî liderliğindeyse Mağrib/Batı'da bu gerçekleşmiştir.

Haricilerin sapkınlıklarını ortaya koyan ve kötülüklerini defeden bu tutumu tasvip etmekle beraber bu sıkıntılı çekişmenin ortasında adil ve insafılı birkaç söz söylemenin gerekli olduğunu düşünüyorum. Zira gelecek tepkilere göre hükümleri sınırlandırmamalı ve doğacak sonuçları görmemezlikten gelerek konuşmalıyız. Çünkü sağlam bir tedavi, öncüller ihmal edilip onlardan sakınarak sadece sonuçları elde etmek için olmamalıdır.

Haricilerin bu kadar aşırıya kaçıp radikalleşmelerinin nedenlerini araştıranlara malum olduğu üzere bu radikalleşme, zalim Emevi yönetimi döneminde gördükleri zulüm ve zorbanın acımasızlığı neticesinde ortaya çıkmıştır. Özellikle Emevi yöneticilerinin, insanların en kötü, en katı kalpli, Allah'a karşı en cüretkâr, verdiği sözü en çabuk unutan ve Allah'ın kullarına karşı en zalim davranan kişileri vali olarak seçip tayin etmeleridir. Bunlar; Müsrif b. Akabe, Ziyad b. Ebîh (ö. 53/673)⁵⁰² ile oğlu Ubeydullâh b. Ziyâd b. Ebîh (ö. 67/686)⁵⁰³, Haccac (ö. 95/714)⁵⁰⁴ gibilerdir.

Onlara verdikleri talimatlar, dökülmesi haram olan kanı akıtmayı, malları yağmalamayı ve kutsalları çiğnemeyi umursamamaları yönündeydi. Elbette yapılanlar, Haricileri zıt bir yönelimde aşırıya kaçmaya sevk etmiştir. Böylece onlar da kendilerine bu zulmü reva görenlere müşriklere verdikleri hükmü verip sadece müşriklerin helal kabul edilen şeyleri gibi onların da her şeylerini kendilerine helal gördüler.

Verdikleri bu hüküm, kendilerine yapılan zulüm, zorba, işkence gibi çirkinliklere bir tepkidir. Şayet kendilerine insafılı ve adil davranılmış olsaydı, onlar da aynı karşılığı vereceklerdi. Bunun en bariz örneği, Ömer b. Abdülaziz döneminde gördükleri insaf ve adaletten dolayı kendileri de aynı karşılığı vermiş ve savaşmaktan geri durmuşlardır. Ömer b. Abdülaziz, onlara karşı her zaman barışçıl ve adil bir tutum içerisindeydi ve tarih onun bu tutumunu bizlere aktarmıştır.

⁵⁰² Asıl adı, Ebû'l-Mugîre Ziyâd b. Ebî Süfyân'dır. kendisi Emevîler'in Irak valisidir. Kendisine Ziyâd b. Sümeyye veya Ziyâd b. Ubeyd künyesi verilmeyle birlikte babasının kim olduğu bilinmediği için daha ziyade İbnü Ebîhi (babasının oğlu) diye tanındı. 44 (664) yılında Muâviye b. Ebû Süfyân tarafından Ebû Süfyân'ın nesebine bağlanınca Ziyâd b. Ebû Süfyân olarak adlandırılrsa da Ziyâd b. Ebîh adıyla şöhret kazandı.

⁵⁰³ Emevîlerin zalim valilerinden.

⁵⁰⁴ Ebû Muhammed el-Haccâc b. Yûsuf b. el-Hakem es-Sekafî. Ziyad b. Ebîh'in haleflerinden zalim lakabıyla meşhur Emevî valisi.

El-Âcirî bu hususta şöyle demiştir:

“Hariciler, Ömer b. Abdülaziz’in zulmü reddeden hayatını ve davranışlarını görünce bir araya gelip dediler ki: Bu adama karşı savaşımayız!”

Tüm bunlara rağmen, şayet Hariciler diğerlerinden de aynı davranışları görseler, onlara karşı da insafî ve adil davranırlar, radikallikten yüz çevirir, kible ehliyle savaşımdan uzak durur ve mallarına dokunmazlardı. Fakat şiddet, şiddeti doğurur ve kötülüğün sonucu kötülüktür.

Çok az akıl sahibi, kızgın kazanlar kaynadığında duygularına hükmedip hafızalarını yönetebilir ve böylelikle itidal çizgisinde durur. Tâlibu’l-Hak, Ebû Hamza ve onların okullarına bağlı olanların yaptıkları gibi. Elbette bu, Allah’ın muvaffak kılmasıdır.

Tarihi Bir Belirsizlik Üzerinden Perdeyi Kaldırmak

Biri derse ki:

“Radikallik, bu düşüncede olanlarda kronik bir hastalıktır. Zira Muhakkime-i Ūlâ (ilk tahkîmciler)⁵⁰⁵ dediğimiz kişilere de bu fikir nispet edilmiştir.” Ona şöyle cevap verilir:

“Muhakkime-i Ūlâ, hoşgörü/kolaylık dini olan İslam’ın öğretilerinin uygulanmasında ve radikalliğe götüren şeylerden uzak durmada en hassas olan insanlardır. Bununla beraber Muhakkime’nin itibarını zedelemek, kutsalları çiğnemek ve zulmü yayan bir siyasetle zevkusefa sürmek için kasıtlı bir takım iddiaları onlara yapıştırmışlardır. Zira Emeviler, Muhakkime-i Ūlâ düşüncesinin istikrarlarını sarstığını ve dayanaklarını yıktığını düşünmekteydi. Bundan dolayı Haricilerin suçsuz ve uzak olduğu birçok büyük olayı onlara nispet etmekten ve kendilerini meşhur etmek için Hz. Peygamber –ondan çok uzak olmalarına rağmen- adına birçok hadis uydurmaktan çekinmemişlerdir.

Muhakkime-i Ūlâ, insanlara ve mallarına karşı düşmanca davranma hususunda radikallikten en uzak olan kişilerdir. Onlardan geriye kalanlar -Ebû Bilâl Mirdâs b.

⁵⁰⁵ Hükümün sadece Allah’a ait olduğu sloganıyla Hz. Ali’ye karşı çıkan ilk Hâriciler’e verilen ad.

Hudeyr (ö. 61/681)⁵⁰⁶ ile kardeşi Urve b. Hudeyr gibi Nehrevan⁵⁰⁷ Savaşı'ndan sağ kurtulanlar- katı düşmanlarına karşı bile son derece ihtiyatlı davranmışlardır.

Ziyad b. Ebîh (ö. 53/673)⁵⁰⁸ Belca⁵⁰⁹ adındaki Harici kadına o çirkin eylemde bulunduğu -ki ellerini ve ayaklarını kesip çarşıya atmıştı- Ebû Bilâl Mirdâs oradan geçmiş ve olanları gördükten sonra taraftarlarına:

“Zalim bir şekilde işlenen günahlara rıza gösterenlere karşı gelmek ve kılıçları kınlarından çıkarıp insanları korkutmak çok önemli ve büyük bir şeydir. Fakat bizler Allah'ın bahşettiği yeryüzünde yürüyoruz ve asla kılıçlarımızı kınlarından çıkarmıyoruz. Şayet zalim bir topluluk bizlere bulaşacak olursa da onlardan uzak dururuz” deyince oradakiler de Ebû Bilâl'e;

“Sen Müslümanların ve geriye kalanların efendisisin” dediler.

⁵⁰⁶ Basra Hâricîliği'nin önde gelen liderlerindendir. Hakkındaki ilk bilgiler, kardeşi Urve ile birlikte Hz. Ali'nin Muâviye ile yaptığı Sıffin Savaşı'nda onun yanında yer alması, taraflar arasında mütareke yapılıp mesele hakemlere bırakılınca bu çözüme şiddetle karşı çıkarak Hâricî gruplarıyla birlikte Nehrevan'a gitmesinden ibarettir. Nehrevan'da Hz. Ali'nin Hâricîler'e karşı başlattığı ve galip geldiği savaş sonunda (38/658) az sayıda kişiyle birlikte kurtulmayı başaran Mirdâs mutedil bir tutum içinde hayatını sürdürmeye çalıştı.

⁵⁰⁷ Hz. Ali ile Muhakkime Hâricîleri'nin ileri gelenlerinden Abdullah b. Vehb er-Râsibî liderliğindeki Hâricîler arasında meydana gelen savaş (38/658).

⁵⁰⁸ Asıl adı, Ebû'l-Mugîre Ziyâd b. Ebî Süfyân'dır. Kendisi Emevîler'in Irak valisidir. Kendisine Ziyâd b. Sümeyye veya Ziyâd b. Ubeyd künyesi verilmekle birlikte babasının kim olduğu bilinmediği için daha ziyade İbnü Ebîhi (babasının oğlu) diye tanındı. 44 (664) yılında Muâviye b. Ebû Süfyân tarafından Ebû Süfyân'ın nesebine bağlanınca Ziyâd b. Ebû Süfyân olarak adlandırılma da Ziyâd b. Ebîh adıyla şöhret kazandı.

⁵⁰⁹ Ziyad b. Ebîh, Temîm kabilesine mensup, dindarlığı ve güzelliğiyle bilinen Belcâ isminde Hâricî bir hanımla evlenmek istemiş, durumdan haberdar olan Mirdâs, Belcâ ile görüşerek valinin bir zorba olduğunu, dilerse takıyye yapabileceğini söylemiş, ancak kadın böyle bir şeye asla yanaşmayacağını ifade etmişti. Sonunda Belcâ'ya zorla sahip olan vali direnmesi karşısında onu ellerini ve ayaklarını kesmek suretiyle öldürtmüştü. Ardından Mirdâs da Ubeydullah b. Ziyâd tarafından hapsedildi. Onun konuşmalarına ve ibadetine hayran kalan hapishane görevlisi gece evine gitmesine izin veriyordu. Bir süre sonra İbn Ziyâd'ın, hapsedtiği Hâricîler'i öldüreceğine dair yeminini duyan Mirdâs, sözünden dönen bir insan olarak Allah'ın huzuruna çıkmak istemediğini belirterek hapishaneye gidip teslim oldu. Ertesi gün çok sayıda Hâricî'nin öldürülmesine rağmen hapishane görevlisinin aracılığı ile ölümden kurtuldu.

Bunun üzerine Ebû Bilâl otuz kişiyle beraber baş kaldırıncı Ubeydullâh b. Ziyâd b. Ebîh'in (ö. 67/686)⁵¹⁰ Suriye'de el-Cisr bölgesine vali olarak atadığı Abdullah b. Rayah ile karşılaşır. Abdullah b. Rayah, Ebû Bilâl'in eski bir dostuydu. *el-A'lâm*⁵¹¹ adlı eserde erdemli bir kişi olduğu söylenir. Abdullah b. Rayah, Ebû Bilâl'i geri döndürmeye çalıştı, fakat bunu kabul etmeyip Ahvaz'a⁵¹² kadar ilerlediler. Burada Ubeydullâh b. Ziyâd'a götürülen mallarla karşılaşınca alacaklı olduklarını alıp gerisini yerine bıraktılar. Ubeydullâh b. Ziyâd, bu isyan hareketini duyunca Eslem b. Zaraa'yı iki bin kişilik bir orduyla beraber üzerlerine gönderdi.

Yunus b. Erkam bu hususta şöyle demiştir:

“Bir orduyla beraber Horasan'a doğru hareket ettik. Bask⁵¹³ bölgesindeki patika yollara girdik ve üç büyük çadır gördük. Bir de baktık ki Ebû Bilâl ve beraberinde otuz altı kişi. Bunun üzerine amcaoğlum:

“Allah'ın selamı üzerinize olsun!” dedi. Onlar da:

“Senin de üzerine olsun! Sen bizleri öldürmek isteyen ordudan mısın?” dediler.

Amcaoğlum:

“Hayır!” dedi. Bunun üzerine Ebû Bilâl:

“Allah sizlere selamet versin. Karşılaşacağınız kişilere, bizim bozgunculuk yapmak için başkaldırmadığımızı, mecbur kalmadıkça kimseyle savaşmayacağımızı ve hakkımız olmayan ganimeti almayacağımızı iletin” dedi.

Derken Ubeydullâh b. Ziyâd'ın kumandanlarından Eslem b. Zaraa, kırk kişi oldukları bir vaziyette Bask bölgesinde onlara yetişti. Bunun üzerine Eslem'e:

⁵¹⁰ Emevilerin zalim valilerinden.

⁵¹¹ Hayreddin ez-Ziriklî (ö. 1976) tarafından kaleme alınan biyografik eser.

⁵¹² Güneybatı İran'da Hûzistan eyaletinin merkezi. İlk İslâm kaynaklarında Düceyl denilen Kârûn nehrinin kıyısında kurulmuş olan Ahvaz eski Elâm Krallığı'nın başşehri idi. Sâsânîler'in ilk hükümdarı I. Erdeşîr burayı zaptederek yanbaşına yeni bir şehir kurdu ve Hürmüz-Erdeşîr (Hormoşîr) adını verdi. İslâm coğrafyacılarının Süku'l-Ehvâz (Hûzlar'ın pazarı) şeklinde kaydettikleri şehre zamanla sadece Ahvaz (Ehvâz) denildi. Ahvaz kelime olarak bölgede yaşayan halkın adı olan Hûz (Hûzî) kelimesinin Arap dili kaidelerine göre yapılmış çoğul şeklidir. Şehir, Hz. Ömer devrinde uzun süren bir muhasaradan sonra fethedildi (19/640 veya 21/641-42).

⁵¹³ Bask Bölgesi, Günümüz İspanya'sının kuzeyinde özerk bölge. Yüzölçümü 7,234 km² nüfusu ise 2.125.000 kişidir. Özerk Bölgenin başkenti Vitoria-Gasteiz şehridir. Bölgeye özerklik 25 Temmuz 1979 tarihinde verilmiştir.

“Allah’tan kork! Bizler savaşmayı istemiyoruz. Peki, sen ne istiyorsun?” dediler. Eslem cevap olarak:

“Sizleri Ubeydullâh b. Ziyâd’a götüreceğim” dedi. Onlar:

“Ubeydullâh b. Ziyâd bizleri öldürecek ve sende kanımızı akıtmada ona ortak olmuş olacaksın” dediler. O da:

“Evet, kanlarınızı akıtmak helaldir ve Ubeydullâh b. Ziyâd haklıdır” deyince onlar:

“Ya Rabbi! Şayet bu Eslem yalancı biriyse, ona karşı bizlere yardım eyle!” diye dua ettiler ve aralarından Harîs b. Hacer, Eslem’e:

“Ey Allah’ın düşmanı! Ubeydullâh b. Ziyâd mı haklı? O, günahkârların peşinden giden, şüphe ile adam öldüren, Müslümanların mallarını ganimet edinen ve devleti zalimce yöneten biridir” diye seslenince derhal Ebû Bilâl’in ordusundaki Müslümanlardan birini öldürürler. Bunun üzerine Ebû Bilâl:

“Haydi, şimdi cihat edin! Tüm istek ve arzunuz Allah’a olsun. Ondan yardım dileyin ve sabredin” diye çağrıda bulundu. Nitekim karşı taraf saldırıya geçince yenildiler.”

Emevilerin yayıp insanlar arasında tedavüle soktuğu İrcâî düşünce⁵¹⁴ ve yalan rivayetlerin tedavüle girmesi, Emevilerin politik kazanımlarını elde etmeleri için kuvvetli bir etkidir. Saha tüm yarışmacılardan temizlenmiş bir şekilde Emevîlere kalmıştı. Bundan dolayı diledikleri yalan rivayetleri, tedavüle sokup istedikleri hakikatleri ortadan kaldırdılar.

Halk da onların sapık ideolojilerinin peşinden gitti ve kendilerine Kur’ân okunmasına rağmen Kur’ân’dan hiçbir ayet onları engellemedi. Allah, Kur’ân ayetlerinin herhangi bir tahrif ve değişime tabi tutulmasına izin vermedi.

Özellikle onlar Kur’ân’ın ayetlerinden habersiz cahiller olup zannediyorlar ki halifelere yaptıklarından dolayı hesap ve ceza yoktur. Onların bu yalancı

⁵¹⁴ Mürcie mezhebinin düşüncesidir. Mürcie ise, İslâm’ın ilk dönemlerinde ortaya çıkıp ılımlı ve uzlaşmacı fikirleriyle tanınan itikadî ve siyasî firkadır. Çeşitli tanımları yapılan Mürcie, siyasî ve itikadî bir fırka olarak Hz. Osman ve Ali başta olmak üzere, büyük günah işleyenlerin durumlarını Allah’a bırakıp, mânevî sorumlulukları Hakkında fikir beyan etmeyen topluluklara verilen ortak bir isimdir. Mürcie’nin ortaya çıkışında etkili olan sebeplerin başında Hâricî zihniyeti, Emevî-Hâşimî çekişmesi, Emevîler’in politik ve ekonomik siyaseti, kentleşme sürecinin doğurduğu siyasal, ekonomik ve toplumsal problemler yer almaktadır.

şahitliklerini beyan eden antlaşmalar sayısızdır. Kur'ân'ın ayetleri, onların tüm kusurlarını ortaya koymaktadır.

Değerli okuyucu! Tüm bunlardan sonra, bu cemaatin hakikati, davranışları, Emevîlerin zalim politikalar sonucunda bu hale geldiği ve tedavüle sokup yaydıkları şeyler hakkında kafanda herhangi bir karışıklık kaldı mı?

Yaşadığımız - taraflar arası rekabetin olduğu, sahanın tek bir gruba kalmadığı, medya ve ulaşım aletleri vasıtasıyla dünyanın küreselleşip yakınlaştığı- bu dönemde kalpleri hasta bazı kasıtlı kişiler, hakikatleri çarpıtıp yalanlamayı ve böylelikle gerçekleri tepetaklak etmeyi umursamıyorlar. Böylece dünyanın gözleri kulakları önünde gerçekleri ortaya koymadan ve gizlilikleri açıklamadan suçluyu aklayıp, masumu suçluyorlar.

Böyle bir dönemde İslam âleminin tek siyasi güç olmasına ne dersin? Öyle ki tüm Ümmet, ya onların saldırılarından korunmak ya da dünyaya olan bağlılıklarından dolayı bu siyasi güce dalkavukluk yapıyor.

Veyahut bu siyasi gücün, masumların portresini çirkinleştirmesine şaşırıyor musun? Bu güç, İbâzîlerin parlak hakikatlerinin insanlar tarafından bulunmasına, böylece insanların bu hakikatlerden etkilenmelerine engel oluyor ve tüm aşağılıkları onlara nispet ediyorlar.

Şüphesiz akıllı insanlar, bazı şeyleri diğer şeylere kıyas ederler,

Böylece bu kıyaslarının sonucunda hakikati elde ederler,

Bir şeyin diğer şeylere kıyası ve benzerliği vardır...

Değerli okuyucuya bu apaçık iftiraldan ve masumları suçlayıp suçluları aklamalardan iki tanık/örnek vereceğiz, şöyle ki:

a.Birinci Tanık/Örnek

Cüheyman el-Uteybî'nin⁵¹⁵ liderliğinde Haşviyye/Haşeviyye⁵¹⁶ grubundan bazı radikal gençler, h. 1400 yılının Muharrem ayının başında Mescid-i Haram'a yönelik bir saldırı/baskın düzenlediler.

Haşviyye/Haşeviyye grubunun tüm kusurları ortaya çıkıp çirkinlikleri meşhur olmasına rağmen, bu çirkinliklerini örtbas edip yalan ve iftiralarla bu suçu Ehl-i hak ve'l-İstikame diye bilinen İbazilerin üstüne atmaya çalıştılar.

M. 22.12.1979 tarihli 4412 sayılı Ürdün Düstûr Gazatesi, *Beyazî*⁵¹⁷ *Bağnazlar* (*Mütezemmitûn mine'l-Beyaziyye*) adı altında bir makale yayınladı. Bu makalede şöyle denmektedir:

“Paris'teki Suudî kaynaklar, h. 1400 yılının ilk ayının başında Mescid-i Haram'a yönelik bir saldırı düzenleyen örgüt üyelerinin, Haricî grubundan olduklarını açıkladılar. Bunlar çok fanatik ve bağnaz bir grup olup toplam sayıları altı yüz bine (600.000) ulaşmıştır. Bunlar, Beyazîlerden⁵¹⁸ olup Cezayir, Maskat,⁵¹⁹ Afrika, Tunus, Trablus bölgesi (bugünkü Libya) ve Ummân bölgelerinde yaşamaktadırlar.”

⁵¹⁵ Cüheyman el-Uteybi, 18 yıl Suudi Arabistan Ulusal Muhafızları alayının komutanlığını yapmış, 1979'daki Kâbe Baskını ile ünlenmiştir. El-Uteybi devletin şeriatından çıktığını savunarak görevinden ayrıldı. 20 Kasım 1979'da komutasındaki yüzlerce kişi ile Suudi hanedanına karşı bir isyana kalkıştı. Amacı 'Mehdi' olarak gördüğü kayın biraderi Muhammed Abdullah el Kahtani'yi Kâbe'de halka duyurmak ve İran'da o sıralar yeni gerçekleşmiş olan Molla devrimine benzer bir isyan hareketini başlatmaktır.

Herşey, 1979'un 20 Kasım sabahı başladı. Kâbe'ye sabah namazını kılmaya gelenler bir anda silâh sesleri işittiler. Suudiler, baskının lideri Cuheyman el Oteybi ile birkaç adamını sağ olarak ele geçirip Mekke Kadısı Bin Bas'ın fetvası üzerine, yakalananlar kolları ve ayakları kesilerek idamla cezalandırıldılar.

⁵¹⁶ Sözlükte “yastık ve benzeri eşyanın içini dolduran nesne; lüzumsuz ve gereksiz söz” anlamlarına gelen haşv kelimesine nisbet ekinin ilâvesiyle oluşturulan haşviyye, genellikle birtakım mânasız dinî telakkilere sahip bilgisiz kimseler için kullanılır. Farklı görüşler bulunmakla birlikte haşviyye daha çok, “dinî konularda akıl yürütmeyi reddedip sadece nakle itibar eden ve özellikle ulûhiyyet meselelerinde naslar arasında bağlantı kuramayarak teşbih ve tecişme kadar varan telakkileri benimseyen kimseler” şeklinde tarif edilmiştir.

⁵¹⁷ Umman İbâzîleri'ne Beyâsi, Bîyâsi veya Beyâzi de denmiştir.

⁵¹⁸ Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Umman İbâzîleri'ne verilen bir isimdir.

⁵¹⁹ Maskat, Umman Sultanlığı'nın başkenti ve en büyük şehri. Arabistan yarımadasının güneydoğu sahilinde olup eskiden beri denizcilikle uğraşan Umman halkının başlıca ticaret limanıdır.

Akıllı olan, bu yalana rreçker örtbas edilemeyecek kadar açıktır. Kötü maksatlı kişilerin elleri, gün ortasında güneşin ışıklarını görmeye engel olamadığı gibi ideolojilerin de artık bu hususu gizlemeleri mümkün değildir.

Tüm dünya biliyor ki, İbâzî davet hareketine bağlı kişiler, -bahsi geçen memleketlerde bulunmalarına rağmen- bu saldırı hareketine katılmamıştır. Bilakis bu saldırı hareketine katılanların çoğu Suudi Arabistan Krallığı Haşviyye/Haşeviyye grubundandır. Öte yandan saldırıya katılanlar arasında bahsi geçen memleketler dışındaki yerler de vardır.

Önceden de bahsettiğim gibi bu baskının baş organizatörü Cüheyman el-Uteybî'dir. Kendisi oradaki meşhur Uteybe kabilesindedir. Dolayısıyla ne haktan ne de Yaradan Allah'tan utanmadan bu iftirayı nasıl attılar.

Bu tanık/örnek, onların Allah'tan korkmadığına, gerçeklerin gizlemekten utanmadıklarına ve habersiz masum kişileri suçlamaktan çekinmediklerine delil olarak yeterdir.

b.İkinci Tanık/Örnek

Muhammed b. Sad eş-Şuvay'ir, *Vahhâbîler*⁵²⁰ *Hakkında Tarihî Bir Yanlışın Düzeltilmesi* (*Tashîhu Hatain Tarîhiyyin Havle'l-Vehhabiyye*) adında bir kitap yazmıştır. Bu kitapta Vahhâbîler'in dilen dile dolaşan suçlarını ve çirkinliklerini İmam Abdülvehhâb b. Abdurrahman b. Rüstem (ö. 171/787)⁵²¹ ile taraftarlarına atmaya çalışmış, böylelikle Vahhâbîleri aklamak istemiştir.

Muhammed b. Sad eş-Şuvay'ir, kitabında şöyle demiştir:

"Ben, *Vahhâbîler Hakkında Tarihî Bir Yanlışın Düzeltilmesi* (*Tashîhu Hatain Tarîhiyyin Havle'l-Vehhabiyye*) adında yaklaşık yüz on (110) sayfa hacimli küçük bir kitap yazdım. H. 1407 yılında Fas'ın Tatvan şehrinde ilk basımı gerçekleşti. Daha sonra h. 1413 yılında Riyad'daki Daru'l-Maarif tarafından ikinci baskısı çıkarıldı.

Bu kitapta açıkça ifade ettim ki, Şeyh Muhammed b. Abdülvehhâb'ın (ö. 1206/1792) davetinin ve Allah'ın hak dininin düşmanları, Allah'ın nurunu söndürmek isteyen, en baştan sona kadar gönderdiği -şirkin tüm müdahalesini temizleyip Tevhid'i uygulayan- tüm peygamberlerine emrettiği Tevhid'i yerine getirmek isteyenlere engel olan ve dünya faydasını gözetenlerdir.

⁵²⁰ Muhammed b. Abdülvehhâb'a (ö. 1206/1792) nisbet edilen dinî-siyasî akım.

⁵²¹ Kuzey Afrika'daki İbâzîler'in imamı ve Rüstemiler hânedanının kurucusu.

Bunlar, hicri ikinci yüzyılda ortaya çıkmış ve Kuzey Afrika bölgesinde yaşayan Haricî-İbâzî hareketini gördüler. Onların adı da İmam el-Haricî el-İbâzî Abdülvehhâb b. Abdurrahman b. Rüstem'e (ö. 171/787)⁵²² nispeten Vahhâbî'di. Bunun üzerine Fas ve Endülüs'de yaşayan çağdaş ve daha sonraki âlimlerden fetvalar alarak acilen hedeflerine ulaşmak ve kararlılıkları yeniden harekete geçirmek istediler. Gayeleri, Şeyh Muhammed b. Abdülvehhâb'ın yeni ortaya çıkan hareketini durdurmaktı. Zira bunlar, durmadan genişleyen İslam dairesinin bu gelişiminden korktular.

Öyle ki Suudi Arabistan Devleti, Şeyh Muhammed b. Abdülvehhâb'ın başlattığı davet hareketini desteklemiş ve 1157 yılında Muhammed b. Suûd (ö. 1179/1765)⁵²³ ile Şeyh Muhammed b. Abdülvehhâb birbirileriyle el sıkışmıştır/anlaşmıştır. Bu antlaşma, Allah'ın dinine yardım etmek ve tebliğ emanetini yerine getirmek için yapılmıştı. Nitekim Allah, bu hareketi, başarılı kıldı ve hareket tüm İslam Âlemine yayılarak büyük bir kabul ve destek gördü. Âlimler ve hacılar bu hareketten etkilenip kendi memleketlerinden bunu yaymaya başladılar.

Fakat bu işten dünyevî beklentileri olanlar, tarihin arşivlerine gömülmüş sapık Vehhabî Rüstemî bir hareketi buldular ve âlimlerin bu hareket hakkındaki fetvalarını aramaya başladılar. Bu tam onların aradığı şey olup Şeyh Muhammed b. Abdülvehhâb'ın yeni hareketine giydirilmesi planlanan eski bir elbise oldu. Bu çabalar, hareketin yayılmasıyla ciddi manada bir yankı buldu.

Dünyevi beklentiler içerisinde olanlar, bu hareketi çarpıtmak ve karalamak için çok çabaladılar. İnsanlar da genelde pek önemsemeyip gerçekleri araştırmadan yalanlara inanıyorlardı. Dolayısıyla iyi veya kötü niyetli fark etmeden, kavramların

⁵²² Kuzey Afrika'daki İbâzîler'in imamı ve Rüstemîler hânedanının kurucusu.

⁵²³ Suûdî hânedanının kurucusu (1745-1765). 1158 (1745) yılında Vehhâbîliğin kurucusu Muhammed b. Abdülvehhâb, Uveyne civarında fikirlerini yaymaya çalışırken gördüğü tepkiler üzerine Dir'îye'ye sığınmak zorunda kaldı. Muhammed b. Suûd, İbn Abdülvehhâb'ın Dir'îye'ye geldiğini duyunca başlangıçta onunla ilişki kurmakta tereddüt ettiyse de (hiç tereddüt göstermediği, hatta İbn Abdülvehhâb'ın onun daveti üzerine geldiği de rivayet edilir) kardeşlerinin ve hanımının İbn Abdülvehhâb'ın gelişinin kendisi için önemli bir fırsat olduğunu söylemeleri üzerine onunla görüştü ve fikirlerinden etkilenerek kendisini destekleyeceğini bildirdi. Daha sonra İbn Abdülvehhâb'ın kızıyla evlenen Muhammed b. Suûd bölgede hâkimiyet kurarken Muhammed b. Abdülvehhâb da Vehhâbîliğin yayılması konusunda onun destek ve himayesiyle büyük başarı sağladı (1158/1745). Bu arada emirliğin Muhammed b. Suûd, şeyhliğin Muhammed b. Abdülvehhâb nesline ait olması kararlaştırıldı.

değiştirilmesi ve gerçeğe aykırı izlenimlerin çizilmesinde yayılan bu söylentilerin rolü çok büyüktür.

H. 1407 yılında Fas âlimlerinden biriyle Şeyh Muhammed b. Abdülvehhâb'ın davet hareketiyle ilgili ilmî bir tartışma düzenlendi. Faslı âlim bu tartışmadan tatmin edici bir sonuç çıkarıp yaygın tarihi anlayışı düzeltmiştir. Birçok değerli kardeşim benden bu tartışmanın metnini dileyenler okuyabilsin diye bir kitap haline getirmemi istediler..."⁵²⁴

Muhammed b. Sad eş-Şuvay'ir bu kitabı, akıllı her insanın reddedeceği iftira ve gerçeklere hile karıştırmayı içermektedir. Öte yandan işledikleri çirkinliklerin ortaya çıkmasına fütursuz kalmalarına şaşırılmamalıdır. Zira hayâ/utanma duygusu sadece sağlam insanların tabiatında olan bir şeydir. Tabiatı kokuşmuş ve gözleri kör olmuş kişilerin hayâ duygusundan yoksun kalmalarına şaşırılmamalıdır. Hz. Peygamber (a.s) ne doğru söylemiştir:

إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النَّبِيِّ الْأُولَى: إِذَا لَمْ تَسْتَحْ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ

"İnsanların Peygamberlerden öğrenebildikleri ilk sözlerden biri de: "Utanmadıktan sonra dilediğini yap!" sözüdür."

Hayâ, akıl sahiplerinin yalan ve fuhuşun pisliliğiyle kirlenmelerine engel olur.

Cahiliye dönemi Araplar, her ne kadar Allah'a ve ahiret gününe iman etmiş olmasalar da kendilerine yalan bir sözün nispet edilmesinden utandıklarından şiddetle kaçınırlardı.

Özellikle Ebû Süfyân Sahr b. Harb b. Ümeyye (ö. 31/651-52), Bizans imparatoru (610-641) Herakleios'un kendisine Hz. Peygamber hakkında sorduğu sorulara yalan cevap vermekten sakındı.⁵²⁵ Bu kavminin onu yalanlamasından korktuğundan

⁵²⁴ Muhammed b. Sad eş-Şuvay'ir, Vahhâbîler Hakkında Tarihî Bir Yanlışın Düzeltilmesi (Tashîhu Hatain Tarîhiyyin Havle'l-Vehhabiyye), s. 9.

⁵²⁵ Hz. Peygamber'in, Bizans İmparatoru Herakleios'u İslâm'a davet etmek üzere Dihye b. Halife el-Kelbî'yi Suriye'ye gönderdiği günlerde (Muharrem 7 / Mayıs 628) Ebû Süfyân da otuz kişilik bir ticaret kafilesiyle birlikte Suriye'ye gitmişti. Herakleios Kudüs'te (bazı rivayetlere göre Humus'ta) iken Resûlullah'ın mektubunu alınca onun kavmine mensup biriyle görüşmek istediğini söyledi. O sırada Gazze'de bulunan Ebû Süfyân ve kafiiledeki arkadaşları imparatorun isteği üzerine Kudüs'e getirildiler. Soyunun Resûl-i Ekrem'e yakınlığı sebebiyle Ebû Süfyân ile görüşmeyi tercih eden Herakleios ona Hz. Peygamber'in soyu, ahlâkı, Müslümanlığı kabul edenlerin sosyal durumu, sayılarının çoğalıp çoğalmadığı, müslüman olduktan sonra dinden dönenlerin bulunup bulunmadığına dair, ayrıca neleri emrettiği, onunla yaptıkları savaşlarda kimin galip geldiği gibi

değil, yalan söylediğinin duyulmasından korktuğundandır. Nitekim kendisi bu konuda şöyle demiştir:

“Allah’a yemin ederim ki, Herakleios ile konuşurken, Muhammed hakkında yalan şeyler söylemeyi çok arzuladım. Ama ben yalana tenezzül etmeyen değerli bir beyefendiyim. Yoksa en kolay yolun bu olduğunu biliyordum. Yalan söylediğim takdirde bizi dinlemekte olan arkadaşlarımın beni yalancılıkla itham ederek aşağılamalarından çekindiğim, onların gözünde yalancı konumu-na düşüp saygımı yitirmek istemediğim için bütün sorulara doğru cevap vermek zorunda kaldım.”

Yahudî şair İbn Nağrîle Şemuel (Samuel) (993-1056) ⁵²⁶, gerçeklerin çarpıtılmasını çok yanlış bulmaktadır. Zira kendisi Arap bir çevrede yetiştiğinden onların ahlakını edinmiştir. Bundan dolayı bir şiirinde şöyle demiştir:

“İdeolojilerin etkenleri haktan sapıp meylettiklerinde,
Dinleyen konuşana kulak verdiğinde,
Asla batılı hak kabul etmeyeceğiz,
Batıla sarılıp hakkı terk etmeyeceğiz,
Hayallerimizin saçmalamasından korkuyoruz,
Tembellerle beraber zamanı önemsizleştirmek istemiyoruz...”

İşte Cahiliye dediğimiz toplumun sosyal durumu bu haldeyken, İslam’ı kendisine gömlek edinip Allah’a ve ahiret gününe iman ettiğini iddia eden kişiler hakkında ne dersin?

Ne yazık ki bunlar, basılıp yayınlanan ve böylelikle nesilden nesle aktarılan bir kitapta gerçeklerin çarpıtılmasını umursamıyorlar. Hâlbuki inkârcıların elleriyle günün ortasında güneşin üzerinin örtülemediği gibi hakikat de, iftiraların üzerini örtmesini ve ideolojilerin onu silip yok etmesini reddetmektedir.

hususlarda çeşitli sorular sordu. Ebû Süfyân’ın, ona gerçek dışı bilgiler vermeyi arzu ettiği halde yalan söylediğinin duyulmasından korktuğu için doğru cevaplar vermek zorunda kaldığı rivayet edilir.

⁵²⁶ Endülüslü yahudi cemaati lideri, vezir, din âlimi, dil bilimci ve şair. Tam adı Şemuel (Samuel) ben Yosef ha-Levi ibn Nagrile (Nagrello) olup Arapça kaynaklarda Ebû İbrâhim İsmâil b. Yûsuf olarak yer alır. Yahudilik ve İslâm üzerine iyi bir eğitim aldı; Arap dili ve edebiyatını öğrendi, Hıristiyanlık’la ilgili eserler okudu. Ayrıca yahudi hukukunu sistemleştirmeye teşebbüs eden ilk kişidir. İbn Nağrîle’nin şiirleri Ben Tehilim (ezoterik [derûnî] içerikli), Ben Mişley (âyin şiirleri) ve Ben Kohelet (felsefi meditasyon içerikli) adlı üç eserde toplanmıştır.

Burada Muhammed b. Sad eş-Şuvay'ir, kitabına doldurduğu yalanları inceleyecek ve bu iddiaların asılsız olduğunun izâhı ile uğraşacak değilim. Zira bu görevi, kitaptaki sahtekârlığın kendisi ortaya koymaktadır. Bu işi yapmak isteseydim kitabındaki uydurmalar ortaya çıktığı günden itibaren onları cevaplandırmaya çalışırdım. Ben sadece onun bilmezlikten geldiği gerçeklere dikkat çekmek istedim. Gerçi onun sözlerine, bilmemek veya bilmezden gelmek denmez.

Ümmet Vehhabilik ile sınındığı günden beri, âlimler onlara karşı reddiyeler yazma görevini üstlenmiştir. Bu âlimler, gerçekleri söylemiş ve bu mezhebin İslam'ın gerçek şeklini bozan sayısız tahrifatlarıyla beraber içeriğini ortaya koymuştur.

Bu âlimlerin öncülerinden biri de hareketin liderlerinden Muhammed b. Abdilvehhâb'ın kardeşi, Süleyman b. Abdilvehhâb'dır. Kendisi *Yakıcı Yıldırımlar - Vehhâbiliğe Reddiye- (es-Savâik-ul-Îlâhiyye fi'r-reddi ale'l-Vehhâbiyye)* adlı eserinde bu mezhebin taraftarlarına çirkin bir cehalet ve açık bir sapma üzerine oldukları çağrısını yapmıştır, şöyle ki:

“Mezhebinizin batıl/geçersiz olduğunu gösteren delillerden biri de Sahihayn'de (Buhari ile Müslim'de) geçen şu hadistir:

رَأْسُ الْكُفْرِ نَحْوَ الْمَشْرِقِ

“Küfrün başı doğu tarafındadır”

الْإِيمَانُ يَمَانٍ، وَالْفِتْنَةُ هَاهُنَا، هَاهُنَا يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ

“İman, Yemen'dendir. Fitne ise (doğuya yönelmiş bir vaziyette) işte şuracıktandır. Şeytanın nesli işte oradan çıkar.”

Aynı şekilde Sahihayn'de (Buhari ile Müslim'de) Abdullah b. Ömer'den (ö. 73/692)⁵²⁷ rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber doğuya yönelmiş bir vaziyette:

الْفِتْنَةُ، هَاهُنَا

“Fitne, işte şuracıktandır” buyurmuştur.

Yine Buhari'de Abdullah b. Ömer'den rivayet edildiği üzere Hz. Peygamber:

⁵²⁷ Ebû Abdîrrahmân Abdullâh b. Ömer b. el-Hattâb el-Kureşî el-Adevî. Hz. Ömer'in oğlu, en çok hadis rivayet eden, en çok fetva veren yedi sâhâbîden ve abâdileden biri.

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي شَامِنَا، وَفِي يَمَنِنَا» قَالَ: قَالُوا: وَفِي نَجْدِنَا؟ قَالَ: قَالَ: «اللَّهُمَّ
بَارِكْ لَنَا فِي شَامِنَا وَفِي يَمَنِنَا» قَالَ: قَالُوا: وَفِي نَجْدِنَا؟ قَالَ: قَالَ: «هُنَاكَ الرَّزَالُ وَالْفَيْتُ،
وَمِمَّا يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ

“Ey Allah’ım, Şam’ımızda bize bereket ihсан et! Ey Allah’ım, Yemen’imizde bize bereket ihسان et!” diye duâ etti.

Sahabeler:

Yâ Rasulullah, Necd’imizde de! diye istekte bulundular. Rasulullah:

Ey Allah’ım, bize Şam’ımızda bereket ihسان eyle! Ey Allah’ım, bize Yemen’imizde bereket ihسان eyle!” diye duâ etti.

Sahabeler:

Yâ Rasulullah, Necd’imizde de! dediler.

Abdullah b. Ömer dedi ki: Zannediyorum Rasulullah, üçüncü defasında:

Zelzeleler ve fitneler işte oradadır. Şeytanın nesli de orada çıkacaktır!” buyurdu.

Ahmed b. Hanbel de Abdullah b. Ömer’den rivayet ederek Hz. Peygamberin şöyle dediğini aktarmıştır:

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي مَدِينَتِنَا، وَفِي صَاعِنَا، وَمُدْنِنَا، وَيَمَنِنَا، وَشَامِنَا، ثُمَّ اسْتَقْبَلَ مَطْلِعَ
الشَّمْسِ

فَقَالَ: «مِنْ هَاهُنَا يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ، مِنْ هَاهُنَا الرَّزَالُ وَالْفَيْتُ

“Ey Allah’ım, Şehrimize, sâ’ımıza,⁵²⁸ müddü’müze⁵²⁹ (yani ölçeklerimize), Sam’ımızda ve Yemen’imizde bereket ihсан et!

Daha sonra doğuya yönelmiş bir vaziyette:

Zelzeleler ve fitneler işte oradadır. Şeytanın nesli de orada çıkacaktır!” buyurdu.

Bu hadisleri getirdikten sonra Süleyman b. Abdilvehhâb şöyle devam etti:

“Ben diyorum ki:

Ben şahidim ki Rasulullah (a.s) doğru söylüyor. Allah’ın salâtı, selamı ve bereketi onun, ehl-i beytinin ve sahabelerinin hepsinin üzerine olsun.

Şüphesiz üzerideki emaneti yerine getirdi ve risaleti tebliğ etti.

Şeyh Takiyyüddin bu hususta şöyle demiştir:

“Doğu’dan kasıt Hz. Peygamberin şehrinin doğu kısmıdır. Müseylimetülkezzâb (ö. 12/633)530 buradan çıkmıştır. Kendisi, Hz. Peygamber devrinde peygamberlik iddiasında bulunanlardan ilk kişidir. Nitekim bazı insanlar ona tabî olmuştur. Fakat Hz. Ebû Bekr es-Siddîk (ö. 13/634) onu öldürmüştür.”531

Tüm bu hadislerden birçok sonuç çıkarılabilir. Bunlardan bazılarını zikredeceğiz, şöyle ki:

- Hz. Peygamber defalarca imanın Yemenli olduğunu ve fitnenin doğudan çıkacağını belirtmiştir.

⁵²⁸ Sözlükte “ağız dar su kabı” anlamına gelen Sâ’, toprak ürünlerinin zekât nisabı, fitre, gusül, çeşitli kefâretler, ihram yasaklarını ihlâl fidyesi ve zevcenin nafakası gibi konularla ilgili hadislerde geçmektedir. Bu hususlara dair hükümlerde yer alması sebebiyle daha sonra şer’î sâ’ şeklinde nitelendirilen Medine ölçüğü Hicaz’da yüzyıllarca kullanılmışsa da Kuzey Afrika dışındaki bölgelere yayılmamıştır. Dolayısıyla tarih boyunca diğer birimlerden karşılığı hesaplanmaya çalışılmış ve mezhepler arasında ihtilâflar doğmuştur. Üzerinde görüş birliğine varılan tek husus Peygamber sâının dört Peygamber müddüne denk geldiğidir.

⁵²⁹ Sözlükte “elleri öne doğru uzatmak” anlamındaki medd kökünden türeyen müd (med) kelimesi “öne uzatılarak birleştirilmiş iki avucun aldığı tahıl miktarı” mânâsına gelir. Çoğunlukla hububat ve bakliyat gibi kuru besinlerin ölçümünde kullanılan ölçüğe de müd adı verilir.

⁵³⁰ Tam adı, Ebû Sümâme Rahmânü'l-Yemâme Mesleme b. Sümâme b. Kebîr (Kesîr) el-Hanefî el-Vâilî’dir. Resûl-i Ekrem devrinde peygamberlik iddiasında bulunanlardan biri.

⁵³¹ Halifelüğünün ilk günlerinden itibaren Hz. Ebû Bekir’i meşgul eden ve uzun çarpışmalara sebep olan Müseylime’nin 12. yılın Rebîülevvelinde (Mayıs-Haziran 633) öldürüldüğünde 140 veya 150 yaşında olduğu kaydedilir (İbn Kesîr, V, 50; VI, 268).

- Hz. Peygamber, Hicaz ve ehli için dua etmiştir. Fakat doğu ehline –özellikle de Necd ehline- içindeki fitnelerden dolayı dua etmeyi reddetmiştir.
- Hz. Peygamber sonrası ilk fitne bizim topraklarımızda meydana gelmiştir.

Tüm bunlardan sonra şöyle deriz:

Müslümanı tekfir ettiğiniz ve hatta onu tekfir etmeyi dahi tekfir ettiğiniz bu şeyler, uzun yıllar boyunca Mekke, Medine ve Yemen’de dolup taşmıştı. Bize ulaşan bilgilere göre yeryüzünde bu tür durumlar en çok Yemen ve Haremeyn (Mekke-Medine) bölgelerindedir. Dolayısıyla bizim bu memleketimiz ilk fitnenin ortaya çıktığı yerdir. O günden bu güne Müslümanların memleketlerinde, bu fitneden daha büyük bir fitnenin meydana geldiğini bilmiyoruz.

Şuan ki mezhebinize insanların tabî olması gerekir. Yaşadıkları yerlerde bu mezhebe bağlı olduklarını açık bir şekilde ortaya koymaya ve bu mezhebe uymayanları tekfir etmeye gücü yetmeyenlerin yaşadıkları yerlerden hicret etmeleri gerekir. Kendilerine yardım edilecek olan grup sizlersiniz.

Fakat tüm bunlarda Hz. Peygamberin yukarıdaki hadislerine muhaliftir. Zira Allah, kıyamete kadar Ümmetinin başına neler geleceğini bildirmiş ve Hz. Peygamber de bunu bizlere aktarmıştır.

Dolayısıyla Hz. Peygamber Doğu bölgesinin -özellikle de Müseylimetülkezzâb 'ın memleketi Necd'in- iman yurduna döneceğini, kendilerine yardım edilecek olan grubun oradan olacağını, orada imanın galip geleceğini ve diğer memleketlerde imanın nurunun söneceğini, Mekke, Medine ve Yemen'in küfür memleketleri haline geleceğini, buralardaki halkın putperest olacağını ve bundan dolayı buralarda durulmayıp hicret edilmesi gerektiğini bilseydi, muhakkak bunu Ümmetine bildirir, Doğu bölgesine -özellikle de Necd halkına-, Mekke, Medine ve Yemen halklarına dua eder ve ileride olacakları onlara haber vererek putperestlerden beri olduğunu onlara bildirirdi.

Hâlbuki Hz. Peygamber bunun tam tersini yapıp genel olarak tüm doğu, özelde ise Necd halkından bahsederek Şeytanın neslinin buralardan çıkacağını ve fitnenin burada doğacağını haber vermiş ve onlara dua etmemiştir. Dolayısıyla gerçek, zannettiğinizin tam tersidir. Bu gün Hz. Peygamberin onlara dua ettiğini sandığınız kişilerin hepsi kâfir, dua etmediği ve Şeytanın neslinin ve fitnenin oralardan

çıkacağını haber verdiği yerler ise iman yurdu olup hicret edilmesi gereken yerlerdir. Nitekim hadislerde bu hususlar gayet açıktır.”⁵³²

Ah bi bilsem! Acaba eş-Şuvay’ir, Süleyman b. Abdilvehhâb’ın bu sözleriyle İmam el-Haricî el-İbazî Abdülvehhâb b. Abdurrahman b. Rüstem’e mi cevap verdiğini düşünüyor?

Acaba kendisi Necd topraklarında mıydı ki bu sözleri söylesin?

Yoksa ideoloji, gözlerini kör ve kulaklarını sağır mı kılmış?

Öte yandan Süleyman b. Abdilvehhâb’ın, Muhammed b. Abdülvehhâb’a Hakkı Batıldan Ayıran Cevaplar (Faslu’l-Hitab fi’r-Reddi ala Muhammed b. Abdülvehhâb) adında başka bir eseri daha vardır.

Bu gruba (Vehhabilere) ve yeryüzünde yaymış oldukları kör fitneye karşı peş peşe reddiyeler kaleme alınmıştır. Zira bunlar, –Allahtan başka ilah olmadığına ve Hz. Peygamberin Onun elçisi ve kulu olduğuna şahitlik eden, namaz kılan, zekât veren, Ramazan orucunu tutan ve hacca giden- Müslümanların evlatlarına müşriklerin hükmünü vermişlerdir. Haksız yere onların, kanlarını ve mallarını kendilerine helal saymış, onların müşrik olduğunu ilan etmiş ve boyunlarındaki İslam bağını söküp atmışlardır. Getirdikleri Kelime-i Tevhid’e itibar etmeyip dinî ibadetlerini yerine getirmelerine müsaade etmemişlerdir.

Onların fitnelerini reddedip çirkin davetlerine karşı mücadele edenler şöyledir:

1. Es-Seyyid Ebü’l-Abbâs Ahmed b. Zeynî Dahlân el-Mekkî (ö. 1304/1886) dönemin Mekke müftüsüdür.

Vahhabilere karşı yazdığı eserler şöyledir:

- *Ed-Dürerü’s-seniyye fi’r-reddi ‘ale’l-Vehhâbiyye*,⁵³³
- *Fitnetü’l-Vehhabiyye*,
- *Hulâsatü’l-keîm fî beyâni ümerâ’i’l-beledi’l-harâm veya Ümerâ’ü’l-beledi’l-harâm*,⁵³⁴

⁵³² Süleyman b. Abdilvehhâb’dır. Kendisi Yakıcı Yıldırımlar -Vehhâbiliğe Reddiye- (es-Savâik-ul-İlâhiyye fi’r-reddi ale’l-Vehhâbiyye), s. 43-44.

⁵³³ Hz. Peygamber’in kabrini ziyaret ve tevessül gibi meselelerde Vehhâbiler’in görüşlerini tenkit eden bu önemli risâledir.

⁵³⁴ Hz. Peygamber zamanından XIX. yüzyılın son çeyreğine kadar gelen Mekke tarihidir. Eserin 1095 (1684) yılına kadar olan kısmı Sincârî’nin tarihinin bir muhtasarıdır. Ancak son iki asırdan bahseden bölüm tamamen kendi telifi olup Mekke emîrleri ve bilhassa Vehhâbiler’in siyasi faaliyetleri için

2. Saib Abdulhamid,
 - *El- Vehhabiyye fî Sûretihe'l-Hakikiyye,*
3. Cemil Halim,
 - *Celâu'z-Zelâm fî'l- Vehhabiyyeti'l-letî Dallalet'il-Avâm,*
4. Said Rahman et-Tîrâhî,
 - *El-Hablu'l-Metîn fî İttibai's-Selefi's-Salihîn,*
5. Ğays el-Ğalibî,
 - *Vakafât ve İdâhât maa Keşfi's-Şubuhât,*
6. İsmail et-Temîmî el-Malikî et-Tûnusî,
 - *Reddun ala Muhammed b. Abdülvehab,*
7. Hanbelî Fakih Abdülmühsin el-Aşkarî,
 - *Er-Redd ala'l-Vehhabiyye,*
8. Şeyh İbrahim b. Abdülkadir er-Reyyahî et-Tûnusî el-Malikî,
 - *Reddun ala'l-Vehhabiyye,*
9. Şeyh Selamet el-Kudâî eş-Şafî,
 - *El-Berâhinu's-Satia fî Reddi Ba'zi'l-Bida'i's-Şâi'a*
10. Mâlik Davud,
 - *El-Hakaiku'l-İslamiyye fî'r-Reddi ala'l-Vehhabiyye bi Edilleti'l-Kitabi ve's-Sünneti'n-Nebeviyye*
11. Şeyh Muhammed b. Abdurrahman el-Hanbelî,
 - *Tehekkumu'l-Mukallidîn bi Men İddaa bi Tecdîdi'd-Dîn,*
12. Şeyh İbrahim er-Râvî,
 - *El-Avraku'l-Bağdadiyye fî'l-Havâdisi'n-Necdiyye,*
13. El-Hâce es-Serhendî,
 - *El-Usûlü'l-Arbaa fî terdîdi'l-Vehhabiyye,*

orijinal bir kaynak ve XIX. yüzyıl Mekke tarihine dair yegâne eserdir. Hülâşatü'l-keâm yayımlanmış olup (Kahire 1305; Mekke 1311) ayrıca adı zikredilmeyen biri tarafından bazı dipnotları ilâvesiyle ed-Dârü'l-müttehîde li'n-neşr müessesesi tarafından Ümerâ'ü'l-beledi'l-harâm adıyla yeniden bastırılmıştır (Beirut, ts.)

14. Hüseyin Hilmi Işık (1911-2001),535

- *Ulemau'l-Müslimîn ve'l-Vehhabiyyûn,*

15. Şeyh Davud b. Süleyman el-Bağdadî,

- *Sulhu'l-İhvân fi'r-Reddi ala Men Kale bi's-Şirki ve'l-Küfrân,*

16. Şeyh Cemil Sıdkî ez-Zehâvî,

- *El-Fecru's-Sadık,*

17. Şeyh Ebû Hamid Merzûk,

- *Es-Seyfu'l-Batir li Unuki'l-Münkiri ala'l-Ekâbir,*

18. Şeyh İbrahim b. Osman es-Semnûdî,

- *Saadetü'd-Dareyn fi'r-Reddi ala'l-Firkateyn -el-Vehhabiyye ve Mukallidetu'z-Zahirîyye-,*

19. Şeyh İbrahim Hilmi,

- *Celâlu'l-Hakk fî Keşfi Ahvali Şirari'l-Halk,*

20. Muhammed Ataullah,

- *El-Akvalu'l-Mürdiye fi'r-Reddi ala'l-Vehhabiyye,*

21. Şah Fazl Resul el-Kadirî,

- *Seyfu'l-Cebbari'l-Meslûl ala A'dai'l-Ebrâr,*

22. Es-Seyyid Muhsin Emin,

- *Keşfu'l-İrtiyâb fî Etbâi Muhammed b. Abdülvehhab...*

Ve daha bunların dışında ortaya çıktıkları günden bu güne onlara karşı sayısız reddiyeler kaleme alınmıştır.

Acaba eş-Şuvay'ir bu reddiyelerin, İmam el-Haricî el-İbazî Abdülvehhâb b. Abdurrahman b. Rüstem'in taraftarları olan İbazilere mi yazıldığını düşünüyor!?

⁵³⁵ Nakşibendî-Hâlidî tarikatına mensup sûfî müellif. Eyüp'te doğdu. Doksanüç Harbi'nden sonra İstanbul'a muhacir olarak gelip yerleşen Plevneli Said Efendi'nin oğludur. İlk öğrenimin ardından Reşâdiye Numune Mektebi (1924) ve askerî liseden (1929) mezun olduktan sonra Askerî Tıbbiye'ye girdi. 1929'da Eyüp'te Kâşgarî Tekkesi'nin son postnişini Nakşibendî-Hâlidî şeyhi Abdülhakim Arvâsî ile tanışması hayatında bir dönüm noktası teşkil etti. Arvâsî'yi sık sık evinde ziyaret edip ondan Türkçe, Arapça ve Farsça dinî kitaplar okudu.

Yani dolayısıyla bir yanlış antlaşma sonucu insanlar da bu reddiyelerin Necd Vehhabilerine⁵³⁶ yazıldığını sanmışlar!!! Öyle mi?

Hayır, metinlerden açıkça anlaşıldığı üzere tüm bu reddiyelerin hedefinde Muhammed b. Abdilvehhâb'ın Necd bölgesindeki hareketi vardır. Reddiyeler kaleme alan, onların fitnelerini reddedip çirkin bidatlarını ortaya koyan âlimler, bunu açıkça göstermişlerdir. Birçok âlim, Vehhabilerin, kible ehlini öldüren, mallarını ve namuslarını helal gören ve Müslümanlara müşriklerin hükmünü veren radikal Haricilere uzayan bir kol olduğunu savunmuştur.

Bu hususta Ahmed b. Muhammed es-Sâvî'nin (ö. 1241/1825) *Celâleyn*⁵³⁷ tefsirine yazmış olduğu *Hâşiyetü's-Sâvî 'alâ Tefsîri'l-Celâleyn* adlı eserinde,

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ
أَصْحَابِ السَّعِيرِ

“Şüphe yok ki şeytan sizin düşmanınızdır, siz de onu düşman bilin. Çünkü o kendisine uyacaklara yakıcı ateşin mahkûmlarından olsunlar diye çağrıda bulunur”⁵³⁸ ayetiyle ilgili söylenenleri aktardıktan sonra:

“Denilmiştir ki bu ayet, Hariciler hakkında nazil olmuştur. Onlar Kur’ân ve Sünnetin yorumunu saptırıp böylelikle Müslümanların kanlarını ve mallarını kendilerine helal kılmışlardır Nitekim onların benzerlerinde de bu eylemler görülmektedir. Bu kişiler, Hicaz bölgesinde olup kendilerine Vehhâbî denmektedir.

وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ ۗ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ

“Onlar işe yarar bir şey yaptıklarını sanarlar. Bilin ki onlar yalancılardan ta kendileridir.”⁵³⁹

⁵³⁶ Muhammed b. Abdilvehhâb'ın taraftarları.

⁵³⁷ Celâleddin el-Mahallî'nin (ö. 864/1459) yarım bırakıp Celâleddin es-Süyûtî'nin (ö. 911/1505) tamamladığı Kur’ân-ı Kerîm tefsiri. Celâleddin el-Mahallî, ömrünün sonlarına doğru başladığı Tefsîrül-Î-Kur’ân'ın yarısını yazdıktan sonra vefat etmiş, öğrencisi Celâleddin es-Süyûtî 1 Ramazan 870 (17 Nisan 1466) tarihinde başladığı çalışmasını kırk günde tamamlamış ve eser Tefsîrül-Celâleyn (iki Celâl'in tefsiri) adıyla ün kazanmıştır. “Lübbü't-tefâsîr” (tefsirlerin özü) diye anılan eser çok okunan tefsirlerden biri olma özelliğini günümüzde de korumaktadır.

⁵³⁸ Fâtır, 35/6.

⁵³⁹ Mücadele, 58/18.

اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا
إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ

“Şeytan onları hâkimiyeti altına alıp kendilerine Allah düşüncesini unutturmuştur. İşte onlar şeytanın yandaşlarıdır. İyi bilin ki kaybedecek olanlar da şeytanın yandaşlarıdır!”⁵⁴⁰

Yüce Allah’tan onların köklerini kazımasını dileriz”⁵⁴¹

Muhammed Emin İbn Âbidîn’in (ö. 1252/1836)⁵⁴² kaleme aldığı *Reddü'l-muhtâr ‘ale'd-Dürri'l-muhtâr*⁵⁴³ adlı hâşiyesinde benzer şeyler söylemiştir, şöyle ki:

“Haricilerin durumu, günümüzdeki Muhammed b. Abdilvehhâb’ın taraftarlarının durumu gibidir. Muhammed b. Abdilvehhâb’ın taraftarları, Necd bölgesinden yola çıkarak Haremeyn’e (Mekke-Medine) baskın düzenleyip ele geçirmişlerdir. Bunlar, Hanbelî⁵⁴⁴ mezhebini kendilerine mal etmeye çalışmaktadırlar.

Kendilerinin Müslüman ve inançlarına muhalif olan herkesin de müşrik olduğuna inanmaktadırlar. Bundan dolayı Ehl-i Sünnet’i⁵⁴⁵ ve âlimlerini öldürmeyi helal görürler. Bu durum Yüce Allah’ın onların güçlerini kırana, memleketlerini yerle bir edene ve 1233 yılında Müslüman askerlere onlara karşı zafer bahşedene kadar devam etti.”⁵⁴⁶

Bizler bu Vehhabilerin radikal tutumlarını, insanları kılıçlardan geçirmelerini ve sadece müşrikler hususunda helal görülecek şeyleri kible ehline karşı helal görmelerini şiddetle reddediyor ve bu hususta reddiye kaleme alan âlimlerle ittifak ediyoruz. Fakat bu reddiyelerin içermiş olduğu tüm düşünce ve yönelimlere

⁵⁴⁰ Mücadele, 58/19.

⁵⁴¹ Ahmed b. Muhammed es-Sâvî, Hâşiyetü’ş-Şâvî ‘alâ Tefsîri’l-Celâleyn, c.3, s.255.

⁵⁴² Tam adı, Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkı’dır. Son dönem Hanefî fakihlerinin önde gelenlerindedir.

⁵⁴³ Muhammed b. Abdullah et-Timurtaşî’nin (ö. 1004/1596), Tenvîrü’l-ebşâr adlı eserine Haskeffî’nin ed-Dürri’l-muhtâr adıyla yazdığı şerh üzerine İbn Âbidîn’in (ö. 1252/1836) kaleme aldığı hâşiye.

⁵⁴⁴ Ahmed b. Hanbelî’in görüşleri etrafında oluşan ve ona nisbetle anılan Hanbelî mezhebi, gerek mezhep imamının yaşadığı dönem gerekse mezhepleşme süreci bakımından Hanefî, Mâlikî ve Şâfiî mezhebenden sonra ortaya çıkmış dördüncü büyük Sünnî mezhebidir. Bu mezhebe mensup olan fakihlere ve bu mezhebin görüşüyle amel eden kişilere Hanbelî (çoğulu Hanâbile) denilir.

⁵⁴⁵ Hz. Peygamber ile ashab cemaatinin dinin temel konularında takip ettikleri yolu benimseyenler.

⁵⁴⁶ Muhammed Emin İbn Âbidîn, Reddü’l-muhtâr ‘ale'd-Dürri'l-muhtâr, c.4, s.262.

katılmıyoruz. Herkesin yöneldiği bir bakış açısı vardır. Önemli olan her görüşe ve sahibine insafı ve adil davranmaktır. Böylelikle Allah'ın insanlar arasında oluşturduğu ve müminlere uymayı emrettiği adalet sınırlarını aşmamaktır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاؤُكُمْ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا إِعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

“Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutun, adaletle şahitlik eden kimseler olun. Herhangi bir topluluğa duyduğunuz kin, sizi adaletsiz davranmaya itmesin. Adaletli olun; bu, takvâya daha uygundur. Allah'tan korkun. Şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır.”⁵⁴⁷

Vehhâbî Hareketin İnançlarının Ortaya Çıkarılmasında İbazî Âlimlerin Rolü

İbazîler, bu batılı/yanlış reddetme ve bu sapkınlığın tutarsızlığını ortaya koyma hususunda Müslüman kardeşleriyle beraberdir. Vehhabî hareketinin muasırlarından biri de büyük âlim Ebû Nebhan'dır. Ümmeti bu hareketin fitnesinden sakındırmak için birçok kitap ve risale kaleme almıştır. Bu konuda söylediklerinden bölümü şöyledir:

“Bu hareket, Nâfi' b. el-Ezrak'ın (ö. 65/685)⁵⁴⁸ ilk önce ortaya attığı, daha sonra Muhammed b. Abdülvehhâb'ın (ö. 1206/1792) hayat verip devam ettirdiği bir fitne hareketidir.

Bu hareketi üstün kılıp belirginleştiren, harekete davet eden ve bu uğurda savaşılan herkes hareketin yayılmasını desteklemiştir. Şüphesiz bile bile bunu yapmak büyük günahlardandır.

Bu harekettten yüz çevirip terk edenlere müjdeler olsun!

Mazereti olanlar hariç! Hareketin içine girenlere, yaptıklarından hoşnut olanlara ve güç yettirebildiği halde hareketin zararlarına göz yumanlara yazıklar olsun! Zira onlarla beraber olmak, batıl/yanlış üzerinde uzlaşmaktır. Bunun da ne dinimizde ne de herhangi bir müslümanın düşüncesinde yeri yoktur.

⁵⁴⁷ Maide, 5/8.

⁵⁴⁸ Hâricîler'in Ezârika fırkasının lideri.

Sahabeler arasında cereyan eden Yevmüddar,⁵⁴⁹Cemel,⁵⁵⁰ Siffin⁵⁵¹ olaylarını ve aynı şekilde tabiinler arasında meydana gelen hadiseleri görmez misin?

Tüm bunlarda, onların kible ehlini asla tekfir etmediğine dair deliller vardır. Onlar, kendilerine isyan edenleri alçaltacak veya kutsallarını çiğneyecek şeyler yapmayı haram gördüklerinden bunları yapmamış ve sınırlarını aşmamışlardır. Onlar sadece Allah'ın kendilerine müşrikler hakkında helal kıldığı şeyleri helal kabul etmişlerdir. Bunun üzerine Müslümanları ekleyip, soylarını esir almamış, mallarını ganimet edinmemiş, onları mirastan mahrum etmemiş, onlarla evlenmeyi yasaklamamış, kestiklerini haram saymamış, evli bayanları kendilerine helal kabul etmemişlerdir. Bilakis Allah'ın kendilerine izin verdikleriyle yetinmişlerdir.

Yüce Allah da onlara emirlerine yönelmeleri için birtakım emirlerde bulunmuştur. Bazı yerlerde Allah, onlara bir şeyleri nafile değil farz kılmıştır. Bu tamamen o şeyi kabullenip yerine getirmeleri içindir. Onlar da insanı şirke ve nankörlüğe çağıran inkârdan uzak olduklarından derhal bunu yerine getirmişlerdir.

Böyle olmasaydı, bu radikaller, müşrikler hakkında bile ne savaşta ne öncesinde ve ne de sonrasında yapılması caiz olmayan şeyleri yapmak istemezlerdi. Başkalarına haklarını yok sayıp zayıf ederek onlara ait ganimetleri talep etmezlerdi. Dolayısıyla ortada adaletsizlik olduğundan tüm yaptıklarına engel olunması gerekir.

Şaşırılması gereken diğer bir şey de, Vehhabilerin cahilliklerinden insanların hangi inanç üzerine olduğunu bilmeden onları şirkle itham etmeleridir. Bunu yapmaları onlara caiz ise henüz sağlam bir İslam inancına sahip olmayan diğerlerine caiz olmasına engel olacak şey nedir? Caiz olduğu takdirde ikisi arasında fark kalmayacağına göre bunu reddetmeleri kibirlenip güç kullanmalarındandır. Fakat bu asla caiz değildir. Zira görmediği böyle bir şeye şahitlik etmeleri halinde mevcut durumdaki ayıptan kurtulmalarından kaçış yoktur. Ne canlarını ne de mallarını kurtaramazlar.

Hız. Peygamber döneminde Allah'ın kim olduklarını bildirdiği bir takım günahkârlar münafıklar yok muydu? Hız. Peygamber, her ne kadar onları tam olarak dost edinmese de onları İslam'ı kabul edenlerin hükmünün dışına çıkarmadı. Ancak münafık olduğu aşikâr olup kesinleşenler bu durumdan hariçtir.

Öte yandan Yüce Allah, Hız. Peygamberi onlardan ölenler üzerine namaz kılmasını ve kabirlerinin başında durup dua etmesini yasaklamıştır. Fakat

⁵⁴⁹ Hız. Osman'ın evinde öldürüldüğü gün.

⁵⁵⁰ Hız. Ali ile Hız. Âişe arasında cereyan eden hadise (36/656).

⁵⁵¹ Halife Hız. Ali ile Muâviye b. Ebû Süfyân arasında yapılan savaş (37/657).

Müslümanlar için bu durum söz konusu değildir. Bunun dışındaki haklar ve sınırlarda aralarında hiçbir fark yoktur. Şayet münafıklar şirk seviyesine ulaşıyorsa, İslam'daki müşriklere özel hükümleri onlar üzerinde uygulayacaktı ve Hz. Peygamber hicri dokuzuncu yılından –başka bir görüşe göre Veda Haccı'nın altısında-sonra münafıkların Mescid-i Haram'a yaklaşmalarını yasakladı. Fakat bunların hiçbiri Hz. Peygamber döneminde olmadığına göre kendisinden sonra bu şeylerin gerçekleşmesi nasıl mümkün olabilir? Yani her ne kadar Müslümanlar bunlarla ilişkilerini kesmiş olsalar da bu durum böyledir.

Dolayısıyla böyle bir şey caiz de biz mi bilmiyoruz?

Yani Allah bunu önce emredip sonra vazgeçti mi?

Ya da önce ortaya atıp sonra gizledi mi?

Ey Vehhabiler! Eğer iddialarınızda dürüstseniz delillerinizi getirin.

Bakın! Ey Vehhabiler! Şaşırılacak şeylerinizden bir tanesi de sizler Haricileri reddediyorsunuz, fakat bununla beraber Marika/dinden çıkmış haydutların inançlarına sahiptiniz, Allah hakkındaki yorumlarınızda iftiralar atıyorsunuz. Hariciler, din kardeşlerinize karşı geldiklerinden dolayı bu hale geldiler. Sizler neden onları tekfir ediyorsunuz? Ne oluyor size? Nasıl hükmediyorsunuz?

Hakkında tartıştığınız Allah'ın sözlerini getirmek isteseydik, sizin bunu yorumlarken doğru yoldan çıktığınızı gösterirdik. Ben, kesinlikle sizleri cahil bir topluluk olarak görüyorum. Zira sözleriniz doğrudan/hakikatten oldukça uzaktır. Bunu gözleri gören herkes görür, hala akıl etmeyecek misiniz? Bilmediğiniz şeyler söylemekten Allah'tan korkun!

Sizlerden önce Nâfi' b. el-Ezrak'ın dışında bunu caiz gören ve caiz olduğuna dair yanlış delil getiren kim vardı ki? Öte yandan Nâfi' b. el-Ezrak'ın uydurduğu şeylere dönemindeki hiçbir grup inanmamıştır. Zira kalp gözü açık olan herkese, onun batılı/yanlış gizlenmeyecek kadar aşıkardı.

Bizleri doğru yola ulaştırdığından dolayı Allah'a hamd olsun!

Baştan sonra her halimiz için Allah'a hamd olsun!"

Ebû Nebhan şöyle devam etmektedir:

"Ey Kavmimiz! İnsanları bu metoda çağırma da neden sizleri bu kadar ısrarcı görüyorum! Tartışmalı konularda zayıfları/güçsüzleri kandırmaktasınız. Yoksa bizim apaçık eğri gördüğümüz yolları sizler doğru yollar olarak mı görüyorsunuz?"

Sizler yolunuzda olmayan kişilere ortak oldunuz. Bilginiz olmayan konularda âlemlerin Rabbi Yüce Allah'ın sözünü farklı yorumladınız. Bunun üzerine düşmanca ve zalimce Müslümanların kanlarını akıttınız, batıl bir şekilde malları ganimet olarak yediniz, soylarını köle edinmeyi kendinize helal kıldınız, delikanlılarını köle edindiniz, kadınlarıyla zorla zina ettiniz, onlara çok büyük kötü şeyler yaptınız, hakkın sizin elinizde olduğunu sandınız ve haramı serbest kılıp helali yasakladınız...

Fakat artık sizleri bu bozgunculuktan alıkoyan kişiye kulak verme vaktiniz geldi. O sizi kurtarmak ve doğru yola ulaştırmak istiyor. Sizleri, Rabbinizin çetin azabı olan Cahîm'den (şiddetli Cehennem ateşinden) korkarak ve katındaki ebedi nimetleri arzularak Allah'a dönmeye teşvik ediyor."

Aynı şekilde şöyle devam etmektedir:

"Dikkat edin! Vehhabiler kendilerinin Hanbelî mezhebine bağlı olduklarını söylüyorlar! Fakat öyle değildir. Zira kible ehlini şirk ile itham etmeleri, onları öldürmeyi, soylarını esir edinmeyi ve mallarını ganimet bilmeyi helal görmeleriyle Ezarika grubuna karışmışlardır. Tüm bunlar gösteriyor ki bunlar Hanbelî değillerdir. Hatta her ne kadar onlarla karışmış olsalar da tam olarak Ezarika da değillerdir. Dolayısıyla iki mezhep arasında kalmış karışık bir mezheptir."

Vehhabilere reddiye yazmakla ilgilenenlerden biri de İmam Ebû Nebhan'ın Kardeşinin oğlunun oğlu (torunu) büyük âlim Şeyh Mansur b. Muhammed b. Nasır b. Hamîs el-Harûsî'dir. Şeyh Mansur'un eserlerinden biri de, Vehhâbî hareketinin lideri Muhammed b. Abdilvehhâb'ın (ö. 1206/1792) *Keşfü's-şübühât* adlı kitaba yazmış olduğu geniş çaplı reddiyedir.

Vehhâbîlik daha sonraları bizim yanımızda (Ummân'da) Ezarika olarak bilinir. Zira iki grup arasında, Müslümanların kılıçtan geçirilmesinin helal olması ve kible ehli dışındaki kişilere helal olmayan şeyleri helal kılmaları bakımından herhangi bir fark yoktur. Bu konuda İmam es-Sâlimî şöyle demiştir:

"Genel olarak halk, onları Ezarika olarak tanır. Zira onlar kible ehlini şirk ile itham etme bakımından Ezarika'ya çok benzemektedirler. Bundan dolayı halk, onlarla Ezarika'yı birbirinden ayırt etmemektedir. Bunlar Ezarika'dan kible ehlini şirk ile itham etmeyi, Hanbelîlerden ise teşbih konusunu almışlardır. Yani her mezhepten karmaşık konular almışlardır. Nitekim kendileri şöyle demiştir:

"Bizler Sâbiîlerin yaptığı gibi yapıp inanç bakımından en doğrusunu bulduk"

Hâlbuki Vehhabiler inanç bakımından en kötü inanca sahip kişilerdir."

Vehhâbî Âlimlerin İfadelerinde, Kible Ehlini Şirk İle İtham Etmeleri

Evet, Vehhâbîlerin kible ehlini şirk ile itham ettikleri, onları İslam dininden çıkarıp putperestlere nispet ettikleri hususu, delilsizce söylenmiş boş bir iddia değildir. Zira onlara ait kitaplar, Ümmet içerisindeki inançlarının aynen böyle olduğunu gösteren ifadelerle doludur. Onların birçok yazışmalarında Tevhid ehlini şirk ile nitelendirdiklerine dair birçok ifade bulabilirsin. Bunlardan biri de Abdüllatif b. Abdurrahman'ın Hamd b. Atîk'e gönderdiği mektuptur. Bu mektupta Abdüllatif şöyle demektedir:

“...Daha sonra,

İslam'ın sancaklarını yırtıp atan, Allah'a şirk ve putperestliği yücelten, İslam ile belirgin olup din düşmanlarını ezen bu memleketlerdeki yüz kızartıcı büyük haber ve üzücü konuşmalar bizlere ulaşmıştır. Tüm bu olumsuzluklar Türk askerlerinin oralara girmesiyle olmuştur. Onlar buralara girip çorbayı ve kadifeyi işgal etmişlerdir.

Sapık liderleri Davud b. Cercîs, onları Allah'a şirk/ortak koşmaya ve İblis'e ibadet etmeye davet etmiştir. Bu memleketler, onlara boyun eğip kalelerdeki askerlerini indirmiş ve böylelikle savaş ve çekişme olmaksızın buralara girmişlerdir. İçeri girdiklerinde Münafık kardeşleri onları karşılamak üzere etraflarında toplanmışlardır. Nitekim artık âlemlerin Rabbi olan Allah'a açık bir şekilde şirk koşulmuş ve Tevhid/din ehline karşı aşağılama propagandası yaygın hale gelmiştir.

Muhammed b. Abdüllatif, Süleyman b. Sahman, Salih b. Abadülaziz, Muhammed b. İbrahim b. Abdüllatif ve el-Ârız⁵⁵² âlimlerinin tümüne el-Ucman⁵⁵³, ed-Devîş⁵⁵⁴ ve taraftarları hakkında soru sorulunca –bunlar Ca'fer b. Ebî Tâlib'in (ö. 8/629)⁵⁵⁵ taraftarları olduklarını iddia ederek Müslümanların memleketi Mekke'den Habeşistan'a gidenlerdir- şöyle cevap verdiler:

⁵⁵² Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'ın eski adı. Tarihte el-Ârız, Harc, Veşm, Südeyr, Zilfi, Mahmel ve Vâdiddevâsir gibi bölgeleri de içine alan coğrafyanın adı olan Riyad'ın sözlük anlamı “bahçeler”dir.

⁵⁵³ Ucman ihvanının lideri.

⁵⁵⁴ İhvan hareketinin liderlerinden olan Faysal ed-Devîş Mutayr kabilesinin reisi ve ilk kurulan Ertâviyye hicresinin imamıydı. Bu kabile 1817 yılından beri Suud'ilerle inişli çıkışlı ilişkileri olmuştu bazen Osmanlı'nın yanında bazen karşısında olmuştu, ama 20. yüzyılın başındaki Vehhabi rüzgarına kapılarak Suudi'lerin tam müttefiki olmuştu.

⁵⁵⁵ Ebû Abdillâh Ca'fer b. Ebî Tâlib b. Abdilmuttalib el-Hâşimî (ö. 8/629). Hz. Peygamber'in amcasının oğlu, Mûte Savaşı kumandanlarından, sahâbî.

“Hakkında soru sorduğunuz el-Ucman⁵⁵⁶, ed-Devîş⁵⁵⁷ ve taraftarlarının dinden çıkıp kâfir olduklarından şüphe yoktur. Zira onlar Allah’ın ve Resulünün düşmanlarına katılıp onların dostluk ve güvencesi altında girmeyi istediler. Onlardan yardım dileyip Müslümanların memleketlerinden çıktılar ve din düşmanlarına sığındılar. Bununla beraber Müslümanları tekfir edip kanlarını ve mallarını kendilerine helal kıldılar.”

Daha sonra şöyle devam etti:

“Sorduğunuz; “Onlar kendilerinin önceki/eski Türk halkından olduklarını ve zorla İbni Suud’un emri altında olduklarını iddia ediyorlar. Bu ise onların dinden çıkıp kâfir olduklarının en büyük delillerindendir” sorusuna gelince buna şöyle cevap vermişlerdir:

“ed-Düheyne, el-Hadarî, Faysal b. Hamid’in çocuklarının ve Şerif’in oğlunun yanından gelip insanları onun yönetimine çağıran taraftarlarının dinden çıkıp kâfir olduklarına şüphe yoktur. Zira bunlar, müşriklerin yönetimi altına girmeye çağıran davetçilerdir. Dolayısıyla tüm Müslümanların onlarla, onları barındıranlarla, destekleyenlerle ve Müslümanlara müşriklerin hükmünü verenlerle cihat edip savaşmaları gerekir.

Tüm bu ifadeler, onların kendilerine muhalif olan herkesi –İslam’ın beş rüknünü⁵⁵⁸ yerine getirip ibadetlerinde daimi olsa bile- müşrik kabul ettiklerini göstermektedir. Özellikle bu hareketin lideri (Muhammed b. Abdülvehhab), şirki terk ettiğinden dolayı kendisiyle savaşanlarla savaşmıştır. Abdülhatif b. Abdurrahman’ın Hamd b. Atîk’e gönderdiği *ed-Dürerü’s-Seniyye fi’l-Ecbiveti’in-Necdiyye* adlı mektubunda şöyle geçmektedir:

“Şeyh Muhammed b. Abdülvehhab, kendisiyle savaşanlarla savaşmıştır. Onlarla isyan ettiklerinden değil, şirki terk edip kötülükleri yok etmek için savaşmıştır.”

Nitekim Vehhabilerden biri bu hususta şöyle demiştir:

“Büyük müceddid ve Müçtehit Şeyh Muhammed b. Abdülvehhab, insanların müşriklerden ve şirk, hurafe, sapıklık ve yaygın bilgisizliğe dalmış ehl-i kitaptan

⁵⁵⁶ Ucman ihvanının lideri.

⁵⁵⁷ İhvan hareketinin liderlerinden olan Faysal ed-Deviş Mutayr kabilesinin reisi ve ilk kurulan Ertâviyye hicresinin imamıydı. Bu kabile 1817 yılından beri Suud’ilerle inişli çıkışlı ilişkileri olmuştu bazen Osmanlı’nın yanında bazen karşısında olmuştu, ama 20. yüzyılın başındaki Vehhabi rüzgarına kapılarak Suudi’lerin tam müttefiki olmuştu.

⁵⁵⁸ Kelime-i şehadet, namaz, oruç, zekat, hac.

daha kötü olduğu bir zaman diliminde ortaya çıkmıştır. İnsanları tek bir olan Allah'a ibadet etmeye ve İslam'ın özüne geri dönmeye çağırmıştır. Böylelikle İslam'ın gençliği önceden olduğu gibi tekrar geri dönmüştür.

Onların inancına göre, kendi davetleri ortaya çıkmadan önceki tüm insanlar şirk üzerindedir. Diğer bir âlim şöyle demiştir:

“Bunları anladıktan ve insanların hangi inanç üzerine olduklarını bildikten sonra göreceksin ki Vehhabiler, Rasulullah'ın savaştığı müşriklerden daha öte müşrik ve kâfirdirler.”

Vehhâbîler'in Ümmet ile Savaşlarında Onlara Müşriklerin Hükümünü Uygulamaları

Vehhâbîler, sadece teoride kible ehline müşrik hükmü vermekle yetinmemişlerdir. Bilakis onlarla savaştıklarında müşriklerin hükümlerini uygulamışlardır. Sadece kanlarını kendilerine helal görmemişlerdir. Müşriklerin savaşta ganimet alınan mallarının paylaşımı gibi onların da mallarını kendilerine helal görmüşlerdir. Bunu da seslerini yücelttikleri bir şeref olarak kabul etmişlerdir.

Vehhâbî âlimlerinden kabul ettikleri adamlarından biri – Vehhâbîlerin birçok olaylarına tanıklık etmiş olan Osman b. Abdullah b. Bişr en-Necdî el-Hanbelî, Vehhâbî direnişlerini içeren bir kitap kaleme almıştır. Bu kitabın adı, *Unvavu'l-Mecdi fî Târîhi Necd'*dir. Akli yerinde olan herkes bu kitabı okuduğunda Vehhâbîlerin, din adına Müslümanların kanlarını dökmeye ve mallarını yağmalamaya gösterdikleri cüreti görür.

Değerli okuyucuya bu kitaptan, Vehhâbîlerin Ümmet içerisindeki inançlarını ortaya koyacak alıntı bazı paragraflar sunacağız. Bunlar şöyledir:

“Gazveye çıkan ilk ordu, yedi deveden müteşekkildi. Soylu bayanlar o develere binip acele sürdüklerinde deve binmeye alışık olmadıklarından yere düşüp çakıldılar. Daha sonra bazı bedevilere saldırıp mallarını ganimet olarak aldıktan sonra geri döndüler”

“ Öte yandan Osman b. Abdullah, hocası Muhammed b. Abdülvehhab'ın kırk bin (40.000) Riyad ganimetini dağıttığını söyler. Ayrıca tek bir dirhem ve dinar dahi kendinde tutmuyor. Kendisine gelen tüm ganimetleri fakirlere dağıtıyordu. Hem de büyük kocaman paylar dağıtırdı. Öyle ki koca ganimetin beşte birini, iki veya üç kişiye dağıtıyordu.”

“Abdülaziz, es-Sudayr bölgesine bir gazve düzenleyip Celâcîl⁵⁵⁹şehrine saldırmış ve hayvanlarına el koymuştur. Aralarında meydana gelen çarpışmada altı adamı öldürmüştür.”

“Daha sonra el-Harc,⁵⁶⁰ şehrine gazve düzenlemiştir. Buradan ed-Dilam⁵⁶¹ şehir halkına saldırıp burada sekiz adamı öldürmüş ve dükkânlarındaki mallarını yağmalamıştır”

“ed-Dilam ve el-Harc şehirlerine giden Abdülaziz, buralardaki halka savaşmış, buralarda el-Beled⁵⁶² şehrinden olan yedi adamı öldürmüş ve çok sayıda deveyi ganimet olarak almıştır.”

“Ardından el-Zülfî⁵⁶³ şehrine gidip onların da hayvanlarını ganimet olarak almıştır. Fakat sonradan içine korku girip geri bırakmıştır.”

“Abdülaziz, buradan da Müsâid b. Feyyaz ile beraberindeki Sebî kabilesinin Nabta kolundan Araplara saldırmıştır. Onları es-Sudayr ile el-Mahmal bölgeleri arasındaki el-Hafr el-Atk⁵⁶⁴ bölgesinde yakalamış ve aralarında el-Karavî ile çocuklarının da bulunduğu on kişiyi öldürmüştür. Ardından tüm eşyalarına el koymuş ve Müslümanları, hayvanlarını ve diğer eşyaları alıp seksen parçaya bölmüştür.”

“Abdülaziz, aralarında Riyad halkından Devvâs b. Dehhâm'ın da bulunduğu Müslümanlarla beraber onların üzerine yürümüş, es-Sudeyr bölgesi yakınlarındaki Cerab suyuna ulaştıklarında baskın düzenleyip tüm mallarını kökünden yok etmiş ve otuz kadar adamlarını öldürmüştür.”

⁵⁵⁹ Celacil, Jalaji veya Jolajil, Suda Arabistan'ın Sudayr bölgesinde bir şehirdir. Riyad'ın kuzeyinde ve yaklaşık 45.29 ° - 25.41 ° arasında bulunur

⁵⁶⁰ El-Harc, Suudi Arabistan'ın Riyad Bölgesi'nde bulunan bir şehirdir. Şehir, başkent Riyad'ın 77 km güneyinde yer almaktadır. Şehrin nüfusu 2010 yılı itibarı ile 234,609'dur. El-Harc'ta tarihi su kuyuları ile Kral Abdul Aziz Sarayı ve Camii bulunmaktadır

⁵⁶¹ Ed-Dilam, Suudi Arabistan, Riyad Bölgesi'nde bir şehirdir. 2010 yılı itibarıyla, kentin 40 114 nüfusu vardır. 1903'te Dilam Savaşı'nın yapıldığı yerd.

⁵⁶² El-Beled, Irak'ın ulusal başkenti Bağdat'ın 80 kilometre kuzeyindeki Saladin Valiliği'nde bir şehir. Sünni ilçeleri olmakla beraber sakinleri çoğunlukla Şia inancına sahiptir.

⁵⁶³ El-Zülfî, Suudi Arabistan'ın Riyad Bölgesi'nde bulunan bir şehirdir. Şehir başkent Riyad'ın 260 km kuzeybatısında yer almaktadır. Şehrin nüfusu 2010 yılı itibarı ile 60,867'dir.

⁵⁶⁴ Suudi Arabistan'ın Riyad Bölgesi'nde bulunan bir bölgenin adıdır.

“Abdülaziz, ed-Diriye⁵⁶⁵ şehrine saldırıp oradakileri çok sert bir şekilde öldürmüş ve kalanları zorla memleketlerinden çıkarmıştı. Adamlarını öldürüp atlarına el koymuştu”

“Abdülaziz, Sermeda/ Tharmada⁵⁶⁶ şehrine bir gazve düzenlemiştir. Fakat oraya vardığında ona tuzak kurulmuştu. Bunu öğrenen Abdülaziz, şehre saldırı başlatmış ve oradaki tüm hayvanları ganimet olarak alıp götürmüştür. Halk ona karşı gelince savaş iyice kızışmıştır. Bunun üzerine Abdülaziz onlara pusu kurup hepsini mağlup etmiş ve aralarından İbrahim b. Süleyman ile İmam Muhammed b. İd’in çocuklarının da bulunduğu yirmi kişiyi öldürmüştür.”

İşte bak! Müslüman olmalarına rağmen nasıl da şehirlerde kan akıtmayı ve hayvanlarına el koymayı kendilerine helal görmüşlerdir! Hâlbuki Abdülaziz’e namaz kıldığında imamlık yapan kişi de onlardandı ve onu bile öldürmüşlerdi. Oysaki Hz. Peygamber Hıristiyan din adamlarının bile öldürülmesini yasaklamışken bir de Müslümanlara namaz kıldırın imamın durumunu düşün!

“Abdülaziz, Müslümanların birçok devesini, hayvanlarını ve eşyalarını aldı.”

“Abdülaziz, Müslüman orduyla Ucmanlıların Hubayş halkına saldırdı. Bu halk, es-Sudayr bölgesinin yakınındaki Sabha şehrinde yaşıyorlardı. Abdülaziz onlara saldırıp develerini alıp, adamlarını öldürdü ve Suud buradan Riyad’a doğru gidip onların hayvanlarına ganimet olarak el koydu.”

Osman b. Abdullah, Riyad halkı şehri boşalttıktan sonra Abdülaziz’in şehre girdiğinden bahsettikten sonra şöyle demiştir:

“Abdülaziz, Riyad’dan kaçıp gidenlerin silahlarını, yiyeceklerini ve eşyalarını kontrol altına almıştır.”

“Abdülaziz, el-Kasım⁵⁶⁷ bölgesindeki malları kontrol altına almıştır.”

“Abdülaziz h. 1191 yılında tüm halkını el-Harc şehriyle savaşmaya çağırılmıştı. Bunun üzerine tüm halk, beraberlerinde el-Hurma⁵⁶⁸ halkından oluşan orduyla

⁵⁶⁵ Ed-Diriye, Suudi Arabistan’ın Riyad Bölgesi’nde bulunan bir şehirdir. Şehir, başkent Riyad’ın kuzeybatısında yer almaktadır. Şehrin nüfusu 2010 yılı itibarı ile 39,009’dur. Diriye, Suudi Hanedanı’nın ilk karargâhı olup 1744-1818 yılları arasında Diriye Emirliği’nin başkenti olmuştur. Günümüzde Diriye ilinin merkezidir

⁵⁶⁶ Sermeda/Tharmada, Suudi Arabistan’ın başkenti Riyad’ın yaklaşık 170 kilometre kuzeyinde bulunan bir şehridir.

⁵⁶⁷ Suudi Arabistan’da bir bölgenin adıdır.

⁵⁶⁸ Suudi Arabistan’ın Mekke şehrindeki bir bölgenin adıdır.

beraber ed-Diriye şehrinde toplandı. Abdülaziz, vadinin alt kısmından el-Harc şehrine doğru hareket etmelerini emretti. Bunun üzerine el-Hurma şehrinin imamı Osman b. Abdullah, Abdülaziz'e giderek şöyle dedi:

“Memleketimiz el-Hurma’da riddet/dinden dönme olayları ve sözlerin bozulması gibi durumlar ortaya çıkmışken sizler nasıl olur da el-Harc şehrine hareket ediyorsunuz? Ben artık el-Hurma’da iyiliği emredemiyorum ve bu hal üzerine daha fazla kalamayacağım. Yapmanız gereken şey, onların temellerini çürütüp zayıflatmanız ve onlardan bazılarını rehine olarak alıp ed-Diriye şehrinde yanınızda tutmanızdır. Böylelikle bir denge sağlanmış olacak, memlekette dinî tebliğ yapabileceğim ve korkmadan iyiliği emredip kötülükten alıkoyabileceğim.

Abdülaziz ordusuyla beraber durmadan es-Sudayr bölgesinin el-Münîh kasabasına doğru ilerliyor ve Müslümanları sürekli bir şekilde heyecana getiriyordu. Öte yandan Abdullah. b Muhammed b. Suud da onlarla beraberdi. Gece gündüz durmadan ilerliyorlardı. Ordu, karşı tarafın haberi olmayacak şekilde onları gafil avlayıp baskın yapmak için el-Hammada⁵⁶⁹ ile el-Haysiyye⁵⁷⁰ bölgeleri üzerinden geçmiştir. Yorgun düşen ordu, gece üzeri el-Hurma’ya varıp uyku ve istirahata çekilmiştir. Abdullah şehrin kulelerine, surların ve evlerin üzerlerine, kale kapı ve duvarlarına nöbetçi adamlar yerleştirmiştir.

Şafak vakti sabah ezanı okuyup (Haydi namaza!), şehir halkı namaza durunca, Abdullah saldırıyı başlatmak üzere silahında mermisi olan herkesin silahlarını bir anda patlatmalarını emretti. Herkes öyle yapınca şehir halkı aniden korkup sarsıldı. Hatta hamile kadınlar korkudan bebelerini düşürdüler. Nitekim halk, onlara karşı koyacak bir güç ve kaçacak bir yer bulamadı ve şehir kısa süre içerisinde kontrol altına alındı.

İşte bu sözler gerçekten yoruma muhtaç olmayan sözlerdir. Baksana nasıl da müezzinin insanları namaza çağırdığı bir kavmin dinden döndüğüne hükmediyorlar? Namaz esnasında baskın düzenleyip onları korkutuyorlar. Öyle ki hamile kadınlar korkudan bebeklerini düşürüyor.

Tüm bunların sebebi, şehrin valisinin bu insanlar hakkındaki mesnetsiz iddialarıdır. Bunlar, davet edilen namaza dahi saygı gözetmediler. Onlara gafil oldukları bu esnada saldırıp bu büyük olayla korkutmayı umursamadılar.

Ah keşke bi bilsem! Şayet dedikleri gibi o kavim dinden dönmüş olsa bile, henüz ana rahmindeki ceninlerin/ana rahmindeki bebelerin suçu ne ki düşürülmeye

⁵⁶⁹ Suudi Arabistan’da bir bölgenin adıdır.

⁵⁷⁰ Suudi Arabistan’da bir bölgenin adıdır.

maruz kaldılar? Bunu da övüne övüne yapıp kendilerine şeref nişanı olarak kabul ettiler!

Bu vahşi eylem, Hz. Peygamberin metodunun neresindedir!?

عَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ لَا يُغَيِّرُ عَلَيْهِمْ حَتَّى يُصْبِحَ فَيَسْتَمِعَ فَإِنْ سَمِعَ أَذَانًا أَمْسَكَ وَإِنْ لَمْ يَسْمَعْ أَذَانًا أَغَارَ

Enes b. Malik'ten şöyle rivayet edilmiştir:

“Hz. Peygamber gece baskını yapmaz ve sabahı beklerdi. Şafak vakti girdiğinde kulak kesilirdi. Ezan sesini işitirse dururdu, işitmediği takdirde ise saldırıya geçerdi.”

Hz. Peygamberin Hayber⁵⁷¹ Yahudilerine bile tutumu böyle olmuştur. Onun metodunda zina mahsulü bile olsa ceninlere/ana rahmindeki bebeler dokunmak haramdır. Zira Yüce Allah'ın yaratmış olduğu her mahlûkun yaşam hakkı vardır. Başkasının işlediği suçtan dolayı ona düşmanlık yapmak caiz değildir.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي مُلَيْكَةَ، أَنَّهُ أَخْبَرَهُ أَنَّ امْرَأَةً جَاءَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَتْهُ أَنَّهَا زَنْتٌ وَهِيَ حَامِلٌ. فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَذْهَبِي حَتَّى تَضْعِي» فَلَمَّا وَضَعَتْ جَاءَتْهُ. فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَذْهَبِي حَتَّى تُرْضِعِيهِ» فَلَمَّا أَرْضَعَتْهُ جَاءَتْهُ. فَقَالَ: «أَذْهَبِي فَاسْتَوْدِعِيهِ» قَالَ: فَاسْتَوْدَعْتُهُ ثُمَّ جَاءَتْ فَأَمَرَ بِهَا فُرِجِمَتْ

Abdullah b. Ebî Müleyke'den rivayet edildiğine göre:

“Hamile bir kadın Rasulullah'a (a.s) gelerek zina yaptığını itiraf etti. Bunun üzerine Rasulullah, (a.s):

“Doğum yapıncaya kadar git” buyurdu. Kadın doğum yapıp Rasulullah'a (as.) gelince:

“Git (sütten kesinceye kadar) çocuğu emzir» buyurdu. Kadın da çocuğu süttten kesip yine Rasulullah'a (a.s) gelince:

⁵⁷¹ Hayber, Hicaz'da Medine-Suriye yolu üzerinde bulunan eski bir ticaret ve ziraat merkezidir. İslâm tarihinde Hayber, 7. yılda (628) Hz. Peygamber'in yönettiği savaştan dolayı meşhur olmuştur.

“Git çocuğu bakıp gözetecek birinin yanına bırak” dedi. Kadın çocuğu birinin yanına bırakıp gelince, Rasulullah recmedilmesine hüküm verdi, kadın da recmedildi.”

Daha sonra Osman b. Abdullah şöyle demiştir:

“Abdullah. b Muhammed ed-Diriye’ye döndükten sonra, Müslümanlarla beraber el-Harc’a doğru hareket etti. Onlara baskın düzenleyip birçok kişiyi öldürdü ve develeriyle koyunlarını kesip yaraladı.”

“Züfeyr kabilesi,⁵⁷² Said kabilesinin lideri Muhsin b. Hallaf ile kabilesi, Sumde bölgesinden⁵⁷³ Dehhâm Ebû Zira ile kabilesi ve diğer kabileler hep beraber bir araya toplandılar Toplam sayıları yedi bin civarındaydı. Ardından Sudayr bölgesinin yakınlarındaki Mubayid sularının yanında konakladılar. Suud, bedevi ve yerli halktan oluşan bir orduyla onlara doğru yürüdü. Tam onları yenecekken birden gözünde çok büyütüp fazla gördü ve geri çekilerek Nemir şehrine döndü. Oradan Sudayr halkını binekli ve yaya olmak üzere savaşmaya teşvik etti ve halk da hızlı bir şekilde davetine icabet etti. Bunun üzerine bu Araplar, onların konakladığı sulu bölgelere saldırıp çok şiddetli bir savaşa girdiler. Fakat Yüce Allah Müslümanlara yardım etti ve bu Arapların hepsi yenilip arkalarına bakmadan kaçtılar.

Müslümanlar onlardan birçok koyun ganimet aldılar. Suud, bunların çoğunu dağıtıp bitirdi. Bu hayvanların sayısı yaklaşık on yedi bin koyun, beş bin deve ve on beş at civarındaydı. Suud, tüm bu mallara ve eşyalarına el koydu. Dehhâm Ebû Zira ile Sevvab b. Hallaf’ın da aralarında bulunduğu birçok kişiyi öldürdü. El koyduğu malların beşte birini kendine alıp geriye kalanları süvariye iki, ayakla yürüyene ise bir pay olacak şekilde bölüştürdü.”

“Suud, şanlı ordusuyla yola çıkıp Necd’in tepelerine doğru hareket etti. Şemmer dağının yanındaki el-Müstecdedde adındaki mezrada oturan Matîr Araplarından olan es-Sahbe kabilesine sabaha doğru saldırı düzenledi. Onların develerini, koyunlarını, elbiselerini, eşyalarını ve on tane atlarını ele geçirdi. Liderlerini ve aralarından Dahîlullah b. Casir el-Feğm ile amcaoğlu Halef –el-Feğm’in de bulunduğu süvarileri öldürdü ve daha sonra vatanına döndü.”

⁵⁷² Hicaz bölgesindeki Arap kabilesi.

⁵⁷³ Suudi Arabistan’da bir bölgenin adı.

“Suud, Müslümanlarla beraber el-Ahsa⁵⁷⁴ eyaletine doğru hareket edip el-Uyûn⁵⁷⁵ halkına baskın düzenledi ve artık onlardan bir haber alınmadı. Suud, onların birçok hayvanlarını alıp evlerindeki birçok erzak ve eşyaya el koydu.”

“Daha sonra Suud, Müslümanların ordusuyla el-Harc’a doğru hareket etti. Yol üstünde ona dendi ki, el-Harc ahalisinden ve diğer bölgelerden kalabalık bir kervan el-Ahsa’yı ele geçirdiler. Bunun üzerine el-Harc şehrine yakın es-Süleyma bölgesi üzerinden onları gözetlemeye başladı. Kervan oraya gelince susamış ve süvari ile ayakla yürüyenler beraber olmak üzere suya yöneldiler. Bunu gören Suud, hemen bi baskın düzenleyip hepsini öldürdü. Fakat el-Hadre kabilesi bunun peşini bırakmadı. Bunun üzerine Suud, onlara yönelip saatlerce sert çarpışmalar yaşadılar ve onlardan birçok kişi öldürülürken kafileden üç yüz kişi öldürüldü. Nitekim Müslümanlar kafilenin tüm mallarını, kumaşlarını, eşyalarını, develerini ve diğer şeyleri aldılar. Müslümanlardan ise yaklaşık yetmiş kişi öldürüldü.”

“Suud b. Abdülaziz, şanlı muzaffer ordusuyla büyükşehir Necd ile ovalarından yola çıkarak Kuzey yönünde harekete geçti. Süveynî, bahsettiğimiz gibi Basra’dan çıktıktan sonra es-Samman topraklarındaki Beni Halid bölgesinde onunla karşılaştı. Onunla beraber el-Müntefik ve Âl-Şebîb’den bir bölük vardı. Fakat Suud, onlara saldırıp tüm eşyalarına el koymuştur.”

“Suud, henüz bu gazveye çıkmadan önce, Bedevi ve yerli Müslümanlardan oluşan ordusuyla beraber Beni Halid’e doğru harekete geçti ve onları bir arada toplanmış vaziyette buldu. İki gün süreyle onlarla mücadele etti. Fakat daha sonra savaşı bir şekilde oradan ayırdı. Çünkü Suud, beraberindeki Beni Halid’den olan Arapların ihanetinden korktu. Et-Tif bölgesindeki köylerde konaklayıp onların mühimmatlarını, yiyeceklerini ve diğer şeylerini ele geçirdi.”

“Suud şanlı ordusu ve meşhur yırtıcı atıyla yola çıktı. Onun peşinden ez-Zafir ile el-Ariz Arapları ve Zeyd b. Aray’ar ile Celviyye b. Halid vardı. Suud, Beni Halid ve o günkü liderleri Abdülmühsin b. Serdah ile kardeşinin oğlu ve Nüvayhis b. Aray’ar’a doğru gitti. Onlar, el-Ahsa eyaletinin yanındaki Ğuraymîl kasabasında oturuyorlardı. Suud, onlarla mücadele edip üzerlerine saldırdı ve üç gün boyunca savaştılar. Sonunda Beni Halid ve taraftarları savaşı kaybettiler.

⁵⁷⁴ El-Ahsa, Suudi Arabistan’ın Doğu Bölgesi’ndeki El-Ahsa Vahası’nın en büyük eyaletidir. El-Ahsa adı aynı zamanda eyaletteki en büyük şehre Hofuf’a verilir. Klasik Arapça’da ‘Ahsa’ yeraltındaki suyun sesi anlamına gelir.

⁵⁷⁵ El-Uyûn şehri, El-Ahsa eyaletinin şehirlerinden biridir.

Suud, onlara arkadan saldırıp onları öldürmüş ve mallarını ganimet edinmiştir. Sınırsız sayıda deve, koyun ve eşya ele geçirip onlardan birçok kişiyi öldürdü. El koyduğu malların beşte birini kendine alıp geriye kalanları süvariye iki, ayakla yürüyene ise bir pay olacak şekilde bölüştürdü.”

“Bu esnada Abdülaziz, Hüseyin b. Müşari ve beraberindeki diğer Araplara gazveye çıkmasını emrediyor. Eş-Şerif Araplarına saldırıp onların develerini alıyor.”

“Eş-Şerif, Şa’ra bölgesinden ayrılınca, Suud, Muhammed b. Muaykil’e bir grup Müslümanlar ardından gidip onu takip etmesini ve onlara arkadan saldırmasını emretti. Bunun üzerine Muhammed, arkalarından gitti ve Kahtan kabilesinden bir gruba baskın düzenleyerek beraberlerindeki birçok deveyi onlardan aldı. Atlar korkudan koşuşturmaya başlayınca süvariler arasında mücadele meydana geldi. Ardından Müslümanlar, onlardan on beş tane soylu at aldı.”

“Daha sonra Suud, yola çıkıp Hasan ed-Devîş’in liderleri olduğu Matîr bölgesi Araplarına yöneldi. Onlara baskın düzenlemesi sonucu süvariler ile yayalar arasında şiddetli bir çarpışma meydana geldi. Matir Araplarından yaklaşık yirmi kişiyi öldürüp develerine el koydular.”

“Müslümanlar, deve, koyun, eşya ve mal olmak üzere onlardan birçok ganimet elde edip bölgelerine el koydular. Müslümanlar, iki gün boyunca onları takip edip deve, koyun ve eşya olmak üzere tüm mallarına el koyup adamlarını öldürdüler. Böylelikle Suud, tüm malları kontrolü altına aldı. Bu mallar, on iki bin deve ve yüz binden fazla koyundur. El koyduğu malların beşte birini kendine alıp geriye kalanları süvariye iki, ayakla yürüyene ise bir pay olacak şekilde bölüştürdü.”

“Suud, Bedevi ve yerli Müslümanlardan oluşan ordusuyla beraber el-Katif bölgesine doğru gazveye çıktı ve ardından Seyhat bölgesini abluka altına adlı. Müslümanlar surlardan içeriye atlayarak orayı zorla ele geçirdiler ve oradaki sayısız mallarına el koydular. Onlardan yaklaşık beş yüz adam öldürdüler. Ardından Kadîh bölgesine yönelerek orayı da zorla ele geçirdiler, mallarına el koydular ve adamlarını öldürdüler.”

“Kahtan Araplarının lideri Hadi b. Karmel, Suud b. Abdülaziz’in emriyle gazve için yola çıktı ve Necd tepelerindeki el-Hanabil adlı suyun bulunduğu yerleşkede iskân eden Matir Araplarına baskın düzenledi. Aralarında geçen sert çarpışmanın ardından Matir Arapları mağlup oldu ve üç bin develerine el konuldu.”

“Süleyman b. Ufeysan Suud b. Abdülaziz’in emriyle el-Harc ahalisinden müteşekkil bir orduyla beraber gazve için yola çıktı ve Ummân ile Bahreyn arasındaki Katar’a doğru yöneldi. Oraya varınca aralarında çarpışma meydan geldi

ve onları yenip elli bin bineklerine el koydular. Süleyman ordusuyla beraber onların peşlerinden giderek kaçanları yakalayıp öldürdü ve bineklerini onlardan aldı.”

“Tam bu yerde eş-Şakra gazvesi meydana geldi. Suud, Bedevi ve yerli Müslümanlardan oluşan şanlı ordusuyla beraber Şemmer dağına doğru harekete geçti. Ona dendiğine göre Matir Arapları, Harb Arapları ve diğer birçok kabile Şemmer dağı yakınındaki eş-Şakra suyunun yanında toplanmıştır. Suud, bunun üzerine toplanan bu kitle üzerinde sabaha doğru baskın düzenledi. Onların mallarını, develerini, koyunlarını, eşyalarını, mühimmatlarını ve yirmiden fazla atlarını ele geçirdi. Daha sonra Suud el koyduğu malların beşte birini kendine alıp geriye kalanları süvariye iki, ayakla yürüyene ise bir pay olacak şekilde bölüştürdü.”

“Suud, Müslümanların liderlerine mektuplar gönderip bu topluluklar hakkında durumu istişare etti. Arap liderler ona: Kalk ve saldır! Mallarını, hayvanlarını ve bölgelerini ele geçir. Buna engel olacak veya geri çevirecek bir mani yoktur.”

“Kısa bir süre sonra gecenin karanlığında Beni Halid topluluğu geldi. Müslümanlar süvari ve yaya bir şekilde onlara saldırmaya başladı. Bir saat bile sürmeden onları yendiler. Çıkan çarpışmada baba evladını dikkate almayacak şekilde kimse kimseyi umursamıyordu. Müslümanlar, onların peşinden giderek onları öldürdüler, mallarını onlardan aldılar ve tüm bu toplulukları yok edip mallarını yağmaladılar. Berrak b. Abdülmühsin ve el-Hayala’dan azınlık bir grupla beraber yenilip el-Müntefek bölgesine gittiler. Bu savaşta katliam ve susuzluktan Beni Halid’den birçok kişi hayatını kaybetti. Hatta denildiğine göre bin adamdan fazla kişi öldürülmüş, bineklerine, atlarına, mühimmatlarına, eşyalarına, yataklarına ve beraberlerindeki tüm mallarına el konmuştur. Atlarının sayısı iki yüzden fazlaydı. Suud el koyduğu malların beşte birini kendine alıp geriye kalanları süvariye iki, ayakla yürüyene ise bir pay olacak şekilde bölüştürdü.”

“Suud, İbni Ğays ve beraberindekilere el-Ahsa’dan kaçanları gözetip takip etmesini emrediyor. Yola çıkan ordu, Ummân’dan bir grupta karşılaşınca onları öldürüp beraberlerindeki yüzden fazla at ve develeri onlardan alıyor.”

“Ordu İbni Battal’ın memleketine doğru hareket ediyor. Orada aralarında çetin bir çarpışma geçiyor. İbni Battal halkı yenilip öldürülüyor. Suud, onların tüm eşyalarını, yiyeceklerini, hayvanlarını ve mallarını aldı. Ardından Doğu tarafına yöneldi. Orada da çarpışma ve savaş meydana geldi. Doğu ahalisi ve Bedeviler yaşananlardan ve Suud’un yaptıklarından çok korktu. Suud, el-Ahsa bölgesini yıkıp harap etti. Hurmalarını kesip onlar yük hurmanın bir kısmını sattı ve diğerlerini yiyip Bedevi ve yerli taraftarlarına yedirdiler. EL-Ahsa’daki malların hepsini yağmaladılar.”

“Muhammed b. Muaykîl, beraberindeki Kahtan, Matir, Beni Hüseyin, Devasir ve Suhul Arapları ve diğer birçok kişiyle beraber, el-Veşm ile es-Sedîr ahaliileri üzerine yürüdü. Ardından Necd’in tepelerine yürüyen Muhammed, Nasır b. Şerî’nin liderliğindeki Beni Hacir Araplarına saldırdı. Onlar ez-Zenaib ile es-Sa’l arasındaki el-Hazmu’r-Rakî yerleşkesinde iskân ediyorlardı. Suud, yaptığı uzun süreli mücadeleden sonra onlarla sert bir şekilde savaşıp liderleri Nasır’ın da aralarında bulunduğu birçok kişiyi öldürdü ve sayısız deve, koyun, eşya, mühimmat ve diğer tüm eşyalarına el koydu. Muhammed b. Muaykîl, ganimet malların beşte birini ayırıp Abdülaziz’e gönderdi, geriye kalanlarıysa süvariye iki, ayakla yürüyene ise bir pay olacak şekilde bölüştürdü.”

“Suud şanlı muzaffer ordusu ve meşhur yırtıcı atıyla beraber Necd bölgesinden Araplarla, Kuzey tarafına yöneldi. Burada el-Hacare mıntıkasında Zafir kabilesinden ve diğer Arap kabilelerinden birçok kişi toplanmıştı. Suud, onlara baskın düzenleyip hepsini mağlup etmiş, adamlarını öldürüyor ve bin beş yüz tane develerini, bütün koyunlarını, eşyalarını ve semtlerini ele geçirmişti. Tüm bunlar Şaban ayında gerçekleş ve Suud, ganimetleri paylaştıktan sonra geri dönmüştür.”

“Abdülaziz, el-Harc ve diğer bölgelerden oluşan orduya harekete geçmelerini emretmiş. İbrahim b. Usayfan da orduyla beraber Katar’a doğru gitmişlerdir. Oraya baskın düzenleyip birçok deve ve mallar elde etmişlerdir. Bu malları beraberlerinde getirip el-Ahsa’da satmışlardır.”

“Suud şanlı muzaffer ordusuyla beraber Hicaz’daki el-Harre bölgesinde Uteybe ve Matir kabilelerinden oluşan bir gruba saldırı düzenledi. Bunların liderleri Ebû Mahyur el-Uteybî’di Onlarla çok sert bir savaş yaşanmış ve hepsini el-Harre bölgesinden çıkarmışlardır. Yaklaşık yüz deve, birçok koyun, mal ve eşyalarına el koyup Ebû Mahyur el-Uteybî’nin de aralarında bulunduğu Matir liderlerinden yaklaşık otuz kişi öldürüldü.”

“Suud, el-Hadi ve beraberindekileri eş-Şerif’in ordusu üzerine yolladı. Karşı taraf onları görünce yenik bir vaziyette arkalarını dönüp kaçtılar. Fakat ordu, onların peşine düşerek onları yakalayıp öldürdü ve mallarını ganimet edindi. Allah onları ve mallarını orduya hediye etti. Hadi ve ordusu yaklaşık olarak onlardan üç yüz kişiyi öldürüp develerine el koydu. Eş-Şerif’in çadırını ve barınağını ele geçirdi. Bunun üzerine eş-Şerif ve ordusu memleketlere dağıldılar. Geriye kalan mallar paylaştırılıp beşte biri Abdülazize gönderildi. Abdülaziz, Muhammed b. Muaykîl’ı İbni Karmale’ye destek olarak gönderdi ve emri yerine getirildi. Muhammed b. Muaykîl, eş-Şerif ve taraftarlarının peşinden onları takip ederken er-Tirbe köyünün yakınlarındaki el-Konsoliyye suyunun üzerindeki el-Hacir kabilesini yakaladı. Onlara saldırı

düzenleyip kırk adamlarını öldürdü ve tüm mallarını ele geçirdi. Tam bu esnada Mübarek b. Hadi b. Karmale Necran'a doğru gazve gerçekleştirdi. Necran Araplarına saldırıp otuz bedeviyi öldürdü, onları mağlup edip mallarını ele geçirdi. Bu mallar arasında on dört tane at vardı. Ganimetin beşte birini Abdülaziz'e gönderip diğerlerini dağıttı."

"Suud şanlı muzaffer ordusu ve meşhur yırtıcı atıyla beraber el-Ahsa şehrine yöneldi. Buraya ulaşınca el-Ahsa'nın ekin arazileri olan el-Rakika yakınlarında konaklayıp geceyi orada geçirdiler. Suud, tellal'a ordudaki herkesin bir ateş yakmasını ve güneşin doğmasıyla beraber silahlarını ateşlemelerini emretti. Sabah olup Suud, sabah namazını kıldıktan sonra herkes silahlarını ateşledi, yeryüzü titreyip korktu, gök karanlığa bürüldü, ateşin dumanı gökyüzünü kuşattı ve el-Ahsa'daki hamile kadınlar korkularından bebeleri düşürdüler."

"Daha sonra Suud, el-Rakika halkına selam verip onların huzuruna çıktı. Tüm el-Ahsa ahalişi onun iyiliğini ve kötülüğünü gördüler. Suud, onlara el-Rakika'dan çıkmalarını emretti ve onlar da çıktılar. Suud, burada aylarca kaldı, dilediğini öldürdü, dilediğini yüceltip parlattı, dilediğini hapsedti, mallarını ele geçirdi ve yerlerini yıkıp geçti. Gedikler açıp evleri yıktı ve onlardan binlerce dirhem vergi aldı. Yaşanalar hakkında artık şöyle deniyordu; Bu adam öldürülecek, şu adam çadıra götürülmek üzere çıkarılacak ve Suud'un çadırının yanında boynu vurulacak... Öyle ki onları öldüre öldüre çok az kişi bıraktılar. Suud, bu gazveden sayısız mallar elde etti."

Vehhâbîler ile İbâzîler'in Eylemlerinin Karşılaştırılması

Değerli okuyucu! Yazarın bu taifenin eylemleriyle ilgili kaleme adlıkları, engin denizlerden sadece birkaç damladır. Eş-Şuvay'ır, bu taifenin tüm suçlarını yapılan eylemlerden masum olan bu gruba mal etmeye çalışmıştır. Savunduğu kişilerin Ümmet ve din adına ne denli kötü şeyler yaptıklarını, insanlığın kutsallarını çiğnediklerini, haksız yere kanlarını döküp mallarını yağmaladıklarını bilmezlikten gelmiştir. Bunlar o kadar kötü eylemlerde bulunmuşlardır ki ceninler/ana rahmindeki bebekler dahi bu zorbaların zulmünden emin olmamışlardır.

İbni Bişr'in bu taife hakkında övünerek bahsettiği eylemlerini burada zikredecek olursam bu kitap çok uzar. Bundan dolayı bu taifenin ilkeleri, ümmet içerisindeki inancı ve müşriklere verdikleri hükmü ümmete vermeleri hakkında bahsettiklerim yeterlidir. Zira müşriklar bile, kendilerine delil/tebliğ sunulup hakka çağrılmadıkça gafil avlanmazlar. Nitekim Hz. Peygamber ve ashâbı böyle yapmıştır. Dolayısıyla

müşriklere bile böyle yapıyorsa, Müslümanlara nasıl davranılması gerektiğini sen düşün!

Değerli okuyucu! İnsanları öldürmeye ve mallarını yağmalamaya yönelik bu taifenin tutkularını gördün. Yüce Allah, Tevhid ehlinde bir bireyi bırak sıradan bir insanın dahi haksız yere öldürülmesini haram kılmış ve insanı ve mallarını saygın kılmıştır.

Bizzat kendi kalemlerinin yazdığı ve külliyatlarının barındırdığı bu tarih ile eş-Şuway'ir'in suçları üzerine yağmaya çalıştığı İbazilerin tarihlerini karşılaştırdığında yeryüzünün sınırları ile gökteki yıldızlardan daha uzak olan aradaki farkı göreceksin. Bu hususta İbazilerin savaşlarda şerî hükümlerin gözetilmesindeki hassasiyetleri, genel insan haklarının korunması ve özellikle kible ehli kişilerin haklarına riayet edilmesi gibi savaş tarihleriyle ilgili zikrettiklerim yeterlidir.

Düşmana delilleri arz edip tebliğde bulunmadan ve Kudeyd'de ve diğer savaşlarda olduğu gibi düşman tarafından zorluk çıkarılıp ilk kan dökülmeden kılıçlarını kınlarından çıkarmazlardı. Savaştan kaçıp gidenlerin ve esirlerin öldürülmelerini helal görmezlerdi.

Fakat bu adamlar öyle değildir. Zira onlar savaştan kaçıp gidenlerin peşlerine düşüp onları öldürmekle ve mallarını yağmalamakla övünmektedirler. Öldürmenin ve işkence etmenin lezzetini tatmak için esirleri ve diğer teslim olanları meydanlara çıkarıp herkesin gözü önünde boyunlarını koparırlardı.

Mallarla ilgili olarak İbaziler, her ne kadar sapkın olursa olsun Tevhid ehlinde birinin mallarını helal görmekten en uzak olan kişilerdir. Hatta Allah korkularından zulmün olduğu memleketlerde zalimlerin Ümmetten zorla alıp topladığı hazinelerdeki malları dahi kendilerine helal kılmamışlardır. Bilakis bu malların gerçek sahiplerini bulup onlara iade etmeye çalışmışlardır. Tâlibu'l-Hak da San'a'ya girdiğinde aynen öyle yapmıştır. Kendileri sefalet içinde ve geçimlerini sağlamak için acil ihtiyaçları olmalarına rağmen insanlardan toplanmış olan malları alıp gerçek sahiplerine geri dağıtmıştır. Dolayısıyla buldukları hazinelerdeki mallara boyunlarını uzatmamış ve salyalarını akıtmamışlardır.

Nureddin es-Sâlimî, bu konudaki düşünceleri aşağıdaki beyitlere şöyle dökmüştür:

“Tâlibu'l-Hak, San'a'da çok erdemli bir şekilde yöneticilik yapmıştır..

En sıkıntılı günlerinde dahi ne kendisi için ne de kavmi için onların mallarından bir şey almamıştır..

Onlardan ve onlar gibilerden hayâ etmiştir. Onlar, ne cömert bir gruptur..

Onlar, gördükleri hidayet üzere ölmüşlerdir. Bu hususta en ufak bir değişim ve dönüşüm yapmamışlardır..”

Şuvay'ir'in Vehhabiliği ve yanlışlarını üzerine yıgmaya çalıştığı İmam Abdülvehhab b. Abdurrahman'ın da aralarında bulunduğu Rüstemîlerin liderlerine dönecek olursak, taraftarları ve davet kardeşlerinin onlar hakkında yazmış oldukları onların parlak hayatlarının aydın yüzünü ve ideal adaletli tutumlarını ortaya koymaya gerek bile duymuyoruz. Zira bu hususta Rüstemilerin çağdaşlarından ve onlara karşı kalbinde beslediği nefreti gizli tutmayan muhaliflerden İbni Sağir'in yazdığı eserlerde onlar hakkında şunları söylemiştir:

“Her ne kadar bu kavmi (Rüstemileri) sevmeyip onlardan nefret etsek de ve mezheplerini küçümsesek de haklarında bizlere ulaşan bilgiler ve adil tutumları karşısında eylemlerinin zarafetini ve güzel davranışlarına şaşırarak değiliz.”

Bu açıklama İbni Sağir'in onlara (Rüstemilere) karşı kör bağınazlığı ve içine yerleşmiş olan nefretine rağmen, onların güzel hayatlarını ve halka karşı adil tutumlarını itiraf edip şöyle demiştir:

“Memleketlerine gelen yabancılar, onlarla beraber yerleşip yaşamış, memleketlerinin cömertliğini, liderlerinin güzel davranışını ve halka karşı adil tutumunu görünce aralarında kalıp yetişmiştir. Hatta gördüğün her ev için;

“Bu ev Kûfeli filanca kişindir, şu ev Mısırlı filanca kişindir, o ev Karavalı filanca kişindir, burası Karavalıların mescidi ve alanıdır, şurası Basralıların mescididir, orası Kûfelilerin mescididir” denir.”

Şimdi Vehhabi çevrede ve onların bilgileriyle yetişmiş birinin onlar hakkındaki tanıklığını zikredeceğiz. Bu kişi, Vehhabilerin dışını tanıdığı gibi iç dünyasını da tanımış ve aynı zamanda İbazi mezhebini de derinlemesine araştırmış Dr. Hüseyin Gabbaş'tır ki kendisi şöyle demiştir:

“Kendilerini Tevhid ehli olarak tanımlayan Vehhabi hareketi, mezhebini uygulamak ve etkinliğini arttırmak için gereken araçları kullanmakta tereddüt etmemiştir. Aslında Suudî tarihçiler de bu hususu teyit etmektedir. İbni Bişr gibi Vehhabi tarihçiler, Suudîlerin zengin Körfez ülkelerine ve Irak'a karşı saldırılarından bahsetmiş ve bu saldırılarda elde ettikleri ganimetleri şerefli bir tutum olarak nitelendirmiştir. –İlk İslam Devletinin kucağında doğmuş ve eski geleneklere sahip özel bir düşünce okulu olan- İbaziler ile yeni bir fırka olan Vehhabiler arasındaki inanç bakımından problemler meselelere değinmeyeceğiz.”

Doğal olarak biliniyor ki, her öncünün bir neticesi ve her sebebin doğurduğu bir sonuç vardır. Gözleri gören herkes biliyor ki, bugün İslam Âlemini kaplayan tekfir belası, eş-Şuvay'ir'in savunduğu bu sapık düşüncenin bir neticesidir.

Eş-Şuvay'ir, hakka karşı direnip hakkı görmezlikten gelmektedir. Böylelikle her şeyi tepetaklak edip geçmişteki olaylar hakkında suçluyu masum ve masumu suçlu kılmaktadır. Dolayısıyla bugün dünyayı velveleye verip çiğneyen olaylar hakkında böyle bir düşüncenin yetiştirip İslam Âlemine yaydığı tekfir üzerine neler söyleyebileceğini bir düşün. Bunlar İbazi düşüncüyü veya Vehhabi Haşvi düşüncüyü toprak ile örtmeye çalışmaktadırlar. Fakat hakikat, açıklamaya ve herhangi bir delile gerek kalmayacak kadar açık ve nettir.

Şairin de dediği gibi;

“Gündüzün dahi delile muhtaç olduğu bir zamanda, akıllarda hiçbir sağlam/doğru şey kalmaz!”

Ah keşke bi bilsem! Acaba eş-Şuvay'ir, kendisinin bile müşrik olduğuna hükmedenleri tanyamamış mı?

Tarihin gizliliklerine dalıp onları araştırmış ve onların (Vehabilerin) İbaziler olduğunu sanmıştır!

Hayır! Onlar, kendilerini savunduğu Necidli Vehhabiler'dir. Bunun şahidi, hareketlerine çağdaş olup sempati duyan ec-Cibriti'dir. Sonradan gelenler kendilerini onun yazdıklarına dayandırıp bunları yaymışlardır. ec-Cibriti, kaleme aldığı tarih ile ilgili eserinde şöyle demiştir:

“Cidde'den Süveyş kanalına kadarki üç bölgede Türkler, Suriyeliler ve diğer etnikler vardı. Denildiğine göre Hac ibadeti bittikten sonra bir Vehhabi ayağa kalkıp, sakallarını tıraş edenlerin bir dahaki yıl Haremeyn bölgesine alınmayacağını ilan ederek şu ayeti okudu:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا

“Ey iman edenler! Bilin ki Allah'a ortak koşanlar pislige batmışlardır; artık onlar bu yıldan sonra Mescid-i Harâm'a yaklaşmasınlar.”⁵⁷⁶

Böylece bunu yapmaya devam edenleri Haremeyn bölgesinden çıkartıp Mısır'a sürdüler.”

⁵⁷⁶ Tevbe, 9/28.

Bu söz, yoruma muhtaç olmayacak kadar açıktır. Onlar, inançlarına muhalif olan kible ehlinde herkesi müşrik olarak görmüş ve yaptıklarını şirkin hükmü dairesinde değerlendirmiştir. Bu teoride kalmış bir görüş olmayıp bilakis gerçekte de uygulanmıştır. Sakalları kesik olup da Beytul'-Haram'a gelenleri oralardan uzaklaştırıp Mısır'a sürmüşlerdir. Dolayısıyla eş-Şuvay'ir ile onun sözlerinin propagandasını yapanlar, Abdülvehhab b. Abdurrahman b. Rüstem'in taraftarları İbzilerin, ec-Cibriti döneminde Mekke'yi yönettiğini mi düşünüyorlar ki Vehhabiler hakkındaki yaygın ithamları onların üstüne atsın? Yoksa ideoloji, gözleri kör ve kulakları sağır mı ediyor?

Şayet şaşıracaksın, sakalı kesme eyleminin sahibini şirkin eteğine koyacağını düşünen bu kişilere şaşır! Onlar, Mekke'nin kutsallığını çiğneyen kişilerin yaptıklarında herhangi bir sakınca görmedikleri gibi, zalimlerin Ümmete yaptıkları zulüm ve zorbada, dinin kutsallarını çiğnemelerinde, Hz. Peygamber'in (a.s) kutsal kıldığı Medine'de –ki Mekke, Medine'den daha önce kutsal kılınmıştı- ashabının öldürülüp ve düşmanca hakaret edilmesinde bir sakınca görmemişlerdir. Beytullah'ı mancınıklarla bombardımana tutmuşlar ve böylelikle Kâbe ile Kâbe'yi tavaf edip ibadet edenlere engel olmuşlardır. Dolayısıyla bu kavramlardaki egzotik çelişkiler ve anlamadaki hengâme neyin nesidir?

Tüm bunlar, henüz onların masumları öldürme, mallarını yağmalama, memleketlerini yıkma ve onları oralardan kovma gibi yaptıkları suçları görmezden gelerek bahsettiklerimizdir.

Bu Gece, Ne Kadar Da Düne Benziyor!

Değerli Okuyucu! İşledikleri suç kendilerinden savurup, ne önceden ne de sonradan bu suçlarla hiçbir alakası olmayan masum kişilere atan yukarıda adlarını zikrettiğim iki şahidin cüret alanlarını anladığında, çok net bir şekilde Muhakkime-i Ūlâ'ya (ilk tahkîmcilere) nispet edilen radikallik ve kan dökme gibi eylemlerin gerçeği yansıtmadığını anlayacaksın.

Dünyanın küreselleştiği, olayların perde arkasındaki gerçeği öğrenmenin kolaylaştığı, medya vasıtasıyla gizliklerin ortadan kalktığı ve halkların birbirine açıldığı/kaynaştığı bir dönemde dahi bunların gerçekleri örtbas edip hakikatleri tepetaklak etmeye cesaret etmişlerdir.

O takdirde İslam Âleminin dikta bir yönetim altında olduğu dönemi düşün! Sayıları kırkı bulan ve Kur'ân ile Sünnetin sübût ve delaletinin katiyetinden (kesinliğinden) bihaber şeyhlerden oluşan bir grubun yönetimin arkasından sürüklenip, halife helak edici bir günah işlediğinde veya halka zulmettiğinde;

“Halifeye yaptıklarından dolayı ne bir hesap ne de ceza vardır” dedikleri dönemi düşün!

Masum insanlara atılan bu iftiraları sevip propaganda yapmasının perde arkasındaki şeyin, despot siyasi iktidarın olduğundan şüphen kaldı mı? Bu iktidar, insanlar arasında, onların zulmünün yayılmasına ve despot zalimlere boyun eğilmesine karşı çıkan düşüncelerin yayılmasından çok korkmaktadır!

Şüphesiz akıllı bir kişi olayları birbirine kıyaslamayı ihmal etmez. Eskiden:

مَا أَشْبَهَ اللَّيْلَةَ بِالْبَارِحَةِ

“Bu gece, ne kadar da düne benziyor!”⁵⁷⁷ denmiştir. Buna göre kıyas, şöyle demeyi gerektirir:

مَا أَشْبَهَ الْمَاضِي بِالْحَاضِرِ

“Geçmiş, ne kadar da şimdiye benziyor!”

Fakat aşağıdaki ayetlerde ifadesini bulduğumuz ircâ inancı⁵⁷⁸, iftira atmaları ve gerçekleri tepetaklak etmeleri için en kuvvetli etkidir. Nitekim onlardan önce de bu arzu içinde olanlar olmuş ve bu istekleri onları doğru yoldan saptırıp dipsiz yanlış kavramlar bataklığına atmıştır.

سَيُعْفَرُ لَنَا

“Nasıl olsa bağışlanacağız”⁵⁷⁹

لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً

“Sayılı birkaç gün dışında bize ateş dokunmayacak”⁵⁸⁰

⁵⁷⁷ “Tarih tekerrürden ibarettir” anlamında bir deyim.

⁵⁷⁸ Mürcie mezhebinin inancıdır. Mürcie ise, İslâm’ın ilk dönemlerinde ortaya çıkıp ılımlı ve uzlaşmacı fikirleriyle tanınan itikadî ve siyasî fırkadır. Çeşitli tanımları yapılan Mürcie, siyasî ve itikadî bir fırka olarak Hz. Osman ve Ali başta olmak üzere, büyük günah işleyenlerin durumlarını Allah’a bırakıp, mânevî sorumlulukları Hakkında fikir beyan etmeyen topluluklara verilen ortak bir isimdir. Mürcie’nin ortaya çıkışında etkili olan sebeplerin başında Hâricî zihniyeti, Emevî-Hâşimî çekişmesi, Emevîler’in politik ve ekonomik siyaseti, kentleşme sürecinin doğurduğu siyasal, ekonomik ve toplumsal problemler yer almaktadır.

⁵⁷⁹ Araf, 7/169.

⁵⁸⁰ Bakara, 2/80.

Başa Dönüş

Bu uzun ve daldan dala atlamalı konuşmamızdan sonra, çağın fakihlerinin Arap devrimlerindeki ihtilafı görüşleri ve çifte standartlarıyla ilgili asıl konumuza geri dönüyoruz. Bazı fakihler, halkın gördüğü zulüm, sıkıntı, zorba, saldırı ve haktan mahrumiyet gibi haksızlıklara karşı gerçekleştirdikleri devrimlere şiddetle karşı çıkmışlardır. Bazıları ise tavizsiz bir şekilde onlara destek vermişlerdir. Hatta haklarını talep etmek için gerçekleştirdikleri barışçıl yürüyüşlere katılmışlardır.

Bundan dolayı şeklen de olsa zamanı belirlenmiş bir seçim sistemi üzere kurulu olan yönetimi, ana sisteminden çıkartıp kendilerinden sonra devam edecek genetik/irsi bir sisteme çevirmeye çalıştılar. Mısır'ın eski Cumhurbaşkanı Hüsnü Mübarek'in destekçilerinden *Muhammedî Sünnetin Taraftarları Derneğinin* başkanı Mahmut Lütfü Amir'in, Hüsnü Mübarek'in oğlu Cemal'i kendinden sonrası için yerine tayin etmesi hakkında verdiği fetva şöyledir:

“Şüphesiz bu fetva, ortaya yeni atılmış uyduruk bir şey değildir. Bilakis İslam tarihinin ilk üç yüzyılın en seçkin kişileri olan salih öncülerimizin metoduna uygundur.” Ardından Hüsnü Mübarek'i överek onu, “Müminlerin Emîri” olarak nitelendirip şöyle devam etmiştir:

“Yönetimi kendinden sonrakilere bırakma işi, Muaviye ile başlamış ve Abdullah b. Ömer ile Abdullah b. Abbas'ın başı çektiği sahabelerin çoğunluğu buna karşı çıkmamıştır.”

Mahmut Lütfü Amir, bunu halife Muaviye'nin bir içtihadı olarak kabul edip şunları eklemiştir:

“Müslümanlar da isyan olmasın diye buna uydular. Bu durum yüzyıllar boyu devam edip halifeden sonra veliahdı/tahtın varisi onun yerine geçti ve Ebû Hanîfe (ö. 150/767), Mâlik b. Enes (ö. 179/795), Şâfiî (ö. 204/820), Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855) gibi imamlardan hiçbiri bu duruma karşı çıkmadı.”

Daha sonra Mahmut Lütfü Amir, Cemal Mübarek'in yönetimin veliahdı/tahtın varisi olması hususunda insanları kışkırtanları eleştirerek sözlerine şöyle devam etmiştir:

“Şayet Hüsnü Mübarek oğlunu, veliaht/tahtın varisi tayin ederse kendinden daha hayırlı birini seçmiş olur. Öte yandan vahiy kâtibi Muaviye aynısını yaptığında sahabe buna karşı çıkmamıştı. Dolayısıyla sizler ne diyorsunuz ve neye göre itiraz ediyorsunuz!?”

Verdiği fetvanın şer'an geçerli olduğunu teyit ederek şöyle demiştir:

“Bu fetva, iktidar mücadelesi fitnesinin önüne geçmek içindir. Dolayısıyla Cemal Mübarek Devletin başına geçtiğinde, biz Selefi topluluğu maruf dairede/iyilikte ona kulak verip itaat edeceğiz.”

Selefi inancı, Laikleri ve İslamcıları bu mücadeleden korumakta ve Ahmed b. Hanbel’in *Usulü’s-Sünnet* adlı eserine ortaya koyduğu;

“İster biat alarak tercihle seçilsin isterse zorla yönetime gelsin tüm Müminlerin, devlet başkanlarına kulak verip itaat etmeleri gerekir. Müminlerin, devlet başkanlarına baş kaldırmaları caiz değildir” kuralını yerine getirmektedir.

Dolayısıyla ister iyi ve adil olsun isterse olmasın, ister istişare sonucu biat alarak seçilsin isterse güç kullanarak yönetimi ele geçirip askeri ve sivil kuruluşlar ona teslim olsun, yöneticiye karşı İslam inancı bu şekildedir.”

Mahmut Lütfü Amir’in Muaviye’nin eylemiyle temellendirdiği bu fetvasında, Rasulullah’ın (a.s) sahabelerinden geriye kalanların Muaviye’ye yaptığı itirazları bilmezden geldiğini görmekteyiz. Amir’in yukarıda bahsettiği Abdullah b. Ömer ile Abdullah b. Abbas da buna itiraz eden sahabelerdendir. Aslında bu konuda yeterli açıklama önceden yapıldı. Dolayısıyla Amir’in bunları kendine delil olarak kullanması Muaviye’ye karşı gelenleri duymazdan gelmesinden ve delile muhtaç olmayacak kadar açık ve net olan gerçekleri görmezden gelmesinden başka bir şey değildir.

Fakat bu gibi kişiler, hedeflerine ulaşınca herkesten önce mahsulü biçip ganimetleri toplayanlardır. Bilinmektedir ki, batıl üzerine inşa edilen her şey batıldır. Dolayısıyla şayet bu hareketlerin yaptıkları haram ise bunların mahsulleri de haramdır. O takdirde bunu kendilerine nasıl helal sayıyorlar? Oysaki bu düşüncedekiler, direnişten sonra durumları iyileşince haklarının tamamını veya bir kısmını elde eden memleketlerin teşviki için parmaklarını bile kıpırdatmadılar.

Çağdaş fakihlerden bazıları, zalimlere karşı ayaklanmanın, onlara karşı silah kullanmanın, böylelikle iktidarlarını ellerinden almanın meşr’u olduğuna dair birtakım fetvalar verip onları cesaretlendirmişlerdir. Tüm bunlara rağmen, Mahmut Lütfü Amir, bu Ümmet içerisinde zulmü parlatanları, yönetimi zorla gasp edenleri ve iktidarı Kisrevileştirenleri (Pers İmparatorluğuna çevirenleri) ve Kayserileştirenleri (Bizans Krallığına çevirenleri) desteklemiştir. Bunlar dinin kutsallığına riayet etmeyen, Allah’ın kullarına karşı koruma zimmet haklarını gözetmeyen iktidarı tekellerine alıp arkalarında stoklayan ve onu kendinden sonrakilere bırakan kişilerdir. Mal ve eşya miras alıyormuşçasına Ümmeti miras olarak kullanıp onları tüm haklarından mahrum etmişlerdir. Bunlardan bazıları

kendilerini Emevilerin vekili olarak ilan etmiş ve İslam ile Müslümanlar hakkında Emevilerin yaptıkları suçları savunmuştur. Onların katında ümmetin kıymeti, mal ve hayvanlardan daha düşük ve çöpten daha aşağı bir saygınlığa sahiptir.

Emevilerin, Ümmetin en hayırlı kişilerinin kanlarını döktüğünü, kutsallarını çiğnediğini, cahiliye dönemi cahillerinin yanında dahi yüce ve değerli olan Beytu'l-haram'ı umursamadıklarını, mançınıklarla bombardımana tuttuklarını ve Allah'ın kutsal kıldığı harem bölgesine saygı gözetmediklerini biliyorsun.

Ümmet, bunlardan zulüm ve zorba görünce onlardan sonra zalim yöneticilerin ve kendilerine kimin saldırdığını ve kutsallarını çiğnemeye kimin cesaret ettiğini öğrenmiş oldu.

Bu hususta Hz. Peygamber şöyle buyurmaktadır:

وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً فَعَلَيْهِ وِزْرُهَا وَ وِزْرُ مَنْ عَمِلَ بِهَا مِنْ بَعْدِهِ، مِنْ غَيْرِ أَنْ يُنْقَصَ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْئًا

“Kim İslam'da (Müslümanlar içinde) kötü bir çıkır açarsa, açtığı çıkırın günahı ve kendisinden sonra onunla amel edenlerin günahları, günahlarından bir şey eksilmeden ona aittir.”⁵⁸¹

Dolayısıyla kendilerinden sonrakilerin yanlışlarına karşı başkaldırıp isyan etmek caiz olduğu halde, nasıl olurda işlenen her zulmün ve yayılan her bozgunculuğun öncüsü olan Emevîlere karşı başkaldırmak caiz değil!?

İşledikleri zulme ve yaptıkları bozgunculuklara rağmen Emevileri destekleyenler, onları savunup insanlara güzel göstermekle yetinmiyor, onlara karşı haklı direniş gösteren, kendini ezilenlere yardıma adayan, hakkı şerî yeterliliğe çeviren, Allah'ın dinini yeryüzünde ayakta tutan ve şeriatı/ilahî kanunları kulları arasında hâkim kılan kişileri çok kötü itham ve hükümlere maruz bırakmışlardır.

Kendini zalim ve zorba Emevîlerin savunma vekili olarak gören bu kişi (Mahmut Lütfü Amir), Ebû Hamza eş-Şarî ile taraftarlarını en çirkin şekilde nitelendirmekte ve işledikleri ibadetlerin Allah'tan gelen hiçbir şeyi onlardan uzaklaştıramadığını iddia etmektedir!

Gerçekten anlayamıyorum!

Bu adam nasıl olurda Allah'ın hakkını/yetkisini kendine verir ve ibadetlerini Allah rızası için hakkıyla yerine getiren ve savaş, barış, hoşnut, kızgın, kötü durum

⁵⁸¹ Müslüm, 4/2059/1017; Ahmed, 4/357/19179.

ve neşeli hallerde hayatını Allah yoluna adayana kadar ilahî kanunlara bağlı kalan bu kişilerin ibadetlerinin geçersiz olduğuna hükmeder?

Ah keşke bi bilsem!

İslam'da bir kişiye ne zaman Papalık makamı verilmiştir ki dilediğine bağışlama çekini sunarken dilediği hakkında mahrumiyet kararları alır? Hâlbuki Yüce Allah, dinine muhalefet edip emirlerine uymayan kişiler hakkında insanların en değerlisi ve en kıymetlisi olan Hz. Peygambere şöyle hitap etmiştir:

لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبُهُمْ فَأِنَّهُمْ ظَالِمُونَ

“(Resulüm!) Bu işte senin yapacağın bir şey yok. Allah ya onların tövbelerini kabul eder veya onları cezalandırır. Çünkü onlar zalimlerdir.”⁵⁸²

Emevilerin bu denli güçlü bir şekilde savunulmasına şaşırıyorum!

Acaba bu, onların yönetimi meşrû halifeden gasp edip despot bir saltanata dönüştürdüklerinden midir!?

Ya da Cuma minberleri ve diğer yerlerde halifeye lanet okuyup, bunu kendilerini Allah'a yakınlaştıran ve insanları da teşvik ettikleri bir ibadet kabul ettiklerinden midir!?

Yoksa Hz. Peygamberin Medine'sinin kutsallığını çiğneyip, oradaki Muhacir, Ensar ve onlara güzel bir şekilde uyan kişilerden geriye kalanları öldürmeleri ve kadınlarının namuslarını kirletmelerinden midir!?. Onlar, Müslümanlarla savaştıklarında Yahudilerin bile yapmadığı çirkinlikleri yapmışlardır.

Yahut kendilerine Allah'tan korkmaları gerektiğini emreden kişileri boyunlarını vurmakla tehdit ettiklerinden midir!?

Ya da ne seçkin bir peygamberin ne de Allah'a yakın bir meleğin sahip olmadığı bir konumu mu elde ettiklerinden midir!?. Zira onlar, işledikleri tüm hatalara rağmen kendilerine herhangi bir hesap ve cezanın olmayacağını iddia etmektedirler.

Yoksa Ümmete kaybettirdiklerinden, din ve dünyaları hakkında başlarına getirdikleri musibetlerden midir!?

Yahut Kur'ân'ın onlar katındaki değeri çuvalların içine atmak ve yetimin değeri malını yiyip anasına kötülükte bulunmak mıdır!?

⁵⁸² Âl-i İmrân, 3/127.

Dolayısıyla Emevîleri savunmak için bunlardan hangisine dayanarak kendilerini riske attılar!?

هَآ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلاً

“Haydi, siz dünya hayatında onlara taraf çıkıp savundunuz; ama kıyamet günü Allah’a karşı onları kim savunacak yahut onlara kim vekil olacak?”⁵⁸³

Bu adamın Ebû Hamza ile taraftarlarının işledikleri ibadetlerin Allah’tan gelen hiçbir şeyi onlardan savamadığına dair iddiasına çok şaşıyorum!

Acaba bu iddianın nedeni; onların bedenlerini Allah korkusu ve ümidiyle yorup bitkin düşürmeleri, ibadet ederken gecenin yorgunluğuna gündüzün yorgunluğunu katmaları, Allah’ın dinine yardım etmek için kendilerini feda etmeleri, dünyaya ve enkazına tenezzül etmeyip altın ile toprağı bir tutmaları, dünya nimetlerinden uzak durup acılarını tatlılarına değiştirmeleri, kan akıtmaktan çekinmeleri, nasihat etmeyip delil sunmadan ve ilk saldırı ile ilk kanı düşman akıtmadan onlara saldırmamaları mıdır!?

Ah keşke bi bilsem!

Acaba verdikleri bu hükümler, Kur’ân’ın öğretileri ve Hz. Peygamberin metodu temelinde midir!?

Yoksa hakka karşı insanı kör ve sağır kılan kör bağınazlıktan gelen bir şey midir!?

Bu hükümleri verenler, verdikleri hükümleri hiç umursamamış, konuştuğunu düşünmemiş, hak ile batılı, sapıklık ile hidayeti ve dürüstlük ile bozgunculuğu birbirinden ayıramamışlar mı!?

İşte şimdi, düşünceleri saptırılmış ve şeklini kaybetmiş Ümmet’in ideoloji sarhoşluğundan uyanıp kendine gelmesinin, olgunlaşmasının, eylemlerinde ve sözlerinde Allah’ı gözetmesinin vakti gelmiştir!

Ümmet’in Tasavvuru ve Kriterlerinin Bozulması Üzerinde Emevî Zulmünün Etkisi

Emevilerin yönetimde olduğu dönem, zulüm düşüncesinin kabul gördüğü, zulme itaat edildiği, zalimlere teslim olunduğu ve halk arasında zalimlerin kıymetli kılındığı bir dönemdir. Öyle ki onları, insanlar arasında ne seçkin bir peygamberin

⁵⁸³ Nisa, 4/109.

ne de Allah'a yakın bir meleğin sahip olamadığı bir konuma yükseltildiği ve yaptıklarından dolayı kendilerine bir hesap ve cezanın olmadığı söylendiği bir dönemdir.

Kur'an'ın en ufak bir sapmada bulunması durumunda yaratılmışların en değerlisi Hz. Peygambere hitabında dahi kullandığı sert tehdidi biliyorsun:

وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكُنُ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا ۖ إِذَا لَادَقْنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ
وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا

“Hatta seni yerinde sağlam tutmasaydık neredeyse -biraz da olsa- onlara kayacaktın! Ama o zaman sana hayatın ve ölümün sıkıntılarını kat kat tattırırız; sonra bize karşı kendin için hiçbir yardımcı da bulamazdın!”⁵⁸⁴

O halde Allah'ın hükmü açısından zerre kadar değeri olmayan kişilerin saptığında neler olacağını düşün?

Emevilerin iktidarlarının, güçlerinin, otoritelerinin, dizginlerini elde tutmalarının ve devlet memuru fakihleri ile yaptıkları işbirliğinin insanların bu sapık düşünceleri kabul etmesinde ve toplumsal zekâ üzerinde önemli bir etkisi vardır. Böylelikle zalimleri kutsayıp yüceltmek ve Emevilerin siyasi eğilimlerini desteklemeyenleri küçümsemek insanların akıllarında tam yer edinmiştir. Bu düşünce birçok insanın zekâsı üzerinde etkisini sürdürmüştür.

İktidar Emevilerin yüzünden kararlı onlara yüz çevirince ve periyodik olarak Abbasilerin eline geçince, insanlar Abbasi politikasının ardına geçtiler. Abbasiler de Emeviler gibi kutsayıp yüceltildiler ve İslam'ın muhafızlarına, yardımcılara ve Hz. Peygamberin halifelerine düşmanlık ettiler. Dolayısıyla Emevi taassubu, Abbasi taassubuna dönüştü. Bu iki zıt kutubu bir araya getirmekten çekinmediler.

Nasıl olur da insanlar, daha dün Emevîlere karşı direniş gösterenleri dinden ve Ehl-i Sünnet cemaatinden çıkmakla suçlarken, yeryüzünde bozgunculuk yapmakla itham ederken, dünya tüm süsü ve güzelliğiyle Abbasilere yöneldiğinde – Abbasilerin Emevîleri öldürmelerine ve ölümlerine eziyet etmelerine rağmen- kalkıp onlarla beraber oldular!?

İlk Abbâsî halifesi (750-754), Ebü'l-Abbâs Abdullâh b. Muhammed es-Seffâh (ö. 136/754), onları öldürmekte sınır tanımadı. Fakat bu bile, onların kinlerini

⁵⁸⁴ İsra, 17/74.

gidermeye yetmedi. Emevilerin kabirlerini parçalayıp geriye kalan kemikleri yaktı. Tarih bu bilgileri bizler için arşivlemiştir.

İbnu'l-Verdî bu konuda şöyle demiştir:

“es-Südeyf, es-Seffâh’ın yanına gidince Süleyman b. Hişam b. Abdülmelik onun yanında idi. Ona bir takım ikramlarda bulununca o şu beyitleri dile getirdi:

“Etrafındaki adamlara aldanma!

Parmak aralarında hastalık vardır,

Kılıcını kaldır ve sesini yükselt ki,

Yeryüzünde bir Emevi dahi görmeyesin!”

Bunun üzerine es-Seffâh, Süleyman b. Hişam’a savaşmasını emretti.

Beni Haşim’in kölelerinden Şebl b. Abdullah, Emeviler’den doksan adamın yanında bulunduğu es-Seffâh’ın amcası Abdullah b. Ali’nin yanına gidince şu şiiri okudu:

“İktidarın temelleri sağlamlaştı,

Abbasilerin soytarılarıyla,

Onlar Haşim’in otoritesini istediler ve buldular,

Aradan bir zaman geçtikten sonra,

Abdüşşemsin kötülüğünü küçümsemeyin!

Tüm hurma ve ağaçları kesip koparınız!

Onları rezillikleri, sevimli yönlerini ortaya çıkarmıştır,

Bundan dolayı sizlere artık iyi davranacaklardır,

Andolsun ki hem beni hem de haricimdekileri üzmüştür,

Onların yastıklara ve tahtlara yanaşmaları,

Onları, Allah’ın indirmiş olduğu pozisyona indirdiler,

Alçaklık ve sefalet içinde kaldılar,

Onlar, Hüseyin ile Zeyd’in ölümünü hatırladılar,

Mihras’ın yakındaki ölüyü hatırladılar,

İki denizi feda edeni hatırladılar,

Unutulmuşluk ve yabancılık arasına yerleşen...”

Bunun üzerine es-Seffâh'ın amcası Abdullah b. Ali, askerlerine onları öldürmelerini emretmiş ve askerler onları öldüresiye dövmüştür. Onları yerlere atıp derilerinin üzerinde sofralar kurmuşlardır. Altlarından inleyip ölenlerin üstünde yemeklerini yemişlerdir. Ardından Abdullah, Dımaşk'taki Emevi mezarlarını kazıtıp ölümlere eziyet vermiştir. Süt emen bebeler ve Endülü's'e kaçanların dışındaki herkesi öldürmüştür. Süleyman b. Ali b. Abdullah b. Abbas, Basra'da bir grup Emeviyi öldürüp köpeklerin yemesi için yola atmıştır. Geriye kalanlar ise ayrışıp memleketlere dağılmışlardır.

Ah keşke bi bilsem! Bu adamların kalplerindeki acıma duygusu nerededir?

إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ، وَإِذَا ذَبَحْتُمْ
«فَأَحْسِنُوا الذَّبْحَ، وَلِيُحَدِّدَ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ، فَلْيُرْخِ ذَبِيحَتَهُ»

“Şüphesiz Allah her şeyde iyiliği farz kılmıştır. O halde siz öldürdüğünüz vakit, öldürmeyi iyi yapın. Kestiğiniz zaman da kesmeyi iyi becerin. Her biriniz bıçağını bilesin. Ve kestiği hayvana rahat versin!”⁵⁸⁵ buyuran Hz. Peygamberin metoduna nasıl uyulmaktadır?

Onlara ne oluyor ki kabirdeki ölümlere karışıyorlar!? Onlar ölüp Rablerine kavuşmuşlardır. Onların hesabını görüp karşılığını verecek O'dur. Fakat ne yazık ki insan Allah'ın metoduna uymadı. Allah'ın süs olarak verdiği eşit fitratı ve mükemmel değeri üzerinden söküp attı.

Abbasilerin bu kara kini, onları Emevilere karşı iğrenç eylemlere sevk ettiğine göre, Emevileri dostuyla düşmanıya sevip İslam'ın gücü ve kuvveti olarak görenler, nasıl olur da daha sonra bu azılı düşmanlarının tarafına geçip onları sevdiler ve onları dindeki en üst konumlara çıkardılar? Böylelikle iki tarafı da sevgi ve dostluk bakımından bir tutup aklın kabul edemeyeceği davetlerde bulunmuşlardır. Hatta ileri gelenlerinden birinin her zaman bir yıl hac yapıp diğer yıl gazveye çıktığını söylemişlerdir.

Herkes biliyor ki kişinin kendi yönettiği memlekete gazve yapması imkânsızdır. Zira devletlerinin sınırları dünyanın en uzak köşelerine kadar uzamaktadır. Dolayısıyla bir taraftan diğer bir tarafa geçmeye çalışırsa dahi bu çok fazla bir zaman alır Hal böyleyken nasıl olurda iki yılda bir gazve yapıyor? Öte yandan denildiği gibi bir yıl hac diğer yıl gazve yapıyorsa devletinin sınırlarını yönetmesi oldukça zor olur!

⁵⁸⁵ Müslim, 3/1548/1955.

Bilindiği üzere son derece dindar ve ibadete düşkün olan Hz. Ömer dahi hilafeti döneminde sadece bir defa hac yapmış ve yönetimi süresince Bizans'ın elinden Beytül-Makdis'i almak için Şam'a düzenlediği gazve haricinde Medine'den bir yere gazve yapmak için çıkmamıştır. Tüm bunlar, yönetimi süresince Müslümanların idaresini güzel bir şekilde yerine getirmek içindir.

Abbasî birinin buluta seslenirken kullandığı şu cümleyi hüner saymışlardır:

“Ey bulut! Yağmuru dilediğin yere yağdır. Yumruların bana gelecektir.”

Eğer iyi düşünülürse bunun hünerlik bir yönü yoktur. Bu sadece o kişinin tek arzusunun yumrular olduğunu gösterir. Onlar, Ömer b. Abdülaziz'in şu sözünü unutmuşlar:

“Allah, Hz. Muhammed'i vergi tahsildarı olarak değil, davetçi olarak gönderdi.”

Etki alanının genişliğinden dolayı bunu hüner olarak kabul ediyorlarsa, İngiltere iktidarının zirvede olduğu ve kolonilerinin hızlı yayıldığı dönemlerde daha fazla bir etki alanına sahipti. Zira hala İngiliz kolonileri üzerinde güneş batmamıştır.⁵⁸⁶ Bu, hüner kabul edilecek bir şey midir?

Dolayısıyla İslam Ümmetinin hüneri, Allah'ın hükümlerini uygulamayan bir otoritenin sınırlarını arttırıp uzatması değildir. Bilakis hüner, Allah'ın seriatını/kanunlarını uygulamakta, yardım dileyenlere yardımına koşmakta, mazlumlara yardım etmekte, bozguncuların ve zalimlerin ellerini/güçlerini kırıp yok etmekte, güzel söz ve eylemlerle insanları Allah'a davet etmekte ve uzağa, yakına, dosta, düşmana her kesime adaleti yaymaktadır. Elbette bu güzelliklere, devlet sınırlarının artıp uzaması da eklenince daha fazla güzel olur. Aksi halde etki alanının kısıtlı sınırlarda olması ve bununla beraber bu güzellikleri yerine getirmek daha iyi bir. Zira Hz. Peygamber döneminde İslam'ın otoritesi Arap yarımadasının dışına çıkmamasına rağmen İslam tarihinde Ümmetin hangi dönemi, o dönem kadar şerefliydi?

⁵⁸⁶ Tarihteki ilk okyanus ötesi imparatorluğu İspanyollar kurdu. Şarlken (hükümdarlığı: 1516-1556) Yeni Dünya'daki kolonileri kast ederek "*imparatorluğumda güneş hiç batmaz*" dediği zaman terim tarihe geçmiş oldu. Sanayi Devrimi sonrası İngilizler, İspanyollardan yerini doldurdu. I. Elizabeth döneminde başlayan yeni kıtalara yayılma politikası sonucu Kuzey Amerika'da ilk koloniler kuruldu. Kısacası "*üzerinde güneş batmayan imparatorluk*" sözü öncelikle 16. yüzyıl ispanyası için söylenmiştir; şarlkenin imparatorluğunun avrupanın büyük bir bölümünü ve amerikadaki sömürgeleri kapsaması bu sözü doğrular; ancak özellikle elizabeth sayesinde ingiltere kısa sayılabilecek bir sürede (birkaç yüzyıl) bu sözü doğrular hale gelmiştir.

Ey insanlar! İnsanların çoğu ağır bir mahrumiyet yaşıyor, zulüm ve zorbaya katlanıyor, rezalet ve adillğe maruz bırakılıyorken Ümmetin şerefi, dünyanın dört bir yanından toplanıp keyfetsinler diye halifeye ve ona yaptığı çirkinlikleri süsleyip dalkavukluk yapan etrafındakilere getirilen vergilerle değıldir.

Ümmetin şerefi, Rabbinin hidayetinin aralarında yayılması, adalet ve insafın onları komuta etmesi, aralarında yeryüzünü aydınlatan nurun çıkıp karanlığın örtüsünü dürdüğü ve nurunun sapkınlığın karanlığını yok ettiği bir hak davetin çıkıp etrafa yayılmasıdır.

Bilindiğı üzere Abbasilerin Emevîlere karşı düşmanlıkları onların sağlarına ve ölülerine yaptıkları çirkinliklerle sınırlı değıldir, çünkü onlar hakkı batıla karıştırarak onları karalamaya fazlasıyla düşkünderler. Emevilerin işlemedikleri suçları dahi onların üzerine attılar ve Hz. Peygamberin onlar hakkında söylemediğı şeyleri Ona nispet ettiler.

Özellikle onların kusurlarını yaymak ve karalamak için yazdıklarına dikkat etmelisin! Bu kitapların bir kısmından bahsedildi. Burada önceden bahsetmediğimiz kitaplardan birinin içeriğı şöyledir:

“Bedir, Uhud, Hendek, (Mekke) Fethi gibi İslam aleyhinde açılan savaşlardaki her sancağın sahibi, komutanı ve liderlerinin başında Ebû Süfyan b. Harb ve Emevilerden taraftarları gelir. Bunların hepsi Kur’ân ve Hz. Peygamberin diliyle birkaç yerde ve bazı konularda lanetlenmişlerdir. Zira Allah, bunların yaptıkları, münafıklıkları ve inkârları çok iyi biliyordu. Bunlar savaşlarda mücahitler gibi savaşır, tüm sıkıntılara katlanır, kılıçlara yenilene kadar öncü olarak mücadele ederler. Fakat onlar istemese de Allah’ın emri galip geldi. Bunlar, samimi olmadan İslam deyip, küfrü içlerinden sökmekten gizli tutanlardır. Hz. Peygamber ve Müslümanlar onları bu şekilde tanımıştır. Müellefe-i kulûb⁵⁸⁷ payından onlara hisse ayırmış ve Ebû Süfyan ile oğlu Muaviye de bunu bile bile kabul etmişlerdir. Yüce Allah’ın onları Hz. Peygamberin diliyle lanetlediğı ve bu hususta ayet indirdiğine dair örneklerden biri şöyledir:

وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَنَحْوَهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا

⁵⁸⁷ Terim anlamını Tevbe sûresindeki (9/60) “el-müellefetü kulûbühüm” ifadesinden alan tamlama, maddî ihsanda bulunmak suretiyle gönüllerinin İslâm’a ve müslümanlara karşı yumuşatılması arzulanan gayri müslimleri, kendilerinin veya bağlılarının İslâm’ı benimsemesi umulan yahut zarar vermelerinden korkulan veya düşmana karşı himayeleri istenen nüfuz sahibi kimseleri ve dinde sebat etmeleri arzulanan yeni mühtedileri belirtmek için kullanılmıştır.

“Kur’an’da lânetlenen ağacı, sadece insanları sınamak için meydana getirdik. Biz onları korkutan uyarılarda bulunuruz, fakat bu onların taşkınlıklarını iyice arttırmaktan başka bir şey sağlamaz.”⁵⁸⁸

Bu ayette kastedilenlerin Emeviler olduğu hususunda hiçbir ihtilaf yoktur!

Yine lanet örneklerinden biri de şöyledir:

Hz. Peygamber, Ebû Süfyan’ı bir merkebin üzerinde, oğlu Muaviye’yi merkebi önden yönlendirirken ve onun oğlu Yezîd’in de arkadan merkebi sevk ederken görünce şöyle demiştir:

“Allah, merkebe binene, önden yönlendirene ve arkadan sevk edene lanet eylesin!”

Bazı raviler de şöyle rivayet etmişlerdir:

“Ey Abdülmenâf oğulları! Saldırıp yakalayın onları! Orada ne cennet ne de Cehennem vardır.” Hz. Peygamberin bu ifadeleri, onların Allah’ın lanetini çeken açık bir küfür içinde olduklarını göstermektedir. Bu ayette olduğu gibi:

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ

“İsrâil oğullarından kâfir olanlar, Dâvûd ve Meryem oğlu İsmâ diliyle lânetlenmişlerdir. Çünkü onlar isyan etmişlerdi ve sınırı aşıyorlardı.”

Ebû Süfyan gözlerini kaybettikten⁵⁸⁹ sonra Uhud dağında merkebinin çeken şoförüne şöyle demiştir:

“Muhammed’i ve ashabını tam da şuralardan kovmuştuk!”

Hz. Peygamber bir gün hiç hoşlanmadığı bir rüya görür ve buna hüznlenerek ölünceye kadar güldüğü görülmez. Bunun üzerine Yüce Allah şu ayeti indirir:

وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ

⁵⁸⁸ İsrâ, 17/60.

⁵⁸⁹ Ebû Süfyan gözlerini, nasıl kaybettiği ihtilaf konusudur. Bazıları Tâif Muhasarası’da, bazıları (Taberi) Yermük savaşında, bazıları da (Zehebî) gözlerinden birini Tâif Muhasarası’nda, diğerini de Yermük’te kaybettiğini söylemiştir.

“Sana gösterdiğimiz o rüyayı sadece insanları sınamak için meydana getirdik.”⁵⁹⁰

Denildiğine göre Hz. Peygamber rüyasında Emevilerden bir grubun (Hakem b. Ebi'l-As'ın çocuklarının) minberi üzerinde maymunlar gibi zıpladıklarını görmüş ve bunun üzerine Hakem b. Ebi'l-As'ı lanetlemiştir. Allah, Peygamberinin bedduasını kabul etti ve Hakem sinir krizi geçirip sersemleştii yürüyüşü bozuldu. Hz. Peygamber onu o halde görünce: “Bulduğun hal üzere kal!” dedi ve ömrünün geriye kalan kısmını öyle geçirdi. Oğlu Mervan b. el-Hakem b. Ebi'l-Âs (ö. 65/685) dönemine kadar böyle sürdü. Mervan İslam'da ilk fitne ateşini tutuşturdu ve kendi dönemi ile sonrasında haksız yere akıtılan kanların sebebi oldu.

Denildiğine göre Yüce Allah *Kadr* suresindeki

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ

“Kadir gecesi, bin aydan hayırlıdır”⁵⁹¹ ayetini Emevi saltanatı hakkında indirdi. Böylelikle ayetin manası şöyledir: Kadir gecesi, Emevi iktidarının saltanat sürdüğü bin aydan hayırlıdır.”⁵⁹²

Abbasî dönemi tarihçilerinden Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr et-Taberî'nin (ö. 310/923) yazmış olduğu *Târîhu'l-Ümem ve'l-Mülûk* (*Târîhu't-Taberî* diye bilinir) adlı kitap şerî kriterlere uymayacak seviyede Emevi düşmanlığıyla dolu bir kitaptır. Emevi yöneticilerini tek tek ele alıp çok sert şekilde salırdırıda bulununan bu kitap, onları İslam dairesinin dışına çıkarmaktadır. Hatta denildiğine göre Abbâsî halifesi (892-902) Ebü'l-Abbâs el-Mu'tazîd-Billâh el-Abbâsî (ö. 289/902), bu kitabın basılıp minberlerde okunmasını emretmiştir. Fakat daha sonra, insanların Emevi düşmanlığıyla kendilerini bırakıp kitapta övülen amcaoğulları Ali'nin taraftarlarına meyledeceklerinden korktuğundan politik açıdan emrini geri çekmiştir.

Doğrusu bu kitabı okuyup iyice düşünen birine, Kur'ân'daki bazı ayetlerin nasıl yanlış tevîl edildiği ve Hz. Peygamberin yapmadığı açıkça ortada olan şeyleri nasıl da başına buyruk bir şekilde yapmış gibi gösterildiği gizli değildir. Bunlardan biri Hz. Peygamberin, Ebû Süfyan'ı bir merkebin üzerinde, oğlu Muaviye'yi merkebi önden yönlendirirken ve onun oğlu Yezîd'in de arkadan merkebi sevk ederken görüp:

⁵⁹⁰ İsra, 17/60.

⁵⁹¹ Kadr, 97/3.

⁵⁹² Taberî, *Tarihü't-Taberî*, c.5, s. 621, 622.

“Allah, merkebe binene, önden yönlendirene ve arkadan sevk edene lanet eylesin!” şeklinde beddua ettiği iftirasıdır. Zira Hz. Peygamber döneminde Yezid (d. 27/648, ö. 64/683) henüz doğmamıştı bile. Dolayısıyla Abbasilerin yönetimdeki zulmü ve ümmet arasındaki bozgunculuğu Emevilerden daha az değildir. Zira onlar, kendi kanları dahil hiçbir şekilde kan dökmekten çekinmemiş ve Ümmetin serveti ve kaynaklarıyla zevku sefa sürmüşlerdir. Hatta amcaoğulları Ali'nin taraftarlarına, Emevilerin verdikleri eziyetten daha fazlasını vermiş ve acı verici azaplar/işkenceler çektirmişlerdir. Böylelikle Abbasilerin hayırsız/uğursuz dönemlerinde çok fazla sıkıntı çekmişlerdir. Nitekim Ali'nin taraftarlarından biri bunun üzerine şöyle demiştir:

“Ah Keşke Mervaniler'in zulmü bize geri dönse!

Abbasilerin adaletiyse Cehennem'e gitse!”

Tüm bunlarla beraber insanların yeryüzünde kibirlenenlerin hakkında hayal ettikleri şerefin fantaziliği, Emeviler hakkında olduğu gibi Abbasiler hakkında da övgüler dizdirmiştir. Böylelikle iki devleti de İslam devleti olarak görmüşlerdir. –Allah bu iki devlet ile dinini güçlendirmiş/desteklemiş ve Kur'ân'ı korumuştur!!!- Onların lüks hayatlarını ve işledikleri günahları onlar için birer övgü olarak kabul etmişlerdir.

İşte bunlar böyle kişilerdir. Bunların durumlarını araştıran bir kişi, onların tek bir politik yönde olmadıklarını görecektir. Olayların akışına ve gidenlerle gelenlere göre olumlu veya olumsuz pozisyonlarını değiştirmektedirler. Dolayısıyla önceden düşman olduklarını birine dünya kapıları açılınca ona yönelip dost edinmekten çekinmezler. Bunu anlamak için, bazı tarihçilerin aktardığı şu olay yeterlidir:

“Hişâm b. Muhammed'in Ebû Mihnef'ten aktardığına göre, Hasire b. Abdullah ile Ebû Züheyr el-Absî kendisine şöyle demiştir:

Mühelleb b. Ebî Sufre Zâlim el-Ezdî (ö. 82/702)⁵⁹³ ile Ezrakîler arasında Sûlâf'ta⁵⁹⁴ sekiz ay süren sert savaştan sonra, Mus'ab b. ez-Zübeyr b. el-Avvâm'ın (ö. 72/691)⁵⁹⁵ öldürüldüğü haberini alırlar. Bu haber, Hariciler'den önce Mühelleb ile taraftarlarına ulaşır. Bunun üzerine Hariciler ile Mühellebiler arasında şu diyalog geçmiştir:

⁵⁹³ Emevîler'in Horasan valisi, Mühellebiler'in atası.

⁵⁹⁴ Irak'ta bir bölgenin adıdır.

⁵⁹⁵ Abdullah b. Zübeyr'in kardeşi, Irak valisi.

- Hariciler: Mus'ab b. ez-Zübeyr hakkındaki düşüncenizi bizlere söyleyebilir misiniz?
- Mühellebiler: Mus'ab bir hidayet rehberidir.
- Hariciler: Mus'ab'ı dünya ve ahiret dost olarak kabul ediyor musunuz?
- Mühellebiler: Evet.
- Hariciler: Ölülerinizle ve dirilerinizle hepiniz onun dostu musunuz?
- Mühellebiler: Evet, ölülerimizle ve dirilerimizle hepimiz onun dostuyuz.
- Hariciler: Abdülmelik b. Mervân hakkındaki düşüncelerini nedir?
- Mühellebiler: O, mel'ûn Mervân b. el-Hakem'in (ö. 86/705) oğludur ve bizler onlardan berîyiz. Bizce, onun kanının akıtılması sizin kanınızın akıtılmasından daha helaldir.
- Hariciler: Yani siz dünya ve ahirette Abdülmelik'ten berîsiniz?
- Mühellebiler: Evet. Sizden berî olduğumuz gibi ondan da berîyiz.
- Hariciler: Yani ölülerinizle ve dirilerinizle ona düşmanınız?
- Mühellebiler: Evet. Size düşman olduğumuz gibi ona da düşmanız.
Peki, biliyor musunuz? İmamınız Mus'ab b. ez-Zübeyr'i, Abdülmelik b. Mervân öldürdü. Siz omurgasız kişilikler şuan ondan berî olduğunuzu söylemenize ve babası Mervân b. el-Hakem'i lanetlemenize rağmen yarın kalkıp onu kendinize imam yapacaksınız!!!
- Mühellebiler: Ey Allah'ın düşmanları! Hayır, yalan söylüyorsunuz!
Nitekim öyle de oldu ve insanlar Mus'ab'ın öldürüldüğünü öğrenince Abdülmelik b. Mervân'a gidip ona biat ettiler. Bunun üzerine Hariciler onların yanına gittiler ve aralarında şu diyalog geçti:
- Hariciler: Mus'ab hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Mühellebiler: (Kendilerini yalancı çıkarmak istemediklerinden) Ey Allah'ın düşmanları! Sizlere onun hakkında ne düşündüğümüzü söylemeyeceğiz.
- Hariciler: Halbüki sizler daha dün "Mus'ab bizim dünya ve ahiret dostumuzdur. Ölülerimizle ve dirilerimizle hepimiz onun dostuyuz" demiştiniz.

Peki, Abdülmelik hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Mühellebiler: O, bizim imamımız ve halifemizdir. (Ona biat ettiklerinden söyleyecek başka sözleri yoktu)
- Ezarika/Hariciler: Ey Allah'ın düşmanları! Daha dün, ondan dünya ve ahirtte berî olduğunuzu söylüyor ve ölümlerinizle dirilerinizle ona düşman olduğunuzu ifade ediyordunuz. Bu gün ise o sizin imamınız ve halifeniz öyle mi? Oysaki o, sizin dost edindiğiniz imamınız Mus'ab'ı öldürdü!

Pekâlâ, o halde ikisinden hangisi haklıydı? Hangisi doğru yolda ve hangisi sapmıştı?

- Mühellebiler: Ey Allah'ın düşmanları! Mus'ab yönetimdeyken gönlümüz ona rıza göstermişti. Şimdi ise gönlümüz buna rıza gösteriyor!
- Hariciler: Hayır, Allah'a yemin olsun ki sizler şeytanın kardeşleri, dostları ve dünyaperest kişilersiniz.

Onlar her telden çalan, her vadide şaşkın şaşkın dolaşan, her zalime boyun eğen ve dünya kapıları kendisine açılan herkesi öven karakterlerdir. Mus'ab b. ez-Zübeyr'e biat etmiş olmalarına rağmen, onun düşmanı ve katili Abdülmelik b. Mervân'ı dost edindiler. Zira onlar dünyaperest kişiler olduklarından meyllileri dünya enkazıdır. Ahireti hiç hesaba katmazlar ve dini değerlerine hiç önem vermezler.

Kendisinden yardım dilenecek olan Yüce Allah'tır.

Ümmet Dengelerinin Değişimi Kötülükleri Şerefli Kıldı

Şüphesiz insan, Kur'ân'a muhatap olmuş, Hz. Peygamberin rehberliği ve Hulefâ-yi Râşidîn'in metodunu tanımış bir Ümmet'in dengelerinin nasıl değiştiğine, kötülükleri nasıl şerefli kabul ettiklerine ve bunu dinin özüne eklemelerine şaşırılmaktadır. Tüm bunlara rağmen bir de insanlar arasında övünerek sesini yükseltmektedirler.

Bir gün beraberimdeki fikir, fıkıh, siyaset ve edebiyat camiasından bir grupta beraber kıymetli Irak bölgesini ziyaret ederken Samarra⁵⁹⁶ şehrini gezmek nasip oldu. Samarra'daki enkaz altı çalışmalarından keşfedilmiş Abbasilere ait kalıntıları gördük. Bunlar arasında yüzmek için bir gölet de mevcuttu. Fakat ben hayatımda böylesine derin ve geniş bir gölet gördüğümü hatırlamıyorum. Bu göletin altında kış

⁵⁹⁶ Irak'ta Bağdat'a 125 km kuzeyinde bir şehir.

aylarında altını ateşle ısıtmak için derin çukurlar vardı. Bunlar Abbâsî halifesi (847-861) el-Mütevekkil-Alellâh'ın (ö. 247/861) eserleriydi. Bu eserler, görenlerin şaşkınlık ve beğenilerini üzerine çekiyordu ve oradaki fakihlerden biri hızını alamayıp kıvanç duyarak:

“Bu, İslam'ın yüceliği değil de nedir!?” dedi.

Ben ise İslam'ın yüceliğinin bu göletin yapımı üzerinden düşünülmesine çok şaşırdım. Zira çıplak cariyeler bu göletin etrafında lüksiyata dalıp nimetlere aldanan Mütevekkil ve diğerlerinin huzurunda raks edip oynamışlardır! Bunun üzerine dayanamayıp:

“Şayet İslam'ın yüceliği bu ise, o takdirde Rasulullah (a.s) ve Hulefâ-yi Râşidîn'in dönemindeki İslam'ın yüceliği nasıl olacak?! Zira onların dönemlerinde hiç kimsenin böyle bir göleti veya benzer bir lüksiyatı yoktu! Dolayısıyla şayet İslam'ın yüceliği bu gibi şeylere bağlı olsaydı, daha önceki dönemlerde bunların yapılması gerekirdi. Fakat Allah bu tarz kişileri Kur'ân'da yeryüzünde bozgunculuk yapıp kibirlenen Firavunlar,⁵⁹⁷ Kisralar⁵⁹⁸ ve Kayserler⁵⁹⁹ olarak nitelendirmektedir. Rasulullah'ın böyle bir şeyde payı veya nasibi yoktur.

Ey İnsalar! İslam'ın yüceliği, Allah'ın emirlerine sımsıkı yapışmak, dinine bağlı kalmak, kulları arasında adil davranmak, dünyaya tenezzül etmemekle ve Allah katındakileri istemektedir. Öyleki Müslümanların halifesi, yeryüzünün hazinelerinin kapısı açılıp Kısra ve Kayser'in hazineleri kendisine getirilmesine rağmen mütevazı küçük bir evde yaşamış, onların mallarına meyletmemiş ve aklını şaşırmamıştır. Kisraların ve Kayserlerin tahtları korkudan tir tir titremiştir. Şair ne güzel söylemiş:

“Ey hayatını cübbesinin arasına koymuş gördüğüm kişi,
Zeytinyağını katık, küçük barakayı barınak edinmiş kişi,
Kısra İmparatoru, tahtı korkudan sallanmaktadır,
Bizans İmparatoru ondan korkmaktadır.”

Bolluk ve Yokluk Arasındaki İlişki

Müslümanların bolluğa hayran kalıp bunu tarihte İslam'ın şerefi ve yüceliğinin bir göstergesi olarak kabul etmeleri ve Kur'ân'ın lükse kaçıp savurganlık yapanlar

⁵⁹⁷ Eski Mısır krallarının unvanı.

⁵⁹⁸ Eski Pers İmparatorlarının unvanı.

⁵⁹⁹ Eski Bizans İmparatorlarının unvanı

ve varacakları yer hakkında söylediklerini bilmezden gelmeleri çok şaşırılacak bir durumdur!

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا

“Kur’ân’ı okuyup düşünmezler mi? Yoksa kalpler üzerinde kilitleri mi var?”⁶⁰⁰

Kur’ân açık ve net bir şekilde lüksiyatın dünya ve ahiret azabına götüreceğine delalet etmektedir. Allah, günahlara batıp kitapları sol ellerine verilenlerden (*ashabu’s-şimal*) bahsederken onları tehdit ettikten sonra önce lüksiyata kaçmakla nitelendirmiştir.

وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ مِمَّا أَصْحَابُ الشِّمَالِ

“Amel defteri solundan verilenler; ne bedbahttır o solundan verilenler!”⁶⁰¹

...

إِنَّمَا كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ

“Çünkü daha önce onlar hazlarına tutsak savurganlar olmuşlardı.”⁶⁰²

إِنَّ (İnne) ile başlayan bu gibi ifadeler önceden de geçtiği üzere, kendinden önceki cümledeki hükmün illeti/nedeni olur. Dolayısıyla burada da lükse kaçıp hazlarına tutsak olmak ve savurganlık yapmak, önceki cümlelerde geçen azabın:

فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ وَظِلٍّ مِّنْ يَحْمُومٍ لَا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ

“Onlar, içlerine işleyen bir ateş ve kaynar su içindedirler. Serin ve rahatlatıcı olmayan, kapkara bir duman gölgesindedirler”⁶⁰³ illetidir/nedenidir.

Yine aynı şekilde dünya azabı ile refaha kaçıp savurganlık yapmak şu ayette bir arada zikredilmiştir:

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ فَلَمَّا أَحْسَبُوا أَنَّ بَأْسَنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَىٰ مَا أُتْرِفْتُمْ فِيهِ وَمَسَاكِينِكُمْ لَعَلَّكُمْ تُسْأَلُونَ

⁶⁰⁰ Muhammed, 47/24.

⁶⁰¹ Vâkıa, 56/41.

⁶⁰² Vâkıa, 56/45.

⁶⁰³ Vâkıa, 56/42-44.

“Biz, halkı zulme sapmış nice ülkeyi yerle bir ettik, arkasından da başka topluluklar vücuda getirdik. Azabımızı hissettiklerinde bakarsın ki yerlerinden kaçıyorlar. Kaçmayın! İçinde bulunduğunuz refaha ve yurtlarınıza dönün; herhalde sorgulanacaksınız!”⁶⁰⁴

حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِم بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ يَجْرُونَ

“İçlerinden refah ve bolluk içinde olanları, sonunda cezalandırmaya başladığımızda bakarsın ki onlar feryadı basarlar.”⁶⁰⁵

Yüce Allah açıkça belirtmiştir ki Ümmeti helaka götüren şey, refah ve bolluk içinde olanların sapmalarıdır. Refaha ve bolluğa batmaları yasak olmasına rağmen lüksiyata dalan bu gibi kimselerin ellerinden tutulmaz.

وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاهَا
تَدْمِيرًا

“Bir ülkeyi helâk etmek istediğimizde oranın refaha dalmış şımarık yöneticilerine, (iyiye yönlendirici) emirler veririz; onlar ise orada günah işlemeye devam ederler, sonuçta o ülke helâke müstahak olur, biz de oranın altını üstüne getiririz.”⁶⁰⁶

Birçok ayette refah ve bolluğun Peygamberlere iman etmeye engel olduğunu belirtmiştir:

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْآخِرَةِ وَآتَرَفْنَاهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ وَلَئِنِ اطَّعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ
إِنَّكُمْ إِذَا لَخَّاسِرُونَ

أَيَعِدُّكُمْ أَنْتُمْ إِذَا مِتُّمْ وَكُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا أَنْتُمْ مُخْرَجُونَ هِيَ هَاتِ هَيْهَاتَ لِمَا
تُوَعَدُونَ

⁶⁰⁴ Enbiya, 11-13.

⁶⁰⁵ Müminun, 23/64.

⁶⁰⁶ İsra, 17/16.

إِنَّ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ إِن هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَى
عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ

“Bu elçinin kavminden olup da inkâra sapan, âhirete ulaşmayı yalan sayan, dünya hayatında kendilerine refah verdiğimiz hatırlı kişiler halka şöyle dediler:

“Bu da olsa olsa sizin gibi sıradan bir insandır. Sizin yediğinizden yemekte, içtiğinizden içmektedir. Sizin gibi sıradan bir insana uyacak olursanız o zaman herhalde kaybedenlerden olursunuz. O size, ölüp de toprak ve kemik yığını haline gelmişken tekrar hayat alanına çıkarılacağınızı mı söylüyor? Bu size söylenenler gerçek olmaktan çok çok uzak! Gerçek olan sadece şu yaşadığımız dünya hayatıdır. Ölür ve yaşarız. Bir daha da diriltilecek değiliz O, Allah hakkında sadece yalanlar düzüp koşan bir adamdır. Biz ona inanmıyoruz.”⁶⁰⁷

Bu ayetler refah ve bolluk içinde olmanın, peygamberlerin tebliğine ve hak davetlerine karşı insanı kibirli kılacağıının delilidir. Dünya hayatının şehvetlerine dalmak, onları ahireti düşünmekten alıkoyup kör etmiş ve sonunda ahireti inkar etmişlerdir.

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ

“Biz hangi topluma bir uyarıcı göndermişsek oranın sefahate dalmış olanları mutlaka şöyle demişlerdir: “Biz sizin tebliğ ettiklerinize inanmıyoruz.”⁶⁰⁸

İnkârlarının asıl nedeni, içinde oldukları nimetlere, dünya malına ve çocuklara aldanmalarıdır.

وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ

“Ardından şunu eklemişlerdir: Biz servet ve nüfus açısından üstünüz; dolayısıyla, azaba uğratılacaklar biz olamayız.”⁶⁰⁹

Yüce Allah’ın hitap edereken onları azarlaması, kendilerine verilen dünya malının ve evlatların hayırlı müjdeler olmadığını göstermektedir. Zira bunların hiçbiri onları Allah’a yaklaştırmamaktadır.

⁶⁰⁷ Müminun, 33-38.

⁶⁰⁸ Sebe, 34/34.

⁶⁰⁹ Sebe, 34/35.

قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا
أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرَّبُكُمْ عِنْدَنَا ذُلْفَىٰ إِلَّا مَن آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الصَّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي
الْعُرْفَاتِ آمِنُونَ

“De ki: Rabbim rızıkı dilediğine bol verir, dilediğine kısıyor; fakat insanların çoğu (bunun hikmetini) bilmezler. Sizi bize yaklaştıracak olan, ne servetiniz ne evlâtlarınızdır. Ama iman edip dünya ve âhirete yararlı iş yapanlar başka, yaptıklarına karşılık onlara kat kat fazlası mükâfat vardır ve onlar köşkler içinde huzur ve güven içinde yaşayacaklar.”⁶¹⁰

وَكَذَٰلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا
عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّقْتَدُونَ

“Aynı şekilde senden önce de hiçbir topluluğa bir uyarıcı göndermedik ki, topluluğun zevku sefâyâ dalmış kesimi şöyle demiş olmasınlar: Biz atalarımızı bir inanç üzerinde bulduk ve biz onların izlerinden gitmekteyiz.”⁶¹¹

İyiliği emredip kötülükten alıkoyan davetçilere karşı gelen refah içindeki şımarıkların durumu böyledir. Onlar peygamberlerin tebliğlerine de karşı gelmişlerdir. Bu ayet, onların karşı geldiklerine delildir:

فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةٍ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا
مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ

“Sizden önceki toplumlar içinde yeryüzünde bozgunculuğu önleyecek birikimli kimseler bulunsaydı ya! Onlardan, kurtuluşa erdirdiğimiz az bir kesim bunu yaptı. Zulmedenlerse içinde şımartıldıkları refahın peşine düşüp günahkâr oldular.”⁶¹²

Bir araya geldiklerinden belirli manalara delalet eden kelimeler oluşturan harflerin dahi bir takım telkinleri olduğuna göre تَرَفٌ (bolluk/refah) ile تَلْفٌ (yokluk) kelimeleri arasındaki telaffüz yakınlığı, iki kelime arasındaki nedensellik ve manevi kardeşlik ilişkisine işaret etmektedir. Dolayısıyla تَرَفٌ (bolluk/refah), تَلْفٌ (yokluk)’a

⁶¹⁰ Sebe, 34/36-37.

⁶¹¹ Zuhurf, 43/23.

⁶¹² Hud, 11/116.

giden yol ve nedenidir. Zira dünya hayatının şehvetlerine dalmak, nankörlüğü doğurur. Allah'ın nimetlerine nankörlük eden, elindeki nimetleri kaybeder.

وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ بَطَرْتِ مَعِيشَتَهَا فَتِلْكَ مَسَاكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَنْ مِنْ بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ

“Oysa biz, bolluk içinde azmış nice şehir halkını helâk etmişizdir. İşte yerleri! Kendilerinden sonra oraların pek azında oturulabildi; hepsi bize kalmıştır.”⁶¹³

Kur'ân'ın Dünya'ya Meyletmekten Sakındırması

Şüphesiz nefsi dünya hayatına fazlasıyla kaptırmak ve dünya süslerine yapışmak nefsi şehvanî arzulara çekip ahireten; nimetlerinden (cennetinden) veya ateşinden (cehenneminden) uzaklaştırıp kör eder. Bundan dolayı Yüce Allah dünya hakkında şöyle demektedir:

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَيْهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَّمْ تَغْرَبْ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

“Dünya hayatı gökten indirdiğimiz bir su misalidir ki, insanların ve hayvanların yediği yer bitkileri o su sayesinde gürleşip birbirine girer. Yeryüzü bu güzelliğe kavuşup süslendiğinde ve sahipleri bu güzellikleri kendi güçlerine bağladıklarında oraya, bir gece vakti yahut güpegündüz emrimiz ulaşır da onu -sanki dün de yokmuş gibi- kökünden biçilmiş hale getiririz. Düşünenler için âyetlerimizi işte böyle açıklıyoruz.”⁶¹⁴

Akılları düştükleri gafletten uyarmak için Yüce Allah hemen bu davetinden sonra kullarını Daru's-Selam (Barış Yurdu) olan cennete davet etmiştir:

وَاللَّهُ يَدْعُوا إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

⁶¹³ Kasas, 28/58.

⁶¹⁴ Yûnus, 10/24.

“Allah esenlik yurduna çağırıyor ve dilediğini doğru yola iletiyor.”⁶¹⁵

Ardından insanların dünyadayken yaptıkları amellere göre ahirette görecekları karşılığı; nimetleri (cenneti) veya ateşi (cehennemi) şöyle açıklamıştır.

لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ
الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ مِّمَّا لَبَّاهُمْ وَتَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ مَّا لَهُمْ مِنَ
اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطْعًا مِنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ

“Güzel yapanlara daha güzeli, bir de fazlası vardır. Onların yüzlerinde ne toz toprak bulaşığı olur ne de aşağılanmışlık izi. İşte bunlar cennetlik kullardır, kendileri orada sonsuza kadar kalıcıdır. Bilerek ve isteyerek kötülük yapanlara gelince, kötülüğün karşılığı, dengi olan cezadır; bunlar aşağılanmışlık içinde yaşarlar, kendilerini Allah’ın cezasından kurtaracak biri de yoktur. Yüzleri sanki kapkaranlık gecenin bir parçasıyla kaplanmış. İşte bunlar da cehennemliklerdir, kendileri orada devamlı kalıcıdır.”⁶¹⁶

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ
فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيَّاحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ
الدُّنْيَا وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا

“Onlara dünya hayatının örneğini de ver: O gökten indirdiğimiz bir su gibidir; yerdeki (onu emen) bitkiyle karışmış, sonra (zamanı gelince) bitki rüzgârın savurduğu çerçöp haline gelmiştir. Allah, her şeyi yapabilecek güçtedir. Servet ve oğullar, dünya hayatının süsüdür; kalıcı olan iyi davranışlar ise rabbinin nezdinde hem sevapça daha hayırlı hem de ümit bağlamaya daha lâyıktır.”⁶¹⁷

⁶¹⁵ Yûnus, 10/25.

⁶¹⁶ Yûnus, 10/26-27.

⁶¹⁷ Kehf, 18/45-46.

إِعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ
وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَأُهُ ثُمَّ يَهِيحُ فَتَرَاهُ مُمْصِرًا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي
الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَوةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْعُزُورِ

“Bilin ki dünya hayatı, bir oyun, bir eğlence, bir gösteriş, aranızda bir övünme, mal ve evlâta bir çokluk yarışından ibarettir. Tıpkı bir yağmur gibi ki bitirdikleri çiftçileri imrendirir, sonra kurumaya yüz tutar, bir de bakarsın ki sararmıştır, ardından da çerçöp haline gelmiştir. Âhirette ise ya çetin bir azap yahut Allah’ın bağışlaması ve hoşnutluğu vardır. Dünya hayatı sadece aldatıcı bir yararlanmadan başka bir şey değildir.”⁶¹⁸

Ardından salih kulları için ahirette hazırladığı güzellikler için yarışmalarından bahsederek şöyle buyurmuştur:

سَابِقُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ
آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

“Genişliği gökle yerin genişliği gibi olup Allah’a ve peygamberlerine iman edenler için hazırlanmış bulunan cennete ve rabbinizin bağışlamasına erişebilmek için yarışın. Bu, Allah’ın lutfudur ki onu dilediğine verir. Allah büyük lutf sahibidir.”⁶¹⁹

Kur’ân, dünyaya tutunup bağlananlarla ahirete tutunup bağlananların sonlarının nasıl olacağını şöyle açıklamıştır:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوفِيَ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْحَسُونَ
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

“Kim dünya hayatı ve onun zinetini istiyorsa, orada onlara işlerinin karşılığını eksiksiz veririz; orada onlar hiçbir zarara uğratılmazlar. Onlar, âhirette paylarına ateşten başka bir şey düşmeyen kimselerdir. Dünyada ürettikleri boşa gitmiştir; yapıp ettikleri de geçersizdir.”⁶²⁰

⁶¹⁸ Hadid, 57/20.

⁶¹⁹ Hadid, 57/21.

⁶²⁰ Hûd, 11/15-16.

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ
يَصْلِيهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ كَانَ
سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا

“Kim bu geçici dünyayı isterse burada istediğimiz kimseye dilediğimiz şeyleri veririz; sonra da onu cehenneme göndeririz; oraya kınanmış ve kovulmuş olarak girer. Kim de âhireti ister ve bir mümin olarak âhiret için ona yaraşır bir çabayla çalışırsa işte böylelerinin çabaları karşılık görecektir.”⁶²¹

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُزَتْه مِنْهَا
وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ

“Kim âhiret kazancını isterse onun bu kazancını arttırırız; kim dünya kazancını tercih ederse ona da bundan veririz; ama onun âhirette hiçbir nasibi olmaz.”⁶²²

فَأَمَّا مَنْ طَغَىٰ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَىٰ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ
وَهَمَّى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ

“Azan ve dünya hayatını âhirete tercih eden kişi; Cehennem işte onun için tek barınaktır. “Rabbinin huzurunda (hesap vermekten) korkan ve nefesine kötü arzuları yasaklayana gelince, onun barınağı da Cennetin ta kendisidir.”⁶²³

Şüphesiz tüm bunlar tanıklık edip gösteriyorki refah içinde nimetlere dalan şımarıkların dünyaya aldanmaları ve arkalarından bıraktıkları refaha hayran kalıp gözlerinin kamaşması, Kur’ân’ın manasının insanların zihinlerinde iyice yerleşmediğini göstermektedir. Bu tanıklıklar, insanları güzel bir şekilde ders çıkarıp ibret almaya teşvik eden şeylerdir.

Rivayet edildiğine göre:

⁶²¹ İsra, 17/18-19.

⁶²² Şura, 42/22.

⁶²³ Naziat, 79/37-41.

مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْحِجْرِ، فَقَالَ: لَا تَدْخُلُوا مَسَاكِينَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ، إِلَّا أَنْ تَكُونُوا بَاكِينَ حَذْرًا، أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَهُمْ ثُمَّ قَنَّعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأْسَهُ وَأَسْرَعَ السَّيْرَ حَتَّى أَجَارَ الْوَادِي

Hz. Peygamber (a.s) el-Hicr⁶²⁴ bölgesine uğradığı zaman:

“Ağlayıcılar olmanız hâli müstesna, onlara isabet eden musibetin sizlere isabet etmesinden sakınmak için kendi nefislerine zulmetmiş olan kimselerin memleketlerine girmeyiniz” buyurdu. Daha sonra başını önüne eğerek hızlı bir şekilde vadiyi geçti.”⁶²⁵

Bu gibi yerleri gören her akıl sahibinin yapması gereken en iyi şey ibret alıp ders çıkarmaktır. Övünüp kıvanç duymak değildir.

أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ قَرْنٍ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ يُمْكِنْ لَكُمْ وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَا هُمْ بِدُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ

“Görmediler mi ki, onlardan önce yeryüzünde size vermediğimiz onca imkânı kendilerine verdiğimiz, gökten üzerlerine bol bol yağmur indirip (evlerinin) altlarından ırmaklar akıttığımız nice nesilleri helâk ettik. Biz onları günahları sebebiyle helâk ettik ve onların ardından başka nesiller meydana getirdik.”⁶²⁶

Kur’ân şahit ve delildir ki Yüce Allah’ın kulları üzere olan lütfu olmasaydı ve onları küfürde tek bir ümmet kılsaydı. Kâfir düşmanlara dünya kapıları sonuna kadar açılacak, insanlar gördükleri dünya hayatının süsüne kanarak kâfirlere aldanacak ve onların küfürlerinin ardına girecekti. Özellikle şu ayet bu hususu güzel bir şekilde belirtmektedir:

وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِيُؤْتِيَهُمْ سُقْفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ وَلِيُؤْتِيَهُمْ آبْوَابًا وَسُررًا عَلَيْهَا يَتَكُونُونَ وَزُخْرِفًا وَإِنْ كُنَّا لَمَّا مَتَاعَ الْحَيَوةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ

⁶²⁴ Semûd kavminin yaşayıp helak olduğu bölge.

⁶²⁵ Buhari, 4/149/338.

⁶²⁶ Enam, 6/6.

“Eğer insanlar tek tip bir topluluk haline gelecek olmasaydı rahmânı inkâr edenlerin evlerine (her biri) gümüşten tavan, yukarı çıkmak için kullanacakları merdivenler yapardık. (Ayrıca) evleri için kapılar, üzerlerinde yaslanıp istirahat edecekleri koltuklar yapar, altınla da süslerdik. Ama bunların hepsi dünya hayatına ait geçici faydalardan ibarettir, rabbinin katında âhiret (mutluluğu) ise takvâ sahiplerine mahsustur.”⁶²⁷

Ümmetin Yeryüzünde Kibirliyenlere Olan Hayranlığı Onlara Kur’ân’ın Öğretilerini Unutturdu

Bu ümmet için en çok üzüntü veren şeylerden biri de Emeviler dönemi ve sonrası Ümmetin yeryüzünde kibirlenenlere olan hayranlığıdır. Hatta bu hayranlık, geçmiş ümmetlerdeki yeryüzünü bozgunculukla dolduran, Allah’a karşı küstahça hareket eden ve kendilerini onun dışındaki tanrılar olduklarını iddia eden kibirlilere kadar uzamıştır.

Ne yazık ki İslam adına boğazları çatlatırcasına bu kibirlilere övgüler dizildiğini görmekteyiz. Onları Ümmet tarihinin önde gelen sembolleri olarak kabul etmişlerdir. Sanki bu kibirlilerin sahip oldukları bozgunculuk niteliklerinden dolayı Kur’ân ayetleri onların kulaklarını çınlatmamıştır.

Özellikle İslam şairlerinden sayılan ve Hz. Peygamberi öven şairlerle berbaer olma şerefine nail olan usta bir şairin, Firavunları en iyi şekilde övdüğünü ve onları en güzel niteliklerle nitelediğini görmekteyiz. Zira şair, onların yaptıkları yeryüzünde kibirlenmeyi bahabiçilmez bir tarihi şeref olarak kabul edip onlara nispet edilen zulüm ithamına karşı onları savunmuş ve şöyle demiştir:

“Yeryüzü karanlıkken onlar etrafa ışık saçan parlak bir yıldız gibiydiler,
İnsanlar yıpranıp saptıklarında,
Ben onların yol işaretlerini takip ederek yürüyordum,
Atına ışıklarını onların meşalelerinden aldı,
Vadideki dönemin kralları,
Krallar vadisine gizlice girdiler,
Birçoğu kelepçeli bir vaziyette,
Krallar vadiye kelepçeli sevk ediliyordu,

⁶²⁷ Zuhuf, 43/33-35.

Şartsız bir şekilde toprağa olan teaahütlerine bağlı kaldı,
 Yeryüzünün etrafında rehin düştü,
 Allah ne yücedir! Onlar büyülenmişti,
 Halbüki onlar taşları dahi konuşurmuyor muydu?
 Geriye kalanları inşa ettikten sonra,
 Geriye bıraktıkları harikaların ardından sonsuzlaşarak gittiler,
 Bir kahramanlık yapmaya azmettiklerinde,
 Son derece iyi hazırlanır ve sağlam bir davranış sergilerdiler,
 Keşke sonsuzlaşmak elde edilebilen bir derece olsaydı,
 Cahillerin ağızlarından çıkan sözlerler elde edilseydi,
 Fakat sonsuzlaşmak, son derece büyük bir gayretin neticesidir,
 Kaynaklarına tam olarak inildiğinde,
 Dâhiliğin sırrı akışkanlığındadır,
 İlimler be bilimler sistematik olur,
 Kişilerin geride bıraktıkları sonunda,
 En hayırlı hakem olan tarihe bırakılır,
 Dünya'nın ağızından övgüler alman,
 Kulaklarının çınlamasını bırakmanladır,
 Evladına aşırı derecede avcılık öğret,
 Evladına karşı aşırı sevgili ol,
 Onun mücevherlerinden bir taçtır İbni Sîtâ,
 Boncuklarındandır Hûfû ile Mînâ,
 Yanaklarını, yüzünü ve burnunu yükseltti,
 Yaşanan olaylara boyun eğmedi,
 Onların işçilere zulmettiklerini veya baskı yaptıklarını,
 Ya da yerli halkı dövüp kırbaçladıklarını söylemiyorum..."

Gördüğün gibi şair nasıl da bu zalimleri övüyor ve onların zülmetmediklerini söylüyor. Halbüki Yüce Allah şöyle buyuruyor:

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاتَّبَعُوا أَمْرَ فِرْعَوْنَ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ

“Gerçekten Mûsâ’yı da mucizelerimizle ve apaçık bir delille Firavun’a ve onun adamlarına gönderdik; fakat onlar (Mûsâ’ya değil) Firavun’un emrine uydular; oysa Firavun’un emri isabetli değildi.”⁶²⁸

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِنْهُمْ يُدَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ

“Kuşkusuz ülkesinde Firavun ululuk taslamış, (ayırımcılık yaparak) halkını da gruplara ayırmıştı. Gruplardan birini, erkek çocuklarını kıyımdan geçirip kızlarını sağ bırakarak güçsüz düşürmek istiyordu. Hiç kuşkusuz o huzur ve güveni bozanlardandı.”⁶²⁹

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَا هَامَانُ عَلَى الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَطَّلِعُ إِلَىٰ إِلَهِ مُوسَىٰ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ وَاسْتَكَبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِعَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُم إِلَيْنَا لَا يُرْجَعُونَ

فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَاَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ وَاتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ

“Firavun, "Ey seçkinler! Sizin için benden başka tanrı tanımıyorum. Ey Hâmân! Haydi benim için tuğla fırını yak, bana bir kule yap. Belki oradan Mûsâ’nın tanrısını görürüm; ama kesinlikle onun bir yalancı olduğunu düşünüyorum" dedi. Firavun ve askerleri, bize döndürülmeyecekleri kanaatine kapılarak yeryüzünde haksız yere büyüklük tasladılar.

Biz de onu ve askerlerini alıp denizin içinde bıraktık. Bak işte, zalimlerin sonu nice oldu! Böylece onları, halkı ateşe çağıran öncüler yapmış olduk. Kıyamet

⁶²⁸ Hud, 11/96-97.

⁶²⁹ Kasas, 28/4.

gününde onlar yardım görmeyeceklerdir. Bu dünyada onların peşine lâneti taktık, kıyamet gününde de bunlar kınanmış kimselerden olacaklar.”⁶³⁰

وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانُ ابْنِ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ السَّمَوَاتِ فَأَطَّلِعَ
إِلَى آلِهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كَاذِبًا وَكَذَلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوءَ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ وَمَا كَيْدُ
فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ

“Firavun, “Ey Hâmân!” dedi, “Bana yüksek bir kule inşa et; belki bazı yollara, göklerin yollarına ulaşırım da bu sayede Mûsâ’nın ilâhını görebilirim! Doğrusu onun bir yalancı olduğunu düşünüyorum.” İşte böylece, yaptığı çirkin iş Firavun’a güzel göründü ve doğru yolu bulması engellendi. Firavun’un tuzağı hüsrandan başka bir sonuç doğurmadı.⁶³¹

فَوَفِيهِ اللَّهُ سَبِّاتٍ مَّا مَكَرُوا وَحَاقَ بِآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا
غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ

“Nihayet Allah, onların kurdukları kötü tuzaklardan bu kişiyi korudu; Firavun ailesini ise şiddetli bir azap kuşatıp yok etti. Bu azap, onların sabah akşam sokulacakları ateştir. Kıyamet koptuğunda, “Firavun ailesini en şiddetli azabın içine atın!” denilecek.”⁶³²

Ah keşke bi bilsem! Kibirli zalimleri övüp savunan bu şair, şu ayetleri nereye koymaktadır!?

Tabi durum bundan da ibaret değildir. Zira şair, zalim Firavunlardan birine hitap ederken, hiçbir seçkin peygambere ve Allah’a yakın olan meleklere dahi hitap edilmesi caiz olmayan bir şekilde hitap etmektedir. Dolayısıyla şairin bu hitabı Firavunları ilahlaştıran hitaplardır, şöyle ki:

“Zeki Rasis’in fitratı çok yücedir,

Halkını aptallar yönetemeyecek kadar uludur,

Yücelik onun şanıdır ve o makama ulaşmıştır,

Onun eriştiği makamlara hiçbir benzeri ve dengi ulaşamaz,

⁶³⁰ Kasas, 28/38/42.

⁶³¹ Ğafir/Mümin, 40/36-37.

⁶³² Ğafir/Mümin, 40/45-46.

Ordusu melekler gibi yeryüzünden havalanmaktadır,
 Altında dirilerin bulunduğu sancağı vardır,
 Varlığı idare edip yönetmektedir,
 Onun hakkında söylenecek söz; Hâkim ve Yargıçların sözüdür,
 Biribirina dayanmış yapılarıdır,
 Sonsuzluk ve ebediyet/beka hayatına ulaşmıştır,
 Memleketleri ihya edecek ilimlere sahiptir,
 Memleketlerin ve şairlerin medar-ı iftiharıdır/övünç kaynağıdır,
 Kral Sizusterist sana yeter! Daha ne olsun?
 Başka hangi övgü ve iltifatı elde edeceksin ki!?
 Ulu zatın çok yücedir!
 Lakaplar ve isimlerle övülemeyecek kadar!
 Ey Amon!⁶³³ Hilal, güneş ve ay sana yönelmiştir! Yüceliğinden!
 Taş, toprak ve Mısır tacı senindir,
 Yüce tahtlar ve Kraliyet elbisesi senindir,
 Tüm denizlerdeki ürünler her şey senindir,
 Yer ve gök hepsi senindir..."

Bu sözleri yorumlamaya gerek yoktur...

Ah bi bilsem!

Bu sıfatları bir Firavun'da bir araya getirdiğine göre acaba Allah'a hangi sıfatları bıraktı?

Yeri, göğü ve aralarındakileri bu Firavun'a has kıldığına göre acaba Allah'a ne bıraktı?

Daha da şaşırtıcı olan şey, şairin bu sözlerinin ilim ve fikir ehli, hayra davet eden ve Ümmet'in ıslahı için çalışan kişilerin arasında rahatlıkla dolaşmasıdır. Bunlar arasında bu duruma karşı çıkmak için hiç kimse tek bir kelime dahi söylememekte ve yazmamaktadır.

⁶³³ Mısır Firavun'u. MÖ 1332-MÖ 1323 yılları arasında hüküm sürmüştür.

Dolayısıyla tüyleri ürperten, kalplere korku salan, dağları yıkan, yeryüzünü yok eden ve göğü çatlatan bu iğrenç durumdan habersizler mi?

Yoksa Emevi dönemi ve sonrasında var olup devam edigelen zalimlere saygı duyup onları yüceltmek ruhlarına mı işlemiş?

Bunları iyi bir şekilde düşünen herkes rahatlıkla anlar ki, Ümmet arasına sapkınlıkları koyup aralarında uyum sağlayan ve Ümmeti kıymetsizleştiren şey, Emevi dönemi ve sonrası eğitim ve öğretimidir. Bundan dolayı Ümmet artık bunu reddedemeyip kabullenmek durumda kalmıştır. Çünkü Kur'ân ile Hz. Peygamber'in terbiyesi/eğitim-öğretimi, zalimlerin etkinlik alanını işlevsiz kılmış ve tarihi müzelerde mumya olarak kalmıştı. Şayet Ümmet, Kur'ân ile Hz. Peygamber'in nurlarıyla aydınlanmak, fikir ve iş hayatlarında yollarını bulmak için Kur'ân ile Peygamber'in yolunu odak noktası kılıp hedeflerine koysaydı ve çok dikkatli bir şekilde inceleyip araştırsaydı, bu günkü gördüğümüz durumdan çok farklı bir durum söz konusu olacaktı!

Ümmetin fikir önderleri ile ıslah/reform liderlerinden dileğim, Ümmeti tekrar eski doğru metoduna döndürmeleri ve Hz. Peygamber ile Hulefâ-yi Râşidîn dönemlerinde yükselmiş oldukları derecelerden düşmeye yakın oldukları çukurlardan kurtarıp yüceltmeleridir.

Ümmetin Reformistleri, Ümmeti Düşüncelerindeki Zincirleri ve Kelepçeleri Söküp Özgürleştirmeye Çağırıyor

Ümmetimizin Reformistleri ve sağlam düşünce liderleri, Ümmeti Hulefâ-yi Râşidîn'den beri devam eden uzun dönemin düşüncelerinin boyundurluğundan azad olmaya ve özgür düşünmeye çağırmaktadır. Bu kitabın başında bu düşüncenin örneklerinden bahsedildi.

Burada zikrettiklerime h. 1320'de vefat eden Reformist düşünür Abdurrahman el-Kevâkibî'nin dediklerini ekleyeceğim. El-Kevâkibî, "*Taaî'îl-İstibdâd ve Masari'îl-İst'ibad*" adlı eserinde Ümmeti sıkıntıya sokan, haktan alıkoyup kör eden ve doğruluktan uzaklaştıran kısır fikirleri ifade etmiştir. Söylediklerinden bir kısmı şöyledir:

"Fakihler, adil olmadıkları için şahitlikleri geçersiz kılınan kişileri, hatta ayakta yemek yiyen kişileri dahi tek tek sayıp kaydetmiştir. Fakat zulmün şeytani, zalim devlet başkanlarının kötü olduğunu söyleyip şahitliklerini reddetmeyi onlara unutturmuştur!"

“Tüm bu zikredilen engeller, sıkıntının sebebini öğrenme isteğinden zihinleri alıkoyup başka yöne yönlendiren öldürücü zehri daha kolay bir hale getirmiştir. Böylelikle sorumluluğu zalimlerden kaldırıp suçu kazanın, kaderin ve fakir esirlerin boynuna atmıştır. Zehirden kastettiğim, genelin anlayışı ve özel kişilerin ahmaklığıdır. Bu hususta Tevrat’da şöyle geçmektedir:

“Devlet Başkanına itaat ediniz. Fakar şunu unutmayın! İktidar ancak Allah’ındır.”

“Hâkim, kılıcını rastgele kuşanmaz! Kılıç, kötü insanlardan intikam almak içindir.”

Müslümanların vaizleri ve hadîşçileri/muhaddisler ise bunu şöyle formülize etmişler:

“Devlet Başkanı, Allah’ın yeryüzündeki gölgesidir.”

“Zalim, Allah’ın kılıcıdır. Önce onunla intikamını alır. Daha sonra ondan intikamını alır.”

“Devlet Başkanları, kendirine Allah tarafından ilham verilenlerdir.”

Bu manadaki tüm hadisler şayet sahihse, ya adalet şartına bağlıdır ya da akla ve hak ile batılı birbirinden ayıran Kur’ân’ın ayetlerine uygun bir şekilde tevil edilir. Zira Kur’ân’da Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ

“Bilin ki, Allah’ın lâneti zalimlerin üzerine olacaktır!”⁶³⁴

فَلَا عُذْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ

“Zalimlerden başkasına saldırmak/düşmanlık etmek yoktur.”⁶³⁵

El-Kevâkibî aynı şekilde şöyle demiştir:

“Terbiye, ilim ve ameldir. Köleleştirilmiş toplumlarda terbiyeyi bilen ve öğreten birinin bulunması söz konusu değildir. Bu hususu araştıran biri eğitimde ilim ve kitaplarda bilgi bulamaz ki zihinlerde bir şey olsun!

Amele gelince, kararlılık olmadan, inanç olmadan ve bilgi olmadan varlığı nasıl düşünölsün ki!?

⁶³⁴ Hud, 11/18.

⁶³⁵ Bakara, 2/193.

Hadiste geçtiğine göre:

“Niyet, amelin öncüsüdür”

“Ameller, niyetlere göredir.”

İradeleri gaspedilmiş ve elleri kolları bağlanmış insanlar, eğitim gibi faydalı bir hedefe yönelmekten ve yüzlerini utangaçlığa, kalplerini şefkate alıştırmak gibi faydalı bir amele vücudu yönlendirmekten ne kadar da uzaktır!”

El-Kevâkibî devam ederek:

“Ey Müslümanlar! Doğumumdan gençliğime kadar hala toplumsal-sosyal durumumuz üzerine düşünüyorum. Hastalığımı teşhis etmeyi umuyordum. Nedenler üzerine neden arıyordum. Nitekim genel olarak sandığım şey oldu, şöyle ki:

Galiba hastalığın kaynağı budur ve ben bunu derinlemesine inceleyip iyi bir analiz edeceğim. Soruşturmanın sonucunda ortaya çıkıyor ki;

Düşünce bu hastalığın nedenlerinden biridir veya aslî/birincil neden değil talî/ikincil nedendir.

Dolayısıyla başaramadığımdan tekrar geri dönüp araştırmaya ve incelemeye başladım. Ne kadar da çok gecelerimi ve sabahlarımı detaylı incelemek üzere düşünmeye ayırdım. Fikir sahibi kişilerin düşüncelerini keşfetmek için çok çalışıp yolculuklar yaptım. Umarım ki Rabbim, araştırmamın sıkıntılarını giderip doğruyu bulmamı nasip eder. Düşünce gemimin son durağı şu oldu:

“Hastalığımızın kaynağı, dinimizin; fitrat, hikmet, düzen, etkinlik, açık ve net bir Kur’ân dini olmaktan çıkmasıdır. İşte bu dinimizi, hayal, çılgınlık, dengesizlik, karışıklık, bidat ve ağırlaştırıp zorlaştıma dini haline getirdik. Bu hastalık bin yıldır içimize sirayet edip yerleşmiş ve her alana etki etmiştir. Öyleki düşüncede ve ameldeki karışıklık kuvvetlenmiştir. Hatta artık Yüce Yaratanın nitelendiği, hüküm verdiği ve emrettiği şeylerde hiçbir düzen görmemekteyiz. Bizler, amiri (emredeni) ve memuru (emredileni) bırak! Daha kendimizde bile bir sistem, düzen, devamlılık ve istikrar bulamamaktayız!

İşte bizler inancımız, düşüncemiz ve hayatımız karmakarışık bir halde sabahladık. Bizler neredeyiz?! Düşünce, amel, aile, sosyal-toplumsal ve siyasi hayatımızın durumu nedir?!

Ey Topluluk! Dininizi de dünyanızı da kaybettiniz. Öncekiler ve münafık âlimleriniz sizleri yönetti. Ben sizleri tek başınıza yapabileceğiniz amelde ve ilimde sakıncası olmayan bireysel amellere davet ediyorum. Aranızda hayırla şerri ve

iyilikle kötülüğü özet bir şekilde dahi olsa birbirinden ayırt edecek vicdan sahibi biri yok mu? Sizlere hayrın öğreticisi Hz. Peygamberin (a.s) şöyle buyurmuştur:

“Ya iyiliği emredecek ve kötülükten alıkoyacaksınız! Ya da Allah, kötülerinizi başınıza musallat edecek ve içinizdeki hayırlılar dua etmesine rağmen dualarınız kabul olunmayacak!”

“Sizden biri bir kötülük gördüğünde, gücü yetiyorsa eliyle düzeltsin. Yetmezse diliyle düzeltsin. Onu da yapamazsa, hiç olmazsa kalbiyle buğz etsin. Fakat bu imanın en zayıf mertebesidir.”

El-Kevâkibî devam ederek:

“Mezhep imamlarınızın; “küfürden sonraki en kötü şey, aranızda yayılan zulüm, daha sonra adam öldürme daha sonra ...” sözü hakkındaki uzlaşmalarını biliyorsunuz. Âlimler, kötülüğü kalple değiştirmenin Allah için suçludan nefret etmek olduğunu açıklamışlardır. Dolayısıyla mecbur bırakılmadan zalim ve fasık biriyle muamelede bulunan veya selam verme olsa dahi onlara nazik davranan imanın en zayıf mertebesini de kaybetmiş olur.”

“Dolayısıyla Müslümanınız din sizleri bağlar. Akıllıysanız hikmet sizleri iyiliği emredip kötülükten alıkoymaya mecbur kılar. En azından zalimlerden ve fasıklardan gizlice nefret etmelisiniz. Biraz düşündüğünüzde zannediyorum ki her insanı şikâyetinden kurtarmak için bu kolay elde edilen ilacı görmesi gerekir. Her ne kadar Müslümanların geneli bunu ihmal etse de bunu yerine getirmek herkesin görevidir. Ecdatlarınız, sizin önemsemedikleriniz şeyleri yerine getirirdi.

İşte dininiz, budur. Din, kişinin topluca değil tek başına inandığı şeydir. Din, inanç ve ameldir. Sadece akıldaki bilgi ve ezber değildir. Farz-ı kifaye-Müslümanın üzerine düşen görevi başkasına bakmadan yerine getirmesidir-, dininizin kurallarından değil midir?”

“Ey Müslümanlar! Allah adına sizlerden diliyorum; dinlerin en hayırlısı dahi olsa inandığınız din, amel etmediğiniz müddetçe sizleri aldatmasın. En hayırlı Ümmet oluşunuz sizleri aldatmasın. Sizler; “Allah’tan başka hiçbir güç ve kuvvet sahibi yoktur” sloganına güvenip yetinen kişilersiniz. Müminlerin sloganı çok güzeldir. Fakat Müminler nerede? Ben karşımda gerçek anlamda; لا إله إلا الله “Allah’tan başka hiçbir ilah yoktur” sözünün manasını bilen bir ümmet göremiyorum. Bilakis zalimlerin ibadetlerinin şaşırttığı bir Ümmet görüyorum!”

Bu sözler, hünerli ve deneyimli bir doktorun sözleridir. Kendisi olayları iyice incelemiş ve insaları derinlemesine araştırıp tabiatlarını tanımıştır. Bundan dolayı keskin sözlerini tam eklemlerine yerleştirmiştir. Selam, İslam toplumunun şiarı olup

iyi veya kötü olan herkese verildiğinden dolayı el-Kevâkibî'nin "fasığa selam verilmez" zorbalığındaki mübalağasına rağmen genel olarak el-Kevâkibî'nin sözleri düşünce dolu ve Ümmet hakkında kaygılar biriktirmiş bir göğüsten çıkmış sözlerdir. Bu sözler, üzüntüyü yok edecek sonuçları gösterip Ümmetin tüm bireylerinin gözlerinin önündeki bulutları dağıtmaktadır. Fakat bu gürleyen ses, batılın propagandasını yapıp onu destekleyen ve savaştığı hakkı yok edip kapatan batılın gür sesinin ortasında önemsizleşmiştir.

Dolayısıyla İslam'ın bu davetine sadece insanlar arasında bir takım istisna olan tuhaf/garip kişiler icabet etmiştir ki Hz. Peygamberin şu sözü bu hususu teyit etmektedir:

"Gariplere müjde olsun! Gariplere müjde olsun!" Bunun üzerine Ashab:

"Garipler kimdir?" diye sorunca, Hz. Peygamber:

"İsyankârların, itaatkârlardan daha fazla olduğu çok kötü insanlar içerisinde yaşayan az ve salih bir insan topluluğudur."

Sonuç/Kitabın Sonu

Değerli Okuyucu! Benimle beraber geçirdiğin yorucu yolculuktan sonra, geçmiş ve şimdiki tarihî olaylar arasındaki önemli meselelerin dönemeçlerini beraber aştık. Akılların savaştığı, anlayışların çarpıştığı, hak ile hakikatin tartıştığı ve her kesin hakkın kendisinden taraf olduğunu olduğunu iddia ettiği meselelerin engin denizlerine daldık. Şairin de dediği gibi:

“Herkes Leyla ile ilişki içinde olduğunu iddia ediyor,

Fakat Leyla, bunların hiçbirini kabul etmiyor!”

Tüm bunların sonra, kalbinin müsterih olmasını diliyor ve seni Allah’a emanet ediyorum. Bir daha ki ilmi gezintide buluşmak dileğiyle...

Gözlerin görenler için her şey aydınlanıp hakikat ortaya çıkınca, karışıklık kılıfı ve aldatma örtüsü hakikatin üzerinden kalkınca, herkesi barışa, antlaşmaya, kaynaşmaya ve arınmaya davet ediyorum.

Sözlerimi bitirmeden şunları kaydetmek isterim:

Bu araştırmayı yapıp yaymamdaki amacım sadece Allah’ın rızasını elde etmek ve hakikatin parlak yüzüyle, kutsal yüceliğiyle ve aydın şekliyle Ümmete ulaşmasını sağlamak arzusudur.

Ben Ümmetin herhangi bir grubunun taraftarı değilim. Fakat Ümmetin tamamının derdini kendimde taşıyorum. İnsanları herhangi bir grubun görüşüne çağırılmıyorum. Bilaki herkesi Allah’ın kitabı Kur’an’a, Hz. Peygamberin sahih sünnetine ve sahabe ile onlara güzel bir şekilde tabi olan iyilikte öncülerimizin yoluna çağırıyorum.

İnsanları sadece hakka fanatik olup haricindeki taassubu terk etmeye ve sadece batıldan nefret etmeye çağırıyorum.

يَا قَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ يَغْفِرَ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِزَّكُمْ مِنْ عَذَابِ آلِيمٍ وَمَنْ لَا
يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءُ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

"Ey halkımız! Allah’ın davetçisine uyun ve ona iman edin ki, Allah günahlarınızı bağışlasın ve sizi acılı azaptan korusun. Allah’ın çağrıcısına kulak vermeyenler

yeryüzünde O'nu âciz bırakamayacak, O'na karşı bir yar ve yardımcı da bulamayacaklardır; bunlar apaçık bir sapkınlık içindedirler.”⁶³⁶

Ümmeti, Kur'ân'ı ve Hz. Peygamberin (a.s) sünneti aralarında hakim kılmış bir şekilde bir arada görmek beni ne kadar da sevindirirdi!!!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُوفُوا بِالْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

“Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, peygambere itaat edin, sizden olan ülü'l-emre de. Eğer bir hususta antlaşmazlığa düşerseniz -Allah'a ve âhirete gerçekten inanıyorsanız- onu, Allah'a ve peygambere götürün. Bu, elde edilecek sonuç bakımından hem hayırlıdır hem de en güzeldir.”⁶³⁷

Herkesi canla başla hakka yardım etmek ve batılı defetmek için çalışmaya davet ediyorum. Zira en çirkin insandan dahi gelse tabi olunmaya en layık olan şey haktır. En yakınıımız dahi bulaşsa defedilip yok edilmesi gereken şey ise batıdır. Kişiler, hak ile tanınmalıdır! Hak, kişilerle tanınmamalıdır (İnsanların kişiliklerine/makamlarına göre haklı olup olmadıklarına hüküm verilmemelidir. Bilakis herkes makamıyla değil haklılığıyla tanınmalıdır).

Kimse bu söylediklerimin belirli bir gruba yönelik olan nefretimden kaynaklandığını sanmasın. İster Emeviler olsun, ister Abbasiler ve isterse diğerleri... Bizim problemimiz yeryüzündeki zulüm, zorba ve bozgunculuktur. O veya bu kişilerle değildir. Zira bizler Emevi halife Ömer b. Abdülaziz'i adaletle hükmettiğinden, eşit paylaşım yaptığımızdan, gizli ve açık herhaliyle Allah'tan kortuğundan onu dost edinir ve severiz. O, Allah'tan korkan takva sahibi ve Allah'ın kullarının sıkıntılarını kendinde taşıyan örnek bir Müslüman yöneticidir.

Abbasilere gelince, onlar soy bakımından Hibrü'l-Ümmet (Ümmetin bilgini) ve Tercümanü'l-Kur'ân (Kur'ân'ın tercümanı) olarak bilinen Abdullâh b. Abbâs'a (ö. 68/687-88) dayanmaktadır. Abdullâh b. Abbâs'ı, Ümmetin en parlak hidayet yıldızlarından ibir olarak kabul ederiz. Öncülerimiz ondan fikir ve fıkıh bilgisi almış ve büyük imamlar onun yanında eğitim öğretim görmüş, onun basiretini edinmiş ve yoluna uymuştur.

⁶³⁶ AHKAF, 46/31-32.

⁶³⁷ Nisa, 4/59.

Aynı şekilde ondan önce de babası ve Rasulullah'ın (a.s) amcası olan Abbâs b. Abdilmuttalib (ö. 32/653) vardır. Hz. Peygamber onu babası yerinde saymış ve şöyle demiştir:

أَمَا شَعَرْتِ أَنَّ عَمَّ الرَّجُلِ صِنُو أَبِيهِ

“Bilmezmişiz kişinin amcası babasına eşdeğerdir!”

Dolayısıyla Abbasiler, Hz. Abbas'ın soyundan geldiklerinden bizler onlara karşı olumsuz bir tutum içerisinde değiliz. Ancak bu temiz ve güzel soydan gelmeleri, zorbalıklarına ve Ümmete zulmederek onlara kaybettirdiklerine şefaatacı olup onları affettirecek değildir. Zira Yüce Allah, Hz. Nuh'a şöyle demektedir:

يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْتَلِنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ
أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

“Ey Nûh! O senin aileden değildir. Çünkü onun yaptığı iyi olmayan bir iştir. Sakın hakkında bilgi sahibi olmadığın bir şeyi benden isteme! Ben cahillerden olmayasın diye sana öğüt veriyorum.”⁶³⁸

Öte yandan Hz. Peygamber bu hususta şöyle demektedir:

وَمَنْ بَطَّأَ بِهِ عَمَلُهُ لَمْ يُسْرِعْ بِهِ نَسَبُهُ

“Ameli kendisini geri bırakanın nesebi (soyu), onu süratlendirmez (ilerletmez). (Yani bir kimseyi ameli geri bırakmışsa, soyu onu kurtaramaz.)”

Son olarak, değerli okuyucudan özür diliyorum!

Zira kitabımın planlanın da, araştırmanın kapsadığı konuların inceliklerini açıklama yoktu. Doğrusu kitabın bu seviyeye ulaşacağını düşünmemiştim. Çünkü kitaba, belirli ve muvakkat bir konu ile sınırlandırmak üzere başlamıştım. Ancak kalem serbest bırakılınca geçmiş ve şimdiki konularla iç içe girmiş meselelere girdi. Doğrusu ben de onun bu hareketliliğini dizginlemek ve akışını sınırlamak istemedim ve dizginlerini serbest bıraktım. Böylelikle kalem bu konuların etrafında döndü.

Yüce Allah'tan kalemimin, hakkın sınırlarını aşıp batıla geçmemesini diliyorum. Tüm bu yaptıklarımdayı gayem kaybolmuş gerçeği ortaya çıkarmak ve mağdur edilmiş hakka yardım etmektir:

⁶³⁸ Hud, 11/46.

إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

“Ben sadece gücümün yettiği kadar ıslah etmek istiyorum. Fakat başarmam Allah’ın yardımına bağlıdır. Yalnız Ona dayanıyor ve Ona yöneliyorum.”⁶³⁹

Yüce Allah’tan beni ve tüm Müslümanları, Onun sapaşğlam ipine sarılmaya, aydın nuruna tabi olmaya, doğru yolunda ilerlemeye muvaffak kılmasını içinde bulunduğumuz durumdan bir çıkış yolu göstermesini diliyorum.

Allah’ın salâtı ve selamı, Efendimiz Hz. Muhammed’in, ehl-i beytinin ve ashabının hepsinin üzerine olsun... Allah’ın sahil kullarına selam olsun!

Tunus

H. 1434, Safer 5

Ahmed b. Hamd el-Halîlî

⁶³⁹ Hud, 11/88.